

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

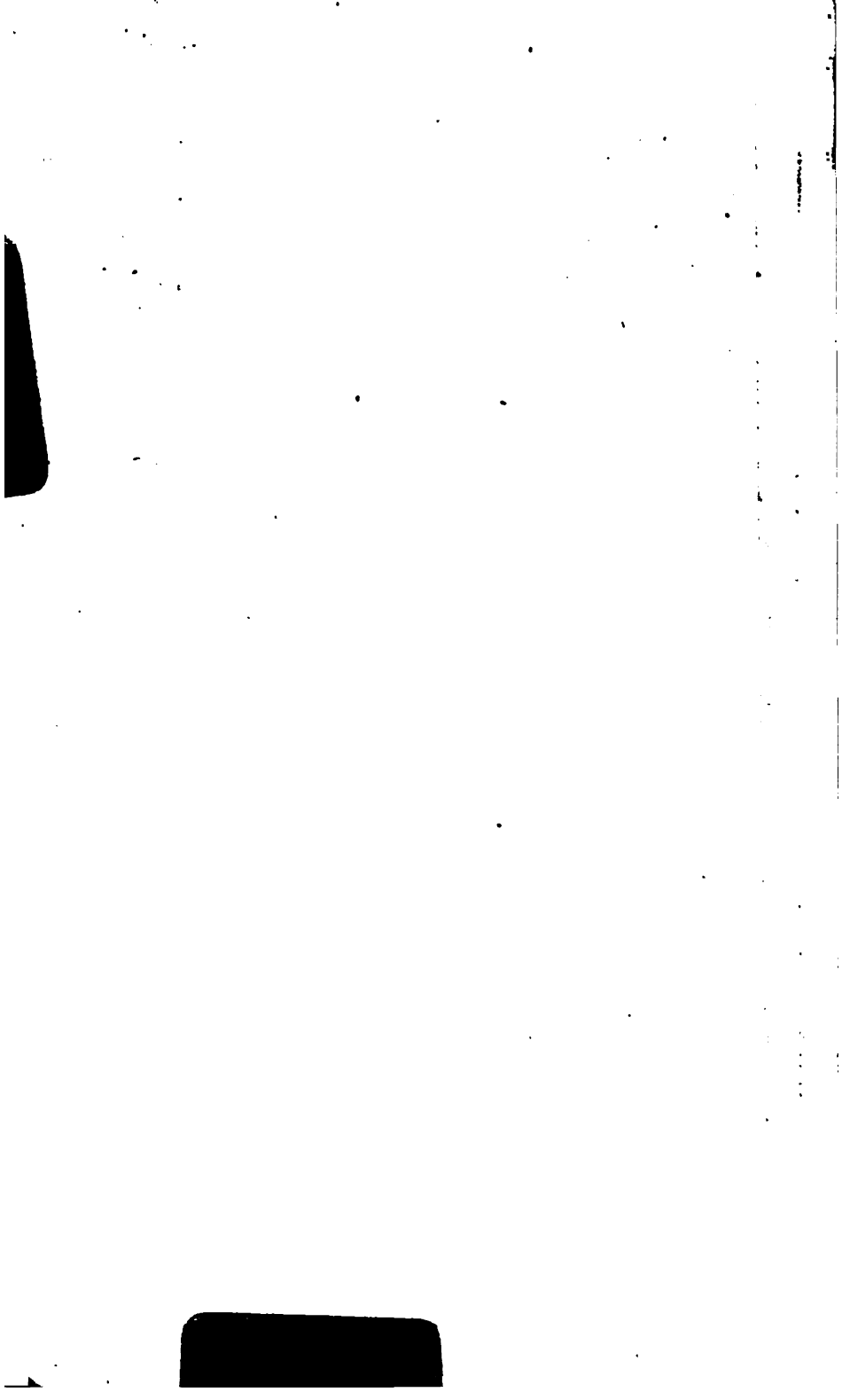
Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

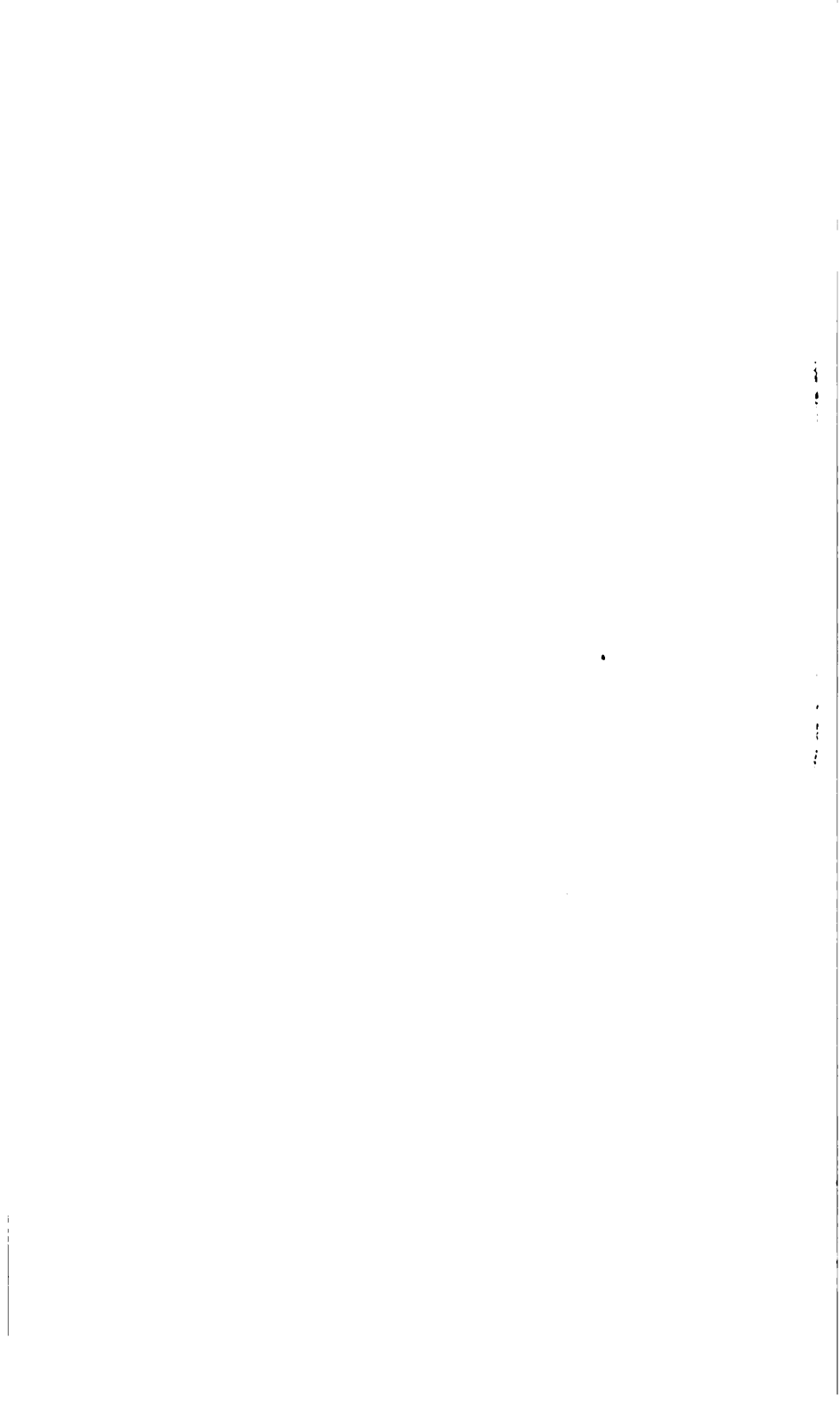
Informatie over Zoeken naar boeken met Google

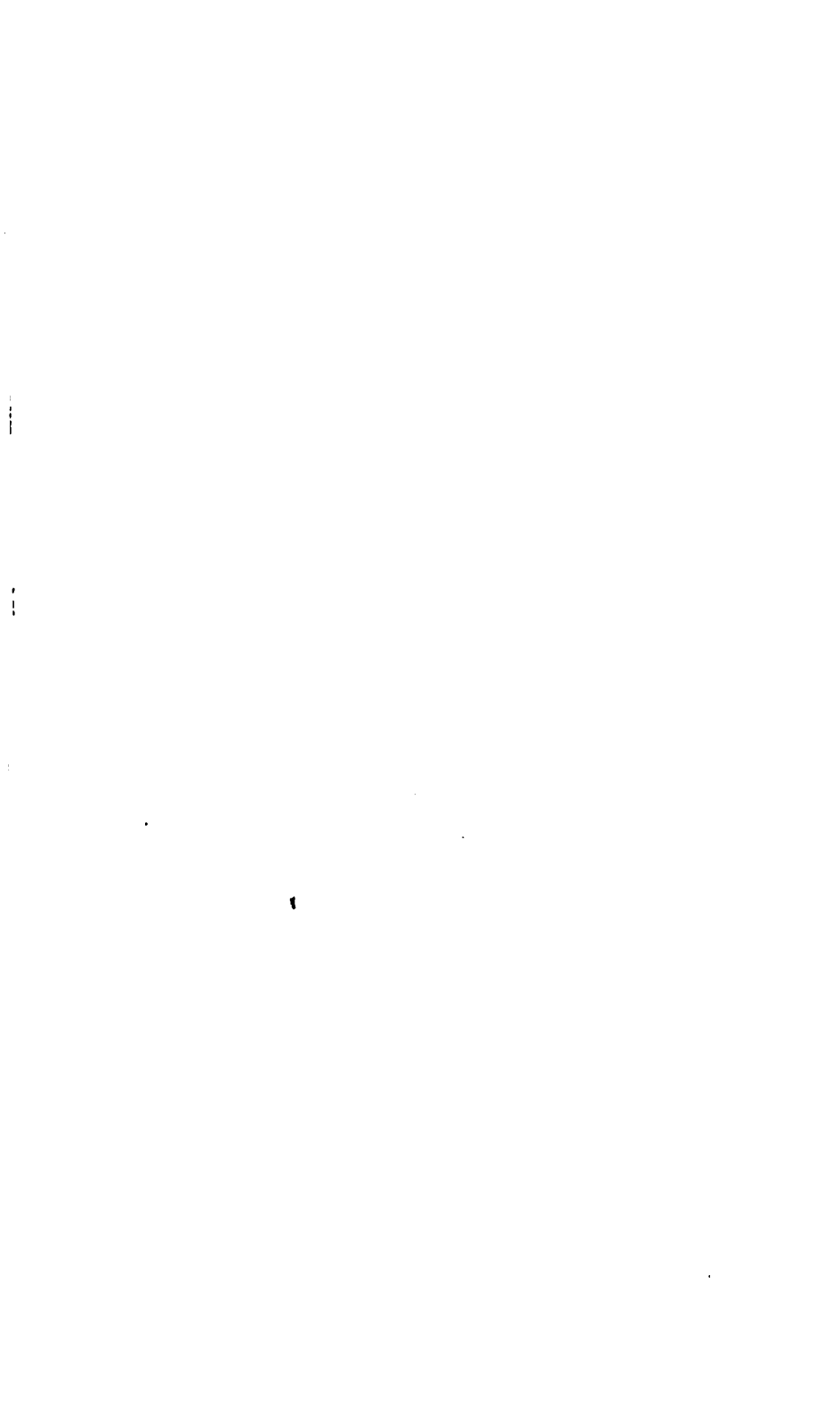
Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

3 3433 06660741 1

F. 12

NEDERLANDSCH-INDISCH

PLAKAATBOEK,

1602—1811,

DOOR

Mr. J. A. VAN DER CHIJS.

ELFDE DEEL.

1788—1794.

NEW YORK
PUBLIC
LIBRARY

Uitgegeven door het Bataviaasch Genootschap van Kunsten
en Wetenschappen met medewerking van de
Nederlandsch-Indische Regering.

BATAVIA
LANDSDRUKKERIJ.

's HAGE
M. NIJHOFF.

1893.

121

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
399139
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATION
R 1 L

NYPL
399139

ERRATUM.

— NEW YORK

Bladz. 799, regel 9 v. b. eerste goederen; ~~les~~: vaste goederen.

LIBRARY

WROY W3M
CLB
VSA

1788.

W. A. ALTING.

15 Januarij. *Last op de buiten-kantoren van alle boeken en papieren, welke jaarlijks aan de kamers Amsterdam en Zeeland werden gezonden, ook een stel te zenden aan de kamers van het Zuider en Noorder kwartier, te beginnen met 1 Januaarj 1788.*

Volgens hun schrijven van 28 December 1786 vonden Heeren XVII^{ten} zulks „om byzondere redenen” noodig.

In plaats van twee, moesten derhalve voortaan vier stellen gezonden worden.

¹⁵/₁₉ Januarij. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

Benoodigd was eene som van 300,000 guldens aan ducaten en zilveren speciën.

De assignatiën zouden in Nederland eerst na de najaars-verkoop van 1789 uitbetaald worden.

25 Januarij. *Intrekking van het bepaalde op 2 November 1787 nopens wagenpacht.*

In aanmerking genomen zynde, dat, hoe zeer men ter sessie van den 2^{en} November jongstleden inzonderheid tot verhoging der pacht is overgegaan om daar door de als toen verleende afslag van tien ryksdaalders voor iederen wagen, die de wagenverhuurders binnen de stad mogen houden, weder te vinden en eene meerdere evenreedigheid tusschen die verhuurders en die van buiten de stad te doen plaats hebben, men echter niet negeeren kan,

dat deze meerdere pacht de laatst gemelde in deeze ongelukkige tyden drukken moet en dat het hun eenigzints hard moet vallen, dat zy door eene gratie, die aan hunne meede verhuurders van wagens verleend is, moeten lyden; zo is mitsdien goedgevonden en verstaan de pacht voor iedere wagen, die de wagenverhuurders buiten deze stad mogen houden, weder te stellen op den ouden voet of op ryksdaalders dertig in het jaar: en in zo verre het gemelde besluit als nu weder in te trekken; en hier van het collegie van Heemraaden kennis te geeven.

29 Januarij. *Maatregelen in het belang van de pasar te Batavia.*

Conform de door het collegie van Schepenen gedaane voorstellen, rakende eenige nodige schikkingen omtrent de bazaar binnen deze stad, is goedgevonden en verstaan:

- 1° aan den pagter van gemelde bazaar, ter meerdere veiligheid, toe te voegen vier Chinesche wykmeesters, bewoonders van die markt, om mede toezigt te neemen, dat niemand in het zyne verkort of eenige ongeoorloofde knevelaryen gepleegd worden; en s'vonds beurtelings eens de ronde te doen, ten einde te ontwaren, of er goede wagt gehouden word en alle de deuren en toegangen gesloten zyn, mitsgaders te zorgen, dat voor ieder huisje of woning een haly water by de hand zy om, in cas van brand, water by de hand te hebben; en, by ontlekking van eenige wanordres in de bazaar, zo omtrent de behandeling van den pagter, opschudding, als anderzints, direct aan den Baljuw dezer steede kennis daar van te geeven, ten einde die officier daar in zoude kunnen voorzien;
- 2° den pagter en de vier wykmeesters van gemelde bazaar te qualificeeren om uit de bewoonders van dezelve alle nagten beurtelings een wagt te formeeren van vyf man, ten einde voor de congsie te waken en twee maal des nagts over de geheele bazaar de ronde te doen om, by eenig voorval, daar

van ten eersten kennis te geven aan den wykmeester, in in wiens wyk zulks komt te exteeren;

- 5° den fabriek, Jacobus Anthonius Beyvanck, te qualificeeren om een brandspuit met dies toebehoren ten dienste van de gemelde bazaar te verstrekken en in het daar toe vervaardigd vertrek in het pacht-huis of congsie te bergen; en als brandspuitmeesters daar over te benoemen de voornoemde pagter en vier wykmeesters;
- 4° de opgenoemde wagtters by alle voorvallen by de brandspuit te laten dienst doen en die, buiten de jaarlyksche, generale probeering der brandspuiten, alle drie maanden eens, in presentie van den Baljuw, te laten probeeren;
- 5° de sleutels van het gemelde brandspuithuisje te laten bewaaren in een kasje in de congsie en van dat kasje de pagter, zo wel als de wykmeesters, ieder een sleutel te doen houden om op de eerste ontdekking van brand ten eersten gereed te kunnen weezen;
- 6° als wykmeesters te approbeeren de daar toe voorgedragene Chineezen, Io Panko, voor de Zuidwest zyde, Louw Sienko, voor de Zuidoost-, Lim Tien Soey, voor de Noordwest en Tio Tienko voor de Noordoost zyde van de bazaar; en
- 7° aan ieder van de voormelde wykmeesters, tot een teeken en kenmerk, voor reekening van de stads kas te laten afgeven een schild met het wapen van Batavia, ten einde het zelve boven de posten van hunne deuren op te hangen, en een rotting met een zilvere knop, almeede met het gemelde wapen daar op gegraveerd, mitsgaders een schriftelyk bewys van hunne aanstelling, door den secretaris van het voornoemde collegie geteekend.

8 Februarij. *Vereeniging van het regentschap Tji-kalong met het regentschap Tji-andjoer.*

Tusschen beide regentschappen hadden steeds kwestien bestaan, welke de Regering door hunne vereeniging onder één hoofd meende te kunnen oplossen.

12 Februarij. *Wijziging van het bepaalde op 20 April 1770 nopens beleeningen door de Bank-courant en Bank van leening.*

Is goedgevonden en verstaan weder in te trekken de by het 27ste articul van de instructie voor gemelde banken van den 20^{en} April 1770 gestelde order, om *geene beleeningen op hypotheeken boven de tien jaaren te laten continueeren*, en voortaan de beleeningen by het gemelde collegie zonder eenige bepaling van tyd te laten geschieden; en daar onder te comprehendeeren alle de zodanige, welke thans reeds ouder dan 10 jaaren zyn en drie duizend en acht honderd ryksdaalders bedragen, dewyl men van begrip is, dat die order voor alle, doch in het byzonder voor behoefte liden, eene drukkende lastpost is, naardien zy niet in staat zyn de beleeningen af te lossen en, wanneer zy by andere collegies of particuliere personen daar toe gelden willen opneemen, op nieuws ongelden moeten maaken.

19 Februarij. *Opleiding van inlanders tot artilleristen.*

Vijftig inlanders uit de Boeginesche en Balische, te Batavia aanwezige kompagnieën zouden te Meester Cornelis of op eene andere, „bekwaame” plaats in de behandeling van het geschut geoefend worden, ouder genot eener maandelijksche toelage van twintig stuivers boven hunne gewone gage.

De Regering verhoopte op die wijze van bedoelde inlanders, „in cas van nood, een dubbeld nut” te zullen trekken.

28 Februarij. *Verbod tegen het uitvoeren van Indische vogels naar Japan.*

Dit verbod is op verzoek van de tolken in Japan uitgevaardigd.

28 Februarij. *Wijziging van het bepaalde op 31 Maart 1786 nopens den kassier en den boekhouder van het vendu-departement.*

Door den heer Gouverneur Generaal te kennen gegeven

zynde, dat de vendumeesters dezer steede aan zyn Edelheid verzoek gedaan hadden, dat onder hun het kassier- en boekhouderschap, in steede van om het jaar, zo als by deze regeering, volgens het aangetekende ter resolutie van den 31^{en} Maart 1786, gearresteerd is, om de twee jaaren zoude mogen worden verwisseld, om dat zy oordeelden, dat de tyd van een jaar daar toe te kort was, alzo zy, wanneer zy nauwelyks de nodige kunde in die diensten verkreegen hadden, dezelve direct weer moesten quitteeren; zo is, om die reeden, goedgevonden en verstaan de kassiers en boekhouders van gemelde vendumeesters voortaan, in steede van om het jaar, om de twee jaaren te laten verwisselen en voor zo verre het voornoemde besluit van den 31^{en} Maart 1786 te altereeren.

11 Maart. Verstreking van brandhout aan Compagnie's schepen.

Is goedgevonden en verstaan in den vervolge maandelyks te laten verstrekken aan een schip:

van 300 man en daar boven.....	6½	vadem brandhout,
» 200 en daar boven.....	5	» »
» 150 à 160 tot 200 man.....	3½	» »
» 100 tot 150 man.....	2½	» »
» 50 » 100 »	2	» »
» 50 man en alle mindere.....	1½	» »

Vroeger kregen de schepen, »meest alle met 100 à 120 koppen bemand», 2 vademis en die met 50 en minder koppen bemand 1 vadem brandhout 's maands.

11 Maart. Gangbaar verklaring op Java van Japansck kopergeld.

In overweging genomen zynde, dat men buiten staat is de door de Javasche ministers gedaanen eisch van duiten voor dit jaar, uit hoofde van het gebrek, dat men hier daar aan

heeft, te kunnen voldoen en het echter noodzakelyk is dit gouvernement de benodigde kopere munt te laten toekoomen:

dat het ook onzeker is, of en wanneer er uit Nederland een genoegzaam getal duiten zal worden aangebragt om, zo wel dit gouvernement, als andere comptoiren, daar van naar vereisch te voorzien;

en dat het dus, om dit gebrek te suppleeren, het raadzaamst zoude weezen eenige Japansche pitjes, schoon ook zo zeer daar niet getrokken als de duiten, naar derwaarts te verzenden, wyl op dezelve nog een winst van $15\frac{20}{28}$ procento te behalen is, te meer dewyl er nu gelegenheid is die van den factuurhouder, Godfried Christoffel Fetmenger, als gemagtigde van het opperhoofd van den Japanschen handel, Johan Frederik baron van Reede tot Parkeler, machtig te worden, even gelyk zulks in den jaare 1784, volgens het genoteerde ter resolutie van den 6^{en} January van dat jaar, van het toenmalig opperhoofd van gemelden handel en tegenswoordigen directeur van Bengalen, Mr Isaac Titsing, heeft plaats gehad;

zo is mits dien goedgevonden en verstaan den heer Directeur Generaal te qualificeeren om van gemelden Fetmenger qq. Comp^s weegen over te neemen de van Japan aangebragte 4161440 p^s Japansche pitjes, tegens twee en een quart rd^s voor de duisend p^s, uitmakende rd^s 9363:12 of zo veel, als in den voormelden jaare aan gemelden Titsing daar voor betaald is;

en voorts die pitjes naar Java te zenden, ter gedeeltelyke suppletie van der voornoemde ministers eisch van duiten, met en benevens f 15000 aan laatstgemelde munt.

$\frac{11}{13}$. Maart. *Intrekking van het op 29 Junij 1786 uitgevaardigde verbod tegen den uitvoer van olij.*

Geconsidereerd zynde, dat de uitvoer van alle soorten van oly. die tot het branden van ligt gebruikt kan worden, by biljet van den 29^{en} Juny 1786 is geinterdicteerd uit hoofde van het algemeen gebrek, dat er als toen, zo hier, als op Java, daar aan

was, en dat die interdictie tot heeden toe nog stand grypt, dog dat men intusschen zo veel katjang hier in de bovenlanden heeft gecultiveerd en 'er van Java zo veel klappus oly is aangebragt, dat thaus de takker katjang oly tegens twee Spaansche reaaen word aangeboden; en dat, behalven dat dus de reeden van dat verbod als nu cesseert, het ook te vreezen is, dat, zo de vervoer daar van niet weder opengesteld word, de culture van katjang zal worden verwaarloosd en men in der tyd weder in dezelfde ongelegenheid als toen zal geraaken, buiten en behalven dat dit interdict tot stremming van den particulieren handel is strekkende; zo is goedgevonden en verstaan den gemelden uitvoer van oly weder te permitteeren en het voorschreeven billet dienvolgende in te trekken.

18 Maart. *Spillage op peper.*

Dewyl by het reglement op de in- en afschryvingen van den 30^{en} April 1765 geene bepaaing gemaakt is, hoe veel de administrateurs by het harpen van peper aan stof zal worden gevalideerd; zo is goedgevonden en verstaan voortaan op alle aangebragt wordende peeper niet meer dan 2 percento voor stof by het harpen van dezelve te accordeeren.

25 Maart. *Vrijstelling van alle inlanders, zoo binnen, als buiten de stad Batavia woonachtig, van het betalen van hoofd-geld voor hunne slaven.*

De majoor der inlandsche militairen, Nahim Bakti Naya Widjaja, heeft by een adres vertoond:

dat de onder hem, als commandant der Westzydsche Javaanen, sorteerende ingezeetenen, voor zoo verre dezelve binnen de buitenposten woonden, hem ten ernstigsten en by continuatie hadden verzogt voor deze regeering te brengen hunne beede om ontheft te mogen worden van de impositie van veertig stuivers 's jaars voor elke slaaf, alzo zy dezelve onmogelyk zouden kunnen opbrengen;

dat almeede successive by hem waaren gekomen de commandanten, die dit adres nevens hem hadden onderteekend, met communicatie, dat hunne onderhorigen ook om de gemelde ontheffing suppliceerden, onder betuiging, dat zy niet in staat waren de door deze regeering gerequireerde contributie te fourneeren;

dat hy en gedagte commandanten, na herhaalde van de handwyzingen, bespeurt hebbende de zaak daar meede niet te kunnen reprimeeren en eerder te dugten hebbende, dat hunne voornoemde onderhorigen, in cas zy langer hunne voorspraak weigerden, zig zomtyds met veel drift en onverstandige uitingen zelfs by deze regeering zouden vervoegen, dan wel hunne woonplaatzen zouden verlaten, en zy dus van de tot bezetting der wagten benodigde manschappen zouden gepriveerd worden, genoodzaakt waaren die intercessie thans te doen;

en dat zy uit dien hoofde voor en van wegens hunne onderhorigen ootmoedigst smeekten om eene gunstige consideratie van de soberheid der middelen, waar uit dezelve hun bestaan zогten; van het nadeel, dat de vermindering hunner slaven en arbeiders of het verloop dier ingezetenen zelve met hun volk aan de cultuur en destributie der producten en levensmiddelen, het welk hunne handteeringen waaren, zoude toebrengeen; en hoe veel van de door hun geteelde en ten verkoop rond gebragt wordende benodigdheden reeds aan geregtigheid wierd betaald;

en dat, nadien zy niet twyffelden, of deze regeering zoude hier op edelmoedig willen reflecteeren, zy zig onderwonden mede te bidden om op hun een gunstig oog te slaan, vermits zy, schoon ongaarne, meede moesten betuigen, dat hun de voormelde impositie insgelyks ten hoogste bezwaarde, alzo hunne inkomsten zeer gering waaren en doorgaans, al zedert lang, nauwelyks toereikten tot de nodige maintenu van de distinctie, die hunne posten vereischten, te meer zy, uit hoofde van die distinctie, eenige slaven moesten houden tot het verrigten van den nodigen arbeid in hunne huishoudingen, welken zy zelfs niet konden doen, en zy buiten dien genoegzaam geene lyfeigenen hadden;

zo is hier over gedelibereerd en in aanmerking genomen, dat, hoe zeer men ter sessie van den 3^{en} December 1787, volgens het genoteerde ter resolutie van dien dag, besloten heeft dit hoofd-geld in te voeren om daar door, was het mogelijk, voor een gedeelte aan het billyk verlangen van de heeren Meesters te voldoen met de op- en ingezetenen alhier iets van het hunne te doen contribueeren om de maatschappy in het draagen van haare importante lasten te gemoed te komen en om hun Wel-Edele hoog achtbare tevens te overtuigen, dat deze regeering gaarne alles van haare zyde wil toebrengen, dat tot bereiking van dit oogmerk zoude kunnen strekken, men egter toen reeds bedugt geweest is, dat deze nieuwe impositie niet zonder ongenoegen van de gemeente zoude kunnen worden geïntroduceerd, inzonderheid van die geenen, welke hunne slaven niet zo zeer uit een soort van luxe houden, als wel om door derzelve arbeid zig een middel van bestaan te bezorgen;

dat men ook niet ontkennen kan, dat dit hoofd-geld, ofschoon matig, egter voor den gemeenen man drukkende is, voornamentlyk in deze ongunstige tyden, waar in alles in verval is en het, meer dan ooit, voor dezelve bezwaarlyk valt zig het nodige onderhoud te verschaffen;

en dat, hoe wel het te wenschen zoude zyn, dat men dit verzoek der inlandsche natien op eene gevoeglyke wyze van de hand kon wyzen, om dat de concessie van het zelve veelen anderen en inzonderheid de Chineezzen en andere onchristenen aan zal zetten om met verzoeken van gelyken aart op te koomen, de tegenswoordige, ongelukkige gesteldheid en magteloosheid, waar in men zig bevindt, egter niet toelaat om een zaak van dien teeren aart, als het invoeren van nieuwe belastingen is, met force te pousseeren, ten einde zig niet te exponeeren aan de akelige gevolgen, die daar uit zouden kunnen resulteeren en niet zonder grond te vreezen zouden zyn, daar men uit dit request reeds niet onduidelyk kan afneemen, dat deze belasting den inlander zeer mishaaft en mogelijk, indien hy daar van niet gelibereerd wierd, tot murmureeringen zoude kunnen doen overslaan;

en is mitsdien goedgevonden en verstaan alle de inlanders, zo in, als buiten deze stad, te libereeren van de by gemelde resolutie gearresteerde en by billet van den 18^{en} December 1787 geïntroduceerde impositie van 40 stuivers 's jaars voor ieder slaaf of slavin, die de inwoonders en ingezetenen alhier in eygendom bezitten of in huur hebben.

Zie ook 18 April 1788.

28 Maart. *Kennisgave aan de buiten-kantoren, dat de Regering eene overeenkomst met den leverancier van Chinesche matrozen had aangegaan.*

Volgens dat contract werden de Chinesche matrozen geleverd voor 9 rijksdaalders per maand en per stuk, onder voorwaarde, dat zij van Regeringswege zouden erlangen het gewone randsoen aan rijst en brandhout.

1 April. *Inwisseling van oude tegen nieuwe brieven van crediet.*

Vermits ter sessie van den 18^{en} December 1787 beslooten is de tyd, in welke de inwisseling der thans rouleerende brieven van credit van rd^e 50, 200, 300, 400, 500 en 1000 zoude moeten geschieden, te bepalen, zo dra de daar voor op nieuw aangemaakte in gereedheid zouden zyn gebragt, en gemelde nieuwe brieven van credit als nu zyn vervaardigd; zo is goedgevonden en verstaan den groot kassier, Welgevare, te qualificeeren om de voornoemde, thans rouleerende brieven van credit tegens de daar voor nieuw aangemaakte credit brieven van 50, 200 en 500 rijksdaalders in te wisselen en daar toe door denzelfven alle dagen, van den 10^{en} dezer tot ultimo May aanstaande, voor en na den middag, uitgenomen op Zondagen, te laten vacceeren; en de gemeente hier van by billet kennis te geeven.

Op den 10^{den} Junij 1788 werd de termijn voor het inwisselen

verlengd tot ultimo Junij daar aan volgende, waar van aan de gemeente kennis is gegeven bij biljet van den 13^{den} Junij 1788.

$\frac{a}{15}$ April. *Bepalingen in het belang van Batavia's gezondheid.*

Op een ingekomen extract uit de resolutien van Scheepenen dezer stad van den 2^{en} dezer is goedgevonden en verstaan dat collegie te qualificeeren:

1° tot het laten dempen der Leeuwinne graft binnen deze stad van de groote rivier by de Middelpunts brug tot aan de stads binnen graft by de Rotterdammer poort met openlaating van de Tygers- en Kaaymans-graften, en van de Maleidsche graft van de Westzyde der Roeca Malacca tot aan de stads binnen graft onder de wal aan de Westkant met openlaating van de Spinhuis graft, met de spys, die uit de overige graften binnen de stad zal worden gebaggerd, de eerstgemelde graft door den aanneemer der uitmoddering van de Oostkant en de tweede door die van de Westkant, en zulx uit consideratie, dat, volgens het geavanceerde by gemelde resolutie, voormelde dwars graften den meesten tyd onbevaarbaar en reeds zodanig verland zyn, dat die zig zelfs binnen weinige jaaren door de van tyd tot tyd by hoog water aangespoeld wordende modder geheel en al zullen dempen;

dat het gemelde collegie, by eene genomene oculaire inspectie dier graften ten byweezen van den landmeeter, de Roo, en den rooimeester, Erkelens, gebleken is, dat dezelve, zonder ongerief voor de ingezetenen, die zelfs naar die demping verlangen, gemist kunnen worden en de overige graften in de stad, door de demping derzelven, in het drooge saisoen van meerder water zullen worden voorzien, zonder by eene sterke afwatering eenig inconvenient aan te brengen; en dat door de uitmoddering daar van, zonder eenig wezendlyk nut, telkens op nieuws gelegenheid gegeven word tot de uitlaating van de allerschaadelykste dampen,

welke gedurende het grootste gedeelte van het jaar, dat zy droog liggen, door de verharding en toeschroeiing van de modder zig daar in verzamelen;

- 2° om de uitmoddering van de overige graften binnen en buiten de stad en die van het kasteel voor dit jaar weder op den vorigen voet, by verdeeling van vyf wyken, op de daar van gemaakte conditien aan te besteeden, ter betaaling van een derde door de Compagnie en twee derdens uit de stads kas, en daar mede te laten beginnen met primo May aanstaande en eindigen met ultimo October daar aan volgende, onder het op- en toezicht van twee gecommiteerde leeden van hun Eerwaardens in iedere wyk, met toevoeging van de ordinaire opzigters by de uitmoddering, onder toeliegging aan denzelfen van het gewoon salaris van rd^s 15 per maand;
- 3° om, tot goedmaking van de kosten dezer uitmoddering, ingevolgen jaarlyksche gewoonte, van de inwoonders der huizen in de stad, de Zuider voorstad en de Chineesche campong te mogen heffen een halve maand huishuur.

En, vermits het gemelde collegie by voornoemde resolutie gedoleerd heeft, dat, niet tegenstaande het by deze regering jongst op den 3^{en} April 1787 genomene besluit en den 13^{en} daar aan gearresteerd billet daar tegen, de graften merkelyk verlanden door het werpen in dezelve van allerhande vuilnis, het welk niet weinig contribueert om de onzuiverheid der lucht te vermeerderen en den dampkring in een gestadige besmetting te houden, en het dus blykt, dat de voornoemde gestelde orders tot tegengang hiervan schandelyk verwaarloosd worden, zo is goedgevonden en verstaan op nieuws het werpen van eenige grove vuilnis of stank verwekkende materialen, hoegenaamd ook, als grove vuilnis, rottingen, mandens of matten, adappen, kjangmatten, kranjang, bladeren, enz., in de gooten of riolen op 's heeren weegen of in de stads graften op het ernstigsten te verbieden, op verbeurte van rd^s 25, met renovatie van het gemelde, dienaangaande genomene besluit en gearresteerd billet; en de respectieve officieren van justitie, mitsgaders den gecommiteerde

teerde tot en over de zaken van den inlander en de wykmeesters, nader op het serieuste te gelasten om met meerdere nauwkeurigheid te vigileeren, dan tot nog toe geschied is, dat de daartegens gestelde orders buiten de minste oogluiking geëxecuteerd worden.

18 Arpil. *Vrijstelling der Chineezen te Batavia van het betalen van hoofdgeld voor hunne slaven.*

Door de officieren van de Chineezen alhier by requeste verzogt zynde, dat hunne natie zoude mogen gelibereerd worden van de betaling van het by billet van den 18^{en} December 1787 bepaald hoofdgeld voor de slaven, ten dien einde allegeerende, dat het grootste gedeelte hunner natie aan hun haare beswaaren dien aangaande had te kennen gegeven, vermits zy van hunne slaaven door derzelver weg drossen, het continueel verdubbelen van hun goed, ziekzens en sterftens, waar door zy hun ruim 30 percent in het jaar kwamen te kosten, lasten genoeg te dragen hadden, ongeagt het hoofdgeld voor zich zelfs, hetwelk van oudsher hun was opgelegd te betaalen, dewyl zy toen van de wachtdienst waren geëxecuteerd, en dat de meesten van hun in armoede, beladen met eene talryke familie, met het een of ander ambacht zig erneerden en tot hun behulp door koop of huur een à twee slaven waaren magtig geworden; zo is, in overweeging genomen weezende, dat dezelve reedenen, die deze regeering bewoogen hebben om, conform het aangeteekende ter resolutie van den 25^{en} Maart jongstleeden, den inlanders van die belasting te ontheffen, ook voor den Chineezen militeeren, te meer daar deze natie reeds boven alle anderen een hoofdgeld aan de Compagnie opbrengt, en dat dienvolgende aan dezelve dit hun verzoek niet wel kan worden ontzegt, goedgevonden en verstaan alle de Chineesche in- en opgezetenen alhier te libereeren van het opbrengen van het voormelde, bepaalde hoofdgeld voor hunne slaaven.

25 April. *Verbetering der positie van de leden in den Raad van justitie te Batavia.*

Door hun WelEdele hoog agtbare [Heeren XVII^{nen}] kennis gegeven zynde, dat hoogst dezelve de conditien, waar op de leeden van den Raad van justitie dezès kasteels tot nog toe zyn aangesteld, in dezer voegen verbeeterd hebben, dat:

- 1° voortaan het onderscheid tusschen ordinaire en extra-ordinaire Raaden zal ophouden en alle Raaden van justitie als ordinaire zullen worden aangesteld;
- 2° het tegenswoordig, twaalfjarig verband zal verminderd worden op vyf jaaren om na dien tyd te kunnen adspireeren naar de posten hier in Indie, zonder onderscheid of dezelve justitieel dan wel politiek zyn; zo nogthans, dat dat termyn voor de teegenswoordige leeden zal ingaan met den 25^{en} May 1787 en van die, welke in het vervolg zullen aangesteld worden, van het oogenblik van derzelve introductie in den Raad;
- 3° voortaan aan de Raaden van justitie, boven het tegenswoordig ordinair tractement van f 200 's maands, nog zal worden toegelegd eene gelyke somma per maand onder den naam van een douceur:

en dat eindelyk deze regering gehouden zal zyn om in het vervolg, by vacature van de posten van advocaat fiscaal van Nederlandsch Indie en water fiscaal, tot de vervulling dier posten ad interim by preferentie in aanschouw te neemen en daar toe te despiciereen zodanige leeden van den Raad, als, de vereischte bekwaamheden hebbende, genegen zouden mogen zyn om zig daartoe te laten gebruiken:

zo is goedgevonden en verstaan hun WelEdele hoog agtbare voor deze gunstige schikking de oprechte dankbaarheid dezer regeering te betuigen, in hoop, dat daar door de occasie mag worden gefaciliteerd om de opene plaatsen in het gemelde collegie met bekwaame subjecten te vervullen; voorts den gemelden Raad van justitie daarvan te informeeren en wyders het gemelde douceur van f 200 's maands aan de leeden

van dat collegie uit Comp^s kas te laten afgeven in Indisch geld, doch zonder eenige korting, van den dag van den ontvangst van hun WelEdel hoog agtbare missive.

25 April. *Toepassing op officieren van gelijken rang in Franschen koninklijken dienst van het bepaalde op 16 November 1785 ten aanzien van hoofd-officieren van 's lands oorlog-schepen, enz., met betrekking tot het ontmoeten in rijtuigen van leden der hooge Regering.*

Heeren XVII^{den} hadden hiertoe reeds besloten bij hunne resolutie van 15 Junij 1787, aan de Indische regering medegedeeld bij missive van 20 Junij 1787.

6 Mei. *Wijziging van het bepaalde op 20 Maart 1787 nopens de betaling van suiker.*

Door den heer Directeur Generaal gecommuniceerd zynde, dat het gebrek aan contanten dagelyks zo zeer vermeerderde, dat zyn Edele zich buiten staat bevondt om langer de zuiker, die aan de Compagnie geleverd werd, volgens het besluit dezer Regeering van den 20sten Maart 1787, voor de eene helvt in contanten te voldoen; zo is, hoe zeer het ook te wenschen waare, dat den leveranciers van zuiker eenige contanten voor dezelve konden worden verstrekt, ten einde hun daardoor, niet alleen in staat te stellen van het loon hunner werklieden daarmede voor een gedeelte te voldoen en dus die culture te bevorderen, maar ook onder de gemeente eenige meerdere contanten, inzonderheid van schellingen, dubbelde stuivers en duiten, te doen circuleeren, vermits men echter zich weder in deze onaangenaame verlegenheid, zo best mogelyk, dient te redden, goedgevonden en verstaan de voormelde helvt, die besloten is in contanten te laten voldoen, als nu mede in brieven van credit te doen betaalen, doch niet een opgeld van 9 à 10 procent, zo als thans, by verwisseling der gemelde credit papieren tegen contanten, moet worden betaald.

Zie ook 27 Junij 1788.

27 Mei. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

Reeds te meermalen in deliberatie genomen zynde de noodzakelykheid om zich weder op de best mogelyke wyze van contanten te voorzien, ten einde daardoor het zo heerschend gebrek daar aan, des doenlyk, in zo verre te suppleeren, dat men ten minste uit de verlegenheid geraake, waarin men zich bevindt, doch de finaale dispositie daaromtrent telkens uitgesteld weezende, op hoop, dat men eerlang uit Nederland eenig ontzet zoude erlangen, zo is thans daar omtrent in speciaale overweeging genomen:

dat het gebrek aan contanten thans tot die hoogte is gesteegen, dat in de aanstaande maand de gewoone, noodzakelyke verstrekingen daarvan, die reeds zo nauw bepaald zyn, als met eenige mogelykheid heeft kunnen geschieden, niet gedaan zullen kunnen worden;

dat men ook diversche comptoiren van de volstrekt benooidigde specien dient te voorzien, die reeds successive beslooten zyn naar derwaarts af te zenden, als:

Java met nog.....	rd ^s	70000
Cheribon met nog.....	»	40000
Bantam » 30000 Spaansche reaalen of.....	»	40000
voor de peper culture;		
Japan met.....	»	25000
Palembang met 30000 Spaansche reaalen of..	»	40000
Banjer » 20000 » » »	»	26000

waarmede thans niet langer kan worden gewagt zonder gevaar te loopen, dat de ministers en bediendens, door manquement aan contanten, in eene verlegentheid zullen geraaken, die, zoo voor hun, als de Comp^e, van de nadeeligste uitzigten zoude kunnen weezen;

dat de wissel, die de Bengaalsche ministers ten behoeve van het Engelsche ministerie te Calcutte op

Transporteeren..... rd^s 241000

Per transport. . . . rd^s 241000

deze regeering hebben getrokken, thans mede dient te worden voldaan met 155000 Spaansch of. » 206000

en dat er dus, ongerekend de voldoening van de dagelyks van Palembang aangebragt wordende thin, de geleverd wordende zuiker en de Bataviasche huis-houding, vereischt word een aanzienlyk bedraagen van. rd^s 447000,

ongeacht, dat men reeds genoodzaakt is geweest het geld te moeten ligten, dat het schip Leiden voor den Chineeschen handel heeft in gehad;

dat men wyders uit Nederland op den van hier gedaanen geld-eisch voor 1787 weinig meer heeft te verwachten en omtrent de voldoening op die voor 1788 geen de minste staat kan maaken, behalven dat men geen gunstig vooruitzicht hebben kan, dat daarop vooreerst in tyds aanzienlyke en toereikende sommas ontvangen zullen worden;

dat men ook reeds successive van de gemeente op assignatien heeft moeten negotieeren een aanzienlyk montant van 445990 ryksdaalders met een nadeelig rembourssement van den ducaton van 78 stuivers met 74 stuivers en dat, daar die gelden voor het grootste gedeelte van hier verzonden zyn moeten worden, de voorraad aan contanten hier zoodanig is verminderd, dat men niet stellen kan van de ingezetenen zeer aanzienlyke sommas meer te zullen kunnen bekomen;

dat hier door en door den particulieren vervoer uit deze colonie, die, hoezeer daar tegens, zo veel mogelyk, gewaakt wordt, echter met geene mogelykheid in het geheel is tegen te gaan, de waarde van de contanten zo zeer is vermeerderd, dat men reeds by inwisseling van dezelve tegens brieven van credit een opgeld van 15 percent moet betaalen en, dewyl er geene muntspecien van eenige waarde worden aangebragt, de swarigheid om contanten te bekomen hoe langer hoe grooter zal worden en dus ook de conditien om die te kunnen erlangen van tyd tot tyd nadeeliger;

dat het buitendien ook, zo men langer wacht met zig van

eenig geld te voorzien, te vreezen is, dat men het benoodigde niet zal kunnen bemachtigen, dat in deze kommervolle tyds omstandigheden niet dan de akeligste gevolgen zoude veroorzaken ;

en dat, daar men dus volstrekt geld nodig heeft en niet langer wagten kan naar den aanbreng uit Nederland, het ten hoogsten noodzakelyk is geworden zich, zo spoedig mogelyk, daarvan te voorzien en wel, dewyl er geen ander middel voorhanden is, met die op assignatien te negotieeren teegens geld om geld, naar dien het, niet alleen by de jongste negotatie, die teegens een rembourssement van 74 stuivers voor den ducaton van 78 stuivers is geschied, gebleeken is, dat op die voorwaarde de gemeente geen geld meer tellen wil, dewyl die negotatie niet is vol gekomen, maar ook zedert het opgeld op de contanten zo zeer is vermeerderd, dat, wanneer dezelve in kas gebragt worden tegens geld om geld, die conditie thans voor de tellers nog nadeeliger is, dan wanneer zy brieven van credit op assignatien geeven tegens een rembourssement van 70 stuivers voor den ducaton van 78 stuivers en het buitendien ook zeker is, dat men, zonder hier toe te besluiten, geene contanten zal kunnen machtig worden ;

en is mitsdien, hoe ongaarne men ook hiertoe overgaat, goedgevonden en verstaan voor de Compagnie een fonds van 200000 ryksdaalders aan contanten te negotieeren, voor een derde in Spaansche realen van 64 stuivers het stuk en het resteerende in goede, goude, Nederlandsche ducaaten en zilverspecien, en daarvoor met October aanstaande assignatien te verleenen op de heeren Meesters om in Nederland na de najaars-verkoping van 1789 voldaan te worden met geld om geld of den ducaton van 78 stuivers met 78 stuivers, mits egter de telling daarvan geschiede voor medio Juny aanstaande ; en de gemeente hiervan by billet te adverteeren.

¹⁰/₁₃ Junij. *Kennisgave, dat de regering voornemens was diamanten, - rotan, porcelein en thee op vracht naar Nederland te vervoeren.*

Met de in dit jaar naar Nederland te verzendene scheepen is

goedgevonden en verstaan weder ruwe diamanten, thee, rottingen en porcelainen op vracht te accepteren tegens de gewoone recognitie van een procent voor de ruwe diamanten, van veertig procent voor de thee, dertig procent voor de hand- en veertig procent voor de bindrottingen en veertig procent voor de porcelainen, om daar door des te beeter in staat te weezen de, zo hier reeds zynde, als noch verwacht wordende, ingehuurde, particuliere dan wel meerdere Comp^s schepen, dan de reeds bepaalde twee, met retouren te kunnen afzenden; en de gemeente hiervan by biljet te adverteeren.

13 Junij. *Wijziging van de instructie voor den groot-kassier.*

Van de gelden, die van Java en Cheribon per Compagnies kas naar herwaarts worden overgemaakt, is goedgevonden en verstaan, by de voldoening derzelve alhier, voortaan door den grootkassier geen half procent meer te laten decorteeeren, zo als tot nu toe heeft plaats gehad, dewyl het eenige hardigheid involveert, dat lieden, die hun geld zo naby als die comptoiren in contanten en dezelve gewoonlyk half in contanten en half in papieren van credit hier gerestitueerd krygen, daarvan noch een half procent moeten missen; en in zo verre de voor den gemelden kassier op den 24^{en} February 1784 ⁽¹⁾ gearresteerde instructie te altereeeren.

20 Junij. *Inwisseling van vervalschte brieven van krediet.*

Ter sessie van den 10^{en} dezer reeds beslooten zynde om door den pro interim advocaat fiscaal, van Massau, en den Bailluw, Wiegeman, zo veel mogelyk te laten naargaan, hoe veel de wezendlyke waarde is van de oude credit-brieven, die tegens nieuwe ingewisseld en vervalscht bevonden zullen worden, en thans nader geconsidereerd weezende, dat men van die vervalschte, oude brieven van credit geene vindt dan van 50, 200, 500, 400, 500 en 1000 ryksdaalders en het noodzakelyk is, dat de gemeente

(¹) Deze datum is waarschijnlijk fout, vermits in de resolutiën der Indische Regering van dien dag niets, ter zake dienende, is aangetroffen.

geadvertteerd word, dat de intentie dezer Regeering is aan den eigenaars den voornoemde, vervalschte credit papieren, conform het genoteerde ter gemelde resolutie, de waarde, waar voor zy door de Compagnie zyn uitgegeven, te laten uitkeeren om dezelve te kunnen inwisselen; zo is nu goedgevonden en verstaan, niet alleen de wezentlyke waarde der gemelde, vervalschte, oude brieven van credit, zo ver die ontdekt zal kunnen worden, aan den eigenaars derzelve te laten restitueeren, maar ook de gemeente tot dat einde te gelasten om de voormelde vervalschte credit-papieren van 80, 200, 300, 400, 500 en 1000 rd^s voor den 15^{en} July eerstkomende by den groot kassier, Gysbert Jacob Welgevare, te bezorgen.

20 Junij. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was ook Bengaalsche zijden-stoffen en ebbenhout op vracht naar Nederland te vervoeren.*

Op de te kennen gave van den heer Gouverneur-Generaal, dat zyn Edelheid was geïnformeerd geworden, dat er lieden waaren, die wel genegen zouden zyn eenige Bengaalsche zyde-stoffen en ebbenhout op vracht naar Nederland te zenden, is goedgevonden en verstaan, om des te meer occasie te hebben scheepen naar Nederland te kunnen verzenden, buiten de reeds ter sessie van den 10^{en} dezer gearresteerde acceptatie van ruwe diamanten, rottingen, porcelainen en thee, dit jaar meede, zo met Compagnies, als ingehuurde, particuliere scheepen, op vracht naar Nederland te laten verzenden Bengaalsche zyde stoffen en ebbenhout onder betaaling van 20 procent voor de gemelde stoffen en 30 procent voor het voormelde hout aan vrachtpenningen.

27 Junij. *Wijziging van het bepaalde op 6 Mei 1788 nopens de betaling van suiker, enz.*

Is goedgevonden en verstaan den prys, die door de Compagnie thans voor de zuiker word betaald, met zes stuivers voor de pikol te vermeerderen en dus die weder te stellen op rd^s 5¹/₈.

voor de eerste en rd^s 4⁵/₈ voor de tweede soort, met intrekking in zo verre van het besluit dezer regeering daaromtrent van den 28^{en} Maart jongstleeden, en dat geld, volgens het geresolveerde ter sessie van den 6^{en} May jongstleeden, aan voornoemde zuikermoolen-houders te laten voldoen in brieven van credit met een opgeld op de eene helvt daarvan van 9 à 10 procento; en voorts, tot wegneeming van alle ingeslovene misbruiken, de voor de zuikermoolens benodigde Javaansche boeijangers voortaan weder, gelyk voorheen, door de Javaansche mandoors der gemelde moolens in het gebergte te laten werven en daartoe door den gecommitteerden tot en over de zaaken van den inlander aan dezelve passen te laten afgeven en die werklieden vervolgens door het volk der voornoemde moolens weeder naar derzelve woonplaatzen te doen geleiden en tevens de hoofden der Javaanen, onder wier districten gemelde moolens staan, te verbieden om, zo min van den houders derzelve, als van den boeijangers zelfs, eenig geld voor die arbeiders af te vorderen, met last aan den gemelde gecommitteerden, om de voormelde hoofden hiervan behoorlyk te advertieren en te vigileeren, dat deze order stiptelyk werde naargekomen.

Nopens het laatstbedoelde hadden de suiker-molenaars in hun rekest aangevoerd:

dat gemelde boeijangers eertyds door Javaansche mandoors der zuikermoolens, met passen van den gecommitteerden tot en over de zaaken van den inlander voorzien, in het gebergte geworven, naar de moolens gebragt en door het volk der molenhouders weder naar huis begeleid wierden, welke handelwyze altoos zonder eenige hinder, ongemak of lasten van de boeijangers en molenaars was gepractizeerd tot onder het laatst van de regeering van wylen den heer Gouverneur Generaal, van der Parra, of in die van wylen den heer Gouverneur Generaal, van Riemsdyk (H. L. M.), wanneer (dog hun onbekend op wiens voordragt en om welke reedenen) de

Javaansche boejangers en hunne thuisreizen onder begeleiding van de bediendens der Javaansche hoofden waaren gesteld, te wecten, de boejangers van de zuikermoolens om de Oost onder het hoofd van die natie en die der om de West onder den Aria van Tangerang;

dat deze verandering voet had gegeven, dat de wervers en boejangers, niet alleen by hunne thuisreizen hadden afgehangen van de bediendens dier hoofden, maar dat dezelve ook de beschikking over hun by hunne aankomst in 't gebergte naar zich getrokken hadden en dat dit aanleiding had gegeven, dat de zuikermolenaars, ter verkryging van Javaansch werkvolk, zich by voormelde bediendens hadden moeten adresseeren, waar uit eene wyze van verkoop der boejangers aan de molenaars was geboren;

dat, zo lang, als men door dezelve geholpen was tegen kleine presentjes en douceurtjes, men stilzwygend daarin had berust, dog dat, daar die bediendens en vooral die van het Westerkwartier, omtrent in het laatst van het voorige en in dit jaar, zoo stout geworden waaren om van de moolenhouders een rd^r voor iedere boejanjer af te vragen, zy niet hadden kunnen nalaaen by deze regeering redres daaromtrent te verzoeken; en dat zulks best zoude geschieden met dat stuk op den vorigen voet te herstellen, waardoor de boejangers mede ontheven zouden worden van een ryksdaalder, die ieder hoofd almede aan gemelde bediendens alle jaaren moet betaalen, en andere kleine ongelden, waarvan zy te vooren niets geweeten hadden.

27 Junij. Voorziening in de tijdelijke huisvesting van predikanten, die uit Nederland te Batavia aankwamen.

In overweeging genoomen zynde, dat de ondervinding te meermaalen heeft doen zien, hoezeer de uitkomende leeraars, vooral wanneer zy met vrouwen en kinderen beladen zyn, in den beginnen aan veele ongemakken, by gebrek aan eene goede huisvesting, en armoede zyn bloot gesteld, hetwelk voor hun

dikwyls van de nadeeligste gevolgen is; zo is goedgevonden en verstaan den fabriek Beyvanck te qualificeeren om aan de wooning van den koster der Hollandsche kerk nog twee vertrekken aan te bouwen, de kombuis van gemelde wooning te vergrooten en de slaven vertrekken van dezelve op te metzelen voor het daarvoor door hem opgegeven calculatief bedraagen van rd^s 1515 : 31 aan bouw materialen; en voorts die vertrekken, wanneer dezelve in gereedheid zullen zyn gebragt, te laten dienen ter provisioneele inwooning van de successive hier aankomende predikanten der Gereformeerde gemeente, naar eene schikking, met den koster te maaken, tot dat zy zich van bekwaame wooningen zullen kunnen voorzien; en den kerkenraad der voorschreeven gemeente alhier hiervan by een extract uit de notulen van heden kennis te geeven.

Op den 4^{den} Januarij 1791 is eene commissie uit den Bataviaschen kerkeraad in de vergadering van de hooge Regeering toegelaten om deze, namens de classis van Amsterdam, te bedanken »voor die goede voorzorge en groote »weldadigheid deeser Regeering, die zoo zeer tot aanmoediging »van veele uitkomende leeraren en dus ten nutte van de »Asiatische kerken dienen konde, met eene hartelyke wensch, »dat God de Heere gedenken mogte aan het werk en den »arbeid der liefde, daaromtrent aan Zynen naam en den Heilige »beweezen”.

1 Julij. *Kennisgave, dat de rijst, welke van Regeringswege dagelijks op de markt te Batavia verkocht werd, verkrijgbaar was voor zeven stuivers de gantang.*

De ryst, die Comp^s weegen hier op de bazaar word omgezet, is goedgevonden en verstaan, vermits dezelve in contanten wordt betaald, daar zy by particulieren tegens papieren van credit kan worden ingekogt en buitendien stoffig is, tegens zeven in steede van acht stuivers de ganting of tegens rd^s 35 het last te laten verkoopen.

1 Julij. *Verbod voor vreemdelingen tegen invoer en verkoop te Batavia van Europeesche dranken.*

Is goedgevonden en verstaan, zo lang de particuliere voorraad van Europeesche dranken hier ter hoofdplaats ruim toereikende is, aan geene der hier aankomende vreemde natieden invoer en verkoop van Europeesche dranken toe te staan, naar dien Batavia daar van thans buitengewoon voorzien is en er uit Nederland noch een schip met provisien verwacht wordt, en dus, wanneer de invoer daarvan door particulieren niet wierd tegengegaan, de successive, hier uit Nederland aankomende Comp^s dienaaren een merkelyk nadeel zoude worden toegebracht.

22 Julij. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

Op de te kennen gave van den heer, Directeur Generaal, dat het gebrek aan contanten in Compagnies groote geldkamer en kas wederom zo groot was, dat men ten eenemalen buiten staat was om de goede en zoogenaamde baarsche maanden aan den gemeenen man te kunnen voldoen, is goedgevonden en verstaan om hier in, ter voorkoming van alle nadeelige gevolgen, die uit het niet betaalen dier gelden noodwendig zouden proflueeren, weder op de best mogelyke wyze te voorsien, noch van de gemeente vyftig duizend rd^s aan goede, zilvere specien in kas te accepteeeren en daar voor met October aanstaande assignatiën te verleenen op de heeren Meesters om in Nederland na de voorjaars-verkoop van 1790 voldaan te worden met geld om geld of den ducaton van 78 stuivers met 78 stuivers, mits die telling geschiedt voor ultimo van deze loopende maand.

25 Julij. *Intrekking van de belasting: hoofdgeld van slaven.*

Door den oud-major titulair van de infanterie, Jan Andries Duurkoop, by requeste te kennen gegeven zynde:

dat hy zedert den jaare 1754 zyn lighaamlyk bestaan en huishoudelyk onderhoud meerendeels gezogt had uit de maatige voordeelen, die hy by den landbouw, tot welkers culture hy een aantal van ruim 400 stuks slaven continueel in het werk en reël benodigd had, konde opleggen;

dat, hoewel hy door 's Heeren milden zeegen van gemelde culture van 's lands producten eenige jaaren agter den anderen en door elkanderen gerekend een bestaanbaar inkomst had kunnen vinden, hetzelfde echter, zedert de in den jaare 1780 ontstaane oorlog met Engeland en de daaruit voor meest alle ingezetenen meer en meer voortgevloede, beswaarende en gevoclige naweeën, merkelyk en in zo verre successive of van jaar tot jaar was vermindert, dat hy zyne boeken door meerdere en swaardere lasten dan inkomsten, als verlies aan slaaven, misgewassen, als anderzints, geduurende deze zeven laatste jaaren met een veragtering van een aanzienlyk capitaal had moeten afsluiten; en dat hy het als nu zeer verre gebragt zoude hebben, hy aldien hy onder ultimo December aanstaande desweegen zyne reekening met een batelyke balans zoude kunnen verevenen;

dat, het verlies op het papier van credit by verwisseling van contanten en diversche muntspecien, zo wel als de reizende pryzen van zomunige onontbeerlyke benodigdheden meer en meer toeneemende, dit point voor hem, als een tamelyk sommatje des maands voor het onderhoud van boven gemelde slaven als andere uitgaven benodigt hebbende, mede niet weinig drukkende was;

en dat hier hy kwam de voor eenige tyd opgelegde belasting of het hoofgeld der slaaven, die voor hem in deze, thans allezints ongunstige tyden een ruineuze betaalpost zoude weezen, en dat hy daarom verzogt, dat hy daarvan gelibereerd zoude mogen worden, ten einde hy niet geheel moedeloos wierd in de hartelykste pogingen, die hy steeds, zo veel mogelyk, aanwende ter voortzetting van de voor deze colonie zo nuttige culture der 's lands producten;

en tevens nog ingekomen weezende een request van de

captains der Oost- en Westzydsche burgery, mitsgaders van de burger-cavallery, François Colombyn, Joachim Herman Strumphius en Mr Johannes Nicolaas Bestbier, waarby zy zeggen, dat de onder hun sorteerende burgers hun ten ernstigsten en by continuatie op het dringende hadden verzogt voor deze Regeering te brengen hunne beede om ontheft te mogen worden van de imposities, volgens dewelke zy 40 stuivers 's jaars zouden moeten opbrengen voor ieder slaaf of slavin, welke zy in eigendom mogten bezitten of in huur hebben, alzo zy dezelve wegens hunne sobere omstandigheden onmogelyk zouden kunnen opbrengen;

dat almede successive by hun waaren gekomen de respective captains der inlandsche en Moorsche burgery, zomede de in de Ommelanden zich onthoudende landbouwers, met te kennen gawe, dat zy ook om de gemelde ontheffing suppliceerden, alzo zy niet in staat waren de door deze Regeering gerequireerde contributie te fourneeren;

dat door allen voor reedenen waaren geallegeerd, niet alleen de reeds op de slaven liggende belasting van rd^s 10 per kop, die by den invoer wierd betaald en, door elkaar geslagen, wel op 10 percent ruim kon worden begroot, maar ook, dat na de betaaling van deze recognitie doorgaans een quart binnen het eerste jaar stierv en nog een quart jaaren lang wegens ziekte tot allen dienst onvermogend bleev, terwyl van de overige, gedeeltelyk wegens gebrek aan kragten, gedeeltelyk uit indolentie, zeer weinig arbeid te krygen was en men genoodzaakt was op de voormelde, kostbaare wyze, tot hetgeen in Europa een persoon verrigte, hier ten minsten tien en meer slaven te kopen en te onderhouden;

dat het verlies op het papier van credit by verwisseling voor contanten in diversche muntspecien, zowel als de nu en dan hoog ryzende pryzen van zommige onontbeerlyke benodigheden, de uitgaven tot onderhoud van voornoemde slaven dikwyls zeer duur en ten uitersten swaar maakten;

dat de broodbakkers, wagenverhuurders, konstenaars en ambachtslieden daarenboven als een door hun in het byzonder

meer dan door anderen gevoeld wordende beswaar hadden geallegueerd de veele moeite, die zy hadden, om slaven tot hun werk aan te leeren en de bestendige ondervinding van verwaarlozing hunner goederen, de veele ziekten onder hun werkvolk, de geduurige desertie, dikwyls van geheele complotten te gelyk, die zelden achterhaald wierden, en de ruineuze dieveryen, waar aan zy by continuatie geëxponeerd waaren;

dat de negotianten, behalven deze evengemelde, hun zelfs betreffende opgave, ook nog geallegueerd hadden, dat onder hunne koelies de meeste slaven waaren van arme weduwen, welke van het loon derzelve op een zeer bekrompene wyze leefden en daarvan geene korting konden veelen;

en dat de landbouwers, buiten de reeds gemelde inconvenienten, noch in consideratien hadden gebragt, dat de revenuen van hunne landen zedert de in 1780 ontstaane rupture met Engeland en de daar uit voor meest alle ingezetenen min en meer voortgevloeide bezwaarende en gevoelige naweeën, merkelyk en in zo verre successive of van jaar tot jaar waaren verminderd, dat zy hunne boeken door meerdere en swaardere lasten dan inkomsten, als verlies aan slaven, misgewassen, als anderzints, gedurende de zeven laatste jaaren met eene veragtening van een aanzienlyk capitaal hadden moeten afsluiten.

dat zy, capitains, door herhaalde van de hand wyzingen de voorschreven verzoeken niet hadden kunnen repousseeren, alzo dezelve volstandig persisteerden by den aandrang om hunne beede onder het oog dezer Regering te brengen;

dat zy dus eindelyk genecessiteerd waaren zulks te doen, niet twyfelende, of deeze Regeering zoude hier op wel willen reflecteeren;

en dat zy in dit vertrouwen zig tevens onderwonden te suppliceeren, dat deze Regeering eene gunstige reflectie zoude willen slaan op hun, vermits zy, schoon ongaarne, mede moesten betuigen, dat hun de voormelde impositie insgelyks ten hoogsten beswaarde, te meer zy uithoofde van hunne bekleede qualiteiten eenige slaven moesten houden tot het verrigten van den nodigen arbeid in hunne huishoudingen,

welke zy zelfs niet konden doen, en zy buitendien genoegzaam geene lyveigenen hadden;

zo is hier over in het breede gedelibereerd en in aanmerking genomen, dat er zeker nimmer een tyd kon zyn, minder geschikt om eene nieuwe impositie tot beswaar van de ingezetenen in te voeren dan de tegenswoordige, dewyl het buiten twyffel is en de ondervinding bovendien maar al te klaar doet zien, dat, naarmate de Comp^e in voorspoed afneemt, de welvaart haarer dienaaren en ingezetenen vermindert; dan dat deze Regeering egter hiertoe inzonderheid is overgegaan om den heeren Meesters van haare bereidvaardigheid te overtuigen van al het mogelyke gaarne te willen aanwenden om de Comp^e in haare ongelukkige situatie, zo veel doenlyk is, te gemoet te koomen;

dat hetgeen, zo door gemelde Duurkoop, als de voornoemde capitains by deze hunne requesten tot adstructie van derzelve instantie is geallegeerd geworden, op de waarheid steunende is en het verval van alle takken van bestaan voor de ingezetenen zo zichtbaar, dat deze nieuwe bepaling, hoe gering dezelve ook schynen moge, dezelve drukkende is, voornamentlyk daar de maatschappij by den invoer van slaven reeds voor ieder kop rd^e 10 aan pacht en dus reeds meer dan het 10de gedeelte van derzelve waarde geniet;

dat deze Regeering ook om de gemelde reedenen reeds ter sessie van den 25^{en} Maart en 18^{en} April jongstleden, volgens het aangeteekende by de resolutien van die dagen, in de verplichting is gebragt geweest om eerst de inlanders en daarna de Chineezzen van deze impositie vry te kennen, waar door dan ook dezelve thans van die importantie voor de Comp^e niet meer is, als men zig in den beginne wel had voorgesteld;

en dat dezelve motiven, die deze Regeering als toen tot die uitzondering hebben doen overgaan, in een gelyke graad voor den supplianten zyn militeerende en het dus dezelve zeker tot beswaar zoude strekken, dat zy aan die belasting alleen onderhevig bleeven;

en is mitsdien en dewyl het hierdoor maar al te zeer blykbaar

is, hoe weinig deze Regeering in haare welmeenende pogingen om eenig middel tot soulaas van de Comp^e uit te denken heeft moogen reussereen, goedgevonden en verstaan als nu alle de ingezetenen en inwoonders alhier, zo binnen, als buiten de stad, te libereeren van de betaling van het voormelde, by billet van den 18^{en} December 1787 gesteld jaarlyks hoofdgeld van 40 stuivers voor ieder der slaaven, die zy in eygendom of wel in huur hebben, en dienvolgende het daaromtrent genomen besluit van den 3^{en} van gemelde maand en het voorschreeven billet weder in te trekken.

1 Augustus. *Maatregelen tot verbetering van het negotie-kantoor te Batavia. — Oprigting van het pennisten-gesticht.*

Naar aanleiding van een »ampel bericht” ter zake van de opper-kooplieden van het kasteel bepaalde de Regering:

1° enz.;

2° ter voorkoming van alle nadelige gevolgen, die door den voornoemden opperkooplieden zyn opgegeven, resulteerende uit hunne onbewustheid van de indienstneeming en plaatsing der pennisten op het negotie comptoir, voortaan op de requesten, waarby de indienstneeming of plaatsing van eenige pennisten voor en op het gemelde comptoir verzogt word, door den gemelde opperkooplieden voor *gezien* te laten teekenen en de door deze regeering gestelde ordres omtrent het in dienst neemen van pennisten en het changeeren van zeevarenden en militairen tot de pennendienst by dezen te renoveeren;

3° op het geallegerde by het voorschreeven bericht, dat zy, opperkooplieden, zich omtrent de changementen van zommige dienaaren tot de pen zo stipt niet kunnen houden by de bepalingen, op dat stuk gemaakt, daarin om de daarvan bygebragte reedenen consideratie te gebruiken, zo lang de constitutie van het voormelde comptoir in dien ongunstigen staat blyft, waar hetzelfde thans in is;

- 4° weegens het geavanceerde door gemelde opperkooplieden omtrent het gering bestaan, dat de pennisten genieten, en dat dezelve door de stricte bepaling der heeren Meesters om de ledig lopende onderkooplieden eerst te emploieeren, tot geene hoger stand dan tot die van boekhouder kunnen komen, aan te merken, dat de ondervinding leert, dat by beweezene bekwaamheid door dezelve hunne bevordering ook volgt;
- 5° omtrent het aangehaalde, dat bevorens kennis en deuchd beter beloond konden worden dan tegenswoordig aan vreemdelingen, die kundig waaren, te remarqueeren, dat die als noch mede belooning ontvangen, maar dat de slechte gesteldheid der tyden en de toeneemende ongezondheid en sterfte de beste oogmerken veydelen, en dat, zo lang die defecten niet geremedieerd kunnen worden, het onmogelyk is hierin redres te bezorgen, wyl de door hun voorgestelde poincten hiertoe, hoe nuttig in zich zelfs, echter in de hoofdzaak geene verbeetering te weeg brengen;
- 6° naardien de voornoemde opperkooplieden als een der hoofdbreeken, die geremedieerd dienen te worden, aanhaalen de ingeslovene insubordinatie, in het algemeen alle de dienaaren, die onder baazen staan, op het ernstigste te gelasten om aan dezelve dat ontzag en respect te bewyzen, dat billyk is en den minderen aan zynen meerderen betaamt te geeven;
- 7° nopens de mindere gelegenheid en meerdere difficulteiten, die gemelde opperkooplieden zeggen, dat men thans aantrest in vergelyk van vroegere dagen, om uit de aankomende manschappen zich van bekwaame scribenten te voorzien, aan te merken, dat dit conform de waarheid is, voor zo verre zulks veroorzaakt wordt door mindere uitzending uit Nederland van manschappen en aankomst van bekwaame lieden, maar dat daarin geene difficulteiten hier worden toegebracht en geen baas, die behoorlyk den heer Gouverneur Generaal verzoek doet, dat iemand tot de pen gechangeerd mag worden, zulks word geweigerd;

- 8° betrekkelyk tot het genoteerde door voornoemde opperkooplieden omtrent de mindere faculteit, die zy en mindere hoofdbediendens nu zouden hebben om zoekere domestieke en civile arbitragien in het werk te stellen tegens disobediente of negligente suppoosten, hun te kennen te geeven, dat die faculteit nimmer ontbrooken heeft, doch dat men buiten het binnen bannen en het in de spekkamer zetten van zulke dienaaren, mits daarvan straks kennis word gegeven, niet weet, dat er immer eenige verdere faculteit tot correctie gegeven is, en dat by meerdere straoefening van planten en rottingslagen zy zich kunnen en behooren te adresseeren, daar het gehoordt;
- 9° op het verder geavanceerde door gemelde opperkooplieden, dat men tegenswoordig strafloos overtreedt de orders om, zo wel na den middag, als des morgens ter bestemder posten te verschynen, de respective haazen en pennisten op het voormelde negotie comptoir serieus en nader te te gelasten om volgens de ordres, zo wel na den middag, als 'smorgens op hunne bescheidene posten te verschynen en 'geduurende de bepaalde uren daar te verblyven, op poene van correctie;
- 10° en het by deze regeering op den 30^{en} December 1740 genomen besluit omtrent de waarneemingen der respective administratien te renoveeren en den administrateurs nader te ordonneeren om, zo wel des morgens van zeven tot elv uren, als na den middag van twee tot vyf uren in hunne administratien present te zyn, op verbeurte van een maand gage, ten behoeve van de gereformeerde armen, voor ieder reis, dat zy buiten wettige redenen op gemelde tyden daar in niet gevonden zullen worden;
- 11° den meergemelde opperkooplieden op te draagen het formeeren van eene door hun geproponeerde instructie betrekkelyk de goede order en de middelen ter conservatie eener geregelde discipline voor het gantsche, commercieele departement van de Compagnie ter dezer hoofdplaats, op den voet, zo als zulks voor heen heeft plaats gehad;

- 12° op het wyders by dit bericht gedaan voorstel om hun, opperkooplieden, te qualificeeren, met uitsluiting van alle ondergeschikte baazen op het negotie comptoir, om by aankomst van schepen uit de zich hier bevindende militie en zeevaart zo veelen uit te zoeken en direct tot zich te neemen, als zy ter suppletie van het ontbreekende getal en noch daarenboven voor eens zes à thien tot reserve zullen benodigen, zulks op den ouden voet te laten blyven, dewyl gemelde opperkooplieden nooit iemand is geweigerd, doch tevens hun permissie te verleenen om voor eerst noch zes pennisten boven de bepaaling te emploieeren;
- 13° ten opzigte van de verder voorgestelde middelen van bestaan en tot encouragement van gemelde pennisten, naar dien men meede van begrip is, dat, hoezeer de gemaakte schikkingen omtrent de pennisten in voorige, gelukkiger tyden heilzaam en voldoende waaren, dezelve thans, daar alles in verval en de levenswyze zo veel kostbaarder dan toen is, niet toereikende zyn om den pennist te kunnen doen bestaan, maar veelen derzelve, voornamentlyk by hunne aankomst alhier, door gebrek aan het nodige komen te overlyden, en dat men dus daarin op eene geschikte wyze dient te voorzien, op het daartoe geproponeerde door voornoemde opperkooplieden om in de Zuider voorstad buiten de Nieuwpoort, omtrent de recruten wacht by de waterplaats, een genoegzaam uitgestrekte erv in te koopen en daarop, hoog uit de grond, te stichten een bekwaam gebouw met vyftig appartementen voor honderd koppen of voor twee man een kamer, voorzien met eenvoudig huisraad en verders geappropriëerd met verdere, benodigde gemakken en een ruim vertrek tot een eetzaal, den oud gecommiteerde tot en over de zaaken van den inlander, Willem Vincent Helvetius van Riemsdyk, voor te stellen om desselfs aldaar liggende erv met de daarop geplaatste gebouwen tot dat einde aan de Compagnie af te staan:
- 14° en te approbeeren de daaromtrent voorgestelde schikkingen

en dus in gemelde gebouwen, by afstand van het voormelde erv, een kastelein te plaatzen, voorzien van eenige slaaven tot zyne adsistentie en gereedschappen, etc., die tevens schafbaas en met zeeker gezag bekleed is, doch die daarin en omtrent de kost, etc. door een reglement onder het op- en toezicht van twee of meer buiten regenten bepaald is;

15° ieder baas van een schryfcomptoir de vryheid te vergunnen een zeker getal scribenten, naarmate van het getal, dat hy onder zich heeft, in gemelde gebouwen te huis vesten om daarin zo lang te domicilieeren en, zonder daarvoor het minste van hunne gages of kostgelden te missen, gevoed en in cas van ziekten en ongemakken gecureerd te worden, tot dat zy den trap van boekhouder beklommen zullen hebben;

16° tot goedmaking van de kosten tot de erectie van dit gebouw onder de ingezeetenen alhier eene collecte te laten doen en hetgeen daaraan zal ontbreken, door de Compagnie te doen suppleeren om naderhand aan haar vergoed te worden;

17° de dispositie over het voorgesteld eerste middel tot het onderhoud van voornoemde gebouwen en pennisten, om namentlyk de telders van gelden op assignatien naar Nederland te verplichten om, boven de gestelde agio, altoos te fourneeren een halv procent op hetgeen van hun geaccepteerd zal worden, vooreerst uit te stellen, naar dien men vermeent, dat dit voor de gemeente niet alleen te drukkende zoude weezen, maar ook niet ingevoerd konde worden zonder inconvenienten of obstaculen aldaar te verwekken;

18° dog daar en tegen voortaan ten voorschreeven einde door den koopers van amphioen op de vendutien by de gepriviligeerde amphioen-societeit te laten betaalen een procent van het hedraagen, waar voor zy dit articul zullen koopen, alzo verondersteld word, dat die belasting weinig of niet gevoeld zal worden en geene vermindering in den prys van dat sap zal veroorzaaken; en de gemelde

1 Julij. *Verbod voor vreemdelingen tegen invoer en verkoop te Batavia van Europeesche dranken.*

Is goedgevonden en verstaan, zo lang de particuliere voorraad van Europeesche dranken hier ter hoofdplaats ruim toereikende is, aan geene der hier aankomende vreemde natien den invoer en verkoop van Europeesche dranken toe te staan, naar dien Batavia daar van thans buitengewoon voorzien is en er uit Nederland noch een schip met provisien verwacht wordt, en dus, wanneer de invoer daarvan door particulieren niet wierd tegengegaan, de successive, hier uit Nederland aankomende Comp^s dienaaren een merkelyk nadeel zoude worden toegebracht.

22 Julij. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

Op de te kennen gave van den heer, Directeur Generaal, dat het gebrek aan contanten in Compagnies groote geldkamer en kas wederom zo groot was, dat men ten eenemalen buiten staat was om de goede en zoogenaamde baarsche maanden aan den gemeenen man te kunnen voldoen, is goedgevonden en verstaan om hier in, ter voorkoming van alle nadeelige gevolgen, die uit het niet betaalen dier gelden noodwendig zouden proflueeren, weder op de best mogelyke wyze te voorsien, noch van de gemeente vyftig duizend rd^s aan goede, zilvere specien in kas te accepteeren en daar voor met October aanstaande assignatien te verleenen op de heeren Meesters om in Nederland na de voorjaars-verkoop van 1790 voldaan te worden met geld om geld of den ducaton van 78 stuivers met 78 stuivers, mits die telling geschiedt voor ultimo van deze loopende maand.

25 Julij. *Intrekking van de belasting: hoofdgeld van slaven.*

Door den oud-major titulair van de infanterie, Jan Andries Duurkoop, by requeste te kennen gegeven zynde:

dat hy zedert den jaare 1754 zyn lighaamlyk bestaan en huishoudelyk onderhoud meerendeels gezogt had uit de maatige voordeelen, die hy by den landbouw, tot welkers culture hy een aantal van ruim 400 stuks slaven continueel in het werk en reëel benodigd had, konde opleggen;

dat, hoewel hy door 's Heeren milden zeegen van gemelde culture van 'slands producten eenige jaaren agter den anderen en door elkanderen gerekend een bestaanbaar inkomst had kunnen vinden, hetzelfde echter, zedert de in den jaare 1780 ontstaane oorlog met Engeland en de daaruit voor meest alle ingezetenen meer en meer voortgevloeide, beswaarende en gevoelige naweeën, merkelyk en in zo verre successive of van jaar tot jaar was vermindert, dat hy zyne boeken door meerdere en swaardere lasten dan inkomsten, als verlies aan slaaven, misgewassen, als anderzints, geduurende deze zeven laatste jaaren met een veragtering van een aanzienlyk capitaal had moeten afsluiten; en dat hy het als nu zeer verre gebragt zoude hebben, by aldien hy onder ultimo December aanstaande desweegen zyne reekening met een batelyke balans zoude kunnen verevenen;

dat, het verlies op het papier van credit by verwisseling van contanten en diversche muntspecien, zo wel als de reizende pryzen van zommige onontbeerlyke benodigdheden meer en meer toeneemende, dit poinct voor hem, als een tamelyk sommatje des maands voor het onderhoud van boven gemelde slaven als andere uitgaven benodigt hebbende, mede niet weinig drukkende was;

en dat hier by kwam de voor eenige tyd opgelegde belasting of het hoofgeld der slaaven, die voor hem in deze, thans allezints ongunstige tyden een ruineuze betaalpost zoude weezen, en dat hy daarom verzogt, dat hy daarvan gelibereerd zoude mogen worden, ten einde hy niet geheel moedeloos wierd in de hartelykste pogingen, die hy steeds, zo veel mogelyk, aanwende ter voortzetting van de voor deze colonie zo nuttige culture der 'slands producten;

en tevens nog ingekomen weezende een request van de

... binnen
... waarbij zy
... en ernstigsten
... erzoegt voor deze
... te mogen worden
... 's jaars
... welke zy
... om te lezelve
... kunnen

... in respective
... zomede de in
... met te kennen
... annuities, also
... gerequireerde

... niet alleen
... 10 per kop,
... geslagen, wel
... dat na
... quart binnen
... wegens
... de overige,
... uit indo-
... genoodzaakt
... in Europa
... en meer slaven

... by verwisseling
... en
... noodigd-
... slaven
... maakten;
... konstenaars en
... in het byzonder

indende beswaar hadden
 y hadden, om slaven tot
 stendige ondervinding van
 veele ziekten onder hun
 wyls van geheele complotten
 l werden, en de ruineuze
 uatie geëxponceerd waaren;
 deze evengemelde, hun zelfs
 geueerd hadden, dat onder hunne
 en van arme weduwen, welke
 zeer bekrompene wyze leefden
 den veelen;

uten de reeds gemelde inconvenien-
 hadden gebragt, dat de revenuen van
 1780 ontstaane rupture met Engeland
 alle ingezetenen min en meer voort-
 u gevoelige naweeën, merkelyk en in
 van jaar tot jaar waaren verminderd,
 door meerdere en swaardere lasten dan
 aan slaven, misgewassen, als anderzints,
 laatste jaaren met eene veragtening van
 al hadden moeten afsluiten.

door herhaalde van de hand wyzingen de
 eken niet hadden kunnen repousseeren, alzo
 g persisteerden by den aandrang om hunne
 oog dezer Regering te brengen;

indelyk genecessiteerd waaren zulks te doen,
 of deeze Regeering zoude hier op wel willen

in dit vertrouwen zig tevens onderwonden te
 dat deze Regeering eene gunstige reflectie zoude
 op hun, vermits zy, schoon ongaarne, mede
 uigen, dat hun de voormelde impositie insgelyks
 n beswaarde, te meer zy uithoofde van hunne
 qualiteiten eenige slaven moesten houden tot het
 van den nodigen arbeid in hunne huishoudingen,

is voldaan, en by het contrarie voldoende redenen te geven, waarom zulks niet heeft kunnen geschieden, en daar van een apart verzoeg over te zenden; mitsgaders den gemelden visitateur generaal te recommandeeren om deze opstellen ten eersten en met alle voortvarendheid te examineeren en te berichten, in hoe verre aan het reglement voldaan is, en by het tegendeel, in hoe verre de daar van gegevene redenen aannemelyk zyn, om, na dat het lid dezer Regeering, die de bevindingen naziet, zal gediend hebben van zyn Edelens consideration, daar op in Raade van Indië het nodige gedisponeerd te worden.

Om echter, ten opzichte der revisie van gedagte memorie van menage, zo veel mogelyk te betrachten, dat aan het oogmerk der Heeren Meesters voldaan werde, zo is goedgevonden en verstaan dat werk de ministers en bediendens op de respective buiten-comptoiren op te dragen, te meer dezelve met mindere moeite en omslag en meerdere locale kennis en ondervinding in staat zyn het zelve te volbrengen en te overwegen, welke veranderingen, naar mate der veranderde gesteldheid op ieder comptoir, daar in gemaakt zouden moeten worden, mitsgaders aan dezelve ten dien einde een volledig extract der gemelde missive, dit point concernerende, te laten toekomen, met recommandatie om daar mede alle mogelyke spoed te maken en die gerevideerde memorie herwaarts te zenden, ten einde daar over verder by deze regeering gedisponeerd en, met de nodige consideration geamplicieerd, de Heeren Meesters in der tyd aangeboden te worden.

22 Augustus. *Last op de buiten-kantoren, de apperkooplieden van het kasteel Batavia, den visitateur-generaal en den boekhouder-generaal jaarlijks eene rekening op te maken van de lasten en winsten van elk kantoor.*

Tot hun narigt werd hun het navolgende extract uit de patriasche missive van 20 December 1787 toegezonden:

Eene zaak, in welke, zal 's Compagnies interest behoorlyk worden bevorderd, het bestier in Indië niet minder dan dat

hier te lande een byzonder belang heeft, heeft onze opmerking tot zig getrokken en bestaat hier in, dat de producten van ieder comptoir nergens worden belast met het waare kostende, zo min als de goederen, die men na ieder comptoir afzend, het zy ten handel, het zy tot behoefkens, en dat ook de rendementen bruto of wel calculatief werden opgemaakt, het welk noodwendig ten gevolge moet hebben en ook, zo als ons de ondervinding doet zien, dadelyk heeft, dat men niet dan gebrekkig en zulks nog met de uiterste moeite ende omslag kan nagaan, welke waare voordeelen ieder comptoir in Indie de maatschappy aubrengt en welke de waare lasten zyn, die de Compagnie om ieder comptoir draagd, en niet zelden in de beoordeeling, of het mercantiel interest van de Compagnie vorderd de aanhouding van een comptoir, tot welke politicque redenen op zig zelve geen noodzakelykheid zouden geeven, mitsgaders in het maaken van eene bepaling der omslag en lasten, welke omtrent ieder comptoir zo na mogelyk behoord te geschieden in evenreedigheid aan het geen dezelve jaarlyks aan waare voordeelen afwerpen, door schynwinsten word misleid.

Om nu hier aan te gemoed te koomen zenden wy UEdele hier neevens het model van eene berekening, naar 't welk wy begeeren, dat UEdele jaarlyksch zullen opmaaken eene diergelyke omtrent ieder comptoir en met de gewoone verdere boeken en papieren aan ons toezenden, daarop brengende, ingevolge deszelvs inrichting, alle onkosten, hoe genaamd, zoo op de respective comptoiren als te Batavia vallende, waar uit wy ons verbeelden, dat met een opslag van het oog, als 't waare, nagenoeg zal kunnen worden geziën, wat voordeelen, welke na aftrek van alle kosten dien naam alleen verdienen, de maatschappy by elke bezending geniet; immers omtrent die producten, welke te Batavia worden aangebragt, terwyl omtrent de retouren, welke van zommige etablissementen gedeeltelyk op Batavia, gedeeltelyk direct in Nederland aankomen, die reekening tot bereiking van het bedoelde oogmerk op beyder plaatsen opgemaakt en alhier by den anderen kan gevoegd worden.

De opper-kooplieden van het kasteel Batavia gaven reeds in December 1788 te kennen „onvermogen” te zijn om aan dezen last te voldoen, waarom zij daarvan den 16^{en} December „g’excuseert” werden.

22 Augustus. *Last op de buiten-kantoren alphabetische registers zamen te stellen op alle brieven, boeken en „staande ordres”.*

Tot toelichting van dezen last maakte de Regering circular bekend het volgende extract uit de missive van Heeren XVII^{en} van 20 December 1787:

Laatstelyk is nog by ons in aanschouw gekoomen, dat het omslagtig onderzoek der brieven, boeken en papieren, welke wy gewoon zyn jaarlyks uit Indie te ontfangen, en daar door ook het onderzoek van de directie, welke zoo op Batavia, als op de buiten-comptoiren plaats heeft, merkelyk zoude worden gefaciliteerd door alphabetische registers op alle die brieven en boeken of staande orders, welke tot de gemelde directie betrekkelek zyn, en door welke brieven en boeken wy in ’t byzonder op het oog hebben uwe generaale resolutien en brieven aan de respective buiten-comptoiren, mitsgaders de resolutien van dezelve comptoiren en de brieven, door de bedienens aldaar, zo aan ons, voor zo verre de comptoiren aangaat, met welke wy directe correspondentie hebben, als van alle de comptoiren aan UEdele geschreeven.

Wy vermeenen uit hoofde van het denkbeeld eener goede en wel geschikte ordre, welke wy vertrouwen, dat op de hoofdplaats hier omtrent plaats grypt, te mogen vast stellen, dat verscheide van die registers tot uw gebruik dadelyk zullen voor handen zyn, en verlangen derhalve, dat UEdele ons daar van de afschriften doen toekomen, welke wy gaarne zouden erlangen van het begin dezer eeuw af tot nu toe; dan, voor zo verre die registers niet zouden mogen daar zyn, zullen UEdele aan de hoofd gebieders van ieder comptoir moeten aanschryven om dezelve te doen zaamen stellen, terwyl wy UEdele verders

gelasten te zorgen, dat alle die registers jaarlyks behoorlyk werden by gehouden en aan ons overgezonden.

Zullende daar voor al in agt moeten worden genoomen, dat de zaaken gebragt worden onder de respecten, waar toe zy immediaat behooren, zodanig, dat men, het een of ander willende naspooren, het zelve terstond kan vinden onder dat woord, waar onder men het zelve natuurlyker wyze het eerst zal zoeken, tot bevordering van welk oogmerk ook kan strekken, wanneer de zaaken, welke daar voor vatbaar zyn, onder meer dan een respect worden gebragt.

26 Augustus. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

Voor den handel op China had de Regering noodig eene som van 30,000 rijkdaalders aan Spaansche realen en keizerdaalders.

De 'telling' moest geschieden voor 28 Augustus 1788. — Zie verder bij 19 Augustus 1788.

26 Augustus. *Verdubbeling van zegel-, acte-, expeditie- en bewijs-gelden voor Compagnies dienaren ten behoeve van het pennisten-gesticht te Batavia.*

Overwegende:

dat, hoezeer men reeds ter sessie van den 1^{en} dezer beslooten heeft om door de koopers van amphioen op de vendutie by de gepriviligeerde amphioen-societeit een procento te laten betalen van de door hun te koopene amphioen en men stellen kan, dat deze belasting, door elkander genoomen, jaarlyks circa zes duizend ryksdaalders zal bedraagen, deze somma echter niet als voldoende kan worden aangemerkt om de pennisten op allezints voordeeligen en aanmoedigenden voet te onderhouden;

dat dus daartoe noch een fonds moet worden bepaald, waaruit, buiten lasten van de Compagnie, genoegzaame gelden proflueren om het heilzaam doelwit in dezen te kunnen bereiken

en dat daartoe het voorgestelde middel zeker als het minst drukkenst voor de gemeente te considereeren is, wanneer daar van eenige behoeftige dienaaren, als die van de zeevaart, militie en chirurgie worden geëximeerd, naar dien niemand, die eenige bediening of avancement verkrygt, niet gaarne iets meerder voor de acte of het bewys, dat hy daar van ontvangt, zal opbrengen, also die bevordering meestal verondersteld kan worden tot vermeerdering van zyn bestaan of wel zyn aanzien te strekken en zelden of nooit dan op zyn eige verzoek en met zyn genoeg geschiedt, te meer, daar hy overtuigt is, dat dat geld eenelyk besteed word om arme mede dienaaren, die nu by gemis van het nodige veelal door gebrek en verdriet ontkoomen, een beeter middel van bestaan te bezorgen en de maatschappy daar door het voordeel te procreëren van in der tyd nuttige dienaaren uit dezelve te kunnen zien voortkomen;

en is mitsdien goedgevonden en verstaan de vastgestelde zegel-, acte-, expeditie- en bewys-gelden voor Compagnies dienaaren, zo hier als op de buiten-comptoiren, ten behoeve van gemelde inrichting met een capitaal te vermeerderen en dus dezelve voortaan dubbeld te laten voldoen, mitsgaders daar van de verantwoording te laten doen door den eersten geswooren klerk ter generaale secretary, doch daarvan te excipioeren de officieren en gemeenen van de zeevaart, militie en arthillerie, de pennisten op de respective schryf-comptoiren tot de geswoore klerken ter generaale secretary inclusive, mitsgaders de chirurgyns, derde en ondermeesters, dan daar onder echter niet te begrypen de equipagemeesters en opzichters, zo hier als op de buiten comptoiren, den major van de arthillerie en den ritmeester van de lyfwacht van den heer Gouverneur Generaal.

26 Augustus. *Reglement voor de groote pennisten-tafel in den tuin, vooraan op den Molenvlietschen-dijk te Batavia.*

Art. 1. Alle Europeesche pennisten en die van Europeesche

vaders afkomstig, doch ouderloos zyn, zo die op de schryfcomp-toiren binnen dit kasteel, als op die in de stad zyn bescheiden, zullen de vryheid hebben om van deeze gemeene tafel te mogen profiteeren en in de vertrekken van den tooren en de thuin te wonen, mits de geenen, die daar toe geneegen zyn, daar van kennis geeven aan hunne respectieve baazen, die daar van den binnen regent zullen moeten verwittigen en deezen daar van kennis geeven aan den bakmeester, op dat hy ter behooryker tyd mooge weeten, voor hoe veel perzoonen hy spyzen moet doen bereiden.

Art. 2. De pennisten, die niet aan deeze gemeene tafel spyzigen, zullen daar van in het geheel geen last draagen; en de geenen, die daar aan spyzigen, zullen, zo lange zy noch geen drie jaaren aan de bak geweest zyn, vry gedefroyeerd worden, doch na dien tyd zal van hun kostgeld, ten behoeve der bak, de helvt per maand worden ingehouden; zullende aan den bakmeester, om des te beeter in staat te zyn de by articul 4 te meldene spyzen te kunnen opdissen, buiten de by articul 3 te meldene verstrekkingen, noch uit het fonds van heeren commissarissen voor ieder pennist worden toegelegd:

5 rd^e per maand, wanneer het getal is van 10 tot 15 man;
 4¹/₂ rd^e per maand, wanneer het getal is van 16 tot 20 man;
 4 rd^e per maand, wanneer het getal is van 21 tot 30 man;
 en boven de 30 man, ieder 3¹/₂ rds, zo veelen als 'er mogen zyn.

Art. 5. De bakmeester zal 's maandelyks, tegens betaling van de inkoops prys, uit 's Compagnies pakhuizen genieten een pikul of 125 Ⓔ koffy-boonen en 10 Ⓔ mostert-zaad; wyders zal de Compagnie alleen bekostigen en jaarlyksch aan den bakmeester zonder betaling laten verstrekken voor twaalf tafel-gasten en, ingevalle het getal grooter is, als dan naar even-reedigheid der meerderheid, tot 24 man toe, doch het geen daar boven is, zal door heeren commissarissen uit het tot standhouding van deeze inrigting bepaalde fonds inkoops worden voldaan:

- 5 vaaten boter,
 10 leggers Caabsche wyn,
 1260 R poeder zuiker,
 6 p^r Guinees gemeen gebleekt,
 24 R speceryen,
 72 " peeper swarte,
 1 halve legger,
 1 halve aam, }
 6 water balys, } in ruiling,
 6 emmers, }
 36 vadems brandhout,
 12 groote mandens,
 12 dubbelde "
 12 enkelde "
 3 potten wit kalk,
 6 wit quasten,
 1 hout ladder,
 1 groote kopere soep-lepel, }
 1 " " braad-pan, } in ruiling,
 3 tinne vlakke schotels,
 1 " soep-schotel,
 3 " borden vlakke,
 2 " leepels,
 2 mostert-potjes,
 3 " -leepels,
 2 peeper-doesjes,
 1 yzere hout byl,
 1 " as-schop,
 2 " kap-messen,
 7680 R ryst voor twaalv tafel-gasten en 4 koelies, A 40 R ieder
 ter maand,
 360 kannen clappus-oly,
 120 " olyven-oly,
 144 " azyn hollandsch,
 180 " " inlandsch,
 48 maaten zout "

9 R kattoen,

het repareeren der kopere kombuis-goederen,

100 stuks porcelainen en / 439 : 5 : —, Indisch geld, aan konstanten voor 4 koelies à 6 stuivers ieder 's daags, nevens de nodige tafels en stoelen, die uit het ambachts-kwartier zullen worden verstrekt, alwaar de onbekwaame of onbruikbaar raakende ook gerepareerd of tegen nieuwe verruild kunnen worden.

Art. 4. De bakmeester zal daar en tegen alles behoorlyk moeten laten schoon houden, in ieder kamer des avonds een lamp doen branden en zich in het opdissen der spyzen, zo veel immers mogelyk zy, moeten reguleeren naar de volgende bepaaing; en dus moeten aanrigten alle morgens koffy en een boterham;

Zondachs:

versch-vlees gebraade,
soep van versch-vlees,
frikkadellen,
gestoofde groente.

Maandachs:

vis met aardappelen,
gebraade hoenders,
gestoofde groente.

Dingsdachs:

versch gebraade spek,
groente,
hoender-soep.

Woensdachs:

gebraade eenden,
vis of hoender-kerry,
gestoofde groenten of vruchten.

Donderdachs:

soep van versch-vlees,
gebraade vlees,
frikkadellen,
gestoofde groenten.

Vrydachs :

gebraade hoenders of hutspot met aardappelen,
frikkadellen,
groente.

Saterdachs :

hoender-soep,
gebraade eenden, en
gestoofde groente,
terwyl onder de groentens gepermitteerd word eens ter weeke
ingelegde Caabsche groentens te geeven ;

's namiddachs alle daagen thee;

's avonds :

Zondach, gebakken vis met salaa,
Maandach, hoenders op de rooster gebraaden met groenten,
Dingsdach, vis-kerrie en gebakke vis,
Woensdach, vis-pindang en gebakke vis,
Donderdach, gebakken vis met salaa,
Vrydach, hoenders op de rooster gebraaden met groenten,
Saturdach, ingelegde vis en karwaat ;
voorts ryst, brood en boter naar genoeg en buiten des
aan elke tafel-gast een boutelje Caabsche wyn of Fransche witte
wyn daags.

Art. 5. Aan ieder, onder de bak zich aangegeeven hebbende pen-
nist, die uit de zeedienst of die der militairen tot de pennedienst
changeert, zal gratis worden afgegeeven, zo hy 't benodigd is:

een blaauwe lakensche rok,	} van Chinees-linnen,
twee kamisools,	
twee broeken,	
een hoed,	
zes hemden,	
zes paaren koussen,	
vier bonte onderboeken,	
een bonte korte kabaay,	
twee paaren schoenen.	

Ook sal men hem voorsien van een houte slaap-kooy, be-
neevens een goede combaars en twee kussens, en boven dien,

den commandeurs het dryven van particulieren handel heeft geïnterdiceerd, inzonderheid geweest is om het misbruik, dat door dezelve uit hoofde hunner bedieningen daarvan omtrent de zeelieden gemaakt zoude kunnen worden, voor te komen en hun alle weegen daar toe af te snyden;

dat die reeden wel als noch voor het grootste gedeelte exteert, maar de tegenswoordige, ongunstige gesteldheid der tyden eenige meerdere inschikkelykheid vordert, dan bevorens nodig was, en dat inzonderheid de zeevaart die inschikkelykheid boven anderen nodig heeft door de weinige gelegenheid, die dezelve thans in hunne gevaarlyke posten heeft om iets te kunnen overwinnen;

dat bevorens, toen de particuliere handel hier noch floreerde, de zeelieden by de ingezoetenen, zo met geld als goed, naar welgevallen geriefd konden worden, maar dat thans alles zo zeer in verval is, dat weinige derzelve meer eenig credit by particulieren kunnen vinden en men nauwlyks meer lieden vindt, die eenig geld of goed den zeeman durven toevertrouwen, en dat zelfs veelen derzelve nu hunne reizen moeten volbrongen zonder, by gebrek aan geld en credit, gebruik te kunnen maaken van den hun toegestaan handel en zonder iets meer dan hunne gages te verdienen;

dat zy hierin zeker eeniger maten zouden worden te gemoed gekomen, indien de gemelde commandeurs weder de vryheid hadden met hun te negotieeren, dewyl niemand met meer gerustheid dezelve eenig goed en geld kan sfiëren dan zy, om reeden niemand dezelve zo van naar by kan kennen en naargaan en heetere gelegenheid heeft om zyne pretensien van dezelve, het zy hier, dan wel op de buiten comptoiren, te innen en zich dus voor schade te hoeden;

dat, ofschoon ook de permissie om met de zeevaart handel te dryven den commandeurs in zoekere opzichten een deur opent om dien handel voor het grootste gedeelte naar zich te trekken en daar van omtrent zommigen een misbruik te kunnen maken, dezelve echter thans tevens een middel opleevert om den zeeman eenig credit te bezorgen en in de gelegenheid te stellen van op den hem gepermitteerden handel iets te kunnen

profiteeren en dat daarvan nimmer minder misbruik dan thans heeft kunnen worden gemaakt, uithoofde de meeste, zo niet alle de scheeps-officieren zich in die ongelukkige situatie bevinden, dat zy, van zich zelfs geen geld hebbende om met hunne eigene penningen te handelen, daarom steeds hunne goederen voor het grootste gedeelte op credit moeten zien machtig te worden, dan wel daar toe geld negotieeren en de armoede en weinige occasie, die zy hebben om iets te kunnen profiteeren, hun van alle credit hebben beroofd en het dus voor dezelve dan noch praeferabelder is om met den commandeurs, schoon zy ook dan iets minder mogten kunnen winnen, dan wanneer zy met andere ingezetenen handelden, te negotieeren, als geheel buiten de mogelijkheid te weezen van eenigen handel te dryven.

En is dierhalven om alle deze redenen goedgevonden en verstaan den opper- en vice-commandeur en onder-equipage-meester als nu permissie te verleenen om, benevens alle andere ingezetenen alhier, particulieren handel te mogen dryven met de overheeden van Compagnies scheepen en vaartuigen in *ryst, suiker, arak* en *hout*, voor zo verre zulks aan de laatstgemelde geaccordeerd en de in- en uitvoer van die artikelen toegestaan is of in der tyd gepermitteerd zal worden, en dienvolgende in zo verre te resilieeren van het secreet-bealuit dezer regeering van den 14^{en} Augustus 1787, mits zy zich echter zorgvuldig wachten, dat van deeze concessie geen misbruik word gemaakt, het zy door geobtrudeerde in- of verkoop of anderzints, en dat tot den ontvangst of vervoer van die goederen geene Compagnies, maar alleenlyk particuliere vaartuigen gebruikt worden, op poene van confiscatie der goederen, die dezen contrarie hunnentweegen vervoerd zullen worden.

2 September. *Verlenging van het octrooi der Amphioen-societeit tot ult^e December 1790.*

Zie bij 19 October 1787 en 22 October 1790.

4 September. *Voorschrift nopens onbekwaam touwwerk.*

Het gestatueerde by deze regeering, volgens het genoteerde

ter resolutie van den 21^{en} Juny 1782 (¹), dat het onbekwaame touwwerk ten overstaan van een justitieele commissie in stukken moet worden gekapt, is goedgevonden en verstaan, ter voorkoming van alle misverstand, in zo verre te extendeeren, dat daar onder ook de vaderlandsehe touwen moeten begreepen worden en het zelve, zo op deze hoofdplaats door een commissie van expresse gecommitteerdens, als op de respectie buiten-comptoiren applicabel te maaken, met last, zo aan den commandeur en opperequipagemeester, als aan den ministers en bediendens ter gemelde comptoiren, om voor de nakoming dezer ordre zorg te dragen.

4 September. *Last op de buiten-kantoren van elk Compagnie's vaarttuig, grooter dan eene boot, eene afzonderlijke rekening te houden.*

Is goedgevonden en verstaan, conform de door hun WelEdel hoog achtbare te kennen gegeven begeerte, alle de ministers en bediendens op de respectie buiten-comptoiren circulair te gelasten om voortaan voor ieder Comp^s vaarttuig, groter dan een boot, een aparte reekening te laten houden en by een specifieke reekening of specificatie apart te noteeren, welke reparaties van eenig belang daar aan geschied zyn, welke tuigage gerepareerd en verstrekt is, welke verdere verstrekkingen van provisien als anderzints aan dezelve gedaan zyn en hoeveel het een en ander bedraagt; en hun tevens te recommandeeren om die specificaties 's jaars aan hun WelEdel hoog achtbare te laten toekomen, ten einde te kunnen beoordeelen, of 's Comp^s penningen wel dan kwalyk zyn besteed; en deze ordre almeede omtrent de op de byzondere comptoiren invallende scheepen insgelyks betrekkelyk te maaken.

4 September. *Last op de buiten-kantoren van elk Lands oorlog-schip eene afzonderlijke rekening te houden.*

Op het aangeschreevene door hun WelEdel hoog achtbare,

(¹) In de resolutiën van dezen datum is niets, ter zake dienende, te vinden.

is goedgevonden en verstaan de ministers en bediendens circulair aan te beveelen om in het vervolg aan ieder 's lands schip van oorlog, het welk zich by hun zal bevinden, eene aparte reekening te geven en daar by specifiek bekend te laten stellen de hospitaals-gelden en verdere onkosten, welke zodanig een schip zullen concerneeren, mitsgaders by vertrek van zoodanig schip van hun comptoir die reekening te doen sluiten en door den commandeerende officier van het zelve te doen teekenen om vervolgens naar Nederland overgezonden te kunnen worden.

4 September. *Voorschrift voor scheeps-overheden nopens rijst.*

Conform de begeerte van hun WelEdel hoog achtbare is goedgevonden en verstaan den ministers en bediendens op alle de respective buiten-comptoiren als een staande order ter observantie aan te beveelen, dat de scheeps-overheden de ryst, die hun gepermitteerd is particulier mede te nemen, niet zullen mogen verkopen, voor dat 's Comp' ladingen daar van uit hunne scheepen behoorlyk verandwoord zullen weezen.

4 September. *Vernieuwing van het bepaalde op 20 Julij 1767 nopens borgtogten van Compagnie's dienaren.*

Deze vernieuwing geschiedde op verzoek van Heeren XVII^{den}.

$\frac{4}{5}$ September. *Voorschrift nopens »het effenhouden van »het negotie-werk» op de buiten-kantoren.*

Vermits men op meer comptoiren eene ongepaste nalatigheid in het in tyds effen houden van het negotie-werk ontwaart en het visiteeren der Indische boeken hier ter hoofdplaatze merkelyk in verachtering is geraakt, zo is goedgevonden en verstaan den ministers en bediendens op de respective buiten-comptoiren circulair aan te schryven, dat de verzuimen, die daar door worden veroorzaakt, en het nadeel, het welk daar door de Compagnie word toegebracht, zullen lopen ter ver-

andwoording en vergoeding der hoofdgebieders en den visitateur-generaal der Indische negotie-boeken.

8 September. *Last op de buiten-kantoren jaarlijks op te maken en onder de voor Nederland bestemde papieren naar Batavia te zenden »eene gedetailleerde en specifieke »opgave der by hun aan handen zynde restanten».*

Ook van Batavia zoude jaarlijks eene dergelyke opgave aan Heeren XVII^{den} worden aangeboden.

8 September. *Vergunning voor de opperhoofden te Samarang en te Cheribon wissels op Batavia af te geven.*

Het bedrag dier wissels, welke in assignatiën op Nederland zouden geconverteerd worden, moest strekken om die kantoren van eenig geld te voorzien.

$\frac{2}{9}$ September. *Vernieuwd verbod tegen den uitvoer van goud en zilver, gemunt en ongemunt.*

Ten einde in het meer en meer toeneemend gebrek van geld hier ter hoofd-plaatze, zo veel mogelyk, te voorzien is op den 8^{den} dezer in Raade van Indie goedgevonden, met renovatie van het op den 3^{den} February 1784 gedaan verbod tegens den uitvoer van goud en zilver, als nu nader te verbieden alle uitvoer van hier naar elders van goud en zilver, zo gemunt als ongemunt, met uitzondering alleen van de courante muntspecien, die de Ambonsche, Bendasche, Ternaatsche en Macassersche burgers en ingezetenen naar Java zullen vervoeren tot den inkoop van ryst, gelyk zulks op het serieuste geinterdiceerd word by dezen, op poene van confiscatie van het goud en zilver, dat contrarie dezes zal worden uitgevoerd, de eene helvt ten behoeven van de Compagnie en de andere helvt van den officier, die de calange doen zal, mits den aanhaarder contenteerende; met expresse last aan den respective officieren van de justitie, benevens den sabandhaar, om tegens de overtreding dezer order met alle

nauwkeurigheid te vigileeren en doen vigileeren en tegens den contraventeurs zonder eenige conniventie hun ambt en plicht te betrachten.

En zal deeze worden gepubliceerd en, zo in de Nederduitsche, als de gewoone inlandsche taalen worden geaffigeerd ter plaatzen, daar men gewoon is publicatien en affixien te doen.

$\frac{9}{9}$ September *Vernieuwd verbod tegen den uitvoer van rijst en padi.*

Zie ook 26 September 1785.

9 September. *Bepaling, dat de catechisatiën in de binnen-Portugesche kerk te Batavia in de Portugesche taal gehouden zouden worden.*

Door het collegie van curatoren en scholarchen beslooten zynde om de tot nu toe in de Nederduitsche taal gehoudene catechisatien in de binnen Portugeesche kerk alhier voortaan in het Portugeesch te laten houden, uit consideratie, dat thans wedër in twee schoolen de Portugeesche taal zal worden aangeleerd en in een derde het Maleitsch en dus de krank-bezoekers en leermeesters, beneevens de schoolmeesters dier drie schoolen, het onderwys in de Nederduitsche taal, waartoe eigentlyk de eerstgemelde gehoudene catechisatien zyn ingericht geweest, zo zeer niet noodig hebben en het gering getal der catechisanten het houden van meer dan eene catechisatie onmogelyk maakt, zo is goedgevonden en verstaan deze gemaakte schikking te approbeeren.

9 September. *Voorschrift nopens het in dienst nemen van inlandsche en Portugesche jongelingen.*

Is goedgevonden en verstaan voortaan geene inlandsche of Portugeesche jongelingen hier in Compagnies dienst aan te nemen, dan die voorzien zyn met het getuigenis van de leden van het collegie van curatoren en scholarchen, die het opzicht

over de wyk hebben, waarin zy hebben school gegaan, om daardoor, zo veel mogelyk, het dagelyks toeneemend gebrek aan bekwaame inlanders en inzonderheid Portugeezen voor te komen.

9 September. *Ampliatie van het verbod tegen het clandestien school-houden.*

Om de clandestiene scholen tegen te gaan, welke buiten voorkennis van curatoren en scholarchen gehouden worden, dus onder geen opzicht staan, en de leerlingen aan de daartoe aangestelde leermeesters onttrekken en hun bestaan verminderen, is goedgevonden en verstaan te renoveren de by het school-reglement van den 4ten April 1684, art. 1 en het by deze regeering op den 10ten April 1778 geaprobeerd nieuw school-reglement, hoofdstuk 2, gestelde order tegens het houden van clandestine scholen en die order in zo verre te amplieeren, dat die geenens, welke strydig de voornoemde order buiten voorkennis van het voornoemde collegie school houdt, verbeuren zal eene boete van vyf en twintig ryksdaalders ten behoeven van de gereformeerde diacony-armen dezer stad.

15 September. *Benoeming van dienaren der Compagnie.*

Als een staaltje, hoe allertreurigst omstreeks het jaar 1788 de toestand was, diene het volgende antwoord der Regering op eene aanmerking van Heeren XVII^{ten}:

Is goedgevonden en verstaan te rescribereen, dat deze Regeering met geen minder leedwezen moet betuigen en verklaren, dat, ongeacht zy niet altoos kan instaan voor het gelukkig gevolg haarer keuze, het gebrek aan bekwaame dienaren reeds zo groot is geworden, dat zy ter waarneming van posten van eenig belang veelyds veel eer recours moet nemen tot zulken, die aan handen zyn, als tot zoodanigen, die er behoorden te zyn, byzonder voor de hoofd-administratie op Ternaten, waar toe, noch bestaan, noch qualiteit eenigzints animeerende is; ja, dat zy by het afsterven van gebieders der buiten-comptoiren steeds in de uiterste bekommering is, wie daar toe te verkiezen en

aan te stellen, als zynde de yverloosheid, onverschilligheid en weinige lust om zig te verheffen zoo groot en algemeen, dat zy niet dan met de sterkste aandoening moet penetreeren en voorzien de nadeelige gevolgen, die daaruit eerlang zullen voortvloeien, byzonder ook, dat er uit hoofde der ongelukkige situatie alom geen vooruitzicht tot beterschap te hopen is.

¹⁶/₁₉ September. *Maatregelen tegen het ontduiken der belasting op het vrijgeven van slaven.*

Door het collegie van Scheepenen dezer stad te kennen gegeven zynde, dat het uit de notitien, die door den notarissen aan dat collegie om de drie maanden wierden afgegeven, en uit een dien aangaande door den secretaris hunner Eerwaardens ingediend bericht geconsteerd had, dat eene menigte van slaaven werden vrygegeven, zonder dat daar van by dien gerechte, ingevolgen de ten dien opzigten successive geëmaneerde ordres, behoorlyk van brieven wierden gepasseerd, maar dat men, ter ontduiking van de daar op vallende ongelden, aan dezulken alleenlyk ter hand stelde eene notarieele quitantie, waar by hunne lyvheer of vrouw bekende hunne lyvwaarde ontvangen te hebben, met belofte om, by eerste zitting van commissarissen uit dien gerechte, daar van de emāncipatiebrieven te zullen passeeren, dog dat aan deze belofte nooit of althans zeer zelden wierd voldaan, zo als ten duidelyksten bleek uit het gemelde bericht van den secretaris, waar by hy te kennen had gegeven, dat van de 104, by de respective notarissen in de gepasseerde maanden January, February en Maart by wege van zoodanige quitantie vrygegevene slaven, maar een door zyn lyvheer voor commissarissen uit dat collegie behoorlyk en volgens de wetten was geëmancipieerd geworden, en dat dit verzuim ten gevolgen had, dat, daar deze menschen niet volkomen ontslagen waaren uit het juk der slaverny, zy ook niet, even gelyk andere vrye lieden, van hunne vrydom konden jousseeren en over zulks niet sorteerden onder de hoofden der campons, noch by dezelve werden

geënrolleerd; en dat dit al verder ten sequeele had, dat zy hier door van alle burger-diensten bevryd bleeven en de secretaris van hun Eerwaardens daar door buiten staat was gesteld om te voldoen aan de statutaire order van den 14^{en} Augustus 1781, volgens welke door hem moest worden afgegeven cene notitie van de door de christenen en onchristenen geëmancipeerde slaaven, de eerste aan den capitain der Papan-gers en de tweede aan den gecommiteerden tot en over de zaaken van den inlander; en dat boven dien door dit verzuim den diacony-armen en boedelmeesteren kas een merkelyk nadeel wierd toegebracht.

Zo is, om zulks in den aanstaande, zo veel mogelyk, tegen te gaan, conform het tevens gedaan verzoek door het gemelde collegie van Scheepenen, goedgevonden en verstaan aan de respective notarissen alhier te gelasten om alle lyv-heeren en vrouwen, die voor hun ten behoeven van hunne lyveigenen quitantien passeeren, waar by zy bekennen de lyvwaarde hunner slaaven ontvangen te hebben, aan te kondigen, dat zy verplicht en gehouden zullen zyn om binnen den tyd van zes maanden, gerekend van den dag van het passeeren van zodanig eene quitantie, hunne slaaven, dewelke zy invoegen voorschreeven vry geeven, voor commissarissen uit Schepenen voornoemt, conform de wetten te emancipeeren, met ordre om telkens om de drie maanden eene behoorlyke notitie van zodanige, voor hun gepasseerde quitantien aan den secretaris van het gemelde collegie ter hand te stellen, op verbeurte van 50 ryksdaalders ten behoeven van de diacony-armen dezer stad, voor ieder keer, dat zy daarin nalatig zullen worden bevonden; en voorts by publicatie en affixie van billetten de gemeente hier van kennis te geeven en alle lyv-heeren en vrouwen, die in voegen voorschreeven hunne lyveigenen zullen vrygeeven of vrygegeeven en nog niet geëmancipeerd hebben, te ordonneeren om binnen de gemelde bepaalden tyd van zes maanden, de eerste gerekend van den dag van het passeeren der gemelde quitantien en de anderen van dato dezes, hunne vry te gevene en vry gegeven slaven of slavinnen, ingevolge de wetten, voor welgemelde

commissarissen uit het voornoemde collegie te emancipeeren, dan wel voor hun Eerwaardens te compareeren om hunne beswaaren dien aangaande uit te brengen, alles meede op verbeurte van 50 ryksdaalders, ten behoeven als boven.

Zie ook $\frac{22 \text{ September}}{6 \text{ October}}$ 1789.

19 September. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

Het vereischte bedrag was 50,000 ryksdaalders aan Nederlandsche ducaten en in Indië gangbaar zilveren geld.

Ook hier is sprake van preferentie. Zie bij 19 Augustus 1788.

De „telling” in Indië moest geschieden vóór ult^o September 1788; de terugbetaling in Nederland, „geld om geld”, zoude plaats hebben na de voorjaars verkooping, anno 1790.

19 September. *Wijzigingen in het grootboek en journaal van de equipage-werf.*

Als een voorbeeld van de toenmalige administratie in Indië en van de bemoeizucht van Heeren XVII^{een} is het volgende opgenomen.

De heeren meesters, overgezonden hebbende eene memorie van remarques op het grootboek en journaal van de equipage-werf alhier van 1784/5 en de wyze, waar op het zelve werd gehouden, ten einde deze Regeering dezelve te doen strekken tot naricht, zo is na deliberatie hier over goedgevonden en verstaan:

- 1° nopens de daarby gemaakte eerste remarque, of men de aankopen van ankerstokken niet zoude kunnen vermyden en de nodige ordres stellen, dat die altoos genoegzaam wierden aangebragt, naar dien het hun WelEdel hoog achtbare was voorgekomen, dat die, dewelke per vlotten hier aangebragt, zo wel als die van balken gemaakt waaren, zo min te staan kwaamen in vergelyk der aangekogte, den Javaschen ministers aan te schryven om altoos eene

genoegzaame quantiteit anker-stokken naar herwaarts te bezorgen, dan wel, zo zulks niet zoude kunnen geschieden, de reeden daar van op te geeven;

2° den commandeur en opper-equipagemeester, Philip Hendrik de Haart, te gelasten om voortaan nauwkeuriger, dan tot noch toe heeft plaats gehad, verantwoording te laten doen van de gemelde anker-stokken, naar dien hun WelEdele groot achtbare hebben aangetoond de onderscheiden pryzen, die voor dezelve zyn opgebragt, en tevens elucidatie gevraagd omtrent den gedanen inkoop van 10 pees, toen er noch volgens de boeken anker-stokken in voorraad waaren, en de zoodanige, die ter waarlo aan de scheepen verstrekt worden, zo wel by de inventarissen, als op de onkost-rekeningen bekend te doen stellen;

3° den ministers en bediendens op de respective buiten-comptoiren circulair toe te zenden en hier aan den boekhouder van de equipage-werf te laten afgeeven een extract uit voornoemde remarques aangaande de werp- en swaare ankers, waar omtrent gemelde heeren Bewindhebbers zeggen, dat, veruuits dezelve altoos by de wigt van ieder pees worden aangereekend, voortaan by den jaarlykschen staat niet alleen de stuks, maar ook de wigt van de ankers genoteerd en verantwoord moeten worden, en wel op deeze wyze:

..... pees van zo veel honderd ƒ ,

..... " " " " " " ,

..... " " " " " " ,

enz., onbegreepen de weinige ponden boven of onder ieder soort, en dus maar alleen met observantie van het onderscheid van de eene 100 tot de andere 100 ƒ ; en dezelve tevens te gelasten om gemelde ankers, volgens het voormelde voorschrift, by den jaarlykschen staat niet alleen by stukken, maar ook by het gewicht te noteeren en te verantwoorden;

4° op hun WelEdele groot achtbare gemaakte aanmerking omtrent de afgeleverde balken, dat die zeer onderscheiden

van f 5 tot f 10 worden bereekend en in die reekening een geïmagineerd capitaal gevonden word, den voornoemde boekhouder van de equipage-werf, ten einde dit in het vervolg voor te komen, te recommandeeren om voortaan de afgeleeverd wordende *balken*, volgens het tevens te kennen gegeven verlangen, op de aan den inkoop daar van evenaarende pryzen by de boeken af te schryven en tot dat einde ieder maand de prys-courant daar van effen te stellen; en dit laatste of de effenstelling maandelyks van de prys-couranten mede in alle administratien te laten observeeren;

- 5° den voornoemde boekhouder te ordonneeren om, conform hun WelEdel groot achtbare begeerte, in den aanstaande de verongelukte, afgevaarene en onbruikbare, mitsgaders ter sloop verkogte vaartuigen niet gelyk te stellen, maar van elkanderen te separeeren en zodanig te boeken, om daar door duidelyker te weezen;
- 6° den gemelde commandeur en opper-equipagemeester, de Haart, te recommandeeren om, daar de kajang-matten, volgens het verders geavanceerde door voormelde heeren bewindhebbers, weinig meer als niets in Nederland waardig zyn, in het emplooi van dezelve in de retour-scheepen alle menagement te gebruiken, zo veel als buiten praesjuditie van de conservatie der ladingen kan geschieden;
- 7° den gemelde boekhouder van de equipage-werf te gelasten om, vermits de pokhouten by de stukken en ook by het gewicht worden aangereekend, die voortaan mede by de stukken en het gewicht te verantwoorden;
- 8° als mede om, volgens de begeerte van gemelde heeren Bewindhebbers, de jaty-duigen in heele en halve leggers-duigen te separeeren, zo als by de Hollandsche duigen plaats heeft;
- 9° en op de vraag van hun WelEdel groot achtbare, welke beletzelen er zyn, dat men niet alle soorten van duigen laat aanbrengen om ongehouden te zyn daar van inkoop te doen tot veel hoger pryzen, als die anders de Compagnie

te staan komen, den Javaschen ministers en resident te Cheribon, Godfried Carel Gockinga, te laten opgeeven, wat reedenen er zyn, dat de hier benodigde quantiteit van gemelde duigen niet voldaan kan worden;

- 10° om het merkelyk onderscheid, dat gemelde heeren bewindhebbers uit de pryzen aantoonen, dat er tusschen de eene en andere bos huising moet plaats hebben, den meer gemelde boekhouder van de equipage-werf te recommandeeren om in het vervolg de huizing by het gewicht in te neemen en te verantwoorden;
- 11° en, om op de te kennen gegeeve verwachting, dat de jaty-leggers en die van Hollandsche duigen aangemaakt zyn, als zo veel meer dan andere kostende, mitsgaders die, welke uit de scheepen geligt zyn, als minder in waarde zynde, van de andere gesepareerd zullen worden, de voornoemde *jaty-leggers*, die van Hollandsche duigen worden aangemaakt, en die, welke men uit de scheepen geligt heeft, van de andere te onderscheiden, met last om de prys, welke men reekent voor die uit de scheepen geligt worden, in het journaal er by te stellen;
- 12° om de reekening der halve leggers in zelve voegen te verantwoorden, als omtrent de heele gezegd is, met ernstige recommandatie om deze administratie over het geheel met meerdere attentie waar te neemen, naar dien gemelde heeren bewindhebbers uit deze reekening eenige voorbeelden hebben aangehaald van de achtelooze directie hier omtrent;
- 13° gelyk ook om de stukken Fransch linnen van 80 en 50 ellen, zynde even zo als omtrent het everdoek geschiedt, te separeeren, also dit tot noch toe verzuimd is;
- 14° om de dikte en het gewicht der lynen te noteeren en de prys daar van naar evenredigheid van dezelve te stellen, dewyl er zeer veel onderscheid in de dikte en dus ook in het gewicht derzelve plaats heeft;
- 15° en om, naardien de lynen in zoort zich in lynen van 12, van 9 en van 6 draad verdeelen, dezelve ook op dien voet te verantwoorden en de afschryving daar van even-

- reedig aan de waarde van ieder soort te doen, waar omtrent hun WelEdel groot agtbare remarqueeren, dat het zeer oneigen is, dat de afgeleverde in het gemelde boekjaar meest alle à / 3 zyn afgeschreven;
- 16° den baas-zeilmaker voortaan te laten verantwoordten, in welke soorten van lynen, wit en geteerd ieder apart, zyn voorraad bestaan heeft, aangezien voornoemde heeren bewindhebbers zeggen, daar er by het openen der boeken onder dien baas noch $412\frac{3}{16}$ lynen per restant van de vorige boeken ter verantwoording waren en in het voornoemde boekjaar maar 142 afgeleverd en afgeschreeven zyn, zich te moeten verwonderen, waar om aan den baas gedurende dat jaar noch 162 op diversche datums uit het touwpakhuis geleverd zyn;
- 17° daar hun WelEdel groot achtbare, dewyl de paarde lynen zich onderscheiden door de dikte, verwachten, dat in het vervolg de verantwoording daar van in de onderscheidene soorten zal geschieden, zulks voor den aanstaande te doen observeeren;
- 18° conform de te kennen gegeeve begeerte van hun WelEdel groot achtbare, by de aflevering van touwen, waar van trossen en lynen geslagen worden, in het journaal te doen stellen: een touw dik duim, als mede de lengte daar van en die trossen en lynen in den aanstaande naar de waarde te laten aanrekenen, als dezelfde waarde van nieuwe niet hebbende;
- 19° de oude zeilen mede op deze of eene aparte reekening te laten inneemen en afleveren, met benoeming van den naam der zeilen, en de oude zeilen mede in het grootboek te doen noteeren; dewyl die door gemelde heeren bewindhebbers eenelyk hier en daar in het journaal *pro memoria* genoteerd zyn gevonden;
- 20° in het vervolg, volgens de intentie van gemelde heeren bewindhebbers, de langte, de dikte en het gewicht der reepen by de reekening daar van bekend te laten stellen;
- 21° dewyl de groote en fokke schooten in lengte merkelyk

differeeren van de groote en voormars-zeil schooten, dezelve voortaan gesepareerd te laten verantwoordten of in 'twee hoofdrekningen, als een van groote en fokke-schoot en een van groote en voormars-zeil schooten;

- 22° naar dien hun WelEdele groot agtbaren aanmerken, dat er volgens gemelde boeken op Edam touwen zyn aangemaakt, die noch niet nodig waaren, en, die men benodigd had, niet, den bovengemelden commandeur en opper-equipmeester, de Haart, te ordonneeren ten eilande Edam steeds die touwen te laten aanmaken, die hy zal oordelen, dat het eerst zullen manqueeren;
- 23° ook den voorschreven boekhouder te gelasten de verantwoording van de soorten van wiel-trossen in evenredigheid van derzelve pryzen te doen, om dus op denzelven voet, als de touwen, by de onderscheidene duimen verantwoord te worden, ten einde men beter over de voorraad per restant zoude kunnen oordeelen;
- 24° om geene trossen, naar de intentie van hun WelEdele groot agtbare van onbekwaame equipage-goederen aangemaakt, onder de nieuwe te vermengen en tegens dezelve pryzen als de nieuwe af te schryven en die aangemaakte trossen, zo wel als de lynen, ieder in eene aparte hoofd-rekening, evenredig aan de waarde van opgeslagen touwwerk, te verantwoorden;
- 25° dezelve verantwoording ook onttrent de yzere trossen in agt te nemen of ieder soort apart en de waarde daar van naar evenredigheid van het gewicht;
- 26° by inkoop van yzer voortaan in het journaal te specificereen, in welke soorten en tot wat pryzen die inkoop geschieden, om dezelve des te beeter te kunnen naar gaan;
- 27° en geene dreggen onder staaf-yzer te melleeren, maar in twee hoofddeelen te separeeren en de dreggen by het gewicht te specificereen, vermits dreggen, zo als hun WelEdele groot agtbare remarqueeren, is gemaakt yzer, het welk f 18 à f 20 de 100 R kost, zeer

- oneigen onder staaf-yzer, dat de helvt minder kost, gemelleerd gevonden word;
- 28° den administrateurs in het yzer-magazyn te laten afgeeven een extract uit de voornoemde remarques met betrekking tot het daar by aangehaalde omtrent het yzer aan hoepen, met order om ten opzichten van het daar by voorkomende nopens hunne administratie, zo ten reguarde van de in het gemelde boekjaar gedaane inkoop, als het niet stellen van de pryzen van afgeleeverd yzer naar rato de prys van den voorraad, zich te verantwoorden, dan wel elucidatie te geven en zich naar de daar by gemaakte remarques dien aangaande te gedraagen;
- 29° het voornoemde hoep-yzer, zo in de administratie van de werf, als het yzer-magazyn, in het journaal by ieder soort te laten noteeren, om die reekeningen in beide die administratien te doen overeenkomen;
- 30° de groote en kleine spykers, ook ieder in zyn soort verdeeld, voortaan by de boeken van de equipage-werf te laten inneemen en verantwoorden en zulks mede in de andere administratien of het yzer magazyn en het ambachtskwartier by den in neem te doen geschieden, alzo voornoemde heeren bewindhebbers dit in den aanstaande verwagten;
- 31° den baas der scheeps-timmerlieden ten eilande Onrust te gelasten om zyne boeken in het vervolg naar Nederland te zenden, om dat welgemelde heeren bewindhebbers allegeeren, dat de reekening van goederen onder den baas van Onrust vry aanzienlyk is en uit de equipage boeken niet dan met veel moeite naargegaan kan worden, met recommandatie om alle de goederen en gereedschappen by het sluiten der boeken daar in te specificceeren volgens het door den heeren Meesters daar omtrent by gemelde remarques gegeven voorschrift, naar dien die specificatie maar weinige bladzyden zal belopen; en ten dien einde denzelve daaruit een extract dien aangaande te doen ter hand stellen;

- 32° alle aankopen van articulen, die men met eigene scheepen kan aanbrengeu, zoo veel mogelyk te menageeren ;
- 33° in het vervolg, zo veel doenlyk, ter voldoening aan het verlangen van hun WelEdel groot achtbare, by de reekening van onkosten van scheepen voor het opvissen van ankers te noteeren de scheepen, welke die ankers verlooru hebben, en die, aan welke dezelve weder geleverd zyn en dus op zyn reekening weder in te neemen ;
- 34° van de door den gemelde heeren bewindhebbers gemaakte remarques omtrent de verwstoffen een extract aan den klein-winkelier, Jacob Hacker, te laten afgeeven om deze regeering te elucideeren dan wel zich te verantwoorden omtrent het daar by voorkomende ;
- 35° den gemelde klein-winkelier te gelasten om, ten einde den heeren Meesters in staat te stellen de boeken van die administratie of wel de rekening over de verwen in zoort beeter te kunnen naarzien, voortaan by de boeken eene aparte reekening te formeeren over het Spaans groen, een dito over Berlins-blauw, een dito over oker, een dito over lood-wit, een dito over meny, een dito over vermillioen en een dito bevattende de verdere coleuren ;
- 36° den meergemelde boekhonder van de equipage-werf verders te gelasten om in de boeken van de werf te noteeren de precise datums, wanneer de goederen zyn aangebragt, zo als zulks in den gemelde kleinen-winkel geschiedt ;
- 37° en ten ernstigsten, volgens hun WelEdel groot achtbares uitdrukkelyke begeerte, te recommandeeren om de voorschreven boeken altoos op een effen voet te houden ;
- 38° by de boekjes van het eiland Edam voortaan, naar de begeerte van hun WelEdel groot achtbare, by het kajerdraad mede de bosschen te noteeren, met het gewicht der bosschen ;
- 39° mitsgaders altoos het gewicht der bosschen en van de daar van gemaakte touwen, met derzelveu lengte en dikte ;
- 40° in den aanstaande van ieder vaartuig een post te doen boeken, die melding maakt, hoedanig dat vaartuig moet worden aangemerkt ;

- 41° en den voornoemde commandeur en boekhouder te gelasten, om aan het verlangen van hun WelEdel groot achtbare te voldoen, zedert de tien laatste jaaren op te maaken en naar Nederland over te zenden eene juiste opgave van alle de vaartuigen, welke in het begin van die tien jaaren aan handen waaren en wat zedert met dezelve is voorgevallen, welke afgelegd en welke weder aangebragt en ingenoomen zyn; met recommandatie om een en hetzelfde vaartuig altoos een en dezelve naam te laten behouden en dus niet met de letter in het grootboek en journaal in te nemen, zo als gemelde heeren bewindhebbers aantonen, dat plaats heeft gehad;
- 42° den meergemelde commandeur en opper-equipagemeester, de Haart, verders volgens het verlangen van hun WelEdel groot achtbare te recommandeeren om geene reparatien aan vaartuigen te doen, voor en al eer men zeker is, dat het vaartuig de voorgenomene reparatie noch kan afvaaren;
- 43° dewyl het eiland Onrust, Edam, de baas timmerman, smit, kuiper, blokmaker, kaartenmaaker, bootsman der kleine vaartuigen en bootsman der ploesers, ieder een hoofd-rekening hebben, volgens welke, hetgeen op die reekening geleeverd is, ook daar door moet verantwoord worden, en hun WelEdel groot achtbare zich dus verwonderen onder andere onkosten van scheepen, onder ultimo February en ultimo Augustus, belast te zien voor goederen van de baas timmerman, de baas kaartenmaker en het eiland Onrust, den voornoemde baas timmerman, baas kaartenmaker en het eiland Onrust voor het vervolg te laten belasten voor de goederen, die onder hunne administratie gehooren of daar onder gekomen zyn, en te ontlasten, zo dra zy daar van voor de scheepen of anderszints geëmploieerd hebben;
- 44° om voor ieder articul, dat in een of meer administratien geëmploieerd word, uit de boeken van eene administratie te kunnen zien alle de quantiteit, welke van dat articul

in een rond jaar in alle de administratien geëmploieerd word, de respective administrateurs alhier te demandeeren om voortaan ieder articul direct in te neemen en te boeken in die administratie, waar onder hetzelfde het meest behoort; en, zo andere administratien er ook van benodigd zyn en direct uit de scheepen ontvangen, die administratie er als dan voor te crediteeren, dewelke het meest van dat articul debiteert;

- 45° als mede om, in gevolgen hun WelEdel groot achtbares verlangen, by alle posten van inkoop in het journaal te noteeren de namen der verkopers, het gewicht der wichtgoederen en touwen en de lengte, enz. van ellemaat-goederen, met de pryzen van alles en by aflevering mede het gewicht en de maat van pond- en ellemaat-goederen, het touwwerk mede in zyn assortement van lengte en dikte en by alles de pryzen, waar voor het word afgeschreeven;
- 46° mitsgaders om ieder articul, even zo als het ingenomen is, ook volgens de factuur te bereekenen;
- 47° en den opperkooplieden dezès kasteels, Fredrik Hendrik Beynon en Arnoldus Constantyn Mom, benevens de voornoemde administrateurs, extracten uit deze remarques omtrent de gemelde drie laatstgenoemde artikelen tot derzelve naricht te laten afgeeven;
- 48° voorts alle de bovengemelde dienaaren te permitteeren die swarigheden en inconvenienten, dewelke in den executie der voorgemelde ordres mogten voorkomen, mits wettig en gegrond zynde, aan deze regeering op te geeven;
- 49° wyders dezelve te gelasten om met den eersten met het formeeren van de boeken van 1788/9, invoegen voorschreeven, een begin te maaken;
- 50° mitsgaders alle de bovengemelde orders, zo op deze hoofdplaats, als de respective buiten-comptoiren relatief te maaken, met recommandatie aan den ministers en bediendens om, zo verre dezelve eenige betrekking tot hunne ambten en bedieningen hebben, die straks te observeeren, schoon dezelve ook by dezen niet speciaal zyn aangehaald en genoemd.

De boekhouder van de equipage-werf bracht tegen deze wijzigingen allerlei bezwaren in, naar aanleiding waarvan de Regering op den 18^{en} November 1788 goedvond:

- 1° met betrekking tot het bygebragte door voornoemde boekhouder met relatie tot de § 4 van het geresolveerde door deze Regeering ter sessie van den 19^{en} September jongstleden, den extract-factuurhouder te gelasten maandelijks het extract-factuurboek van de equipage-werf te doen effen stellen en den 8^{en} of uiterlyk den 10^{en} van de daaraan volgende maand de extracten aan de respective administratien te expedieeren, naar dien het schynt, dat daarmede thans verscheidene maanden gewacht word;
- 2° dewyl de goederen hunne eigentlyke benaaming by de factuuren draagen en zy die by den ontvangst en verstreking dienen te behouden om abuizen en fourberien voor te komen, de respective baazen op de gemelde equipage-werf en Onrust te ordonneeren om de goederen hunne eigentlyke benamingen, waarmede zy by de factuuren worden bekend gesteld, by den ontvangst en verstreking te laten behouden; sub poene, dat de houtwerken en andere articulen, door eene verkeerde benaming by opgave en daar op gevolgde afschryving by de boeken voortlopende, ten voordeele van de Compagnie zullen worden ingenomen en daarentegen dezulke zullen moeten worden vergoed, welke door eene zoodanige verkeerde boeking niet in weezen zyn, zonder dat in den aanstaande zal worden toegelaten, dat de partyen tegen den anderen worden overgeschreven, alzo dit aanleiding tot bedrog kan geeven, en, wanneer de pryzen van het een met het ander differeeren, de goederen niet op hunne waarde gehouden kunnen worden;
- 3° hoe zeer gemelde boekhouder de by § 5 gegevene order niet schynt te begrypen, alzo hy voorstelt om op den ouden voet te blyven continueeren, tot dat het oude restant van schuiten en jollen by de boeken zal zyn afgelopen, en dit oude restant geene connexie heeft met die order, dewelke mede brengt, dat voortaan de verongelukte, afgevaarene en

onbruikbaare, mitsgaders ter sloop verkogte vaartuigen ieder op eene afzonderlyke reekening by overschryving van schuiten en jollen moeten worden ingenomen, dat zelfs geschieden kan met dies kostende en op wat tyd men begeert, om jaarlyks onder ultimo Augustus op de gewone lastreekening naar een deswegen ingediend bericht af te schryven, naar dien echter de verschillende pryzen der vaartuigen al te aanmerkelyk zyn om te geloogen, dat daar omtrent geene genoegzame accuratesse zoude plaats hebben, den baas timmerman van de equipage-werf en den baas ten eilande Onrust ernstig te gelasten om in het vervolg aan den equipage boekhouder nauwkeurig op te geven de juiste nommers van de vaartuigen, die verongelukt, afgevaaren en onbruikbaar, dan wel ter sloop verkogt zyn;

- 4° op het geremarqueerde door voormelde boekhouder op § 26 van het gemelde besluit, dewyl de presente behandeling, om het yzer met het Chineesche arbeidsloon te beswaaren, niet dan confusie veroorzaakt, voortaan van de Chineesche ambachtslieden in het generaal een afzonderlyk hoofddeel by de boeken van de equipage-werf te doen formeeren om jaarlyks onder de lastreekeningen op het hoofd-comptoir te doen vereevenen, even als de verstrekkingen aan de Europeezen op soldyen aan land en randzoenen ordinair, om daar mede te beginnen met primo September 1789;
- 5° vermits de Chineezen om geen andere redenen dan uit gebrek aan Europeezen worden geëmploieerd en de reekening van equipage van scheepen door de in dienst zynde Chineezen jaarlyks vermeerdert en uit dien hoofde, in vergelyk van voorige jaaren, hoog op stok loopt, de Chineesche zeevaarende, even als inlandsche, voortaan op een aparte reekening te boeken en te vereevenen; en
- 6° dewyl de door gemelde boekhouder gegevene redenen, waarom hy als noch niet kan voldoen aan de hem by § 41 van het gemelde besluit gegevene order om eene nauwkeurige lyst der vaartuigen, welke zedert de laatste tien jaaren aan handen zyn geweest, voor Nederland in gereed-

heid te brengen, allenzints gegrond en aanneemelyk zyn. denzelven daar toe de nodige tyd te geeven.

²²/₃₀ September. *Verbod tegen het verleenen van buitengewone belooningen.*

Ingevolge de door de heeren Meesters te kennen gegevene begeerte is goedgevonden en verstaan alle de ministers en bediendens op de respective buiten-comptoiren circulair te gelasten om geene extra-ordinaire belooningen te doen, van wat aard dezelve ook zouden mogen weezen en door wie ook aangepreezen, zonder alvorens op eene behoorlyke gemotiveerde voordragt qualificatie daar toe te hebben erlangd; en de ministers en bediendens deze order ter stricte observantie aan te beveelen.

23 September. *Korting ad 3 stuivers van elke 48 stuivers bij verstrekking van soldij aan gewone militairen.*

De ministers en bediendens op de respective buiten-comptoiren en het opperhoofd van het generaale soldy comptoir alhier is goedgevonden en verstaan per een extract uit hun WelEdel hoog agtbare missive van 20 December 1778 te informeeren, dat de aftrek der drie stuivers van de 48 stuivers by verstrekking van soldyen alleen betrekking heeft op den gemeenen militair, en hun tevens te gelasten om, ieder in de hunne, precis op te geven, hoe veel het montant wegens die afschaffing met opzicht tot de verdere Compagnies dienaaren zoude beloopen en op dewelke zulk eigentlyk toepasselyk zoude zyn, met order om tot de nadere dispositie die zaak te brengen en te houden op den ouden voet.

Volgens het opperhoofd van het generale soldij-kantoor zoude alleen voor Batavia de beoogde korting eene bezuiniging van 8,559 rijksdaalders 's jaars opleveren (Resolutie 4 November 1788).

Zie ook 9 Januarij en 24 Maart 1789.

23 September. *Wijziging in de inrigting van de artillerie.*

Aan de opperkooplieden dezès kasteels, benevens den major der arthillerie, is goedgevonden en verstaan te laten afgeeven en circulair naar de buiten comptoiren te verzenden een extract uit hun WelEdel hoog agtbare missive van 20 December 1787, rakende het brengen van het arthillerie wezen hier in Indië op eene reguliere voet, zo als zulks thans in Europa plaats vindt, onder communicatie, dat, vermits men in Nederland alleen het kanon van 24, 12, 6 en 3 ƒ voor regulier houdt, de arthillerie daar mede in deze gewesten zal moeten worden geschikt en dat de eisschen dus uit Nederland en van Batavia daar naar in het vervolg zullen moeten worden ingericht, onder deze limitatie nothans, dat de invoering van die schikking langzamerhand zal moeten geschieden en dat, zo lang het nog aanhanden zynde kanon van een ander kaliber en de daar toe behoorende affuiten bekwaam zyn, hetzelfde zo lang gebruikt zal moeten worden en deze schikking dus eerst zal moeten ingaan, wanneer dezelve onbekwaam geraken.

26 Septembër. *Voorschriften nopens de wijze, waarop hospitalen moesten worden ingerigt en beheerd.*

Met het doel om daarvan zo veel nut en hulp ten behoeven der ongelukkige lyders te trekken als naar de gesteldheid der plaatsen dienstig zoude kunnen worden geoordeeld", bragt de Indische Regering het navolgende extract uit de missive van Heeren XVII^oen van 20 December 1787 ter kennis van hare bedienden op de buiten kantoren:

Wy zenden UEdele eene verhandeling over de schadelyke hoedanigheid der lugt in de gasthuizen en gevangenissen, benevens deszelvs hulpmiddelen, door Alexander Petrus Nahuys en gedrukt te Haarlem by J. Bosch in 't jaar 1770, niet wetende, of dat werk by UEdele bekend is; dragende deze verhandeling in 't algemeen de goedkeuring van deskundigen weg, waarom wy ook niet twyffelen, of van deszelvs inhoud zal in verscheidene opzichten een nuttig gebruik kunnen werden gemaakt, en

refereren ons wyders tot de schriftelyke remarques over de wyze, waar op een hospitaal behoord te worden ingerigt en bestierd, welke wy van deskundigen hebben ingenomen en UEdele insgelyks hier nevens doen toekomen.

REMARQUES *rakende de inrichting en bestiering der hospitaalen.*

Een der schadelykste zaken, welke aan diergelyke gebouwen altyd eigen en van eenen gestadigen invloed zyn op de gezondheid en herstelling der lieden, welke in dezelve worden geplaatst, buiten twyffel zynde de quade dampen, natuurlyke gevolgen van de ziekzens en ongemakken der patienten, moeten dus in de eerste plaats hier tegen, zo veel mogelyk, alle behoedmiddelen worden gebruikt, waar toe èn de constructie der kamers of zaalen èn de directie zeer veel kunnen contribueeren.

Wat de eerste betreft, heeft men hier te lande van zeer veel nut bevonden de practyk om de ramen zo hoog te doen maken, dat de bovenkant zo hoog zy als de verdieping zelve, en zodanig, dat dezelve (schuyf-ramen zynde, welke om die reden daar toe ver te praefereeren zyn) van boven na beneden kunnen worden gehaald, nadien de natuurkunde en ondervinding leert, dat die dampen altyd zo hoog mogelyk klimmen, mits dien derzelve uit- en doortogt merkelyk daar door word bevordert, daar dezelve in tegendeel, wanneer de ramen van onderen worden opgeschoven, uit dat zelvde beginzel in het hovenste gedeelte van het vertrek of zaal blyven hangen.

Tot dat zelvde einde worden ook wel draai-ramen gebruikt.

Zeer nuttig is ook ten dezen opzichte het maken van koker-gaten in de muuren, zo hoog mogelyk, aan de binnen-kant met een houte schuif voorzien om naar vereisch van een meerderen of minderen doortogt te kunnen worden opengelaaten of gesloten.

Men kan voor al tot het wegtrekken der quade dampen en gedurige zuivering van lugt, wanneer de zieken-zalen onmiddelyk onder beschoten dak zyn, op het dak werktuigen doen maken, zo als nevensgaand model aanwyst, en deze machines kunnen

ook dienst doen voor de beneden vertrekken, wanneer men namelyk in de zoldering van de beneden vertrekken houtekokers maakt, welke tot rykelyk eens mans hoogte op de bovenvertrekken worden doorgetrokken of zo veel meer, als nodig is om dezelve eene genoegzame gemeenschap te doen hebben met de voormelde, in het dak geextruceerde machines, waar door de dampen der benedevertrekken zig als dan mede kunnen ontlasten, wordende voorts die kokers voorzien van een klap om, des noods, te veel doortogt te kunnen afsluiten.

Ook moeten de secreeten zodanig zyn geplaatst, dat dezelve wel niet zo verre gelegen zyn van de zieken-kamers, dat de overgang tot dezelve voor de patienten schadelyk is, maar 't is egter ook zeer noodzakelyk te zorgen, dat dezelve daar van zo verre zyn verwydert, dat zy door eene te naby zynde gemeenschap met de zieken-zalen in dezelve geen kwade dampen kunnen veroorzaken.

De reinigheid en het gemak der zieken almede zaken zynde, waar op men zig in diergelyke inrigtingen voornamentlyk toe moet leggen, laat men hier volgen eenige byzonderheden, welke tot bevordering van beide met een zeer gewenscht gevolg hier te lande worden werkstellig gemaakt en in 't byzonder toepasselyk zyn op de directie, welke in zodanige huizen behoord plaats te hebben.

Daar toe moeten onder anderen de zalen dagelyks des morgens gedwyld en twee malen des weeks geschrobt worden.

Idere week moet elk lyder van een schoon laken worden voorzien en, verondersteld zynde, dat elk twee lakens heeft, het bovenste wekelyks onder gebruikt worden.

De plunje van ieder inkomende patient moet al mede gereinigd worden en hy intusschen voorzien van het gene hy mede brengt, boven 't geen hy aan 'tlyf heeft, of van zodanige andere kleederen als gereinigd in voorraad zyn.

Al verder is tot behoud van reinigheid en voorkoming, zo veel mogelyk, van besmettelyke lugten nodig, dat by het verbinden van de gewonde 'er een (waar toe, des noods, een reconalescent in staat is) met een bak by de hand zy om de windzels

en plaisters, die op de wonden hebben gelegen, hy ieder patient op te zamelen (welke verscheide malen gewasschen en weder gebruikt kunnen worden) en aanstonds weg te brengen. — Ook is tot gemak der patienten een eerste vereischte, dat ieder een byzonder leger heeft, waar toe de houtte krebbens verre boven de bed-steden worden gepraefereerd. Tot hunne genezing is niet minder noodzakelyk, dat 'er altyd een oppasser zy, die nagaat, of de medicynen op de voorgeschreven wyze en op den gestelden tyd worden ingenomen, en aan de heelmeesters verslag kan doen, wat 'er in hunne afwezigheid is voorgevallen; terwyl ook aan hun gemak zeer bevordelyk is, zo de plaisters een geruimen tyd te voren in gereedheid worden gebracht om de verbanden met des te meer spoed te kunnen doen.

Tot gebruik van die zieken, welke zig niet in staat bevinden om zig uit hun leger of uit de zieke zaal te begeeven ter ver-rigting van de noodwendigheeden van de natuur op die plaatzen, welke daartoe zyn geschikt, employeerd men hier te lande werktuigen, waar van modellen worden overgezonden, moettende ook op de geduurige zuyverheid van dezelve attent worden gelet, waartoe men ze hier te lande dagelyks met warm water uitbroed, wordende in gevallen, waar in zulks te pas komt, ook alhier met een zeer goed gevolg gebruik gemaakt van kussens, met kaf van graanen opgevuld en groot 4 ellen in 't vierkant, wanneer men nimmer gevaar kan loopen van bederf der bedden.

Tot deeze kussens kan op plaatzen, waar men kaf-beddens gebruikt, geemployeerd worden het kaf, dat in die beddens te oud en te hard geworden is, moettende dezelve ook dagelyks worden gewassen en het kaf gedroogd of vernieuwd.

29 September. *Vergunning tot het houden des Vrijdags van pasar op het land Tjimangis.*

De pasar op het land Tjilingsi verviel hierdoor. — De nieuwe pasar was gelegen bij paal 28.

6 October. *Voorschrift nopens het bevorderen van secretariële, negotie-, soldij- en Japansche bedienden, alsmede van overdragers van negotie- en soldij-boeken.*

Bij missive van 20 December 1787 gaven Heeren XVII^{een} te kennen :

Op uw herhaald verzoek, gegrond op het meer en meer toenemende gebrek aan bekwame negotie-bediendens, hebben wy goedgevonden UEdele mits dezen te qualificeeren om de overdraagers der negotie- en soldy-boeken op de respective buiten-comptoiren, na gegeven preuves van handigheid en yver en na expiratie van eenen ten minsten drie-jarigen dienst ten genoegen in die posten, te mogen voordragen tot den post van onderkoopman; by die voordrachten echter zorgvuldig in 'toog houdende, het geen wy UEdele by onze missive van den 25 October 1779 opzigtelyk tot diezelvde vergunning omtrent de soldy-, negotie- en secretariële bediendens op de hoofd-plaats hebben aangeschreven, ten einde wy volledig instaat worden gesteld om dezelve met gerustheid te kunnen beoordelen, zullende als dan behoorlyk reflectie op de zodanige geslagen en na bevind van zaken gedisponeerd worden.

In het aangehaalde schrijven van 25 October 1779 hadden Heeren XVII^{een} aan de Indische Regering medegedeeld :

En hebben wy mede nader in overweging genomen het verzoek, by UEdele missive van den 29^{en} October 1777 voorkomende, ten einde UEdele de vryheid zoude mogen behouden om onder de secretariële, negotie-, soldy- en Japansche bediendens de zulken, die zig door vlyt, yver en applicatie hebben bekwaam gemaakt, te mogen bevorderen tot diensten, waar toe de qualiteit van onderkoopman staat.

Zynde vervolgens by ons verstaan aan UEdele te accordeeren om onder de bediendens, die tot den vaart en handel op Japan worden geëmploieert, de zulken, die zich tot dien dienst hebben bekwaam gemaakt, te mogen stellen in posten, waar toe de

qualiteit van onderkoopman staat, om dezelve vervolgens, ter verkryging van de voornoemde effective qualiteit, aan ons voor te dragen; dan met opzicht tot de soldy-, negotie- en secretariële bediendens hebben wy de voorschreven vryheid aan UEdele niet anders kunnen verleenen, dan onder deze bepaling, dat, wanneer voorzeide bediendens in gemelde departementen tot een post worden bevorderd, waar toe de qualiteit van onderkoopman is staande, UEdele als dan, hy de voordracht van zodanig een bediende ter verkryging van de voormelde effective qualiteit, aan ons zullen moeten opgeven de redenen, welke UEdele hebben bewogen om denzelven de voorkeur te geven boven een der buiten emploi zynde onderkooplieden, met byvoeging van de successive posten, welke zodanig een voorgedragen persoon, zedert hy in den dienst der maatschappyy is geweest, heeft waargenomen, om daar door over de redenen, waar op de voorschreven voordracht door UEdele zoude mogen worden gegrond, des te beter te kunnen oordeelen.

Erst op 6 October 1788 deelde de Indische Regering het vorenstaande aan hare bedienden op de buiten-kantoren mede, in vertrouwen, dat de overdraagers door de gunstige schikking der heeren Majores zullen aangemoedigt worden om door vlyt en yver dezelve te verdienen”.

7 October. *Wijziging van het school-reglement.*

Op een extract van curatoren en scholarchen uit hunne resolutie van den 27^{en} September jongstleden is goedgevonden en verstaan het vierde articul van het vierde hoofdstuk van het op den 10^{en} April 1778 by deze regeering geapprobeerd school-reglement te amplieeren naar het daar by voorgestelde articul van het in Nederland vastgesteld school-reglement van den 3^{en} May 1655, capittel 3, dat namentlyk, indien eenige kinderen, van hunne ouders te school besteed zynde, maar vier of vyf daagen te school gegaan hebbende, of thuis blyven, of elders school gaan, daar voor nochtans de volle maand school-

geld zal moeten worden betaald, alzo de respective schoolmeesters daar omtrent hun beswaar by het voornoemde collegie hebben ingebracht.

7 October. *Verbod tegen het toelaten binnen het gebied van de O. I. Comp' van »agenten of consuls'' van vreemde natiën.*

Dit verbod, afkomstig van Heeren XVII^{een}, is uitgevaardigd naar aanleiding van het verblijf te Batavia van zekeren Franschman, die beweerde agent van zijne natie te zijn, maar zijn exequatur niet kon overleggen.

9 October. *Last op de buiten-kantoren de jaarlijksche »vertooning der winsten en lasten'' in te rigten volgens het Timoresche model.*

Heeren XVII^{een} waren volgens hun schrijven van 20 December 1787 met dat model zoo zeer ingenomen, dat zij last gaven zulks »als een staande order vast te stellen en dadelyk te »doen in train brengen''.

Het model, ontleend aan de Timoresche missive van 28 September 1785, luidt, als volgt:

De negotie-boeken onder behoorlyke balance gesloten zynde, neemen wy de vryheid uw hoog Edelhedens eerbiedig te ver-
toonen, dat:

de lasten in dit boekjaar hebben beloopn..	f	15503: 5: 8
de winsten en inkomsten.....	»	14381: 15: 8
dus dat de lasten de winsten zyn te boven gegaan	f	1121: 10: —
anno passato waren de lasten.....	f	15228: 9: 8
en de winsten.....	»	13369: 5: 8
zo dat de lasten in dat jaar ook meerder zyn geweest tot.....	f	1859: 4: —
blykende, dat het presente boekjaar in verge- lyking van het gepasseerde te vooren geraakt is.....	f	737: 14: —

by de memorie van menage word Timor be-
paald op..... f 15000:—:—
en de gevallene lasten hebben dit jaar belopen,
gelyk boven te zien is..... > 15503: 5: 8
dus de lasten die bepaling zyn te boven gegaan f 503: 5: 8
maar wanneer men stelle het geen door hun
hoog Edelheeden nader is toegestaan meer-
der op te brengen, na luid der marginale
aantekening op de bevinding der Timoreese
negotie-boeken van den jaare 176³/₄, geda-
teerd 18 April 1766, waar by het onder-
volgende woordelyk genoteerd staat, te
weeten:

by de memorie van menage is gecalculeerd voor
kost-gelden en randzoenen..... f 2534:—:—
voor ordinaire en extra-ordinaire reparatie,
timmeragie en vaartuigs-ongelden..... > 4000:—:—
voor soldyen aan land..... > 3000:—:—
stelle voor de reekening van condemnatie en
confiscatie, item verscheide kleenigheden,
die niet te bepalen zyn..... > 466:—:—
komt als boven.... f 15000:—:—

waar meede by de memorie van menage
gezegd word, dat zig dit comptoir wel kan
bedruipen.

By de vorenstaande..... f 15000:—:—
geaddeert zynde, zo veel zedert toegestaan is
meerder op te brengen, als voor kostgelden
en randzoenen..... > 1344: 5:—
voor hospitaals ongelden uitterlyk..... > 300:—:—
item zo veel onder de gehoudene besogne op dit
comptoir op den 19 December anno passato
toegestaan is op te brengen voor slaaven
ongelden, namenlyk f 30.— voor ieder in
een rond jaar, dus gecalculeerd op 45 stux > 1350:—:—
Transporteeren..... f 17994: 05:—

Per transport.....	f	17934:05:—
waar by nog voege de scheeps-soldyen, waar op by de memorie van menage niet gerekend is en die ook niet wel op een vaste voet te bepalen zyn.....	»	703: 8:—
zo veel stelle voor de ongelden van schepen en vaartuigen, aldaar niet te huis horende, waar omtrent mede geen bepaling gemaakt is.....	»	3000:—:—
te zamen....	f	21697:13:—
van deze somma gedetraheerd de voorenstaande, in dit boekjaar gevallen ongelden, ten bedraegen van.....	»	15503: 5: 8
zo blykt, dat de dit jaar gevallen lasten minder zyn, als eerst by de memorie van menage bepaald en nader door uw hoog Edelhedens successive toegestaan is...	f	6194: 7: 8

9 October. *Voorschrift nopens de inrigting van eischen.*

De Regering gelastte daaromtrent op te volgen, wat Heeren XVII^oen in hunne missive van 20 December 1787 ter zake hadden geschreven, luidende:

En daar wy het in 't algemeen als zeer nuttig en zelfs nodig beschouwen, dat, ingevalle de eischen der respectieve buiten-comptoiren inhouden vorderingen, welke uit hoofde van de gevraagde hoeveelheid, vergeleeken met het geen daar van noch aanhanden was, en het jaarlyks verthier buiten gewoon moeten voorkomen, UEdele de nodige elucidatie hebben om na te gaan de redenen, welke de ministers daar toe hebben bewogen, om alzo te kunnen beoordeelen, of die eischen behoren te worden voldaan, ja dan neen, en, zo ja, tot welke hoeveelheid, gelasten wy UEdele als eene circulaire ordre voor alle comptoiren vast te stellen, dat in de voormelde gevallen by den eisch werden gevoegt de nodige informatien, waar toe de in bovengemelden zin extra-ordinair gevorderde goederen moeten dienen.

14 October. *Last op de buiten-kantoren eene »merkelyke »reductie» te maken in de verstrekingen aan schepen.*

In geen geval mogten de ter zake »gestelde ordres en »bepalingen» overschreden worden.

14 October. *Last op de buiten-kantoren, »indien de pryzen »van zodanige goederen, als, voor Europa geschikt, van »hier [Batavia] naar 't een of ander comptoir gezonden »mogten zyn, intusschen merkelyk kwamen te dalen, »dezelve alsdan na Batavia terug te zenden».*

Dit voorschrift is op last van Heeren XVII^{den} uitgevaardigd.

31 October. *Last op de buiten-kantoren »telkens een »calculative opgave te doen van de benodigde uitgave »zedert het opmaken van den formeelen eisch tot »ultimo January aanstaande».*

De Regering had zoodanige opgave noodig »ten einde »met zo veel te meer zekerheid op hunne eisschen te »kunnen disponeeren».

31 October. *Last op de buiten-kantoren zware touwen niet langer dan drie jaren aan te houden.*

Na ommekomst van dien termijn moesten de touwen ter verwisseling naar Batavia worden teruggezonden, ten einde op het eiland Edam tot trossen en lijnen verwerkt te worden.

4 November. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

Noodig waren 36,000 rijksdaalders aan Nederlandsche ducaten en in Indië gangbaar zilver geld.

De „telling” in Indië moest plaats hebben vóór 10 November 1788; de assignatiën zouden afgegeven worden „met October 1789”; en de uitbetaling in Nederland zoude plaats hebben na de najaars-verkoop in 1790, geld om geld.

4 November. *Voorschrift nopens Spaansche schepen.*

Conform den inhoud hunner Hoog Mogende resolutie van den 6^{en} Maart 1787, by brief van de hoog Edele Heeren 17^{den} van den 18^{en} Juny 1787 dit heen gezonden en deze regeering ter observantie aanbevolen, is verstaan den gouverneur en hoofden op de respective buiten-comptoiren circulair te gelasten om geene Spaansche schepen op eenige plaatzen onder Compagnies ressort toe te laten, veel min aan dezelve eenige gerieflykheden te vergunnen, maar dezelve af te wyzen en te doen vertrekken, ten waare zodanig schip of schepen ofte derzelve equipagien door nood, absolut gebrek aan onontbeerlyke zaken ofte andere zee-rampen genoodzaakt waren geweest om, tot verkryging van het een of ander, 's Compagnies plaatzen aan te doen, wyl buiten zodanig geval den Spanjaarden ongeoorlooft is eenige zodanige plaatzen te bezoeken.

7 November. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

Het bedrag beliep ditmaal 50,000 rijksdaalders.

Overigens waren de voorwaarden dezelfde als die op 4 November 1788, met uitzondering van de „telling”, welke vóór 15 November 1788 moest plaats hebben.

21 November. *Voorschriften nopens het forum, enz. van notarissen en hunne klerken.*

Het collegie van Scheepenen dezer stad verzogt hebbende interpretatie van het besluit dezer regeering van den 20^{en} October 1747 en dat deze regeering zoude gelieven te bepalen, of de Raad van justitie dezes kasteels, dan wel de

gerechte dezer stad de competente rechter is van de klerken der respective notarissen, zo wel als van de notarissen zelfs, ingevallen dat de eerste tevens Compagnies dienaaren zyn, en of dezelve kunnen en moeten worden geconsidereerd te sorteeren onder die genen, welke by het voorschreeven besluit gezegt worden in officio te pecceren.

Zo is, hier over gedelibereerd en in aanmerking genoومن zynde, dat, schoon het wel niet uitdrukkelyk bepaald is, wie de competente rechter over de notarissen, hier ter steede in hunne officien peccerende, is, het zy de Raad van justitie dezes kasteels, dan wel het voornoemde collegie van Scheepenen, dezelve echter steeds geconsidereerd zyn, schoon anderzints als burgers wordende aangemerkt, in officio zo wel onder de een als onder de andere rechtbank te sorteeren, naar mate zy daar voor worden aangesproken, vermits aan de eene zyde hunne officien wel burgerlyk zyn en hunne prothocollen by hun overlyden of afgaan by Scheepenen worden geseponeerd, maar zy ook aan de andere kant by hunne aanstelling door den Raad van justitie worden geëxamineerd en deze hunne prothocollen visiteert, waarom er dan ook diversche voorbeelden aan handen zyn, dat zy zo voor den Raad van justitie als Scheepenen zyn aangesproken en geactioneerd; en dat, — hoe duidelyk het voornoemde besluit dezer regeering van den 20^{en} October 1747 ook zegt, dat alle burger-diensten door burgers zullen moeten worden waargenomen, doch dat diegenen, die toen noch Compagnies dienaaren waren, in officio peccerende, voor Scheepenen calangeabel zouden zyn, — het echter blykt, dat de klerken van den notaris, Mr Nicolaas Mattheus, beide Compagnies dienaaren zyn en men bevreesd is, dat dezelve, die ter verantwoording in hun officie zyn aangesproken, zich door exceptien de judicature van dien gerechte zouden willen onttrekken en sustineeren als dienaaren van de Compagnie onder den Raad van justitie te gehooeren, mits dien goedgevonden en verstaan:

1° tot wegneeming van allen twyfel in den aanstaande te statuereen, dat, volgens de oude usantien, alle de notarissen alhier by

- praeventie voor den Raad van justitie dezès kasteels en voor Scheepenen dezer stad geactioneerd zullen kunnen worden;
- 2° het meergemelde besluit dezer regeering van den 20^{en} October 1747 te renoveeren met deze ampliatiè, dat voortaan, niet alleen alle klerken van notarissen burgers en geen Compagnies dienaaren zullen moeten weezen, maar ook, dat die genen, die thans burger diensten waarnemen en tevens Compagnies dienaren zyn, zich dien aangaande zullen moeten declareeren en een van gemelde diensten moeten quiteeren;
- 3° vermits men mede ontwaard heeft, dat het meermalen word verzuimd, dat de eerste klerken der notarissen den bepaalden eed by hunne aanstelling praesteeren, insgelyks by deze gelegenheid te renoveeren het besluit dezer regeering dien aangaande van den 24^{en} Augustus 1762; en dus de novo te gelasten, dat de eerste klerken van de respectieve notarissen voortaan onder eede zullen worden gebragt en dien eed zullen moeten praesteeren voor den Raad van justitie dezès kasteels, naar het formulier, dat voor de notarissen beraamd is, met recommandatiè aan den gemelden Raad om, zo veel mogelyk, zorg te draagen, dat daar aan voldaan word.

11 December. *Voorschrift nopens arak-leggers.*

De door de Macassersche ministers gestelde order om de ledig geraakte, heele en halve araks-leggers voortaan door den dispencier in de knipers-winkel te laten afgeeven om aldaar behoorlyk ingenomen en ten dienste van de Compagnie verantwoord te worden, als de goedkeuring dezer regeering wegdraagende, is goedgevonden en verstaan circulair op alle comptoiren te stellen, alwaar de arak niet verkogt, maar verstrekt en geconsumeerd word, met byvoeging om, indien de quantiteit der ledig geraakte, heele en halve leggers en saamen meerder bedraagt, dan de ministers in de huishouding nodig hebben, dezelve te schooven en herwaarts terug te zenden.

14 December. *Last tot het aanplanten van koffij-boomen.*

Uit een extract uit zeekeren brief, door den sergeant en koffij-opzichter van Wanajassa aan den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander geschreven, gezien zynde, dat, schoon het schoonmaken der oude koffij-tuinen aan het koffij-gewas geholpen heeft, de oude koffij-boomen echter alle jaaren minder draagen, waar van de vruchtboomen, die in dezelve aangekweekt zyn, de oorzaak zyn; en dat, zo men die alle wilde uitroeyen, men veel nadeel aan de inwoonders zoude toebrengen; zo is, naar dien de heeren Meesters noch jongst by den eisch der retouren op de extensie van die culture hebben aangedrongen. om hierin by tyds te voorzien, goedgevonden en verstaan den gecommiteerde Rolff te gelasten de gezamentlyke regenten in de respective regentschappen aan te schryven om door ieder huisgezin, zo van de bomies, als manoeupangers, die zich in hunne districten ter inwooning bevinden, ten eersten op nieuw te doen aanplanten 200 pees jonge koffij-boomen en by die aanplanting al het nodige te doen observeeren.

16 December. *Regeling der rantsoenen voor het arbeidsvolk op het eiland Onrust.*

Hoewel reeds sedert jaren die rantsoenen verstrekt waren, bestond daaromtrent toch „geen vaste voet”.

De Regering gelastte dientengevolge den commandeur en opper-equipage-meester „om nopens de verstrekkingen ten gemelde eilande zich te reguleeren naar het by deze regeering op den 24^{en} Maart 1776 gearresteerd en den 27^{en} February 1776 gealtereerd reglement voor de scheepelingen van de schepen, welke ter rheede van Batavia liggen, met suppletie van de by het gemelde arbeidsvolk zedert eenigen tyd bereeds genoten 7 $\frac{1}{2}$ ℥ vleesch en 7 $\frac{1}{2}$ ℥ spek voor een opper- en onderofficier en 5 $\frac{1}{8}$ ℥ vleesch en 5 $\frac{1}{8}$ ℥ spek voor een gemeenen”.

18 December. *Verpachting van de »gemene» middelen van het koninkrijk Jakatra voor het jaar 1789.*

De voorwaarden zijn dezelfde als die, vermeld deel X, bladz. 756—758, behoudens toevoeging van het navolgende:

Ten tienden, dat de pachters van de waag gerechtigd zyn om van de zuiker, die door particulieren word ingekogt, zo veel voor waag-geld te vorderen, als daar van, ingevolge de pacht-conditien, voorheen is betaald, doch dat hun daar en tegen de een halve stuiver, die bevorens betaald is voor ieder pikol zuiker, die aan de Compagnies geleverd word, voortaan niet zal worden voldaan.

Ten elvden, dat de by het 5de articul van de voornoemde pachtconditien, onder het hoofddeel van de gemelde pacht van de waag, vastgestelde een procento voor de koopmanschappen, die van buiten inkomen, niet zal betaald worden van de zuiker, die aan de Compagnie geleverd word.

Ten twaalvden, dat de uitvoer van de zo genaamde tay minjak of uitgeperste catjangkoeken is verboden.

Ten dertienden, dat de particuliere uitvoer, van hier naar elders, van alle houtwerken, kalk, pannen en stenen is geinterdiceerd.

Ten veertienden, dat de vrye vervoer van Java's zout, van hier naar Sumatra's West-kust, is gepermitteerd, mits daar toe by deze regeering verzoek doende.

Ten vyftienden, dat den leverancier der Chineesche zeevarenden aan de Compagnie is toegestaan om, zonder betaaling van gerechtigheid of het ondergaan van eenige belasting, ten behoeven van gemelde zeevarenden drie varkens per dag te mogen slachten; en

Ten zestienden, dat de pagters van de groente kraamen en winkels, de vischmarkt, de rystmarkt, van de Chineesche top-tafels, het hoofdgeld der Chineezen, den handel aan de schepen, 't slagten van vee, de hanevegteryen, het merken van de wax-kaarssen en de herbergen binnen en buiten de stad gehouden en verplicht zullen zyn hunne pachtpenningen voor de helvt in contante specien te voldoen.

19 December. *Verbod voor de administrateurs der verschillende administratiën te Batavia elkaár iets te leenen uit hunne administratiën, zonder voorkennis van den Directeur-generaal.*

De Regering vreesde, dat uit dat leenen »bedrog en, op zyn minst genomen, confusie» zoude voortvloeijen.

23 December. *Last op de kapiteins van schepen bij de reparatie hunner schepen tegenwoordig te zijn en omtrent die reparatie aan de Regering te rapporteren.*

De Regering gelaste »voor den aanstaande, dat de capitains der scheepen, welke gerepareerd moeten worden, gedurende die reparatie daar by present zullen moeten weezen en behoorlyk zullen moeten nagaan en eene distincte notitie houden van alle zodanige voorzieningen en reparaties, als aan hunne bodems gedaan worden, met bekendstelling tevens van de daartoe gebruikte houtwerken en verdere materialen, ten einde na volbrachte reparatie daar van aan deze regeering direct eene specifieke opgave te doen, welke opgave zy, zulks gerequireerd wordende, zullen moeten beëdigen».

Op 7 Augustus 1789 is nader bepaald, dat »direct na de volbrachte reparatie», de kapiteins ter zee hunne berigten ter zake bij de Regeering moesten indienen.

27 December. *Bepaling, dat het Collegie van Schepenen was het forum competens voor opvarenden van door de Compagnie ingehuurde schepen, even als »van alle andere vreemdelingen».*

In Januarij 1789 kwam de Raad van justitie te Batavia tegen deze beslissing op, doch te vergeefs, vermits de Regering de door den Raad aangevoerde bezwaren noemde »ongegrond en »ver gezogt».

30 December. *Maatregel in het belang der djati-boeschen in Cheribon.*

De resident te Cheribon geantwoord hebbende, dat, indien jaarlyks de gevorderd wordende jaty-duigen compleet voldaan zouden moeten worden, de Compagnie als dan verplicht zoude zyn binnen drie jaaren het bosch te doen stilstaap, alzo het jaty-duigen kappen machtig veel homen vernielt; zo is goedgevonden en verstaan den opper-kooplieden dezès kasteels te gelasten om den sisch van Cheribonache jaty-duigen voor eerst eenigzints minder te nemen.

1789.

6 Januarij. *Wijziging van het bepaalde op 23 September 1785 nopens het confronteren van de Bataviasche negotie-boeken.*

Vermits het uit de ondervinding gebleeken is, dat, hoe zeer deze regeering de bevorens geweest zynde confrontisten der Bataviasche administratie-boeken afgeschafte en dit werk aan het generaale visite comptoir gevoegd heeft om daar door weder twee dienaaren voor de Compagnie uit te winnen, het hier mede bedoeld oogmerk echter in geenen deelen wordt bereikt, naar dien dit werk als nu door de meenigvuldige en dagelyks vermeerderende occupatien van den visitateur-generaal verachttert, zonder dat men mogelykheid ziet hier in zonder vermeerdering van den onslag te voorien, zo is goedgevonden en verstaan het confronteeren van de Bataviasche administratie-boeken weder te separeeren van het gemelde generaale visite comptoir en te stellen in dien staat, waarin het voor het besluit dezer regeering van den 23^{en} September 1785, waar by het aan het voorgeschreven comptoir gehegt is, is geweest.

9 Januarij. *Vernieuwing van het bepaalde op 3 Mei 1776 nopens onkost-rekeningen van Compagnie's schepen.*

De drie exemplaren van die rekeningen waren bestemd voor

het generale visite-kantoor, het generale soldij-kantoor en voor de equipage-werf.

Van de scheeps-onkosten moesten afgezonderd blijven, »al »'t geen ten lasten of voordeelen van scheeps-soldyen geboekt »werd».

9 Januarij. *Wijziging van het bepaalde op 23 September 1788 nopens korting op soldijen.*

Is goedgevonden en verstaan het besluit van den 23^{en} September 1788 nopens het decorteeeren van 3 stuivers van ieder ryksdaalder by verstrekking van soldyen, voor zo verre de scheeps-timmerlieden ten eilande Onrust betreft, weder in te trekken en ten hunnen opzichte te laten stand houden het besluit deze regeering van den 20^{en} Juny 1783, waar by gemelde decorteeering is afgeschaft.

Voor de Regering was o. a. een motief tot het invoeren dezer wijziging, »dewyl de ondervinding leert, dat het ten uitersten difficiel en gevaarlyk is om in eene inrichting omtrent den gemeenen man eenige verandering te maaken, zo dezelve ten zynen nadeele strekt, en het ook te vreezen is, dat deze af-trekking den voornoemde timmerlieden tot misnoegdheid zal doen overslaan, zo als zy daar van reeds ten gemelde eilande blyken gegeven hebben».

Zie ook 24 Maart 1789.

9 Januarij. *Verbanning van een inlandsch hoofd buiten Java.*

Als een staaltje, hoe zoodanige verbanning in de vorige eeuw geschiedde, wordt hier het navolgende extract uit de resolutiën der Hooge Regering ingelascht.

Door den heer Gouverneur Generaal ter tafel geproduceerd zynde het translaat van een Javaansche brief, door den Ade-patty Wiera Tanoë Datar van Tjanjoer aan den gecommiteerde

tot en over de zaaken van den inlander, Leendert Rolff, geschreeven, waar hy zich zeer beklagt over zyn oom, den Aria Soeranagara, die zyne huisvrouw heeft trachten te debaucheeren en haar in zyn afwezen een brief heeft toegezonden, waar van hy een copia by zyne gemelde missive gevoegd heeft en wiens translaat zyn Edelheid mede geproduceerd heeft, waarbij hy haar op het sterkste van zyn liefde verzeekert en haare weder liefde verzoekt, met instantie, dat gemelde Aria door deze regeering verzonden zoude mogen worden; zo is, geconsidereerd, dat gemelde Aria reeds lang voor iemand van een slecht gedrach is bekend geweest en om die reden reeds voor eenigen tyd uit de bovenlanden verwydert is geweest en dit verzoek dus niet wel gedeclineerd kan worden zonder beduchting, dat daaruit nadeelige gevolgen zullen voortspruiten, goedgevonden en verstaan den voormelden Aria Soeranagara tot nader order naar Ceilon te relegeeren en hem intusschen, tot dat 'er gelegenheid ter zynrer verzending zal weezen, op het eiland Edam te plaatsen en voorts denzelven tot zyn onderhoud toe te leggen vyf en twintig ryksdaalders 's maands om door den voornoemden regent van Tjanjoer alhier aan de Compagnie betaald en Ceilon in der tyd ten goede gebragt te worden.

9 Januarij. *Mekka-gangers.*

De zienswijze der toenmalige Regering nopens deze personen blijkt eenigermate uit het volgende, hetgeen ook om andere redenen niet zonder belang is.

De heer Java's gouverneur op het favorabelst voorgedragen hebbende het verzoek van den Sulthan om aan zeekeeren hadjie, Abdul Wahiet, met een gevolg van vier perzonen per Compagnies scheepen in zo verre transport te verleenen, dat zy de hun aanbevolen reis naar Mecha verder kunnen vervolgen, also gemelde oude vorst zich het devoot ontwerp scheen geformeerd te hebben om voor zich van Mecha de priesterlyke waardigheid te verkrygen en te doen reparceeren zeekeer gewyd huis, dat aldaar door zyne voor-ouders was opgericht; zo is goedgevonden en vertaan in dit verzoek te condescendeeren en dien

volgens aan gemelden hadjie, Abdul Wahiet, met een gevolg van vier perzonen, by gelegenheid, met een Compagnies schip transport te verleenen om verders zyn rys naar Mecha te kunnen voortzetten.

13 Januarij. *Regeling van de hoeveelheid wapenen, aanwezig op de buiten-posten nabij Batavia.*

Is goedgevonden en verstaan op de volgende posten eenelyk de na te noemene waapens, etc. te laten blyven, als:

	Hellebaards.	Trommels.	Karbynen.	Geweeren, laadstokken, bajonetten en cordons.	Patroontassen en bandeliers.	Koperen sabels en scheeden.	Portepees.	Halve pieken.
Op de recruten wacht.....	2	1	—	16	16	16	16	20
• Tanjong-Poura.....	—	1	—	50	50	50	50	12
• Tangerang.....	—	1	1	30	30	30	30	12
• de Kwal.....	—	1	—	20	20	20	20	3
• • Chineesche wacht...	2	—	—	12	12	12	12	14
• Meester Cornelis.....	—	1	—	80	80	80	80	—
• Anke.....	—	1	—	16	16	16	16	10
• Jaccatra.....	—	1	—	16	16	16	16	6
• Buitenzorg.....	—	1	—	20	20	20	20	6
• Noorlwyk.....	—	—	—	6	6	6	6	6
• Ryswyk.....	—	—	—	—	—	—	—	—
• Anjol.....	—	—	—	1	1	1	1	6
• Wilgenburg.....	—	—	—	1	1	1	1	6
• Edam.....	—	—	—	22	22	22	22	—
• de Keeten.....	—	—	—	1	1	1	1	4
• • Vyf-hoek.....	—	—	—	1	1	1	1	6
of in het geheel.....	4	8	1	292	292	292	292	111

Voorts daar van een inventaris te doen formeeren om

telkens by verandering van den commandant of post-houder verantwoord te worden.

De brigadier, L. C. Colmond, had namelijk aan de Regering berigt:

dat by zyne aanstelling in den jaare 1776 tot hoofd van Compagnies militie in Indie het gebruik noch geweest was, dat de aankomende, baarsche militairen hunne volle wapenen mede naamen op die posten, waar zy in den beginnen geplaatst wierden, dan dat, wanneer dezelve onder de compagnien geincorporeerd of naar de buiten comptoiren gecommandeerd wierden, hunne wapenen, die gedeeltelyk onbekwaam en verwaarloosd waaren, op de wapen-kamer wierden afgegeven;

dat hy dit beschouwd had als een gebruik, waar uit veele inconvenienten zouden kunnen voortvloeien, en zyn Edelheid, van Riemadyk, H. L. M., onder het oog gebragt en tevens geproponceerd had om, by aankomst van baarsche militairen uit Nederland, hunne geweeren en wapenen direct in de wapen-kamer te brengen en die in presentie van den de week-hebbenden ondermajor adjudant, commandant van de recruten-wacht, benevens twee officieren van het guarnisoen, als gecommiteerdens, af te geeven en dat dit goedgekeurd was en dus nog stand greep; dan dat zedert den oorlog alle de buiten-posten, onder het ressort van Batavia gehoorende, voorzien waaren geworden met meerdere geweeren en wapenen, als er militairen geleegeen hadden, waar door het veroorzaakt was geworden, dat de overtollige verroest en bedurven waaren, en dat hy om die reeden deze regering verzogt zodanige schikkingen te willen maken, waar door ieder buiten-post en redout langs strand eene vaste bepaling van geweeren, waapenen, ammunitie en andere goederen kreeg, en dat als dan volgens die bepaling op iedere post eene inventaris geformeerd wierd, die daar moest blyven, op dat ieder commandant of post-houder kon weeten, wat er by overgave verantwoord moest worden; dat vervolgens al het overtollige, dat aldaar verroest en bedurven was, mogt afgegeeven worden ter plaatzen, daar het behoorde, wyl het tevens ligt te hegrypen was, dat omtrent dit point veele derangementen voorkwamen

op die kleine postjes, wier post-houders door ziekten of sterfgevallen continueel verwisselden ;

dat de veldschans Tanjong-Poura, Tangerang en Meester Cornelis eenige wapenen in reserve dienden te hebben, en principaal de laatste om de baarsche militairen, die aldaar gelegd wierden, aan te leeren ;

dat Buitenzorg om reden van dies verheid ook met eenige geweeeren boven het bepaalde getal moest worden voorzien, welke als dan op den bepaalden tyd weder verruild zouden kunnen worden.

16 Januarij. *Afschaffing van straat-lantaarns te Batavia.*

De Regering magtigde het Collegie van Schepenen om de zeventig stuks landthaarns, die in de stad en zuider voorstad van wegens hetzelfde des avonds worden opgestoken, weg te doen en ten faveure van de stads kas te verkoopen, vermits de ondervinding heeft doen zien, dat het daarmede bedoeld, goed oogmerk om, zowel den inwoonder een zeeker gerief en agrement toe te brengen, als daar door de roveryen, die in en omtrent de stad op de afgelegenste plaatzen gepleegd worden, voor te komen niet bereikt word, maar men in tegendeel, door dien de weegen, zo in, als omtrent de stad, steeds onveiliger worden, moet supposeeren, dat deze verlichting den booswichten in hunne roveryen faciliteert, en daartoe jaarlyks een aanzienlyk montant van 1800 rd^s benodigd is, die met meer nut tot het onderhouden van verscheidene stadsgebouwen, bruggen enz., waarmede de Compagnie thans belast is, geëmployeerd zullen kunnen worden, behalven dat de gemelde landthaarns door het steelen van de glaazen uit dezelve en het verrotten der paalen binnen kort eene capitaale reparatie benodigd zullen hebben.

20 Januarij. *Last op scheeps-overheden »by ontvangst van lywaten, die tussehen scheepsboord en de wal nat »of vochtig geworden zyn, dezelve niet te ontvangen, »maar direct weder na de wal af te schepen».*

20 Januarij. *Bepaling van salut- en sein-schoten, te water en te lande, op een derde kruit, gerekend tot de swaarte van 't caliber''.*

De majoor van de artillerie, Pilon, had bevonden, dat een derde kruit van de kogel-zwaarte voldoende is om met scherp te schieten''.

Eerst bij missive van 14 December 1792 keurden Heeren XVII^{den} deze regeling goed.

27 Januarij. *Voorschrift omtrent kanon-schoten.*

Naar dien gebleeken is, dat op de buiten-comptoiren het misbruik is ingesloopen om by het monstereu meer dan de bepaalde 5 schooten te doen, zo is goedgevonden en verstaan te renoveeren de order, dat op onderhorige comptoiren, by het monstereu ter hoofdplaatzen van gouvernementen, directien en commandementen, vyf schoten gedaan zullen worden en dat op geen plaatzen, minder dan een commandement, by de monstering geschoten, maar wel driemaal hoezee geroepen mag worden;

voortaan van alle seinschooten en schoten op vaartuigen, die door de overheden worden opgegeven gedaan te zyn, verklaringen te doen produceeren, door den constabel of constabelsmaat en den bootsman verleend, en dit in zelve voegen te doen observeeren met relatie tot het afblazen der stukken nu en dan, dewyl by de meeste reekeningen een groot aantal van die schooten worden opgebracht, zonder dat men kan naargaan, of die waarlyk geschied zyn;

vermits men vermeent, dat alle eer-schoten op scheepen, alleen in volle zee zynde, wel gemenageerd kunnen worden, voortaan in die gevallen zodanige eer-schoten te excuseeren;

en wyders, tot verder menagement van het kruit, te gelasten om by het doen van alle eer-schoten de stukken kanon van het minste kaliber te emploieeren en voorts zich omtrent de hoeveelheid van het daar toe te gebruikene kruit te reguleeren naar de order dezer regeering van den 20^{en} dezer.

^{27 Januarij}
^{24 Februarij} *Maatregelen ter bevordering van orde en rust
in de Bataviasche ommelanden.*

Ter tafel gebracht zynde een berigt van den gecommiteerde tot en over de zaaken van den inlander, Rolff, waarby hy te kennen geeft, dat hy met waarheid getuigen kan, dat hy, ten vollen beseffende, hoe volstrekt noodzakelyk een gestadige zorg voor de publieke veiligheid in de boven-landen was, ter bereiking van dat voornaam oogmerk geen vlyt, noch moeite had gespaard, maar geduurende den tyd, dat hy zyn tegenswoordig ambt bekleedde, zynde circa 4 jaaren, zyne oppassers dagelyks had uitgezonden en doen rondzwerfen om roovers en moordenaars te ontdekken en af te brengen, het welk hem altoos als het beste en efficacieuste middel was voorgekomen en ook steeds door de inlandsche hoofden als zodanig was aangeprezen;

dat hy reeds voor eenigen tyd tot zyn leedwezen had moeten ondervinden, dat de gemelde, uiterste vigilantie niet toereikende was, vermits hem nimmer een schuldigen was afgebragt, niet tegenstaande de berigten, dat Chineezzen, Javanen en andere lieden op 's Heeren weegen bestolen, beroofd en vermoord werden, niet gecesseerd hadden;

dat dit hem had doen vermoeden, dat er verborgene amphioenkitten en andere schuilplaatzen moesten wezen, werwaarts de rovers en moordenaars, niet alleen een spoedige en secuure retraite konden nemen, maar daar zy ook hunne buit konden van de hand zetten;

dat hy daarom niets nagelaten had, het geen dienen konde om die plaatzen te bespieden en te ontdekken, ten einde die schurken daar te attrapeeren en af te brengen;

doch dat ook deze naspeuring tot zo verre vruchteloos was geweest, dat geen een van die schurken was gevonden, terwyl inmiddels, tegen alle zorgdragenheid, het getal der rovers en moordenaars zo zeer geaccresseerd was, dat thans genoegzaam geen Javaan de wegen anders als in gezelschap van veelen konde of durvde passeeren, zonder gevaar te lopen van beroofd of om' het leven gebragt te worden;

en dat hy zich hier door genoodzaakt vond deze regeering daar van kennis te geven en om een krachtdadiger voorziening te verzoeken, dan door zyn best vermogen had kunnen bygebragt worden;

dat deze regeering uit de twee gevallen, welke in dit jaar geëxteerd waren, voldoende zoude blyken, hoe verre dit kwaad gevorderd was;

dat voor eenige maanden een oppasser van Buitenzorg was afgekomen met groentens voor zyn Edelheid: dat hy by Tjiloear die groentens naar gewoonte geplaatst had op een bamboeze vlot en zelfs mede daarop was gaan zitten; dat, terwyl hy zyn paard door een hator of bovenlandsche koely langs den oever van de slokkan had doen leiden, negen andere koelies, insgelyks te voet langs de slokkan gaande, den evengemelde hadden verzeld; dat deze tien koelies, aldus hunnen weg vervolgende, omstreeks of even beneden Tjibinong onvoorziens besprongen waren door veertien rovers, die, na de koely, die het paard had geleid, met een kris doodgestoken en twee andere koelies gekwetst te hebben, het lyk van den vermoorden in de slokkan geworpen hadden en met het paard heen gegaan waren;

dat weinige dagen daarna mede 18 vagabonden onderstaan hadden negen buffels-karren even beneden Buitenzorg aan te houden en zes span buffels uit te spannen, die zy mede genomen hadden, zonder zich in het minste te kreunen aan de lamentatiën der arme karrevoerders, die aldus door hun beroofd en tot het vervolgen van hunne reizen, zo wel als tot het terug keeren buiten staat gesteld wierden;

dat hy by deze twee voorbeelden, die als bewyzen van de stoutheid en talrykheid der zich thans in de boven-landen ophoudende rovers en moordenaars waren aan te merken, de vryheid nam te voegen, dat hy, op den ontvangst der tyding van de even gemelde euvelheden, ter ontdekking, ware het mogelyk, van degenen, die dezelve gepleegd hadden, conform het van zyn Edelheid ontvangen bevel, een sergeant, een corporaal en zestien oppassers naar boven gezonden had met ordre om, niet alleen de gemelde kwaaddoenders op te zoeken, maar ook

om alle degenen, die zy in de amphioen-kitten zouden aantreffen, zonder onderscheid van perzonen, insgelyks af te brengen, ten einde hier geexamineerd te kunnen worden en dat de gemelde oppassers by hunne terug komst niets anders hadden medegebragt, dan 24 in de amphioen-kitten geatrapeerde Javanen, van dewelken geen aan roof of moord op 's Heeren weegen schuldig was bevonden;

dat hy ondertusschen by die gelegenheid, ter bevestiging van zyne suppositie nopens de amphioen-kitten, die zonder pas of qualificatie in de boven-landen zouden gehouden worden, ontwaard had, dat 'er zulke waaren op de landen Pondok Tjina en Tjibinong, toebehoorende het eerstgemelde aan den opper-koopman en opperhoofd van het generaale soldy-comptoir, Cornelis Sinkelaar, en het tweede genoemde aan den opper-koopman en oud gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander, Willem Vincent Helvetius van Riemsdyk;

dat, uit hoofde van deze ontdekking, hy de vryheid gebruikte te berichten, dat deze regeering by placaat van den 6^{en} April 1764 aan alle hier en hier omtrent wonende Chineezen had geinterdiceerd en verboden zich ter woon of ten handel, hetzy te lande, hetzy over zee of langs de rivieren, te begeeven verder dan de buitenposten, te weten: tot aan deze zyde van de rivier Tangerang ten Westen, Meester Cornelis ten Zuiden en de rivier Maronda ten Oosten, zonder voorzien te weezen van een door den gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander onderteekend permissie-briefje, inhoudende den naam van den verzoeker, de plaats werwaarts hy zich begav, en het oogmerk waar toe, met bepaling, dat die briefjes maar zouden mogen worden verleend voor een zekeren tyd, tot een jaar toe, en onder de poenaliteit, dat degenen, die zonder zulk een briefje zouden worden achterhaald, zonder eenige oogluiking in de ketting geklonken en dusdanig een jaar lang aan de publieke werken ten arbeid gesteld zouden worden, het welk door hem en zyne predecesseurs, zo veel mogelyk, geobserveerd was, alsoo aan de zuiker-molens, wyl de molenaars wegens de geduurige vermeerdering en vermindering hunner Chineesche koelies het

ondoonlyk vonden telkens, als zy eenige koelies uit hunne dienst ontsloegen en andere weder in dienst namen, zich van nieuwe permissie-briefjes te voorzien, waren toegestaan geworden jaarlyksche passen, die hun rd^e 10 kosteden;

en dat om dezelve reeden, niet alleen aan de houders van de amphioen-kitten in de bovenlanden diergelyke licentien wierden verleend voor een rond jaar, waar voor zy rd^e 16 $\frac{1}{4}$ betaalden, maar ook aan de Javanen, die rongings in de boven landen lieten speelen, briefjes wierden gegeven, bepalende de plaats, waar zy speelen wilden, en voor hoe veele nachten zulks geschieden mogt, terwyl het salaris daar voor bepaald wierd naar het getal der geaccordeerde nachten, gerekend elk op een ryksdaalder;

dat volgens deze successive verleende permissie-briefjes en passen niet meer dan 670 Chineezen in de boven landen zouden moeten wezen, die zig daar met het cultiveeren van thuinën, etc. geneerden, en dat hun getal nochtans, volgens herhaalde verzekeringen, tusschen de 2 à 3000 bedroeg, het welk genoeg aantoonde, dat de Chineezen zich niet stipt naar de beveelen dezer regeering gedroegen, het geen meede daaruit blykbaar was, dat van de in weezen zynde 44 zuiker-molenaars dit jaar slechts 30 nodig hadden geoordeeld zich van passen te voorzien en dus 14 het zonder dezelve wisten te stellen, zonder zich aan de aantygingen, die hy hun by herhaling had laten doen, ook in het minste te storen;

dat dit gedrag der zuiker-molenaars fundament gaf dezelve overtreding ten opzichten der houders van amphioen-kitten, dobbel-kitten en rongings-spellen te onderstellen, te meer, zo als vooraf reeds was gemeld, door hem dadelyk twee plaatzen van ongepermitteerde amphioen-kitten ontdekt waren;

dat, schoon de amphioen-kitten, dobbel-kitten en rongings-spellen een noodzakelyk kwaad was, het welk tot voorkoming van grooter kwaad niet finaal uitgeroeid konde, maar tot eene zekere hoeveelheid diende toegestaan te worden, het nochtans gewis was, dat men deze hoeveelheid behoorde te modereeren, wyl met de gelegentheid ter voldoening aan de geneugten, die

de Javanen in genoemde kitten en spellen vonden, ook de verleiding tot het verspillen van het eigen goed en vervolgens het roven en moorden onder hun vermenigvuldigd wierd;

en dat om de hoeveelheid der amphioen-kitten, dobbel-kitten en rongings-spellen te kunnen modereeren volstrekt nodig was altoos hun getal te kunnen weeten en het in zyne macht te hebben om ze te vermeerderen of verminderen;

dat hy dierhalven verzogt, dat aan elken houder of huurder van een zuiker-molen mogt worden geordonneerd om jaarlyksch, nevens zynen potia, voor den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander te verschynen, het getal der op die molen zich ophoudende Chineesche en inlandsche huurlingen exact op te geeven, zich voor dezelve van een pas te voorzien en daar voor rd^s 10 te betalen;

dat de officieren en de pachter van het hoofd-geld der Chineezen mogten werden gelast aan hem, gecommiteerde, op te geeven de namen der thans in de boven landen zynde Chineezen en waarmede dezelve zich geneerden;

dat het houden van amphioen-kitten en tophuizen buiten speciaal consent de novo mogt worden geinterdiceerd en dat alle degeenen, die zich daar mede geneeren wilden, gehouden zouden wezen by den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander te compareeren en, na vertoning van een consent-briefje van dengenen, op wiens territoir zy zich wilden nederzetten, zich te munieeren met een pas voor een rond jaar onder betaling van rd^s 16¹/₄, ten ware dat die instantie en betaling voor hun gedaan wierd door den potia of mandadoors op zulk een land;

dat de potias en mandadoors geconstringeerd wierden tot eene betere vigilantie omtrent de veiligheid en mitsdien mede aansprakelyk gemaakt wierden voor de moorden en aanrandingen op 's Heeren wegen, elk voor zo verre zyn land strekte;

dat alle landheeren, die bazaars hielden, geimponeerd wierd door hunne potias of huurders van dien jaarlyksch te laten opgeeven, hoeveel Chineezen op hunne landen waren en welke neering en handteering zy daar oefenden, mitsgaders dat

alle dezelveu mogten verplicht worden om zich jaarlyks van een permissie-briefje te voorzien, onder betaling, voor zo verre degeenen concerneerde, die op de bazaars woonden, en met uitzondering van de landbouwers, van twee ropyen voor elk briefje, op poene, dat degenen, die daarin nalatig waren en bevonden wierden hun pas voor ultimo February niet afgehaald te hebben, zouden verbeuren eene boete van rd^s 10;

dat alle houders van rongings-spellen mede gehouden zouden wezen een consent-briefje van dengenen, op wiens land zy wilden speelen, aan den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander te vertonen en zich by hem van een pas te voorzien, onder betaling van rd^s 1 voor elke nacht;

dat geene warongs in de boven-landen mogten worden gecommiteerd, als tot den verkoop van eetwaren en met expres verbod van het uitventen van andere goedereu, buiten permissie van den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander, die derhalven alle warong-houders aldaar, tegen betaling van rd^s 16¹/₄ 'sjaars, van de nodige bewyzen zoude moeten voorzien;

dat alle eerste mandadoors op de landen wierd aanbevolen om, waaneer zy door den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander wierden opgeroepen, ten eersten voor hem te moeten verschynen en dat, indien zy daar aan niet obedeerden, zy weder onder hunne commandanten zouden mogen geplaatst worden;

dat elke landheer gelast wierd op te geeven, hoe veel snaphaanhouders op zyn land zich bevonden, en toe te zien, dat niemand een schiet-geweer had zonder een permissie-briefje van den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander, also in cas van het contrarie de mandadoor zoude gemulcteerd worden met rd^s 100 voor elk snaphaan, dat zonder consent zoude worden geattrapeerd;

dat, zodra iemand vermoord wierd, de potia of mandadoor van het land, daar dit geschied was, ten eersten daar van aan den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander zoude moeten kennis geeven, met opgave tevens, op wat wyze

de lyken waren gekwetst, zonder dat dezelve eerder dan na den ontvangst van een permissie-briefje zouden mogen begraven worden, op poene, dat de potia of mandadoor, die tegen deze ordre gezondigd zoude hebben, op de plaats, daar de moord voorgevallen was of daar omtrent, aan een boom of paal gebonden en met rottings gekastyd zoude worden;

en dat deze regeering de nodige ordres gelievde te decerneeren, dat op onverwachte tyden, waar het mogt vereischt worden, de nodige visitatien gedaan wierden;

dat hy zich vleide, dat deze regeering hem de vrymoedigheid, waarmede hy deze voorstellen deedt, zoude gelieven ten goede te houden, te meer de vermeenigvuldiging der rovers en moordenaars in de boven-landen de bezittingen onzeker maakte, de lust om ze te verkrygen uitbluschte, de werkzaamheid verminderde en dus gevolgen veroorzaakte, die op de cultuur van de koffy, indigo, peeper, etc. een allernadeeligsten invloed hadden;

waar over als nu in het breede gesproken en in aanmerking genomen zynde, dat, niet tegenstaande de door deze regeering gestelde orders en reglementen tot beveiliging der boven-landen en tegengang van de daarin gepleegd wordende moorden en roveryen en speciaal de placaaen van den 6ma April 1764, ^{3 October} 1780 en ^{15 November} 1782, op dit sujet geëmanceerd, ^{15 December} ^{2 December} de dagelyksche ondervinding maar al te klaar doet zien, dat zich by aanhoudenheid noch veele vagebonden in dezelve ophouden, die zich niet moorden en roven erneeren, en dat, in stede dat derzelve getal zoude verminderen, dezelve van dach tot dach meer en meer toeneemen;

dat dit voor een groot gedeelte daar aan geattribueerd moet worden, dat de voornoemde, door deze regeering gestelde orders worden verwaarloosd, waar door aan de boosdoenders gelegenheid word gegeven om, niet alleen hunne misdaden met meerder gemak, dan anders zoude kunnen geschieden, te plegen, maar ook by onderzoek naar hun zich te verschuilen en de door hun geroovde goederen van de hand te zetten;

dat, ofschoon het wel niet te stellen is, dat de door den gecommitteerde Rolff geproponeerde nadere poincten tot tegen-

gang van dit zo nadeelig kwaad toereikende zullen wezen om hetzelfde ten eenemalen te beletten en uit te roeyen, het echter zeker is, dat de executie daar van het zelve zal moeten doen verminderen;

en dat, hoe zeer de ondervinding ook heeft doen zien, dat er tot noch toe geene zodanige ordres gesteld zyn kunnen worden, die de boven-landen in het geheel van booswichten hebben kunnen doen zuiveren en het meenigvuldig moorden en rooven in dezelve verhinderen, het geen veel al ook moet toegeschreven worden aan de achterhoudenheid der Javaanen om, wanneer er misdaden bedreeven worden, de daar aan schuldigen uit vrees voor derzelve wraak dan wel van hunne vrienden en uit hoofde der inconvenienten, by onze manier van regtspleging te hunner opzigte gesteld, op te geven, men echter verplicht is by aanhoudendheid daar tegen, zo veel mogelijk, te doen waaken en zodanige orders te geeven, als men vermeent, dat tot die tegengang kunnen strekken;

zo is mits dien volgens het gemelde voorgestelde en met renovatie van voornoemde orders en reglementen en inzonderheid van gemelde plaacaaten van den 6^{en} April 1764, 15 December 1780 en 2 December 1782 goedgevonden en verstaan:

- 1° alle houders of huurders van zuiker-molens te ordonneeren om jaarlyks aan den gemelde gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander op te geven het getal der op die molens zich ophoudende Chineesche en inlandsche huurlingen en zich voor dezelve van een pas te voorzien, onder betaling van 10 rd^e voor ieder permissie-briefje van elke zuiker-molen, in stede van de bevorens bepaalde rd^e 1:12 per kop;
- 2° de officieren van de Chineesche natie en den pachter van het hoofd-geld der Chineezen te gelasten om aan den gemelden gecommiteerde op te geven de naamen der thans in de boven-landen zynde Chineezen en waar mede dezelve zich geneeren;
- 3° de betaaling van rd^e 16¹/₄ jaarlyks door de houders van gepermitteerde amfloen-kitten en top-huizen wel te laten

- standhouden, doch door den gemelden gecommiteerde tevens te laten opgeven, welk een moderaat getal van zoodanige kisten en huizen en waar ter plaatze door hem noodzakelyk word geoordeeld;
- 4° de potias en mandadoors der landen voortaan in zo verre aansprekelyk te houden voor de moorden en aanrandingen, die op 's Heeren wegen geschieden, voor zo verre een ieders land strekt, dat zy verpligt zullen weezen om direct aan voornoemde gecommiteerde echte berichten te suppeditieren wegens den toedracht van zodanige gepleegde moord of aanranding, met opgave tevens van den naam van den daader, op poene, dat, in gevallen zy hier omtrent nalatig worden bevonden, zy naar exigentie van zaaken met een bannissement of corporeele straf zullen worden gepunierd;
- 5° alle landheeren, die bazaars op hunne landen hebben, te gelasten om door de potias of huurders van die bazaars jaarlyks te laten opgeven, hoeveele Chineezen op hunne landen zyn en welke neering of handteering zy daar oefenen, en allen dezelve zich jaarlyks by den gemelden gecommiteerde van een pas of permissie-briefje te doen voorzien, onder betaling (voor zo verre diegenen concerneert, die op de bazaars wonen, doch met uitzondering van de landbouwers) van twee ropyen voor elk briefje, sub poene, dat degenen, die daarin nalaatig zullen zyn en bevonden zullen worden hun pas of permissie-briefje voor ultimo February van ieder jaar niet te hebben afgehaald, verbeuren zullen eene boete van rd^s 10, ten behoeve van den gemelden gecommiteerde;
- 6° alle houders van rongings-spellen in de boven-landen te ordonneeren om het consent-briefje van den genen, op wiens land zy zullen speelen, aan den voornoemden gecommiteerde te vertonen en zich by hem van een pas te voorzien, onder betaling van een rd^s voor elken nacht, die zy aldaar zullen speelen;
- 7° alle eerste mandadoors op de respectie landeryen te gelasten, wanneer zy door den voornoemden gecommiteerde worden

- opgeroepen, ten eersten voor hem te verschynen, op poene, dat, die hier in onwillig zal worden bevonden, weeder terstond onder zynen commandant zal worden geplaatst;
- 8° door elken landheer aan den gemelde gecommiteerde te laten opgeven, hoe veele snaphaan-houders op zyn land zich bevinden, met last om toe te zien, dat niemand een schietgeweer heeft zonder permissie-briefje van den gemelden gecommiteerde, en voor ieder snaphaan, dat zonder zodanig een permissie-briefje zal worden ontdekt, den mandadoors van het land, waarop hetzelfde word gevonden, te doen verbeuren eene boete van een hondert ryksdaalders, mede ten behoeven als voren; en
- 9° den meergemelden gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander serieus aan te bevelen om uit alle de gemelde fondsen voor zyn reekening in zyn dienst te onderhouden zo veele meerdere bediendens, als tot tegen-gang, zo veel mogelyk, van alle disorder en ongeregheden in de boven-landen noodzakelyk zullen worden geoordeeld. Zie ook 8 December 1801 en $\frac{22}{29}$ October 1805.

3 Februarij. *Toelichting tot het bepaalde op 3 Augustus 1784 nopens een »douceur» voor de bedienden van het generale soldij-kantoor.*

Door het opperhoofd van het generale soldy-comptoir verzogt zynde, dat, dewyl den soldy-bediendens by besluit dezer regeering van den 3^{en} Augustus 1784 van wegens de Compagnie is toegelegd zestig ryksdaalders voor het opmaaken en dubbeld copieeren van elk stel uitreis-boeken van ingehuurde, particuliere scheepen, met welke volk in Compagnies dienst word aangebragt, en by dit besluit geene bepaling gemaakt is, of dit ook relatie heeft tot de boeken van bodems, waarop onder-kooplieden dan wel adsistenten geplaatst zyn, voor dewelke zedert niets ten lasten van de Compagnie is gebragt, hy met eene nadere ordre dientwegen door deze regeering gemunicieerd zoude mogen worden; zo is, na deliberatie hier

over, goedgevonden en verstaan te verklaaren, dat zodanige scheepen, indien zy manschappen in 's Compagnies dienst aanbrengen, begreepen worden onder de zulken, welke by het voornoemde besluit van den 3^{en} Augustus 1784 vermeld zyn en daar voor dierhalven ook rd^s 60 gevalideerd zullen worden.

12 Februarij. *Bepaling, dat goederen, verstrekt uit Compagnies pakhuizen aan leden der Hooge Regering, met contant geld betaald moesten worden.*

Door den heer Gouverneur Generaal te kennen gegeven zynde, dat, vermits de goederen, die, met de gewone percentos bezwaard, uit Compagnies pakhuizen op ordonnantien aan den heeren leeden, benevens de secretarissen dezer vergadering, mitsgaders den opper-kooplieden dezes kasteels verstrekt worden, thans door het gebrek aan contanten alle in papieren van credit in Compagnies kas voldaan worden en de Compagnie echter verplicht is haare contante specien, dan wel goud, inzonderheid naar Chormandel ter inkoop van lywaaten af te zenden en de Compagnie daar door een reël nadeel wordt toegebracht; zo is, op het tevens door zyn Edelheid gedaane voorstel ten einde hier in te voorzien, goedgevonden en verstaan de voornoemde goederen voortaan in kas te laten betaalen in contante specien en zulks ook betrekkelyk te maaken tot die goederen, welke in de jongste zes maanden genooten zyn en onder ultimo deezzer voldaan moeten worden.

17 Februarij. *Regeling eener paket-vaart tusschen Indië en Nederland.*

Bij missive van 16 Mei 1788 deelden Heeren XVII^{een} de beide, navolgende stukken aan de Indische Regering mede.

PLAN *tot het voeren en onderhouden eener spoedige en gereguleerde correspondentie met 's Comp' hoofd-bezittingen in Indië en de Caap de Goede Hoop.*

§ 1. De Compagnie zoude zig moeten voorzien van tien

vaartuigen van 80 à 85 voeten lengte, alleen gebouwd om zeer snel te zeilen, dog ook sterk genoeg om de zwaare zeeën en felle stormen te wederstaan, die veelyds op de Indische ryzen worden ondervonden; zullende zes dezer vaartuigen geëmployeerd worden voor de reize en de vier overige om, zo in Indiën, als hier te lande, by noodzakelykheid de andere te remplacieren (!).

§ 2. Daar, enz.

§ 3. Dezelve zouden by de respective kamereu kunuen werden aangebouwd en uitgerust na de volgende verdeeling, als: vier by de kamer Amsterdam, twee by de kamer Zeeland en een by ieder kamer van het Zuider- en Noorder-quartier, dan wel na zodanige andere schikkingen, als onderling overgekomen zouden worden, en alles volgens het model, waar van de tekening hier nevens gevoegd is.

§ 4. Met opzigt tot het equipeeren van pakketbooten zullen de kamereu van het Zuider- en Noorder-quartier naar evenredigheid van haer aandeel in de Compagnie, zo wel als de kamereu van Amsterdam en Zeeland, insgelyks equipeeren.

Zullende jaarlyks ter vergadering van 17^{den}, by geleegenheid van het arresteeren eener equipagie van schepen, teffens worden bepaald:

hoeveel pakketbooten in het daar op volgende jaar naar Batavia, Ceilon en de Caap de Goede Hoop zullen worden gezonden;

by welke kamereu dezelve zullen worden geëquipeert en de tyd, op welke dezelve pakketbooten zullen dienen gereed te zyn om uit te zeilen;

terwyl ten opzigte tot de pakketboot, welke voor de kamer van Zeeland zal vertrekken, dezelve altoos in de maand Maart gereed zal moeten weezen om uit te loopen, uit hoofde van de meerdere faciliteit om in dat saisoen van daar zee te kunnen kiezen.

§ 5. Desgelyks zal by het retour der pakketbooten deeze proportie worden geobserveerd, dat van de drie pakketbooten

(!) Volgens de boven aangehaalde missive van Heeren XXII^{den} was »de aanbouw »dier tien paquetbooten sfinal gearreguleerd" en het plan »sfinal gearresteerd". De eerste boot zoude omstreeks 1 September 1788 van Amsterdam vertrekken, welke den 11^{den} Februarij 1789 te Batavia aankwam.

twee zullen thuisvaaren voor de kamer Amsterdam en een voor de kamer Zeeland;

met dien verstande nogtans, dat men in de belading der retouren met gemelde vaartuigen behoorlyk zal moeten zorgen en observeeren, dat de quantiteit retour-goederen, welke daar meede aan de kameren van Amsterdam en van Zeeland zullen worden verzonden, niet zullen te boven gaan het aandeel, dat van die zelve goederen aan die kameren behoort te worden gezonden, maar de verzending derzelve goederen met Comp^e gewoone scheepen aan de respective kameren daar na, zo veel mogelyk, inrigten, ten einde by de liquidatie op de retouren de egaliteit zo na doenlyk werde gehouden.

§ 6. Men is geïnformeert, dat tot een equipagie voor soortgelyke vaartuigen voldoende zoude zyn drie opper-officieren; voorts een bootsman, een timmerman, een zeilemaker, een kok en een chirurgyn, veertien bevaren matrozen en twee jongens.

§ 7. En daar het van 't alleruiterste belang is, dat voor deze vaartuigen altoos bekwame officieren te bekomen zyn, staat men voor deze twee middelen: voor eerst die geene, die zig op deeze togten ten genoegen beyverd hebben, te remunerereen met hun na expiratie van den tyd, voor welke zy aangenomen zyn, op 's Comp^e ordinaire schepen te bevorderen; en ten anderen aan dezelve hogere gagien toe te leggen als na gewoonte.

§ 8. Ten dien einde zoude men van gedagten zyn, dat aan den gezaghebber van zodanig vaartuig zoude kunnen gegeven worden den titul van capitain-luitenant met de gage 's maands van *f* 100, aan de tweede officier den titul van luitenant met *f* 50, aan de derde met den titul van sous-luitenant *f* 36 en voorts aan den bootsman..... *f* 28
aan den timmerman..... » 30
den zeilmaker..... » 24
de kok..... » 28
de chirurgyn..... » 34
en aan yder der matrozen..... » 16
's maands, waar onder een zoude moeten zyn, die zig het kuipen verstond; en aan yder der jongens *f* 8 's maands, beide

voor de eerste reize; terwyl deze gagien, zo van jongens, als van matrozen, voor de tweede en derde reize telkens met / 2 's maands zouden verhoogd worden, dog niet verder.

§ 9. Wyders zoude aan den capitain-luitenant of gezaghebber moeten overgelaten worden de andere officieren en verdere equipagien uit te zoeken en aan de bewindhebbers voor te dragen, ten einde, na examen der officieren, dezelve te approbeeren.

§ 10. En zoude men niet alleen nodig oordeelen om de equipagien voor drie jaaren te engageeren, zo als omtrend alle zeevarende geschied, maar ook speciaal om die van de heen- en weer-varende pakketbooten niet af te danken, maar wel in dienst te houden by derzelve terug komst binnen de drie jaaren.

§ 11. De schafting zoude behooren gereguleerd te worden op deze voet, dat 'er twee tafels zouden weezen, een voor den capitain-luitenant, luitenant, sous-luitenant en chirurgyn, de tweede voor den bootsman, zeilmaker, timmerman en kok en de 14 matrozen met de twee jongens, aan hunne bakken verdeeld.

§ 12. Om de drie maanden zoude telkens een van deze scheepjes op een te bepalene zeildag, wind en weer dienende, na de Caap moeten vertrekken, voor welke reis gesteld word een tyd van 3 maanden, dan wel langer of korter, na mate van het seizoen.

§ 13. Aan de Caap zouden deeze vaartuigen slegts agt dagen vertoeven om zig van 't nodige te voorzien en de depeches van de Caap voor Indiën in te neemen, buiten onvoorziene omstandigheden of schade, waar van altoos door het ministerie een voldoende bewys aan de opper-officieren ter hand zoude moeten gesteld worden.

§ 14. Men rekent, dat van de zeildag af dezelve in twee maanden de verdere rys tot Batavia zullen kunnen afleggen.

§ 15. Op Batavia zouden die vaartuigen ten spoedigsten moeten in gereedheid gebragt worden om 14 dagen na haare aankomst de terug-reis na het vaderland te kunnen aan nemen; en deze tot de Caap weder gesteld wordende op twee maanden,

het vertoeven aan dien uithoek op gelyke agt dagen, als op de uitreize, en voor de terug-reize van de Caap na Europa weder 3 maanden stellende, zoude de gantsche togt, uit en thuis (zoo als men zegt), buiten onvoorziene toevallen, volbragt kunnen worden in den tyd van 11 maanden.

§ 16. En om dit met een opslag van het oog te kunnen nagaan refereert men zig aan de nevensgaande tafel, waar op gespecificeerd zyn de tyden van vertrek en aankomst op de respective plaatzen, geschikt na de informatie, die men daar omtrent bekomen heeft, met relatie tot de saisoenen.

§ 17. Alhoewel men nu meent zig te mogen vleyen by ondervinding te zullen zien, dat de hier voorgestelde tyden tot het afleggen der reizen zodanig ruim zyn genomen, dat suelzeilende vaartuigen dezelve in een korter bestek zullen volbrengen, zoo meend men egter, dat het ook zal nodig zyn om de opper-officieren door een goede belooning aan te spooren om van hunnen kant al het mogelyke aan te wenden tot het spoediger volbrengen hunner reizen.

§ 18. Men geeft dierhalven in bedenking, of niet daar toe een zeer gepast middel zoude zyn hun toe te leggen een praemie van spoedige voyage, te berekenen op zo veel guldens daags, als de ryzen in minder dagen zal volbragt zyn, dan by de tafel bepaald is; en dit zo wel voor de uit reize, als voor de thuis reize; waar toe men voorslaat een somme van f 20 daags, te verdeelen f 10 voor den capitain-luitenant, f 6 voor de tweede officieren en f 4 voor de derde.

§ 19. Vyf van deze voorgeslagene scheepjes zouden genoegzaam zyn voor de Bataviasche reizen en zoude vervolgens het zesde moeten dienen om in den tyd, dat gene retour-schepen uit de West van Indiën geëxpédieert worden en dien volgens tusschen de maanden van February en November, tweemaal de reize van Ceilon na de Caap en terug af te leggen, ten einde de correspondentie met dat gedeelte van Indiën, die van geen minder aanbelang is als die met Batavia, op eenen geregelden voet te onderhouden en die depeches ook met de Bataviasche paket-booten te kunnen erlangen.

§ 20. Ten dien einde zoude de ministers van Bengalen, Chormandel, Mallabaar en Souratte moeten worden geïnformeerd door die van Ceilon van den vertrektyd, die zy bepaald hadden voor dat vaartuig, en de ministers van die vier comptoiren gelast worden in tyds hunne brieven en papieren na Ceilon te verzorgen.

§ 21. Terwyl van dit over en weder varend scheepje tussen Ceilon en de Caap veel ligt een nuttig gebruik zoude kunnen gemaakt worden om beide de gouvernementen te doen erlangen zodanige goederen, als zy van elkanderen mogten benodigt zyn.

§ 22. De gages van de matrozen en jongens, op dit vaartuig bescheiden, zouden kunnen verhoogd worden met / 2 's maands voor het tweede en derde jaar, gelyk onder art. 8 bepaald is voor de tweede en derde reize van de uit- en thuis-varende.

§ 23. Om nogtans ook alle mogelyke zorg te dragen, dat de correspondentie niet gestremd worde door onverhoopte rampen en tegenspoeden, zoude men oordeelen noodzakelyk te wezen om de vier overige vaartuigen, die boven het getal van 6 geproponeerd zyn, te doen dienen om de eene of andere agter-blyvende pakketboot te vervangen en Batavia met twee van dezelve en Ceilon van het derde te voorzien, terwyl het vierde hier te lande ten gelyke einde zoude aangehouden worden.

§ 24. En op dat die vaartuigen eenig nut zouden kunnen aanbrengeu, ofschoon het oogmerk van derzelve aanschaffing alleen rust op een onzekerheid, zouden zy in Indiën tot binnenlandsche reizen kunnen worden geëmployeerd, egter met dien verstande, dat zo door generaal en raaden, als door de ministers op Ceilon, zoude behooren te worden gezorgd, dat altoos een van die scheepjes aan handen was op dien tyd, dat men dezelve tot vervanging der pakketbooten zoude kunnen benodigt zyn.

§ 25. Terwyl, in cas de uitgekomen pakketboot door geledeue schadens als anderzints de reize herwaards niet aanstonds zoude kunnen doen, als dan de equipagie van het zelve zoude moeten overgaan op dat vaartuig, het welke (als gezegd is) in gereedheid moet gehouden worden.

§ 26. Kunnende wyders, by sterfgevallen van de equipage op de heen- en weder varende pakketbooten, dezelve worden geremplaceerd met zodanige bekwane subjecten, als op Batavia of de Caap voorhanden zyn.

§ 27. Ook zoude de hooge regeering en de ministers aan de Caap de Goede Hoop behoren te worden aangeschreven om, ingeval de door hun af te zendene depeches een aller-spoedigste overkomst kwamen te vereisschen, zy als dan de gezaghebber order zouden moeten geven om zodanige haven (van hier gerekend aan de andere zyde van het kanaal) aan te doen, als hy, naar gelegenheid van tyd en omstandigheden van zaken, het bekwaamste en veiligste zal oordeelen, ten einde aldaar voornemde depeches ter verdere spoedige verzending aan de praesidiale kamer van Amsterdam of van Zeeland af te geven en voorts met zyn onderhebbende pakethoot de reize herwaards vervolgen.

§ 28. Schoon men ook nu veilig mag veronderstellen, dat de noodzakelykheid eener geregelde correspondentie met de ministers in Indiën in de omstandigheden, waar in de republiek zig bevind, zo wel als den dienst, die hier door aan den lande zal worden bewezen ten opzigte tot de oorlogschepen, die zig in Indiën bevinden, de tegenwerping zal voorkomen, welke met betrekking tot de kosten tegen deze voorslag in 't algemeen zoude kunnen gemaakt worden, zo meend men egter als ten overvloede te moeten doen zien, welke voordeelen in rekening te brengen zyn.

§ 29. Voor eerst de vragten der goederen, die deze vaartnigen zouden kunnen vervoeren zonder dezelve eenigermate door die lading in het snel zeilen te verhinderen, mits daar toe niet dan zware goederen geprojecteerd worden, dezelve, zo verre het retour betreft, bepalende op tin, peper, coffy of kruidnagelen en voorts sappanhout om de ruimte te vullen, en welke goederen, berekend zynde op een kwantiteit van 65 à 70 koopmans lasten, aanmerkelyk de aan te wendene kosten zouden verminderen.

§ 30. Ten anderen zo zouden de brieven van particulieren, welke, zo ingevolge het geresolveerde ter vergadering van 17^{de}

in dato 15 Mai 1784 en het daar op gevolgd aanschryvens van gemelde vergadering naar Indië van den 15^{en} Mai deszelven jaar ⁽¹⁾, als volgens het zedert gemaakte plan op dat stuk, onder bestelling van de Compagnie genomen zouden worden, met deze pakketbooten kunnen overgevoerd, wanneer men zig vlyd, dat het geregeld vertrek dezer vaartuigen, zo wel als het spoediger afleggen der reize, voor-al wanneer deze schikking, zo hier te lande als in Indië, zal bekend zyn, het getal der brieven aanmerkelyk zal doen toenemen en de porten van die brieven als dan ten voordeele der pakketbooten gebragt mogen worden.

§ 31. Daar het klaarblykelyk is, dat het mede nemen van goederen door de schepelingen aanleiding geeft tot het geene, 't welk met alle zorgvuldigheid moet voorgekomen worden, de overbodinge namentlyk der pakketbooten, meend men te moeten voor slaan om niet alleen gene recognitie goederen of iets van die natuur te permitteren, maar om zelfs op middelen bedagt te zyn, waar door op eene efficacieuser wyze dan op de ordinaire Comp^s schepen het innemen van goederen kan verhinderd worden, waar toe in bedenking word gegeven, of ook aan de kruit-lezers, welke op de schepen gesteld worden om daar tegen te waken, zoude toegelegd worden alle ongepermitteerde goederen, welke zy zouden aanhalen en aanbrengeu, ten einde dezelve tot vigilantie aan te moedigen.

§ 32. Ten dien einde zoude aan den commandeur van wegen de kamer van Amsterdam ter Texelsche rhee de behooren te worden aangeschreven en gelast alle attentie daar op te vestigen en zulks te beletten, mitsgaders te zorgen, dat de kruit-lezers, welke tot sloop-leggers op gemelde vaartuigen worden ge-emploieerd, volkomeu kennis dragen, dat zulks moet worden tegengegaan en belet, terwyl de overige kameren, ieder in de haare, de nodige voorziening daar omtrent insgelyks zullen dienen te bewerkstelligen, al 't welk gevoeglyk zou kunnen geschieden door het doen drukken eener waarschouwing daar-

(¹) Zie deel X, bladz. 775.

tegen, waar van altoos exemplaren aan boord van ieder pakketboot zullen moeten voorhanden zyn, en de kruid-lezers daar van door den commandeur in Texel, voor zo ver Amsterdam betreft, en by de andere kameren door de gene, welkers zaak zulks zyn zal, zullen moeten geïnformeerd worden.

§ 33. En om in dezen alle onzekerheid weg te nemen zoude men oordeelen, dat alles, wat de equipagie zoude mogen medenemen, behoorde bepaald te worden tot de lyst, welke by deze gevoegd is.

§ 34. Waar en tegen, gelyk zulks by de ingehuurde schepen gebruikelijk is, den gezaghebber tot een douceur toegelegd konde worden een praemie van *f* 600, te genieten by deszelfs retour hier te lande voor de eerste reize, van *f* 800 voor de tweede en van *f* 1000 voor de derde reize.

§ 35. Inzelve voegen voor den gezagvoerder van de Ceilonsche, naar de Caap heen en weder varende pakketboot *f* 600 voor het eerste jaar, *f* 800 voor het tweede en *f* 1000 voor het derde jaar.

§ 36. En word laatstelyk hier nog bygevoegd een lyst wgens de nodige inrigting van de medicyn-kisten, met elke pakketboot mede te geven.

MEMORIE, vervattende een ontwerp van schikkingen op het stuk van den ontvangst, de verzending en bestelling der brieven van en aan particulieren, zo uit Indië, China en de Caap de Goede Hoop voor Europa, als van hier naar Indië, China en de Caap voornoemd.

§ 1. Ingevolge van het geresolveerde by de vergadering van 17^{den} sub dato 15 May 1784 is reeds de hooge regeering van Indië aangeschreven om de nodige voorzieningen te doen, ten einde alle de particuliere brieven, die men op Compagnies etablissementen, zo in Indië als aan de Caap, zoude mogen verlangen naar Europa te zenden, onder Compagnies verzorging en bestelling zouden kunnen worden genomen.

En, vermits het zelvde behoort te geschieden omtrent de particuliere brieven of pakketten, die men zoude begeeren van hier

naar Indië of naar de Caap te laten afgaan, zo zal het nodig zyn, dat by ieder der kameren iemand werde benoemd en aangesteld, die de voorzeide particuliere brieven, zo die van hier naar Indië, China of de Caap gezonden, als die van daar ontvangen worden, onder zyne zorg en beheering neemt.

§ 2. De particuliere brieven of pakketten, voor Indië, China of de Caap bestemd, zullen, zo dra dezelve in handen van de aangestelde persoon koomen, in onderscheidene klassen worden gebracht, naar de onderscheidene groote van ieder derzelve.

§ 3. Tot bepaaling van die klassen zullen er worden gemaakt negen onderscheyden vormen van hout, waar op gesneden zal zyn 't bedraagen van het port, 't geen voor ieder brief of pakket van een der voorzeide negen formaten of by het zelve naastkomende gevordert moet worden.

§ 4. Volgens deze negen onderscheidene klassen of zo veel minder, als de ontvangene brieven uitleveren, zal op ieder brief van de voorzeide klassen door middel van daar toe te makene stempels het gewoone merk van de Compagnie, benevens het port, voor ieder van die brieven of pakketten by de bestelling in te vorderen, gesteld worden.

Zullende 't voorzeide brieven-port worden betaald in maniere, als volgt:

1	voor de brieven van het kleinste of eerste formaat	6	stuivers,
2	» die van het tweede formaat.....	12	» ,
3	» » » » derde »	1	gulden,
4	» de brieven van het vierde formaat.....	2	guldens,
5	» » » » » vyfde »	3	» ,
6	» » » » » zesde »	4	» ,
7	» » » » » zevende formaat.....	5	» ,
8	» » » » » agtste »	6	» ,
9	» » » » » negende »	7	» .

En, zo er ter verzending naar Indië, China of de Caap brieven of pakketten van een groter formaat mogten worden aangeboden, dan zal de bepaaling van het daar voor te betalene port ter discretie staan van heeren Bewindhebberen, welke door zamenvoeging van drie of meer der voorzeide stempels of op

zodanigen voet, als zy meest geraden zullen vinden, het te betalen port op de brieven zullen doen stellen; zullende tot het bestempelen der brieven na voormelde negen formaaten nodig zyn vier stempels, als:

een à 6 stuivers voor 't eerste formaat, welke tevens dienen zal voor het tweede formaat door het daar op stellen van twee-maal die stempel;

één van een gulden voor 't derde formaat,

• • twee guldens voor 't vierde formaat,

• • drie • • • vyfde • • •

terwyl door het stellen van een of meer verschillende of dubbele stempels de overige formaaten insgelyks zullen kunnen worden bestempeld.

§ 5. Al het geen hier voor gezegd is omtrent het geen in agt genomen moet worden ten aanzien van het sorteeren en regelen van het port-geld der brieven, welke hier te lande by de Compagnie worden ontvangen ter voortzendinge naar Indië, China of de Caap de Goede Hoop, zal in zelyer voegen aldaar moeten plaats hebben omtrent alle zodanige brieven en pakketten, als welke van daar naar herwaards zullen worden gezonden.

§ 6. Ingevolge van dien zal men aan de hooge regeering van Indië moeten doen toekomen twee stel vormen en twee dito stempels tot gebruik ter hoofdplaats, zo voor de brieven en pakketten van particulieren, welke van daar naar Nederland zullen worden gedepecheerd, als voor die, welke van Ambon, Banda, Ternaten, Macasser, Banjermassing, Pontiana, Timor, Palembang, Japan, Malacca, Sumatra's Westkust, Java's Noord-Oost-kust, Cheribon en Bantam, ingevolge de te gevene ordres door de hooge regeering aan de ministers en bediendens aldaar, onder de secretarieele papieren naar Batavia zullen worden gezonden ter verdere voortzending naar Nederland.

Gelyk mede ten zelvden einde aan de ministers of bediendens van Bengalen, Chormandel, Ceilon, Mallabaar, Souratte, China en de Caap de Goede Hoop omtrent de brieven, die van daar naar Nederlaad zullen worden verzonden.

§ 7. De voorzeide brieven en pakketten dus naar derzelve

onderscheidene vormen en klassen bestempeld zynde, zo hier te lande, als in Indië, op China en aan de Caap, zal met opzigt tot die, welke van hier verzonden worden, de invordering van het port-geld geschieden moeten ter plaatse, alwaar zodanige brieven of pakketten volgens derzelve adressen moeten worden bezorgd.

En ten aanzien van die, welke uit Indië, China of de Caap herwaards gezonden worden, zal men het port-geld invorderen by de bestelling van die brieven of pakketten hier te lande.

§ 8. De brieven of pakketten van particulieren, geadresseerd aan personen, thuishorende te Batavia, op Amboina, Banda, Teraaten, Macasser, Banjermassing, Pontiana, Timor, Palembang, China, Japan, Malacca, Sumatra's Westkust, Java's Noord-oost-kust, Cheribon en Bantam, dan wel op een onderhorig comptoir van een der voormelde plaatsen, zullen door de personen, welke door de respectieve kameren tot de directie van dit werk zullen zyn aangesteld, in een kist of paket, behoorlyk gesloten, verzonden worden met een pakketboot, naar Batavia gedestineerd, op welke kist of paket zal moeten gesteld worden het adres aan den Gouverneur Generaal en de raaden van Indië, met byvoeging der letters P. B., denoterende particuliere brieven.

En zal de gene, welke by de respectieve kameren tot de behandeling van dat werk zal zyn aangesteld, gehouden en verpligt zyn telkens, by iedere verzending van brieven, in die kist of het paket by gemelde brieven te voegen een lyst, waar van een concept of model hier agter is gevoegd, waar by onderscheidelyk blyke, hoe veel brieven van ieder soort of klassen en naar welke plaats gedestineerd, mitsgaders het beloop der portgelden, verzonden worden, van welke lyst telkens by iedere zodanige verzending copia zal moeten gezonden worden aan de geen of de genen, welke tot de behandeling van dat werk in Amsterdam zal of zullen zyn aangesteld.

§ 9. Maar de particuliere brieven of pakketten voor personen, thuishorende op Ceilon, Cormandel, Bengalen, Mallabaar en Souratte, zullen verzonden worden met een pakket-boat voor Ceilon en die voor personen aan de Caap de Goede Hoop met

een pakketboot, voor dat gouvernement bestemd dan wel het zelve moettende aandoen, — zullende mede op de kisten of pakketten, waar in de voorzeide brieven of pakketten zyn gesloten, respectievelyk worden gesteld de adressen aan den Gouverneur en Raad van Ceilon, mitsgaders aan den Gouverneur en Raad van de Caap de Goede Hoop, met byvoeging insgelyks der letters P. B., te kennen gevende, dat in de kisten of pakketten gevonden worden de particuliere brieven, — en zal inzonderheid voegen, als by § 8 is gezegt, by de brieven of pakketten voor ieder van laast gemelde comptoiren een dito lyst moeten gevoegd en een copia daar van naar Amsterdam, in voegen voorzegt, verzonden worden; zullende ook zodanige lysten moeten worden gevoegd in Indië, op China en de Caap by de brieven, welke van daar naar het vaderland worden gezonden, terwyl die pakketten zulleen moeten zyn opgeschreven aan heeren bewindhebbers van de kamer, voor welke de pakketboot of 's Compagnies gewoon retour-schip, met het welke dezelve worden overgevoerd, retourneerd en op het adres almede moeten gesteld worden meer gemelde letters P. B.

§ 10. Het zal niet te min aan eenen ieder, zo hier te lande, als in Indië en aan de Caap vry staan om, zulks verkiezende, hunne brieven of pakketten met Compagnies gewone schepen te verzenden, zynde die vryheid te noodzaakelyker, om dat naar gene andere plaatzen om de West van Indië, dan naar het gouvernement van Ceilon, enige pakketbooten gezonden worden.

§ 11. Maar zal voor zodanige brieven of pakketten, met Compagnies gewone schepen verzonden wordende, zo hier te lande, als in Indië, China en aan de Caap de Goede Hoop, het zelve port-geld moeten worden betaald, als voor die, welke met de pakketbooten van hier gezonden of alhier ontvangen worden; zullende voorts omtrend dezelve brieven en pakketten ten aanzien van al het overige in zelve voegen moeten worden gehandeld, als hier voor § 7, 8 en 9 staat uitgedrukt.

§ 12. De personen, by de respectie kameran dit werk verrigtende, zullen de brieven of pakketten, onder hun berustende,

met de eerst vertrekkende paket-boot moeten afzenden, zonder onderscheid voor welke kamer zodanige paket-boot vertrekt.

En zal derhalven een bekwamen tyd voor den bepaalden zeildag het paket of de kist met particuliere brieven voor Batavia en voor de overige comptoiren gezonden moeten worden aan de aangestelde perzoon by die kameren, welker paket-boot het vroegste vertrekt.

Zullende het zelvde moeten in acht genoomen worden omtrend de brieven of pakketten, die met Comp^s gewone schepen mogen verzonden worden.

§ 13. Van de betaling van eenig port-geld voor de brieven of pakketten, die uit Indië, China of de Caap de Goede Hoop alhier werden ontvangen, zullen vry wezen:

de hooge collegien van hun hoog mogende, de Staten Generaal der Vereenigde Nederlanden,

Hun Edel groot mogende, de Staten van Holland en West-Vriesland,

Hun Edel mogende, de Staten van Zeeland,

de respective collegien der admiraliteit,

de beide hoven van justitie in 's Hage,

Zyne doorluchtigste Hoogheid, den heer Opper-bewindhebber,

Heeren bewindhebbers der respective kameren der Oost-Indische Compagnie,

Heeren beëdigde hoofd-participanten,

en de beide heeren advocaaten van de Compagnie of die de laastgemelde posten bekleed hebben, het geen by de bestempeling der brieven of pakketten in Indië zal moeten worden geobserveerd door die genen, welke tot de behandeling van dat werk aldaar zullen zyn aangesteld, alzo op dezelve geen stempels zullen moeten worden gesteld, sprekende het van zelfs, dat de vergadering van Zeventienen, de generaale-maatschappy repraesenteerende, mitsgaders de respective kameren geene porten zullen betalen van de brieven en pakketten, aan haar geaddressceerd.

§ 14. Voorts zullen in Indië, China en aan de Caap de Goede Hoop van de betaling van eenig port-geld voor de brieven

of pakketten, die aldaar uit Nederland worden ontvangen, vry wezen alle brieven, welke opgeschreven zyn aan den Gouverneur Generaal en de raden van Indiën, uitmakende het lichaam der hooge regeering van Indië te Batavia,

de Gouverneur Generaal en

de directeur generaal van Nederlands Indië te Batavia,

de collegien op ieder hoofd-comptoir, den raad van politie uitmakende,

de collegien op ieder comptoir van den Raad van justitie,

de gouverneurs van Chormandel, Ceilon en de Gaap de Goede Hoop,

de directeuren in Bengalen en Souratte,

de gouverneur of commandeur van de Mallebaar,

mitsgaders den eersten super-carga en hoofd van den Chineschen handel te Canton, al het welke by de bestempeling der brieven of pakketten alhier zal moeten werden geobserveerd door die geenen, welke tot de beheering van dit werk hier te lande zullen zyn aangesteld, naar dien alle dezelve van hier ongestempeld zullen moeten worden verzonden.

§ 16. By ontvangst met voormelde pakketbooten of met Comp^s schepen hier te lande van eenige kisten met particuliere brieven zullen de by de respectie kameren tot de behandeling van het werk der brieven aangestelde personen gehouden zyn daar van terstond kennis te geven aan twee of ten minsten een der heeren bewindhebbers om vervolgens, in hunne tegenwoordigheid, die kisten of pakketten te openen en na bekomen verlot van dezelve heeren de daar in gevonden wardende brieven en pakketten onder hunne beheering te nemen.

§ 17. Voormelde personen zullen gehouden zyn wel gade te slaan, of by het openen van de voorzeide kisten of pakketten, ten overstaan van heeren bewindhebbers of een derzelver, aan hun eenige brieven of pakketten voorkomen, omtrend welke het een of andere vermoeden zou kunnen vallen, om van die brieven of pakketten als dan aan voormelde heeren aanwyzinge te doen en, derzelver bevelen daar omtrend te vragen, waar

ontrent zo in Indië, China en de Caap dezelve voorziening zal moeten geschieden.

§ 18. Dezelve personen zullen mede wel moeten acht geven, of de uit Indië, China of van de Caap de Goede Hoop ontvangene brieven zodanig behoortlyk zyn bestempeld, als volgens het bepaalde by § 4 moet geschieden; om, indien zulks niet gedaan mogt zyn, dit verzuim als dan te verbeteren en daar van nauwkeurige aantekening te houden om 'er het nodige gebruik van te kunnen maken.

§ 22. Van de gehouden aantekeningen zal door de personen, die by de kameren Zeeland, Delft, Rotterdam, Hoorn en Enkhuizen zulks aangaat, tegen het einde van elk jaar een generaale lyst moeten worden gezonden aan de geen of diegenen, welke by de Kamer Amsterdam tot de behandeling van dit werk hier te lande is of zyn benoemd, ten einde by laatsgemelde kamer de generaale rekening van ontvangst zoude kunnen worden gehouden.

§ 24. De brieven of pakketten, thuishorende in een stad, alwaar een kamer is gevestigd, zullen worden besteld door een of meer kruit-lezers of zodanige andere personen, als heeren bewindhebbers zullen oordeelen het meest daar toe geschikt te zyn, mits het getal van dezelve, zo veel mogelyk, geëvenredigd werdende na het getal der te bestellene brieven, zullende dezelve kruit-lezers of andere personen voor ieder brief, die door hun word besteld, genieten vier duiten, te betalen uit het fonds der ontvangene brief-porten.

§ 29. De persoon of personen tot etc.

En zal by de generaale verantwoording, als mede by de byzondere, welke door de by de kameren Zeeland, Delft, Rotterdam, Hoorn en Enkhuizen aangestelde personen aan het einde van ieder jaar, blykens § 22; aan die van Amsterdam moeten worden overgezonden; door de personen, by de gezamentlyke kameren tot het bestuur over het werk der brieven respectivelyk benoemd, op den eed, by den aanvang hunner bediening gedaan, moeten worden verklaard, dat zy gene meerdere brieven of pakketten hebben ontvangen; dat die

op de voormelde verantwoording zyn vermeld, uitgezonderd alleen die, van welke volgens het bepaalde hier voor, § 13, geen brief-port word betaald.

§ 33. De hooge regeering van Indie te Batavia, mitsgaders de ministers van Ceilon en die van de Caab de Goede Hoop, zal behooren te worden aangeschreven om ten aanzien van den ontvangst, bestelling of verzending der particuliere brieven of pakketten zoortgelyke schikking te beraamen, als de hier voorgemelde, en mitsdien tot de waarnemingen van dat werk mede op elk der voorschreven etablissementen een persoon aan te stellen, met qualificatie om aan dezelve insgelyks zodanige som toe te leggen, als naar redelykheid zal worden geoordeeld te behooren en uit het fonds der brief-porten, 't welk zy respectivelyk aan handen zullen hebben, te betalen; en om wyders op de verdere etablissementen van de Compagnie, alwaar geen correspondentie direct naar Nederland plaats heeft, mede ter bestellinge en voortschikkinge der particuliere brieven zodanige voorzieninge te doen, als bevonden zal worden te behoren.

§ 34. Zoortgelyke voorzieningen, als die zo even § 33 aangewezen zyn, zullen mede behoren plaats te hebben ten aanzien van Bengalen, Chormandel, Mallabaar, Souratte en China. zo met opzigt tot de brieven en pakketten, welke met de van daar direct naar Nederland vertrekkende schepen verzonden worden, als omtrent die, welke men van daar naar een naby gelegen plaats, van welke een paket-boot vertrekt, zoude verkiezen, daar toe gelegentheid zynde, te laten afgaan ten einde met dezelve paketboot te worden voortgezonden.

§ 35. De personen, welke, invoegen als § 33 is gemeld, tot de beheering en verrigting dezer zaken aldaar zullen worden aangesteld, zullen verplicht zyn jaarlyks op Batavia aan de hooge regeering en op de overige comptoiren aan de ministers aldaar te doen eene behoorlyke verantwoording, hoe veel van ieder klassis van brieven by hun aangenomen en naar Nederland verzonden, dan wel uit Nederland aldaar ontvangen, en hoe veel gelden by ieder van hun deswegen ingekomen zyn, welke verantwoording altoos zal moeten worden gedaan onder dezelve

verklaaring, als by § 29 is bepaald; zullende de voormelde ontvangene en verantwoord wordende penningen vervolgens moeten komen in Comp^s kas.

§ 36. Van deze respectieve verantwoordingen zal jaarlyks aan de hooge regeering van Indie door de ministers, die zulks aangaat, verslag moeten worden gedaan; zullende dezelve regeering daar van, als mede van de verantwoording, die aldaar op den voet van het bepaalde hier voor. § 33, wegens het geen ten opzichte van de voorzeide brieven en pakketten de hoofdplaats betreft, aan meergemelde regeering geschieden moet, jaarlyks aan de vergadering van 17ten een duidelyk verslag moeten doen, ten einde aan die vergadering daar uit blyke, hoe veel deze nieuwe tak van inkomsten over geheel Indie, China daar onder begrepen, bedraagd.

§ 37. Dan zal van de verantwoording, die aan de Caapsche regeering ter zaken voorzeid geschieden moet, door die ministers zelve direct aan de vergadering van 17ten moeten worden kennis gegeven.

§ 38. Zullende de officieren, mitsgaders de gantsche equipage, zo op Comp^s gewone schepen, als op voornoemde pakketbooten, gehouden en verpligt zyn alle particuliere brieven, welke zy onder zig hebben, over te geven aan den capitain van hun onderhebbende bodem, die wederom gehouden en verpligt zal zyn alle dezelve, zo spoedig doenlyk, ter hand te stellen aan den genen, welke by de kamer, voor welke hy retourneert, tot de behandeling van dat werk zal zyn aangesteld, die vervolgens verpligt zal zyn daar van aan heeren Bewindhebberen kennis te geven en exacte aantekening te houden.

Behoudens nogthans, dat het aan dezelve capitain of andere gezaghebbers geoorloofd zal zyn onder zig te nemen zodanige afzonderlyke brieven of pakketten, welke hun van Comp^s wegen naderhand nog zouden mogen werden toegezonden, des egter, dat zy gehouden en verpligt zullen zyn dezelve ter plaatze hunner aankomst te overhandigen aan den geenen, die aldaar tot de behandeling van dit werk zal zyn aangesteld.

§ 39. Eindelyk behoudt de vergadering van 17ten aan zig

de faculteit om de in deze gearresteerde schikkingen en bepalingen in der tyd' zodanig te veranderen, als zy nodig en raadzaam zal oordeelen.

Naar aanleiding van deze stukken besloot de Indische Regering op den 17^{en} Februarij 1789 het navolgende.

Aan den commandeur en opper-equipagemeester, de Haart, is goedgevonden en verstaan te laten afgeven extracten of copyen van de missive der heeren Meesters van den 16^{en} May 1788 en een geredresseerd p'lan tot een reguliere correspondentie met Indiën en de Caab, mitsgaders de verzending der brieven van particulieren uyt Indiën, China en de Caab na Nederland en vice versa, met ordre om, in zoo verre zyn departement aangaat, te zorgen, dat de daarby gemaakte schikkingen geobserveert en uitgevoerd werden, en omtrent zommige punten, daarby voorkomende, die eenige twyffeling of swarigheid onderworpen zyn, te dienen van zyne consideratien, hoedanig dezelve uit den weg geruimd kunnen werden, in dier voegen, dat aan het bedoeld oogmerk werde voldaan.

Voorts copia van de gemelde papieren circulair na de buiten-comptoiren te zenden, met uitzondering nochtans van de West van Indiën, om te strekken tot naricht en observantie van de ministers en bediendens aldaar.

De gezaghebbers van de pakethooten is verstaan, by hun départ van hier, in gevallen van de uitterste spoed, zodanige ordre te geven, als opzigtelyk het aandoen van plaatzen aan deze zyde van 't canaal en de afgave der depeches by § 27 van het p'lan werd voorgeschreven.

Tot de beheering van 't werk, by § 8 van het gemelde plan aangehaald, met relatie tot de pakketten van particulieren voor Bâtavia, etc., buiten de West van Indien, is goedgevonden aan te stellen de beide confrontisten der Bataviasche administratieboeken, Vernede en Briant, en hen ten dien einde te laten afgeven copia van de papieren, betrekking hebbende tot dit plan; en voor zo verre het post-comptoir alhier in te trekken.

De benoeming van zodanig een persoon op de buiten-comptoiren is goedgevonden te defereeren aan de gebieders of opperhoofden, met bevel om jaarlyks een verslag van het verrigte herwaarts te zenden, met een notitie der inkomsten.

Tot commissaris van het klyn zegul en van het stempelen der particuliere brieven en pakketten is verstaan te verzoeken en te committeeren den heer raad extra-ordinair, Wiegeman, en voortaan deze posten door het jongste lid dezer vergadering te laten waarneemen, mitsgaders aan zyn Edelheid ten dien einde te laten afgeven een copia van alle papieren, relatie hebbende tot het plan nopens de verzending der particuliere brieven.

De observantie der ordre, voorgeschreven by § 6 van het geredresseerd plan omtrent de brieven, die van Batavia en de plaatsen aan deze kant van de Indiën na Nederland gezonden werden, is verstaan den gemelden heer Wiegeman op te dragen en de ministers en hediendens van de daarby gemelde comptoiren nader te gelasten om alle particuliere brieven van die comptoiren voor Nederland onder de secretariele papieren na herwaards te zenden.

Schoon het beramen van een plan tot een geregelde bezorging der particuliere brieven in Indiën door middel van Comp^s scheepen of pakketbooten van het eene comptoir na het andere, als meede van de Caab na Indiën en vice versa, moeyelyk zal vallen en aan veele inoonvenienten en swarigheeden subject zyn, byzonder omtrent de Chineezzen en inlanders, en men niemand met redelykheyd zoude kunnen verhinderen de afzending hunner brieven met particuliere vaartuigen, te meer daar op zommige comptoiren maar een enkele scheeps-occasie is en het employ van byzondere pakketbooten te kostbaar zoude vallen na mate van het weinig nut en voordeel, 't welk daar mede te behaalen zoude zyn; ongeagt, dat men ze door de bekrompene gesteldheid, waarin men doorgaans is, niet zoude kunnen bemannen; zo is echter goedgevonden te probeeren, of men zo een plan zal konnen inrichten, dat zodanig gesteld is om het oogmerk van nut en voordeel beide te bereiken, en daar toe te verzoeken en te committeeren de heeren raden extra-

ordinair, de Bock en Wiegeman, en aan hun Edele alle de papieren, hier toe relatie hebbende, in copia te laten afgeeven.

De ministers en bediendens op de respective buiten-comptoiren is verstaan te ordonneeren om tot de uitvoering van het voormelde onderwerp te emploieeren zodanige perzoonen, als reeds in dienst zyn, zonder daar van afzonderlyke posten te maaken.

Aan den gemelden commandeur en opper-equipage-meester is verstaan tot zyn naricht te laten afgeeven een extract uyt het voormelde geredresseerd plan tot een reguliere correspondentie met Indiën en de Caab, voor zo verre daarby voorkomen zaken, die tot zyn departement betrekking hebben.

Den opperkooplieden dezès kasteels, Beynon en Mom, en den voornoemden commandeur en opper-equipage-meester, de Haart, is goedgevonden door een extract uit het gemelde plan, § 5, tot hun naricht te informeeren, wat by de belading van pakketbooten in agt genomen moet worden, met speciaale last om, by 't formeeren der project beladingen, deselve zodanig te schikken, dat ze in 't snel zeilen niet hinderlyk zyn en dat daar toe by praeferentie genomen moet worden thin, peper, coffy of nagulen met sappanhout, de goederen gerekend op 65 of 70 koopmans lasten.

Het opperhoofd over het generaale soldy-comptoir, Sinkelaar, is verstaan te qualificeeren om, by verstrekking alhier van geld of goed aan de op de pakketbooten bescheiden zeevarenden, daar van aantekening te houden by een onkost-rekening, die door den gezaghebber van de pakketboot getekend moet worden.

Den Ceilonsche ministers is verstaan aan te beveelen de observantie der ordres, by § 20 van het voormelde plan voorgeschreven, en dienvolgende den ministers van Bengale, Chormandel, Mallebaar en Souratte te informeeren van de bepaalde vertrek-tyl der pakket-boot, welke van Ceilon direct staat afgezonden te worden, ten einde deze vier comptoiren in tyds hunne papieren na Ceilon kunnen zenden; -- voorts de ministers in Bengale, Chormandel, Mallebaar en Sourate van hier meede aan te bevelen om, ter voldoening zo

veel mogelyk aan de intentie, daarna, zo veel doenlyk, de schikking te maaken.

Den ministers in het gemelde gouvernement Ceilon is verstaan in bedenking te geven, of van deze van de Caab naar Ceilon en van daar terugkeerende pakketboot geen nuttig gebruik gemaakt zoude kunnen worden om die beide gouverneementen te doen erlangen zodanige goederen, als zy van elkanderen benodigen.

Den commandeur en opper-equipagemeester is goedgevonden op te dragen om, by sterfgeval der equipage op de heen- en wedervarende pakketbooten, dezelve te supplieren.

Den waterfiscaal, van Massau, is verstaan in 't byzonder te recommandeeren om te beletten, dat de pakketbooten hier geen particuliere goederen inneemen.

De bepaaling van het brieven-port is goedgevonden egaal te stellen met de daar van gemaakte bepaaling in Nederland, met dit onderscheid, dat, in steede van 6 stuivers, betaald zal worden een nieuwe schelling; in steede van 12 stuivers twee nieuwe schellingen en in plaatze van een gulden vier en twintig stuivers.

De observantie der ordres, voorkomende onder § 9, 10 en 11 van het geredresseerd plan, wegens de verzending der brieven van particulieren is goedgevonden den eersten gezworen klerk ter generale secretary in 't byzonder te demandeeren.

Den heer commissaris tot het stempelen der gemelde brieven en pakketten van particulieren is goedgevonden aan te bevelen om zig te reguleeren naar de by § 15 voorkomende uitzondering, opzigtelyk de betaling van het portgeld, en om, conform het aangeschrevene by § 16 en 17 en tot het einde daarby vermeld, by de opening der kisten met particuliere brieven praesent te zyn.

Den gouverneurs, directeurs en opperhoofden op de respective buiten-comptoiren is verstaan te gelasten om ter voldoening aan het oogmerk, by § 16 en 17 van het plan wegens de verzending der brieven van particulieren voorkomende, by het openen der kisten met zodanige brieven praesent te zyn.

Door de voormelde confrontisten der Bataviasche administratie-

boeken is verstaan, van den ontvangst van het portgeld der particuliere brieven een generaale rekening te doen houden en den ministers en bediendens op de respectieve buiten-comptoiren te gelasten om 's jaars, by hun te doen verslag, herwaards te zenden de rekening van ontvangst.

By de generaale verantwoording, zo hier, als op de buiten-comptoiren, is goedgevonden door de daar toe aangestelde personen op den eed, by het aanvaarden van hunne bedieningen gedaan, te doen verklaaren, dat zy geen meerdere brieven hebben ontvangen, excepto die, waar van niet betaald word.

Aan den genen, die tot het bestellen der brieven geemployeert word, is verstaan toe te leggen een heele nieuwe stuiver of vyf duiten voor ieder brief, te betalen uit de portgelden.

En aan de gecommiteerdens, die de bezorging hebben, zo hier, als op de respectieve buiten-comptoiren, een douceur na mate der som, die van het portgeld provenieeren zal.

Voorts is goedgevonden de hier van in te komene penningen by de boeken een rekening te geven onder den naam van portgelden en het bedragen der aankomende brieven, by afzending, ieder comptoir aan te rekenen.

Zie ook 14 April 1789.

26 Februarij
3 Maart. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

De Regering verlangde een onbepaald aantal gouden staven tegen $21\frac{1}{2}$ rijksdaalders van 48 zware stuivers ieder voor het reaal fijn, welke staven zij voor de kust van Koromandel noodig had.

In October 1789 zouden daarvoor »by praeferentie» assignatiën worden verleend.

De terugbetaling in Nederland zoude geschieden na de najaars-verkoop in 1790 met 72 stuivers voor den ducaton van 78 stuivers.

De opgave van het beschikbare goud moest »ten spoedigste» geschieden aan den Directeur-generaal.

24 Maart. *Toelichting tot het bepaalde op 9 Januarij 1789 nopens korting op soldijen,*

De groot winkelier verzogt hebbende gequalificeerd te mogen worden om ten lasten van het comptoir-generaal te mogen afschryven twee stuivers per ryksdaalder van de soldyen, welke betaald worden aan den gemeenen militairen en den scheepstimmerlieden ten eilande Onrust, die deze regering by besluit van den 23^{en} September 1788 en 9 January jongstleeden heeft uitgezonderd van de by eerstgemekl besluit weder ingevoerde afkorting van drie stuivers per ryksdaalder van de verstrekt wordende gage, als een stuiver, welke den winkeliers by besluit van den 20^{en} Juny 1783 tot een douceur is toegelegd, en een stuiver, die volgens het genoteerde ter resolutie van den 21^{en} December 1787 aan zommige dienaaren van de loge tot een bestaan is geaccordeerd, en dat hy geëluceerd zoude mogen worden, of de mede ten eilande Onrust bescheidene smits, ambachtslieden en zeevarenden insgelyks van de voornoemde korting bevryd zullen blyven; zo is — geconsidereerd, dat, daar de voornoemde militairen van de gemelde decorteeing volgens het voornoemde besluit van den 23^{en} September jongstleeden zyn geëxcuzeerd geworden, het van zelvz spreekt, dat omtrent dezelve ook datgeen moet worden geobserveerd, dat vòer dat besluit heeft plaats gehad, doch dat daar onder de ten eilande Onrust bescheidene timmerlieden niet gecompheendeerd kunnen worden, alzo de gemelde loge-bediendens de voornoemde stuiver van de aan dezelve verstrekt wordende soldyen niet mogen genieten; en dat, ofschoon by het gemelde besluit van den 9^{en} January jongstleeden eenelyk van de ten eilande Onrust zynde scheeps-timmerlieden gesproken word, het echter voor de verdere, daar bescheidene Europeesche dienaaren eene hardigheid zoude includeeren, indien dezelve hierin met de voornoemde timmerlieden niet gelyk stonden, behalven dat daar nit ook zomwylen onaangenaame gevolgen zouden kunnen profueeren, — mitsdien goedgevonden en verstaan tot interpretatie van het meergemelde besluit van den 9^{en} January

jongstleeden te verklaaren, dat van de voorschreeven korting, niet alleen scheeps-timmerlieden, maar alle de ten gemelde cilande bescheidene ambachts-lieden en Europeesche, 's Compagnies dienaaren bevryd zullen weezen; en voorts, dat van ieder ryksdaalder der aan de gemeene militairen alhier verstrekt wordende soldyen de voornoemde twee stuivers en de eene stuiver, die den voornoemde groot winkelier van de soldyen, welke aan gemelde timmerlieden, ambachts-gezellen en dienaaren op Ourust worden betaald [*sic*], ten lasten van de Comp^e zullen inogen worden gebragt, doch dat den bovengemelde loge-bediendens de voornoemde eene stuiver van de soldyen van de ten gemelde eilande bescheidene dienaaren niet competeert en dus de Comp^e daar mede niet zal mogen worden beswaard.

24 ^{Maar.}/_{April}. *Voorschrift nopens parate executie van nalatige pachters van Compagnie's domeinen.*

Uit overweeging, dat de voldoening der hoog lopende, gerechtelyke ongelden den voornoemden pachters ten uitersten beswarend vallen moet, zo als ook hier over reeds te meermalen klachten zyn voorgekomen, en dat het zo noodzakelyk is, dat de Compagnie door de nalatigheid der pachters niet benadeeld word, als dat tot de invordering dezer gelden geene nutlooze kosten tot verder ruine der pachters gemaakt worden, is goedgevonden en verstaan in het vervolg de parate executie tegens de pachters van Compagnies domainen alhier te laten doen ingevolgen het plaacaat van hun Edele groot mogenden, den heeren Staaten van Holland en West-Friesland van den 31^{en} Maart 1688 en dienvolgende den heer ontvanger-generaal te demandeeren om alle inkomsten en gerechtigheeden van de Compagnie alhier ter hoofdplaatze met alle naarstigheid en getrouwheid te innen en goede toezicht te houden, dat dezelve ter behoorlyker tyd worden voldaan.

Voorts zyn Edele te aucthorizeeren en te qualificeeren om, ingevallen eenige pachters van 's Compagnies gerechtigheeden

onwillig of nalaatig mogten blyven hun achterweezen op den bepaalden tyd te voldoen en de regeering vervolgens besloten mogt hebben dezelve tot die voldoening door het middel van parate executie te constringeeren, als dan die onwillige of nalatige pachters door een der deurwaarders van den Raad van justitie dezès kasteels te doen sommeeren en beveelen om binnen den tyd van vier en twintig uren na de voormelde sommatie en bevel prompt hun achterweezen te voldoen en, ingevalle van weigering of nalatigheid, den onwilligen of nalatigen eenelyk en met 'er daad in gyzeling te doen leiden en hunne goederen door den gemelden deurwaarder te doen arresteeren en inventariseeren, zo wel roerende, als onroerende, om zes dagen na dat arrest, by faute van voldoening of ten minsten handvulling te doen van hunne schulden, direct, na voorgaande bekendmaking by billetten, in het openbaar door denzelven deurwaarder, ten overstaan van den heer ontvanger-generaal, zo verre tot voldoening van het achterweezen toereikende zal zyn, verkogt te worden en den gegyzelden gearresteerd te houden, tot tyd en wylen deszelvs achterweezen uit de penningen van deze verkoping met de kosten, zo daarop, als op de voornoemde executie gevallen, voldaan en betaald zullen weezen dan wel tot de nadere dispositie dezer regeering; zonder dat echter iemand door de voorschreeven executie gepraejudicieerd of verstoken zal wezen van zyn recht of actie, waarin hy zoude willen praetendeeren door de voornoemde parate executie ten onrechten of onbehoorlyk verkort te weezen, waar van het een iegelyk vry zal staan zyne klachten binnen den tyd van zes weeken na voornoemde executie by deeze regeering te kunnen doen, om daarop gedisponeerd te worden, als bevonden zal worden naar recht en billykheid te behooren.

Wydere de geproflueerde penningen uit de voornoemde verkogte goederen terstond te doen betaalen en overleveren aan voornoemden heer ontvanger-generaal, voor zoverre het achterweezen van den geëxecuteerden bedraagt, en het surplus, dat zomtyds mogte overschieten, na aftrek der gemaakte kosten,

aan den geëxecuteerden terug te doen geeven en, ingevalle de voormelde penningen niet toereikende mogten weezen tot vereevening van de schuld, waar voor de executie gedirigeerd is, daar van geene onkosten te doen detraheeren, ten ware dezelve noodwendig hebben moeten worden gemaakt; en eindelijk de voornoemde deurwaarders, mitsgaders de respective officieren van justitie alhier te auctorizeeren en te gelasten om, ten verzoeke van welgemelden heer ontvanger-generaal, tegens de voornoemde onwillige of nalatige pachters in voegen voorschreeven te procederen en te doen procederen zonder eenige weigering of belet ter contrarie.

Zie ook $\frac{16 \text{ Junij}}{24 \text{ Julij}}$ 1789.

3 April. *Inspectie van de buiten-posten in de nabijheid van Batavia.*

De Regering magtigde den brigadier jaarlyks, in de maand Juny, door een officier uit de infantery en een officier uit de arthillerie alle de buiten-posten te laten visiteeren en exact naargaan, hoedanig het gesteld is met de goederen, welke onder berusting en administratie van de commandanten gebleeven zyn, en by het rapport van hunne bevinding tevens te doen bekend stellen, welke goederen bekwaam dan wel onbekwaam of absent bevonden zyn, ten einde de zodanigen, door wier verzuim de wapenen onbekwaam zyn geworden of absent geraakt, daar voor op hunne soldy-reekening te belasten".

$\frac{14 \text{ April}}{7 \text{ Julij}}$. *Regeling der brieven-post.*

Naar aanleiding van het bepaalde op 17 Februarij 1789 vond de Regering wijders goed:

- 1° op de respective gouvernementen, directien en commandementen door de gebieders aldaar een der bekwaamste dienaaren te laten aanstellen tot het ontvangen en afgeeven der aankomende en afgaande brieven onder den naam van post-meester en op de verdere comptoiren die functie den opperhoofden zelfs op te draagen;

- 2° allen Compagnies capitains of gezaghebbers en schippers van particuliere scheepen of vaartuigen, zoo ook hunne officieren, te interdiceren om eenige andere brieven te ontvangen en mede te neemen, als de zodanige, welke hun van de respective postmeesters worden ter hand gesteld, op poene van vyf ryksdaalders voor ieder brief, die zy dien contrarie of hier of op een der buiten-comptoiren zullen aanbrengen, te verbeuren de eene helvt ten voordeele van het post-comptoir, waar zulks word ontdekt, en de andere helvt pro fisco; en van deze ordre den voornoemde Compagnies capitains of gezaghebbers eene ordonnantie te laten afgeeven en de schippers van particuliere scheepen of vaartuigen daar van door den sabandhaar en licentmeester alhier te laten informeeren en op de buiten-comptoiren zulks insgelyks te laten doen door die geen, die dit incumbbeurt;
- 3° in gevallen de gemelde Compagnies capitains en gezaghebbers of schippers van particuliere scheepen of vaartuigen, nadat hun de brieven van den post-meester zyn ter hand gesteld, langer koomen te vertoeven, hun als dan wel te qualificeeren om de hun nader aangeboden wordende brieven te accepteeren, doch met last om daarvan een lyst te formeeren en die lyst en brieven by aankomst ter plaatze hunner destinatie af te geeven aan den post-meester, alles op de voormelde poenaliteit in cas van nalatigheid of verzuim;
- 4° door den fabriek alhier, Jacobus Anthonius Beyvanck, te laten aanmaken de nodige stempels tot het stempelen der voornoemde brieven en mallen van de groot- en dikheid derzelve, naar die uit Nederland zyn ontvangen, voor de buiten-comptoiren en by verzending derzelve de respective gouverneurs, directeurs, commandeurs en opperhoofden te gelasten om zich daar naar stipt te reguleeren; en wyders de post-meesters te ordonneeren om alle brieven aan te neemen, te bezorgen en te verantwoorden volgens den daarop gestelden stempel;
- 5° de kasten met brieven, voor zo verre Nederland betreft,

- by aankomst en verzending op het secretary te laten bezorgen om daar van aantekening te houden en vervolgens ten eersten aan het post-comptoir en de vertrekkende scheepen bezorgd te worden;
- 6° den voornoemden fabriek, Beyvanck, te qualificeeren om de nodige kisten of kasten voor die brieven, zo voor Nederland, als de buiten-comptoiren, steeds in gereedheid te brengen naar de opgave van het post-comptoir;
- 7° het opper-op- en toezicht over de post-comptoiren op de buiten-comptoiren, het stempelen der brieven en het bewaaren der stempels den respectiven gebieders of opperhoofden op te draagen;
- 8° het brieven-port, dat de postmeesters op de Indische brieven zullen stellen en hetwelk, zo wel als dat der Nederlandsche brieven in contante muntspecien voldaan en ook in dier voegen weder verantwoord zal moeten worden, binnen 's lands en aan Cabo de Goede Hoop in volgender voegen te laaten betaalen, als: voor brieven van het eerste formaat, waar op door de heeren Meesters het portgeld van 6 stuivers en by deze regeering, ingevolgen het genoteerde ter resolutie van den 17^{en} February jongstleeden, een nieuwe schelling of zeven en halve stuiver bepaald is, twee nieuwe dubbeltjes of vyf stuivers; voor die van het tweede formaat, in plaats van twee nieuwe schellingen, vier nieuwe dubbeltjes of tien stuivers; voor die van het derde formaat, in plaats van een gulden, vyftien stuivers; voor die van het vierde formaat, in stede van twee guldens, dertig stuivers of een ropy en zo vervolgens, onder toevoeging van een vyfde van gemelde portgelden en dus van de vyf stuivers een stuiver voor den postmeester;
- 9° van deze ordres wel te eximeeren de inlandsche brieven, welke door inlandsche vaartuigen, gevoerd door Chineezen en inlanders, worden aangebragt en vervoerd, omdat het ten uitersten moeyelyk, zo niet ondoenlyk zoude zyn die brieven onder deze orders te doen comprehendeeren, doch de andere brieven, welke daar mede worden overgezonden, door de

sabandhaars van hun te laten afvorderen om hier aan den heer postmeester-generaal en op de buiten-comptoiren aan de gebieders ter taxatie en stempeling ter hand gesteld, mitsgaders vervolgens aan de postmeesters afgegeven te worden ;

- 10° den gecommiteerde tot en over de zaaken van den inlander, Leendert Rolff, te gelasten om alle particuliere brieven, die hem over den landweg van Java, Cheribon en Bantam worden aangebragt, aan den heer postmeester-generaal te bezorgen ten einde, na taxatie en stempeling, in voegen voorschreeven aan den postmeester afgegeven te worden ;
- 11° de postmeesters, zo hier, als op de respective buiten-comptoiren te ordonneeren zorg te draagen, dat by ontvangst van brieven met de bestelling derzelve alle mogelyke spoed en voortvarendheid gebruikt word ;
- 12° ten aanzien van de brieven voor Nederland (ongeacht dat dezelve naar goedvinden ten post-comptoire zullen kunnen worden bezorgd en alle moeten aangenomen worden) te bepalen, dat, indien dezelve met 's Compagnies scheepen of pakket-booten verzonden worden, de brieven-kist uiterlyk zal moeten open blyven tot des namiddags van den derden trommelslag of, zo zy met ingehuurde, particuliere scheepen afgaan, tot den dach, die by billetten word opgegeven, dat dezelve zullen vertrekken, wanneer dezelve zal worden gesloten en geene brieven meer voor die bezending aangenomen zullen worden ; doch de brieven voor de buiten-comptoiren zonder tydsbepaling op het post-comptoir te laten acceptceeren om by de eerste, bekwaame gelegenheid verzonden te worden ;
- 13° den postmeester alhier te ordonneeren om, wanneer de brieven en pakketten voor de respective kamers in Nederland gezorteerd zyn, dezelve te doen transportceeren naar het huis van den heer postmeester-generaal, dan wel ter plaatze, waar zyn Edele het zal verkiesen, nevens een lyst van de gemelde, ter inpakking gereed zynde brieven en pakketten, om, aldaar getaxceerd en gestempeld zynde, met de gemelde

lyst, waar by het bedragen der stempeling gespecificeerd is, in zyn Edeles presentie vervolgens in een kist gelegd te worden; voorts by de verzending van brieven of pakketten naar de buiten-comptoiren dit insgelyks te doen observeeren, onder aanrekening van het portgeld voor de brieven, welke uit Nederland voor die comptoiren ontvangen zyn;

- 14° by aankomst der brieven alhier de kisten in presentie van den heer postmeester-generaal en op de buiten-comptoiren in tegenwoordigheid der gebieders te laten openen en die niet te laten afgeeven, voor dat dezelve daartoe permissie zullen hebben verleend;
- 15° de postmeesters te gelasten om exacte lysten te houden van het brieven-port en de brieven, welke met de uit Nederland en Indië komende pakket-booten of scheepen en vaartuigen worden aangebragt, en daar van alle maanden een te presenteeren aan den heer postmeester-generaal; en dit van de aankomende brieven op de buiten-comptoiren aan de gebieders aldaar mede te laten doen;
- 16° de gemelde postmeesters almede te gelasten om alle drie maanden zodanige lysten den heer Gouverneur Generaal aan te bieden en vervolgens de negotie-bediendens insgelyks kennis te geeven van het bedragen van het ingekomen port-geld, ten einde met voorkennis van den heer directeur-generaal eene ordonnantie ter in kas telling daar van in gereedheid kan worden gebragt; terwyl de gemelde lysten voor de accoord bevinding door den heer postmeester-generaal alvorens geteekend en dit articul inzonder vroegen op de buiten-comptoiren geobserveerd zal moeten worden;
- 17° de gemelde postmeesters al verders te demandeeren om alle de brieven, welke van de buiten-comptoiren worden aangebragt en geadresseerd zyn aan de heeren leden dezer regeering, haare secretarissen, de collegien van justitie, weesmeesters en den brigadier en hoofd over de militie in Indië, ongestempeld voor niet te laten bezorgen;
- 18° van de betaaling van het bepaalde port-geld te excuzeeren

- de brieven, welke van hier naar de buiten-comptoiren aan de respective gebieders en opperhoofden, mitsgaders den eersten super-carga van den Chinaschen handel, afgaan;
- 19° ten einde een ieder zoude kunnen weten, waar hy zich in de bestelling zyner brieven moet adresseeren, de postmeesters te gelasten om voor hun comptoir een bord te plaatzen met de woorden: *post comptoir*;
- 20° het brieven-port, voor zo verre de Nederlandsche brieven betreft, in Nederlands geld of voor zes stuivers op $7\frac{1}{2}$ en voor een gulden op 24 stuivers en zo voorts bepaald zynde, de postmeesters tot eene beloning voor hunne moeite te laten volstaan met voor de ontvangene zeven en een halve stuivers zes stuivers, voor vier en twintig stuivers twintig stuivers Indias en zo pro rato in Compagnies kas te verantwoorden;
- 21° voorts uit dit surplus te laten contenteeren de brieven-bestelders of de bediendens, die daar toe zullen worden geëmploieerd, en daar uit insgelyks te vinden de verdere te vallene ongeden en het resterende vervolgens te laten verdeelen onder de postmeesters, de eerste voor twee en de tweede voor een derde gedeelte; en dit almede, zo hier, als op de buiten-comptoiren, te laten observeeren met opzicht tot de Nederlandsche en Indiasche brieven-porten, naar de bepaling, hier van gemaakt;
- 22° den ministers en bediendens op de respective buiten-comptoiren, China hier onder mede gerekend, doch met uitzondering van de West van Indië, te gelasten om zodanige brieven, waar van de eigenaars overleden of gerepatrieerd zyn en de executeurs of gemachtigdens het port-geld niet kunnen betaalen, ter vernietiging in der tyd weder terug te zenden, onder terugrekening van het aangerekende port-geld;
- 23° by de boeken, zo hier, als op de buiten-comptoiren, een post te doen formeeren onder den naam van *brieven-porten*, waar onder het port-geld zal moeten verantwoord worden;

- 24° alle de brieven, welke niet in de kisten en dus ongestempeld herwaarts mogten gezonden worden, op het post-comptoir te laten afgeeven om door den postmeester den heer postmeester-generaal ter stempeling gepresenteerd en vervolgens verder ter bestelling afgegeven te worden; en dit op de buiten-comptoiren in zelve voegen te doen observeeren;
- 25° den postmeesters te ordonneeren om de kisten of kastjes van de gemelde brieven by verzending te beschryven met den naam van het comptoir, aan het welk, en het schip of vaartuij, waarmede het gezonden word, voluit en daar onder te stellen de letters P. B.;
- 26° alle deze schikkingen en ordres te laten aanvang neemen met primo May aanstaande en daar van de gemeente by een billet te adverteeren en op de buiten-comptoiren, zo spoedig zulks doenlyk is;
- 27° den advocaat en water-fiscaal, den bailluw en land-dorst, den commandeur en opper-equipage-meester, den sabandhaar en licentmeester en den gecommiteerde tot en over de zaaken van den inlander alhier, mitsgaders de fiscaals op de buiten-comptoiren te gelasten om nauwkeurig te letten en toe te zien, dat hierin geene fraudes gepleegd worden.

Zie ook 22 September 1789.

17 April. *Afschaffing van de zoogenaamde modder-Javanen.*

Door de vorsten van Cheribon en den pangerang van Gabang verzogt zynde om bevryd te mogen worden van de gewoonlyke, jaarlyksche leverantie van modder-Javanen voor deze hoofdplaats, welk verzoek door den resident aldaar mede is voorgedragen, zo is, — hier omtrent in aanmerking genomen wezende, dat deze leverantie tot geen gering beswaar der voornoemde lieden is strekkende, zonder dat men daar van hier veel voordeel geniet, alzo de verandering van het climaat, die zy moeten ondergaan, en het werk, dat zy moeten doen en alleen in modderen

bestaat, de meesten derzelve by hun aanweezen alhier door ziekten buiten staat stelt om iets wezentlyks te kunnen verichten; dat voornoemde menschen daarom ook hier toe ten uitersten afkeerig zyn en zelfs die last, zo zy het vermogen hebben, steeds met geld afkooopen, vooral, om dat zy zich niet alleen van hunne huisgezinnen moeten verwyderen, maar de ondervinding hun ook zedert jaaren heeft doen zien, dat veelen, die de reis tot dat einde naar herwaarts onderneemen, het met de dood moeten bekoopen, gelyk er onder anderen noch van de honderd koppen, die in den voorleden jaare hier zyn aangekomen, drie en zestig zyn overleeden; en dat dus met de voornoemde vorsten en pangerang van de leverantie dier Javanen te bevryden, waartoe zy nauwelyks door de onwilligheid hunner onderdanen in staat zyn, de Cheribonsche ingezetenen een aanmerkelyk soulaas zoude worden toegebracht zonder zich zelfs veel te benadeelen, te minder daar die lieden, die anders hier naar toegezonden moeten worden, tot de koffy-culture met vrucht kunnen worden gebruikt, — goedgevonden en verstaan de voornoemde vorsten en pangerang van de meergemelde leverantie te excuzeeren.

24 April. *Voorschriften nopens het verzenden van brieven.*

In den vorm van een billet is op dezen datum ter kennisse van het publiek gebragt het bepaalde op 14 April 1789.

24 April. *Voorschriften nopens salut-schoten.*

Is verstaan:

1° enz.,

3° te renoveeren het 33ste art. van de instructie, rakende het salut, bepalende elf schoten voor een Raad extraordinair en dertien schoten voor een Raad ordinair, hier ter rheeде:

4° enz.,

8° het tiende art. van de voormelde instructie nopens het salut te renoveeren en dienvolgende nader te gelasten om

het buskruit, dat op de reize komt nat te worden, niet over boord te werpen, maar op de eerste plaats, daar men aankomt, af te geven;

9° enz.,

10° de sein-schoten, welke voortaan zullen gedaan worden, telkens by het overgeven der kruit-rekeningen door de scheeps-overheden met verklaringen te doen bewyzen.

$\frac{24}{28}$ April. Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven,

De Regering had noodig eene som van 100,000 rijksdaalders aan Nederlandsche ducaten, ducatonen of Spaansche matten tot betaling van opium, welke zij van een Engelsch koopvaardijkapitein à contant gekocht had.

De »telling» moest geschieden vóór 1 Mei 1789; de assignatiën zouden in October 1789 verleend worden; en de terugbetaling in Nederland, geld om geld of 78 stuivers voor de ducaton van 78 stuivers, zoude plaats hebben na de najaarsverkoop van 1790.

1 Mei. Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.

Verlangd werd eene som van 100,000 rijksdaalders, voor $\frac{2}{3}$ aan Ned. ducaten, ducatonen of Spaansche matten en voor $\frac{1}{3}$ aan andere, in Indië gangbare, zilveren speciën, ten einde den gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander te kunnen voorzien van de nodige contanten tot inkoop van koffij.

De »telling» moest plaats hebben vóór 16 Mei 1789. — Zie vervolgens bij $\frac{24}{28}$ April 1789.

1 Mei. Verhooging van den prijs van Java-suiker.

De Regering vond goed »de Javasche ministers te informeren, dat men beslooten heeft voor 1790 van de Javasche

molenaars te accepteren een scheepslanding of een miljoen ponden, de eerste soort met een verhoging van 12 stuivers op het pikol, dewyl de ministers by brief van den 20^{en} November 1788, § 392, zeggen, dat men aldaar ongeneegen is dit product tegens minder dan 5½ ryksdaalder per pikol te leveren; en verders den resident te Cheribon gelyke aanschryving te doen om voor 1790 een halve scheepslanding of 500000 R zuiker voor Batavia te bezorgen en daar toe mede een apart fonds te eischen”.

26 Mei. *Instructie voor de koffij-cultuur.*

Deze instructie, ontworpen door den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander, L. Rolff, omdat hy by het jongst aanwezen alhier van de inlandsche regenten en Europeesche opzichters had bespeurd, dat dezelve allen zodanig eene instructie verlangden ten einde daardoor alle willekeurigheid weg te neemen en zy in het eischen van de verplichting hunner onderhorigen, bepaaldelyk tot alle handelingen, die gemelde culture vereischte, door vaste en toereikende ordres geauchtorizeerd zouden mogen worden”, werd, in het Javaansch vertaald, ter narigt en observantie medegedeeld aan de „respectieve” regenten, aan de Europeesche opzigters en aan den resident van Cheribon. Ook werd gelast dit stuk „op de publieke plaatzen in de regentschappen” aan te plakken.

Zij luidt, als volgt:

Art. 1. Ieder huisgezin, het zy manoempangers of boemis, in de Jaccatrasche boven- en Preanger-landen gezeeten, zal gehouden zyn, zo dicht hy zyne wooning mogelyk, by zo verre de grond daar goed en vrugtbaar zal weezen, en anders op de naast bygeleegene plaats, waar goede en vrugtbaare aarde word gevonden, te planten, aan te kweeken en te onderhouden het getal, welke zy nog ontbrecken aan 1000, en de zulke, welke nog geen coffy plantagen hebben of als de hunne kunnen aanwyzyn, het voorunelde getal van 1000 pees coffy-boomen, des doenlyk by malkander, waar omtrent men zig echter zal moeten schikken na het terrein.

Art. 2. Van de geene, die het evengemeld getal coffy-boomen bezitten, zal geen nadere aanplanting gevergd worden, hoewel het altoos in hun believen zal staan hunne plantagien door onderscheidene thuiuen zo veel te vergrooten, als zullen kunnen beheeren; dog zullen zy allen verpligt weezen, insteede van de uitgaande en geen vrugt meer geevende bomen, andere aan te planten en zulks in nieuwe thuiuen, wyl de onder-vinding heeft geleerd, dat het aanplanten van jonge coffy-bomen, insteede van de uitgegane en geen vrugt meer gevende oude bomen, niet voordelig is, door dien de grond zodanig is uit-gemergeld, dat men doorgaans ziet, dat boomtjes, welke aldus geplant zyn, in lange zo fleurig niet staan of zo veel vorderen, als die, welke in nieuwe grond zyn gepoot.

Art. 3. Daar men verkiesing van grond heeft, moet tot de coffy thuiuen genomen worden zwarte, met zand gemengde aarde, als de beste voor coffy-bomen zynde; en daar men die verkiesing niet heeft, spreekt het van zelve, dat men moet content zyn met de grond, die 'er is, mits men in allen gevalle geene bomen gaat planten op de afhelling van bergen, daar ze óf te veel zon óf te veel schaduwe hebben en aan afstroomend regenwater te zeer g'exponeerd zyn.

Art. 4. Om te verhoeden, dat de jonge planten niet door het vee beschadigd worden, moeten de coffy thuiuen met cadon-dongs of andere heesters, na goedvinding, omheind en de heiningen of paggers altoos dicht en wel geconstitueerd onderhouden worden, konnende men tot styving van die paggers van 8 tot 8 voeten een dadap-boom in dezelve planten.

Art. 5. Als men voorneemens is coffy-bomen te planten, het welk in de regen mousson diend te geschieden, moet men voor af, in de goede mousson, de grond zorgvuldig bereiden door denzelve 3 à 4 malen, zo diep mogelyk, om te ploegen en zo van gras als wortels te zuiveren.

Art. 6. De coffy-boomtjes moeten ten minsten agt voeten van de paggers afstaan en buiten de thuiuen mag meede op een distantie van 8 voeten, geen hoog gras gelaten worden, tot voorkoming, dat by het afbranden van de allang allang het vuur

niet overslaa in de coffy thuin, gelyk meermalen is gebeurd.

Art. 7. Tot de aanplanting zullen genomen werden jonge boomtjes, die door afgevallene vrugten onder de oude bomen opgeschoten en reets twee jaaren of meer oud geworden zyn, moete die boomtjes, zo veel mogelyk, op een en denzelven dag uit de grond geligt en ook weeder geplant, mitsgaders, als van verre getransporteerd worden, voor de hitte der zonne gedekt en, wanneer men die uit de grond neemt, een gedeelte der aarde, waarin gestaan hebben, daar aangelaten en ook daarmee weeder in de grond gezet worden; het welk nochtans, daar de aarde zwart en goed is, geenzints volstrekt vereischt word en alleen onvermydelyk nodig is geoordeeld, daar de bomen uit goede in rode en magere grond worden overgebracht.

Art. 8. De planting van die jonge boomtjes moet geschieden in de maanden November en December in regte linien, in dier voegen, dat tusschen vier coffy-bomen een dadap-boom te staan kome; en de afstand der bomen van elkander moet genomen worden op ten minsten 8 voeten, wyl de coffy-bomen, wanneer volwassen zyn, voor al in goede, zwarte grond, zig min of meer vier voeten ter weederzyde van den stam uitbreiden en de groote tusschen-ruimtens, niet alleen aan de eigenaars, zo als in het vervolg zal aangewezen worden, beter als kleine tot het planten van pady, etc. zullen te pas komen, maar ook daar door verhoed word, dat de takken, door de wind bewogen werdende en teegens elkanderen slaande, de bloeisem en jonge vrugten ter ontyd niet doen afvallen; mitsgaders in een onbekrompene spatie het plukken der rijpe vrugten met meerder gemak en met minder nadeel van de bomen zal kunnen verrigt worden.

Art. 9. De gaten, waarin men de jonge coffy-bomen wil planten, moet men zo ruym en diep maken, als de uitgebreidheid der wortelen het vordert; en, na dat de boomtjes ingezet zyn, moeten die gaten gevuld worden met losse aarde, die men vervolgens wel moet zamen drukken of perssen en tot $\frac{3}{4}$ voet rondom de stam ophogen ten einde te verhoeden, dat vervolgens, by het uitroeyen van het onkruid, door het patjollen de wortel

en de stam niet geraakt of beschadigd worden; waarom het ook dienstig zal zyn, dat men niet te dicht by de coffy-bomen het gras wegkapt, maar het zelve op de distantie van een voet rondom met de handen uitplukt.

Art. 10. De dadap-bomen, die invoegen voormeld tusschen de coffy-bomen, dog eerder als dezelve, geplant worden, moeten geen oude bomen, maar slegts takken ter lengte van een halve vaam en van goede soort zyn, die men een voet diep in de grond diend te steeken.

Art. 11. Het emplooi van andere dan de dadap-bomen in de coffy thuiuen word wegens het misbruik. het welk door-gaans gemaakt wordt, in 't geheel verboden, ja zelfs kan de pisang-boom, of schoon men dezelve voor de coffy plantagien niet ondienstig oordeeld, indien het opschieten van nieuwe loten tot zulk een meenigte, dat ze de coffy-bomen uit de grond verdringen, voorgekomen word, echter wegens de gemeenlyk bevonden wordende nalatigheid daar omtrent niet zonder restrictie toegelaten worden; dog de regenten en Europeesche opzigters worden gequalificeerd het planten daarvan te permitteeren aan de zulke, van dewelke zy verzekert zyn, dat steeds de nodige zorge zullen dragen om niet meer als een of twee loten van de moeder-plant tellens te laten opgroeien.

Art. 12. De coffy thuiuen moeten vier keeren 's jaars worden schoon gemaakt, tot dat de vrugten twee keeren ingezameld zyn, waar na men zal kunnen volstaan met het zuiveren drie keeren 's jaars; moerende dan al het onkruid worden weggegruimd, voornamelyk zeker onkruid of klim-op, by den inlander genoemd douan doutan, waarin kleine wormtjes zig onthouden, die voor de coffy-bomen schadelyk zyn; en voorts alle gewassen, die aan de bomen kleeven of rondom de stammen opranken, wyl die de coffy-bomen doen verstikken en uitgaan.

Art. 13. Het wegruimen van 't onkruid moet met patjollen geschieden en niet met parrangs, op dat door het kappen met parrangs de zydelings strekkende wortelen niet gelederd worden.

Art. 14. Wanneer de thuiuen schoon gemaakt worden in de goede mousson, moet men het weggekaptte gras, etc. dicht

aan de coffy-bomen leggen, om dat het zelve dan niet verrot en, droog wordende, dienen kan om de grond voor de sterke zonne-stralen te dekken en vogtig te houden.

Art. 15. Daar en teegen moet het weggekapt gras, etc. in de reegen-mousson, wyl 't dan rot, te veel broeid, de bast van de bomen en hunne bovenste wortelen daar door aansteekt en beschadigt, van rondom de bomen weg genomen en dan in het lange in 't midden der paden gelegd worden om voor te komen, dat de grond door het afloopende regen-water niet werd weggespoeld.

Art. 16. Dewyl in de maanden November en December, wanneer de coffy-bomen moeten geplant worden, ook de tyd is tot het zaaien van pady, tipar of gaga, zo word, om het schoon houden der thuiuen gemakkelyk te maken en met het aanleggen van die thuiuen een ten eersten te verwagten genot te verbinden, gepermitteerd, dat de eigenaars der nieuw aangelegde coffy-thuiuen, na dat de bomen behooryk geplant zullen zyn, de tusschen-ruimtens bezaaien met 't gemelde graan; en na het snyden van die pady moeten de planters de thuiuen direct schoon maken om de gemelde tusschen ruimtens weeder te kunnen beplanten met jagong, battates, sny- en andere zoorten van spoedig groeiende boonen, by den inlander genaamd cadjang japon, tobak, kapas tot 't spinnen van cattoene-gareus en indigo; zo dra die veld-gewassen, etc. ingezameld zyn, moeten de eigenaars de thuiuen ten eersten weeder schoon maken om voor de tweedemaal, eerst met pady en, na het inoogsten daar van, met de voorafgemelde veld- en aard-gewassen bezaaid en bepoot te werden; dan, wyl de coffy- en dadap-bomen dan reeds zo veel schaduwe zullen geeven, dat van een verdere bezaaying en beplanting der tusschen ruimtens op den voorschreeven voet geen goed succes zoude te verwagten zyn, zo zullen de eigenaars der coffy thuiuen, na dat dezelve het voor de tweede keer gezaaide en geplante zullen ingezameld en de grond gezuiverd hebben, in de gemelde tusschen ruimtens alleen nog mogen planten kladie of tallas, die in de schaduwe nog wel willen groeyen, en na zeeven maanden, alzo op dien tyd doorgaans

volwassen is, kan uitgegraven worden; dog dit slechts voor een enkele keer, wyl dan de coffy-bomen, min of meer 5 jaren oud geworden zynde, beginnen vrugten te geeven en de lommer, zo van dezelve, als van de tusschen beide staande dadap-bomen den grond zo zeer zal overdekken, dat, niet alleen weinig gras of onkruid meer in de plantagien zal groeien en het zelve dus door de eigenaars daar van gemakkelyk met de handen zal kunnen worden uitgeplukt, maar ook het zaaien en planten tusschen de coffy-bomen dan ten hoogsten schadelyk voor dezelve word geoordeeld, alzo de kladie en overige gewassen te veel van 't voedzel, 't welk de grond aan de coffy-bomen meede deelt en 't geen die dan ten hoogsten benodigt zyn, zouden opslurpen, terwyl de coffy- en dadap-bomen, zo door het verslinden van 't grond voedzel, als door een te veel geevende lommer teffens 't groeien van veld- en aard-gewassen óf in 't geheel zal beletten óf zulks ten minsten zeer schraal zal maken.

Art. 17. Wanneer de vrugten van de coffy-bomen donker rood geworden en volkomen ryp zyn, zullen de eigenaars dezelve ordentelyk moeten plukken en niet vermogen, gelyk veel tyds hunne gewoonte is, dezelve van de takken af te stropen, wyl daar door, niet alleen de bomen veel lyden, maar ook de bloeisels en nog te jong zynde vrugten nutteloos verspild worden, 't welk dus zeer schadelyk en nadeelig voor die nu zo zeer gewilde culture is.

Art. 18. De ingezamelde coffy moet niet in de vrye lucht, 't zy op de aarde gestort dan wel in tatampas of groote wannen op de dakken der huizen ter droging door de zonne gesteld, maar in de huizen opgeschuurd, voorts op para-paras of bamboesen roosters uitgestort en, na dat door een daar onder steeds te onderhouden klein vuur geheel droog geworden zyn, in manden of zakken gedaan, mitsgaders eindelyk weder op de zolders geborgen werden, door welke behandeling men kleine, zware en blaauwagtige of zee groene bonen zal erlangen, daar integendeel dezelve, wanneer menze aan weer en wind bloot stelt, groot blyven en door het gestadig bleeken in regen en zonneschyn, niet alleen wit en ligt, maar ook kragteloos wor-

den, tot merkelyke schade voor de eigenaars, wyl ze dezelveu by het gewigt moeten leveren, en waar door ook teffens notoir de waarde daar van werd verminderd.

Art. 19. De regenten en mindere inlandsche hoofden, zo meede de sergeanten zullen zorge dragen, dat aan al het voorenstaande prompt en zonder eenige afwyking worde voldaan, mitsgaders dat de ingezetenen in 't gewigt niet benadeeld en dus van hen niet meerder zwaarte werde genomen, als op de onderscheidene regentschappen bepaald is, en dat aan hun direct, na de leverantie van hunne coffy, betaald werde zo veel, als op ieder regentschap daar toe is gesteld.

Art. 20. De regenten zullen behoorlyk toezigt oeffenen, dat de onder hen zorteerende mindere hoofden den gemeene man niets zonder hunne voorkennis afneemen en dat de laatstgemelde op den tyd van den coffy inzaam, zo veel het doenlyk zal zyn, verschoond worden van alle lands of particuliere diensten; terwyl de Europeesche opzigtters gelast worden, by bevinding van het tegendeel, zo meede ingevalle de regenten of mindere hoofden niet aan hunne pligt of de successive door haar hoog Edelens gestelde ordes voldoen, daar van ten eersten kennis te geeven aan den gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander.

Art. 21. Laastelyk zullen alle de Europeesche opzigtters voorts van tyd tot tyd de coffy-plantagien en thuiuen bezigtigen en ten dien einde, met voorkennis der regenten, by continuatie de ronde doen, waar toe de regenten hen van goede paarden en van het benodigd volk zullen moeten voorzien.

Zie ook $\frac{16 \text{ Februarij}}{1 \text{ November}}$ 1805.

$\frac{2}{9}$ Junij. *Intrekking van het verbod van 7 Maart 1786 tegen den uitvoer van tahi minjak of uitgeperste katjang-koeken.*

De uitvoer mogt slechts »in matige quantiteiten» geschieden, waarop de officieren van justitie en de sjahbandar moesten toezien.

De intrekking geschiedde om den nachodas der Chineesche jonken daar door gelegenheid te geven noch voor een gedeelte hunne gelden en papieren van credit daaraan te kunnen besteeden”.

9 Junij. *Verbod tegen den uitvoer van kandij-suiker.*

De straf was confiscatie ten behoeve van den officier, die de calange zoude doen.

16 Junij. *Last op de suiker-leveranciers de tarra der kanassers niet hooger dan 35 en niet minder dan 30 ƒ te maken.*

Bij ontvangst van suiker moesten de scheeps-overheden twee kanassers tot het bepalen van de tarra afzonderen en volgens de tarra dier kanassers de ingeladen hoeveelheid suiker verantwoordten.

16 Junij. *Voorschrift nopens het lossen te Batavia van met noten-muskaat en foeli geladen schepen.*

De Regering vond goed den commandeur en opper-equipage-meester aan te schrijven »by arrivement van een schip met speceryen van Banda, direct na de visitatie door gecommiteerde leeden uit den Raad van justitie dezès kasteels, een of meerder vaartuigen, naar mate de ingeladene noten en foely, naar boord van zodanig een schip te zenden ter immediaate ontlossing van de daar in afgeladene speceryen en op het eerste losvaartuig den capitain van dien bodem en vervolgens met ieder losvaartuig een der daar op in rang volgende officieren van dat schip te plaatzen; en daar mede te laten continueeren tot de complete ontlossing en verantwoording in 't pakhuis toe”.

16 Junij
24 Julij
Maart
April *Intrekking van de maatregelen, genomen op 24 1789 tegen achterstallige pachters.*

De Raad van justitie te Batavia bracht allerlei, »mere justiti-

«ciele» bezwaren tegen het plakaat van 24 ^{Maart}_{April} 1789 ter kennisse van de Regering, waarop deze bij geheime resolutie van 16 Junij 1789 besloot het plakaat in te trekken en «de «procedures in cas van executie tegens nalatige pachters weder «op den ouden voet te stellen».

19 Junij. *Vernieuwing van het bepaalde op 26 Januarij 1734 nopens »verstrekingen van gagie» op buitenkantoren.*

Is goedgevonden en verstaan, met renovatie van het besluit van den 26^{en} January 1734, den ministers en bediendens op de respective buiten-comptoiren de novo aan te beveelen om de soldy-boeken telkens te laten naarzien, of de ordres, gesteld tegens de ongelimiteerde afbetsalingen van maand-gelden aan dienaaren, wier reekeningen wegens maand-cedullen en transporten bewaard zyn, behoorlyk zyn in acht genomen, op poene, dat zy daar voor in cas van overtreeding responsabel zullen wezen.

26 Junij. *Last op de buiten-kantoren »in 't formeren »der eisschen dat overleg te gebruiken, dat men van »eene verstandige directie en eene behoorlyke oeconomie »vast stellen mag».*

26 Junij. *Regeling van salut-schoten ter reede Batavia.*

Een schip, dat bij het verlaten der reede niet mogt salueren, mogt zulks ook niet doen bij terugkomst.

Voor zoo verre salueren veroorloofd was, werd het aantal salut-schoten bepaald op 9 «der in 't land vaarende en op 13 «der uit Nederland komende en weder derwaarts vertrekkende «scheepen».

Bij het salueren van 's Lands oorlogschepen mogt men niet meer dan 17 schoten doen.

26 Junij. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

Is goedgevonden en verstaan weder in 's Compagnies kas te acceptceeren eene somma van drie en zestig duizend ryksdaalders aan goede, goude, Nederlandsche ducaaten en andere, hier gangbaare, zilvere muntspecien en daar onder rd^e 40000 aan Spaansche realen; en daar voor met October aanstaande te verleenen assignatiën op de heeren Meesters om in Nederland na de najaars-verkoping van 1790 voldaan te worden met geld om geld of den dukaton van 78 stuivers met gelyke 78 stuivers.

26 Junij. *Voorschrift nopens het opnemen van goederen in de verschillende administratiën.*

Is goedgevonden en verstaan volgens hun WelEdele groot achtbaren order te statueeren, dat zo veele articulen, als er zyn en welke in onderscheidene administratiën geemployeerd worden, voortaan in het geheel in die administratie zullen moeten worden ingenomen, daar het meeste van zulk een articul word gebruikt; en dat, zo inkopen niet vermyd kunnen worden, die volstrekt alleen moeten geschieden door of by die administratie, die de geheele vertooning van dit articul aanwyst; en dat die administratie alle de andere, die het zelvde articul, doch in mindere quantiteit employeeren, daar van moet voorzien.

26 Junij. *Voorschrift nopens de berekening en verdeeling van het middel van bestaan.*

Ingevolgen de begeerte van heeren Bewindhebbers is goedgevonden en verstaan te statueeren, dat voortaan in iedere administratie de berekening en verdeeling van het middel van bestaan aan ieder baas separaat en zo geëxtendeerd zal moeten worden aangewezen, dat men het als met een opslag van het oog kan nagaan, omdat het zelve in geene boeken eenigzints gedetailleerd word aangetoond en het echter posten van aanbelang zyn.

7 Julij. *Last op de buiten-kantoren, »by 't stelen van »geweeren van soldaten, op schildwagt staande, zig niet »te contenteeren met de vergoeding van twee capitalen »advans, maar, ingevalle 'er agteloosheid en verzuim »klaar blykt, de straf evenredig te doen zyn aan den »misslag''.*

Dit voorschrift is op last van Heeren XVII^{den} uitgevaardigd.

7 Julij. *Last op de buiten-kantoren, »indien de Compagnie »door het niet tydig opgeven der malversatiën, waar »aan zig een Comp' dienaar mogt schuldig maaken, »schade komt te lyden, dezelve te laten vergoeden door »de geene, aan wien de opgaave had geincumbeert en »in 't verzuim zoude zyn geweest de Regering daar »van te informeeren, zo ras het gepleegde misdryf ter »zyner kennisse zoude gekomen zyn''.*

Dit voorschrift is op last van Heeren XVII^{den} uitgevaardigd.

14 Julij. *Last op de buiten-kantoren »met alle attentie »en overleg het poinct der onkost reekeningen na te gaan, »onder voorhouding, dat men voornemens is alle posten, »die of tegen de reglementen stryden of zichtbaar te »hoog genomen zyn, uitkoops te laten vergoeden door »den geen, wiens post het is daartegen te waaken''.*

16 Julij. *Last om »by onverschilligheid of inactiviteit »der bediendens, aan welke eenig onderzoek word gede- »mandeerd, de schade, die daar door veroorzaakt zoude »mogen worden, te laten vergoeden door den geenen, »die zich daarin niet behoortlyk van zyn plicht zal »hebben gekweten''.*

Deze last is afkomstig van Heeren XVII^{den},

17 Julij. *Vernieuwde toezending aan de buiten-kantoren van het formulier voor een restant-lijst, vastgesteld op 19 October 1781.*

Heeren XVII^{den} wisten niet, dat zoodanig formulier bestond, en verlangden daarom bij missive van 4 December 1788 de invoering van zulk een formulier.

Elk verzuim zoude met eene boete gestraft worden en aan den visitateur-generaal werd aanbevolen op die verzuimen naauwkeurig te letten.

Op verscheidene buiten-kantoren werd dat formulier niet meer gebruikt.

17 Julij. *Vershil in rechtspraak met betrekking tot Europeanen en inlanders.*

Hun WelEdel hoog achtbaren gansch geen genoegen hebbende kunnen neemen in het infligeeren van een geringe straf aan een soldaat, in tegen overstelling van die aan een inlander, schoon beide een gelyk delict begaan hebbende, zo is goedgevonden en verstaan te advouereen, dat de daar omtrent gemaakte aanmerkingen volkomen overeen komen met de gronden van recht en billykheid, doch tevens te remarqueeren, dat de constitutie dezer gewesten, alwaar de inlander aan een ten uitersten despotieke en slaafsche regeeringswyze onderworpen en gewoon is, niet geschikt is en toelaat om in zommige gevallen eene volkomene evenredigheid te observeeren in het corrigeren van Europeezen en inlanders of infligeeren aan dezelve van geringe straffen, gelyk zulks ook de reeden uitmaakt, dat geen Europeezen in de ketting geklonken mogen worden, het geen echter een gemeene straf van den inlander is, zonder dat zulks eenige de minste afkeer by hun verwekt, wyl hunne denkbeelden het slaavsche en verachtelyke daar van niet gevoelen of inzien; gelyk zulke zaaken en gevallen niet altyd justiticoel kunnen behandeld worden uit hoofde van de gewone omslag en inconvenienten, die daarmede steeds verzeld zyn, en dat eene

politieke afdoening, mits alle misbruik geweerd word, nu en dan in deze landen, alwaar men niet altoos en in allen gevallen de Europeesche gewoontens en gebruiken zich tot een rigtsnoer kan laten strekken, noodzakelyk en verre te prefereeren is loven een justitieel onderzoek.

28 Julij. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was thee, enz. op vracht naar Nederland te verzenden.*

Zo met Compagnies, als particuliere, door de Compagnie ingehuurde retour-schoepen is goedgevonden en verstaan dit jaar weder op vracht naar Nederland te acceptceeren thee, ruwe diamanten, hand- en bind-rottingen, porcelainen, lynwaaten, Bengaalsche zyde stoffen, benzuin en ebben-hout, onder betaaling van 40 procent voor de thee, 1 procent voor de ruwe diamanten, 30 procent voor de hand- en 40 procent voor de bind-rottingen, 40 procent voor de porcelainen, 20 procent voor de lynwaaten, 20 procent voor de gemelde zyde stoffen, 30 procent voor de benzuin en gelyke 30 procent voor het ebben-hout, doch met dien verstande omtrent de thee, dat van die, dewelke by verkoop in Nederland niet meer dan 20 stuivers het pond zal reudeeren, echter acht stuivers per pond voor vracht aan de Compagnie zal moeten worden voldaan en dat de verzenders cautie zullen moeten stellen of wel de Compagnie op eene andere wyze secureeren, dat, ofschoon de thee voor een laagere prys dan 8 stuivers het pond wierd verkogt, echter acht stuivers per pond voor vracht zal worden betaald; en de gemeente hier van by een billet te adverteeren.

28 Julij. *Verzending van geld door middel van de brievenpost.*

Het door den koopman en secretaris van het collegie van Scheepenen dezer stad, Mr Wybrand de Jongh, by requeste gedaan verzoek van rd^e 15000 in contante muntspecien op assignatiën naar Souratte te mogen overmaken ter weder uitkeering aldaar aan den onder-koopman en kassier, Gerrit Piper, is goedgevonden

en verstaan te ontzeggen, doch hem te permitteeren het gemelde bedrag langs den weg van het post-comptoir met 's Compagnies scheepen derwaarts te zenden.

*^{28 Julij}
^{3 Augustus}. Vernieuwing en ampliatië van het bepaalde op
14 Augustus 1787 nopens handel met vreemdelingen.*

Is goedgevonden en verstaan te renoveeren het secreet besluit dezer regeering van den 14^{en} Augustus 1787, waarbij gestatueerd is, dat de sabandhaar en licentmeester alhier alle handel, uitgenomen met inlandsche handelaars, en inzonderheid ook die met vreemde Europeezen zal mogen dryven en dat, zo de in-, als verkoop met dezelve zal moeten geschieden onder zyn opzicht en met zyn voorkennis, zo ver den perzoon betreft, die koper by aankomst of leverancier by vertrek is; en tot ampliatië dezer ordre nader te gelasten, dat diegeenen, die van vreemde Europeezen goederen, welke met permissie dezer regeering aan den wal gebragt mogen worden, willen koopen, dan wel met eene gelyke toestemming aan dezelve eenige articulen buiten arak, zuiker en ryst zullen willen verkopen, aan den voornoemden sabandhaar, voor en al eer zy eenige koop of verkoop daar omtrent zullen mogen sluiten, preciese zullen moeten opgeven, waar in de door hun te koopene of verkopene goederen bestaan en hoeveel het waare kostende daar van bedraagt.

30 Julij. Verbod voor de buiten-kantoren equipage-goederen, speciaal «tuy-touwen», aan 's Lands oorlog-scheepen te leenen.

Dit verbod is op verzoek van Heeren XVII^{en} uitgevaardigd.

De bewuste goederen moesten in eigendom worden afgestaan. «tegen schriftelyke erkentenis van den commandeerenden officier van den bodem, die zodanige goederen zal behoeven». Vervolgens moesten die goederen, inkoops prijs, gesteld worden op de rekening van het betrokken schip.

31 Julij. *Bepaling, dat equipage-meesters direct, noch indirect handel mogten drijven in equipage-goederen.*

Dit voorschrift is afkomstig van Heeren XVII^{den}.

De Indische Regering merkte naar aanleiding hiervan op: dat men twyfelde, of door deze interdictie wel aan het oogmerk zal voldaan worden, wyl er immers canaalen genoeg zyn om die inkoop en handel steeds voor hunne reekening door anderen te laten doen, wanneer men ze noch duurder zal moeten betaalen, ongeagt men noch daar en boven ook zoude mogen aanmerken, dat, wanneer van de inkoop en door de equipage-meesters geen misbruik gemaakt en de Compagnie voor het overige eerlyk bediend word, men hun het voordeel, dat daar by behaald mogt kunnen worden, wel mag over laten om tot een bestaan te dienen en hun te meer van andere wegen af te houden".

31 Julij. *Last op de buiten-kantoren eene lijst naar Batavia te zenden, waarop volgens een gemoedelyke opgave bekend is gesteld, welk soort van inkomsten en emolumenten door ieder minister en bedienende genoten word, met byvoeging van de besluiten, volgens welke dezelve respectivelyk aan hun zyn toegestaan".*

Dit voorschrift is afkomstig van Heeren XVII^{den}.

De lijst moest naar Nederland doorgezonden worden.

Alwie aan dezen last niet exactelyk" voldeed, zoude gestraft worden door voor 't vervolg verstoken te blyven van de niet opgegevene inkomsten en emolumenten".

13 Augustus. *Vrijstelling van de leden in den Raad van justitie te Batavia van de verpligting tot het zich aanschaffen van aandeelen in de O. I. Compagnie.*

Die vrijstelling is door Heeren XVII^{den} verleend om het engageeren van bekwaame subjecten tot den dienst der justitie

»zo veel mogelyk te faciliteeren". — Zie ^{14 Augustus}_{4 September} 1786. — Eerst den 26sten November 1789 is van deze vrijstelling aan den Raad van justitie mededeeling gedaan.

15 Augustus. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

Noodig was eene som van 140,000 rijksdaalders, bij voorkeur aan Spaansche matten, dan wel voor een gedeelte aan nieuwe, zilveren, gekartelde ducatonen.

De »telling" moest geschieden vóór 24 Augustus 1789; de afgifte der assignatiën zoude in October 1789 plaats hebben en de uitbetaling in Nederland na de voorjaars-verkoopning van 1791.

18 Augustus, *Voorschriften voor verschillende administratiën.*

De Regering vond goed:

- 1° te statueeren, dat voortaan in alle administratiën alle zes maanden eene memorie van al, het geen in dien tyd uit de schtepen geligt is, zal moeten worden gefourneerd om vervolgens, door den commandeur en opper-equipage-meester, na gedane confrontatie tegens de daar van op deszelsv comptoir gehoudene notities, geauthentizeerd zynde, als een bylaag der administratie-boeken te dienen, ter voorkoming van alle abuizen, die 'er anderzints door het absent raaken van eene ordonnantie of verzuim van inboeken kunnen ontstaan;
- 2° terwyl de goederen, die de eene admistratie uit de andere ontvangt, meerendeels verstrekt of verzonden zyn binnen den tyd van zes maanden, dat eerst de aanrekening daar van ontvangen en de pryzen derzelve bekend worden, met dit gevolg, dat de gemelde goederen of te hoog of te laag worden afgeschreeven, de respective administeurs voor den aanstaanden te verplichten tot het geeven van maandelyksche berichten; en

3° de observantie van de order om de extract-factuurten te teekenen den extract-factuurhouder de novo aan te beveelen.

20 Augustus. *Last op de Indische Regering »defectueuze »nooten-musschaten» naar Nederland te zenden in kisten, welke van een »apart merk» voorzien waren.*

Van medio September 1785 tot ultimo December 1786 waren te Batavia niet minder dan 12,407 ponden specerijen als bedorven begraven, welk begraven Heeren XVII^{ten} kennelijk niet vertrouwden, hoezeer zij hunnen last verscholen achter »de »jegenswoordige schaarsheid hier te lande», waardoor van de bedorven noten »misschien nog wel een voordeelig gebruik »zoude kunnen worden gemaakt».

20 Augustus. *Verbod tegen den verkoop van kaarten aan vreemdelingen.*

Door hun WelEdel hoog achtbaren voor het vervolg volstrekt verboden zynde eenige kaarten aan vreemden af te staan, zo is goedgevonden en verstaan deze order voortaan stipt te observeeren en den commandeur en opper-equipage-meester daar van tot zyn naricht te informeeren.

20 Augustus. *Verbod tegen de aanstelling van advocaten door de Indische Regering.*

Omtrent de admisse van den als jong matroos uitgekomen, P. Victor onder de Wyngaard, om als advocaat voor de beide banken van justitie alhier te postuleeren het hun WelEdel hoog achtbaren bedenkelijk voorgekomen zynde, of het belang van proces voerende partyen genoegzaam in het oog word gehouden, wanneer het voldoende is om in Indië te worden geadmitteerd, dat iemand bewyzen produceert, dat hy gepromoveerd is tot docter in beide de rechten en voor hoven van justitie is geadmitteerd, alzo men buiten staat is zich genoegzaam te informeeren naar het gedrag, dat zodanige in Nederland gehouden heeft;

en hoogst dezelve daarom vastgesteld hebbende, dat geene advocaaten voor Indië by deze regeering zullen worden aangesteld, maar daar toe aan hun WelEdel hoog achtbaren zullen moeten voorgedragen worden, zo is goedgevonden en verstaan zich in dien opzichten naar hoogst derzelve welbehagen te gedragen.

21 Augustus. *Verbod voor den Bataviaschen kerkeraad tegen het neemen van dispositien ten principalen op „noch onbeweezene klachten”, zonder vergunning van de Regering.*

Op eigen gezag had die kerkeraad een krankbezoeker doen „ligten” van het schip, waarmede deze moest repatriëren.

28 Augustus. *Voorschriften voor de proces- en legaat-bezorgers en den groot-kassier van de diaconie te Batavia.*

Besloten is den proces- en legaat-bezorgers van gemelde diacony, tegenswoordige en toekomstige, te recommandeeren om, by het doen van reekening om de drie maanden, geene restanten onder zich te houden, maar dezelve, ingevolgens de ordre, aan den groot-kassier onder quitantie af te geven; en in zelve voegen te handelen met de penningen, die by den afgaanden proces- en legaat-bezorger onder ultimo December per restant aan handen zyn; en tevens den voornoemden groot-kassier van diaconen te gelasten om, wanneer zyne restanten by het afsluiten zyner reekening onder ultimo van ieder maand meerder komen te emporteeren dan rd^s 2000, het meerdere direct over te brengen in de yzere geldkist, welke tot dat einde in het armhuis is geplaatst en waar van de fungeerende praeses en de kassier de sleutels in bewaaring zullen moeten hebben, met uitzondering nochtans van die maand, waarin de groot-kassier praesideert, wanneer een der sleutels zal moeten blyven onder berusting van den afgeganen praeses der vorige maand.

1 September. *Mededeeling aan de buiten-kantoren van art. 6 van het op 15 April 1788 te 's Hage tusschen Nederland en Engeland gesloten tractaat.*

Dit artikel luidt, als volgt:

Mais comme il peut arriver (vu l'éloignement de plusieurs des possessions des deux Hautes parties Contractantes), que les avantages, qui doivent leur resulter reciproquement de la conclusion du présent Traité peuvent devenir illusoirs, si l'on ne peut prendre des mesures pour la défense mutuelle des dites possessions, avant que leurs Gouverneurs respectifs ayent reçu des ordres de l'Europe à cette fin, il est stipulé et convenu en' cas qu' une d'elles soit hostilement attaquée ou bien menacée d'une attaque hostile dans ses possessions, soit en Afrique, soit en Asie, par une puissance Européenne, qu' il sera enjoit aux Gouverneurs de leurs établissements dans ces deux parties du monde de se concerter mutuellement sur le secours à fournir et en cas de besoin de fournir ce secours de la manière la plus prompte et la plus efficace à la partie attaquée, et que des ordres pour cet effet seront expédiés aux dits Gouverneurs d'abord après la conclusion du present Traité; et dans le cas que les deux Hautes parties Contractantes seroient obligées de se fournir les secours susdits, Elles ne permettront pas aux vaisseaux de guerre, de quelque nature qu' ils soyent, de la puissance attaquante d'entrer dans aucun de leurs ports dans les susdits établissements, jusqua ce que la paix entre la partie attaquante et l'allié de la partie Contractante soit établie, à moins que les dits vaisseaux ne soyent forcés de s'y refugier pour éviter de périr ou de faire naufrage.

Heeren XVII^{en} gaven naar aanleiding van dit artikel nog de volgende voorschriften bij hun schrijven van 24 November 1788:

Wy zenden UEdele hier neevens eene resolutie van haar hoog mogende, genomen den 9^{en} Mey dezès jaars, betrekkelyk het tractaat, den 15^{en} April bevorens gesloten tusschen deze republiek en de Kroon van Engeland, en waar by hoogst-dezelve wyders hebben goedgevonden ons te zenden copie van het 6de articul van het opgemelde tractaat, tot zodanig einde, als UEdele uit den inhoud dier resolutie zullen ontwaaren.

UEdele zullen dierhalven, conform aan den letter van het voorszegde 6de articul, in het geval, dat de bezittingen van de maatschappij of eenige derzelve door eene Europeesche mogendheid vyandelyk mogten worden aangevallen of met eenen vyandelyken aanval van dezelve bedreigd, terstond met het Engelsch gouvernement moeten overleggen den bystand, welke aan zodanige aangevallen of bedreigde plaats, ingevolge het tractaat, op de meest spoedige en kragtige wyze zal worden verleend, en tot dat einde, zoo ras aan UEdele omstandigheden mogten voorkoomen van zodanigen aard, dat UEdele zoude vermeenen eenen vyandelyken aanval te moeten verwagten of daar voor bedugt te moeten zyn, en noch veel meer in het geval, dat bereids dadelyk iets vyandelyks mogt ondernomen zyn, daar van terstond moeten kennis geeven aan het gouvernement van Madras, mitsgaders aan de onderhoorige gebieders van zodanige andere gouvernementen. posten of bezittingen van de Engelschen, als nader aan de bedreigde of aangevallen plaats mogten gelegen zyn, en daar by opgeven en verzoeken den bystand, welke UEdele zullen vermeenen benodigt te zyn om de vyandelyke magt te weeren of, reeds post gevat hebbende, weder te verdryven, om alzoo met gemeenen overleg de meest efficacieuse middelen daar toe te kunnen beraamen.

Zoo ook zullen UEdele, in 't geval, dat een diergelyk onderzoek van de Engelschen aan UEdele mogt worden gedaan, met hun gemeenschappelyk overleggen de wyze, waar op aan hun bystand zal worden verleend en wanneer hunne bezittingen dadelyk vyandelyk mogten worden aangegreepen, dien bystand zonder uitstel verleenon, mits egter zorge dragende, dat 's Compagnies bezittingen niet te veel van troupes of ammunitie

van oorlog werden onthloot en daar door aan aanmerkelyke gevaaren bloot gesteld.

Ook zullen UEdele in dit laatste geval stiptelyk moeten letten op de uitvoering van het verder gestipuleerde by het meer-gemelde 6de articul, dat namentlyk, wanneer de termen daar zullen zyn tot het verleenen van de voorzegde bystand, aan geene oorlog-scheepen, van wat natuur die ook zoude mogen zyn, de aanvallende mogendheid toebehoorende, zal werden toegestaan in de havenen van 's Compagnies bezittingen in te lopen, uitgezonderd alleen, wanneer zy daar toe mogten zyn gedwongen door hogen nood en tot berging van schip of leeven, gelyk UEdele ook op de uitvoering van dit gedeelte van het articul, ingevalle de vyandelyke aanval 's Comps bezittingen mogt concerneeren, ingelyker voegen by het Engelsch gouvernement zullen moeten aandringen.

En vermits het zoude kunnen gebeuren, dat eene bedugtheid voor eenen vyandelyken aanval of ook zodanige aanval zelve ontstond of werkelyk plaats greep op onderhoorige bezittingen of comptoiren van de Maatschappy, alear UEdele daar van kennis hadden gekregen of in staat waaren geweest om daar in op den voet van het voorszegde 6de articul te kunnen voorzien, en de tyd en omstandigheeden niet toelieten UEdele daar van in tyds te advertieren, zal het ter compleete vol-doening aan de intentie van haar hoog mogende nodig zyn, en wy begeeren dierhalven, dat UEdele copie van deeze onze beveelen, mitsgaders van de voorzegde resolutie en bylagen, met de aller-eerste gelegenheid zullen toezenden aan de ministers op de respective comptoiren, uitgezonderd alleen Ceilon en Cabo de Goede Hoop en de verdere comptoiren om de West van Indië, in het aanschryvens aan den gouverneur en raad van Ceilon uit gedrukt, als aan en opzigtelyk tot welke wy zodanig afzonderlyk schryvens hebben doen afgaan, als aan UEdele zal consteeren uit de afschriften daar van, welke wy hier byvoegen tot UEdele narigt, en zulks ten einde dezelve in den haaren, by voorkomende gelegenheden (die God verhoede) naauwkeurig te observeeren, met dien verstande nogthans, dat

op zodanige plaatsen, alwaar uit hoofde van nabylie van Engelsche bezittingen het geval zoude kunnen exteeren, de ministers tot het dadelyk verleen van bystand niet zullen vermogen over te gaan zonder UEdele qualificatie, dan wanneer de nood zulks onvermydelyk mogt vorderen, en wanneer de zaak cenig uitstel kan lyden, zig liever zo spoedig doenlyk aan UEdele moeten adresseeren en uwe ordres afwagten, hoedanig zig te gedraagen, in alle gevallen zorgvuldig distinguereende, of het gevaar komt van eene Europeesche dan wel inlandsche mogendheid, als spreekende het tractaat alleen van het eerste en geenzints van het laatste geval.

Laatstelyk beveelen wy UEdele aan om in 't algemeen alles toe te brengen, wat tot instandhouding van de zo gelukkig bevestigde harmonie tusschen beide natien op eene met de belangens van de maatschappy bestaanbaare wyze kan meedewerken:

en daar en tegen alles te vermyden, wat met reede daar jegens als aanstotelyk zoude kunnen worden beschouwd, hoedanig onder anderen is het toestaan aan andere natien van byzondere vryheden, voorregten of inschikkelykheeden en waar omtrent ons zeer bedenkelyk zyn voorgekoomen de dispositien, door UEdele by derzelve secret besluit van den 7de December 1786 ten behoeve van de Franschen gemaakt: want, hoe zeer de republiek ook met deeze natie byzondere tractaten heeft van vriendschap en alliantie, moet de verpligting, daar uit resulterende, egter geenzints zoo verre worden g'extendeerd, dat zulks zoude kunnen strekken, of tot eenige praëjudicie voor de Compagnie, het zy uit zig zelfs, het zy in de gevolgen, welke daar uit zouden kunnen voortspruiten, of ook om de republiek in te wikkelen in onaangenaame omstandigheeden met andere van haar nabuuren, met welke zy niet minder in goede vriendschap en verstandhouding is; weshalven wy ook, overeenkomstig het gevoelen der vergadering van 17^{en}, daar omtrent gemanifesteerd, begeeren, dat de eeven-gemelde dispositien op ontfangs dezès weder werden ingetrokken en daar van kennisgegeeven, naar 't behoort, ten einde deeze zaak alzo weder werde gebragt op den voorige voet.

„Zo veel de staat en het vermogen van een ieder” zouden toelaten, moesten de buiten-kantoren vorenstaande voorschriften stipt in acht nemen.

3 September. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

De Regering verlangde 50,000 rijksdaalders aan gangbare, zilveren spetien en, „des noods, voor een derde aan goede, goude, „Nederlandsche dukaaten”.

De „telling” moest plaats hebben voor 15 September 1789. — Zie overigens bij 15 Augustus 1789.

21 September. *Herinnering van de dienaren der Compagnie aan hunne verplichtingen.*

Bij geheime missive van 15 December 1788 hadden Heeren XVII^{ten} aan de Indische Regering geschreven :

dat zeedert het de Voorzienigheid behaagd had Neêrlands maatschappy met gedugte slaagen te bezoeken en van een top-punt van voorspoed te doen daalen tot eene laagte, welke voor deszelvs geheele omkeering moest doen vreezen, hun WelEdele hoog achtbare geduurig met de grootste bekommernis waren aangedaan geweest over deszelvs toestand en, als bestuurders der maatschappy, geene middelen onbeproeft, geene weegen onbezogt hadden kunnen laten om dien toestand te verbeteren; dat hun WelEdele hoog achtbare ten dien einde hoogt derzelver pogingen by hun hoog mogenden en den heeren staaten van Holland en Zeeland, mitsgaders zyne doorluchtige hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassau, hadden aangewend ter obtenu van het nodige soutien om het wankelend credit der maatschappy, zo veel mogelyk, op te beuren en te ondersteunen, met dat voordeelig succes, dat de Compagnie provisioneel in een gedeelte van haare benooidigheid was voorzien door de toegestaane leening van een aanzienlyk montant penningen, waar toe de heeren staaten van Holland eene geld-leening by forme van 25ste penning van de bezittingen

en het vermogen der ingezetenen hadden moeten doen; dan dat hun Edel groot mogenden echter daar toe niet waren overgegaan, dan na dat men had doen zien, dat de maatschappy genoegzame resources in zich zelve en in haaren handel bezat om, by eene wyze directie en plichtmatige medewerking van deze Regeering en verdere Compagnies dienaaren in Indië, aan alle haare verplichtingen te kunnen voldoen en een nuttig en voordeelig lichaam voor het gemeene land te kunnen blyven; en dat deze Regeering dierhalven op nieuw en met allen nadruk door hun WelEdel hoog achtbare werd aanbevolen om een allernauwkeurigst toezicht te houden op alle de dienaaren van de Compagnie, met qualificatie en, voor zo veel des noodts, last om terstond uit hun posten op te roepen en met afgeschreeve gage als onnutte subjecten naar Neederland op te zenden de zodanigen, welke daar in gebreeke bleeven en op de eene of andere wyze zich aan wandevoir schuldig maakten.

Aan deze beschouwingen voegde de Indische Regeering den 21sten September 1789 het navolgende toe:

Daar het dus, zo uit dit geëerd aanschryven, als uit het dagelijks meer en meer toeneemend verval van alle takken van welvaart hier te lande maar al te zichtbaar is, dat Neerlandsch, wel eer zo bloeiende maatschappy tot die laagte gedaald is, dat zonder deeze, zo edelmoedige, als aanzienlyke ondersteuning van den souverain, die zo zeer ten bezwaar onzer lantgenooten strekt, haar geheel de middelen zouden ontbreeken om zich immer weder uit die laagte te kunnen verheffen of zich staande te houden en haare ondergang zonder dezelve als onvermydelyk zoude moeten worden beschouwd, en deze ondersteuning zeer zeker tevens als het uiterste en laatste middel moet worden aangezien om de maatschappy voor haaren gewissen val te behoeden, en dezelve, hoe aanmerkelyk en krachtdadig ook, in verre naar niet zal kunnen toereiken, indien haare dienaaren niet eindelyk eens met eene verdubbelde welmeenendheid het hunne aanwenden om door eene stipte betrachting hunner

dierbaare plichten de goedgunstige en heilryke pogingen onzer heeren meesters te onderschraagen, zo hebben wy niet willen afzyn ulieden allen thans in deze onze vergadering te ontbieden om ulieden dit zo nadrukkelyk aanschryven van hun WelEdele hoog achtbaaren en 's Maatschappys zo nadenkelyke toestand onder het oog te brengen en ulieden met dien ernst en yver, die het groot gewicht der zaak vordert, de volstreckte sootzakelykheid en uwe zo duure verplichting voor te houden om, zo de welvaard van ons lieve vaderland, het belang van het zelve, van eene maatschappy, waar aan gy lieden door eenen plegtigen eed van trouwe verbonden zyt en van wiens voor- of tegen-spoed het geluk van Nederland afhangt, zo het belang van duizenden uwer natuur- en laud-genooten, van ulieden zelve, van uwe nakomelingen, ja, zo uwe eer en goede naam ulieden nog dierbaar is, met opoffering van alle eige belang en byzondere inzichten, alle uwe betragtingen te maaken en met ongekenkte trouw werkzaam te weezen, dat, voor zo verre zulks een ieder van u lieden in de onderscheidene posten, waar in gylieden geplaatst zyt, aangaat, zo de mildaadige hulp van den souverain, als de uiterste pogingen van onze heeren en meesters, tot redding van de maatschappy aangewend, aan het daar meede bedoeld groot en heilryk oogmerk beantwoorden, en ulieden ten dien einde op het serieuste aan te maanen en te beveelen om, getroffen door het akelig lot, dat ons allen dreigt, en aangespoord door dit zo dringend schryvens van hun WelEdele hoog achtbare, als eerlievende dienaaren, alles, wat in uwe vermogens is, aan te wenden om door eene getrouwe waarneming uwer diensten, waar in gylieden gestelt zyt, zo wel in het generaal de belangens van de maatschappy met de meeste oprechte- en getrouwheid ten haaren welweezen te behartigen en te bevorderen, als inzonderheid de goederen, aan uwe administration en zorg toevertrouwd, ten haaren meeste voordeele gade te slaan, en in één woord om, met ter zyde stelling van alle ontrouwe handelingen en slordige toezicht over het door u lieden beheert wordende, al het uwe toe te brengen, wat tot behoud en welvaard der wankelende en zinkende Maat-

schappy, waar aan gy lieden alles verschuldigd zyt, strekken kan; terwyl wy u lieden tevens op het ernstigste en welmeenendste waarschuwen, dat wy ons steeds naar uw gedrag en handelwyze en in hoe verre een ieder uwer zich van zyne verplichting kwyt, op het nauwkeurigst zullen informeeren en dat wy, by bevinding, dat iemand uwer Compagnies belangen verwaarloost, zynen dienst veronachtzaamd of nalaatig in zyn plicht word bevonden, denzelve zonder aanzien van perzoon, wie hy ook zy, direct uyt zynen dienst zullen stellen en als onnutte subjecten met afgeschreeve gage naar Nederland zullen opzenden; doch dat wy daar en tegen ook de zodanigen, die door yver, trouw en kundigheid zich boven anderen verheffen, in geheugen houden en bevorderen zullen.

Op den 6^{den} October 1789 is het vorenstaande voorgehouden aan alle de dienaaren ter dezer hoofdplaatse [Batavia], op dewelke zulks relatie konde hebben". — Eerst den 20sten October daaraanvolgende besloot de Regering zulks aan de buiten-kantoren mede te deelen.

22 September. *Vrijdom van briefport voor den president van den Raad van justitie te Batavia.*

De Raad van justitie geïnsteerd hebbende, dat voortaan de voorzitter van hun achtbaren ontheft zoude mogen worden van de betaaling van het bepaalde brieven-port voor brieven, die aan denzelve van de buiten-comptoiren worden toegezonden, uit hoofde aan denzelve onder zyn adres te meermalen van de buiten-comptoiren wierden toegezonden requesten en andere papieren, aan den Raad gericht, over zaaken en belangens, de justitie aangaande, en het billyke, dat er in geleegeen was, dat een president of voorzitter van het opperst gerichtscollégie gelyk gesteld wierd met een opperhoofd van een buiten-comptoir, die daarvan by besluit dezer regeering van den 14^{en} April jongstleeden, § 18, was geëxcuzeerd, zo is goedgevonden en verstaan het voorzittend lid in gemelden Raade te excuzeeren

van de betaling van de brieven-porten van binnenlandsche brieven, doch eenelyk voor zo verre dezelve relatie hebben tot adressen, requesten en andere papieren, aan den Raad gericht, over zaaken en belangens, de justitie betreffende, en dus hier mede het reglement, rakende het post-comptoir, te amplieeren.

Zie ook 13 September 1792.

22 September. *Toekening van een middel van bestaan aan den opziener van de blokkenmakers-winkel te Batavia.*

De opziender van de blokkemakers-winkel op de equipagewerf, Hans Hendrik Joost, heeft hy requeste verzogt, even als de andere baazen op die werf, een douceur of middel van bestaan te mogen genieten, alzo hy, volgens zyn geallegerde, voor het meenigvuldig werk dikwyls in de noodzakelykheid was geweest Chineezen in te huuren en te betaalen ter verrichting van Compagnies werk en, zo daar door, als de desertie en sterfgevallen zyner slaven, die het werk mede moesten doen, binnen den tyd van by naar zes jaaren een aanmerkelyke schade van wel drie duizend ryksdaalders had geleeden, en hy buitendien niets anders genoot dan zyne gage en kost geld; welk request is afgegeeven aan den commandeur en opper-equipage-meester om te berichten, in hoeverre daarop reflectie geslaagen zoude kunnen worden; en in voldoening aan dat besluit heeft hy, commandeur, nu bericht, dat de gemelde opziender der blokken-makers de eenigste was, die zich eenelyk van zyn gage en kostgeld moest ernceeren, daar de andere baazen en opzienders daar en teegen jaartyks gesoulageerd werden met een middel van bestaan, en dat hy dus van gevoelen was, dat de baazen en opzienders van de equipagewerf, een bestaan genietende, daar van ieder 5 procento 's jaars aan meergemelden opziender der blokken-makers zouden kunnen uitkeeren, het welk noch een inkomen uitmaakte van ruim 400 rd^e, dat den contribuanten tot weinig beswaar en hem opziender tot merkelyk soulaas zoude strekken.

Waarop als nu goedgevonden en verstaan is dit voorstel te amplectceeren en dien volgende aan den meergemelden opziender

der blokkenmakers voortaan toe te leggen 3 procento 'sjaars van het geen de gezamentlyke baazen en opzienders op gedagte werf voor een middel van bestaan jaarlyks genieten, en zulks door een ieder der gedagte baazen en opzienders, naar rato van zyn aandeel, aan den gemelden opziender te laten uitkeeren.

^{22 September}
^{6 October}. *Vaststelling van een termijn, binnen welken zonder boete te betalen alsnog overschrijving van vaste goederen kon plaats hebben. — Nadere voorschriften nopens het emanciperen van lijfeigenen.*

Het collegie van Scheepenen dezer stad te kennen gegeven hebbende, dat, ofschoon de gemeente diversche maalen en noch laatst by billetten dezer regeering van den 1^{en} Mai 1778 en 20 February 1784 was gelast geworden de overschrijving van haar vaste goederen, waar van zy eigenaars worden of in welker possessie zy op de eene of andere wyze geraaken, binnen den tyd van zes maanden te effectueeren, zo als by plaacaat van den 28^{en} Augustus 1758 en besluit dezer regeering van den 10^{en} April 1770 was bevoolen, deze orders echter niet volkomen wierden naargekomen; en dat, — hoezeer deze regeering noch jongst by billet van den 16^{en} September 1788 allen lyvheeren en vrouwen gelast had om, vermits er veele slaaven wierden vrygegeeven, zonder dat daar van by het voornoemde collegie volgens de ten dien opzichten successive geëmaneerte orders vry brieven wierden gepasseerd en sommige lyvheeren en vrouwen, ter ontduiking van de daarop vallende ongelden, eene-lyk eene notarieele quitantie aan hunne slaaven verleenden, waar by zy bekenden hunne lyvwaarde ontvangen te hebben, indien zy in voegen voorschreeven hunne lyveigenen vry gaaven of vrygegeeven en noch niet geëmancipeerd hadden, binnen den tyd van zes maanden, de eersten van den dach van het passeeren der gemelde quitantien en de anderen van den datum van dat billet, hunne vry te gevene of vrygegeeven slaven of slavinnen conform de plaats hebbende wetten voor het voornoemde collegie te emanciperen dan wel voor hun Eerwaardens te verschynen

om hunne beswaaren dien aangaande in te brengen op verbeurte van vyftig ryksdaalders, — slechts een zeer gering getal lyvheeren en vrouwen aan die orders hadden geobedieerd en sommigen hun onvermogen om de daarop gestelde boete te kunnen voldoen als de oorzaak van hun verzuim in dezen hadden bygebragt; zo is goedgevonden en verstaan:

1° de op- en ingezeetenen alhier by billetten nader te gelasten om de vaste goederen, waar van zy op de eene of andere wyze bezitters zyn geworden en die niet op hunne naamen zyn overgeschreeven, als noch te laten overschryven en ten dien einde alle hunne bescheiden van eigendom binnen den tyd van 6 maanden, gerekend van heeden, ter prothocolle-kamer of by de landmeeters te bezorgen; en dat als dan die geenen, die zich binnen den voorschreeven termyn komen aan te geeven, van de bepaalde boete van verzuimde overschryving zullen worden gereleveerd; en hun by renovatie te advertteeren en te waarschuwen, dat na de expiratie van gemeld tydstip en vervolgens altoos de overschryving van vaste goederen behoortlyk zal moeten geschieden binnen den tyd van zes maanden, te reekenen van den dach der verkryging af, mitsgaders dat geen verder dilai plaats vinden, maar een ieder, die bevonden word de orders hier omtrent niet te hebben geobedieerd en nalatig te zyn geweest, zonder conniventie incurreeren zal, niet alleen de poenaliteit, by de billetten van den 27^{en} December 1765 en 17 April 1770 gestatueerd, maar daar en boven over zyne nalatigheid en disobedientie naar merites zal worden gecorrigeerd;

2° alle de lyvheeren en vrouwen, die in voegen voorschreven by notarieele quitantien hunne lyveigenen vry gegeven en noch niet conform de wetten geëmancipeerd hebben, mede by billetten, met renovatie van het voornoemde billet van den 16^{en} September 1788, te ordonneeren om deze hunne vrygegevene lyveigenen als noch binnen den tyd van zes maanden, mede gerekend van heeden, voor commissarissen uit den gemelde gerichte te emancipeeren en hun in die gevallen mede te releveren van de by de wetten bepaalde

boete van 25 rd^r, mits direct de emancipatie geschiedt; en tevens te statuëren, dat die geenen, die zich niet komt aan te geeven binnen voorschreven tyd en daar omtrent nalatig blyvt, niet alleen de voorschreven boete zal moeten betalen, maar daar en boven noch zal worden gecondemneerd in de voorschreven, by billet van den 16^{en} September 1788 vastgestelde amende van 50 rd^r en naar merites gecorrigeerd over nalatigheid en verzuim; en

- 3° de respective notarissen alhier te gelasten om in den aanstaande, alle drie maanden eens, boven de by het voornoemde billet geordonneerde afgave van eene behoorlyke notitie van alle quitantien, die voor hun gepasseerd en waar by slaaven vrygegeeven worden, aan het meer gemelde collegie noch die quitantien zelfs ter hand te stellen, op eene gelyke poene van vyftig ryksdaalders ten behoeven van de gereformeerde diacony armen, zo zy hierin nalatig blyven, ten einde de lyvheeren en vrouwen door dien weg zullen kunnen worden geconstringeerd aan de voorschreven ordres te voldoen, als in die gevallen geene bewyzen van vrydom in handen zullende hebben, voor dat zy aan die beveelen geobedieerd hebben. Zie ook $\frac{19 \text{ Maart}}{6 \text{ April}}$ 1790, 23 Augustus en 6 September 1805.

$\frac{28 \text{ September}}{3 \text{ October}}$. *Uitschrijving van een algemeenen boete-, dank- en bede-dag.*

28 September. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

Benoodigd was eene waarde van 150,000 ryksdaalders aan ducaten en zilveren munt, bij voorkeur Keizer-daalders en Spaansche matten.

De assignatiën zouden afgegeven worden in October 1789 en uitbetaald met geld om geld na de voorjaars-verkoopning in 1791.

De »telling» in Indië moest geschieden vóór 10 October 1789. Bovendien remitteerde de Indische Regering per assignatie

op Heeren XVII^{ten} naar Nederland eene som van 139,285:34 rijksdaalders ten behoeve van den Prins van Oranje, die voor dat bedrag »by de Bataviasche boeken te vooren” stond, aan welke assignatie preferentie »op den gewoonen voet” werd toegekend (Resol. 25 Sept. 1789).

$\frac{4}{5}$ October. *Uitlooving eener premie van 1000 ducaton*
op het uitleveren aan de justitie van twee Chinezen,
die zich schuldig hadden gemaakt aan het vervalschen
van krediet-brieven.

Tevens werden »de rigoureuste straffen, by 's Lands wetten »bepaald”, bedreigd tegen »die geenen, die zich zullen durven »te onderstaan de voornoemde Chineezen te verbergen of op »te houden”.

Dit stuk moest niet alleen te Batavia, maar ook in de bovenlanden, op Java, te Cheribon en te Bantam »geaffigeerd” worden.

13 October. *Intrekking der leverantie van indigo en*
katoenen garen door de regenten van Tji-andjoer en
Tji-blagoeng.

Door den presenten gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander, Hendrik Isaac Guitard, gediend zynde van bericht wegens de gedane verrichtingen omtrent de aan denzelfen gegevene qualificatie om met de regenten van Tjianjoer en Tjiblagon eene conventie aan te gaan ten opzichten der door hun zo zeer verzogte ontheffing der leverantie van indigo en katoene gaarens, indien zy zich plechtig wilden verbinden om, in stede van gemelde producten, jaarlyks 4 à 5000 pikols koffy-boonen meerder te leveren boven de 30000 pikols, die men stelt, dat binnen kort van Tjianjour en Buitenzorg geleverd zullen kunnen worden, en om daar door tevens Jampang en het volk aan de Zuid-zee tot de aanplanting van een meer bepaalde quantiteit koffy-boomen te animeeren en te verplichten, waar by gemelde gecommiteerde heeft overgelegd de translaaten van

drie Javaansche brieven, door gemelde regenten geschreeven, ten blyke, dat dezelve de voornoemde condities hebben aangenomen en zich tevens, onder nader verzoek van de leverantie van indigo en katoene gaarens bevryd te mogen wezen, plechtig verbonden en aangeboden hebben om als dan in den tyd van vyf jaaren aan de Compagnie te zullen leveren, als:

van Tjanjoer.....	pikols 22000,
» het land Tjidammer.....	» 5000,
» Tjiblagon.....	» 1000,
» het Buitenzorgsche.....	» 8000,
of te saamen	pikols 36000;

na resumtie van welk bericht en dies bylaagen als nu goedgevonden en verstaan is de voornoemde regenten van Tjanjoer en Tjiblagon te ontslaan van hunne verplichte leverantie van indigo en katoene gaarens en voorts te approbeeren de voornoemde, met de voormelde regenten aangegane conventie om, in stede van de gemelde indigo en katoene gaarens, tegens het jaar 1793, 5000 pikols coffy jaarlyks meer te zullen leveren, in verwachting, dat zy niet alleen daar aan stipt zullen voldoen, maar ook, dat zy in den tusschentyd tot het jaar 1793 voor die onthefte leverantie en het gemis by de Compagnie van die producten eenig toereikend equivalent aan koffy extra zullen opbrengen en leveren.

Op 31 December 1789 is aan den regent van Bandoeng geweigerd het verzoek om eveneens van die levering vrijgesteld te worden.

15 October. *Voorschriften voor verschillende administratiën.*

Is goedgevonden en verstaan:

- 1° alle de administrateurs en den equipage-boekhouder te gelasten om voortaan de goederen onder ultimo van ieder maand, in stede van om de zes maanden, elkander aan te rekenen;

- 2° te renoveeren de van ouds gestelde ordre om door alle administrateurs en boekhouders de onverstreckte goederen (met uitzondering echter van de hun toegelegde procento's) by hunne boeken ten voordeele der Compagnie in te neemen, met last aan den negotie-boekhouder om hy het confronteeren en overneemen der sluitposten van de administrateurs en boekhouders de over verstrekte posten specifiek over te neemen en by het sluiten der boeken ten behoeve der Compagnie in te neemen;
- 3° te noteeren, dat in de groot-boeken der respective administratien steeds een alphabet geformeerd word van de daar in voorkomende hoofd-reekeningen en parthyen, zo mede dat zulks voortaan, ingevolge de begeerte der heeren Meesters, in het groot-boek van de equipagie-werf, ofschoon het zelve naar den alphabetischen letter is ingerigt, zal plaats vinden; en
- 4° de administrateurs en boekhouders in de respective administratien te gelasten om de restanten specifiek in de nieuw te formeeren boeken onder primo Septeuber van ieder boekjaar in te neemen, zodanig als dezelve by de vorige boeken onder ultimo Augustus zyn afgesloten, en de daar omtrent bevorens reeds gestelde ordres by dezen te renoveeren.

23 October. *Bepaling, dat scheeps-opperhoofden vaten met natte waren »duim-steek'' konden uitleveren.*

Zij ontvingen die vaten te Batavia ook »duim-steek''.

27 October. *Toelichting tot het bepaalde op 23 December 1788 nopens reparatie van schepen*

Dewyl het uit de successive by deze regeering ingekomene berichten van de capitains, wier scheepen vertimverd zyn, consteert, dat de capitains onvermogen zyn distinct naar te gaan, welke ligte houtwerken by reparatie aan hunne bodems verbruikt worden, en dus ook hunne opgave daar omtrent niet

kunnen beëdigen, zo is zo ter interpretatie van het besluit dezer regeering van den 23^{en} December 1788 omtrent het beëdigen dier berichten, als om in den aanstaande het laat inkomen derzelve voor te komen en tevens zorg te draagen, dat de capitains of gezaghebbers der gerepareerd wordende scheepen en vaartuigen steeds daar by present kunnen zyn, goedgevonden en verstaan te statueeren:

- 1° dat de capitains en gezaghebbers van de scheepen by derzelve vertimmering ten eilande Onrust accuraat zullen moeten naar gaan de swaare houtwerken, die tot het repareren hunner bodems verbruikt worden, en de opgave daarvan zullen moeten beëdigen, voor zo verre betreft de balken van 20 voeten en 10 duimen en daar boven en de swalpen en planken van twee duim en daar boven;
- 2° den commandeur en opper-equipage-meester te gelasten om geen capitains of gezaghebbers van scheepen of vaartuigen, die in vertimmering liggen, in eenige commissiën te employeeren, om hun hier door in staat te stellen de vereischte attentie op de geëmployeerd wordende materialen te kunnen vestigen;
- 3° den baas der scheeps-timmerlieden ten eilande Onrust te ordonneeren om direct na de vertimmering der scheepen aan deeze regeering te dienen van bericht wegens de verbruikte houtwerken aan ieder schip; en
- 4° de capitains en gezaghebbers almede te gelasten direct na de vertimmering van hunne bodems te dienen van bericht wegens de daartoe verbruikte materialen, zonder naar het bericht van voormelden baas te wagten.

Zie ook 6 November 1789.

27 October. *Regelingen betreffende de forten te Tandjoengpoera en te Tangerang.*

Is goedgevonden en verstaan:

- 1° vermits er by de memorie van ménage ten aanzien van de verstrekkingen of jaarlyksche ongelden van deze posten

geene bepaaling gemaakt is en er geene reedenen zyn, waarom een capitain, op de schans Tanjong Poura als commandant liggende, het niet met dezelve emolumenten, als een capitain in het guarnizoen alhier geniet, zoude kunnen stellen, de emolumenten voor den commandant op gemelde post Tanjong Poura, capitain zynde, te bepaalen op zodanige voet, als door een capitain-militair, in het Bataviasche guarnizoen dienst doende, maandelijks word genoten, met uitzondering echter van het geen deze laatste voor huishuur tot rd^s 12 en drinkwater tot rd^r 1⁷/₈ geniet, dewyl de voornoemde commandant vry woning en water heeft; en dus denzelven voortaan maandelijks toe te leggen:

aan kost-geld..... rd^s 10³/₈,
 » sec-wyn » 3³/₁₆,
 » brandhout » 5³/₄;

2° naar dien de by de guastos-boekjes opgebragte verstrekkingen aan gemelde post, zo uit kas, als de overige administratie, of veel te ruim of buiten noodzakelykheid en geheel onnoodig zyn en het dus noodig is, dat daar omtrent voor den aanstaande eene vaste bepaling gemaakt word om tot een regel en richtsnoer voor den commandant te strekken en te gelyk de lasten van die post merkelyk te verminderen, de jaarlyksche verstrekkingen voor deze schans te bepaalen, als volgt:

uit kas:

aan gage en kost-gelden naar het getal der aldaar dienstdoenden,

aan sec-wyn rd^s 2³/₁₆ en

» brandhout rd^s 5¹/₄ 's maands voor den commandant, capitain zynde,

tot den inkoop van houtskoolen voor het smeeden van yzer in het jaar rd^s 12,

10 potten witkalk volgens de Bataviasche inkoopsprys, rd^s 25 voor de kojang ryst van 3400 G , mits de quantiteit over inkoop egalizeert met de maandelijksche verstrekkingen; en, wanneer de inkoop tegens voorschreven

prys niet kan geschieden, als dan de voldoening van Batavia te laten eisschen; alle andere verstrekkingen uit kas te laten cesseeren buiten de hoogste noodzakelykheid, wanneer daar toe noch alvorens qualificatie van deze hoofdplaats erlangd zal moeten zyn;

het getal der Javaansche arbeiders voortaan op 10 koppen te bepalen, daar er nu wel 50 zyn aangehouden; en, zo er meer noodig zyn, daar van als dan voldoende reeden te laten geeven; jaarlyks almede te laten verstrekken:

uit het provisie-magazyn:

arak, zo veel als tot randzoenen voor de bezetting nodig is, de legger tegens 360 kannen gerekend, zonder eenige nadere afschryving voor spillage, dewyl de spillage dan daar van is afgetrokken;

180 kannen lamp-oly,

80 ƒ wax-kaarssen,

3 • katoene gaaren en het zout tot randzoen volgens het getal der bezetting;

uit de arthillerie:

12 bossen scherpe snaphaan-patroonen,

100 ƒ buskruit, mits by eene aparte specificatie word aangetoond, waar toe het verbruikt word,

3 kippen lond,

2 p^r kardoes-naalden,

1 ƒ • -gaaren,

1 bos kurk,

6 boeken kardoes-papier;

uit de wapenkamer;

2 p^r trom vellen,

1 bos trom leinen,

1 • • snaaren,

1 • • spanders, doch het meerder benodigde voor

de tamboers, die aldaar tot het aanleeren geplaatst worden, uit den voorraad van het Bataviasche guarnizoen te laten suppleeren, als niet tot de lasten van deeze veld-schans behoorende;

1 R koper-draad,

1 • yzer,

2 • lyn,

50 pees vuursteen;en;

uit den medicinaalen winkel:

aan medicamenten, zo veel de bepaaling voor het getal der koppen aldaar bedraagt;

uit den kleinen winkel:

1 riem klein formaat papier,

$\frac{1}{2}$ • groot • •

3 bossen pennen schagten,

$\frac{1}{4}$ R gaaren, grof, Hollandsch,

1 p^s penne-mes,

1 R rood zegel-lak;

uit het ambachts kwartier:

4 p^s wit kwasten,

2 R kryt,

2 p^s groote mandens

4 • dubbelde •

6 • enkelde •

uit het yzer magazyn:

125 R yzer

10 • staal,

30 • spykers;

van de equipage-werf:

10 R roet,

6 tonnetjes swartzel,

1 vat teer,

4 p^s teer-kwasten

25 R Persiaansche roode aarde, en

uit de waater-poort:

200 p^s stroozakken;

3° de willekeurige en tegens de ordre by die boekjes plaats vindende jaarlyksche afschryvingen op de arak voor spillage tot wel 72 kunnen aan de Compagnie te laten vergoeden, zo men niet voldoende kan aantoonen daar toe gequalificeerd geweest te zyn;

- 4° en, dewyl men vermeent, dat de commandant aldaar met de voornoemde verstrekkingen in een jaar ruim kan rondschieten, hem, hetgeen hy zal oordeelen nader nodig te hebben, by een extra eischje te laten vragen, mits de reedenen der benodigtheid duidelyk bekend stellende;
- 5° geene andere verstrekkingen aan deze post te laten doen dan in ruiling van de goederen, wier defecten de commandant kan aantoonen en die hy zodanig terug leevert en verantwoord;
- 6° daar alles hier op Batavia voor deze post gerepareerd of aangemaakt word en dus de timmerman, smit en metzelaar, die daar worden aangehouden, onnodig zyn, deze ambagtslieden voortaan aldaar te excuzeeren en naar herwaards te laten overkomen;
- 7° en dewyl maar al te klaar gebleeken is, hoe ruim en ongequalificeerd men op gemelde post in de verstrekkingen en afschryvingen is te werk gegaan, den commandant aldaar te gelasten zich te verantwoorden, waar toe de exorbitante verstrekkingen in het generaal gediend hebben en in het byzonder omtrent het geen by de kassa-rekening seedert den jaare 1787 te vooren komt en gediend zoude hebben tot reparatie, timmeragie, etc., onder aantooning tevens van de daar toe erlangde qualificatie, ten einde over het een en ander, na het inkomen dezer verantwoording, nader te disponeeren;
- 8° vermits de visitateur-generaal opgeeft, dat het boekjaar 1786/7 niet is overgekomen en dus door hem niet naargezien is kunnen worden, de voornoemde commandant te gelasten om hetzelfde naar herwaards te zenden en voortaan telkens om de zes maanden alle effecten op te neemen en het rapport daar van herwaards te zenden, mitsgaders den inventaris achter de consumptie-boeken te insereeren, het welk geheel buiten gebruik is;
- 9° ofschoon men geenzints als gepermitteerd kon aanmerken de verstrekkingen, die aan deze post geschied zyn voor het jaar 1760/1, zich echter voor deze keer te reguleeren

naar de som, die in dat en de overige vier jaaren zyn afgeschreeven tot / 6000, en het geen successive 's jaars in de volgende jaaren meer is opgebracht te laten vergoeden, zo door de gewezen commandanten of hunne erfgenamen, als den tegenswoordigen en daar van door den voornoemden visitateur-generaal eene reekening te doen formeeren.

Met relatie tot de veld-schans Tangerang is beslooten:

1° dewyl voor deze post mede by de memorie van ménage geene bepaaing der lasten gemaakt is, alle de verstrekkingen aan de commandanten van dezelve voortaan gelykstandig te stellen met die, dewelke de officieren in het Bataviasche guarnizoen genieten, met uitzondering echter van de huishuur en het drinkwater, vooral daar deze post buiten dien een toereikend middel van bestaan aan deszelvs commandant geeft;

2° te laten continueeren de maandelyksche verstrekkingen voor ieder hoofd aldaar van:

de ordinaire kost-gelden,

5 bossen pady,

5 kannen arak.

1 loot peeper,

$\frac{1}{4}$ kan zoete oly en

4 ƛ zout;

voorts in het jaar aan dezelve te laten verstrekken:

uit het provisie-magazyn:

arak, zo veel als tot randzoen van de bezetting aldaar noodig is en de leggers tegens 360 kannen te bereekenen, zonder eenige nadere afschryving voor spillage te verantwoorden,

60 ƛ waxkaarssen,

180 kannen lamp-oly,

3 ƛ kattoene garens,

zout tot randzoen naar het getal der bezetting;

uit de arthillerie:

100 ƛ buskruit, mits by een aparte specificatie word aangetoond, waar toe het verbruikt is,

12 bossen scherpe snaphaan-patronen,

- 3 kippen lont,
- 2 p° kardoes naalden,
- 1 ⌘ kardoes gaaren,
- 5 boeken kardoes papier;
 uit de wapen-kamer:
- 2 p° trom vellen,
- 1 bos trom linnen,
- 1 " snaaren,
- 1 " spanders,
- 1 ⌘ koper-draad,
- 1 " yzer,
- 2 " lym,
- 50 p° vuursteen;
- uit den medicinalen winkel:
zo vele medicamenten, als de bepaling voor het getal
der daar bescheidene koppen bedraagt;
 uit den kleinen winkel:
1 riem klein formaat papier,
1/2 " groot " "
- 3 bossen pennen-schagten,
1/4 ⌘ gaaren, grof, Hollandsch,
- 1 pees pennemes,
- 1 ⌘ rood zegul-lak;
 uit het yzer-magazyn:
- 20 ⌘ spykers;
 van de equipage-werf:
4 p° trek-linnen,
- 1 vat teer,
- 4 p° teer-kwasten,
- 25 ⌘ Persiaansche roode aarde;
- 3° al het meerder benodigde by een extra eischje te laten
eisschen, mits de reeden van benodigtheid duidelyk daar
by bekend gesteld en de defecte goederen in ruiling
terug gegeven en verantwoord worden;
- 4° enz.
- 5° den commandant te gelasten om al het ontvangen wordende

van de hoofdplaats specifiek in te neemen en by weder verstreking te verantwoorden;

- 6° voortaan van zes tot zes maanden een behoorlyke opneem te laten doen van 's Compagnies per restant zynde effecten aldaar en die van ultimo Augustus, achter de guastos-boekjes geinsereerd, naar herwaards te zenden, dat men geomitteerd heeft.

6 November. *Voorschriften omtrent het vertimmeren van schepen ten eilande Onrust.*

Om in het vervolg zulke reedenen, als eenige capitains hebben aangehaald, waarom zy hunne berichten niet kunnen beëdiguen, voor te komen, als strekkende om het oogmerk, dat deze regeering daar mede bedoeld heeft, te verydelen, zo is als nu nader goedgevonden en verstaan met relatie tot de reeds gestatueerde ordres, rakende het vertimmeren der scheepen ten eilande Onrust:

- 1° den baas ten gemelde eilande te gelasten om voortaan, by het vertimmeren van eenig schip, geene ruuwe, swaare houtwerken, tot zo verre dezelve beëdigd moeten worden, te laten verwerken, zonder dat zy alvorens aan den capitain of, by indispositie van dien, aan den capitain-lieutenant van het in vertimmering liggend schip ruw zullen zyn vertoond; en
- 2° om alle captien by ziekten van de capitains voor te komen voor den aanstaande te statueeren, dat by de vertimmering der scheepen de capitain-lieutenants, by ziekte hunner capitains, de reparatie der bodems en de daartoe verbruikt wordende materialen zullen moeten naar gaan en hun dus voor zo verre onder dezelve verplichting te brengen, als waar onder de capitains thans zyn.

Zie ook 25 December 1788 en 27 October 1789.

9 November. *Wijziging van het bepaalde op 30 October 1787 ten aanzien van de bosschen op Java.*

Is goedgevonden en verstaan het besluit dezer regeering van

den 30^{en} October 1787, waar by bepaald is, dat de hout-handelaars met hunne vaartuigen jaarlyks maar een tocht zullen mogen doen, in zo verre te altereeren en te mitigeeren en dus voor den aanstaande aan de Chineezzen, die zich met den hout-handel erneeren, permissie te geeven om jaarlyks twee tochten met hunne vaartuigen naar Java te doen ter afhaal van houtwerken, doch onder die expresse restrictie nochtans, dat namentlyk nog door de Chineezzen, nog door anderen, in Compagnies afgezonderde hout-bosschen of blandongs zal mogen worden gekapt, maar dat dezelve altoos hunne houtwerken uit de door hun in huur bezeeten wordende negoryen, dan wel uit het district van Blora zullen moeten laten aansleepen; met recommandatie aan de Javasche ministers om te zorgen, dat de Rembangs resident met alle vigilantie en nauwkeurigheid daar op acht slaat.

17 November. *Verbod tegen dobbel- en hasard-spellen.*

Sedert eenigen tyd by deze regeering niet dan met de niterste onstichting ontwaard zynde, dat, in vilipendentie van de daar tegens liggende wetten, de dobbel- en hazard-spellen by Compagnies dienaaren en burgers te dezer hoofd-plaats zo zeer zyn toegenomen, dat zy zich niet ontzien dezelve opentlyk in de herbergen en publieke plaatzen en zelfs in hunne privaate en particuliere huizen en thuinien te oefenen en te exerceeren, waar door niet alleen allerhande disorders ontstaan, groote geld sommen worden verloren tot ruine van zich zelfs en hunne families en onbetaalbare schulden gemaakt worden, maar ook hunne diensten, officien en broodwinningen verwaarloosd en allerhande onbehoorlyke middelen ter bekooming van gelden in het werk gesteld moeten worden, tot merkelyk beswaar van de Compagnie en de goede ingezeetenen en verregaande ergenis van de gemeente; en het dus ten hoogsten noodzakelyk is, dat dit zo verderfelyk kwaad werde tegen gegaan en gestuit; zo is goedgevonden en verstaan aan alle Compagnies dienaaren en burgers allhier, van wat staat of rang

dezelve ook zyn, op het sterkste te verbieden eenige dobbel- of hazard-spellen en generalyk eenige spellen, die om grof of om hoog geld gespeeld worden, te excerceeren, van wat natuur die ook zouden mogen weezen, dan wel onder wat benaming ook op dezelve te wedden of daar in deel te neemen, en elk en een iegelyk expresselyk te interdiceren eenige van die dobbel-, hazard-, groove of hooge spellen in hunne huizen, hetzy herbergen, koffyhuizen of andere publieke plaatzen, dan wel particuliere huizen en tuinen te proponeeren, admitteeren, toe te laten of te gedogen, op poene, dat de bewoonders of eigenaars van die huizen of tuinen, die dezelve tot het excerceeren van zulke spellen laten gebruiken of die daar in gedoogen, voor de eerste reis zullen verbeuren eene boete van duizend ryksdaalders en voor de tweede maal van twee duizend ryksdaalders; en dat die geenen, die bevonden zullen worden dezelve spellen te hebben gespeeld, geproponeerd of geëxcerceerd, dan wel daar op gewed of daar in deel genomen te hebben, zullen verbeuren voor de eerste maal eene boete van vyf honderd ryksdaalders en voor de tweede reis het dubbelde van dien, te appliceeren een derde voor den aanbrengrer, een derde ten behoeven van de armen van de gereformeerde Nederduitsche diacony alhier en een derde ten behoeven van den officier, die de calange zal doen; en dat daar en boven tegens alle de overtreeders, zo van de directe woorden, als de intentie dezer interdictie, voor de derde reis naar rigeur van de beschreeven wetten zonder eenige conniventie zal worden geprocedeerd en wel byzonder ten opzichte, zo van Compagnies dienaaren, als burgers, tot suspensie van hunne diensten, officien en neeringen en tot al zulke correctie en straffen, als bevonden zullen worden naar merites en gelegenheid der zaak te behooren.

Voorts ten dien einde wel expresselyk den advocaat fiscaal van Indië en alle andere officieren van de justitie te ordonneeren hier op zonder aanzien van perzoon nauwkeurig acht te geeven en des aangaande van het geen hun voor zal komen, behoorlyke informatien te beleggen en zodanige poursuites te doen, als zy naar justitie gehouden zyn, zonder daar van in gebreeken te

blyven of eenige dissimulatie te gebruiken; en hier van de gemeente te adverteeren.

26 November. *Verbod voor de buiten-kantoren tegen het ongeautoriseerd verstrekken van tafel-gelden aan de kapiteins en officieren van 's Lands oorlogschepen.*

Dit verbod is afkomstig van Heeren XVII^{een}.

26 November. *Bepaling, dat oorlogschepen van vreemde natiën niet meer op de reeden van Compagnie's Aziatische bezittingen zouden worden toegelaten, tenzy in het geval van alleruiterste nood*".

Dit voorschrift is afkomstig van de Staten Generaal, welke reeds den 5^{en} Maart 1789 daartoe een besluit namen.

In de resolutien van Commissarissen-Generaal van 11 Januarij 1794 vindt men ter zake het volgende aangeteekend:

aan de vergadering van Heeren XVII^{een} in consideratie te geeven, dat de voornaamste der zwaarigheden, welke zig in de uytvoering der voorschreven resolutie van Haar Hoog Mogende opdoen, hier in bestaat, dat het de Compagnie op verre de meeste van haaren bezittingen aan magt en defensie ontbreekt om, wanneer vreemde oorlogschepen tegen de hun genotificeerden inhoud van voorschreven resolutie aan zouden willen onderneemen eenige derzelve, ook buiten het geval van uiterste nood, aan te doen en eenige baayen of havens in te lopen, zulks te kunnen beletten; en dat ook op die plaatzen, alwaar dit al mogelyk zoude zyn, zulks niet zoude kunnen geschieden sonder de Comp^e, voor al in haaren thans so weerlosen staat, aan groote schadens en nadeelen bloot te stellen, teegens welke zwaarigheden, na het inzien van Commissarissen Generaal, in Indië niet wel middelen uit te denken zyn; eu dat Commissarissen Generaal dierhalven verzoeken om ten spoedigsten met nadere en positive instructien te mogen werden gemunieerd, hoedanig zig, so wel op plaatzen, daar het mogelyk, als daar het on-

mogelyk is om zulks met geweld te beletten, te gedragen, wanneer oorlogsscheepen of gewapende manschappen van vreemde natien mogten tragten in weerwil der aan hun genotificeerden inhoud der voorschreven resolutie van Haar Hoog Mogende de etablissementen van de Nederlandsche Compagnie, ook buyten het geval van uystersten nood, aan te doen.

Wijders bevatten de resolutiën van Commissarissen-Generaal van 12 Maart 1794 ter zake nog het volgende:

Geremarqueert zynde, dat van vroege jaaren af op Java allezints heilsaame beveelen zyn geweest om geen vreemdelingen aldaar te admitteeren, maar deselve by aankomst af te wysen, en die orders ook steeds agtervolgt zyn geworden, zonder dat daar uit, voor zo verre bekend is, eenige inconveniënten zyn voortgevloeit; dat ook de voorschreven resolutie Hunner Hoog Mogende daar in geen de minste verandering te weege gebracht, maar de gemelde orders integendeel meerder kracht by gezet heeft en de door de hooge Regeering van Indië geopperde bedenkelijkheden tegen de letterlyke uitvoering derzelve geen relatie kunnen hebben tot Java, zo is goedgevonden en verstaan den Gouverneur van Java's Noord-Oost-cust te recommandeeren de voorschreeven, op Java berustende orders in alle voorkomende gelegentheden by aanhoudentheid naar uiterste vermogens ter executie te doen stellen en te doen observeeren.

Nog opgemerkt zynde, dat ongeagt de voorengemelde stand houdende orders de door de hooge Regeering van Indië gemaakte zwarigheden by verschyn van vreemde oorlogsscheepen egter op Java plaats zouden kunnen vinden en dat tot eene gedeeltelyke uit den wegruiming en opligting van dien, voor zo veel dat gouvernement aangaat, bepaalt zoude kunnen worden, dat, ingevalle de overheeden van zulke scheepen, geinsinueert zynde om te vertrekken, na gedane protestatie tegen hun verblyf ongenegen mogten zyn de rhede te verlaten, als dan zorge zal moeten worden gedragen, dat geene vaartuigen, hoe genaamt ook, naar boord van de gemelde scheepen vaaren en ook niemand van

deselve, hy zy wie hy zy, aan land koome, onder wat pretext het zoude mogen weesen, en dat, wanneer zy daar geweld willen gebruiken, dan geweld met geweld te keer gegaan behoort te worden; zo is, uyt aanschouw van de situatie, waar in de Compagnie zig, voornamentlyk ook met opzigt tot haare militaire en navale magt, thans bevind, goedgevonden en verstaan den Gouverneur van Overstraten voor te houden, dat heeren Commissarissen Generaal in de presente omstandigheeden, waar in de republiek en in het byzonder de Compagnie zig bevind, vry raadsamer oordeelen het by een ernstige protestatie te laten berusten, als tot het emploieeren van middelen van geweld over te gaan, en dat de duisterheid, welke de woorden: *uitterste nood* in zig bevatten, waaromtrent de bepaaling of opheldering van de nadere verklaring hunner Hoog Mogende zal moeten worden afgewagt, intusschen kan dienen om niet meerder gratie eenige toegeventheid te gebruiken omtrent scheepen, die wezentlyk aan het een of ander gebrek hebben of door zee-nood genootzaakt zyn geworden een der Javasche comptoiren aan te doen, mits alle ommegang met den inlander zorgvuldig tegengegaan en belet worde.

26 November. *Verbod tegen het bezit van schietgeweer in de Bataviasche bovenlanden.*

Door den heer Gouverneur Generaal te kennen gegeven zynde, dat zyn Edelheid reeds te meermalen hoogstdezelfs gedachten had laten gaan om de meenigvuldige moorden, die er dagelyks in de boven landen met schietgeweer gepleegd wierden, op de best mogelyke wyze tegen te gaan en dat de gecommiteerde tot en over de zaaken van den inlander, Hendrik Isaac Guitard, daartoe aan zyn Edelheid als het geschikste middel had opgegeven het beletten, dat niemand in de boven landen met eenig schiet-geweer gewapend ging en daar toe aan niemand eenige permissie verleend wierd;

zo is goedgevonden en verstaan den gemelde gecommiteerde te recommandeeren voor het aanstaande jaar geen passen te

verleenen aan de mandadoors der landen voor het houden van schietgeweeren of snaphaanen en alle de geenen, die als dan met schietgeweeren gevonden worden, aan te houden en hunne geweeren te confisqueeren om hier door het getal daarvan, zo veel doenlyk, te verminderen.

26 November. *Tijdsbepaling, binnen welke dienaaren van de Compagnie zich moesten voorzien van actiën in die vennootschap.*

De heeren Meesters op de door deze regeering geproponeerde modificatie in hunne WelEdele hoog achtbare ordres, by welke bepaald is, hoe veel actien 's Compagnies dienaaren in Indië in de Compagnie volgens huune onderscheidene qualiteiten en bedieningen moeten haerideeren, goedgevonden hebbende te bepaalen, dat voortaan alle de personen, tot welken het verzoek dezer regeering daar omtrent zich uitstrekt, zullen kunnen volstaan met zich, in cas van bevordering, binnen een bepaalden tyd van de vereischte actien te voorzien, doch dat, vermits de voorslag dezer regeering om zulks te doen by eerste gelegendheid hun WelEdel hoog achtbare al te vage is voorgekomen, hoogstdezelfen begeeren, dat daar omtrent die zelvde bepaling van tyd zal worden geobserveerd, als by hoogstderzelver primitief aanschryvens over deze materie voor de als toen in posten zynde leeden is gefixeerd; zo is goedgevonden en verstaan een ieder, die zulks aangaat, zo hier, als op de buiten comptoiren, daar van te informeeren en de tyd tot zodanige voorziening van actien te bepalen binnen den tyd van drie jaaren.

1 December. *Voorschrift nopens kruit-rekeningen.*

Is goedgevonden en verstaan voor den aanstaande te statueeren, dat in het hoofd van ieder kruit-rekening gesteld zullen moeten worden de plaatsen, werwaards de reizen geweest zyn, en de quantiteit kruit, die de overheeden by vertrek van hier binnen boord ontvangen hebben, en dat voortaan by gemelde reekening specifiek genoteerd zal moeten worden het getal kardoezen of

patronen, die ieder keer worden aangemaakt en gevuld, dewyl dit een en ander tot noch toe geomitteerd is.

En, vernits men by de resumtie der kruit-reekeningen heeft ontwaard, dat alle scheepen en mindere vaartuigen, ongeagt dezelve groote of kleine quantiteiten kruit in hebben, echter ieder 's maandelyks 10 ponden spillage opbrengen voor twee maal kruit te keeren of vyf ponden voor ieder reis, zo is verders goedgevonden en verstaan den commandeur en opper-equipage-meester te gelasten daar omtrent eene bepaling te maken en dezelve te schikken naar de quantiteiten, die aan de scheepen en vaartuigen by vertrek van hier zullen worden afgegeven.

14 December. *Last op de buiten-kantoren zorg te dragen, dat »de bevinding op derzelve negotie-boeken met de »daarop gemaakte rcmarques en marginale aantee-»keningen” bij de eerste gelegenheid beantwoord werden.*

Enkele buiten-kantoren zonden in het geheel geen antwoord, anderen eerst »na een langen tyds verloop”.

Het nadeel, daardoor veroorzaakt, zoude op de gouverneurs en hoofden der kantoren verhaald worden, »ten waare men »van het uitstel voldoende reedenen kan geven”.

21 December. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

Vereischt werd eene som van 50,000 rijksdaalders aan Nederlandsche ducaten en in Indië gangbare zilveren spetiën.

De »telling” moest »ten eersten” geschieden; de assignatiën zouden in October 1790 afgegeven worden; en de uitbetaling in Nederland, geld om geld, plaats hebben na de najaars-verkoop van 1791.

21 December. *Verpachting van de »gemeene” middelen van het koningrijk Jakatra voor het jaar 1790.*

Uit overweeging, dat, hoe zeer men zich ook had mogen

vleien, dat door den vrede, die men nu sedert eenigen tyd gehad heeft, zo de algemeene, als particuliere welvaart weder hier ter plaatze tot haare voorige bloei gebragt zoude zyn kunnen worden, de naweeën van den jongst geëindigden oorlog met de kroon van Engeland echter zich noch zo zeer doen gevoelen, dat alle takken van handel noch steeds by aanhoudendheid als treuren, waar toe inzonderheid de papieren van credit, die men uit gebrek aan contanten verplicht is geweest te moeten invoeren en noch buiten staat is in te wisselen, mitsgaders de geheerscht hebbende en noch subsisteerende onlusten met sommige inlandsche natien mede niet weinig toebrengen; en dat, daar men noch steeds de aangenaame hoop koestert, dat de zaken eens eindelyk tot haaren vorigen staat zullen komen, het niet raadzaam zoude wezen Compagnies gerechtigheeden als noch voor langer als een jaar te verpachten, te minder, daar de pachters noch in het onzekere hunne pachten moeten aanslaan, en men als dan beter in staat is over den uitslag daar van te kunnen oordeelen en de Compagnie dan ook minder gevaar loopt, dat zy daar by benadeeld zal worden, dan wanneer dezelve voor den gewoonen tyd worden afgestaan; is goedgevonden en verstaan de verpachting der domainen alhier weder slechts voor een jaar en dus eenelyk voor het aanstaande jaar 1790 te laten geschieden en den dach daartoe te bepalen op Maandach den 28^{en} dezer.

En hoe zeer deze regeering ter sessie van den 30^{en} December 1788 beslooten heeft den impost op het gemaal weder te doen verpachten, zoo heeft egter het request van den pachter van het zelve maar al te duidelyk doen zien, dat het als noch voor de Compagnie te prefereeren is deze geregtigheid, in stede van te verpachten, te doen collecteeren, te meer nog te eene maal onzeker is, of en welke quantiteyt tarwe men van de Caap zal bekomen; en is mits dien ook goedgevonden en verstaan de collecte van voornoemde impost op het gemaal, tot dat dezelve weder verpacht zal worden, even als in 1784 te laten geschieden door den baas van de koorn-molens en denzelven, buiten het gewoon tractement van 12 ryksdaalders,

uit het te collecteere noch toe te leggen rd^s 10 of in het geheel rd^s 22, mits hy zich in alles stipt reguleert naar de schikkingen en conditiën, die op de pacht van de koorn-moolen bepaald zyn en maandelyks aan den sabandhaar en licentmeester verantwoord, wat door hem voor het gemaal gecollecteerd is, om door dezen weder onder ultimo December aan de Compagnie verantwoord te worden.

En tot voorkoming van alle fraudes hier omtrent is tevens goedgevonden en verstaan te statueeren, dat, zo lang de voornoemde impost op het gemaal by collecte zal worden geheeven, de brood-bakkers alhier verplicht en gehouden zullen zyn telkens, wanneer zy tarwe naar de moolen laten brengen, de netto quantiteit daarvan aan den voormelden sabandhaar te laten opgeeven en daar toe een permissie-briefje, waar by die quantiteit behoorlyk staat uit gedrukt, te haalen; en tot de afgave daar van den meermelden sabandhaar zo wel te qualificeeren als om, by ontdekking van fraude, de tarwe, die zonder zodanig licentbriefje dan wel boven het daar by bepaalde naar de moolen word gebragt, aan te haalen en ten voordeele van de Compagnie te confisqueeren en door den overtreeders noch daar en boven de dubbelde waarde van dien te doen betaalen.

Terwyl voorts met opzicht tot het meel, het welk, zo door den scheeps overheden, als door andere persoónen, van de Caab de Goede Hoop, dan wel van Bengale of Chiua zal worden aangebragt, beslooten is den meermelden sabandhaar almede qualificatie te verleenen om daar van den gewoonen impost van een ryksdaalder voor ieder pikol te heffen, even zo als zulks by art. 20 van de conditiën der pacht van de koorn-moolen bepaald is, en dit bedragen almede onder ultimo December door denzelfven te doen verantwoorden.

24 December. *Bepaling, dat het voorgeschrevene op 31 October 1788 nopens touwwerk geene betrekking had op gemoetoe-touw.*

Dit was bevonden veel duurzamer dan het vaderlandsche touwwerk te zyn, »mits 'er geen zoet water of vuilgheid bykomt''.

²⁸ December
¹² Januarij - *Uitvoer-regten op vogel-nestjes.*

Alvorens over te gaan tot het verpachten der Jaccatrasche domainen voor het jaar 1790 in overweging genomen zynde, dat er in de boven landen alhier, naar opgave, circa veertig pikols voogelnestjes worden ingezaameld, waar van de Compagnie, wanneer die worden uitgevoerd, tot noch toe niets aan gerechtigheid geniet, en dat dus daar van, even gelyk op Java plaats heeft, mede eenige uitgaande rechten voldaan zouden kunnen worden; zo is goedgevonden en verstaan voortaan van de gemelde vogelnestjes, die hier in de boven landen vallen, wanneer dezelve worden uitgevoerd, te laten betaalen zes procento ten behoeve van den pachter van de in- en uitgaande rechten of de boom en 25 rd* voor ieder pikol ten voordeele van de Compagnie; en dit laatst gemelde bedraagen door den sabbandhaar en licentmeester te laten collecteeren en verantwoorden; en hier van de gemeente noch op heeden kennis te geeven, ten einde de verpachting daar naar te doen.

Zie ook 1 Julij 1791.

29 December. *Voorschrift nopens de spillage bij het kruit keeren aan boord van Compagnies schepen.*

Is goedgevonden en verstaan de spillage voor de quantiteit van meer dan 2000 ponden te laten op den ouden voet, namentlyk op vyf ponden voor iedere reis, doch omtrent de quantiteiten van 2000 ponden en daar beneden de spillage te bepaalen op twee ponden op de duizend ponden, voor ieder keer, dat het kruit volgens de ordres moet gekeerd worden.

31 December. *Beëeliging van gecommitteerden tot den »opmeem'' van transporten van administratiën.*

In consideratie genoomen zynde, dat men niet zonder reeden beducht moet weezen, dat 'er zomwylen administratiën door den eenen administrateur aan den anderen worden overgegeven, waarin die goederen niet gevonden worden, die daar in volgens

de boeken moeten zyn, zo als noch onlangs met de zeil-makers-winkel op de equipage-werf maar al te duidelyk is gebleeken, en er dus veelyds konkelaryen kunnen plaats hebben tusschen den afgaanden en aankomenden administrateur met de over bevonden tegens de te min zynde goederen te verrekenen en het dan noch mankeerende met geld te suppleeren, waar door, niet alleen noodwendig confusien moeten ontstaan, maar ook de Compagnie veel tyds de lydende party moet worden, zo is om hier in, zo veel doenlyk, te voorzien goedgevonden en verstaan by het doen van transporten van alle administratien van den eenen administrateur aan den anderen de gecommiteerdens, die tot den opneem en het zien doen van transport geëmployeerd zullen worden, de door hun desweegen over te geeven raporten voor den Raad van justitie dezès kasteels te doen beëdigen, dat de goederen, by die transporten vermeld, in waaren weezen zyn geweest, en in zelve voegen door de administrateurs mede den eed te doen praesenteeren, dat daar omtrent tusschen hun geen conventien, hoe ook geuaamd, gemaakt zyn.

31 December. *Bepaling, dat voor reizen naar de groote Oost op Compagnie's schepen geen gebruik meer zoude worden gemaakt van Javaansche matrozen.*

Zulks werd vastgesteld uit consideratie, dat buiten en behalven, dat het veel moeite in zich zoude hebben en niogelyk niet wel doenlyk zoude weezen alle inconvenienten uit den weg te ruimen, die nu in de bereiking van het oogmerk om van de Javasche zeevarenden een nuttig gebruik te maken hinderlyk zyn, het maar al te duidelyk blykt, dat die natie te lui en te vadzig van aard is om daar van in den zee-dienst dat gebruik te kunnen maaken, dat men zich in den beginnen had voorgesteld, en dat de commandeur zelfs komt te allegeeren, dat hy zeer gaarne wenscht van die zeevarenden ontslaagen te weezen, en verzekert dat hy het werk veel spoediger met Chineezzen dan met hun kan verrichten".

31 December. *Bepaling, dat Tji-bлагоeng weder onder Tji-andjoer zoude sorteeren.*

Is goedgevonden en verstaan, conform het door den adipatty van Tjanjour en den aria van Tjiblagong gedaan verzoek, des laatstgemeldens regentschapje, Tjiblagong, mede gelyk bevorens onder de tjoetaks van Tjanjoer te laten sorteeren, mits hy, adipatty, ingevolgen zyne aanneeming, dan ook overneemt de schuld van het gemelde landschap, zo ten behoeven van de Compagnie, als van den oud-gecommiteerde, van Riemsdyk, en die onder ultimo December 1790 finaal liquideert.

Zie ook 23 Junij 1747.

31 December. *Bepaling, dat Wanajasa weder onder Krawang zoude sorteren.*

Is goedgevonden het landschap Wanniasa, dat bevorens altoos onder Crawang gehoord heeft, doch in 1770 tot een regentschap op zich zelve gemaakt en thans vacant geraakt is door de crimineele detentie van dies regent, Soera di Carra, weder als bevorens onder Crawang te stellen om den regent aldaar te dedommageeren voor het weinige land, dat die van Bandong nodig zal hebben tot den afvoer en opschuuring van de in het laatstgemelde regentschap ingezameld wordende producten, onder dit beding nochtans, dat door den regent van Crawang, volgens zyn aanneeming, de restant schuld van Wanniasa aan den oud-gecommiteerde, van Riemsdyk, zal worden overgenomen.

1790.

15 Jannarij. *Gangbaar verklaring van Spaansche matten of »kopstukken».*

Men maakte zwarigheid dergelyke, uit Nederland aangevoerde munten aan te nemen, waarom de Regering eenige daarvan liet wegen en essayeren, welke bleken goed te zijn.

Een iegelijk werd mitsdien gelast die munten »als goede en »gangbare muntspeciën aan te nemen”.

Zie ook 26 Junij 1798.

22—29 Januarij. *Maatregelen tot zuivering der negotie-boeken van »schyn-restanten”.*

Door den heere Gouverneur Generaal ter tafel gebragt zynde het door den visitateur generaal overgegeven, beraisonneerd bericht nopens alle schyn-restanten, waar van de Indische negotie-boeken dienden gezuiverd te worden, zo is, na eene nadere resumtie van het gemelde bericht, deezen aangaande en wel met opzigt tot deeze hoofdplaatze beslooten :

1. etc., etc.

13. Wyl het canon, alhier ter hoofdplaatze langs de batteryen op bolwerken en buiten-posten geplaatst, met het kostende onder de restanten voortloopt en weder op andere gouvernementen en buiten-comptoiren gedeeltelyk niet, gedeeltelyk zonder waarde als in gebruik zynde, afgeschreeven en onder ongetaxeerde goederen ingenomen word, derhalven om een eenparigen voet in deezen te houden en het canon, schoon in gebruik, echter als een reël effect moet worden geconsidereerd, de ministers en bediendens op de respective buiten-comptoiren circulair te gelasten om al het yzer en metaal canon, zonder onderscheid, waar het zelve geplaatst is, met hunne gelds-waarde by de boeken te laten voortloopen en ten dien einde, die onder ongetaxeerde goederen worden gevonden, in faveure van voorjarige lasten en ongelden met hunne wezentlyke waarde weder by de boeken in te neemen om daar by als waare restanten te blyven voortloopen, met die stipulatie egter, dat by het slot der boeken en het specificceeren der canons distinct zal moeten worden aangewezen, hoeveel stukken en van wat caliber op ieder der bolwerken of batteryen te vinden zyn of in de arthillery ter waarlo leggen, terwyl voor het overige blyft standhouden de oude order om de rampaarden, affuiten en het geen verder in gebruik en de dagelyksche sleet onderworpen is, by de

afgave uit de arthillery voor de batteryen op fortificatio-ongelden af te schryven.

17. Is verstaan de guarnizoens-wapenkamer met en benevens het geene op de man is, den voorraad der pennisten geweeren, zo mede die der Oost- en West-zydsche burglary, mitsgaders der Papangers en Mooren, exact te laten opneemen en daar van, agter het wapenkamersjournaal, te laten formeeren eene inventaris, by wyze van een ruitekaart, zonder geld, van ieder hoofddeel byzonder, waar op vervolgens maandelyks moet worden gedebiteerd of gecrediteerd, het geene de respective corpsen afgelangd is, dan wel in ruiling te rug ontfangen hebben.

17 $\frac{1}{2}$. Het hoofd der militie en verdere, commandeerende officieren der pennisten en burger compagnien te recommandeeren om alle zes maanden, gerekend onder ul^o February en Augustus, aan den heer Directeur generaal te bezorgen, by het gewoonlyke rapport van den opneem, de zogenaamde ruitekaart, die door de schryvers der compagnien worden geformeerd, waar op distinct ingeschreeven is al, het geene in de zes maanden ontfangen, te rug gegeven of abzent geraakt is, met accurate aanwyzing van de daar na aan handen zynde restanten, ten einde daar na aan den boekhouder van de wapenkamer te worden afgegeven ter confrontatie tegen de boeken, om by ontdekking van aanmerkings-waardige verschillen berigt te doen, daar het behoort; en voorts de confrontisten der Bataviasche administratie-boeken te gelasten, by onderzoek van de agterstallige boeken der wapenkamer, op dit poinct behoorlyke reflexie te slaan.

34. De ministers en bediendens op de respective buiten-comptoiren circulair te gelasten om alle de by hun aan handen zynde vaartuigen, wanneer niet in gebruik zyn, zo lange gelaxeerd onder de restanten te laten voortloopen, dog, dezelve reeel in gebruik zynde, als dan het kostende (niet alleen de blote hol, maar ook de inventaris) op het comptoir generaal af te schryven om binnen 's lyncs, egter met het waare kostende, by het journaal gesteld te worden en dusdanig by de restanten als ongeschat te blyven voortloopen.

35. etc. etc.

38. Met opzigt tot het guarnisven en de wapenen der bezettingen even en indiervoegen op de respective buiten-comptoiren te doen handelen, als onder dit hoofd-deel ter deezer hoofdplaatze is gearresteerd, en de ministers en bediendens circulair daar van een copia ter observantie te laten toekomen.

39. Gemelde ministers te recommandeeren om in 't vervolg de berekening van 4 en 12 penningen by de negotie-boeken met 8 penningen of een heele stuiver te verwisselen, welke manier conform de order over Indië stand grypt.

40. etc. etc.

52. De gereedschappen op de onderscheidene winkels, enz. te laten afschryven, als onbequaam zyn of worden, en deeze ordre de ministers en bediendens der respective buiten-comptoiren circulair ter observantie aan te beveelen.

83. De ministers en bediendens der respective buiten-comptoiren, waar zegels gestempeld worden, circulair te gelasten om, eeven en indiervoegen als voortaan ter deezer hoofdplaatze zal moeten geschieden, de zegels direct na derzelver stempeling op haare waarde ten favore van inkomsten te brengen en het nodige papier en gereedschappen tot lasten, en ten dien einde by de boeken een reekening te formeeren onder de naam van gestempelde papieren, om ten voordeele van 's lands inkomsten gebragt en verantwoord te worden.

Zie ook 11 Maart en 17 Mei 1794.

5 Februarij. *Maatregelen tegen morshandel ter reede Batavia.*

Door den waterfiscaal en den sabandhaar en licentmeester gediend synde van berigt wegens het door hun gedaan onderzoek van den door den Engelschen capitain, Day, alhier presumpatief gedreven handel in speceryen, so is dien aangaande besloten: 1° om, so veel mogelyk, den smokkelhandel voor te komen, waar toe het lang en meest onnodig verblyf der Engelschen alhier zeer veel contribueerd, voortaan aan deselve en voornaamentlyk aan de bekende lorrendrayers ten hoogsten

een maand verblyf alhier toe te staan en hun van deese dispositie direct by hun arrivement door den sabandhaar te doen informeeren;

- 2° voor den aanstaande de statueeren, dat de schuyten van vreemde natien, by het over en weer vaaren van en aan hunne scheepen, by en omtrend de Boorn zullen moeten blyven leggen sonder verder op te varen;
- 3° wyl de meeste van die zogenaamde lorredrayers, in steede van dicht by het admiraal-schip, meestal verre van het selve ten anker komen en blyven leggen, den commandeur en opper-equipagie-meester nader te gelasten om aan gemelde particuliere scheepjes van vreemde natien, by hun aankomst, hun ankerplaats by en onder het admiraal-schip te doen aanwyzyn, met qualificatie om derselver gesaghebbers, indien daar aan weygeren te voldoen, uit naam der regeering aan te seggen, dat hun geen de minste adsistentie sal worden verleent;
- 4° omtrent enz.
- 5° te renoveeren de by deese regeering gestelde orders tegen het aan boord gaan van scheepen van vreemde natien op de daar tegen gestatueerde poenaliteiten.

5 Februarij. *Bezuiniging op kerkelyk gebied te Batavia.*

Door den visitateur-generaal gediend zynde van berigt wegens de door hem gedaane examinatie van de staad-reekeningen van de gesaamentlyke Gereformeerde kerken van 1788 en 1789, en welke middelen na zyne gedagte souden kunnen strekken om het capitaal van die kerken, 't welk sterk vermindert, door vermeerdering der inkomsten en vermindering der lasten eenigsints te ondersteunen en te verbeteren; so is dien aangaande beslooten:

- 1° de organist van de buiten-Portugeesche kerk te stellen op een besolding van rd^s 120 in steede der genootene 280 rd^s, tot tyd en wyle dit godshuis weeder van een orgel zal voorsien zyn;
- 2° de organist van de hospitaals-kerk te stellen op rd^s 80 in steede van rd^s 120, vermits er aldaar weinig te doen valt;

3° in steede der jaarlyksche 360 rd^s aan huurloon voor slaaven, welke de blaasbalgen in de respectieve kerken treden, te bepalen:

voor de Hollandsche kerk.....	rd ^s 120.
» » binnen Portugeesche kerk.....	» 60,
» » casteels-kerk	» 60;

4° ten opzichte van het tractement van den koster in de Hollandsche kerk voortaan het salaris als bode van scholarchen in te trekken, terwyl van genoemd collegie gesalariseerd werd met rd^s 40 's maands, waar door dus 48 rd^s uitgewonnen werden;

5° de jaarlyksche afgaave van rd^s 105 aan den koster van de binnen-Portugeesche kerk, bestaande door het opbrengen van 542 coelies tot het schuuren der kronen en voor noodige adsistentie, voortaan te doen cesseeren, terwyl al dit werk door den koster moet worden verrigt voor deszelfs toegelegd salaris, dog daar teegen aan hem te voldoen:

voor het klokkeluiden op 52 Sondaagen.....	rd ^s 25.—
» eenige coelies.....	» 15.—
2 prauwen sant.....	» 2.24,
1 stuk touw voor de klok.....	» 1.12,
voor het schoon houden der servetten, enz. voor het H. Avondmaal, in steede van 24 rd ^s	» 15.—
voor beesems, tamarinde, enz.....	» 5.12,
of 's jaars.....	rd ^s 64.—;

6° aan den koster van de Hollandsche kerk voor het schoonhouden en verstrekte benodigdheden, waar voor jaarlyks is afgegeeven:

voor veegen en stoffen à rd ^s 7 per maand...	rd ^s 84.—
» » van de stoepen à 2 ¹ / ₂ per maand	» 30.—
» schoon houden der kronen.....	» 40.—
voortaan voor deese drie posten 's jaarlyks uit te reyken.....	» 100.—
en nog voor sant en ragebollen, oly, enz....	» 60.—
of te samen een jaarlyksche uitgaaf van....	rd ^s 160.—;

- 7° den koster van de buiten-Portugeesche kerk, in steele der jaarlyksche afgaave van rd^o 58 voor het schoon houden en verstrekte benodigdheden, te laten afgeeven rd^o 40;
- 8° aan den koster van de hospitaals kerk, in steele der betaald wordende rd^o 60:30 voor het schoon houden en benodigdheden, te laten betaalen rd^o 30;
- 9° met opsigt tot de verdeeling der gecollecteerd wordende gelden te blyven by het presente gebruik; en
- 10° wyl de ongelden voor de verbruikt wordende kaarsen te hoog op stok loopen, den kerkmeesters te recommandeeren om hierin voortaan meer menagement te gebruiken en voortaan de benodigtheid van kaarsen voor de kerken van de Mallabaar te vorderen, na een te zenden hout model.

By resolutie van den 20ten Mei 1791 is aan den koster van de Hollandsche kerk te Batavia, wiens inkomsten in een jaar hadden bedragen 247:3: — rijksdaalders, weder toegestaan voor het schoon houden der kerk en het verstrekken van eenige benodigdheden in rekening te brengen 256:30: — rijksdaalders, in plaats van 160 rijksdaalders.

12 Februarij. *Wijziging van het middel van bestaan voor de bedienden bij de equipage-werf te Batavia.*

De Regering vond goed »voor den aanstaande een vaste somma van rd^o 10000 als een middel van bestaan voor de equipage-werf te bepalen en daar in 's jaarlyks te laten participeeren:

de commandeur voor.....	rd ^o	2200,
» vice-commandeur voor.....	»	900,
» zeylenmaker voor.....	»	700,
» stuurman van 't touw-pakhuis voor.....	»	800,
» timmerman voor.....	»	1000,
» kuyper voor.....	»	700,
Transporteeren....	rd ^o	6300,

	Per transport.... rd ^e	6300,
de baas kaartemaker voor.....	»	600,
» » blokkemaker »	»	400,
» » smit voor.....	»	700,
» » van Onrust voor.....	»	2000,

of gelyk boven..... rd^e 10000,

onder deeze bepaling egter, dat de boekhouders zonder detractie de uitdeeling en 't middel van bestaan gaudeeren zullen, dat zy van ouds gemoten hebben; van welke schikking de visitateur-generaal zegd, dat men van weerskanten de voordeeligste uitwerking mag verwagten, door dien de dienaaren, ofschoon daar voor iets minder gesteld is, als een stipte, nauwkeurige bereekening soude afwerpen, daar door gerust zullen wezen, dat zy, nog hunne erfgenamen, nooit door restitutien gemoesteerd zullen worden en de Compagnie ook bevryd zal weezen van de daar uit voort te vloeyene nadeelen”.

¹⁶/₃₀ Februarij. *Bekendmaking, dat de kerkeraad van de Luthersche gemeente te Batavia op 27 Februarij 1790 openlijk in de Luthersche kerk rekening en verantwoording zoude doen van zijne administratie der gelden en middelen van die kerk gedurende het jaar 1789.*

Zulks geschiedde »na jaarlyksche gewoonte”.

23 Februarij. *Behandeling van zaken in de vergaderingen der Hooge Regering.*

Mits de grasseerende ziekten, het op handen zynde vertrek van de retour-scheepen van de tweede besending en dat men niet weet, hoe lang het nog zal aanloopen, eer de vergadering het bepaalde getal heeren leeden zal hebben door de presente, ongesonden lugtgesteldheid, is goedgevonden om met de thans present zynde vier heeren leeden de ordinaire en geen uitstel lydende zaaken af te doen, maar de dispositie over de zulke, die van eenige speculatie en belang zyn, uit te stellen.

Zie ook 17 December 1792.

16 Maart. *Bepaling, dat aan het hoofd der kruisrekeningen van schepen moest worden bekend gesteld het aantal en het kaliber der kanonnen, waarmede de schepen bij hun vertrek waren gemonteerd.*

19 Maart. *Ampliatie van de ordonnantie op het kleinzegel.*

Ter vermeerdering van het debiet van zegels en ter voorkoming, zooveel mogelijk, van „kwade practyken” bepaalde de Regering:

- 1° dat niemand by deese regeering, den Raad van justitie en de verdere respectie collegien een los zegel om het request of schriftuur, dat door of voor hen zal worden ingedient, sal moogen slaan, maar het gesegeld papier sal moeten beschryven met een gedeelte van het schriftuur, request, enz. zelve;
- 2° dat de citatien van wegens de beyde rechtbanken en in het generaal alle de door de practisyns overgelegd wordende papieren en schriftuuren meede op de zeguls geschreeven sullen moeten worden en niet, gelyk veel al geschied, dat er slegts een zegul word omgeslagen;
- 3° dat de secretarissen, vendumeesteren, notarissen of andere beambtschryvers, tot het passeeren van obligatien gequalificeerd, geene minuten sullen mogen schryven, nog van de door hun gepasseerde actans grossen afgeeven, dan op een geseguld papier en niet sullen kunnen volstaan om de voor hun gepasseerde instrumenten een zegul te slaan en alleen buiten op het zegul te schryven: *dit zegul hoort tot het inleggende request, testament, extract of andere acte.*
- 4° dat Heemraden de voor hun gepasseerde Heemraden-kennissen, de bank-courant en van leening hunne bank-kennissen en meede alle anderen, die gequalificeerd syn beleeningen te doen, gehouden en verplicht sullen zyn hunne verband-schriften in een gebonden boek te schryven en deselven

- by de stempeling te brengen om, eeven als by de weeskamer en boedelmeesteren in gebruik is, te laten stempelen:
- 5° dat de ter secretary van wees- en boedelmeesteren opgemaakt wordende boedel-rekeningen al meede sullen moeten geschreven worden op gesegeld papier, sonder dat de secretarissen of de geswore clercq sullen kunnen volstaan de daar toe behoorende zeguls daar om te slaan;
 - 6° dat de bank-courant en van leening, so wel als vendumeesteren gehouden sullen zyn en alle, die gequalificeerd syn vendutie te houden, hunne vendu-extracten op zeguls te schryven en wel expresselyk gelast worden het hoofd van die extracten op de zeguls te stellen en dat zy niet zullen kunnen volstaan met er het zegul om te slaan en er buiten op te setten: *dit zegul hoord tot het inlegend extract*, so als thans gebruikelyk is;
 - 7° het 9de articul van de ordonnantie op het klein zegul de dato 29 September 1767 wegens het verstempelen der verkladde zeguls weder in te trekken en den heer commissaris van het klein zegul te qualificeeren om de zeguls, welke by toeval geklad of onbruikbaar zyn geworden, by de gewone verstempeling te doen verstempelen; mits egter de geen, die sulks versoekt, eeniglyk het opgeld van die versogte zeguls betaald en de bekladde of onbruikbaar geworden zeguls over geeft om door den heer commissaris vernietigt te worden en daar van by het rapport van de stempeling aanhaling te kunnen doen;
 - 8° de voormelde orders omtrent het beschryven der zeguls de ministers en bediendens der respective buiten-comptoiren ter observantie aan te beveelen;
 - 9° wyl het capitaal van Boedelmeesteren onder ultimo Augustus 1789 groot is geweest rd^e 259175: 12: 4 en door vendumeesteren jaarlyks meer of min verantwoord is geworden rd^e 200 en dit dus weinig kan toebrengen ter vermeerdering van dat capitaal of onderhoud van het Chineesche hospitaal, die inkomsten als nu weder te brengen ten voordeele der Compagnie en dus, het 73ste articul van de ordonnantie

op het klein zegul altererende, nader te bepalen, zo wel voor het vendu-comptoir, als voor de bank van leening: dat alle extracten uit de vendurollen, welke na aftrek van het vendu-salaris en het een per mille voor den armen, mitsgaders het $\frac{1}{2}$ percento voor 's Heeren gerechtigheid, een suiver rendement van 50 rd^s of daar boven tot 100 rd^s toe bedragen, voortaan zullen moeten geschreven worden op een zegul van 6 stuivers, van 100 tot 500 rd^s op een zegul van 12 stuivers,

• 500 • 1000 • • • • • 24 •

• 1000 • 5000 • • • • • 2 ryksdaalders,

• 5000 rd^s en daar boven tot 10000 rd^s op een zegul van 4 ryksdaalders,

van 10000 rd^s en daar boven tot 20000 rd^s op een zegul van 8 ryksdaalders,

van 20000 rd^s en daar boven op een zegul van 10 ryksdaalders.

18 Maart. *Instructie voor de regenten van het pennisten-gesticht te Batavia.*

Art. 1. Tot directeuren van dit gestigt zullen door de hooge Regeering deezer landen steeds uit den haare worden verzogt en g'authoriseert twee of drie leeden.

Art. 2. Aan dezelve heeren directeuren of die geene, die in 't vervolg in hun Edele plaatzen zullen succederen, zal gedemandeert blyven het generale opzigt en de directie over het zelve gestigt en over alles, wat daar aan maar eenigzints gehoord, en waar onder diendhalven meede begreepen word de administratie van de middelen, tot het zelve gestigt behoorende, zoo wel in den ontvangst, als in de uitgaven.

Art. 3. Aan gemelden heeren Directeuren zal in dit gestigt ingeruijnt moeten worden een apartement na haar Edele keuze om vervolgens, ten kosten van het zelve, geapproprieerd te worden tot een kamer van byeenkomst van dezelve.

Art. 4. De heeren directeuren zullen alle maanden, op den eersten Woensdag of Saturdag van de maand, benevens de natemeldene regenten van dit gestigt, in de by art. 3. daar

toe geschikte kamer by den anderen komen om te verhandelen al, het geene bevonden zal worden tot welzyn van dit gestigt nodig te zullen weezen.

Art. 5. De heeren directeuren zullen, tot beter gerief van een yder, aan dit gestigt annex, een voor een, maandelyks het opzigt en de directie houden, aan wien derhalven alle de geenen, in deeze instructie en 't reglement begreepen, haar in alle vereischens zullen adresseeren en aan deszelfs beveelens obedieeren moeten. En zal den heer directeur, Wiegerman, daar te boven, ingevolge zyn Edele aanneeming, blyven continueeren in de post van boekhouder en kassier.

Art. 6. En op dat gemelde heer kassier in de afbetaling met voldoende zekerheid kan te werk gaan, zullen alle ordonantien of rekeningen, waar op betaling gevordert word, voor af moeten worden ondertekend, te weeten door de regenten van de maand, hier na te melden, voor gezien en door den heer directeur Siberg voor geapprobeert.

Art. 7. De heeren directeuren zullen jaarlijks, even na het uit-einde van het zelve, aan de hooge Regeering deezer landen in scriptis aanbieden een volleedig rapport van haare verrigtingen, zoo ten aanzien van den toestand van het gestigt, als van deszelfs middelen, min of meer geschikt op dien voet, als zulks omtrent het marine-school op Samarang word geobserveert; om vervolgens, na resumtie, het gemelde verslag van zaaken door den druk deelagtig te worden gemaakt aan de gemeente en inzonderheid aan die geenen, die het haare tot oprigting van dit gestigt hebben gecontribueert, ten einde haar lieden te doen smaaken het genoegen, over dat huu liefde-giften zoo heilzaam zyn aangelegd.

Art. 8. Tot regenten van dit gestigt worden van weegens de hooge regeering deezer landen gelast en geauthoriseert een getal van 12 perzoonen, namentlyk:

den drossaard der Bataviasche ommelanden,

• boekhouder-generaal,

• visitateur

't opperhoofd van de loge,

den sabandhaar en licentmeester,

- gecommitteerde tot en over de zaaken van den inlander,
- geheimschryver van den heer Gouverneur Generaal,
- groot kassier,
- secretaris van den Raad van justitie,

't hoofd van de chirurgie,

den eersten gezwooren klerk ter generale secretary en

- negotie-boekhouder.

Art. 9. Deze regenten zullen na den anderen, twee aan twee, zich een maand lang moeten verledigen omme, het zy (des needs) alle middagen of avonden, of buiten nood om den anderen dag, een of meermalen des daags, ter haarer keuze, en op zodanige uren, als zy zullen oordeelen tot bereiking van het bedoelde oogmerk het best geschikt en noodzakelyk te zyn, haar, het zy yder afzonderlyk of beide te gelyk, zoo als zy dat met den anderen zullen overeenkomen, te vervoegen in het gemelde gestigt, ten einde zylieden in perzoon en van naby zullen kunnen nagaan en onderzoeken, of aan de volgende articulen compleet en na de intentie voldaan word.

Art. 10. De overige regenten zullen, dien onverminderd, verplicht blyven om in cas van intusschen opgekome ziekte of pressante bezigheeden in den dienst van de Compagnie van beide deeze regenten van de maand, dezelve daar in te gemoed te koomen en deeze hinderwis uit den weg te ruimen met derzelve plaatze voor die tyd te doen bekleeden door de regenten van de maand, die haar staan op te volgen, op dat alzoo geen nadeel worde toegebracht aan de billyke oogmerken, die de aanstelling van haar, regenten, ten gevolge hebben.

Art. 11. Zoo wanneer regenten van de maand ontdekken, dat in de sgtervolging van deeze word gemankert, zullen zy daarin zodanige directe of provisioneele ordre verleenen, als zy na maaten van de aangelegendheid der zaaken zullen oordeelen nodig te zyn. En waar toe aan haar by deeze word verleend geneegzaame magt en autoriteit, aan dewelke, zoo wel de pennisten, als de bakmeester, de kok, de onderchirurgyn en de oppasser der zieken gesubmitteerd worden; egter onver-

mindert een yders regt van beklag aan den heer directeur van de maand en onder deeze restrictie ten opzigten van de regenten van de maand, dat dezelve verplicht blyven omme in zaaken van belang immmediaat kennisse te geven aan den heer directeur van de maand, op dat denzelve daar in vervolgens zodanige approbatoire of andere nadere beveelen kan verleenen, als zyne Edele zal oordeelen noodig te zyn. Terwyl in zaaken van gering belang of aangelegenheid zy, regenten van de maand, zullen kunnen volstaan met daar van by provisie aanteekening te houden.

Art. 12. En op dat heeren directeuren van alles, wat in dit gestigt eenigzints merkwaardigs of belangryk voorvalt en verrigt wort, eene genoegdoende en gerequireerd wordende kennisse komen te dragen, zullen de regenten van de maand, die van alles, wat er gedurende haare maandelyksche commissie komt voor te vallen en door haar verrigt word, aanteekening moeten houden, buiten en behalven het bepaalde by art. 11, verplicht blyven om by het uit-einde van haare commissie, niet alleen aan de regenten van de maand, die haar zullen opvolgen, de nodige kennisse te geeven van de expiratie haarer bepaalde tyd, maar ook uit die haare aantekeningen aan dezelve in het kort by monde, mitsgaders aan den jongst afgegaane heer directeur van de maand ampel en in scriptis verslag te doen van den toestand van het gestigt en wat door haar gedurende de gepasseerde maand daar in is verrigt geworden, het een en ander, zoo wel omtrend het gedrag der pennisten, dat van den bakmeester en verdere bediendens, als ten aanzien van de qualiteit en quantiteit der opgediste spyzen en dranken, het schoonhouden en reinigen, zoo der apartementen, als van het combuis-, keuken-, tafel- en bedde-goed en inzonderheid van de omstandigheid der zieken en de oppassing derzelve.

Art. 13. Ook worden zy, regenten, gezamentlyk wel serieuuslyk g'inhereert de oogmerken van de hooge Regeering deezer landen, met deeze haarlieder aanstelling bedoeld, en dat hoogst dezelve derhalven van haar dan ook billyk vorderen en verwagende is, dat zy lieden omtrend dit gestigt, welkers gestand-

houding veel al zal dependeeren van eene goede orde en prompte agtervolging derzelve, steeds zonder verflauwing en met eene waare liefde en yver werkzaam zullen weezen om het zelve gestigt, zo verre maar eenigzins doenelyk, tot eene genoegzaame volkomenheid te brengen.

Art. 14. Alle pennisten, in Europa geboren of van Europese vaders afkomstig, dog ouderloos en in dienst van de Comp^e op eene van haare schryf-comptoiren, zoo binnen, als buiten het kasteel bescheiden en werkelyk dienst-presteerende, zullen de vryheid hebben om van het logement en defroiement in dit gestigt te profiteeren, mits de geene, die daar toe geneegen is, daar van vooraf kennisse geeve aan zyn baas, die daar na denzelve aan de regenten van de maand en deeze weer aan den heer directeur van de maand zullen moeten voorstellen omme, na verkreegen consent van denzelve heer directeur, vervolgens door haar regenten van de maand met zyn naam, geboorte plaats, ouderdom, aankomst in 't land, met wat schip en voor wat qualiteit, mitsgaders praesente bescheiden comptoir, g'enrolleert te worden op eene apart daar toe te houdene generale rol, die in het apartement, op art. 3 vermeld, zoo wel zal moeten worden geseponeert, als deeze instructie, de rapporten, by art. 12 aangehaald, en alle andere documenten, die tot dit gestigt maar eenigzints relatie hebben, en van welk apartement de sleutel zal blyven onder de bewaaring van de regenten van de maand, die, benevens de overige regenten, daar van, by absentie van de heeren directeuren, het nodige gebruik word g'accordeert.

Art. 15. Den nieuw aangekomen pennist zal door de regenten van de maand dit reglement, voor zo verre hem betreft, worden voorgelezen, onder ernstige recommandatie het zelve in alle deelen te observeeren en onder eene gepaste vermaning, niet alleen tot het onderhouden van een allezints ordentelyk gedrag, maar ook tot het naarstig bywonen van den publicquen gods-dienst, als een voornaam poinct zyner pligt-betragtingen en ter bevordering, zoo wel van zyne tydelyke, als eeuwige welvaart strekkende, waar na de regenten van de

maand hem een appartement tot zyn logies aanwyzen en den bakmeester by haar onthieden zullen om hem aan te zeggen, dat zoodanig een pennist in het gestigt aangenomen is, met last aan denzelven bakmeester om hem, nevens de anderen en na teneur van dit reglement, te logeeren en te tracteeren.

Art. 16. De pennisten in dit gestigt zullen, buiten het aan haar gerecommandeerde by art. 15, haaren dienst op de comptoiren, alwaar zy bescheyden zyn, almeede getrouwelyk en met yver betragten en waarneemen, mitsgaders zich bequaam maken moeten om in der tyd hier op de hoofdplaats of op eene der buiten-comptoiren in een andere dienst van de Comp^e te kunnen worden g'employeert, als waar door zy aan het oogmerk van de hooge regeering deezer landen beantwoorden, haar by heeren directeuren veraangenamen en derzelve voorspraak meriteeren zullen.

Art. 17. En om in deeze verschuldigde betragting van haaren dienst gerust te zyn, zullen de regenten van de maand daar omtrent niet minder attent zyn en voor al niet dulden moeten, dat iemand van dezelve buiten wettige reden (waar van zal moeten consteeren), het zy des voor- of na de middags, van zyn comptoir blyft en alzoo haar dienst verwaarloozen ten nadeelen van de Comp^e, van wien zy, boven het voorregt van dit gestigt, nog genieten blyven hunne ordinaire winnende gage en kostpenningen.

Art. 18. Terwyl tot nog al meerder aandrang van dit noodzakelyk point, het geene meede één en wel de voornaamste reden uitleverd van de onkosten, die de Comp^e tot de onderhouding van dit gestigt jaarlyks wel heeft willen contribuëeren, de respective baazen der schryf-comptoiren by deezen worden gelast om alle weeken by een door haar onderteekende notitie opgave te doen aan de regenten van de maand van die geenen van de pennisten van haare comptoiren, in dit gestigt gelogeert wordende, die haaren dienst verwaarloozen, op dat zy regenten van de maand den aangeklaagden hier over ter verantwoording stellen en van den uitslag verslag kunnen doen aan den heer Directeuf van de maand by hun rapport, op art. 12 gemeld.

Art. 19. Boven en behalven dit alles worden de baazen van de schryf-comptoiren meede nog gedemandeert om alle zes maanden eens te formeeren een conduite lyst van haare pennisten, in dit gestigt logeerende, behelzende:

- a. de bescheide plaats,
- b. » naam,
- c. » geboorte plaats,
- d. » ouderdom,
- e. » qualiteit,
- f. haar gedrag in en buiten den dienst,
- g. haare bequaamheeden en
- h. het nut, dat de Comp^e van dezelve in der tyd te wagten heeft; zullende dit pointt aanvang moeten neemen met primo van de aanstaande maand April, daar na met primo September en vervolgens eens om de zes maanden.

Art. 20. Deze conduite lyst zullen zy, baazen van de schryf-comptoiren, ondertekenen en overgeven moeten aan den heer directeur van de maand, ten einde vermelde heeren directeuren alzo in staat gesteld worden om die geenen, die zig door hun gedrag zulks waardig hebben gemaakt, by gelegenheid aan de hooge regeering favorabel voor te dragen en daar en tegen alle andere, die zig aan wau-gedrag schuldig hebben gemaakt of aan dit reglement ongehoorzaam zyn, huisselyk te corrigeeren, zodanig als haar Edelens zullen oordeelen daar teegens en tot teegengang van alle andere onbetaamelykheeden nodig en dienstig te zyn.

Art. 21. Wordende onder de huisselyke correctie meede begreepen de magt om de hardnekkige, quaadwillige en ongehoorzaame aan de recrute-wagt in arrest te zenden en in haare ordinaire, dagelyksche kleeding met een snaphaan te laten plaiten op de brug voor de wagt, van des morgens ten 8 tot des middags ten 11 en des na de middag van 3 tot 6 uren; na dat door den heer Gouverneur Generaal van Indiën de nodige ordre hier toe aan het guarnisoen zal zyn verleend, ten dien effecte, dat zoo wanneer een pennist met een bewys van den heer directeur van de maand tot dat einde aan de recrute-wagt gezonden

word, dezelve door den commandant van die post behoorlyk worde geaccepteerd en behandelt, invoegen voormeld, tot zoo lange, dat dezelve op een nader bewys van gemelden heer directeur van de maand uit zyn arrest word ontslagen, gedurende welken tyd de bakmeester aan den gearresteerden zal moeten doen bezorgen de ordinaire spyze, voor de andere pennisten opgedischt wordende.

Art. 22. De pennisten, dewelke van het logies en defroyement van dit gestigt geen gebruik willen maaken, zullen ook niet gehouden zyn daar van eenige lasten te dragen of iets te moeten contribueeren tot standhouding van het zelve.

Art. 23. Zoo als almeede niet zullen behoeven te doen die geenen, die daar in worden gelogeerd en getracteerd, te weeten, gedurende maar een aanhoudend verblyf van drie jaaren, dog na expiratie van dien en langer continueerende, zullen zy moeten gedogen, dat van de kostpenningen, die maandelyks van de Comp^e aan haar worden verstrekt, de helfte ingehouden en door de baazen der schryf-comptoiren (als zulks by deeze g'ordonneert wordende) verantwoord en overgegeven worden aan den heer directeur en kassier van dit gestigt, ten behoeven van 't fonds van het zelve.

Art. 24. By aldien een pennist uit dit gestigt van hier in emplooi als adsistent of boekhouder na eene der buiten-comptoiren verplaatst word, zal aan de zodanigen, wanneer hy zig in alles van zyn pligt wel gedragen heeft (en anders niet), uit het fonds van dit gestigt tot een uitzet worden verstrekt rd^e 50, ten einde daar voor aan te kopen het nodige ter zyner uitrusting derwaarts.

Art. 25. Aan een yder van die geenen, die uit de zee- of militaire- tot de penne-dienst changeert, zal, zoo hy zulks verzoekt en benodigt mogte zyn, worden verstrekt:

een blaauw lakensche rok,	} van Chinees linnen,
twee camisools,	
twee broeken,	
een hoed,	
zes hemden,	

zes paar kousen,
 vier onderbroeken, }
 twee } korte kabayen, } van roode cust gingam,
 twee paar schoenen,
 een houte slaapkooy,
 een buldzak,
 een combaars,
 vier witte kussen sloopen,
 twee hoofd-kussens,
 een stoel, en
 een tafel,

terwyl daar te boven, zoo lange hy op zyn bescheiden comptoir geen kostpenningen geniet, alle maanden aan hem meede nog zal worden afgegeven ryksdaalder 1:30 en zulks alles ten lasten van het fonds van het gestigt.

Art. 26. En op dat hier in geen misbruik plaats kan vinden, worden alle baazen van de schryf-comptoiren, van wien een of meer pennisten in dit gestigt zyn ingenomen, gelast omme alle maanden, tegens het uiteinde van dezelve, by een door haar onderteekende notitie opgave te doen aan de regenten van de maand van zodanige pennisten, dewelke van de ordinaire, 's Compagnies weegen verstrekt wordende kostpenningen nog niet kunnen profiteeren, op dat, deeze daar van weeder rapport doende aan den heer directeur en kassier, zyn Edele na gedaane onderteekening, by art. 6 vermeld, zig daar na in de afgave kan reguleeren.

Art. 27. By aldien een of meer pennisten uit dit gestigt in een ziekelyken toestand of tot bedlegering vervalt, zullen zy niet na eene van 's Compagnies hospitaalen behoeven getransporteert, maar overgebracht moeten worden in een appartement van het gemelde gestigt, alwaar haar lieden door den bakmeester van het zelve de nodige en met den toestand van hunne ziekte overeenkomende spyze en drank zal moeten worden bezorgd.

Art. 28. Tot heter oppassing van de zieken word aan dit gestigt g'accordeerd een bequaam perzoon uit de zeevaart of uit de militie om als oppasser of zoo genaamde zieke-vader te

fungeeren, waar voor uit het fonds van het gestigt maandelyks nog tot een douceur aan hem zal worden afgegeeven rd^s 3 : 16, onvermindert de verpligting van de overige pennisten van het gestigt in 't generaal, dewelke eene genoegzame gezondheid genieten, tot de betragting eener broederlyke liefde omtrend haare zieke kameraaden, ten einde zy door haar bezoek nu en dan en door het toebrengen van alle mogelyke hulpe min of meer in hunne omstandigheeden opgebeurd en verkwikt mogen worden.

Art. 29. Het by art. 27 gemelde apartement, zullende dienen tot een zieken-huis, voorzien met de nodige bygebouwen voor den ondermeester, den oppasser en de slaven, zal ter ordre van heeren directeuren ten spoedigsten in gereedheid worden gebragt op zodanige plaatze in het gemelde gestigt, als haar Edele zullen oordeelen daar toe het geschiktst te zyn.

Art. 30. En dewyl eene matige lichaams-beweeving veel toebrengt tot de gezondheid, zoo zullen de pennisten van dit gestigt haar moeten onderwerpen aan een zachte exercitie of wapenhandel, ten einde al met eenen in der tyd, des nodig zynde, voor de Compagnie tegens derzelver vyanden van nut te zyn, zullende tot dat einde door den heer Gouverneur Generaal uit het guarnisoen aan dit gestigt worden toegevoegd een bequaam drilmeeester, dewelke haar pennisten gedurende den tyd van 8 maanden, beginnende met primo April en eindigende met ultimo November, alle Woensdagen en Zaterdag des avonds van 5 tot 6 uren zal onderwyzen in den wapenhandel.

Art. 31. En om hier van een gewenscht effect te hebben worden de capitainen van de compagnien pennisten gelast om telkens by deeze exercitie te doen assisteeren een van haare officieren, om alzo met eene daar in een geschikte en geregelde ordre te doen observeeren.

Art. 32. De spyze en dranken, dewelke, zoo des morgens ten 6 uren, op de middag ten een uren, na de middag ten half drie uren en s'avonds ten 9 uren praecies, na het vooraf luiden van de klok van het gestigt, zullen worden opgedischt, zullen na gelegendheid van het jaar saisoen moeten bestaan uit het volgende, als:

Alle morgen een dubbelde boterham met koffy en poeder zuiker.

Alle na de middagen thee met de nodige poeder zuiker.

Des Maandags op de middag:

gekookte versche visch of labberdaan met aard-appelen en pattatas, van yder de helfte, voorts gebraaden hoenders met gestoofde groentens, hetzy snyboonen, kool, enz. na gelegendheid van het jaarsaisoen.

En des avonds:

salade met gevlegte hoenders, gebraaden op de rooster met peper en zout.

Des Dingsdags op de middag:

soep van hoenders met ryst en uyen, voorts versche ham of varkens carbonade, gebraade of gestooft, met gestoofde vrugten van pisang, annanas, goeyabes, namnam of gedroogde Caabse vrugten.

En des avonds:

ryst of gort met pruimen of rozynen, benevens de nodige boter en poeder zuiker en gebakken visch.

Des Woensdags op de middag:

zoogenaamde snert van goede versche groene catjang, gekookt in hoendernat met uyen en gezouten vaderlands of inlandsch spek, daar na huspot meede van dito spek met aard-appelen, geele peen en uyen.

Des avonds:

kerry van hoenders of van versche visch met gebakken visch.

Des Donderdags op de middag:

gekookte versche visch met aard-appelen en pattatas, voorts vaderlandsch gezout vleesch met gestoofde roomse of snyboonen.

Des avonds:

ryst, gekookt met wyn, tammerinde en zuiker of zoo genaamde grobbejak, met gebakken visch.

Des Vrydags op de middag:

kerry van hoenders, gebraaden varkens carbonade met gestoofde aard-appelen, geele peen en knollen van Chineesche radys.

Des avonds:

salade met gebakken visch en een boterham.

Des Zaturdags op de middag:

huspot van gesprengt rundvleesch of inlands spek met uyen, aardappelen, pattatas en kuollen van Chinesche radys.

Des avonds:

kerry van hoenders met gebraden eend-vogelen.

Des Zondags op de middag:

soep van versch vleesch met zeldery en porcelain, daar na wittè boonen of grauwe erweten, dan wel snybonen of porcelain met zuuring, mitsgaders gebraden versch rund-vleesch.

En des avonds:

gebraden varkens carbonade en aard-appelen met boter en notemusschaat; wyders ryst, brood, boter, zout, peper, lem-metjes, citroenen of limoensap na genoeg, mitsgaders des middags en 's avonds, onder de maaltyd, voor yder twee man een boutelje goede Caabse of Fransche witte wyn, dewelke onder de maaltyd, en na dezelve, aan de eetens tafel, onder een pyp tabak, geconsumeert en niet meede genomen zal mogen worden na haare apartementen.

Art. 33. En op dat de spyze van vleesch, spek, hoenders of eende, die 'er op de middag, door de absentie van sommige pennisten als anders, resteerd, al meede van nut blyft, zoo word de bakmeester gequalificeert dezelve des avonds weeder op te disschen en hem daar na, in de portien, voor de avondmaaltyd geschikt, te mogen reguleeren, op dat alzoo de zuinigheid be-tragt en niets nutteloos verspild word, mits hy, bakmeester, van deeze concessie geen misbruik maake, het geen aan de waakzaamheid van de regenten van de maand al meede word gedemandeert.

Art. 34. Tot het hereiden en klaar maaken der hier voor opge-geeven spyze, neevens het kookken van het ordinaire koffy en thee-water, zoo meede voor het in gereedheid brengen van dat geene, dat ter nutting voor de zieken zal worden geordonneert, zal aan dit gestigt almeede worden afgestaan een bequaame Europische kok, te neemen uit de zee-vaart of uit de militie, aan dewelken

uit het fonds van het gestigt maandelyks als een douceur zal worden afgegeeven rd^e 5, terwyl hy daar te boven, ten laste als vooren, in het gestigt gelogeert en met de spyze van de gemeene tafel gedefroyeert zal worden.

Art. 35. De gemelde kok zal de spyze, die hem word opgegeeven, na behooren en voor al in een genoeg doende quantiteit in gereedheid moeten brengen, zullende de bakmeester ten dien einde van het gerequireerde in tyds aan hem kennisse geeven en hem teffens het nodige, daar toe vereischt, afgeven moeten.

Art. 36. Hy zal op de by art. 32 bepaalde eetens tyd de klok moeten luiden om daar door de tafel-gasten aan de tafel te roepen en dan immediaat de spyze, door hem bereid, goed, zindelyk en warm moeten opdisschen; waar na hy direct het combuis-goed, door hem g'employeert, schuuren en schoon zal moeten waaken en by manquement van genoegzaame vertinning van 't zelve immediaat kennisse moeten geeven aan de regenten van de maand, die daar in als dan de nodige voorzieninge zullen doen.

Art. 37. En dewyl by deezen aan den kok word gedemandeert de verantwoording van al het combuis-goed, dat aan hem by zyn aankomst, navolgens een by den bakmeester daar van te ontwerpen lyst, zal worden afgegeeven, zoo zullen heeren directeuren aan hem, buiten zyn apartement, ook nog doen inruimen een bequaam vertrek, waar in hy dezelve met securiteit zal kunnen bergen; egter alles onvermindert het regt van den bakmeester omme hier op volgens het genoteerde by art. 36 zig al meede te informeeren op zodanigen tyd en zoo menigmaalen, als hy zulks zal goedvinden, ten einde by ontdekking, dat daar aan manqueert, verslag te doen aan de regenten van de maand.

Art. 38. Aan den gemelden kok zullen apart en alleen ten gebruike van de combuis worden verstrekt vier leedige leggers, voorzien ieder met een dekzel en slot, welke vier leggers by steeds gevuld zal moeten houden met water, op dat het tyd heeft om behoorlyk door te zakken en dus geschikt en goed word tot het klaar maaken der spyze en het kooken van thee- en koffy-water, zullende de keetel, waar in zulks geschiet en

die met een kraan voorzien is, alle avonden schoon gemaakt en met ander water weeder opgevuld moeten worden; ook zal hy, by het leedig vallen van een der voornoemde leggers, dezelve, alvorens hy die met ander water vult, moeten schoon maaken; en waar op den bakmeester almeede afzonderlyk zal hebben te letten.

Art. 39. Voorts zal de kok zyn combuis en daar buiten om, waar hy de hoenders, visch, als anders schoon maakt, na verrigting van dien of direct na gedaane opdissing, des middags en 'savonds, niet minder zindelyk en rein moeten houden; ten welken einde aan hem ter nader verantwoording nog zullen worden afgegeven drie draag-water-balys, vier water-emmers, twee water-tobbens en twee water-putzen.

Art. 40. En om hem in deeze, van hem gevorderde dienst te gemoed te komen en hem tot de prompte observantie van dien in staat te stellen zullen aan hem van de 8 stux, aan dit gestigt hier na af te geevene Comp^e lyfeigenen 4 stuks ter zyner hulpe in de combuis geplaatst worden om daar in permanent dienst te doen en door den kok in het bereiden der spyze onderwezen te worden om dezelve, zoo veel doenlyk, bequaam te maaken van by zyn absentie daar toe te kunnen worden g'employeert.

Art. 41. By vacature van de praesente bakmeesters-plaats zal, met raad en advis van de heeren directeuren, door de hooge regeering deezer landen dezelve plaats weeder worden vervuld door een ander, meede bequaam perzoon, die insgelyks van een goed gedrag en belydenis is doende van den protestantsen gods-dienst.

Art. 42. Aan den bakmeester zal tot het doen vervaardigen van de op art. 32 bepaalde spyzen en dranken, zoo meede tot de nog verder te doene verstrekkingen, het volgende worden verstrekt, als:

van wegens de Comp^e voor 24 koppen alle jaaren, te weeten:

15 vaten boter.

20 leggers Fransche of Caabse witte wyn met de fust,

720 kannen clappus oly,

- 240 kannen olyven oly,
 388 » azyn, Hollandsch,
 24 maaten zout, inlands,
 6 » » Hollands,
 18 £ cattoene garen, dispens zoort,
 300 stuks porcelainen in zoort,
 2500 £ poeder-zuiker,
 12 guinees, gemeen gebleekt, 's Comp^e oude zoort,
 48 £ speceryen in zoort,
 144 » peeper, zwarte,
 36 mandens in zoort,
 40 potten wit kalk,
 12 wit-quasten,
 11520 £ ryst,
 480 » waxkaarsen,
 50 » mostert-zaad;
 wyders nog, onbepaald het getal der koppen, meede nog
 alle jaaren :
 6 stuks bamboese ladders in zoort,
 1 groote kopere, vertinde soepleepel,
 1 » » » braadpan,
 2 kap-bylen,
 2 yzere asch-schoppen,
 2 kapmessen, '
 2 groote, yzere roosters en
 6 yzere hang-lampen,
 te weeten, zoo deeze 8 articulen door het onbruikbaar
 raaken jaarlyks benodigd zyn en anders niet, waar omtrent
 de heeren directeuren haare attentie meede word verzogt en
 gerequireerd ;
 voorts het repareeren en vertinnen van het combuis goed,
 tafels en stoelen, die uit het ambagts-quartier zullen worden
 verstrekt, alwaar 't onbequaame of onbruikbaar geraakte
 gerepareert en teegens nieuw verruild zal kunnen worden.
 Art. 43. Ook zal, by vermeerdering van dit 24tal koppen,
 het meerder benodigde voor dezelve meede wel uit de pakhuizen

van de Comp^e aan dit gestigt afgegeven worden, dog onder deze mits, dat het inkoopkostende van dien uit het fonds zelve alle zes maanden eens, met ultimo January en ultimo July, aan de Comp^e worde betaald.

Art. 44. En dewyl het vermeerderen van dit 24tal koppen afzonderlyk, als het zelve zulks een en meermalen, zo als thans, surpasseert, juist met opzicht tot de vermeerdering pro rato van het geaccordeerde en bepaalde op art. 24 niet behoeft te accessseeren, zoo word almeede niet minder aan de zorge en oplettenheid van de heeren directeuren en de gezamentlyke regenten overgelaten omme ten aanzien van de benodigtheeden, dewelke door de vermeerdering van het gemelde 24tal koppen zullen worden vereischt, te handelen zodanig, als men zal bevinden dienstig te zyn en ter verligting van de lasten van dit gestigt te behooren.

Art. 45. Alverder zal uit 't fonds van dit gestigt aan den bakmeester alle maanden nog worden verstrekt rd^s 4¹/₂ voor yder man, in dit gestigt gelogeert en gedefroyeert wordende; voorts nog, buiten het benodigde brandhout, rd^s 37³/₄ meede 's maands voor het onderhouden van 10 stuks coelis, dewelke zullen moeten worden g'employeert tot alle diensten, die in dit gestigt gerequireerd en van haar gevorderd zullen worden.

Art. 46. Om te praevenieeren alle uitvlugten van den bakmeester met betrekking tot de deugdzaamheid van het aan hem verstrekt wordende uit 's Comp^e pakhuizen, zoo word dezelve gelast omme, zoo by aldien aan de te doene verstrekkingen eenig manquement van deugd is en anders niet, dezelve niet te ontvangen, maar by de administrateurs aan te dringen tot deugdzaamer verstrekking; en wanneer deze zulks wygeren, zal hy van haar moeten afvorderen en zy gehouden en verpligt zyn af te geeven een monster van het geene men hem wil verstrekken, ten einde hy zig daar mede kan adresseeren aan de regenten van de maand, die haar hier op nader informeren en (is het node) haar adresseeren kunnen aan den heer directeur van de maand om daar in als dan het nodige werkstellig te maaken.

Art. 47. Van de clappus-oly, aan den bakmeester verstrekt wordende, zal hy voor ieder kamer of apartement alle weken eens, des Saturdags avonds ten 6 uuren, moeten verstrekken een volle boutelje oly met het nodige cattoen voor pitten, terwyl de lampen in de zieke vertrekken den geheele avond en nacht door in den brand gehouden zullen moeten worden.

Art. 48. De bakmeester zal des Woendags en des Zondags schoon tafel-goed geven en voor al ook zorgen moeten, dat de verschoning en reiniging van de zieken na behooren word betragt.

Art. 49. De bakmeester zal ook gehouden weezen omme, buiten de 4 leggers, by art. 38 aan de kok geaccordeert, nog 6 leggers indiervoogen in gereedheid te brengen om te dienen tot het benodigde drinkwater, waar meede hy zodanig zal moeten handelen, als omtrend den kok is bepaald, en welke 10 leggers door heeren directeuren aan hem zullen worden verstrekt uit de ontfangene en met het fust aangereekend wordende leggers met wyn, terwyl hy de overige dier wynleggers zal moeten verantwoorden aan welmelde heeren directeuren.

Art. 50. Dewyl het zoude kunnen gebeuren, dat er in het gestigt, by absentie van de regenten van de maand, zaaken van gewigt kwamen voor te vallen, die eene directe, provisioneele voorzieninge requireerden, zoo word de gemelde bakmeester, die in het gestigt gelogeerd is en daar in praesent zal moeten zyn, tot die gerequireerd wordende, provisioneele voorzieninge geauthoriseerd, met deeze restrictie nogthans, dat hy daar van immediaat kennisse zal moeten geeven aan de regenten van de maand, dewelke haar daar op informeeren en, het nodige nader aan den bakmeester belast hebbende, rapport zullen moeten doen aan den heer directeur van de maand om daar in verder bevoolen te worden, het geene zyn Edele zal oordeelen te behooren, zullende hy, bakmeester, in dit opzigt en ten aanzien van alle andere orders, rakende de onderhouding van de pligten, den pennisten, den kok, den ondermeester en oppassers van de zieken voorgeschreeven en die hy, in absentie van de regenten van de maand, zal verleenen, door een yder van haar moeten worden aangemerkt als een adjunct van de

maand en derhalven aan die zyne ordres ook moeten gehoorzaamen, behoudens hun regt van beklag aan dezelve regenten, als op art. 11 vermeld.

Art. 51. Als medicyn- en heel-meester van dit gestigt zal fungeeren moeten den opper-chirurgyn van de kruitmolen, aan dewelke daar voor uit het fonds van het zelve voor zyne te doene practyk zal worden betaald rd^e 150 in het jaar en wyders nog voor de te leverene medicynen als anders 5 stuivers 's daags voor yder impotente; dog zullen deeze twee betalingen geen eerder gevolg hebben, dan na dat door het hoofd van de chirurgie en meede regent van dit gestigt de daar van door hem geformeerde reekening zal weezen gere-sumeert en onderteekend.

Art. 52. Dan nademaal in den praesenten bakmeester, Dr Döckers, de vereischte bequaamheid tot deeze post word verondersteld, zoo word in dit geval, gedurende zyn bakmeesterschap, de gemelde opper-chirurgyn van de kruitmolen hier van g'excuzeerd en het een en ander, onder de bepaling als vooren, aan hem, Döckers, opgedragen, in verwagting, dat hy daar in zig na gemoede kwyten en aan de zieken niet onthouden zal, het geenen, buiten de benodigde, deugdzame medicamenten, verder tot haar lavenisse en spoedige herstelling zal kunnen contribueeren.

Art. 53. Boven dien zal door de Comp^e aan dit gestigt meede nog afgestaan worden een bequaam ondermeester, die in een apartement van het op te rigtene zieken-gebouw, op art. 29 vermeld, gelogeert en aan de gemeene tafel getracteert zal worden, alles op die zelve wyze als de pennisten, onder het getal van dewelke hy in de verstrekkingen zal worden begreepen, genietende boven dien tot een douceur uit het fonds van het gestigt alle jaaren rd^e 50.

Art. 54. Het hoeft van de chirurgie en meede regent van dit gestigt word by deeze gedemandeert en geauthoriseerd omme nu en dan de nodige inspectie te neemen over het behandelen der zieken, ten einde, wanneer daar omtrent niet na behooren word te werk gegaan, desweegens den medicyn- en

heel-meester, benevens de onder hem staande ondermeester en zieke oppasser te onderhouden, haar lieden tot eene betere en compleete betragting van hunne pligten aan te maanen of, ingevalle zulks van geen effect bevonden word, daar van kennisse te geeven aan de regenten van de maand, dewelke zulks zullen rapporteeren aan den heer directeur van de maand, door wien als dan daar jeegens de nodige voorziening zal worden gedaan.

Art. 55. Ten diensten van dit gestigt zullen uit het ambagts-quartier worden afgegeven 8 stuks 's Comp^e lyfeigenen, die haare randzoenen, kleederen en maandelyks pinang-geld in het quartier, nevens de andere lyfeigenen van de Comp^e, wel ontfangen, dog egter permanent in het gestigt logeeren zullen; en waar van 4 stuks, als op art. 40 vermeld, by den kok in de combuis, 2 stuks in het zieken-huis geplaatst en de overige 2 tot alle verdere benodigde diensten g'emploieert zullen worden.

Art. 56. By aflygheid van een der pennisten van dit gestigt zal het volgende in agt genomen worden, te weeten:

de heeren directeuren zullen in de kasteels drukkery doen vervaardigen de volgende exemplaaren van ordonnantien als:

De commandant van de recruten wagt bezorgd, ingevolge verleende ordre van zyn hoog Edelheid den heere Gouverneur Generaal, gratis teegens heeden middag, de klokke vier uren, in het gestigt der pennisten 8 ordinaire lykdraggers tot het ter aarde bestellen van het lyk van den

.....
bescheiden geweest op

BATAVIA, den

De wagen-verhuurder van de Westzyde van de groote rivier bezorgd gratis teegens heeden middag, te vier uren, in het gestigt der pennisten een ordinaire lykwagen, bespannen met twee paarden, tot het ter aarde bestellen van het lyk van den

bescheiden geweest op

BATAVIA, den

De doodgraver van het buiten Portugeesche kerkhof doet gratis in gereedheid brengen een ordinair graf tot begraafing van het lyk van den in het gestigt der pennisten overleeden
 bescheiden geweest
 bezorgende voorts
 zodanig teegens heeden middag in het gemelde gestigt de benodigde roef en het dood-kleed.

BATAVIA, den

De aanspreeker
 assisteerd heeden middag ten vier uren in het gestigt der pennisten by de begravinge van het lyk van den ..
 bescheiden geweest

BATAVIA, den

Den fabricq van het ambagts-quartier.

Laat ten spoedigsten in het gestigt der pennisten bezorgen een ordinaire dood-kist tot het ter aarde bestellen van het lyk van den
 bescheiden geweest
 om daar voor op zyn soldy reecquening te worden belast.

BATAVIA, den

Het opperhoofd van het generaale soldy-comptoir.

Heeden de klokke uren is in het gestigt der pennisten overleden den ...
 bescheiden geweest

BATAVIA, den

Den
 word by deeze kennisse gegeven van het overlyden op heeden van den op zyn comptoir bescheiden geweest zynde clercq

BATAVIA, den

Deeze exemplaaeren zullen dusdanig by den heer directeur,

die de post van boekhouder en kassier op zich genomen heeft, onderteekend en in voorraad afgegeeven worden aan regenten van de maand, die, als van het overlyden van ymand in dit gestigt direct door den bakmeester kennisse moetende gegeeven worden, van yder der gemelde exemplaaren een in gereedheid brengen en zodanig aan den bakmeester afgeeven zullen; die als dan door den oppasser van de zieken zal moeten doen bezorgen, dat dezelve besteld en alles behoorlyk worde gereguleerd om het lyk van den overleedenen ter aarde te brengen, zullende agter het lyk in haare penniste montearing moeten volgen een aantal van 6 pennisten uit het gestigt, dewelke daar toe door de regenten van de maand zullen worden gelast.

Art. 57. De aanspreker, die op gemelde ordonnantie zal moeten assisteeren, zal voor zyn salaris niet meer genieten dan een rd^s, die hem uit het fonds van dit gestigt zal worden betaald.

Art. 58. En op dat al met eene worde gezorgd voor de goederen, die een overledene in dit gestigt zoude kunnen nalaten, zoo zal immediaat, na dat een pennist bedlegerig en in het zieke vertrek getransporteerd word, door de regenten van de maand alle zyne goederen geïnventariseert, in een kist gesloten en zodanig gesteld worden onder de administratie van den bakmeester om by herstelling aan hem zelfs of by overlyden aan den geenen, die daar toe gewettigd zal weezen, verantwoord te worden.

Art. 59. De bakmeester word nog gelast om het hek voor dit gestigt des 's morgens ten half 6 uren te openen en het zelve des avonds ten elf uren weeder te sluiten.

Art. 60. Laatstelyk zullen van deze instructie en reglement de nodige exemplaaren, het zy voor het geheel of in extract, gedrukt en, van wegens de hooge regeering deezer landen geauthentiseert, afgegeeven en geaffigeert worden op alle de schryf-comptoiren van de Comp^e, voorts aan het gemelde gestigt en aan de administrateurs van de pakhuizen, mitsgaders aan alle andere plaatzen, alwaar heeren directeuren zullen oordeelen zulks nodig te zyn, ten einde niemand, die dit aangaat, eenige ignorantie kan praetendeeren.

Nog bepaalde de Regering:

- 1° van 's Compagnies lijfeigenen uit het ambachts-quartier ten dienste van het gestigt afte staan agt stuks om aldaar permanent verblijf te houden, in steede van de bevoorens bepaalde coelies;
- 2° de in 't gestigt logeerende pennisten te verplichten om zig des Woensdags en Saterdagmiddags in den wapenhandel te doen onderwijzen;
- 3° de heeren directeuren te accordeeren voor eerst het doen eener beleening op het gemelde gestigt van rd^s 10,000 tegens de interest van 6 procento in 't jaar;
- 4° een favorabel aanschrijven aan de ministers en bediendens van de respective buiten-comptoiren te laten afgaan tot het doen eener collecte ten behoeve van het meermelde gestigt.

Op 18 Augustus 1798 moesten de directeuren en regenten van dit gesticht de hoofden der schrijf-kantoren herinneren aan hunne verplichting tot het halfjaarlijks indienen van conduite-lijsten van de op hunne kantoren bescheiden pennisten (art. 19 en 20 van de instructie).

^{19 Maart}
^{6 April}. *Verlenging van den termijn voor het overschrijven van vaste goederen, enz. — Bepalingen op het emanciperen van slaven.*

Op de voordragt door het eerwaarde collegie van heeren Schepenen is goedgevonden om het op den 22^{en} September anni passati bepaalde en met den 6^{en} April aanstaande te expireeren termyn van overschryving van vaste goederen en emancipatiën van lyfeygenen nog voor den tyd van zes maanden te prolongeeren.

En is tevens besloten:

- 1° onder deze prolongatie en order tot het volbrengen der emancipatiën te begrypen zodanige lyfeygenen, als door hunne lyf-heeren of vrouwen by uiterste wille van het juk der slaverny zyn ontslagen, onder voorwaarde, dat zy zelven de kosten van hunne vrybrieven, etc. zullen moeten betalen,

- op dat de zelve by de respective compagnien kunnen ingetrokken worden en hunne vryheid komen te genieten, wyl zy anders door de testamentaire executeurs als slaven worden aangehouden en dus, contrarie de begeerte van de testateuren of testatrics, in de dienstbaarheid blyven;
- 2° de boete van rd^s 25, op het emancipeeren van slaven bepaald, voortaan te laten voldoen uit de nalatenschappen der lyfheeren en vrouwen, indien de boedel meer dan rd^s 2000 komt te belopen, terwyl daar tegen de erfgenamen en executeuren van boedels, die beneeden de 2000 rd^s belopen, zullen kunnen volstaan met het betalen van de helft van voorschreven bepaalde boete voor ieder van sodanige lyfeygenen, als door der testateuren of testatrics uiterste wille geëmancipeerd word; en ten
- 3° dat voortaan geene slaaven by testament in vryheid sullen moogen worden gesteld, als ten kosten der nalatenschappen van de testateuren en testatrics.

26 Maart. Toekening van een middel van bestaan aan de bazen in het ambachts-kwartier te Batavia.

Is goedgevonden het voorschreeven middel van bestaan voor den aanstaande te bepalen op rd^s 5000 'sjaarlyks, om in deser voegen verdeelt te worden, als :

aan den baas timmerman	rd ^s 1000,
„ „ „ metselaar	„ 600,
„ „ „ smit	„ 400,
„ „ „ koperslager	„ 400,
„ „ „ loodgieter	„ 350,
„ „ „ beeldhouwer	„ 250.

*^{26 Maart}
^{13 April} Vernieuwing van het verbod tegen den uitvoer van poeder- en kandij-suiker.*

Zie ook bij 21 Julij 1786 en 9 Junij 1789.

30 Maart. *Last op de buiten-kantoren aan niemand te vergunnen naar Nederland terug te keeren, »voor en »daleer deze Regeering nauwkeurig geïnformeerd is, hoe »het met de boeken staat en dat men liquide trans- »porten kan doen”.*

9 April. *Bepaling, dat bij terugkomst te Batavia van militairen van buiten-kantoren hunne wapenen terstond moesten worden nagezien door speciale gecommiteerden, die van hunne bevinding verslag moesten doen.*

20 April. *Toekenning van 4 pct. spillage bij vervoer van teer.*

In het reglement op de in- en afschrijvingen was dit artikel vergeten.

26 April. *Last op de buiten-kantoren, »by het exteeren »van eenige onlusten, alle de contanten, provisiën, am- »munitie of andere goederen, op trains- of oorlogs- »ongelden afgeboekt wordende, by een apart trains-boek »in te nemen en het gemelde boek, waarby het verstrekte »en verbruikte separaat en distinct moet worden afge- »schreven, na herwaards [Batavia] te zenden, ten einde »alhier gevisiteerd en g’examineerd te worden”.*

Volgens de Regering was dit eene »navolging van aloude, »heilzame beveelen”.

30 April. *Bepaling, dat de predikant voor het eiland Onrust aldaar moest wonen.*

Dit voorschrift in afkomstig van Heeren XVII^{den} en vervat in hunne missive van 9 November 1789, § 411.

7 Mei. *Interpretatie van het bepaalde op 17 November 1772 nopens het onderhoud van gevangenen.*

Het door dese regeering op den 17^{en} November 1772 genomen besluit, waar by bepaald is, 't geen aan den cipier van 's Compagnies boeyen tot onderhoud der gevangenen voortaan sal worden toegelegd, en volgens 't welk een maat ryst 's maands per man word verstrekt, is verstaan in deser voegen te interpreteren, dat door de maat ryst drie gantags sullen worden begrepen, sullende de laatstgemelde quantiteyt dan ook 's maands per kop verstrekt worden.

$\frac{7}{21}$ Mei. *Verbod tegen vervoer van particuliere koffij over zee. — Aanmaning tot waakzaamheid tegen smokkelhandel.*

Dewyl dese regeering met grond bedenking heeft opgevat, dat, ongeagt den verboden handel in koffij, des niet te min met 's Comp^s scheepen particulier aansienlyke parthyen koffij na de Caab worden overgevoerd en het niet onwaarschynlyk is, dat sulks op andere comptoiren van de Compagnie meede gepractiseerd word, zo is mitsdien besloten allen handel, verkoop en vervoer van koffij, niet alleen nader op verbeurte der koffij selve met de vier dubbele waarde (om by aanhaling à uso verdeeld te worden) met allen ernst te verbieden, zo hier, als op de buiten-comptoiren, het zy met Compagnies of particuliere scheepen en vaartuigen, dan wel andersints; met last aan de officieren van justitie en den gecommiteerde tot en over de saken van den inlander daar teegen met alle nauwkeurigheid te waken; en voorts den advocaat en water-fiscaat in 't bysonder te recommandeeren om by het beladen der rethour-scheepen daar op attent te syn; maar ook de Caabsche ministers en de ministers en bediendens op de respective buiten-comptoiren te gelasten om te sorgen, dat deese interdictie geobserveerd en allen aanbreg en handel dadelyk geweerd worde, met bygevoegde verklaring, dat deese orders en schikkingen in 't by-

sonder applicabel syn op Batavia, Cheribon, Java, Amboina en Ceylon, alwaar de Comp^e de coffy cultiveert.

En om te meer van het effect deser interdictie versekert te syn, so is tevens goedgevonden om alle administrateurs, aan dewelke de sorge en beheering op dit articul is toebetrouwd, op het serieuste te gelasten om alle overwigten en procento's, die hun daar van syn toegelegd en wettig competeeren, suiver en sonder agterhoudentheid aan de Compagnie te leveren tegen den bepaalden prys, op poene om, by ontlekking van het tegendeel, uit hunne pösten gesteld te worden.

Dan, opdat teffens de ingesetenen en de gemeente, die van coffy willen voorsien syn, daar meede na vereisch en tot hun nodig huis-gebruik sullen kunnen worden voorsien, so is al verders besloten de gemeente by biljette te advertieren, dat deselve alhier uit de kleine winkel te bekomen is tegens 5 stuivers contant het pond, midsgaders de ministers aan de Caab en der verdere respective buiten-comptoiren te ordonneeren om een calculatie te maken en op te geeven de benodigtheid van coffy, die ten dienste der ingesetenen 's jaars zal vereyscht worden, om daarna van hier een regulieren cysch te doen en daar meede als voormeld uit 's Compagnies pakhuizen voorsien te worden tegens ses en een halve stuivers contant het pond.

By overweging wyders, dat de sluikhandel in het generaal volgens de algemeene blyken meer en meer doorbreekt, waar toe het aanmerkelyk sedenbederf en de losbandige denkwyse van veele lieden niet weinig contribueert, te meer het genoegsaam onmogelyk, ten minsten ten uitersten difficiel, is de smokkelhandel met een volkomen effect tegen te gaan en uit te roeyen op Batavia door desselfs bysondere situatie daar toe en dat men niet alle wegen, canalen en gaten, die daar toe gevonden en uitgedagt worden, kan ontdekken en stoppen, bysonder als de ongepermitteerde goederen, die hier, ongeagt alle voorsorge en oplettendheid, doorslippen en in Compagnies scheepen en vaartuigen en die van particulieren ter sluik ingeladen worden, ter plaate van hun aankomst een facile, onbelemmerde of ten minsten een oogluikende ontlossing en invoer kunnen erlangen, en dat de

poenale wetten, die men hier stelt tegens allen sluikhandel, geen volkomen kragt en effect sullen hebben, ten waare op de buiten-comptoiren meede met alle nauwkeurigheid tegen de ontlossing en invoer van alle verboden goederen gewaakt en de orders daar tegen na rigeur geëxecuteert worden, so heeft men ten uitersten noodzakelyk geoordeelt, ter bereyking van het bedoelde oogmerk, om ook daar omtrent de nodige middelen van voorsiening en stremming, so veel mogelyk, te beramen; en wyl men niet sonder reden bedenking moet maken, dat nagelen, coffy, catoene garens en indigo met 's Compagnies rethour-scheepen van hier ter sluik uitgevoerd en aan de Caab ingevoerd werden, te meer aldaar geen in- of uitgaande rechten plaats vinden, en het niet onwaarschynlyk is, dat sulks aan de Americanen door hun gemaklyk en min kostbaar over en weder varen van dien uithoek een faciele aanleyding kan geeven om sig van die producten meester te maken, bysonder om dat die goederen, so verre de Caab deselven niet kan slyten, niet na Nederland vervoerd kunnen worden en dus aan vreemden moeten worden gelebiteerd, derhalve besloten om insonderheid de Caabsche ministers en die van de verdere buiten-comptoiren ernstig te recommandeeren en te gelasten om met de regeering in desen hand aan hand te gaan en tot verydeling van allen smokkelhandel meede werksaam te syn en dus daar tegen niet alleen met allen ernst en yver te waken en dadelyk te beletten den afscheep en verkoop van allen verbode goederen, die somtyds, ongeagt alle voorsorgen, alhier in de scheepen en vaartuigen ter sluik mogten afgeladen syn, maar ook te letten en te sorgen, dat de officieren van justitie en de equipagie-meesters of equipage-opsigtters dese orders volgens hun eed en plicht sonder eenige conniventie of oogluiking observeeren en executeeren; mitsgaders de opper- en onder-equipagie-meesters alhier van dese orders te informeeren, met bevel om by de belading der scheepen sorgvuldig te letten en te waken, dat in deselven geen verbodene of ongepermitteerde goederen voor particulieren afgeladen worden, op privatie van hunne ambten, indien men indertyd mogte ontdekken, dat sulks, of met hunne voorkennis mogte syn

geschied, of dat zy daartoe de handen geleent, dan wel zelve daar in geparticipeert hebben.

En is tevens verstaan hier van de gemeente by biljette te informeeren ten einde sig daar na te gedragen.

Bij aanhaling van koffij zoude de boete (viermaal de waarde) berekend worden à 4×5 stuivers contant per pond.

Chinezen of inlanders, onvermogend de boete te betalen, zouden in de ketting worden geklonken, tot tijd en wijle zij de boete hadden voldaan.

Compagnie's dienaren zouden, behalve met de boete, naar exigentie van zaken gestraft worden.

Zie ook bij 4/26 Februarij 1763.

11 Mei. *Invoering van de zout-pacht te Padang.*

Door den sabandhaar is verstaan de particuliere handelaars te laten informeeren, dat by de aanstaande verpagting van 's Compagnies domainen op Padang geintroduceerd sal worden het betalen der gewone pagt op het sout, dat aldaar voortaan sal worden ingevoerd.

18 Mei. *Verhooging van het invoer-regt voor manufacturen, door vreemdelingen te Batavia aangebragt.*

Is goedgevonden de by den invoer van lywaden door vreemde Europeën tot heeden aan de Compagnie betaalde recognitiepenningen in deser voegen te verhogen, als die van Bengale en Souratte met 4 en die van de cust Chormandel met 5 procento, zo dat voor de twee eerste soorten betaald sal moeten worden 12 en van de laatst genoemde soort lywaden 15 procento.

1 Junij. *Voorschrift nopens het provianderen van Compagnie's schepen met visch.*

Wyl de visch, die aan alle de scheepen steeds voor de heen-

en terug-reyse verstrekt word, meestal op de terug-reyse na herwaards slegt gesteld word en veel stank op de scheepen veroorzaakt, zo is verstaan voor den aanstaande alle de van hier na de buiten-comptoiren vertrekkende scheepen met visch te proviandeeren alleen voor de heen-reyse en dus de ministers en bediendens der respective buiten-comptoiren van dit besluit circulair te informeeren, ten einde de benodigde voorraad van visch by het vertrek der scheepen na herwaards in tyds in gereedheid te hebben en te verstrekken, met last tevens aan de ministers en bediendens van sodanige comptoiren, alwaar geene genoegsame quantiteyt visch te bekomen is of te duur soude te staan komen, om deese regeering als dan daar van ten eersten te informeeren.

Zie ook 20 Augustus 1790.

1 Junij. *Bepalingen nopens Moorsche zeevarenden, van Soerale afkomstig en in dienst der Compagnie.*

De Regering bepaalde:

Vooreerst, dat aan die Mooren alhier niet meer dan agt maanden gage van de verdiende twaalf worden afgegeeven.

Ten tweeden, dat de Mooren en sarangs, welke sig op Batavia bevinden, by eerste gelegendheid na Souratte worden terug gesonden.

Ten derden, dat het nimmer aan een sarang of tandal worde toegestaan om aldaar agter te blyven, te trouwen en sig met er woon ter neer te setten.

Ten vierden, dat de Mooren, die sig in 't vervolg in den dienst geëngageert hebben, nimmer worden gesteld onder de sarangs, welke sig thans alhier bevinden en woonagtig syn.

8 Junij. *Bepaling, dat zieke Compagnie's dienaren, in eenig hospitaal opgenomen, hunne halve gage zouden behouden.*

Dit was eene »gunstige dispositie van Heeren Meesters”.

8 Junij. *Verstrekking van medicamenten aan het penisten-gesticht te Batavia.*

Is goedgevonden om 's jaarlyks ten dienste van dat gestigt uit 's Compagnies voorraad tegen inkoops-prys te laten verstrekken de hoogst benodigde medicamenten, ten bedragen van rd^s 200, om door den presenten bakmeester, die tevens den dienst van opper-chirurgyn aldaar waarneemd, voldaan te worden.

21 Junij. *Vernieuwing van het verbod, uitgevaardigd op 22/25 November 1763 »tegen den vervoer van alle »lywaden van 's Compagnies sorteering na de Oostersche »gouvernementen en Timor, waarvan de Comp^e de »invoer en verkoop aan sig privaatief gereserveert heeft''.*

25 Junij. *Last op de buiten-kantoren »in 't employ der »vaartuigen alle mogelyke overleg te observeeren en in »de aanhouding van vaartuigen zig na de ordres te »reguleeren, mitsgaders by het eischen derzelven de »gegronde noodzakelykheid daar van aan te tonen, »met byvoeging, hoe veele en van wat charter hen »gepermitteerd zyn''.*

^{26 Junij}
_{2 Julij}. *Uitlooving eener premie van 500 rijksdaalders op het uitleveren van vijf Javaansche, valsche munters.*

29 Junij. *Last op de buiten-kantoren, dat, »wanneer de »hoofd-gebieder door eenige ongesteldheid zig tot het »vervaardigen van het generaal verslag van zaken »of het beantwoorden van brieven buiten staat bevind, »daaraan zonder 't minste verzuim door de overige »leeden van den Raad op de gewone tyd zal moeten »voldaan worden''.*

2 Julij. *Bepaling, dat het salut van vreemde oorlogschepen op reeden, waar 's Lands oorlogschepen lagen, door deze zoude worden beantwoord.*

•Om onaangenaamheden te eviteeren, indien die zomtyds te •dugten zyn”, mogt men aan commandanten van vreemde oorlogschepen •liever iets meer dan te weinig honneur •geeven, zo als zulks naar de plaatselyke gesteldheid best •zal convenieeren”.

2 Julij. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

De Regering verlangde 150,000 rijksdaalders aan Nederlandsche ducaten en in Indië gangbare, zilveren muntspéciën.

De assignatiën zouden verleend worden in de maand October 1790 en de terugbetaling in Nederland geschieden na de najaars-verkoop in 1791 met 74 stuivers voor den ducaton van 78 stuivers.

9 Julij. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

In 'sCompagnies casse is verstaan te accepteeren, het zy contanten, dan wel papieren van credit, en daar voor met de maand October aanstaande by preferentie af te geeven assignatiën op de hoog Edele Heeren XVII^{den} aan de geenen, die hunne gelden op de favorabelste conditien voor de Compagnie sullen willen tellen; en hier van een iegelyk by een biljet te advertieeren, ten einde die geenen, die genegen mogten weesen gelden op assignatiën na Nederland over te maken, ten spoedigsten en wel voor ultimo deser ten comptoire van den heer directeur-generaal souden kunnen opgeeven, so wel de som, die zy begeeren te tellen, als het rabat op de contanten en papieren van credit, waarop zy de telling sullen willen doen, en welke langere termynen van remboursement in Nederland, als by de Compagnie gebruikelijk is, onder het genot van sekere procento's

na expiratie van ses en negen maanden na het vertonen der assignatiën in Nederland, genegen syn te conditioneeren.

Zie ook 6 Augustus 1790.

9 Julij. *Verkoop van Christen slaven.*

De Regering vond goed te verklaren, dat, wanneer Christen slaven in insolvente of andersints in favorem creditorum ge-sequestreerde boedels gevonden worden, deselve wel sullen mogen verkogt worden, dog niet dan aan Christenen van de Gereformeerde en Luthersche religie".

Zie ook 3/18 September 1807.

9 Julij. *Voorschrift nopens het op nieuw in dienst nemen van Compagnie's dienaren, die hun ontslag hadden gevraagd.*

Heeren XVII^{den} schreven ter zake in hunne missive van 9 November 1789:

Daar het ons al meermalen is voorgekomen, dat dienaaren, welke haar ontslag om te repatrieeren bekoomen hadden, egter by het openvallen van eenige post in deselve zyn geplaatst en als dan aldaar wederom verblyven, moeten wy UEdele doen opmerken, dat wy veronderstellen, dat, by aldien zo iemand op nieuws verzoekt te continueeren of een nieuwe post erlangd, de gevraagde permissie om te repatrieeren geheel cesseerd en dat, wanneer hy by vervolg verlangd te vertrekken, hy daar toe op nieuw aanzoek zal moeten doen om voor te komen, dat niet iemand, te vooren zodanige permissie hebbende bekomen en zig by vervolg niet wel gedraagende, van dezelve zig ten nadeele van de Compagnie zal kunnen bedienen.

9 Julij. *Kennisgave, dat de door de Compagnie dagelijks omgezet wordende rijst op de markt te Batavia verkocht zoude worden voor 6 stuivers de gantang.*

^{13 Julij}
^{16 Augustus} *Nadere regeling der briefsporten.*

Bij missive van 3 December 1789 bepaalden Heeren XVII^{den} ter zake het volgende :

Met opzigt tot de briefsporten, waar omtrend UEdede de vrydom verzoeken voor gouverneurs van Java, Malacca en de groote Oost, onder te kennen geven, dat UEdede gewenscht hadden insgelyks geëximeerd te zyn, uit hoofde dat zulks aan zommige onder-geschikte en mindere gequalificeerders was te beurt gevallen, moeten wy remarqueeren, dat de exemtie van de hoofdgebieders van de Westersche comptoiren en van de Caab de Goede Hoop van de betaaling van briefsporten alleen betrekking moet hebben tot de correspondentie, welke zy directelyk onderhouden met den heer opper-bewindhebber en met ons of met de leden van het bewind en 's Comp^e ministers, waarom wy gaarne dit zelfde toestaan aan de raden van Indië, als meede aan den gouverneurs van Java, Malacca en van de groote Oost, doch bepaaldelyk tot geene andere brieven als de voormelde, welke derhalven alhier afzonderlyk met Comp^e secretarieele papieren zullen worden verzonden; terwyl van alle andere volgens de daar op geslaagen stempels het bepaalde port ook door de voormelde, geëxicipieerde perzoonen behoort te worden betaald, met nadere uitzondering echter van den Gouverneur Generaal, Directeur generaal en ordinaire raden van Indiën in der tyd, die voor alle brieven, zonder onderscheid, zullen vry zyn, terwyl wy echter vastelyk vertrouwen, dat alle de voormelde, geëxicipieerde perzoonen de brieven, welke, aan particulieren geadresseerd, onder hun couvert mogten worden ingesloten, zullen overgeeven ter bezorging op de ordinaire wys en teegen de gewoone briefsporten, ten profyte van de Compagnie, ten einde alle misbruiken, welke zelfs huns ondanks daar in zouden kunnen worden gepleegd, te weeren.

15 Julij. *Bekendmaking, dat de Bataviasche diakenen op 21 Julij 1790 openlyk in de Nederduitsche kerk rekening en verantwoording zouden doen van hun be heer der armen-gelden gedurende het jaar 1789.*

23 Julij. *Kennisgave, dat de bank-courant en bank van leening van den 23^{en} Julij tot den 9^{en} Augustus 1790 gesloten zoude blijven.*

Zie ook 27 Augustus 1790.

23 Julij. *Verbod voor Engelschen te Batavia goederen in te voeren en te verkoopen.*

Is verstaan aan de in 't vervolg van tyd alhier aankomende Engelschen geen permissie tot den invoer en verkoop van goederen te geeven, mitsgaders den sabandbaar en licentmeester te qualificeeren om hen by aankomst van deeze dispositie direct te informeeren.

27 Julij. *Vernieuwing van het bepaalde op 31 Julij 1753 en 27 September 1765 nopens het verstrekken van medicijnen aan Compagnie's dienaren.*

Nogmaals werd uitdrukkelijk gelast »by het eisschen van »medicamenten het getal der koppen, voor dewelke dezelve »geëischt worden, te noteeren”.

27 Julij. *Verhooging met een rijksdaalder 's maands van het tractement der sergeanten, korporaals en soldaten van de kompagnie inlandsche Christenen te Batavia.*

30 Julij. *Voorschrift nopens het »collationeeren der »papieren”.*

Is verstaan de bediendens, die jaarlyks gecommitteert wordea tot het collationeeren der papieren, by een aparte waarschouwing voor te houden, niet alleen om te teekenen voor de papieren, die ze gecollationeert hebben, maar ook te zorgen, dat de collatie met alle nauwkeurigheid geschiede, of dat zy anders verantwoordelyk zullen gehouden worden voor de defecten en abuisen, die door inattentie en verzuim naderhand zullen worden ontdekt in dezelve plaats te hebben.

6 Augustus. Voorwaarden, waarop de Regering assignatiën op Nederland wilde afgeven.

Vernits de op 9 Julij 1790 gestelde voorwaarden geen bruikbaar resultaat hadden opgeleverd, bepaalde de Regering nu voor de eene helvt in contanten en voor de andere helvt in credit- en halv in bank-brieven gelden in Compagnies kas te acceptceeren en daar voor met October aanstaande assignatiën te verleen en op de heeren Meesters om in Nederland op den gewonen tyd, dan wel na verloop van zodanige langere termynen, onder het genot van 4 rd^s, als de telders zullen opgeeven, volstaan te worden met 70 stuivers voor den dukaton van 78 stuivers; en hier van de gemeente by billet, zo wel te advertceeren, als dat die geenen, die geneegen zyn op deze voorwaarden gelden in Compagnies kas op assignatiën te tellen, daar van opgave zullen moeten doen voor ultimo dezer maand ten comptoire van den heer directeur-generaal om daarna finaal te kunnen disponeeren over de som, waar voor deze regeering op de voormelde conditien in dit jaar assignatiën zal laten afgeeven'.

Het resultaat hiervan was, dat de Regering op 16 September 1790 goedvond:

Dewyl gebleeken is, dat de ingevolgen het besluit van den 6ten Augustus jongstleeden opgegevene gelden, bestaande voor de eene helvt in contanten en voor de andere helvt in brieven van credit en halv in bank-brieven, bedraagen eene somma van rd^s 974789:26, daarvan te acceptceeren 30 percento of rd^s 292437 en daar voor in de aanstaande maand October te laten afgeeven assignatiën op de hoog Edele Heeren Zeventienen, betaalbaar na het aflopen der najaars-verkoping van 1791 en voorjaars-verkoping van 1792 met 70 stuivers voor den dukaton van 78 stuivers; en de gemeente daarvan by billet kennis te geeven en tevens te informceeren, dat de telling dier gelden zal moeten geschieden voor primo October aanstaande en dat ten dien einde een ieder zich ten spoedigsten aan het comptoir

van den heer directeur generaal zal moeten opgeeven, aan wien de te tellene gelden moeten worden geremitteerd.

9 Augustus. *Maatregelen tegen brand in de Chinesche kamp te Batavia.*

Vermits bleek, dat aan de Chinesche hoofden te Batavia geene mededeeling was gedaan van het bepaalde op 25 Maart 1768 (deel VIII, bladz. 359 vlg.), bepaalde het collegie van Schepenen, dat de 505, in de Chinesche kamp langs den grooten weg staande, door Chinezen bewoonde huizen zouden worden genummerd en dat de kapitein-Chinees aan elk dier huizen zoude doen afgeven een tjak, behelzende, dat bij brand uit elk huis één man zich bij den brandspuit zoude moeten voegen om dien te laten werken.

Deze maatregelen zijn den 10de Augustus 1790 door de Regering bekrachtigd.

16 Augustus. *Wijziging van het bepaalde op 15 Januarij 1788 nopens de verzending van papieren naar Nederland.*

Voortaan zoude voldoende zijn het zenden aan de kamers in het Zuider en Noorder kwartier van een stel van alle brieven, door de Indische Regering aan Heeren XVII^{een} geschreven, item van alle brieven, met de buiten-kantoren gewisseld, alsmede van alle resolutien en besoiignes van de Indische Regering.

Op de buiten-kantoren moesten dadelijk ingetrokken worden „de meerdere klerken en schryfgereedschappen”, toegestaan in gevolge het bepaalde op 15 Januarij 1788.

16 Augustus. *Bepaling, dat in Nederland beproefde geweren in Indië niet op nieuw beproefd behoeften te worden.*

16 Augustus. *Vergunning voor particulieren, onder betaling van de bij besluit van 12 September 1748 bepaalde recognitie, contanten naar Indië te zenden.*

Deze vergunning, door Heeren XVII^{ten} verleend, heet eene vernieuwing van het boven aangehaalde besluit, hetgeen echter niet is aangetroffen.

Welligt is zulks een in Indië niet afgekondigd besluit van Heeren XVII^{ten}.

20 Augustus. *Bepaling, dat de groot-kassier, alwat ten behoeve der Compagnie in papieren ontvangen of betaald moest worden, voor de helft in brieven van krediet en voor de andere helft in bankbrieven zoude ontvangen of betalen.*

20 Augustus. *Verstrekking van gedroogd vleesch (dendeng) aan Compagnies schepelingen.*

Door den commandeur en opper-equipage-meester te kennen gegeven zynde, dat de heer directeur-generaal aan hem vertoond had eenige monsters gedroogd vleesch of zogenaamde dinding, die zeer goed van qualiteit was, en dat hy de verstrekking daar van aan de scheepelingen, in stede van gedroogde visch of karwaat, verre prefereeren zoude, te weten, zo de verstrekking daarvan halv in gedroogde visch of karwaat en halv in gedroogd vleesch of dinding gedaan wierd, te meer, dewyl het gedroogde vleesch op lange reizen zich beeter preserveerde en die onaangename reuk niet van zich gav als de gedroogde visch; zo is dien conform goedgevonden en verstaan voor het vervolg die verstrekking te laten geschieden voor de helvt in gedroogde visch of karwaat en de andere helvt in gedroogd vleesch of dinding.

Zie ook 1 Junij 1790.

20 Augustus. *Verpachting van de Javasche domeinen.*

Op het gedaan verzoek door de Javasche ministers is goet-

gevonden en verstaan hun te qualificeeren de sambandharyen en verdere domainen op en langs die kust weder voor den tyd van drie jaaren te verpachten, ingaande met primo Januari 1791 en eindigende met ultimo December 1795, op al zulke conditien en voorwaarden, als waar voor die de laatste maal in 1787 verpacht zyn geworden, in hoop, dat, niet tegenstaande de beduchting der ministers voor eene aanmerkelyke vermindering derzelve, uit hoofde het geld gebrek tot in den hoogsten graal is toegenomen en de handel genoegzaam ten eene-maal vervallen is, echter een voordeelig rendement het tegendeel zal bevestigen.

26 Augustus. *Voorschrift nopens „onbekwaam” zeildoek.*

Te vooren gekomen zynde, dat, wanneer op Ceilon onbekwaame zeilen van de scheepen en mindere vaartuigen worden geligt, dezelve door eene commissie ten overstaan der equipage-opzichters worden gexamineert ter ontwaring, waartoe dezelve best in dienst van de Compagnie noch kunnen worden gebruikt, hetzy tot prezennings, dan wel tot ander emplooi; en dat, by bevinding, dat zy tot deeze of geene bepaakte eindens kunnen dienen, dezelve als dan dadelyk daartoe worden versneeden om zodanig te worden ingenomen en verantwoord; en dat voorts ook al het overige, anderzints noch bruikbaar zeildoek van diergelyke onbekwame zeilen wordt losgetornd en nage-meeten om almede in dier voegen ingenomen en verantwoord te worden; zo is, naar dien die schikking in alle deelen nuttig is bevonden, goedgevonden en verstaan dezelve den ministers en bediendens op de respective buiten-comptoiren circulair aan te beveelen.

27 Augustus. *Kennisgave, dat de bank-courant en bank van leening op 1 September 1790 heropend zouden worden.*

Eene commissie had bevonden, dat beide banken „ten nutte van het gemeen” werkzaam konden blijven.

Zie ook 23 Julij 1790.

31 Augustus. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was thee, ruwe diamanten, rotan, porcelein, tamarinde, lijnwaden, Bengaalsche zijden stoffen, benzoë en ebbenhout op vracht naar Nederland te vervoeren.*

Dowyl men verondersteld, dat er in de naar Nederland ge-projecteerde scheepen eene genoegzaame ruimte zal weezen om goederen op vracht te kunnen vervoeren, zo is goedgevonden en verstaan weder, zo als in het voorleden jaar heeft plaats gehad, goederen op vracht naar Nederland te accepteren en de gemeente daar van by billet te informeeren.

2 September. *Opberging der wapenen van de Bataviasche schutterij in de wapenkamer.*

Op het door den heer raad extra-orlinair en collonel der burgery, Johannes Siberg, gedaan verzoek is goedgevonden en verstaan de geweeren en wapenen, die thans onder berusting, zo der Europeesche, als inlandsche burgery zyn, voortaan, na de volbragte exercitie, in de wapenkamer terug te laten geeven en vervolgens daar van weder alleen zo veel te doen verstrekken, als nodig zal zyn tot het optrekken der wachten, om daardoor voor te komen, dat geene geweeren absent raaken.

14 September. *Bepalingen nopens het pennisten-gesticht te Batavia.*

Op de door heeren directeuren en regenten van het gesticht der pennisten gedaane voordracht is goedgevonden en verstaan:
 1° de baazen der respectieve schryf-comptoiren te gelasten de kostgelden van de pennisten, welke ziek in het gesticht zyn, maandelyks, onder overgave van eene exacte notitie, af te geven aan den heer directeur en kassier van het gemelde gesticht, Jan Hendrik Wiegeman, naar dien gemelde heeren directeuren en regenten bepaald hebben, dat de zieken in het gemelde gesticht, die goed logies, eene goede oppassing,

- extra ordinaire spyzen en de nodige medicynen ter hunner herstelling hebben, geen kostgeld zullen genieten;
- 2° het getal der pennisten, welke in het gesticht zullen mogen aangenomen worden, voor het vervolg te bepalen op 80 stuks en vryheid te verleenen den geen, welke zich boven dat getal aandient, af te wyzen of wel ten zynen eigen kosten of voor reekening van den baas van het comptoir, waar op zodanig een mogt bescheiden zyn, ter inwooning binnen het gesticht aan te neemen, onder betaling van vier dukatons aan den bakmeester, buiten lasten van het gesticht.

17 September
5 October

Uitschrijving van een dank- en bede-dag.

24 September. *Oprichting van een hospitaal op het eiland Purmerend.*

Belangrijke sterfte onder het personeel op Onrust maakte voorzieningen noodig, waarom de Regering besloot:

1° enz.

2° alle de zieke, Europeesche timmerlieden en zeevarende, welke thans, zo in het hospitaal op Onrust, als in het aldaar liggend zieke-schip zyn, over te laten brengen naar het eiland Purmerend in het aldaar staande gebouw, geschikt voor de leproozen, en ten dien einde den fabriek te qualificeren om in dat gebouw een scheymuur te laten optrekken om de weinige leproozen, die zich aldaar bevinden, afgescheiden van de andere zieken te laten blyven en voorts eenige vengsters en luchtgaten meer in dat gebouw te maken, na maten nodig zal zyn tot de bekooming van toereykende versche lugt in het zelve;

3° dewyl het getal der leproozen sedert de laatste jaaren zeer vermindert is en thans maar in 92 personen bestaat, mitsgaders de helft daarvan gezond en zonder besmetting zyn, is verstaan het hoofd der chirurgie, de inspecteurs der leproozen, neevens de buiten-regenten van dat godshuis te qualificereen eene nauwkeurige examinatie der voormelde, zich

- thans op dat eiland bevindende leproosen te doen en daar van aan deeze regeering distinct berigt te doen, ten einde die geen, welke bevonden worden niet besmet te zyn, van daar naar het eiland Edam, ingevolge het bepaalde by het 13de articul van de ordomantie voor dat godshuis, te verplaatsen om aldaar tot Comp^s dienst gebruikt te worden;
- 4° den opper-chirurgyn van het eiland Onrust te benoemen tot binnen-regent van het voornemde op Purmerend in te richten hospitaal en aan den zelve te demandeeren de impotenten, buyten de medicynen, ook te voorzien van de nodige spyze en verversching, met ordre zich daar omtrent te reguleeren na de schaf-ordre en inrichting, die ten opzichte van het buiten-hospitaal alhier in gebruik is en plaats heeft, en ten dien einde een copia daar van aan hem te laten toekomen, alles onder het opzigt van den baas van Onrust als buiten-regent, waartoe denzelve by deezen word benoemd, en verder onder het generaal bestier der buiten-regenten van de Bataviase hospitaalen; mitsgaders te bepaalen, dat de in genoemd hospitaal zig thans bevindende en nader inkomende lyderen, even als in andere hospitaalen gebruikelijk is, de helft hunner winnende gagie zullen moeten missen en zulks te laten ingaan met primo deezer maand September;
- 5° den voormelden binnen-regent voor eerst te laten inwoonen in het huis van den presenten binnen-regent van het leproozen huis en de onder-chirurgys in de woningen van die van dat huis, tot dat daar omtrent een nadere schikking zal zyn gemaakt;
- 6° aan den genoemden binnen-regent van het hospitaal toe te voegen twee bekwaame onder-chirurgys om in 't hospitaal dienst te doen en een om op het eiland Onrust te verblyven om by ongelukken van beenbreuken of anderzints present te zyn en de noodlige hulpe te kunnen toebrengen en denzelve daar toe aldaar een bekwaame plaats aan te wyzen; voorts het hoofd van de chirurgie op te dragen de bezorging daartoe van nog een bequaam onder-chirurgyn, ten einde aan het oogmerk beantwoord worde; en

7° te noteeren, dat ordre gesteld is, dat de lyken van de overleedenen voor 't vervolg op 't eiland Engelsch-Oarust en niet meer op Purmerend begraaven zullen moeten worden, en voorts die ordre te approbeeren.

Zie ook 6 November 1790.

5 October. *Bepaling van het zegel-geld voor kwitantien wegens verkochte slaven.*

Op de door den heer raad extra-ordinair, Jan Hendrik Wiegeman, als commissaris van het klein zegul gemaakte bedenking, dat de transporten van slaven, die ter dezer hoofdplaats van elders te koop worden aangebragt, of geschreeven zyn op gezeeguld papier, of alhier zodanig gecoucheerd worden, en dat daar en tegen van alle de slaaven, dewelke alhier per publieke vendutie verkogt worden, het zy door vendumeesters. den curator ad-lites of secretarissen der respective collegies, daar toe gewettigd, enkel verleend worden bewyzen of quitantien op ongezeeguld papier, is goedgevonden en verstaan de vendumeesters dezer stad, benevens den curator ad-lites, zo wel als de secretarissen der respective collegien, welke gequalificeerd zyn publieke verkopingen van slaaven te doen, te gelasten voor het vervolg geene quitantien aan den koopers van slaaven te verleenen, als die geschreeven zyn op gezeguld papier, en daar omtrent de volgende schikking te observeeren: voor eene quitantie van een of meerder slaven, gekogt voor rd^s 500 en daar boven, op een zegul van..... rd^s 5,
boven de rd^s 400 tot 500 rd^s op een zegul van 2,
» » » 300 » 400 » » » » » 1,
» » » 200 » 300 » » » » » » 36 stuivers,
» » » 100 » 200 » inclusive op een zegel
van 24
en voor de waarde van een honderd rd^s en daar
beneden op een zegul van 12
en het bedraagen van die zeguls ten lasten der koopers te brengen, dewyl voor die geen, welke in staat zyn duure

slaaven te koopen, ook dat meerder bedraagen der zeguls niet beswaarlyk vallen zal; doch aan een ieder vryheid te laten om, by verkoop van slaaven uit de hand, op de gezegulde transporten of quitantiën de overschryving te kunnen doen, invoegen thans in gebruik is; voorts hier mede de ordonnantie voor het klein zegul te doen ampliëeren, van dit een en ander de gemeente by billet kennis te geeven en zulks circulair naar de respective buiten-comptoiren ter observantie aan te beveelen.

12 October. *Voorschrift nopens het ontvangen per procuratie in Nederland van Compagnie's assignatiën.*

Dewyl door zommigen niet schynt begrepen te zyn de door de heeren Meesters gestelde order omtrend de verandering in de extensie der assignatiën en hoogstdezelfen uit dien hoofde by generale missive van den 9^{en} November 1789, § 313, tot elucidatie wel hebben gelieven te melden, dat niet de geene, welke het geld in Compagnies cas teld, met een procuratie behoeft te magtigen den geene, aan welke de betaling in Europa moet geschieden, maar dat het verlangen van welmelde heeren Meesters alleen is geweest, dat die geene, welke gerechtigd is om den inhoud der assignatiën in Europa te ontfangen, wanneer tot die ontfangst in persoon buiten staat is of zulks niet verkiest te doen, dat zo een houder als dan die geene, aan welke hy die assignatiën ter ontfang overgeeft, met een behoorlyke procuratie daar toe qualificeerd, zo word de gemeente hier van by dezen geadverteert, ten einde zig hier na te kunnen reguleeren.

15 October. *Verbod tegen de betaling van door inlanders geleverde producten met goederen in plaats van met geld.*

Dewyl de geconmitteerde tot en over de zaken van den inlander ais een der voornaamste, zo niet de eenigste reeden

van de traage en niet noemenswaardige voortgang der culture in het regentschap Crawang aanhaalt de slechte betaaling der geleverd wordende producten, naar dien den hoofden der tjoetaks hunne producten, in stede van met geld, voor meer dan drie vierde gedeeltens met goederen, als amphioen, kleedjes, gambier en meer andere, betaald worden, die zy, mindere hoofden, dan wel verplicht zyn tegens noch veel hoogere pryzen den gemeenen man op te dringen, die dan nog daar en boven met het gewigt word gekneveld, is goedgevonden en verstaan hem te qualificeeren de voornoemde betaaling met goederen voor het vervolg ernstig te verbieden en tegen te gaan, ten zy gemelde hoofden tot de aanneeming daar van vrywillig geneegen zyn.

15 October. *Voorschrift nopens levering van katoenen garen in Krawang.*

Naardien de gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander geallegeerd heeft, dat de kapas in het regentschap Crawang meest in 't wild groeit en het zeer beswaarlyk vallen zal den inlander tot een spinzel te animeeren, dat fynder is als het reeds geleverde, dewyl ze daar voor van den regent geene betaaling erlangen en dit van oudsher eene ingeslovene costume is, zo is goedgevonden en verstaan hem te qualificeeren die costume af te schaffen en na onderzoek deze regeering op te geven, wat aan den regent uit de leverantie van kapas naar billykheid zoude kunnen worden toegelegd.

Zie ook 31 December 1790.

15 October. *Afschaffing van het toppen van koffij-boomen.*

Dewyl men op Tjanjour een proef genomen heeft met de koffij-boomen te toppen en dezelve veel minder vruchten hebben afgegeven dan de ongetopte, gelyk men daarvan op l'Isle de France ook schielyk is afgestapt, zo is goedgevonden van het voornoemde toppen af te zien en by de praesente schikking van

droging en ontbolstering der koffy-boonen te continueeren, vermits de door den Franschen schryver, Le Monnier, beschreeven stoof-kamer en wind- en water-molens zeer hoog in kosten zouden lopen en by den inlander niet in te voeren zyn.

15 October. *Regeling van het toezicht van inlandsche hoofden op de koffij-cultuur.*

Is goedgevonden de respectieve hoofden der districten van het regentschap Tjanjour ernstig te doen recommandeeren eene betere nakoming hunner plichten in het hun opgedragen gezag en te gelasten om ten minsten twee malen in het jaar, eens by de planting en eens by het inzamelen der koffy, present te zyn en dan nog eens den Europeeschen opzichteren te verzellen by het doen der ronde in hunne districten, naar dien zy zich steeds op de hoofd negory ophouden en hun district aan het opzicht van een ingebel overlaten; en voorts hun noch in 't byzonder te laten recommandeeren by het doen dier ronde geene inwoonders absent te houden, zo als thans nu en dan wel geschiedt.

15 October. *Verbod voor inlandsche regenten mindere hoofden eigenmagtig aan te stellen.*

Vermits de hoofden der tjoetaks van Tjanjour en Djampang meest altoos lievelingen en aanverwanten van den adipatty zyn en met die posten gebeneficeerd worden en er daarom veele gevonden worden van een slechten en luien aart, die zich met de hun aanvertrouwde landen weinig bemoeyen, is goedgevonden en verstaan den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander te qualificeeren de regenten aan te schryven om in het vervolg geene mindere hoofden op eige autoriteit aan te stellen, maar dientwegen met hem, gecommiteerde, steeds te consuleeren: en om hunne bewyzen van aanstelling door zyue handteekening en cachet te approbeeren,

mits met alle bescheidenheid daar omtrent te werk gaande en die bewyzen gratis afgegeven worden.

15 October. *Vrijstelling der ingezetenen van Buitenzorg van den aanplant van koffij-boomen volgens de instructie.*

Dewyl de inwoonders van het land Buitenzorg meer vermogen hebben dan die van Tjanjour, meest gezeeten lieden zyn en geene aparte plantages, maar de hun opgelegde 1000 pees boomen meest by hunne huizen en in de vrucht-thuinen aangelegd hebben en zy hunne contingenten behoorlyk opbrengen en veelen vry wat meer dan 1000 pees boomen aanplanten en het dienvolgende die menschen zeer hard zoude vallen, indien men hun wilde dwingen hunne plantages volmaakt naar de instructie aan te leggen en de vruchtboomen, die in de tuinen in overvloed staan, te ruineeren, is goedgevonden en verstaan te permitteeren, dat de gemelde inwoonders van Buitenzorg continueeren by de praesente methode van aanplanting der koffij-boomen, in verwachting, dat de leverantie van daar steeds mede zal vermeederen.

22 October. *Verbod tegen den uitvoer van olyj, geschikt ter verlichting.*

Mits de thans alhier plaats hebbende schaarsheid aan oly is goedgevonden en verstaan den uitvoer, zo van klappus-, kadjang-, kamirie-, raap- en olyven-oly, als van alle andere soorten, die tot het branden van licht kunnen gebruikt worden, te interdiceeren op poene van confiscatie en de vier dubbelde waarde van dezelve daar en boven, ten behoeve van de officieren, die de calange zullen doen.

22 October. *Wijziging van het octrooi der Amphioen-societeit.*

Dewyl het nadeelig denkbeeld, het welk hun WelEdel hoog achtbare omtrent de directie dier societeit schynen te hebben

opgevat, veel al veroorzaakt kan zyn door de onvergenoegde opgave van sommigen der deelhebbers, die geen begrip hebben van het papier van credit en ook onkundig zyn van de behandeling van zaaken by de societeit, en het dus ter wegneeming van alle vermoedens, als of zy door de directie van de societeit benadeeld wierden, noodzakelyk zoude zyn, dat die geen en hunner, welke minder dan 10 actien bezaten, mede het recht hadden iemand hunnentweegen te qualificeeren om by de gewone, zes maandelyksche vergadering der societeit sessie te hebben en alzo gelegendheid te bekomen kennis te krygen van zaaken, relatie hebbende tot de societeit, te meer er thans maar een gering getal deelhebbers is, dat het voor een hoofd-participant bepaalde getal van 10 actien heeft, zo is goedgevonden en verstaan het 12de en 13de articul van het octrooi van gemelde societeit van den 30^{en} November 1745 in dier voegen te altereeren, dat zodanige deelhebbers, welke 4 à 5 actien en daar boven in eigendom by die societeit bezitten, gerekend zullen worden hoofd-participanten te zyn en mits dien sessie zullen hebben in de gewoone, generaale vergaderingen van genoemde societeit; en welmelde societeit van deze dispositie te informeeren, ten einde daar van aan de respective deelhebbers, zo hier als in Nederland, kennis te kunnen geeven.

Zie bij 2 September 1788 en 15 Maart 1794.

Hoezeer het octrooi op ult^o December 1792 expireerde, heeft toch de societeit gedurende het geheele jaar 1793 van hare privilegiën genoten en gewerkt, alsof zij nog een wettig bestaan had.

4 November. *Last op de buiten-kantoren jaartijks »vroeg-tydig» naar Batavia op te zenden zekere lijsten, benoodigd voor het »generaal verslag».*

De modellen dezer lijsten waren de volgende:

		Slaven.		Canon.	Geweef.		Vaartuigen.
		Mans.	Vrouwen.		Metaal.	Yzer.	
		Kerkelijke.					
		Zeevarende.					
		Militie.					
		Artillery.					
		Totaal.					
		Dooden.					
		Mans.					
		Vrouwen.					
		Jongens.					
		Mysjes.					
		Geboren.					
		Gestorven.					
		Metaal.					
		Yzer.					
		Mortieren.					
		Houwitsers.					
		Spaphanen.					
		Vuursteen.					
		Houwers.					
		Pistolen.					
		Carbynen.					
		Barken.					
		Chialoupen.					
		Pantjallangs.					
		Losvaartuigen.					
		Royschuiten.					
Ambon.....							
Banda.....							
Ternaten.....							
Macasser.....							
Timor.....							
Banjer.....							
Palembang.....							
Japan.....							
Malacca.....							
Padang.....							
Bengalen.....							
Chormandel.....							
Ceilon.....							
Mallbaar.....							
Suratte.....							
De Caab.....							
Java.....							
Cherbon.....							
Bantam.....							
Batavia.....							
Totaal.....							

Korte sterkte der inlandsche dienaren, zo als dezelve in wezen zyn.

Canon, geweef, vaartuigen volgens de memorie van menige. Vaartuigen.

De boekhouder-generaal te Batavia maakte met behulp dezer lijsten een »generale» lijst, welke naar Nederland werd opgezonden.

5 November. *Indienststelling van 18 »stukks manslaven» bij het »jongst nieuw opgerigte» hospitaal ten eilande Purmerend.*

5 November. *Voorschrift nopens Compagnie's slaven, die eenig handwerk konden uitoefenen.*

Ter voorkoming van alle verwarring en verkeerde opgaven, die omtrend de van hier na de buiten-comptoiren versonden wordende ambagts-lieden uit Comp^s slaven in der tyd souden kunnen ontstaan, is goedgevonden en verstaan den fabriek te demandeeren om voortaan, by afzending van slaven naar de buiten-comptoiren, by de opbreng derzelve te noteeren, of zy een ambagt kennen en welke.

16 November. *Voorschriften nopens den jaarlijkschen »opneem».*

De buiten-kantoren werden gelast:

- 1° den jaarlykschen opneem onder ultimo Augustus met de nauwkeurigste accuratesse te doen en door de daartoe benoemde perzoonen daar voor den eed te laten presteeren;
- 2° de inkomende raporten van den opneem aan de negotie-boekhouders ter hand te doen stellen om dezelve te confronteren en te vergelyken tegens de waare restanten, die by de negotie-boeken worden aangewezen en te vinden zyn;
- 3° het kostende van al, het geen ontdekt word by den opneem minder te zyn, dan de boeken dicteeren, door die het incumbeert uitkoops te laten vergoeden of onder behoorlyke borgtogt op reekening te stellen;
- 4° het kostende van al, het geen de opneem meerder aanwyst dan het restant der boeken, in zo verre het spillage geevende goederen zyn, aan den deel- of belanghebbers tegens

inkoops-prys, voor zo verre omtrent sommige articulen geene prysbepaaling vastgesteld is, uit 's Comp^e kas te voldoen, mitsgaders het verder over bevonden wordende, ingevolgen circulaire ordre van den 26^{en} July anno 1776, ten favore van de Comp^e in te neemen en te debiteeren, egter alles voor het sluiten der boeken;

- 5° by overgaaf van administratien, het zy by sterfsgeval of verwisseling, waartoe eens vooral de laatste dag van de maand, waarin zulks voorvalt, moet genomen worden, den administrateurs te gelasten hunne maandelyksche specificatien vroegtijdig aan den boekhouder te overhandigen en door deezende boeken, zo verre verhandeld en effen gesteld zyn, tegens de overgaave direct te laten confronteeren om zo alle verschillen direct te kunnen verevenen, dewyl het uitstel tot February of Augustus altoos verwarring voortbrengt; en
- 6° het berigt van den gedaanen opneem met de daarop gevallene confrontatie telkens agter het journaal in te binden en met de besluiten van approbatie of ontheffing, in raade van politie daar op genomen, jaarlyks naar deeze hoofdplaats te zenden, ten einde te kunnen ontwaaren, of deeze ordres naar het voorschrift volbragt en onderhouden worden.

En by deeze gelegentheid tevens in overweeging genomen zynde, dat de ondervinding heeft doen zien, met hoe weinig accuratesse de gewoone opneemen onder ultimo February en ultimo Augustus van de diversche administratien ter deezer hoofdplaats mede geschieden en dat veel al als een oorzaak daar van kan worden aangemerkt de volumineusheid der goederen in dezelve, waar door alles niet wel twee maal in een jaar behoorlyk kan worden nagegaan, en dat, wanneer eens in een jaar, zoo als bevorens gebrukelyk is geweest, een accuraat opneem geschied, zulks als voldoende kan gerekend worden; zoo is goedgevonden en verstaan, tot voorkoming teffens van onnodige kosten, den opneem der respective administratien ter deezer hoofdplaats voor het vervolg alleen eens jaars, onder ultimo Augustus, te laten geschieden en voorts door de daartoe gecommiteerd wordenden den eed voor den Raad van justitie deezes kasteels

weegens hunne getrouwe en accurate behandeling te laten praesteeren.

18 November. *Beperking van het privilegie, verleend aan militaire kapiteins op 20 Januarij 1694, tot »de »hoofden der militie van de respective comptoiren».*

Alleen de laatsten hadden voortaan in criminalibus een forum privilegiatum in den Raad van justitie te Batavia.

2 December. *Bepaling, dat, te beginnen met 1^e Januarij 1791, de pacht der groenten-kramen en winkels uitsluitend met contant geld voldaan moest worden.*

Zulks geschiedde, omdat die pacht geene »naam waardige» verhooging veelen kon; de pachters slechts contanten ontvingen en de Regering op die wijze maandelijks met een bedrag van 420 rijksdaalders bevoordeeld zoude worden.

7 December. *Prijsbepaling van kruitvaten.*

Is goedgevonden en verstaan de door major, Pilon, gedaane voorstel, waar door de prys der kruitvaten op een egacle en permanente voet gesteld kan worden, te amplecteeeren en mitsdien hem te qualificeeren voortaan de kruitvaten te leveren voor de volgende prysen, als:

die van 100 \mathcal{R} tegen.....	/ 2:10:—,
• • 50 • •	» 1:16:—,
• • 25 • •	» 1: 5:—, en
een kogel vat.....	» 1: 5:—,

mitsgaders aan hem tegen inkoopsprys, mits voor contante betaaling, te laten afgeeven de jaty-duigen, welke er noch per restant zyn en voorts de voornoemde betaling der kruitvaten meede in contanten uit 's Comp^s kasse te laten doen.

7 December. *Toevoeging van de districten Padjang-koenang en Palo aan het regentschap Rembang.*

20 December. *Verpachting van de gemeene middelen van het koningrijk Jakatra voor het jaar 1791.*

In overweeging genomen zynde, dat de reedenen, die in den voorleeden jaare. deeze regeering, ingevolgen het genoteerde ter resolutie van den 21^{en} December van dat jaar, hebben doen besluiten om de verpachting der Jacatrasche domainen slegts voor een jaar te laten geschieden, als noch dezelve zyn en even sterk, zo niet sterker, als toen militeeren om Comp^s gerechtigheeden weeder maar voor een jaar te verpachten, zo is na deliberatie hier over goedgevonden en verstaan de verpachting der domainen alhier weeder eenlyk voor het jaar 1791 te laten geschieden.

De wijzigingen waren ditmaal de volgende :

Ten zestienden, dat de slachter voor het guarnizoen alhier, buiten de reeds vergunde agt beesten, voortaan noch agt beesten 's maands, zonder bepaaling van tyd, pacht-vry zal mogen slagten, met vryheid om het vleesch, dat daar van, na de leverantie aan het guarnizoen, zal overschieten tegens marktprys te mogen verkopen, en exemtie van alle hal-ongelden, buiten het bepaalde keur-geld van 6 stuivers voor ieder beest.

Ten zeeventienden, dat de pagters van de vischmarkt enz.

Ten agtienden, dat voortaan van de vogelnesjes, die hier in de bovenlanden vallen en na elders worden uitgevoerd, by dies uitvoer sal worden betaald ses procento ten behoeven van den pachter van de in- en uitgaande rechten of de boom en vyf en twintig rydsdaalders voor ieder picol van de Compagnie; welke laatst gemelde vyf en twintig ryksdaalders door den sabandhaar en licentmeester zullen worden gecollecteerd.

Ten negentienden, dat de tot het gebruik van de pagters van den handel aan de scheepen en de waag g'extruceerde opstallen aan de boom, die door de pagters in dit jaar, na verkregen consent, voor hun rekening in goeden staat zyn hersteld, door de hun opvolgende pagters, met een afslag telkens van

tien procento op het kostende en zo vervolgens, op die voet door den eenen van den anderen zullen moeten overgenomen en in eene behoorlyken staat gehouden werden.

Ten twintigsten, dat van de ingevoerd wordende Javasche gekorven tabak door de pagter van de boom en de pagter van de gekorven Chinasche tabak de helft van de door ieder genoten wordende ordinaire thol zal worden geheeven; zynde één en één halve ryksdaalder per picol door den eerstgenoemde en vyf procento van ieder parthy door den laatstgenoemden pachter.

Ten een en twintigsten, dat de uitvoer van oly, zo van clappus, cadjang, kamirie, raap, olyven, als van alle andere soorten, die tot het branden van ligt kunnen gebruikt worden, aan een ieder word geinterdiceerd, behalven aan den capitain der Chinesche natie te Bantam, die gedurende dit gelegd verbod gepermitteerd is om tot gerief der ingezetenen aldaar 'smaandelyks van hier na derwaards te mogen uitvoeren een duisend kannen lamp-oly.

En ten twee en twintigsten, dat de pagters van de groente kramen en winkels gehouden en verplicht zullen zyn hunne pagtenningen geheel in contante munt-specien aan de Compagnie te voldoen, met permissie om onder ieder honderd ryksdaalders tien ryksdaalders aan kopere duiten te voegen.

24 December. *Voorschrift nopens het aannemen van lidmaten der gereformeerde kerk.*

Op het door den kerkenraad der Gereformeerde gemeente gedaan verzoek om bekrachtiging van zyn besluit, bepalende den ouderdom van aan te neemene leedemaaten, zo is, — geremarqueerd zynde, dat, daar men niet veronderstellen kan, dat een predikant en onderling iemand tot lidmaat zullen aanneemen, die daartoe vereischtens niet bezit, en het niet doenlyk is de zielsvermogens der menschen naar hunne jaaren te bepalen, dit besluit als overtollig kan worden aangemerkt, — goedgevonden en verstaan den voormelden kerkenraad te recommandeeren om het

aanneemen van leedematen over te laten aan de conscientie van den predikant en ouderling, die de geloofs-belydenis afneemen.

31 December. *Last op den regent van Krawang voor elke, door de bevolking van zijn regentschap geleverde pikol kapas 4 rijksdaalders aan zijne onderhoorigen te betalen, moerende hij de bewerking van die kapas voor zijne rekening nemen.*

Hij kon zulks »met gemak» doen en zoude op die wijze »den gemeenen man tot de aanplanting en inzaai van dat »product wat meerder animeren».

Zie ook 15 October 1790.

1791.

7 Januarij. *Last op de kantoren »om de groote Oost» op hunne hoede te zijn wegens de »geresen differenten »tusschen de hoven van Engeland en Spanjen».*

De Indische Regering vreesde, dat uit die »differenten» een oorlog tusschen de zee-mogenheden zoude ontstaan, waarin Nederland gewikkeld zoude worden.

$\frac{7}{25}$ Januarij. *Ampliatie van het bepaalde op 7/21 Mei 1790 nopens handel in koffij.*

Zyn Edelheid aan de vergadering te kennen gegeven hebbende, dat hoogst deselve door den pro interim advocaat en waterfiscaal, Mr Carel Saxe, was geïnformeerd geworden, dat sommige eigenaars van landeryen, niet tegenstaande het daartegen leggende verbod, de door hun gecultiveerd wordende coffy, in steede van aan de Comp^e te leveren, aan particuliereu verkopen, zo is, ofschoon het placcaat deeser regeering van den 21^{en} Mai 1790, waar by alle op- en verkoop, in- en uitvoer en generalyk alle handel in koffy te deeser hoofdplaats buiten de Comp^e

geïnterdiceert is, een genoegzaam verbod daar teegen insluit, echter tot voorkoming van alle exceptien goedgevonden en verstaan, met ampliatio van dat placcaat, allen eigenaars van landeryen, die op hunne landen coffy cultiveeren, te gelasten dat product eenlyk aan de Comp^e, direct aan haare pakhuisen, te leveren voor de gestelde prys van rd^e 6 in contant geld het pikol van 140 ponden en hun mitsdien den verkoop daarvan aan anderen, direct of indirect, te verbieden, op poene, niet alleen van de verbeurte van de coffy, die bevonden zal worden van hunne landeryen aan particuliere geleeverd of verkogt te zyn, maar ook van de vier dubbelde waarde van dien, het pond gerekent op 5 stuivers contant, om à uso verdeeld te worden.

11 Januarij. *Vermeerdering van het aantal klerken ter generale secretarie (41) met 10 stuks*”.

Zie bij 29 April 1755, 13 Februarij 1767, 8 Junij 1769, 25 Maart 1803 en 15 Maart 1805.

25 Januarij. *Voorschrift nopens kruit-rekeningen.*

Ten einde met te meerder grond omtrend de opgave der overheeden wegens de op de respective buiten-comptoiren gedaane schooten te kunnen oordeelen is goedgevonden te statuereen en de ministers en bediendens circulair aan te schryven om in den aanstaande de kruitrekeningen van de aanwezende scheepen te laten eximineeren vóór derzelve vertrek van daar, om daar door te ontwaren, of daar by somwylen ook iets is opgebracht, van hetgeen onder hun gebied is voorgevallen, dat eenige vermindering veelen of in 't geheel geëxcuseert kan worden, en hiervan, by vertrek van ieder schip of mindere vaartuigen, by de gelyde-brief aan deeze regeering kennis te geeven, onder verzending van de kruitrekening zelve.

te renoveeren en de prys der kadjang-oly nader te bepaalen op de voormelde prys van een ryksdaalder voor de vier kannen, mitsgaders een ieder op nieuw te verbieden den verkoop daarvan teegens hoogere prys, op poene, dat by ontdekking van het contrarie, het zy by geweygerde verkoop of wel verkoop teegens een hoogere prys, alle de oly, die by zodanigen zal worden bevonden, direct geconfisqueerd en zonder eenige form van proces door het collegie van Scheepenen ten behoeven van de Comp^e zal worden verkocht.

$\frac{8}{14}$ *Kennisgave, dat Scheepenen zouden verpachten de pacht op het slachten van vee en die van de uitgevoerd wordende kandij- en poeder-suiker.*

Mits het overlyden van den pachter van het slagten van het vee, Lim Hantam, is op de propositie van den heer Gouverneur Generaal goedgevonden en verstaan het collegie van Scheepenen deezer steede te qualificeeren om die pacht voor dit loopende jaar 1791, ingaande met medio deeser maand, publicq op nieuw aan den eerstmyneuden te verpachten op de conditien, daar toe bepaald, en op die, op welke die pacht den 27^{en} December anno passato aan gedagten Lim Hantam is verpacht geworden.

Wyders in overweeging genoomen zynde, dat, daar het vooruitzicht op een opulent suiker-gewasch aller voordeeligt is, men dus ook vast kan stellen, dat de Comp^e haare benoedigheid in tyds zal verkrygen en dat mitsdien, ter opbeuring van den kwynenden, particulieren handel en om de eygenaars van de suiker-moolens in de swaare lasten, die zy moeten draagen, eenigsints te gemoed te koomen, de vrye uitvoer van poeder- en candy-zuiker zonder eenige prejuditie voor de Comp^e zoude kunnen worden opengesteld; zo is na rype deliberatie hier over goedgevonden en verstaan het besluit deezer regeering van den 26^{en} Maart anno passato, waar by de uitvoer van poeder- en candy-zuiker is verboden, weeder in te trekken en den uitvoer aan elk en een ygelyk te permitteeren en daar van de gemeente by biljet te informeeren.

Zie bij 12 Augustus 1791.

17 Februarij. *Uitgifte van nieuwe brieven van credit.*

„Eenige brieven van credit” van 500, 200 en 100 rijksdaalders werden gangbaar verklaard.

Deze waren gedagteekend 31 December 1790 en voorzien met de handteekeningen van de Raden van Indië, D. J. Smith en G. J. Welgevaare, van den 1sten opper-koopman, J. J. van Maas, van den groot-kassier, M. Senn van Basel, mitsgaders (in margine) van den Directeur-generaal, H. van Stockum.

Zie ook $\frac{18 \text{ December } 1787}{7 \text{ April } 1788}$ en 1 April 1788.

18 Februarij. *Bepaling, dat ziekte de kapiteins ter zee niet vrijstelde van het beëedigen van rapporten nopens reparatiën aan hunne schepen.*

Dewyl de indispositie van de capitains meede al te meermalen oorzaak is geweest, dat aan de ordre deezer regeering ten dien opzichte niet is voldaan en daar door ook de beste oogmerken, met die instelling bedoeld, verydeld wordende, bezwaaren niet altoos na behooren kunnen worden ondersogt, zo is goedgevonden en verstaan tot hunne naricht voor het vervolg te bepaalen, dat op beswaaren van die natuur geene reflectie zal geslagen worden, maar dat zy, ingeval van ziekte, verplicht zullen zyn iemand hunnentweegen op het verbruik der zwaare houtwerken toezigt te laten houden, ten eynde daar door kennisse te draagen, welke tot de reparatie van hunne, in commando hebbende bodem verbruikt zyn; en voorts de capitains in het generaal voor te houden en te gelasten, dat zy, ingevalle zy door ziekte verhinderd zyn geworden by de vertimmering in persoon present te zyn, de waarde daar van met eede zullen moeten bevestigen.

Op 26 April 1791 verscherpte de Regering dit voorschrift aldus: „den Raad van justitie deses kasteels te qualificeeren om in het vervolg, by de opgave der capitains, dat zy door

»ziekte verhindert zyn geworden by de vertimmering hunner
»scheepen presentte zyn, zodanige opgave als dan direct door
»hun te laten beëdigen”.

Zie ook 23 December 1788, 27 October en 6 November 1789.

18 Februarij. *Bepaling, dat de boeten bij ondertrouw geheel zouden komen ten voordeele van de kas van het collegie van huwelyksche en kleine zaken.*

De president en commissarissen van huwelyksche en kleyne gericht's-zaaken alhier by een adres vertoond hebbende, dat het inkomen van dat collegie, het welk alleen in de bepaalde leges der toevallig aan huys ondertrouwende persoonen en in de toegelegde 5 percent uit de declaratien van onkosten, die ook van jaar tot jaar geringer wierden, bestond, seedert eenige jaaren herwaards zodanig was verminderd, dat de cassa, na aftrek der jaarlyksche kamer guastos, met het sluiten van het jaar. in steede van te vooren, telkens ten agteren stondt en er dus ook zeedert geen verdeeling meer had kunnen plaats vinden. waar door commissarissen in hunne ampten, nog van voordeelen. nog van praerogativen gejouisseerd hadden, terwyl van de gelden, die voor de gedaane ondertrouwe inkwaamen, ruim twee derde ten behoeven der Hollandsche kerk en stads-werken moeten uitgekeerd worden, zo als uit de aan hun adres geannexeerde kassa- en staat-reekening bleek; dat, dewyl zy in het vast vertrouwen verkeerden en niet twyffelden het geensints met de genereuse intentie en goedertierende meening deezer regeering strokende was, dat collegianten, die ten dienste van het publicq hunne amptsplichten naar vereysch en behooren tragten waar te neemen, die steeds zonder eenig genot of voordeel, maar telkens ten lasten van hunne beurs zouden moeten bekleeden; en dat zy zich daarom tot deese regeering wenden met beede om daarop gunstige reflectie te slaan en ingevolge van dien zodanige bepaling te maaken, dat de jaarlyksche kamer ongelden konden gefourneerd en goedgemaakt worden; zo is,

mit consideratie van de billykheid deezer instantie en dat de reekening der stads-werken volgens de mondelinge betuiging van den heer raad extra-ordinair, Johannes Siberg, als president van het collegie van Schepenen deezer stad, het gemis van het geen ten behoeven dier werken by het doen van ondertrouwe gecollecteerd word, lyden kan, goedgevonden en verstaan die boetens voor het vervolg te brengen ten voordeele van de kassa van het collegie van huwelyksche en kleine gerechtszaaken.

Zie ook 10 Julij 1795.

18 Februarij. *Toewijzing aan de kerken der gereformeerde gemeente te Batavia van de opbrengst der collecten, welke ten behoeve van de leprozen bij gelegenheid der avond-godsdiens-oefeningen werden gedaan.*

Diakenen moesten die gelden maandelijks aan den kerkmeester verantwoorden.

22 Februarij. *Voorschrift nopens de »restant-boekjes der »respective baasen».*

In aanmerking gekoomen zynde, dat het zeker is, dat ieder baas verantwoordelyk is voor het geene hy ontvangt, en dat de boekhouders, geen administratie hebbende, zich daar meede in geene deele kunnen verryken, doch dat het ook teevens nodig is, dat de restant-boeken der baasen, zoo veel immer mogelyk, met de boeken accordeeren en die effenstelling niet maandelyks kan geschieden, zo is goedgevonden en verstaan den boekhouder van de equipagie-werf te gelasten in het vervolg alle zes maanden de restant-boekjes der respective baasen teegen de equipage-boeken te confronteeren en effen te stellen, met ordre aan de baasen om deselve ten dien einde aan gemelden boekhouder ter hand te stellen.

En om verder alle ongefundeerde exceptien voor te komen is teevens goedgevonden en verstaan den heer directeur-generaal

te verzoeken voortaan by de gewoonlyke ordonnantien van opneem en transport der respective administratien te laten bekend stellen, dat de boekhouders verplicht zullen zyn de bevonden goederen teegens de restanten der boeken te confronteeren en daarvoor te teekenen, mitsgaders, by bevinding van eenige differenten, daar van straks aan zyn Edele kennisse te geeven

22 Februarij. *Borgtogt, te stellen door den secretaris van den Raad van justitie te Batavia als curator der boedels van insolvent overledene Compagnie's dienaaren.*

Geremarqueert zynde, dat tot nog toe de secretaris van den Raad van justitie in qualiteit van curator der boedels van insolvent overleedene Comp^e dienaaren geen cautie heeft gesteld voor de in die qualiteyt onder zyne administratie komende gelden en dus de Comp^e bloot gesteld is om, by het overlyden van denzelve, by insolventie schaaden te lyden; zo is om daarin te voorzien goedgevonden en verstaan den secretaris van welmelden Raade als zodanig voor het vervolg zo veel cautie te laten stellen voor een bedragen van rd^s 4000, als hy verplicht is te doen in zyn ampt van sequester van gedagten Raade.

En om ook des te beeter in deese voor het belang der Comp^e te kunnen zorgen is verder goedgevonden en verstaan den welmelden secretaris van den Raad van justitie dezes kasteels te gelasten om voortaan alle jaaren, onder ultimo der maand July, accuraat op te geeven, welke boedels hy in zyne voorschreeven qualiteit van curator onder zyne berusting heeft, welke vereevend zyn en welke nog als onvereevend voortloopen, mitsgaders welke nog niet verantwoord kunnen worden, met aanhaaling teevens van de datums, dat zodanige boedels onder zyne berusting gekomen zyn.

3 Maart. *Ampliatie van de voorschriften, vastgesteld op 21 November 1760, voor »de burgerlyke samenleving» van de Chinezen.*

Nadat de Chinesche Raad te Batavia geklaagd had over het

- toenemende zedenbedorf van de Chinezen en dien ten gevolge meer politie- en regts-magt verzocht had, welke de Regering niet wenschelijk achtte aan dien Raad te verleenen, bepaalde zij:
- 1° zo wel den bailluw deezer steede, den drossaard der Bataviasche ommelanden en den gecommitteerde tot en over de zaaken van den inlander, als den capitain en luytenants der Chineesen te gelasten zich zondor afwyking te reguleeren naar de den 21^{en} November 1760 over de Chineesen beraamde instructien, voor zo verre een ieder hunner incumbceert;
 - 2° tot ampliatio van die instructien te bepaalen, dat de gewysdens van de vergadering der Chinese officieren, in voegen die by gedagte instructien bepaald zyn, niet zullen mogen worden omvergestooten door den bailluw of drossaard privata auctoritate, maar dat daar toe al vooren het consent van het collegie van Scheepenen en by provisio van den heer president zal vereyscht worlen;
 - 3° door den capitain en luytenants van gedagte natie jaarlyks collegialiter den door hun aangeboden eed van purge te laaten doen voor opgemeld collegie van Scheepenen, aan handen van den heer president.

15 Maart. *Reglement voor de bank-courant en bank van leening.*

Dit reglement is grootendeels gelijkkluidend aan dat, vastgesteld op 20 April 1770 (deel VIII, bladz. 632 vlg.), zijnde de wijzigingen de navolgende:

Art 1; aan het slot is toegevoegd: »mitsgaders de door de Compagnie ingevoerde en gangbaar verklaarde brieven van credit, naar de waarde, waar voor die door de Compagnie zyn uitgegeeven”.

Art. 2; »500, 100, 50 en 10 ryksdaalders”, lees: 500, 400, 300, 200, 100 en 50 ryksdaalders.

Art. 4; »den kassier”, lees: den kassier en den boekhouder. — Het slot: »en onder de voorschreeven »bekragtigen” vervalt.

Art. 8; de hier vermelde coupures zijn gewijzigd in verband met het aangeteekende bij art. 2.

Art. 9 en 10; hiertusschen is ingeschooven een nieuw art. 10 luidende: die geen, die een reekening by de bank krygt, zal, tegens afgave van het bedragen daar van, een bank-brief van 10 rd^t, zonder zegul en op een quart vel papier geschreeven, ontvangen, ten bewyze van de folio, waar op zyn reekening gesteld is.

Art. 10 (nieuw 11); »zullende hetzelfde contra-cassa-boek” vervangen door: buiten welke dateering op zodanige bank-brieven geene renten zal behoeven goed gedaan te worden.

Art. 10 en 11; hiertusschen zyn ingeschooven de artikelen:

Art. 12. De gemelde, dus gedateerde en gequiteerde bank-brief zal den kassier tot quitantie verstrekken, mits hy die by zyn kassa-boek behoorlyk noteert, gelyk ook de boekhouder zulks by het contra kassa-boek zal moeten doen.

Art. 13. Zo dra 'er bank-brieven ontvangen worden, zal de vaccerende commissaris gehouden en verplicht weezen om die terstond in zyn praesentie te laten afschryven en doorsnyden, waar na zy, in een aparte bundel ingenaaid, geseponoord zullen moeten blyven leggen, tot tyd en wylen de banken door de daar toe te benoemene gecommiteerdens van wegens deze regeering zullen zyn opgenomen, zonder dat dezelve voor dien tyd vernietigd zullen mogen worden.

Art. 11 (nieuw 14); aan het slot is toegevoegd: dan wel in papieren van credit, voor zo verre die door den geen, die de inwisseling zyner bank-brieven begeert, geteld zyn.

Art. 13 (nieuw 16); »jaarlyks, in de maand January” lees: jaarlyks, na dat de boeken van de bank gevisiteerd zullen weezen en van derzelve bevinding aan deeze regeering zal zyn gediend van bericht, zullen enz.

Art. 14 (nieuw 17); »October” lees: December.

Art. 15 (nieuw 18); »den 10^{en} of 12^{en}” lees: medio.

Art. 16 (nieuw 19); »geduurende dat jaar” lees: geduurende het voorige jaar.

Art. 21 (nieuw 24); » $\frac{1}{12}$ per cent, zegge een twaalfde per

»cent" lees: $\frac{1}{4}$, pro cento, zegge een twaalfde rd^e pro cento.

Art. 25 (nieuw 28); »ten profyte van de bank" lees: de helfte ten profyte van de bank en de weederhelfte ten voordeele van de gereformeerde diacony-armen dezer stad.

Art 26 (nieuw 29); »hypotheecquen" lees: hypotheeken, mitsgaders losse goederen.— »Naar dat president »interest" lees: mits tegens geen hooger of laager interest en die beleeningen niet te booven gaan de som van rd^e 600000.

Art. 27 (nieuw 30); »op hypotheecquen de helft" lees: op hypotheeken binnen deze stad zal niet meer mogen worden beleend als de helvt en op die buiten de stad niet meer als twee derde.

»En zal geene beleening continueren" vervalt.

Art. 28 is vervangen door een nieuw artikel 31, luidende: de directeur en commissarissen zullen de beleenders daar en boven cautie moeten doen stellen ten hunne genooge.

Art. 29 en 30. Hiertusschen is ingeschoven een nieuw artikel 33, luidende: alle beleeningen zullen moeten geschieden in courant-geld, waar onder brieven van credit gerekend worden, zonder dat de beleenders daar voor eenige bank-brieven zullen mogen verleend worden, het zy op zyn, dan wel op een anders naam.

Art. 31 (nieuw 35); aan het slot is toegevoegd: terwyl de boekhouder, by verzuim van dien, de schadens zal moeten vergoeden, die daar door veroorzaakt worden.

Art. 31 en 32. Hiertusschen is ingeschoven een nieuw artikel 36, luidende: ingevallen de beleenders van vaste goederen of, by derzelver affyvigheid, hunne executeurs of erfgenamen onvermogend zyn dezelve af te lossen, zullen die goederen door de bank, mits alvorens daar toe by het zelve verzoek gedaan word, publiek mogen worden verkogt.

Art. 33 (nieuw 38): »den praeses uitgezonderd" vervalt. —

»Die van de bank ter zyner risico" lees: die van de bank een vast salaris in het jaar zal hebben en daar voor de taxatie doen.

Art. 37 (nieuw 42); »voor den tyd inclusive" lees: voor den tyd van 1, 2, 3 en 6 maanden inclusive, zonder dat daar voor insgelyks bank-brieven zullen mogen worden afgegeeven.

Art. 40 en 41. Hiertusschen is ingeschoven een nieuw artikel 46, luidende: dan, om alle risico in deezen voor te koomen, zullen de commissarissen gehouden en verplicht weezen om jaarlyks, voor het opengaan der banken, alle de panden te taxeeren en by bevinding, dat dezelve eene mindere waarde hebben, dan waar voor zy beleend zyn, daar van notitie te houden om, by vernieuwing van de beleening, die goederen te laten lossen, dan wel daar op in mindering te doen betalen.

Art. 41 (nieuw 47); »salaris van meubilaire goederen" lees: salaris van vaste en meubilaire goederen.

Art. 42 (nieuw 48); »het goed" lees: de losse goederen.

Art. 45 (nieuw 49). Aan het slot is toegevoegd: »om »op reekening van kamer-ongelden gebracht te worden".

Art. 44 en 45. Hiertusschen is ingeschoven een nieuw artikel 51, luidende: dan daar en tegen zullen geene losse goederen voor minder dan een derde van de getaxeerde waarde mogen worden beleend.

Art. 46 (nieuw 53); »het zelve" lees: de goederen.

Art. 49 (nieuw 56); »een boode of afslager" lees: een boode, die tevens afslager zal moeten zyn.

Art. 50 (nieuw 57); »10000 rd" lees: 20,000 rd.— »Hy »en de president" lees: hy en de kassier.

Art. 50 en 51. Hiertusschen is ingeschoven een nieuw artikel 58, luidende: de vacerende commissaris zal met de kassier van deeze commissaris-kas een behoorlyke notitie moeten houden en die notitie, zo wel als de gemelde kas met dies sleutel, op primo van ieder maand aan den aankomenden commissaris moeten overgeeven; en zal als dan by de resolutien van dit een en ander telkens pertinente aanteekening moeten worden gehouden.

Art. 54 (nieuw 62); »ter somme van rd^e 10000" lees: te weeten: de directeur, de kassier en de boekhouder, mitgaders

secretaris en pand-bewaarder, tot een bedragen van rd^s 20000 en de commissarissen tot rd^s 10000.

Art. 56 (nieuw 64); »de boode of afslager" lees: de boode en afslaager.

Art. 57 (nieuw 65); »eens ter maand of zo dikwils" lees: de eerste Woensdach of Saturdach in iedere maand en voorts zo dikwils.

»en teffens besluiten" lees: en het restant daar van na te tellen, als ou na te gaan, of de commissaris-kas behooryk door den eenen commissaris aan den anderen is overgegeeven, en tevens het noodige omtrent de zaaken van de bank te besluiten, waar van pertinente aantekening by de resolutien zal moeten gehouden worden.

Art. 62 (nieuw 70). Dit artikel luidt nu: jaarlyks voor primo February, wanneer de boeken zullen moeten zyn afgeslooten, zal de staat-rekening op de afgeslootene boeken by deeze regeering moeten worden overgebracht, ten einde door daar toc aan te stellene gecommiteerden het saldo der kas opgenoomen en de boeken gevisiteerd zullen kunnen worden, welke gecommiteerdens daar voor tot een douceur zullen genieten een hondert ducatsn ieder, die uit de kamer-ongelden van de bank zullen betaald worden, behalven nog, enz.

Art. 63. Dit artikel is vervangen door een nieuw artikel 71, luidende: by gedagte gecommiteerdens zal ook van wegens deeze regeering als commissaris vaceeren een haarer leeden, ten einde na de visitatie der boeken naar te gaan, of den inhoudes deeze in agt genomen is, zullende ten dien einde door de officianten der banken, niet alleen visie moeten gegeeven worden van alle gepasseerde bank-kennissen, afgeschreevene en doorgesneeden bank-brieven, maar ook van alle andere papieren, documenten en panden, die zullen worden gerequireerd.

Art. 64 en 65. Hiertusschen is ingeschoven een nieuw artikel 75, luidende: van deeze commissien zal de boekhouder verplicht weezen een apart boek te houden en vervolgens alle drie maanden de daar van ingekomene gelden in de groote kas der banken over brengen, waar van een aparte reekening

by de boeken zal moeten worden geformeert, terwyl als dan hier van almede by de resolutien he hoorlyk aanteekening zal moeten geschieden.

Aan het slot is toegevoegd een artikel 75, luidende: en eindelyk zullen, zo de directeur, als commissarissen, kassier en boekhouder jaarlyks, in den aanvang van het jaar, voor het openen van de bank, by deeze regeering den eed moeten afleggen, dat zy gedurende het voorrige jaar deze instructie, een ieder in hunne betrekking, stiptelyk hebben naargekomen.

Bovendien zijn toegevoegd eed-formulieren voor den directeur, de commissarissen, den kassier, den boekhouder, secretaris en pandbewaarder en voor den eersten gezworen klerk, alsmede het formulier van een jaarlykchen eed voor al de genoemden.

15 Maart. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

Verlangd werd eene waarde van 125,000 rijksdaalders aan ducaton, Spaansche matten, keizer-daalders en ropfjen.

De terugbetaling in Nederland zoude geschieden na de najaars-verkoop in 1792, de ducaton van 78 stuivers berekend tegen 76 stuivers.

De storting moest geschieden voor ult. Maart 1791, terwyl de assignatiën eerst in October 1791 zouden verstrekt worden.

De Regering moest 310 kisten met opium betalen, maar had daartoe geene voldoende middelen.

¹⁵/₂₅ Maart. *Voorschrift nopens bank-brieven en bank-certificaten.*

Naardien de Hooge Regering deezer landen is te vooren gekoomen, dat by de boeken van de bank-courant deezer stad verscheiden bank-certificaten van overleedene of gerepatrieerde participanten in gedagte bank voortloopen en dat 'er ook

noch eenige bank-brieven onder de gemeente gevonden worden, die of vervalscht of geheel valsch aangemaakt zyn, zo is op den 18^{en} deezer maand Maart in raade van Indië goedgevonden en verstaan de gemeente te gelasten, zo als een ieder, die zodanige bank-certificaten onder zich berustende heeft, gelast word by deezen, binnen den tyd van drie maanden, gerekend van primo der aanstaande maand April tot ultimo Juny daar aan volgende, dezelve op hunne naamen te laten overschryven of teegens betaaling in gedagte banken over te geven, op poene, dat by verzuim daar van, na verloop van dien tyd, de waarde van zoodanige bank-certificaten zal vervallen zyn ten behoeve van voornoemde bank; en tevens besloten alle de participanten in meermelde bank-courant in het generaal te gelasten, zo als dezelve gelast worden by deezen, hunne bankbrieven (uitgezondert die, welke in dit loopende jaar 1791 verleend zyn) meede binnen den tyd van drie maanden, gerekend van primo April tot ultimo Juny dezes jaars, in welmelde bank te vertoonen of te doen vertoonen aan de commissarissen en boekhouder van gedagte bank, die daar toe expresselyk als dan dagelyks zullen vacceeren, des morgens van acht tot elv uren, ten einde dezelve teegens de boeken te confronteeren; door welken boekhouder de deugdzzaam bevonden wordende bankbrieven, ten blyke, dat die confrontatie geschied is en dezelve waarlyk deuchdzaam zyn, aan het hoofd van dezelve voor geconfronteerd en accoord bevonden zullen worden geteekend; terwyl een ieder tevens by deezen gewaarschouwd word zich binnen den voormelden bepaalden tyd, het zy als participant, dan wel als eigenaar van bankbrieven te melden, op poene van nadere dispositie, behalven dat de schade, daar door te veroorzaaken, voor reekening van den hier in nalaatigen zal worden gelaaten; en op dat niemand hier van eenige ignorantie zoude kunnen praetendeeren, zal deeze worden gepubliceerd en, behalven in het Nederduitsch, ook in de Maleidsche, Javaansche en Chineesche taalen worden geaffigeerd ter plaatzen, daar men gewoon is publicatien en affixien te doen.

Zie ook 16 Maart 1792.

22 Maart. *Bekendmaking, dat de Luthersche kerkeraad te Batavia openlyk verantwoording zoude doen zijner gestie gedurende het jaar 1790.*

22 Maart. *Maatregelen in het belang van Batavia's gezondheid.*

In verband met het bepaalde op 14 September 1753 werd aan het collegie van Heemraden o. a. opgedragen:

1° enz.,

3° door de landmeesters en verdere bediendens van dat collegie een verdeling der perken en districten te laten maaken, welke omgekapt en verbrand moeten worden, mitsgaders de limiten te bepaalen, waar en tot hoe verre de omkapping zal dienen te geschieden en tot hoe verre van de schoone boorden der stranden een zekere maat van 30 roeden beraamd zoude moeten worden; en voorts op te geeven, welke middelen verder dienstig kunnen zyn om het bedoelde oogmerk te kunnen bereyken; en

4° om intusschen, zo spoedig mogelyk, voor reekening der cassa van dat collegie, ten eynde een algemeen nut te hebben van desselfs aanzienlyke inkomsten, een begin te laten waaken met de omvelling der boomen en uytroeying der kreupel-bosschen, mitsgaders het verbranden derzelve en het suyveren der stranden en daarmede onder behoorlyk toezigt, voor eerst en zo spoedig mogelyk, een aanvang te maaken aan de Oost-zyde van de stad.

Zie ook 1 Maart 1776.

24 April. *Last op den secretaris van den Raad van justitie te Batavia apart boek te houden van de onder zijne administratie zijnde of komende gelden van insolvent overleden Compagnie's dicnaren en van de sequestratie-gelden.*

24 Mei. *Aanbieding van crimineele vonnissen door den regter aan het plaatselijke hoofd.*

Naar dien al te meermalen is voorgekomen, dat de hoofden der buyten-comptoiren omtrend de ordre ter aanbieding door de rechters van crimineele vonnissen in een abusief begrip schynen te verkeeren, is goedgevonden en verstaan de respectieve buiten-comptoiren circulair aan te schryven, dat die vonnissen niet gepresenteerd worden om daarop approbatie te verzoeken, maar alleenig tot erlanging van qualificatie, dan wel surcheance van de executie van de zelve, zo daartoe gewigtige reedenen voorkomen, met recommandatie zich deeze elucidatie tot naricht te laten strekken.

31 Mei. *Ontheffing van de Regenten van Tjiandjoer en Buitenzorg van de »zo drukkende» leverantie van indigo en katoenen garen.*

Zulks geschiedde op last van Heeren XVII^{den}. — Zie ook 13 October 1790.

31 Mei. *Prijs-verhooging met een halven rijksdaalder per pikol van de koffij, geleverd door Soemedang en Prakamoentjung, en met een kwart rijksdaalder van de koffij, geleverd te Cheribon boven eene hoeveelheid van 1,200,000 ₧ 'sjaars.*

Deze verhooging is afkomstig van Heeren XVII^{den}.

31 Mei. *Middelen van ménage.*

Als een merkwaardig bewijs voor de treurige omstandigheden, waarin de O. I. Compagnie in 1791 verkeerde, wordt het volgende ingelascht:

Door Heeren Meesters geadvanceerd zynde, dat hoogst dezelve zich genoopt vonden deeze regeering met den meesten nadruk te herinneren de hooge noodzakelykheid om eindelyk

eens de lasten in Indiën op een dragelyken voet te brengen en in notabele besparingen een voornaam en onvermydelyk huismiddel te vinden, zoude de Comp^e niet eerlang onder die swaarte bezwyken; dat hun WelEdel hoog achtbare mitsdien ten ernstigste gelasteden, zo veel zulks immer mogelyk zoude zyn, de respective bezittingen der maatschappy weeder te brengen op dien ouden en eenvoudigen voet, waarop zy nog waren in het begin dezer eeuw, en om in het byzonder met alle mogelyke aandacht na te gaan, of de veranderde omstandigheden der tyden wel zo veel subalterne comptoiren noodzakelyk vorderden, als welker onderhoud de uitgaaven der maatschappy tans zo notabel beswaarden; dat zy dierhalven begeerden, dat, in zo verre zich deeze regeering beswaard mogte vinden die veranderingen omtrent deese en geene pointen daar te stellen zonder daarop te hebben gehoord de consideratien der respective ministers, ieder raadslid in den politicquen raad der respective comptoiren zyne reedenen in scriptis zoude moeten inbrengen, waarom de door deeze regeering gunstig geoordeelde reformen geen plaats zouden kunnen of behooren te hebben, en dat vervolgens de resolutie van den raad met die particuliere advisen ten spoedigste ter kennisse deezer regeering zoude moeten worden gebragt ten einde na haere beste kennis de finale conclusien als dan te kunnen neemen; zo is, hier over rypelyk gedelibereerd wessende, in aanmerking genomen, dat uit de resolutien en advisen deezer regeering blykbaar is, dat alle pogingen, zo wel hier ter hoofdplaatse, als op de buyten comptoiren worden aangewend om de Comp^e onder de ondragelyke lasten, waar door Indiën gedrukt word, door notabele besparingen niet te doen beswyken; dat echter van alle dezelve tot nog toe weynig effect word bespeurd en in tegendeel ondervonden is, dat, ongeacht alle vermaningen en recommandatien, de lasten, in steede van te verminderen, genoegsaam overal boven maaten geklommen zyn; dat dus de vraag, of er eenige mogelykheid zoude zyn om, ingevolge de ordre van hunne Wel Edele hoogachtbare, de bezittingen der Maatschappy weder te brengen op dien ouden en eenvoudigen voet, waarop zy noch waren in het begin deezer

ceaw, in den presenten tyd van zo veel bedenkelijkheid en uitgestrektheid is, dat men niet dan met beschroomdheid en bekommering daarop zoude kunnen antwoorden; dat deeze regeering, by overweeging der innerlyke gesteldheid alom en de verbazende verandering en omwenteling, die zeedert overal in de byzondere en publike gesteldheid der zaaken en omstandigheden heeft plaats gevonden, zich niet alleen te meer moet beklagen, dat door den oorlog met Engeland en deszelfs naween de innerlyke gesteldheid, als het waare, omgekeerd is; dat het verval meer en meer is doorgebrooken; dat armoede de plaats van welvaart, gebrek die van overvloed, duurte die van goedkoopheid, ontevredenheid die van genoegent, verdriet die van vrolykheid, disordre en onverschilligheid die van ordre en yver heeft vervangen, ongeacht de gedugte en nadeelige verandering, die door tegenspoeden en zeldzaame evenementen tot het verval gecoöperceerd hebben; maar ook uit dit allerongunstigst tafereel in het generaal van Indiën zoude vermoenen, dat zoo een reductie en verandering in den presenten staat van Comp^s bezittingen eer te wenschen dan te verwachten was, hoe zeer zy ook met de Heeren Meesters volkomen van begrip is, dat het beste systema zoude zyn om de directie alom te brengen op den ouden en eenvoudigen voet; dat, dewyl onder de puncten van notabele bezwaarnissen door hun WelEdele hoog achtbare meede begreepen zyn de overweeging, of veranderde omstandigheden der tyden wel zo veel subalterne comptoiren noodzakelyk vorderden, en hoogstdezelve tevens geordonneerd hebben om zulks met alle aandacht na te gaan, de heeren Meesters zouden kunnen worden geïnformeerd, dat onder de jongste besoigne over Maccasser de opbraake van dat comptoir geprefereerd is boven de aanhouding op den presenten, nadeeligen en kostbaaren voet; dat deeze regeering ter sessie van den 29^{en} Maart jongstleeden de opbraake van Pontiana en Mampanwa geordonneerd heeft, als formeele lastposten synde, zonder eenig gegronde vooruitzicht om daarmede het beloofde oogmerk te bereiken; dat omtrend de opbraake of aanhouding van Padang in 1788 het positief bericht van hun WelEdele hoog achtbare

by brief van den 30^{en} November verzogt is, alzoo deeze regeering niet op zig heeft durven neemen om zig finaal tot het een en ander te verklaren, ongeacht ook de consideratien van den gezaghebber, von Erach, hun WelEdele hoog achtbare sedert overgezonden met de in dit jaar van hem ontvangen ampliatie van die consideratien, niet ten eenmaal van grond ontbloot zyn om tot het laatste provisioneel te besluiten, bizonder indien de gantsche omslag op Poulo Chinco konde worden overgebragt, enz., enz.

^{31 Mei}
^{9 Junij}. *Maatregelen in het belang van den handel met China.*

Om eenige voorziening en te gemoet koming te verleenen ter weder opbeuring van den handel der Eymuysche jonken, die in vergelyk van vorige jaaren zoo blykbaar is afgenoomen en dreigt zeker te niet te loopen, is, na rype deliberatie daar over, uit overweeging aan de eene kant van de nuttigheid, die den bloey van dien handel voor deeze hoofdplaats kan te weeg brengen, en aan de andere kant van de noodzakelykheid, die er is, dat ter bereyking van dat oogmerk, soo spoedig mogelyk. de meest convenabelste middelen worden by der hand genomen en in het werk gesteld, goedgevonden en verstaan :

Eerstelyk: de Eymuyschen handelaars toe te zeggen, dat deeze regeering in vervolg van tyd de anachodas der hier ten handel komende jonken met thin en peeper, zo verre 's Comp^t voorraad zulks zal permitteeren, de eene tyd meer en de andere tyd minder, eenigsints zal trachten te adsisteeren.

Ten tweeden: de gerechtigheid van de in- en uitgaande rechten of van de boom voor de kleyne Eymuysche jonken voor het vervolg te verminderen op de helft van de voor de groote jonken bepaalde somma's.

Ten derden: aan de kleyne Eymuysche jonken te permitteeren de aanbreng van de helft van het aan de groote jonken gepermitteerd getal Chineese nieuwelingen.

Ten vierden: de gerechtigheid van de in- en uitgaande rechten of de boom voor de Tunghaysche en Tungleemsche

jonken te bepaalen en gelyk te stellen met die der kleine Eymuysche jonken.

Ten vyfden: alle conniventie omtrend den aanbrengh van volk door de Tunghaysche en Tungleemsche jonken ernstig te verbieden en de observantie der gestelde bepaaling van 100 man voor hunne equipage, mitsgaders de verpligting om dat getal by vertrek van hier weeder meede te voeren, op de daartoe gestelde poenaliteit by placcaat van den 15/26 Juny 1787, by renovatie van dat placcaat, ernstig aan te beveelen; en

Ten zesden: alle door deeze regeering successive gestelde ordres betrekkelyk de vaart en handel der jonken by een te colligeceren ten einde, by vertrek der jonken, aan de anachodas tot hun naricht afgegeven te worden.

19 Junij. *Verbod voor de gezagvoerders van Compagnie's pakketbooten particuliere (bestel-) goederen naar Nederland over te voeren.*

Zie bladz. 111, § 31—35 en bladz. 125, alin. 3.

1 Julij. *Last op de leveranciers van vogelnestjes in de Bataviasche ommelanden deze noch te verkoopen, noch af te leveren zonder bijvoeging van een bewijs van den pachter van de waag te Batavia, dat dit product door hem of door zijne bedienden was gewogen.*

Zulks werd gelast tot tegengang van smokkelhandel. — Zie ook ^{28 Januarij} 1789. _{12 December}

1 Julij. *Bepaling, dat aftredende diakenen der hervormde gemeente te Batavia na ommekomst van twee jaren weder als zoodanig verkiesbaar waren.*

In overweging genomen zynde, dat tot nu toe de diaconen der hervormde gemeente niet langer als zodanig fungeeren dan twee jaaren en na expiratie van dien tyd daar toe niet weder verkoozen worden; dat dit veroorzaakt, aan de eene kant,

dat de meeste derzelve zich weynig applicceeren op die zaaken, welke dienen kunnen ten meesten voordeele van het aan hun zorg opgedragen belang der armen, hetwelk nu voor het vervolg meer dan anders noodzakelyk zal zyn uit hoofde van het aanzienlyk capitaal, dat aan hun ter administratie zal worden afgestaan; en aan de andere kant, dat de voorraad van leeden, tot diaconen geschikt, van jaar tot jaar afneemt en het te voorzien is, dat men eerlang bekwaaarlyk geschikte voorwerpen, zo onder Comp^e dienaaren, als voornamentlyk onder de burgerstaat, daartoe zal kunnen vinden, zo is na deliberatie daarover goedgevonden en verstaan als nu te bepaalen, dat de diaconen, die twee jaaren als zodanig gefungeert hebben, na verloop van de twee volgende jaaren weder tot het ampt van diaconen verkiesbaar zullen zyn en zulks tot twee reysen toe, op denzelven voet, als omtrent de verkiesing der ouderlingen by den kerkeraad der hervormde gemeente plaats heeft; en mitsdien gedagte kerkenraad, zo wel als het collegie van diaconen van deeze dispositie te informeeren.

$\frac{5}{15}$ Julij. Verlenging tot ult^e Augustus 1791 van den termijn, vastgesteld op 15/25 Maart 1791 voor het inleveren van bank-brieven.

14 Julij. Verbod tegen den invoer van thee in Nederland, tenzij deze afkomstig was van de Nederlandsche O. I. Compagnie.

De Staten Generaal maakten bekend:

Nademaal wy, in overweeging genoomen hebbende, of en in hoe verre het overeenkomstig zoude zyn met het belang van de generaale geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie en van de commercie deezer landen den invoer en verkoop van alle vreemde thee te verbieden, buiten de geene, welke door dezelve Compagnie zal zyn of worden ingevoerd, volkomen overtuigt zyn geworden, dat een verbod van invoer van vreemde thee van veel belang en voordeel moet zyn voor de Nederlandsche Oost-Indische Compagnie;

zoo is 't, dat wy om een proef te neemen, of het verbod van invoer van vreemde thee niet nadeelig zoude zyn aan de algemeene commercie deezer landen, en te gelyk, of de Nederlandsche Compagnie in staat zal zyn om jaarlyks, direct uit China, zodanige quantiteit en van zulke qualiteit in te voeren, als nodig is om het gemis der vreemde thee te vervullen, goedgevonden hebben, by ampliatio van onze voorige placaten ter deezer materie en speciaal dat van den 21sten September 1717, te ordonneeren en statuereen by deezen, dat gedurende den tyd van het tegenwoordig loopend octroy van de Oost-Indische Compagnie dezelve alleen zal worden geoctroyeerd om binnen deeze landen thee in te voeren en te verkoopen en dat geen vreemde thee, nog door andere Compagnien, nog door particulieren, het zy uit de eerste of tweede hand, in deeze landen zal mogen ingebracht of verkogt worden, op poene van verbeurtverklaaring en de vier dubbelde waarde der ingebragte theen;

dat van dit verbod zal worden uitgezonderd zodanige thee, welke naar deeze landen reeds zoude zyn of nog zoude mogen worden ingescheept van de volgende plaatsen binnen de daar nevens gestelde termynen, als:

van Gothenburg en Zweeden binnen.....	14	dagen,
van Deenemarken, Hamburg, Breemen en Embden binnen.....	8	» ,
van Brabant, Vlaanderen en Duinkerken binnen..	5	» ,
van Vrankryk, van Duinkerken tot Bordeaux, binnen	14	» ,
van Spagne binnen.....	28	» ,
van Marseille, Livorno en Trieste binnen.....	16	» ,
van Lisbon binnen.....	30	dagen,
uit de Vereenigde Staten van Noord-America binnen	12	weken
en van alle andere landen en plaatsen, die niet genoemd zyn, binnen zodanige termynen, als naar evenreedigheid der distantie en gelegentheeden om de nodige kennis te geeven van het verbod met de bovenstaande zullen overeen komen.		

En dat wyders in agting genoomen zynde, dat het zoude kunnen gebeuren, dat sommige ingezetenen der republicq, hetzy door koop, hetzy door vooruit verschet, in engagementen

waren getreden omtrent parthyen thee, reeds in Europa of America zynde, welke van buiten 'slands wierden verwacht, en dat zy zouden kunnen vreezen, dat, of door gebrek aan scheeps occasie, of om eenige andere reedenen, de voornoemde verwacht wordende thee binnen de hier vooren gestelde termynen niet naar herwaards zoude kunnen worden afgescheept, aan de zoodanige de vryheid zal worden gegeven om, binnen vier dagen na de publicatie dezes, van hunne engagementen, met overlevering van behoorlyke, volledige en geverifieerde bewyzen, kennis te geeven aan den magistraat van der zelve woonplaats en sig binnen veertien dagen, met overgifte van de dubbelden der voorzegde bewyzen, te adresseeren aan een der collegien ter admiraliteit binnen deeze landen, met verzoek van prolongatie van voorzegde termyn voor eenen zoodanigen convenablen tyd, als naar maate van de omstandigheeden nodig zal geoordeeld worden; hebbende wy ten dien einde de respectieve collegien ter admiraliteit gequalificeerd om op de daar toe te doene verzoeken zoodanig te disponeeren, als zy in reedelykheid zullen bevinden te behooren.

Dit stuk is eerst bij missive van Heeren XVII^{den} van 25 October 1791 aan de Indische Regering bekend gemaakt, welke Regering bedoelde missive in hare vergadering van 25 Junij 1792 in behandeling nam en goetvond het verbod te laten afkondigen, dog hun WelEdele hoog achtbare te informeeren, dat deeze regeering de daarby gemaakte conditien mede voor dit jaar op Oost-Indiën niet applicabel heeft gemaakt en dus als nog gepermitteerd is de afzending van thee op vragt, te meer die zal bestaan in geringe parthyen en het de ingezetenen hard zoude vallen verstoken te worden van de occasie ter afzending der thee, die zy vóór de informatie van de daar tegen zynde wet ingekogt of gecontracteerd mogten hebben, terwyl deeze regeering inmiddels te gemoed ziet een gunstige dispositie op het by missive van den 25^{den} Mei laatstleeden aan de hoog Edele

Heeren 17^{den} gedaan verzoek om qualificatie tot de verzending ook voor het vervolg”.

22 Julij. *Last op den klein-winkelier »de kassen, »waarin breekbare goederen worden afgepakt, behoorlyk »te doen beschryven, tot narigt der geenen, die »dezelve ontvangen”.*

De scheeps-overheden moesten vergoeden, wat bij uitlevering gebroken werd bevonden.

26 Julij. *Wijziging van het bepaalde op 31 December 1789 nopens het beëedigen van gecommitteerden tot den »opneem” van transporten van administratiën.*

Door den heer directeur-generaal te kennen gegeven zynde, dat zyn Edele al te meermalen by den ontvangst der rapporten van de overgave van administratie van den eenen administrateur aan den anderen, dan wel door de executeuren of gemagtigden van overleedenen en naar elders vertrokkenen bedenking had gemaakt, in hoe verre met eenige gerustheid door zodanige administrateurs of gemagtigden, ingevolge het besluit der regeering van den 31^{en} December 1789, de eed voor den Raad van justitie deezes casteels konde worden gepresteerd, dat namelyk de goederen, by die transporten vermeld, in waeren weezen waeren geweest; dat tot die bedenking nader aan zyn Edele aanleiding had gegeven het deezer dage ingekomen rapport wegens de overgave van de administratie van de pakhuyzen ten eilande Onrust en de Kuyper door de gemagtigden van den gewezen administrateur, Dirk van Hogendorp, wyl het, uit hoofde van de veelvuldige ziekten en andere veranderingen, onmogelyk is geweest om de in die administratie aan handen zynde, volumineuse goederen, als daar is het Japans staafkooper, het thin, de peeper, salpeter, koffy-boonen, enz., te weegen, ongeacht de extra ordinaire ongelden, die daartoe zouden moeten worden gespendeerd, en de spillage, die door

het verwerken van de peeper veroorzaakt word; en dat zyn Edede uit dien hoofde vermeende aan de vergadering in consideratie te moeten geeven, of om reeden van die inconuenienten, met alteratie van het voormelde besluyt, voor het vervolg niet zoude kunnen bepaald worden, dat de beëdiging der rapporten van de overgaaf alleen zullen geschieden in die gevallen, wanneer er regtmatige reeden van verdenking zyn, dat er konkelaryen tusschen de afgaande en aankoomende administrateurs hebben plaats gehad; zo is na deliberatie daar over goedgevonden en verstaan de voormelde ordre van den 31^{en} December 1789 in zo verre te altereeren en als nu te bepaalen, dat de rapporten van de overgave der administrateurs alleen zullen moeten beëdigt worden, in gevallen er reedenen zyn te twyfelen, dat by zodanige overgave niet gehandelt is, zo als behoord, of strydig met de intentie, waartoe de voormelde ordre gesteld is.

- 1 Augustus. *Bekendmaking, dat diakenen van de gereformeerde gemeentē te Batavia openlijk verantwoording zouden doen hunner gestie gedurende het jaar 1790.*
- 2 Augustus. *Wijziging van de contributie tot een middel van bestaan voor de opperkooplieden van het kasteel Batavia, enz.*

Is goedgevonden en verstaan op de door den heer directeur-generaal gedaane te kennen gawe van de geringe voordeelen, die het kleeden-pakhuis thans aan de administrateurs van het zelve afwerpt, hun te ontheffen van de voor die administratie bepaalde contributie tot het middel van bestaan voor de opperkooplieden deeses kasteels en de overige bediendens van het negotie-comptoir. en daar en tegen de administrateurs van de Westzydsche negotie-pakhuizen en die van de pakhuizen aan en bezyden de Waterpoort, welkers inkomsten, zeedert dat den inzaam van koffy opulenter geworden is, vermeerderd zyn, op te leggen eene jaarlyksche uitkeering van rd^s 2000 ten behoeve van het voornoemde middel van bestaan, in steede van de rd^s 1000, die bevoorens door hun zyn gefourneerd geworden;

en dit een en ander te laten ingaan met primo September 1790.

2 Augustus. *Toekening van een jaarlijksch "douceur" aan de boekhouders van de equipage-werf en van het ambachts-kwartier te Batavia.*

Door den heer directeur-generaal aan de vergadering te kennen gegeven zynde, dat zyn Edele te meermaalen was voorgekomen, dat die geen, welke de diensten van boekhouder op de equipage-werf en boekhouder in het ambagtskwartier waarneemen, niet kunnen bestaan van de by hun genoten wordende gage en kostgeld en dat dus verondersteld konde worden, dat zy steeds met de respective baasen geparticipeerd hebben in het door laatstgemelde genoten middel van bestaan; dat daardoor ook konde veroorzaakt zyn, dat alles niet van hunnentwegen met de nodige en met 's Comp^s belang overeenkomende accuratesse was behandelt, als wel vereischt was geworden, en dat tot voorkoming daarvan de zodanige dienaaren op een andere wyze dienden te worden te gemoed gekomen; zo is, hierover gedelibereert en in aanmerking genomen weesende de noodzaakelykheid, dat die dienaaren, welke in laborieuse posten geplaatst zyn, waar zy, buiten hun gage en kostgeld, geene inkomsten hebben, eenigsints te gemoet gekomen worden, goedgevonden en verstaan aan de eerstgemelde jaarlyks tot een douceur uit 's Comp^s kassa toe te voegen vyf hondert ryksdaalders en aan de laatstgemelde een hedrag van een hondert en vyftig ryksdaalders.

9 Augustus. *Voorschrift nopens Chinesche graven.*

De Regering vond goed te arresteeren, dat de grafsteeden voor de lyken van de officieren der Chinesee natie, als ook die van de Chinesee leeden in het collegie van Boedelmeesteren en hunne familien, alleen te deezer hoofdplaatse, niet zullen mogen excedeeren de breedte van 24 en diepte of lengte van 36 voeten en de afhellende hoogte van agt voeten uit de pik,

met vryheid nogtans, alleen aan dezelve, om, des goedvindende, de hoogte te extendeeren tot tien en elf voeten, mits de aarde, tot die meerdere ophoging nodig, daar omtrent niet gegraven, maar van elders buiten het landgoed Goenoeng Saharie zonder praejuditie van een andere gehaald en aangebragt worde;

dat de grafsteeden van alle andere hunner natie, zonder onderscheid, volstrekt bepaald zullen moeten blyven binnen den omtrek van acht voeten breed en twaalf voeten diep, mitsgaders de afhellende hoogte van 6 voeten uit de pik, ten ware op het daartoe gedaan verzoek door deese regeering in de meerdere uitbreiding speciaal consent zal worden verleend;

de capitain der Chinesesen afzonderlyk, niet alleen te deman-deeren om te zorgen, dat deese, op nieuw verleende limitatie niet alleen niet worde overtreden, op verbeurte van rd^s 500, een derde voor den aanbrenger, een derde voor het Chineesche hospitaal en een derde voor het gestigt der pennisten, maar hem ook, ten einde alle bederf en stank door het in de gegravene kuylen stilstaande water, zo veel mogelyk, te prevenieeren, te recommandeeren om te letten, dat de nodige canalen gegraven en gestadig open gehouden worden om dat water daaruit te doen affloopen;

en eyndelyk te laten standhouden alle verdere ten opsigte der begraafplaatsen gearresteerde ordres".

Zie ook 2/13 Junij 1797.

12 Augustus. *Verbod voor de buiten-kantoren medicamenten te verstrekken aan van Batavia komende en voor de heen- en terug-reis voorziene Compagnie's schepen.*

Is verstaan de ministers op de respective buyten comptoiren te ordonneeren om voortaan geen medicamenten aan van hier komende scheepen te verstrekken, die voor de heen en terug reyse voorzien zyn, als volgens speciaal besluyt van 't ministerie aldaar; en dit besluyt, waar by zulke verstrekkingen werden gearresteerd, als dan mede op de onkost-rekening bekend te stellen.

12 Augustus. *Voorschrift nopens verstrekkingen aan Compagnie's schepen op buiten-kantoren.*

De Regering vond goed, »op het daartoe gedaan verzoek door den commandeur en opper-equipage-meester, circulair naar de buiten-comptoiren te gelasten om alle de verstrekkingen aan schepen even als hier te doen en de ministers en bediendens ten dien einde van de nodige reglementen te voorzien, met ordre om in dien gevalle daarvan aanhaling te doen by de onkost-reekening, wyl dit daar by tans niet duidelyk te ontdekken is, mitsgaders den commandeur en opper-equipage-meester alhier te gelasten om een accurate lyst te formeeren, welke verstrekkingen alhier geschieden.»

12 Augustus. *Verbod tegen den uitvoer van poeder- en kandij-suiker.*

Uitgezonderd bleven de gepermitteerde lasten van de scheeps-officieren, mits gedekt door een consent, onderteekend door den Gouverneur-Generaal. — Zie bij 8/14 Februarij 1791.

De leverantie van suiker geschiedde weder »zeer traag», ten gevolge waarvan de Regering vreesde niet genoeg suiker voor Nederland magtig te zullen worden.

19 Augustus. *Aanstelling van Commissarissen-generaal over Nederlandsch-Indië.*

In hunne missive van 31 Mei 1791 schreven Heeren XVII^{den} ter zake het navolgende:

»Daar wy reeds voor eenigen tyd hebben begreepen, dat tot herstel van 's Compagnies zaaken in Indië ten hoogsten noodig was, dat eene commissie wierd benoemd om aan de middelen, welke wy daartoe hebben beraamd en nog verder zullen beraamen, efficacieuselyk de hand te leenen en alle zodanige verdere redressen in te voeren, als noodig zullen worden bevonden, is deze speciaalyk dienende om UEdele te informeeren, dat, na dat wy ons over deeze materie aan haar hoog mogende,

de Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden hadden geaddresséerd, op authorisatie van welgemelde haar hoogmogende door zyn Doorluchtige Hoogheid tot commissarissen-generaal over geheel Nederlandsch Indië benoemd en vervolgens door ons in die eminente qualiteit aangesteld zyn de heeren:

Mr Sebastiaan Cornelis Nederburgh, eerste advocaat van de generaale Nederlandsche Oost-Indische maatschappy;
Simon Hendrik Frykenius, capitain ter zee ten dienste deezer landen;

Mr Willem Arnold Alting, Gouverneur Generaal, en
Hendrik van Stockum, directeur generaal van Nederlandsch-Indië,

zullende deeze heeren in hunne voormelde qualiteit door ons worden voorzien van zodanige uitgestrekte magt en auctoriteit, als tot de meest mogelyke executie van hunne commissie werd vereischt en wy zelve besitten; synde de ernstige begeerte van zyne Doorluchtige Hoogheid en ook de onze, dat zy geconsidereerd worden te representeeren de persoon van welgemelde zyne Hoogheid als Opperbewindhebber en Gouverneur Generaal van de geheele Oost-Indische maatschappy en de vergadering van Seventienen, waarom wy U Edele gelasten hun als zodanig alle respect, eere en gehoorzaamheid te bewyzen; want wy zulks ten dienste van de maatschappy bevonden hebben te behooren.

En is wyders tot uw narigt streckende, dat de twee eerstgenoemde heeren in het aanstaande najaar naar de Caab de Goede Hoop zullen vertrekken en, aldaar het noodige verrigt hebbende, verder naar Batavia omme aldaar gezamentlyk met de andere leden der commissie hunne werkzaamheden te vervolgen".

19 Augustus. *Instructie voor de Commissarissen-generaal over Nederlandsch-Indië.*

Alzo de toestand van de maatschappy door de menigvuldige rampen en verliezen, haar in den jongsten oorlog van de republiek met de kroon van Engeland overgekomen en toe-

gebragt, is geworden van een allernadeeligst uitzigt, zoo dat zy is genoodzaakt geworden tot het doen van zeer aanmerkelyke opneemingen van gelden, tot overgroot bezwaar van haare finantien; dat men wel getragt heeft in dat bezwaar door een ruimeren aanbrenge van winstgeevende retouren te voorzien, dog met geen voldoende gevolg, alzo, niettegenstaande alle de daar toe aangewende pogingen, de jaarlyksche uitgaaven de inkomsten der generaale maatschappy merkelyk zyn blyven overtreffen; dat zulks voornamentlyk daar aan is toe te schryven, dat de Indische lasten tot eene schrikbaarende hoogte zyn gesteegen, terwyl geene de minste, gegronde hoop word gegeven om dezelve in tyds en voor dat de maatschappy, gelyk noodwendig zoude moeten gebeuren, onder dien ondraaglyken last zoude bezwyken, binnen beoorlyke paalen te zien terug brengen; dat dit te minder kan worden verwacht, daar in de huishouding in Indië en alle de verschillende departementen van administratie aldaar zyn ingesloopen zeer groote gebreken, welke geduurig aanleiding geeven tot verregaande malversatien en fraudes, tot onberekenbaar nadeel van de Compagnie, gelyk zulks in de importante te kort koming aan de groote geldkas te Batavia en de schandelyke handelwys omtrend de kruidnagelen in de Westzydsche negotie pakhuisen nog onlangs op het eclatantst is gebleeken; dat ook de onkunde, sorgeloosheid omtrent 's Compagnies belangen en insubordinatie onder alle classen van dienaren (gelyk uit de klagten, welke de vergadering van 17^{en} van de hoge regeering van Indië heeft ontfangen, en de menigvuldige bewysen van slordigheid, slegt overleg en schandelyke directie op meest alle comptoiren, welke jaar op jaar voorkomen, maar al te duidelyk blykt) zodanig zyn toegenomen, dat daar van de ergste gevolgen moeten worden geappreheendeerd; dat de afgelegenheid van het moederland intusschen meest al verhinderd met de vereischte spoed en effect van hier de nodige redressen en reformes daar te stellen, uit hoofde van gemis van locale kennis in verscheide zaaken en de onzekerheid omtrend gebeurtenissen, welke in een zoo lang tydverloop, als tot de correspondentien met de Indische comptoiren vereischt

word, kunnen voorvallen, hetwelk het niet zelden ongeraaden maakt om zodanige stellige beveelen te geeven, als de dienst van de maatschappy andersints wel zoude vereïsschen.

Soo is, by overweeging van dat alles, voorgekomen, dat om daar in te voorzien en voor te komen den totaalen val en het onherstelbaar bederf van een lighaam, zoo naauw verknogt aan 't belang van 't gemeenebest, ten hoogsten noodzaakelyk en geen meer geschikt middel overig was dan eenige, daar toe geschikte persoonen te committeeren en te bekleeden met eene zodanige uitgestrekte magt en auctoriteit, als wy zelve bezitten, omme efficacieuselyk de hand te leenen aan de executie der middelen, welke tot herstel der zaaken in Indien reeds beraamd en vastgesteld zyn of nog beraamd en vastgesteld zullen worden, en om wyders na te gaan de geheele Indische administratie in alle desselfs deelen, te ontdekken de ongereegeldheeden, abuizen en malversatien, welke daar in plaats hebben, de schuldigen te doen straffen en yverige en getrouwe subjecten in derzelve plaats aan te stellen; en om wyders in het algemeen te overleggen en dadelyk vast te stellen en te introduceeren zodanige middelen, als aan hun het meest gepast zullen voorkomen om het goed bestuur en de orde te doen herleeven, den omslag en uitgaaven merkelyk te besnoeyen, de winsten en inkomsten te vermeederen en daar door, voor zo verre zulks immer practicabel zal zyn, de Indische lasten te verminderen tot eene voor de maatschappy draaglyke hoogte.

Deeze oogmerken aan haar Hoog Mogende, als de hooge en souveraine verleenders van het octroy, waar op de maatschappy subsisteerd, by missive der vergadering van 17^{en} van den 17^{en} Mey 1791 zynde opengelegd en hoogst dezelve verzogt zynde omtrent de voorschreeve zaak zodanige maatregelen te neemen en orders te stellen, als hoogst dezelve ten meesten nutte van de Compagnie zouden oordeelen te behooren, zo zyn door zyne Doorluchtige Hoogheid, op auctorisatie van haar Hoog Mogende, tot de voorschreeve commissie benoemd en vervolgens door de vergadering van 17^{en} aangesteld de heeren Mr Sebastiaan Cornelis Nederburgh, eerste advokaat der generale

Nederlandsche Oost-Indische maatschappy, Simon Hendrik Frykenius, capitain ter zee ten dienste deezer landen, Mr Willem Arnold Alting, Gouverneur Generaal, en Hendrik van Stokkum, directeur generaal van Nederlandsch Indië, die by ons worden geoordeeld te bezitten de voorzigtigheid, bekwaamheid en probiteit, tot eene zaak van die aangelegenheid vereischt wordende; geevende aan dezelve zodanige ampele magt en auctoriteit, als tot het uitvoeren van hunne commissie nodig is en in de opene brieven, door ons verleend, breeder is uitgedrukt.

En zyn wyders door ons beraamd de volgende pointen, waarna de voornoemde commissarissen zich in de uitvoering hunner commissie, zoo veel mogelyk, zullen moeten gedraagen.

Art. 1. De voornoemde Mr Sebastiaan Cornelis Nederburgh en Simon Hendrik Frykenius, in het aanstaande najaar van hier zullende vertrekken, zullen by behouden aankomst aan Cabo de Goede Hoop zig in hunne voorsz. qualiteit aan de gezamentlyke Compagnies dienaaren doen voorstellen, enz. (1).

Art. 10. Na het volvoeren van deeze en zodanige andere verrigtingen, als zy uit kragte van de op hun verleende commissie ten meesten nutte en profyte van de Compagnie zullen dienstig oordeelen. (waar omtrend hun egter word aanbevoelen om zig, zoo veel mogelyk, te bespoedigen en hun verblyf aan Cabo de Goede Hoop zoo veel te bekorten, als de omstandigheeden het zullen toelaten, en om voor hun vertrek van daar van alles aan zyn Doorluchtige Hoogheid en de vergadering van 17^{en} omstandig verslag te doen, mitsgaders kennisse te geeven aan de heeren, hunner hoog mogende gecommiteerdens tot de zaaken van de Oost-Indische Compagnie) zullen zy hunne reize vervolgen naar Batavia en zig ook aldaar, benevens de andere leeden der commissie, met name Mr Willem Arnold Alting en Hendrik van Stokkum, Gouverneur- en Directeur Generaal van Nederlandsch Indië, in meergemelde qualiteit doen voorstellen.

(1) Het overige gedeelte van dit artikel en de artikelen 2 t/m 9 hebben nitluitend betrekking op hetgeen Commissarissen-generaal aan de Kaap de Goede Hoop zouden verrigten.

Art. 11. De gezamentlyke leden der commissie zullen zig vervolgens in die zelfde qualiteit doen introduceeren in de vergadering van Generaal en Raden en aldaar sessie nemen, mitsgaders dezelve vergadering hywonen, zo dikwyls zy zulks nodig of raadsaam zullen oordeelen; wordende omtrent derzelve rang en de honneurs, aan hnn te bewyzen, ten deezen gerefeerd aan de aparte aanschryvingen, welke desweegens aan de respective compteiren onder den huidigen datum worden afgezonden, terwyl ook omtrent den rang en de wyze der deliberatien, onder hun te houden, aan 't goedvinden der van hier uitgezonden commissarissen zal moeten worden voldaan.

Art. 12. Hun wordt in 't algemeen aanbevoelen om ten spoedigsten te beraamen en vast te stellen de middelen, welke hun de meest geschikte en efficacieuste zullen voorkoomen tot herstel der zaaken van de maatschappy in Indië, vermindering der uitgaaven en vermeordering der inkomsten, daar toe de Indische huishouding pertinentelyk nagaande in alle de onderscheiden deelen en administratien, en om in 't bysonder, voor zoo veel de omstandigheden zulks zullen toelaten, ten uitvoer te doen brengen de middelen van belasting, door de vergadering van 17^{en} voor geheel Indië gearresteerd by haar aanschryvens van den 4^{en} Januarij 1791.

Art. 13. Wyders word hnn tot derzelve informatie gegeven de memorie, door de heeren bewindhebbers, Falck, Craeyvanger en Scholten geformeerd over de middelen van redres, welke in 's Compagnies tegenswoordige gesteldheid behooren te worden aangewend, en de resolutien, door de vergadering van 17^{en}, mitsgaders door de kamer Amsterdam ingevolge de qualificatien der vergadering van 17^{en}, daar op genomen in datis 29 Maart en 27 Mey 1791 en van de kamer in datis 6. 9 en 27 Juny 1791, alle welke stukken gehouden worden voor ten deezen geïnsereerd en zulks ten eide, overeenkomstig dezelve resolutien, in train te brengen de verschillende middelen van redres, daar hy beraamd en gearresteerd (1).

(1) Al de in dit artikel opgesomde stukken zijn, evenmin als de instructie zelve, in 's Lands archief te Batavia aanwezig.

Art. 14. Hun word egter welkomen vryheid gegeven om deze middelen te vervangen door zodanige andere, als zy na den stand der zaken, zo als zy die wezentlyk zullen bevinden, meer geschikt zouden mogen oordeelen tot vermindering der lasten, vermeerdering der inkomsten en, in 't algemeen, ter bereiking van de heilzame oogmerken der vergadering van 17^{en}, by voorzegde resolutien gemanifesteerd, 't welk te noodzakelyker is geoordeeld, omdat de teegenwoordige, zorgelyke gesteldheid der maatschappy aanleiding zoude kunnen geeven tot gebeurtenissen, welke niet kunnen worden voorzien, in welke gevallen het de uitdrukkelyke begeerte is van zyne Doorluchtige Hoogheid en de vergadering van 17^{en}, dat commissarissen generaal met die zelfde magt en volkomene authoriteit, als welgemelde zyne Hoogheid en voornoemde vergadering, zelve present zynde, zouden kunnen uitoeffenen, de meest prompte en efficaeuse middelen tot behoud der maatschappy zullen daar stellen.

Zy zullen zich ook met raad en daad kunnen doen adissiteren door zodanige goede en getrouwe dienaaren, als zy daar toe zullen verkiezen, als mede de magt hebben om onbekwaame of slegte subjecten uit derzelver posten te stellen en naar Nederland op te zenden, dan wel aan de justitie over te geeven, zonder deswoegens tot eenige verantwoording gehouden te syn, en in derzelver plaats andere en getrouwe personen aan te stellen, zynde wel expresselyk verstaan, dat door hun alleen gedurende derzelver aanweezen in Indië finaallyk zullen vervuld worden alle opvallende posten, zonder onderscheid, ook die der leeden van de hooge tafel, dog ten aanzien van de laatste by provisie en onder approbatie.

Voorts te verleenen alle qualiteiten en rangen, hoe ook genaamd, ook zonder op de provisioneele vervullingen of voordragten te letten, de voorkeuze geevende aan de bekwaamste en oerlykste; wordende ten dien einde aan commissarissen generaal ook overgelaten de dispositie op de voordragten, waar op nog niet is gedisponeerd, voorkomende by de brieven der hooge regering en Kaapsche ministers.

Art. 15. En, ingeval de van hier uitgezonden commissarissen, 't zy aan Cabo de Goede Hoop of op eenig ander etablissement in Indië, zig afzonderlyk mogten bevinden, zonder de aanwezigheid der commissarissen in Indië, zullen zy meede weezen gequalificeerd tot al, het geen by 't voorenstaande articul aan de gezamentlyke heeren commissarissen gedemanded is.

Art. 16. Bysonder zullen zy daarin kunnen in 't oog houden om te vergelden de diensten, welke aan hun in hunne qualiteit ter bevordering van 's Compagnies belangen zullen worden beweezen, waar toe hun al meede uitgestrekte magt en qualificatie word gegeven, egter daar in handelende met alle bescheidenheid en betamelyke inenagement van 's Compagnies finantien.

Art. 17. Voor zoo verre nu de commissarissen, van hier uitgaande, het nodig mogten oordeelen om ook andere comptoiren of bezittingen van de Compagnie, welke die ook zouden mogen weezen, in persoon te visiteeren, zal hun zulks volkomen vrystaan, als meede om daar toe andere personen te benoemen en af te zenden, op welker bekwaamheid en integriteit volkoomen vertrouwen kan worden gesteld: en zullen zy of de personen, in voegen voormeld door hun benoemd, op alle zulke plaatzen, waar zy zig zullen bevinden, worden gerespecteerd en gehoorzaamd, eeven of wy in persoon aldaar tegenwoordig waren, en, in 't generaal, die zelfde magt uitoeffenen als op Batavia met de twee andere commissarissen.

Art. 18. Op Batavia zullen commissarissen generaal gezamentlyk geduurende het aanweezen der commissie aldaar en op alle andere etablissementen de van hier uitgezonden commissarissen geduurende hun aanweezen privativelyk en met uitsluiting van alle anderen uitoeffenen het regt van het maaken van vrede en oorlog met de Asiatische mogendheden, als meede dat van abolitie en gratie of pardon.

Ook zullen alle onderhandelingen en correspondentien met

inlandsche vorsten en volkeren moeten geschieden met hun overleg en goedkeuring, het welk ook omtrend alle andere zaken van eenig belang zal moeten worden geobserveerd.

Art. 19. De commissarissen, van hier uitgaande, worden gequalificeerd om te openen en kennis te neemen van alle brieven en papieren, zonder onderscheid, aan de vergadering van 17^{en}, elk der respectieve kameren en alle commissien der vergadering van 17^{en} of kameren, geene, ook hoe genaamd, uitgezonderd, geadresseerd, welke zy gedurende hunne commissie mogen vinden of ontmoeten, in zee of aan land, waar zulks ook zoude mogen weezen, zorgende, dat de door hun geopende brieven en papieren ten spoedigsten wederom werden verzeegeld en naar de plaats hunner destinatie voortgezonden.

Art. 20. Commissarissen generaal zullen van tyd tot tyd aan zyne Doorluchtige Hoogheid en de vergadering van 17^{en} of zodanige commissie, als daar toe door de vergadering van 17^{en} met overleg van welgemelde zyne Hoogheid zal worden benoemd, en by retour der van hier uitgezondene leeden of die by onverhoopt overlyden in derzelve plaats mogten zyn gesuccedeerd, aan zyne Hoogheid en de vergadering van 17^{en} omstandig rapport doen van hunne verrigtingen.

En zullen voorts gehouden zyn van tyd tot tyd aan de heeren hun hoog mogende gecommiteerdens tot de zaaken van de Oost-Indische Compagnie van gemelde verrigtingen kennis te geeven.

Art. 21. Voorts worden hier by gevoegd extracten uit de resolutien der vergadering van 17^{en} in datis 14 Mey, 8, 9, 11, 15 en 18 Augustus 1791, raakende verschillende onderwerpen, aan commissarissen generaal gedemandeerd, omme te strekken tot derzelve informatie en narigt (¹).

Art. 22. Eindelyk zullen de heeren commissarissen generaal, van hier gaande, gehouden weezen in handen van zyne Doorluchtige Hoogheid en die geenen, welke zig in Indien bevinden,

(¹) Zie boven de aantekening by artikel 13.

in handen van den eerstgenoemden af te leggen den eed, hier na volgende.

Dat zweer ik, te weezen commissaris generaal over alle de établissemten van de Nederlandsche Oost-Indische Compagnie in Indië en aan Cabo de Goede Hoop, dat ik in de uitoeffening van voorsz. qualiteit zonder aanzien van persoonen het welzyn van gezegde Compagnie op alle plaatzen en tyden zal behartigen; dat ik geene giften, gaaven, geschenken, hoe ook genaamd en welke die ook mogten weezen, voor my of de myne, directelyk of indirectelyk zal aannemen; dat ik aan geene beloften of toezeggingen, zo min als aan eenige bedreigingen, van wie die ook zouden moogen gedaan worden, gehoor zal geeven; dat ik my in allen deele na den inhoud van myne instructie zal gedraagen en voorts alles doen, dat een goed en getrouw commissaris-generaal schuldig is en behoort te doen.

De Gouverneur-Generaal, tevens Commissaris-Generaal, van Overstraten, heeft den 14^{den} December 1796 de instructie slechts beëdigd, »voor zo verre die als nog kan geoordeeld »worden van applicatie te zyn».

Zie ook 19 November 1793.

26 Augustus. *Last op de buiten-kantoren »zig tot »narigt en observantie te laten strekken» een rapport van den Visitateur-generaal over de wijze, waarop de last- en staat-rekeningen behoorden »geformeert» te worden.*

Het bewuste rapport luidt, als volgt: »daar de ernstige pogingen uwer hoog Edelheidens en de zugt voor 's Comp' importante belangen geduurig werkzaam zyn, was het mogelijk, na zo veele op een gevolgte desastres en tegenspoeden, haaren voorigen luister te herstellen en door noodzakelyke en wyze

schikkingen in en omtrent. de reductie der lasten door een nieuw ontwerp der memorie van menage redressen omtrent den generaalen opneem, als andere, belangryke middelen te ontwerpen om door besuiniging en een gereguleerde manance in de huishouding al gaande weg wederom uit te winnen de swaare verliezen en ondragelyke ongelden, daar de maatschappy tans onder zugt en eyndelyk beswyken zoude.

Om deese drangreedenen en uithoofde van schuldige gehoude nis vervrymoedigt zich den ondergeteekende uw hoog Edelheidens kennis te geeven, dat hy, by het opmaaken der bevindingen op de Indische negotie-boeken, 't aanwyzen der geformeerde last en winst-reekening of den verthoog van staat, by vergelyk van 's ministers brieven, de nadeeligste misvattinge en oneigen handelwyze ontwaard heeft, die in waarheid als een gedeelte van meede werkende oorsaaken van 's Comp^s verval moeten beschouwd en aangemerkt worden.

Ongeacht het wel berekende reglement ten opsigte der last- en winst-reekening, sub dato 30 July 1753 gestatueerd, is men egter op sommige der respective buiten-comptoiren van deese heilsaame voorschriften afgeweeken en wel voornamentlyk ten opsigte der ordre, dat de last-reekeningen met al, het geene deselve in ieder boekjaar reël gedragen hebben, moeten beswaard worden, op dat men by 't eynde van ieder boekjaar in effecte soude kunnen sien, wat iedere reekening in 't bysonder de Edele Comp^s van onderhoud gekost heeft, terwyl al voorts nieuwe timmeragien of fortificatien onder hande genoomen, het kostende van dien volgens ordre van den 8^{en} December 1744 moet afgeschreeven, egter binnens lyns by de aparte reekeningen gesteld werden, tot het gansche werk zal zyn geabsolveert; ik herzegge, ongeagt deese recommandatie zyn successive importante reekeningen ieder boekjaar niet vereffend, maar als het waare onder de generaale effecten en restanten gebragt, vervolgens in het daaraan volgende boekjaar op voorjaarige lasten en ongelden (die by de staat-reekening, zoo te zeggen, geen vertooning

maaken, zo als men deselve aanmerkt als posten, die in het nieuwe boekjaar hadden plaats gevonden en in het afgeslooten niet hebben kunnen gebragt worden) afgeschreeven, zeer dikwyls onder byvoeginge, dat de approbatie uwer Hoog Edelens heeft moeten afgewagt worden.

Deese handelwyze heeft dierhalven noodsaaklyk moeten geeven, dat by 'topmaaken der Indische generaale staat-reekening de gesamentlyke lasten en winsten sig in den schyn voordeeliger vertoonden, dan deselve in waarheid moesten beschouwd worden; en ook wel voornaamentlyk als men nog let en nagaat, dat byna $\frac{2}{3}$ van verdiende maandgelden alhier niet, maar in Europa betaald en dus op den Indischen staat niet gebragt worden; dat de goederen, uit Europa ontvangen en na de Indische comptoiren wederom versonden, met geen ongelden van scheepsvragten, risico ter zee, interessen, maand gelden, enz. niet beswaard, gevolgelyk de afschryvingen na de vaderlandsche of Indische prys-courant geschied en alleen by versending met 2 percent Bataviasche ongelden belast zyn; en welke ongelden wel te saamen op 50 percent kunnen geschat worden; terwyl in tegendeel de misvatting van het Indische capitaal, waarop de voorwaarts aangehaalde, oneyge reekening als waare restanten gesteld waaren, influentie had op een daaruit geformeerde balans van de effective bezittingen dezer Comp^e in deese gewesten, en bysonders in Europa, tot de negotiatie van gelden tot voortzetting van den quynende handel en behoefkens, in voegen den ondergeteekende by een heraisonneerd berigt sub dato 3 November 1789 een aller aansienlykst schyn-capitaal heeft aangeweesen.

Brengt men dus alle aangeweese nadeelen by een en voegd daarby de verschillende oorlogstroublen en verliezen ter zee: vergelykt dezelve met den teegenswoordigen, beklagenswaardigen staat, dan moet men erkennen, dat wyze maatregelen waaksaam geweest zyn om het nog gaande te houden en dat hetgeene ik verhandeld heb, als een gedeelte der meede werkende oorzaken van verval moet worden aangemerkt.

Het verligte oordeel uwer Hoog Edelheeden zal hieruit be-

merken, hoe noodzakelyk het zy de nodige redressen te stellen, opdat het generaale verthoog geen schyn, maar den waaren staat van 'sComp^e bezittingen in effecte aanwysd en betoogd.

Om dit oogmerk te bereiken vermeend den ondergeteekende onder wyzer correctie, dat het reglement of d'aanwysing der last-rekeningen, g'arresteerd sub dato 30 July 1753, de novo ter observantie gerecommandeert dient te worden, met byvoeging der navolgende poincten:

§ 1 *of randcoenen ordinair*: en, vermits de emolumenten van de hoofdgebieders ten opsigte der goederen willekeurig zyn en dus gedeeltelyk onder onkosten-ordinair voorkómen, het ook wel gebeurt, dat door inattentie geen behoortlyke illucidatiën by de maandelykse afschryvinge gesuppéditeerd zyn en dierhalven de Comp^e dikwyls benadeeld is en werd, zo diend voortaan agter het journaal gevoegd te worden eene aanthooring by wyse van rekening-courant, alwaar in den debet gesteld is 't tantum, dat de Comp^e valiteerd, en in den credit het geene daarop verstrekt en afgelangd is.

§ 2. *Onkosten ordinair*, na de woorden *medicamenten voor het garnisoen*: dan wel 4 stv^e Indias 's maands voor een Europees en 2 stv^e voor den inlandsen militair en 'sComp^e slaven, in de vaste guarnisoenen bescheiden en volgens het reglement sub dato 25 Mei 1765 gepermitteerd; welk bedragen jaarlyks onder ultimo Augustus, ten faveur van medicamenten werd afgeschreeven, dan wel uit 'sComp^e cassa betaald en waar voor de opper-chirurgyn gehouden is de nodige medicamenten, lavementen, linnen en verbanddoek te leveren aan die geene, die niet in het hospitaal leggen, zonder verdere ongelden in rekening te brengen.

§ 3. *Onkosten extra-ordinair*. Vermits de gastmaalen 'sComp^e wegen niet meer gevalideerd worden, komt dus deese aanwyzing te vervallen.

§ 15¹/₂. *Tryn- en oorlogs-ongelden*. Deese hoofdpost is zedert 30 jaaren herwaarts by slot der boeken met de andere lastrekeningen op het generaal vereffend, zonder dat na den gelyndigden oorlog van 't restant verbleeve amunitie, wapen-

kamers-goederen, lont, andere provizion of het geene al verder aan- en ten behoeve van den tryn verstrekt is, eenige mentie gemaakt, nog veel minder voorzegde last-rekening ten faveure gebragt zyn, derhalven diend tot voorkouwing van zoort-gelyke irregulaire handelwyze en om de Comp^e voor ruineuse nadeelen te dekken, deeze reekening voor 't vervolg, na 't voorbeeld van § 4, onder het hoofddeel van de nieuwe timmeragie aangeweesen dan wel afgeschreven en daar na binnen lyns gesteld te worden, onder dien verstande nogtans, dat de daartoe specteerende tryns- of by-boeken behoorlyk gehouden en jaarlyks na deese hoofdplaats overgezonden worden, opdat men, na 't affloopen van dien, met 't opslag van 't oog ontwaaren kan, hoe veel de oorlog de Comp^e gekost heeft, als meede welke goederen in de administraties terug gegeven en door het hoofd van den tryn wederom moeten verantwoord worden.

En deeze manier van handelen heeft almeede betrekking voornamentlyk op Ternaten, alwaar de zogenoemde *voyage-rekening* plaats heeft (of waar dezelve voor het vervolg mogte geintroduceerd worden) en tot dus verre oneygen onder de restanten gesteld, in het daaraan volgende boekjaar op voor-jaarige lasten en ongelden vereffend is, waar door men in en omtrend de beschouwinge van de waare restanten en effecten, als ook by 't verthoog van den staat, misleyd is geworden.

§ 19. Onder de reekening van *winst* en *verties*, alwaar onder anderen staat: *speceryen, goud en zilver, koopmanschappen*, enz., moet worden gevoegd: onder aanwyzing der procento's, by den verkoop behaald, en die wel distinct, post voor post, in 't journaal by het opmaken van de generaale winst-rekening voor 't vervolg dienen gesteld en berekend te worden, opdat men met een opslag van 't oog alles behoorlyk revideeren en beoordeelen kan.

Na § 19 volgd volgens het meermelde reglement de behandeling van ongetaxeerde goederen, welke aanwyzing met uw hoog Edelheidens welbehaagen zoude kunnen vernietigd en daar en teegen gesteld worden:

De reekening van ongetaxeerde goederen diend by het grootboek een aparte hoofdpst uit te maaken, edoch ter vermyding van onnodig schryfwerk kan den boekhouder maandelyks, nadat de verhandeling der last-reekening by 't journaal afgeloopen is, alleen stellen:

Ongetaxeerde goederen. Aan onkosten-ordinair / (of aan de reekening of reekeningen, waar op de afschryvingen geschied zyn) weegens zodanige goederen en benodigdheden, als het specificatie-boek pag. ten dienste der huishouding verstrekt en hier meede ter verdere verantwoording van de ontfangers op annexe ruite-kaart bekend, onder ieders hoofd-deel belast werd.

Hierby moet men egter letten, dat alle inventarissen klaar en duydelyk aangewezen zyn, zo by voorbeeld de wapenkamer, de arthillery, de smits-winkel, het guaraisoen, de equipage-werf, de timmermans-winkel, de inventaris der vaartuygen en al hetgeen, hoe gering ook, tot daaglyks gebruik aan de respective werkbaazen verstrekt en op de last-reekening ter verdere verantwoording afgeboekt is, welke goederen zich dan ook om de zes maanden by confrontatie van den generaalen opneem vereffenen door de aanwysing der *onbequame goederen*, welke reekening almede by het groot-boek als een hoofdpst gesteld word, onder byvoeging der nodige byboeken, om altoos te kunnen revidieren, of de bevoorens afgegeeven en ongetaxeed voortgelopen goederen, dan wel het geene door tyd verloop onbequaam geraakt en op de last-reekening afgeschreeven is, in waarheid wederom onbequaam belast en door versending na Batavia of vernietiging complete vereffening gevonden hebben.

De vaartuygen, in gebruik zynde, vind men op veele comptoiren, hoe reddeloos ook, als waare restanten geheel oneygen voortloopen, waardoor dus 't kapitaal der Comp^e in schyn vergroot werd, weshalven voortaan, ter renovatie van de gegeeve-ordre sub dato 11 October 1695, voorschreven kielen op het comptoir-generaal moeten afgeschreeven worden, onder de restanten binnens-lyns egter met het waare kostende gebragt worden

om altoos te kunnen nagaan, hoe veel ieder vaarthuyg gekost heeft.

En hier meede vermeen ik de nodige veranderingen ten opzichte der last-rekeningen aangewezen te hebben, weshalven ik tans overgaa ter aanwysinge, hoedanig voor 't vervolg de *staat-rekeningen* in de respective gouvernementen en comptoiren ter op- en navolging van de hoge beveelen der Heeren Meesters heel beknopt en zeer facieel zouden kunnen ingerigt worden, om eyndelyk met zekerheid 's Comp^e waare staat en capitaal naar koopmansstyl en niet in schyn te verhoogen en te kunnen beoordeelen.

De verhandelingen van staat, tot dusverre plaats gehad, blyven voor 't vervolg g'arresteerd, om reeden de memorie van menage teegen de gevalle lasten geconfronteerd werd en de gemaakte of tans te maakene nieuwe bepalingen al meede inkoopswaarde gerekend zyn; dus volgen:

- I. de gevalle lasten en voordeelen van het jongste jaar by vergelyk van 'tboekjaar bevoorens;
- II. de gevalle lasten by vergelyk der memorie van menage;
- III. de reeden van vermeerdering der lasten by vergelyk van de even geciteerde memorie van menage;
- IV. de reekening van winsten en inkomsten, enz. almeede in vergelyk der menage met de bygevoegde reedenen van vermeerdering of vermindering;
- V. de voorjaerige last- of winst-reekening;
- VI. de generaale restanten in vergelyk van 'tjaar bevoorens met de reedenen van de vermeerdering of vermindering; en dan
- VII. verslag van den waaren staat deezes gouvernementes (of comptoir), zodanig zich dezelve by slot deezes boeken na koopmansstyl aanwyst en verdoend, bereekend met alle zodanige posten van beswaar, die de Comp^e werkelyk draagt, doch waar van de boeken geen reële aanthooning doen, invoegen dit uit de navolgende calculative bereekening consteerd, als:

De generaale lasten en ongelden, volgens slot der handel-boeken

geduurende den loop van 12 maanden gedragen
 't comptoir generaal ter liquidatie gebragt,
 noteeren inkoops..... f

Ten beswaar van voorjaargelasten, ongelden
 en verliesen is vereffend een capitaal, groot.. f

In voegen de afgeschreeven en binnens lys
 gestelde vaarthuygen op 't comptoir-generaal al-
 mede bedragen..... "

Den interest à 3 percent op de restanten, de-
 welke na aftrek van 't papiere geld (by aldien
 er het zelve daar onder gevonden word) bedragen
 hebben..... "

De soldyen, die ingevolge der verkreegen
 licentien na Nederland ter uitbetaaling gesonden
 zyn, monteeren..... "

Voor 't schip (of scheepen of mindere vaar-
 thuygen), die de benodigdheelen van de hoofd-
 plaats aangebragt heeft, voor de reise na her-
 waarts, gerekend op maanden. NB. hier
 volgt men de berekening der vaarthuygen,
 volgens berigt van den commandeur, Roseboom,
 bepaald op..... 'smaands, dan vermits tans
 alles duurder en deese berekening al 32 à 53
 jaaren oud is, zoude men ze wel 10 percent
 mogen verhoogen..... "

Al de gevalle ongelden op de voorwaarts onder
 de lasten teegens inkoopsprys afgeschreeven
 goederen, zeedert den aanbreg uit Europa tot
 na deeze hoofdplaats toe, zo van risico ter zee,
 interesse, gagie, enz., waarvoor men by eene
 modicque berekening wel 40 percent kan stellen
 of..... "

Al betwelk, te zaamen g'addeerd, aanwyst, dat
 dit gouvernement de Comp^e in effecte gekost
 heeft een somma van..... f

Omtrend de voordeelige reekeningen, voornamentlyk van

winsten en verlies, dan wel den overwinst op de producten, die ieder comptoir tot den handel leeverd en waarna in waarheid de bezittingen der Comp^e, in hoeverre dezelve voor- of nadeelig zyn, teegens de lasten moeten vergeleeken en beoordeeld worden, laat dit plan niet toe beoorlyke modellen te formeeren; voor yverige dienaaren egter, die kunde, tyd en liefhebbery hebben, strekt het circulair versondene patriasse model sub dato 2 September 1790 tot een wegwyscr, by aldien men de voordeelen teegens de te dragene lasten aanwysen en vergelyken wil”.

Zie ook 50 April 1794.

30 Augustus. *Voorachriften oopens buskruit.*

De Regering bepaalde:

- 1° dat het oude buskruyt, dat by arrivement van een schip aan de wal word gebragt, niet meer zal worden ingenoomen by de boeken van de arthillerie, maar by de boeken van het ambagts-quartier, onder den naam van *buskruit oud*, teegen de prys van f 16:10 de 100 \mathcal{E} ;
- 2° dat de baas der kruitmakers twee maal in de maand, als op den 15^{en} en den laatste dag derselve, aan den koopman en boekhouder van het ambagts-quartier zal moeten opgeven de quantiteit buskruit, die hy geduurende die tyd uit de scheepen en mindere vaarthyngen volgens de geleide-briefjes had moeten ontvangen, ten einde de quantiteit te kunnen inneemen na het geleide-briefje tot f 16:10 de 100 \mathcal{E} ;
- 3° dat de gedagte baas der kruitmakers, ingevalle er minder word uitgeleeverd, dan het geleide-briefje dicteerd, hy daarvan aanstonds schriftelyk rapport zal moeten doen aan den heer directeur-generaal;
- 4° dat de commandeur en opper-equipage-meester zal moeten zorgen, dat de hoofden der schoepen en mindere vaarthyngen hunne kruitrekeningen veertien dagen na hun aankomst beoorlyk hebben afgeslooten en aan hem overhandigd, om daaruit by schriftelyk berigt aan den heer directeur-generaal

- op te geven het restant, dat volgens de kruitrekeningen op de moolen had moeten geleverd worden;
- 5° dat de meergemelde baas der kruitmakers, by aldien onder het aan de molens gebragte buskruit zich bevind, dat ten eenmaal bedorven is en dus in zee moet geworpen worden, daarvan by zyn gewoonlyk berigt kennis zal moeten geven aan den heer directeur-generaal en by zyn notitie aan den koopman en boekhouder van het ambagts-quartier, ten einde deese hetzelfde, wanneer het in zee geworpen is, by de boeken van die administratie kan afschryven ten lasten van 't comptoir Batavia tot f 16:10 de 100 ƒ ;
- 6° dat gedagte koopman en boekhouder van 't ambagts-quartier verplicht zal zyn het hermaalen buskruit, na aftrek van 10 percent, die het by hermalen verliest, over te schryven op *buskruit hermalen* teegen f 16:10 de 100 ƒ en de verlooren geraakte 10 percent al meede teegen f 16:10 de 100 ƒ af te schryven ten lasten van 't comptoir Batavia;
- 7° dat de gedagte boekhouder van 't ambagts-quartier verder verplicht zal zyn om by het sluiten der boeken aan den negotie-boekhouder op te geven de quantiteit van het uit de scheepen en mindere vaarthyugen ontvangen buskruit, daarvan aftrekkende hetgeen bedorven is, als meede het gevallen verlies by hermaling, ten einde gemelde negotie-boekhouder het bedragen van hetgeen bevonden word in den dienst employabel te zyn, kan brengen ten faveure van equipage van scheepen, als tot welkers lasten het by verstreking is afgeschreeven;
- 8° dat de boekhouder van de arthillerie by de boeken van die administratie geen ander buskruit zal mogen inneemen, dan hetgeen waarlyk van de kruitmoolens ontvangen is en hem tot f 16:10 de 100 ƒ aangereekend word, hetzy dat het is nieuw gemaakt, hetzy dat het is hermalen; en eindelyk ten
- 9° dat alle die schikkingen een aanvang zullen moeten neemen, met primo der aanstaande maand September.

G September. *Last op de buiten-kantoren zich, mutatis mutandis, te regelen naar zekere memorie van ménage voor Cheribon.*

Deze memorie luidt, als volgt :

Volgens de memorie van ménage in 1755 bepaald.	Nieuwe memorie van ménage.	SOLDYEN.	Wint 's maands aan gage.
1	1	Koopman of opperkoopman zonder genot van gage, kostgeld en emolumenten.....	/ —:—
	1	Pakhuismeester, als zoodanig door de heeren Meesters met de qualiteit van onderkoopman begiftigd, dog welke post anders gewoonlyk maar door een boekhouder word waargenomen.	• 40:—
	1	Boekhouder en scriba.....	• 30:—
4	3	Pennisten, waar onder twee boekhouders. Vermits volgens de jongste ordre de copy boeken na Nederland moeten worden bezorgd, is dus de vermeerdering allernoodzaakelykst.....	• 84:—
1	1	Krankbezoeker.....	• 24:—
1	1	Oppermeester.....	• 30:—
1	1	Ondermeester.....	• 20:—
1	1	Ambachtsman, zynde een smit, welke, zoo voor de dagelyksche reparatien der gebouwen, vaartuigen, als houtvloten, niet te missen is.....	• 20:—
	1	Vlottemaaker, tot het vervaardigen der houtvloten allernoodzaakelykst.....	• 20:—
	1	Vlottemaakersmaat.....	• 16:—
1	1	Kuiper.....	• 20:—
1	1	Trompetter.....	• 20:—
	1	Indigo-zorteerder	} Wil men de aansienlyke indigo cultuur met nut voor de Comp ^e continueeren, zyn 'er dus deeze persoonen onontbeerlyk.....
	5	-makers	
12	20	Transporteere.....	/ 444:—

Volgens de memorie van menage in 1765 bepaald.	Nieuwe memorie van menage.	SOLDYEN.	Wint 's maands aan gage.
11	20	Per transport.....	f 444:—
1	1	Vaandrig.....	• 40:—
4	4	Sergeants.....	• 96:—
6	6	Corporaals.....	• 84:—
1	1	Tamboer.....	• 12:—
50	50	Soldaten.....	• 600:—
2	2	Quartiermeesters.....	• 28:—
10	14	Matrozen en handlangers. Vermits veele producten na depeche van 't schip geleverd worden, is men in de noodzakelykheid dezelve tot retouren na Batavia te zenden, gelyk ook dikwyls, byzonder in deze tydsomstandigheeden, eenige koppen meerder, zoo tot den kruistogt, als tot convooi der houtvloten, benoodigt zyn; invoegen, by ziekte of sterfte, als men de oude bepaaling moet opvolgen, 'er dikwyls verlegentheid en nadeelen uit voortkomen.....	• 168:—
1	1	Bombardier.....	• 20:—
1	1	Canonnier.....	• 14:—
87	100	Teld.....	f 1506:—

Waar na dezelve jaarlyksch zullen gewinnen f 18072, waar voor stelle, dat $\frac{2}{3}$ in Nederland word uitbetaald en dus $\frac{1}{3}$ alhier zullen afbetaald worden met f 6024, in steede dat bevorens $\frac{1}{3}$ voor Nederland gerekend wierd, om reede alhier meerendeels oude dienaaren bescheiden zyn, die haar gage niet opneemen; dus in Nederlandsch geld zullen bedragen f 4969:16:—

En vermits thans 13 koppen meerder gesteld zyn, dan de memorie van menage in 1765 gesteld heeft, met een bedraagen van..... » 8580:—:—

Zoo zoude thans de afbetaalingen het gestelde by de memorie van menage verminderen met f 3610:4:—

Kostgelden en randsoenen.

1 onderkoopman en pakhuismeester à rd ^e 4 : 38 voor kostgeld en 4 kannen wyn 's maands, het welk met 15 stuivers Indiasch de kan betaald word, bedraagende 's jaars /	143 : 11 : —
1 boekhouder en scriba à rd ^e 3 : 9 : 8 's maands »	75 : 19 : 8
3 pennisten à rd ^e 3 : 9 : 8 ieder 's maands... »	227 : 19 : —
1 krankbesoeker à rd ^e 3 : 9 : 8 's maands... »	76 : — : —
1 oppermeester à rd ^e 4 : 38 's maands, beneevens 4 kannen wyn..... »	143 : 11 : —
1 ondermeester à rd ^e 1 : 12 's maands..... »	29 : 14 : —
1 smit à rd ^e 3 : 9 : 8 's maands..... »	75 : 19 : 8
1 vlottemaaker à rd ^e 3 : 9 : 8 's maands.... »	76 : — : —
1 vlottemaakersmaat à rd ^e 1 : 12 : — 's maands »	29 : 14 : —
1 indigo sorteerder » » 1 : 12 : — » »	29 : 14 : —
5 » makers à rd ^e 1 : 12 : — ieder 's maands »	148 : 10 : —
1 kuiper à rd ^e 1 : 12 : — 's maands..... »	29 : 14 : —
1 trompetter à rd ^e 3 : 9 : 8 's maands..... »	76 : — : —
1 vaandrig à rd ^e 4 : 38 's maands, beneevens 4 kannen wyn..... »	143 : 11 : —
4 sergeants à rd ^e 3 : 9 : 8 's maands..... »	303 : 18 : —
6 corporaals » » 1 : 12 : — » »	178 : 4 : —
50 soldaaten à 29 stuivers 's maands..... »	717 : 15 : —
1 tamboer » 29 » »	14 : 7 : —
2 quartiermeesters à rd ^e 1 : 12 's maands.. »	59 : 8 : —
14 mattr. en handl. à 29 st ^e ieder 's maands »	201 : — : —
1 bombardier à rd ^e 3 : 9 : 8 's maands... »	76 : — : —
1 canonnier à rd ^e 1 : 12 : — 's maands..... »	29 : 14 : —
Voor gedroogde vissen, azyn, tammerinde en zout ten behoeve van 10 zeevaarende, die alhier op twee vaartuigen dienst doen:	
750 p ^s gedroogde vissen 's maands rd ^e 10 : — : —	
30 kannen azyn, touak, » » — : 45 : —	
15 c tammerinde » » 1 : 12 : —	
10 gantings zout » » — : 30 : —	
	» 304 : 19 : —
Transporteere..... /	3191 : 2 : 6

Per transport..... / 3191 : 2 : 6

De navolgende randsoenen zyn ingevolge extract uit de notulen van het geresolveerde in Raade van Indie dato 15 Augustus 1786 geaccordeerd.

Aan 51 gemeene militairen :

17 gantings zout 's maands rd^e 1 : 3 : —

25¹/₂ ₤ peeper 's maands. » 1 : 13 : —

51 kannen azyn, touak.... » 1 : 28 : 8

f 93 : 6 : —

Tot verdere randsoenen aan de ligt kostgeld winnende dienaaren, als.

224¹/₂ kannen arak, waar van :

31¹/₂ kannen aan 21 koppen à 1¹/₂ kan ieder,

163 . . . 51 militairen à 3 kannen, en

40 . . . aan 10 zeevaardenden à 4 kannen ieder..... » 740 : 10 : —

5290 ₤ ryst aan meermelde 82 ligt kostgeld winnende personen 's maands,

1200 . . . aan 30 inlandsche mattroozen op de twee pantjallangs, waar van onder onkosten van chialoupen verslag zal worden gedaan..... » 520 : — : —

Te zaamen..... / 4544 : 18 : —

Waar voor de memorie van menage gesteld

heeft..... » 3874 : 4 : —

Dus tans meerder..... / 670 : 14 : —

	d'Memorie van message heeft bepaald.	Tegenwoordige verzekering.	Meerder.	Volgens qualifi- catis.	Minder.
Lamp-oly	kannen 260	kannen 528	kannen 168	—	—
Waxkaaren	ponden 240	ponden 192	—	—	ponden 48
Gegement	f ———	f 158: 8:-	f 158: 8:-	—	—
Medicamenten, arak en plysterdoek	" ———	" ———	" ———	—	—
14400 ponden ryst aan 40 koalys à 30 ponden ieder 's maands . . .	koppen 40	koppen 40	—	—	—
Bulakruit, equipage, wapentuigen, schryfgeroedochappen, etc. . . .	f 828: 2: 8	f 800: 2: 8	—	—	f 24: 17: 8
Vlaggedoeken	—	pees 20	pees 20	—	—
Voor onbequaame goederen, die ver- sleeten en onbruikbaar raaken . .	—	—	—	—	—
Ten behooven dezer is niets bepaald	f ———	f 48: 8:-	f ———	f ———	f ———

987.

In welke tot noodzaakelyke dienst van	By de memorie gesteld met	Volgens meermelde memorie		Aanwysing der zwaare bepaling.
		Meerder.	Minder.	
In den maandrig, • de wagen, • twee vaartuigen, waar voor bevoorens de memorie niet gesteld heeft, • het hospitaal, 's maands	f 66:15: 8	f 53:14: 8	f —:—:—	f 119:11:—
• voor het avond gebed, • twee vaartuigen, 's maands	" 148:10:—	" —:—:—	" 29:14:—	" 118:16:—
• gemaak een twee afgeliefde personen	" —:—:—	" 158: 8:—	" —:—:—	" 158: 8:—
• de circulaire ordre disteert, dat van ieder Europeesch garnizoen bescheyden, 's maands 4 stuivers Indiasch blyen, ten behoeven van den oppermeester mag worden	" —:—:—	" 186: 2:—	" —:—:—	" 186: 2:—
• 's 'y in constant, medicamenten of plysterdoek, en scheid, dat van de voorwaarts aangewoosen 140 koppen scheid 6 koppen in 't hospitaal laboreeren, soude dus by we 94 koppen kunnen standgrypen	" —:—:—	" 186: 2:—	" —:—:—	" 186: 2:—
• met de pakhuisen	" 155:18: 8	" —:—:—	" 20: 3: 8	" 125:16:—
• met men seer wel zal kunnen rondschieten en tevens 's dat de bepaling van buskruit sub date 9 Maart 1787 's weg verlooren word	" 825:—:—	" —:—:—	" —:—:—	" 825:—:—
• met van de vlagge-stokken, soo alhier als op Indramajoe, behoeven van twee vaartuigen hoogst benoedigd	" —:—:—	" 73:10:—	" —:—:—	" 73:10:—
• met van menage heeft hier voor niets bepaald; men diend 's hier op verdragt te zyn, terwyl 5 jaeren door een 's deze som seer maantig gesteld is	" —:—:—	" 100:—:—	" —:—:—	" 100:—:—
• Waar na de ordinaire ongelden bedraagen sullen				f 1706: 3:—
• Waar voor de voorige memorie van menage gesteld heeft				" 1196: 6:—
Dus tans meerder				f 509:18:—

ordinair.

by verdundheid de seeroovers de vaart belemmeren • die manen, is men gemoodsaak de kruisvaartuigen te • leere uitoopen, dus steld men alleen jaarlyks voor kruit • van. / 100, terwyl de meerdere ransoemen tot om- • van de benoedigde meerdere inlanders en het geene verder • 's 't, nit privé beure sullen goed gemaakt worden, synde • spalky niet gesteld om altoos soo veel in reekening te • maar dat alle ruitgheld zal worden behartigd en niets • 's, als 's geene tot nut van 's meesters dienst hoogst • 's 's waarheid verstrekt en verbruikt is, en ook tevens • scheidge gevallen, die, zonder te voordien, mogthans sullen • 's	f	100:—:—	f	100:—:—
---	---	---------	---	---------

On

	d'Memorie van zinnige bepaald.	Teegenwoordige verrekening.	Meerder.	Volgens qualis- catie.	Minder.
Voor deze rekening is gesteld . .	f 836:--	f 812: 4-	f --:--	f --:--	f 512:16:--

On

Voor gage aan de inlanders, item voor reparatie en tuigage	f 836:--	f 3471:12: 0	f --:--	f --:--	f --:--
---	----------	--------------	---------	---------	---------

Voor koet, medicamenten, etc. . .	f 347:10:--	f 200: 8:--	f --:--	f --:--	f 38: 2:--
-----------------------------------	-------------	-------------	---------	---------	------------

Timmer

Tot onderhoud van het fort en ge- bouwen	f 412:10:--	f 194: 6: 0	f --:--	f --:--	f 218: 4:--
---	-------------	-------------	---------	---------	-------------

Rekening

Tot onderhoud der gevangenen . .	f --:--	f 142:12: 0	f 132:12: 0	f --:--	f --:--
----------------------------------	---------	-------------	-------------	---------	---------

de schoepen.

En zulke tot noodzaakelyke dienst van	By de memorie gesteld met	Volgens meermelde memorie		Aanwysing der nieuwe bepa- ling.
		Meerder.	Minder.	
Ofschoon deze last-rekening talkens minder blijft, dan de overige van menage gesteld heeft, kan men 'er echter juist geen op trekken en soude dus onder hooge goedkeuringe, vermits de van opgemaakte onkost-rekeningen ter hoofdplaatse verrekeerd worden, dusdanig kunnen continueeren en bepaald lyven	f 1000:—	f 350:—	f 650:—	f 300:—

de chialoupen.

De gage der 30 inlandsche matroosen en zeevaardenden, hoe ze ook, als genietende een stuurman 's maands twee en twee schter rds en de matroos een en een achtste rdr, bedraagt echter sars f 1164:5 en, ofschoon de aanzienlyke reparatie der welkter dienst doende vaartuigen ter hoofdplaatse geschied, ziet echter na terugkomst van de tochten nog het een en ander uit het voorraad verstrekt worden, dus deze bepaling voor 't vervolg der te ruimigste overlegginge moet gepaard gaan	f 1080:—	f 350:—	f 730:—	f 2000:—
---	----------	---------	---------	----------

ospitaal.

Naar het getal manschappen thans om 13 koppen meerder in a men dus niet wel op de by de memorie van menage gestelde 5 open rekenen kan, zal men echter met het bepaalde kunnen en thans, vermits in stede der bevoorens opgebragte 9 stuivers nisch voor kost en medicamenten, volgens hun hoog Edelhe- ere geveerde ordre by marginale aanteekening op de bevin- der ter negotie-boeken sub dato 23 July 1790, thans maar 7 e. vers gevalideerd worden	f 347:10:—	f —:—:—	f —:—:—	f 247:10:—
--	------------	---------	---------	------------

reparatie.

Oewyl de onderhanden synde reparatien en verbeteringen, soo als te Indramajoe, thans by na afgehoopen syn, zal men al te bezuinigen is, zoeken uit te winnen, ofschoon den om- dags grooter is, als ten tyde toen de memorie van menage word ingevoerd	f 412:10:—	f —:—:—	f 318:4:8	f 200:—:—
--	------------	---------	-----------	-----------

condemnatie en confiscatie.

Ofschoon 8 à 10 koppen door den anderen in de bojen zitten en de verrekking afkomstig is uit de afgave van ryst, oly en medicyn-geld, zal men echter, om alles tot vermindering der lasten te contribueren, deze rekening tragten uit te winnen en deselve in privé bezee zoeken goed te maaken	f —:—:—	f —:—:—	f 183:12:8	f —:—:—
---	---------	---------	------------	---------

	d'Memorie van menage heeft bepaald.	Tegenwoordige verrekking.	Meerder.	Volgens qualificatie.	Minder.	meer's vervolg te bepalen.
Volgens bepaling	f ---:--	f 2677:16: 8	f 2677:16: 8	f ---:--	f ---:--	f ---

AANWYZING DER VO

Wind

	Volgens de memorie van menage van 1788.	Zedert 5 jaaren door een gucekenad.	Meerder.	Minder.	Voor het vervolg te gecalculer.
Voor advancen op den verkoop . .	f ---:--	f 6223:13:--	--	--	--
Voor een vyftiende op de verstrekte soldyen	f ---:--	f 147:16:--	f ---:--	f ---:--	f ---:--

Voor de paast is gesteld, na aftrek der recognitie	f ---:--	f 31102: 6: 8	f ---:--	f ---:--	f ---:--	1200
--	----------	---------------	----------	----------	----------	------

Ink

ning.

En zulke tot noodsaakelyke dienst van	By de memorie gesteld met	Volgens meermeide memorie		Aanwysing der nieuw bepaaling.	
		Meerder.	Minder.		
<p>en alre geene andere goederen door den resident aan de a afgeleveren worden dan die expres door uw hoog Edel- de. jaarlykch worden herwaards gezonden en daar toe direct kwijt syn, reekend men dese lastpost, 5 jaaren door één guld, op / 2717 : 8, wshalven thans dese som, om de generale te verhandelen en aan te wysen, bekend gesteld word met</p>	/	—	/	/	/ 2750:—

ELIGE REEKENINGEN.

182.

den den lywaast-handel seedert 1763 geinterdicieerd is, blyven dus voor dit comptoir geene vaste voordelen dan
 te bepalde 200 picols lood, ingevolge concessie hunner hoog Edelheden sub dato 2 Maart 1778 tot het slaan van
 met 60 procento advans ten behoeve van den pachter toegestaan; dan, dese winst is almeede toevallig, gelyk
 myn boekjaar 1789—90 tans aanwys, waar in maar een geringe quantiteit van 12478 ponden verkogt is, vermits
 katech papier, het welk tot het slaan der pitjes gerequireerd word, door den geringen aanbrenge met de jonken
 te bynactigen was, en dierhalven de gehele winst-rekening maar / 782 : 15 op dit articul bedraagen heeft; reekend
 hier echter nog by 50 & 60 picols yzer, die 'er jaarlykch aan den inlander tot noodige gereedschappen voor den
 myn te verdeliteeren syn, met en bepevens 't advans der soldyen, zoo dan kan men calculeeren, dat dese
 te samen jaarlykch sullen afwerpen f 8000:—

men 5 jaaren door een geslaagen reekend, zoo hebben de gosaamentlyke pachten opgebracht
 / 6811 : 8, waar van echter / 6816 : 5 voor recognitie-gelden aan de vorsten gedecoreert syn, en
 te sal het ook byzonder in deeze tyds omstandigheeden, daar alles verarmd, niet kunnen gebracht
 en, vroegen men tans alles diend in het wêrk te stellen om op desen voet te blyven continueeren, w 30000:—

Cheribon.

Onder deeze residentie staan de provincien Gabang, Indramayoe en eenige Preanger landen, alwaar ryst, zuiker, koffy, peeper, catoene-gaarens, indigo, cadjang, cardamom en houtwerken gecultiveerd en aan de Comp^e geleevert worden.

De ryst, die 'er jaarlyks inkomt, bedraagd een quantiteit van 5 à 600 lasten, waar van het last ter consumtie ingekogt word tegens rd^e 25 en voor tafel-provisie voor haar hoog Edelheedens tegens rd^e 16.

De zuiker werpt 's jaars 4 à 500000 ƒ op tegens rd^e 4 de pic., koffy tot..... 15 » 1800000 »..... à » $4\frac{1}{2}$ » » echter al het geene boven de 1200000 » bedraagd à » $4\frac{3}{4}$ » » peeper, swarte..... 750 »... » à » 6 » »

Catoene-gaarens 30000 ƒ waar van :

de 125 ƒ L^a A rd^e 41 : 10,
 » » » B » 30 : 10,
 » » » C » 23 : 10,
 » » » D » 18 : 10.

Indigo geeft 6 à 8000 ƒ , waar van :

de 125 ƒ eerste soort rd^e $78\frac{1}{2}$, en
 » » » tweede » » $62\frac{1}{2}$ komen te kosten ;
 cardamom 6 à 700 ƒ à rd^e 15 : 12 de 100 ƒ ,
 cadjang, circum circa 20 lasten à rd^e 40 het last,
 houtwerken tot 16 à / 18000 jaars.

De factuur ongelden worden in volgender manier bereekend, als :

voor 't afscheepen van 1 last ryst.....	/	4 : 2 : 8
» » » » 1 » cadjang.....	»	4 : 2 : 8
» » » en afsch. van 100 ƒ zuiker met de pagt.....	»	10 : 1 : $\frac{1}{3}$
» » » en afschryven van 1000 ƒ koffy...	»	1 : $6\frac{2}{3}$
» » » » » » 1000 ƒ peeper.	»	1 : $6\frac{2}{3}$
» » » » » » 125 ƒ gaarens	»	1 : — : $\frac{1}{6}$

voor 't afscheepen en afschryven van 125 C indigo f 3:—: $\frac{9}{40}$
 „ „ „ „ „ „ „ balken 40 procento, als:
 25 augmentatie, en
 15 schenkage,
 „ „ „ van duigen en swalpen 25 procento.

Soldyen.

1 koopman of opperkoopman, als resident.....	f	—:—
1 onderkoopman of pakhuismeester „		40:—
1 boekhouder en scriba	} „ 144:—
3 scribenten		
1 krankbezoeker.....		
1 oppermeester.....	„	30:—
1 ondermeester.....	„	20:—
1 smit	} „ 196:—
1 vlottemaaker		
1 vlottemaakersmaat		
1 indigosorteerder		
5 „ -maakers		
1 kuiper		
1 trompetter.....	„	20:—
1 vaandrig.....	„	40:—
4 sergeants.....	„	96:—
6 corporaals.....	„	84:—
1 tamboer.....	„	12:—
50 soldaaten.....	„	600:—
2 quartiermeesters.....	„	28:—
14 mattroezen.....	„	168:—
1 bombardier.....	„	20:—
1 canonnier.....	„	14:—
100 koppen winnen aan soldyen 's maands.....	f	1806:—
of 'sjaars f 18072, waar van omtrend twee derde in Neederland betaald word, vermits de		

alhier bescheidene dienaaren meerendeels oude gasten zyn en, volgens een tien-jaarige berekening, maar $\frac{1}{3}$ alhier afbetaald word, bedraagende in Nederlands geld..... f 4969 : 16

Kostgelden en randsoenen.

1 onderkoopman	} kostgeld en wyn à rd ^e 6 : 2... f	430 : 15
1 oppermeester		
1 vaandrig		
4 pennisten	} kostgeld 3 : 9 : 8 »	531 : 17
1 krankbezoeker		
1 smit		
1 vlottemaaker		
1 trompetter	} kostgeld à rd ^e 3 : 9 : 8 »	455 : 18
4 sergeants		
1 bombardier		
1 ondermeester	} kost geld à rd ^e 1 : 12 »	534 : 12
1 vlottemaakersmaat		
1 indigosorteerder		
5 indigomaakers		
1 kuiper		
6 corporaals		
2 quartiermeesters		
1 canonnier	} »	933 : 3
51 soldaaten kostgeld à rd ^e — : 29		
14 matroozen » » » — : 29		
10 zeevaarende Europeesen, op de twee vaartuigen bescheiden, voor carwaat, tammerinde, zout en azyn..... »		304 : 19
51 gemeene militairen voor zout, peeper en azyn..... »		93 : 6
224 $\frac{1}{2}$ kannen arak aan 82 ligt kostgeld winnende personen, bedraagen 's jaars..... »		740 : 10
Transpoteere..... f	4024 : 18 f	4969 : 16

Per transport.....	f 4024 : 18	f 4969 : 16
1480 ƒ ryst aan 82 ligt kostgeld winnende en 30 inlanders op de twee vaartuigen, bedraagen 's jaars.....	» 520 : —	
Dus voor kostgeld en randsoenen....	»	4544 : 18

Onkosten ordinair wegens de verstrekking van nachtligt, de verbruikt wordende ammunitie, equipage goederen en schryfgereedschappen en het geene verders ten dienste der huishouding afgegeeven word.

34 kannen lamp oly 's maands, als :		
2 kannen aan den vaandrig,		
20 » » de wagten,		
10 » » twee vaartuigen,		
2 » » het hospitaal, kosten	f 119 : 11	
16 ƒ waxkaarsen, als :		
12 ƒ voor 't avond-gebed en schryf- dienst,		
4 » » twee vaartuigen.....	» 118 : 16	
Aan gagements-gelden.....	» 158 : 8	
Aan medicamenten, arak en plyster- doek, gerekend op 94 personen, in het vaste guarnisoen bescheiden, à		
1 rd ^r 's jaars per kop.....	» 186 : 2	
Ryst aan 40 battoors.....	» 125 : 16	
Voor waapentuigen, equipage goe- deren, schryf-tuig, yzer, staal, spykers met en beneevens de voor dit comp- toir by reglement sub dato 9 Maart		
1759 bepaalde 1000 ƒ buskruit...	» 825 : —	
15 pees vlaggedoeken.....	» 72 : 10	
Voor onbequaam en versleeten wor- dende goederen stelle.....	» 100 : —	
Waar na onkosten ordinair bedraagd.....	» 1706 : 3	
Transporteere.....	f 11219 : 37	

Per transport.....	f	11219:37
Onkosten extra-ordinair voor ontevoorziene gevallen, stelle.....	»	100:—
Onkosten van schepen steld men.....	»	500:—
Onkosten van chialoupen, voor maand gelden ten behoeven van 30 inlanders op twee vaartui- gen, item reparatie en onderhoud derzelve, als ook van 8 prauwmayangs voor de houtvlotten, enz.	»	2000:—

Hospitaals ongelden.

Voor kost en medicamenten à 7 stuivers Indiasch per kop, met en beneevens 40 ₧ ryst aan ieder patient, door den anderen gerekend op 5 koppen, steld men, na aftrek der gage, op.....	»	247:10
---	---	--------

Timmeragie en reparatie.

Voor kalk tot witten, verwen en het geene verder tot noodig onderhoud zal dienen, begroot men op.....	»	200:—
---	---	-------

Schenkage reekening.

Voor zoo veel jaarlyksch tot geschenk aan de vorsten van de hoofdplaats zal worden gezon- den, begroote op.....	»	2750:—
---	---	--------

Waar na de generaale lasten bedraagen.... » 17018: 7

De voordeelige reekeningen zullen daar en
teegen afwerpen, als:

winst en verlies op den handel.. f 6000:—

inkomsten van pagten en thollen na

aftrek der recognitie-penningen » 30000:—

Te zaamen aan voordeelen..... » 36000:—

Waar na dit comptoir jaarlyksch zal op-
leggen:

eene somma van..... f 19981:13

6 September. *Bepaling, dat halfjaarlijks het verschil in waarde tusschen contant en papieren geld door de Regering zoude worden vastgesteld.*

Voor het semester September 1791 tot Maart 1792 bedroeg dat verschil 18 pct.

Zie ook 5 April 1792.

12 September. *Belasting op legaten en collaterale successiën.*

Zie bij 4 October 1791.

12 September. *Toekenning aan den kommandant van de veldschans te Tanuljoeng-poera eener toelage van 30 rijksdaalders 'sjaars voor »het afhalen en naar boven »voeren der randsoenen en ordinaire benodigtheeden voor »deese post».*

12 September
3 October. *Uitschrijving van een dank-, boete- en bede-dag.*

15 September
11 October. *Liberale gift.*

De Indische Regering kondigde af, »dat de hoog Edele groot agtbare heeren Bewindhebbers van de generale Nederlandsche geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie in overweging hebben genomen de zorgelyke omstandigheeden, waar in dezelve Compagnie haar tans is bevindende, en de billykheid, die 'er in gelegen is, dat allen ende een ygelyk, zonder onderscheid, en inzonderheid ook haare eygen dienaren, waar ende hoedanig zy ook in de respectie colonien, provintien en établissemerten van de Compagnie gezeeten en woonagtig mogten zyn, iets van het haare komen toe te brengen om de gemelde Nederlandsche geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie in deeze haare drukkende omstandigheeden, pro rato van haar vermogen, by te staan en daar door, onder de kragtadige bystand van Gods genadenryke zegeningen, te helpen afweeren een slag,

Schenking

	d'Memorie van menage heeft bepaald.	Toegesnoordige verrekking.	Meerder.	Volgens qualificatie.	Minder.	Voor 't vervolg te bepalen.
Volgens bepaling	f ---:--	f 2677:16: 8	f 2677:16: 8	f ---:--	f ---:--	f ---:--

AANWYZING DER VOEG

Winst

	Volgens de memorie van menage van 1786.	Zedert 8 jaren door een gerekend.	Meerder.	Minder.	Voor het vervolg te gecalculeren.	
Voor advances op den verkoop . .	f ---:--	f 6223:13: --	--	--	--	--
Voor een vyftiende op de verstrekte soldyen	f ---:--	f 147:16: --	f ---:--	f ---:--	f ---:--	f ---:--

Ink

Voor de pacht is gesteld, na aftrek der recognitie	f ---:--	f 31102: 6: 8	f ---:--	f ---:--	f ---:--	f 300:0:0
--	----------	---------------	----------	----------	----------	-----------

bedragen van een yders bezitting op dien dag, dat hy daar van in gemoede een overslag gemaakt zal hebben.

Art. 3. Dat onder deeze bezitting begrepen zullen worden alle roerende en onroerende goederen, slaven, effecten, actien en crediten, contante of klinkende munt, bank-certificaten, credit-brieven en eyndelyk, in een woord, alles, waar op ymand eenig regt van bezitting of eygendom, onder wat benaming zulx ook mogte weezen, kan gesteld en gehouden worden te competeeren, en dat zoo wel binnen, als buiten lands, ter zee of op de rivieren en te lande.

Art. 4. Dat de voorsz. liberale gift op den geciteerden voet word bepaald en gestatueert tot twee ten honderd, en dat van het rendement van al dat geenens, waar op ymand, invoegen als by articul drie is vermeld, calculeerd zync bezitting, na aftrek der lasten, zuiver te rendeeren.

Art. 5. Dat tot het opbrengen deezer liberale gift gehouden en verplicht zullen weezen alle ende een ygelyk, het zy dienaar of burger van de Nederlandsche geotroyeerde Oost-Indische Compagnie, dan wel derzelve op- of ingezetenen, die op dato deezes in haar dienst of onder haare gehoorzaamheyd en derzelve resort woonagtig en gehorende zyn, het zy Christen of onchristen, zonder dat ymand, hoe genaamd, daar van op eenigerhande wyze zal blyven uitgezondert of ontheeven, dan alleen die geenens, die beneeden de rd^s 500 zuiver bemiddeld zyn, dog dewelke al egter daarom van de algemeene offerkist niet geweert worden, wanneer zylieden, dien onverminderd, nogtans genegen mogten weezen ter hunne verplichtende erkennisse aan het land hunner inwoning en bescherming almeede iets op te brengen.

Art. 6. Dat, om niemand tegens zyn wil te verplichten tot het openleggen van zyn staat en om nogtans voor de Compagnie verzekerd te weezen, dat alle ende een eygelyk zig in den opbreng van deeze gestatueerde twee ten honderd van zyne zuivere en generale bezitting na behoren en conform aan de intentie en innehoude van dit, ons algemeen temporeel s'lands bevelschrift zal quyten, zoo word aan alle ende een ygelyk vry-

gelaten om by zig zelve een exacten overslag en begroting van het zuyver beloop der waarde van alles, wat hy bezittende is, zo na mogelijk, te maken in goede conscientie.

Art. 7. Dat, om allen ende een ygelyk, die dezelve mogte aangaan, nog al meer te gemoed te komen en alle scrupuleusheyd daarin weg te nemen, word verklaard, zoo als verklaard word by deezen, dat het aan allen ende een ygelyk zal vry staan ten aanzien van de effecten, die hy bezit, zoo binnen, als buiten lands, die te taxeeren na de waarde en de prys courant, die daar op zal weezen ten tyde van 'tgemaakt wordende overslag en, by manquement van dien, na rato van de pryzen der laaste algemeene koopng of verkoping, dan wel na de waarde, waar voor hy dezelve zoude willen afstaan; mitsgaders, dat ten aspecte van goederen, die eenig gevaar of risico lopen, als daar zyn: scheepen en vaartuygen, bodemarybrieven, koopmanschappen, die actueel op zee zyn ten tyde, wanneer hy zyn overslag maakt, of aan eenig schip of scheepen geaccrocheert zyn, een ygelyk die by zig zelve zal mogen taxeeren tot zodanig een montant, als hy in gemoede dezelve door de lopende risico minder waardig schat, als de opregte en reële waarde van dien; dat wyders alle uitstaande gelden, actien en crediten, die dubieus zouden mogen weezen, zullen mogen worden gerekend na de waarde, waar voor men dezelve wel zoude willen cedeeren en afstaan.

Terwyl goederen, waar voor den bezitter eene byzondere affectie heeft, die zomwylen de ordinaire prys of waarde excederen zoude, den bezitter daar omtrent zal kunnen volstaan met in zyn overslag de taxatie daar van te doen na de ordinaire, dagelyxe, algemeene pryzen en waarde derzelve, alles onverminderd de prestatie van de deezen aangaande te instituërene eed van opregte handeling, een yder na den gebruike van zyn gezindheyd, namentlyk, dat hy na zyn beste kennis en wetenschap en zoo na hem doenlyk is geweest, zyn voorsz. overslag gemaakt heeft.

Art. 8. Dat van goederen, die ymand in fide-commis of lystogt bezit, waar van het expectatief of den eygendom aan

ymand van die geenen, die in deezen aan het doen der liberale gift subject zyn gesteld, in eygendom moet overgaan, de liberale gifte van twee ten hondert meede gedaan zal moeten worden ten lasten van den overhandsen erfgenaam.

Art. 9. Dat den gestatueerden eed by het eerste termyn van de contributie afgelegd zynde, by het tweede, derde en vierde termyn, zoo 't contribut niet in een reys voldaan is, niet herhaald of andermaal zal behoeven gedaan te worden; dog, wanneer ymand tusschen het eerste en tweede, derde of vierde termyn mogte afflyvig worden en zyn contribut by het eerste, tweede, derde of vierde termyn niet ten vollen gefurneert mogte hebben, als dan zal den erfgenaam ten aanzien van het nog onvoldane termyn gehouden zyn den overslag en begrooting van het zuiver beloop der waarde van den boedel op nieuw te maken en den voormelden eed af te leggen.

Art. 10. Dat, ten eynden als by art. 5, den geenen, die beneden de rd^e 500 gegoed en daarom van de voorsz. contributie, des begerende, gelibereert is, dien onvermindert gehouden blyft tot de prestatie van den voorsz. eed, namentlyk, dat zyne zuivere bezitting geen ryksdaalders 500 rendeert.

Art. 11. Dat van alle gelden, goederen en bezittingen van minderjarigen en alle anderen, als zodanig geconsidereert wordende personen, zoo ook van alle meerderjarigen, dewelke by de respectieve weeskamers van de Compagnie en by Boedelmeesteren der Chineesen en andere onchristen sterfhuisen g'adminstreert en bewaard worden, mitsgaders in eygendom gehorende zyn aan die van dezelve meer- en minderjarige, dewelke effectivelyk in deeze landen en onder het resort van de Nederlandsche Oost-Indische Compagnie g'educeert, g'alimenteert en in der daad woonagtig bevonden worden, almeede wel geheeven en betaald zal moeten worden de gemelde twee ten hondert; exepto van die, dewelke beneden de rd^e 500 gegoed zyn, en dat in een keer voor alle deeze meer- of minderjarige, het zy by het eerste, tweede, derde of vierde termyn en onder een generalen eed voor alle dezelve; dog dat die goederen en middelen, die zy mogten administreeren of bewaren van alle

meer- of minderjarige erfgenamen of legatarissen, buiten het resort van de Compagnie effectif woonagtig, daar van g'xi-meert zullen blyven.

Art. 12. Dat Wees en Boedelmeesteren voormeld tot de te doene opgave van de middelen der minderjarige en tot het vereyscht wordende furnissemēt twee uit den haare zullen mogen committeren om den gerequireerden eed te presteeren en de verschuldigde twee procento op te brengen.

Art. 13. Dat gemelde Wees- en Boedelmeesteren verder omtrent die minderjarigen, die beneden de rd^s 500 bemiddeld zyn, zullen kunnen volstaan met, na gedaane opbreng van de twee procento van alle der minderjarige middelen van rd^s 500 en daar boven, een generalen eed te presteeren, dat alle de overige minderjarigen, waar voor zy nog geen opbreng gedaan hebben, beneden de rd^s 500 bemiddeld zyn.

Art. 14. Dat al het geenen omtrent Wees- en Boedelmeesteren is gestatueert, ook zodanig g'observeerd zal moeten worden by directeuren en commissarissen van de bank courant en bank van leening alhier, te Batavia, mitsgaders directeur, hoofd-participanten en cassier van de amphioen-societeit, omtrent alle gelden, goederen en effecten, die zy in qualité van gevolmagtigde van deeze en geenen dienaren van de Compagnie of van andere, haare burgers, op- en ingezetenen, onder 's Compagnies resort woonagtig, in administratie hebben, onder deeze verstande, dat de uitzondering van rd^s 500 in deezen geen plaats zal mogen vinden, maar de 2 procento genomen zal moeten worden van alles, wat zy onder haar administratie hebben, hoe gering zulx ook mogte weezen; dog zullen hier van, eeven als hier voor, art. 10, gelibereert blyven de gelden en goederen van dezulke, dewelke buiten het resort van de Compagnie effectivelyk woonagtig en zorterende zyn.

Art. 15. Dat, gelyk Wees- en Boedelmeesteren, mitsgaders commissarissen van de bank courant en bank van leening en die van de amphioen societeit alhier, ook alle andere particuliere, administeerende voogden, curatoren, gevolmagtigdens van dienaren van de Compagnie of van eenig ander perzoon, zonder

onderscheyd, die in het resort van de Compagnie met er daad woonagtig en onder haar gehoorzaamheid zorterende zyn, gehouden en verpligt zullen weezen van alle gelden en goederen, hoe genaamd en niets uitgezonderd, die zy onder haar administratie en bewaring hebben, onder den bepaalden eed zullen moeten voldoen en opbrengen aan de voorsz. liberale gifte, te weteen, met van de goederen en middelen der minderjarigen en andere gelyke miserable perzoonen, wanneer rd^e 500 en daar boven gegoed zyn, op te brengen twee ten hondert en van die van alle andere perzoonen, die een vrye dispositie over haare goederen hebben en waar van zy cenelyk als particuliere gevolmagtigdens met de administratie zyn gechargeert, insgelyks twee ten hondert; edog, in deezen, zonder eenige uitzondering van de quantiteyt der gelden, of dezelve minder dan rd^e 500 renderen, en dat alles meede onder prestatie van den gerequireerden eed voor de deugdzaamheid van haare opgave.

Art. 16. Dat die geene, die op het hier na te bepalene eerste, tweede of derde termyn van deeze liberale gift, na gedane geregtelyke insinuatie, niet gecompareerd is om aan zyn verpligting te voldoen, op de vierde en laatste termyn nogmaals daar toe geregtiglyk geinsinueert zal worden; en dan nog niet, het zy in perzoon, dan wel door een ander by procuratie speciaal compareerende, als een onwillige gehouden en ook zodanig behandeld zal worden.

Art. 17. Dat die geene, die, voor dat hy ten vollen zal hebben voldaan aan zyne verpligting omtrent de voorsz. liberale gift na den teneur van dit placcaat, genegen mogte weezen van zyn woonplaats te vertrekken, daar toe geen consent zal worden verleend, dan na dat hy de gemelde twee ten hondert van zyn zuivere bezitting compleet in de algemeene offerkist zal hebben opgebracht, op poene van nadere dispositie by de heeren opper-commissarissen, van wegens de hooge overigheid van den lande hier toe uyt het midden van den haare genomineert en geauthoriseert, nader als dan (is 't nood) te arresteren.

Art. 18. Dat, by aldien het egter tegens verwagting gebeuren mogte, dat ymand, ongeagt deeze waarschouwing, nogtans voor

het affloopen van het eerste of tweede termyn, zonder aan dit algemeene temporeel bevelschrift te hebben voldaan, van zyn woonplaats buiten voorweeten van onze, nog appart genomineerde commissarissen na elders vertrokken waare, zullen gemelde, onze commissarissen en die, dewelke op de huiten-comptoiren van de Compagnie tot de heffing deezes zullen worden gelast en geauthoriseert, den anderen van dit clandestin of abusief vertrek direct by missive kennisse geeven, ten eynden dat den zodanige ter plaatse zyner aankomst worde genoodzaakt tot de in deezen gerequireerde contributie.

Art. 19. Dat goederen, gehorende aan arme- of wees-kinderen, dewelke in godshuisen, onder het resort van de Compagnie zorterende, gealimenteert worden, den opbreng van twee ten hondert niet onderworpen zyn, alwaare het ook, dat de vrugten en baten daar van gedurende de alimentatie kwaamen ten voordeelen van zoo een gods-huis of wel, dat den eygendom daar van aan het zelve niet overging.

Art. 20. Dog dat, zoo wanneer voorsz. arm- of wees-kind zonder nazaat of uitkoop gedaan te hebben kome te overlyden, het zy dezelve goederen door de voorsz. godshuisen of door particuliere geadministreert worden, daar van als dan de liberale gift gedaan zal moeten worden.

Art. 21. Dat deeze liberale gift ook stand zal grypen, of schoon het arm- of wees-kind uit het gods-huis gegaan is, zoo wanneer derzelter aangekomene goederen door de gods-huisen, dien onverminderd, ten haaren voordeelen tot haare meerderjarige state blyven geadministreert.

Art. 22. Dat die geenen, die geen fixum domicilium houden, maar nu in deeze, dan in geene plaatze voor een tyd haar verblyf neemen en haar ophouden met ter zee op- en af te varen en onder de in deezen onder contributie gelegde perzonen zorterende zyn, de voorsz. liberale gift van twee ten hondert zullen moeten doen ter plaatze, waar zy gevonden zullen worden, onder het resort van de Compagnie gehorende, op denzelve voet, als hier voor, art. 14, bepaald is geworden.

Art. 23. Dat, aan het eerste termyn voldaan en den eed

van de begroting der bezitting gedaan zynde, het tweede, derde en vierde termyn ook na die begroting plaats zal moeten vinden, zonder dat daar jegens eenige exceptie van inmiddels van dit eerste en tweede termyn opgekome ne verliezen of toevallige vermindering van den reeds opgegeeven staat in aanmerking genomen zal worden; gelyk hy dan ook aan de andere kant tot geen vermeerdering gehouden zal zyn, alwaare het ook, dat in die tussentyd zyn boedelstaat merkelyk verbeterd waare.

Art. 24. Dat het fournissement der liberale gifte zal moeten worden gedaan, de helfte in contante, klinkende, goude of zilvere munt en de wederhelfte in bank-certificaten of credit brieven.

Art. 25. Dat, in stede van contante of klinkende munt, ook zal mogen worden gefourneert goud en zilver, het zy gewerkt of ongewerkt, het geen als dan by den opbrenger berekend kan worden tegens de hedendaegse cours daar van, te weeten: het goud tegens 18 en het zilver tegens $1\frac{1}{2}$ rd^r de reaal.

Art. 26. Dat tot den tyd van dit fournissement alhier, voor deeze hoofdplaats, als ook voor Java, Cheribon en Bantam, worden gesteld vier termynen, waar van de eerste zal ingaan den 30^{en} November anno 1791 en continueeren tot den 31^{en} January, het tweede den 1^{en} Maart en voortlopen tot ult^o van de maand April, het derde van primo Juny tot ult^o July en het laatste van primo September tot ult^o October 1792 daar aan; zullende deeze termynen op alle andere comptoiren en établissemerten van de Compagnie hier na worden geschikt en het eerste termyn aanvank moeten neemen een maand na de publicatie en affixie deezes aldaar ter plaatze.

Art. 27. Dat de plaatze alhier, te Batavia, alwaar de algemeene offerkisten in gereedheyd zullen staan, is bepaald ter vergaderkamer van den burger-krygs-raad op het stad-huis, alwaar tweemaal in de week, des Woensdags en Saturdags, van des morgens ten 8 uren tot des middags ten 12 uren, zoo tot den ontvangst of overbreng in de offerkisten en het afneemen van de gerequireerde eeden, als tot het doen executeeren van al, het geenen in deeze verder word gerequireerd, by tourbeurten zullen vacceeren, te weeten: als opper-commissarissen twee leden

uit het midden van onze vergadering en als aparte commissarissen tot de directie 4 gequalificeerde perzonen, dewelke door ons en van onsentwegen daar toe verzogt en geauthoriseerd zyn en die wy derhalven begeeren, dat door allen ende ygelyk als zodanige zullen worden erkend en gehoorzaamd, op poene, contrarie handelende, van zodanige nadere dispositie, als wy als dan zullen oordeelen te behoren; terwyl wy de plaatsing der offerkisten en de benoeming van commissarissen op de buiten-comptoiren en établissements van de Compagnie gedefereert hebben gelaten aan die geenen, dewelke het bestier van 's Compagnies zaeken aldaar is gedemandeert geworden.

Art. 28. Dat, om nog al verder voor te komen alle occagien tot openbaarmaking van ymands staat en bezitting tegens zyn wil en intentie, de meergemelde offerkisten zodanig geschikt en ingerigt zullen worden, dat een yder, na den gerequireerden eed gepresteert te hebben, het contribut, dat hy verschuldigd is op te brengen, gesecreteert in de gemelde offerkisten zou kunnen overbrengen, zonder verschuldigd te zyn van dies bedrage aan onze commissarissen of ymand anders opening of kennisse te geven, mits dat het dusdanig in secretesse gefourneerde egter althoos, meede op den eed af, zal moeten bestaan uit de helfte daar van in contante, klinkende munt, dan wel goud of zilver, gewerkt of ongewerkt, als op art. 25 hier voor gestatueert.

Art. 29. Dat telkens na de prestatie van den eed en na dat ymand aan de gestatueerde opbrengt dezer liberale gifte van twee ten hondert zal hebben voldaan, aan den zodanigen door welmelte commissarissen directeuren zal worden verleend het gerequireerde certificaat en bewys, dat hy den gestelden eed gepresteert en zyne liberale gifte opgebracht heeft.

Art. 30. Dat de voorsz. liberale gifte en eed, daar by gerequireerd, zal moeten worden gedaan en gepresteert door een ygelyk in perzoon, dan wel by ymand van den haare, voorzien met een speciale procuratie om in haar ziele te zweeren; welke procuratie by deezen van het zegel-geld worden gelibereert, ter gemoedkoming eenigsints van die geen, die door

ziekte of andere omstandigheden genoodzaakt is daar van gebruik te moeten maken.

Art. 31. Dat overigens, om den innehoude deezes compleet met zekerheid beandwoord te zien, aan alle de respective wykmeesteren, zoo te dezer hoofdplaatze, als op de buyten-comptoiren van de Compagnie, en ook de hoofden der Chineese en andere onchristenen natien, by deeze worden gelast om een distincte opgave te doen in geschrifte van alle ende een ygelyk, die in haare wyken en onder haar zorterende zyn, en dezelve opgave zodanig over te geeven aan welmelte commissarissen directeuren, des noods en gerequireerd wordende onder eede voor de deugzaamheyd van dien, en dat binnen twee maanden na de publicatie deezes.

Art. 32. Dat ten aanzien van de Chineesen en andere onchristene natien te dezer hoofdplaatze de arrangementen tot den opbreng door haar van de voorsz. liberale gift door welmelte, onze opper-commissarissen op de best mogelykste middelen, met praealabel overleg van derzelve hoofden, gemaakt en beraamd zullen worden; ten welken eynden dezelve hoofden, voor die onze opper-commissarissen ontboden wordende, direct zullen hebben te compareeren en aan haare te makene schikkingen in deezen te gehoorzamen.

Art. 33. Dat op deeze lysten van wykmeesteren en de hoofden der Chineesen en andere onchristen natien door commissarissen directeuren zullen worden aangehaald alle de geene, dewelke, ten eynden als in dit placcaat gemeld, zullen zyn gecompareerd; terwyl die geenen, die ten agteren blyven, telkens na verloop van yder termyn geregtelyk door den bode van commissarissen van huwelyxe en kleine gerigts-zaeken en die van Boedelmeesteren te Batavia en op de buiten-comptoiren door een der geregts-bodens, dewelke, benevens de twee vorige, hier toe al met eene worden gelast, zullen worden geusinueert omme als nog voor commissarissen directeuren te verscheynen en haar verplicht contribut op te brengen, sub poene, aan de laaste insinuatie binnen 8 dagen niet voldoende, by ons ten haren opzigten nader te worden gedisponeert op eene wyze,

als zulke onwillige en ondankbare dienaren, burgers of op-en ingezetenen billyk derwegens meriteeren.

Art. 34. Laastelyk: dat den genen, die wel voor commissarissen directeuren compareeren om haare contributie op te brengen, dog weigrig zyn daar voor den eed na de wyze van hare gezindheid te presteeren, niet toegelaten, maar afgeweezen en gehouden zullen worden als onwilligen, waar over wy, even als in het voorgaande art. 33 gezegt, als dan nader zullen disponeeren.

Bij dit plakaat behoort de navolgende instructie voor »de commissarissen en alle andere bediendens, zo te Batavia, als op de »buiten-comptoiren, in welkers handen de liberale giften gefur»neert en het gefurneerde vervolgens behandeld zal moeten »worden.»

Art. 1. Commissarissen zullen haar generalyk in het uitvoeren van haare commissie moeten reguleeren na den inhoude van het algemeen temporeel placcaat van den 11^{en} October 1791.

Art. 2. Ymand door commissarissen behoorlyk g'insinueerd zynde en nalatig blyvende om voor haar te compareeren of den eed te presteeren, zullen zy daar van annotatie houden en te Batavia aan de heeren Raaden van Indiën, die van wegens de hoge Regering in deeze als opper-commissarissen zyn verzogt en g'authoriseert, en op de buiten-comptoiren aan de opperhoofden en de raaden aldaar, een yder in den zyne, rapport moeten doen om als dan door deselve daar jegens de voorzieninge te beramen.

Art. 3. Ingevalle dat by commissarissen twyffeling ontstaan mogte, of deese of geene wel voor een dienaar, burger of op-en ingezeten van de Compagnie en als onder haar resort gehorende geconsiderceert konde worden, zullen zy haar bezwaar, in voegen als boven, moeten overbrengen om dat bezwaar door dezelve opgelost te worden.

Art. 4. Commissarissen zullen, zoo tot den ontfangst van de

voorsz. liberaale gifte, als tot het afnemen van den eed en het verleenen van de nodige actens of bewyzen, precies moeten compareeren en blyven vaceeren op de plaats en tyd, haar daar toe door de regering aldaar aangewesen en bepaald; terwyl om alle disorder en helet voor te komen en het gefurneerde te secureeren, zoo hier, als op de buiten-comptoiren, gezorgd zal worden, dat tot dat eynde, op de bepaalde plaats van den opbreng, de nodige militaire wagt gehouden word, zoo lange dit furnissement zal continueeren.

Art. 5. Commissarissen zullen wyders, na het eindigen van haare commissie, alle de notitien van haare verrigtingen, in deese gehouden, moeten overgeven, te weeten: te Batavia aan de heeren opper-commissarissen en op de buiten-comptoiren aan de regering, waar onder zy gesteld zyn, om door de zelve g'examineert en nagegaan te kunnen worden, hoedanig zy zig in de behandeling van zaaken gedragen hebben en voorts, by aldien aan voorsz. verrigtingen nog iets mogte resteeren, de nodige orde tot redres te stellen.

Art. 6. Commissarissen zullen de penningen, die onder haar gefurneerd worden en die op comptoiren, daar geen papiere munt rulleerd, al te maal in contante of klinkende, goude of zilvere munt, dan wel in goud of zilver, gewerkt of ongewerkt, volgens het 25ste articul van het voormeld placaat zal moeten bestaan, by het eindigen van yder termyn, te Batavia ten overstaan van welmelde heeren opper-commissarissen en op de buiten-comptoiren ten overstaan van den geenen, aan wien het oppergebied in handen gesteld is, opneemen en gesepareert verzamelen moeten, latende het zilver en goud taxeeeren en weegen door ymand, des kundig, en dewelke te Batavia door de heeren opper-commissarissen en op de buiten-comptoiren by de ministers of bediendens daar toe voor af gelast en geauthoriseert zal moeten worden en die dan ook daar toe gratis zal moeten vaceeren.

Art. 7. Commissarissen zullen het montant van alles in de nodige classen noteeren en daar van te Batavia aan welmelde opper-commissarissen en die op de buiten-comptoiren aan de

regering, daar onder zy zorteeren, de vereyschte kennisse geven.

Art. 8. Ook zullen zy, commissarissen, het ingezamelde, na den gedane opneem, by art. 6 genoteert, moeten overbrengen en onder behoorlyke quitantie afgeven aan den geenen, die te Batavia tot opper-commissarissen en op de buiten comptoiren door den oppergebieder van zodanig een plaats, in geschrifte en onder de nodige sufficientie cautie, daar toe zal komen te auctoriseeren, zonder dat deeze ontfangster daar voor eenig salaris zal genieten, zullende het generaale rendement van deese liberale gift moeten worden ingenomen en verandwoord op reekening van het comptoir generaal.

Art. 9. Commissarissen zullen, zoo wel als de weeger of taxeerder van het goud en zilver en de ontfangster, gehouden en verplicht blyven alle haare handelingen van ontfangst, naweging en taxatie te secreteeren en aan niemand anders te openbaaren dan aan welmelde heeren opper-commissarissen en op de buiten-comptoiren aan den geenen, die zig aan het hoofd van zaken bevind.

Art. 10. Ook zullen de offerkisten voorzien moeten worden van drie differente slooten, waar van de heeren opper-commissarissen met hun beiden een en yder commissaris ook een sleutel zal hebben, om voor te koomen, dat deselve offerkisten buiten elkanders voorweeten en absolute byweezen niet g'opend worden.

Art. 11. Commissarissen zullen deezen last en zorge getrouwlyk en met alle liefde en genegenheyd waarnemen en behartigen moeten, zonder daar voor almeede eenige beloning te mogen vorderen of te erlangen, behoudelyk nochtans, dat de onkosten, die zy genoodzaakt zullen zyn tot uitvoering van haare commissie onvermydelyk te moeten maken, aan haar te goed gedaan zullen worden ten lasten van de Compagnie.

Art. 12. Ook zal aan haar, commissarissen, ter haren adsistentie worden toegevoegd een à twee clercken, die daar voor almeede niets zullen mogen declareeren en gebragt zullen worden onder denzelven eed van secretesse, als hier voor, art. 9, is gezegt.

Art. 13. Laatstelyk zullen zy, commissarissen, wegers, taxateurs, ontvangers en clerquen, alvorens in functie te treden of eenige verrigtingen te doen, van dat geenen, dat aan haar, een yder in den zyne, by deeze is opgedragen, alhier in Raede van Indiën en op de buiten-comptoiren in den raad, aan wien het opperbestier is gedemandeert, moeten presteeren den volgende eed.

Wy, commissarissen, wegers, taxateurs, ontvangers en clerquen, tot de arrangementen ter heffing van de liberale gift genomineert en gelast by instructie van dato den 11^{en} October 1791, beloven en zweeren, dat wy ons, een yder in de zyne, getrouwelyk gedragen en ons in alles reguleeren zullen na het placcaat, by haar hoog Edelhedens, den Gouverneur Generaal en de Raaden van Nederlandsch Oost-Indiën op het doen der liberale gift den gemelden 11^{en} October 1791 g'emaneeert, voor zoo veel een yder van ons het zelve zal mogen aangaan.

Dat wy alverder, een yder in den zyne, zullen gehoorzaamen aan de hier voorgemelde instructie, aan ons op dit sujet gegeven.

Zo waarlyk helpe ons God almagtig.

Een aantal formulieren van eeden, af te leggen door allerlei belastingschuldigen, besluiten dit lijvige stuk.

Op 19 September 1791 was aan de gemeente te Batavia voorloopig kennis gegeven van de invoering dezer belasting. »De »arrangementen, die ten dien einde nader gemaakt» moesten worden, zouden eerlang worden gepubliceerd, zooals op den 11^{en} October geschiedde.

Toen de aanslag in deze belasting, »op maar zeer weinige »na, haar volkomen beslag» had erlangd, rapporteerde de commissie ad hoc den 16^{den} April 1793, dat »aan contante munt, »papiere geld, juweelen, goud en zilver» te Batavia waren opgebracht door Christen ingezetenen 184, 810:15: — rijksdaalders en door Mooren, Mahomedanen en Chinezen 27,544:27: — rijksdaalders.

Volgens de resolutiën der Indische Regering van 15 October

1793 bragt de liberale gift te Batavia in het geheel op rd' 217,085:30.

19 September. *Last op de buiten-kantoren elk exemplaar der drie stellen soldij-boeken, welke naar Batavia opgezonden werden, afzonderlijk te verzenden.*

Zulks geschiedde, »opdat, by het blyven van het eene stel, »de andere twee stellen mede niet verloren gaan».

19 September. *Verstrekking van Kaapschen wijn.*

Door den heer directeur-generaal gereflecteerd zynde, dat door de heeren Meesters op den eisch van leggers Fransche wyn was besloten te voldoen maar 50 leggers, met recommandatie om de Caabsche wyn in Indië in gebruik te brengen, zoo is, ofschoon de deugd van de Fransche wyn verre preferabel is voor de ordinaire, witte, Caabsche wyn, de verstrekking in de hospitalen niet algemeen in Caabsche wynen kan geschieden en het dus te wenschen was, dat de voldoening der eerstgemelde eenigsints vermeerdert wierd, echter ter voldoening aan de begeerte van hun WelEdele hoog achtbare goedgevonden en verstaan te trachten de laatstgemelde, zoo veel mogelyk, in gebruik te brengen, mitsgaders den heer directeur-generaal te qualificeeren zich daarna by het doen van den eisch van Caabsche wynen te reguleeren; en voorts de binnen- en buiten-regenten der hospitalen en de ministers en bediendens op de respective buiten-comptoiren daarvan te informeeren en ook de verstrekking van Fransche wyn aan de retoursscheepen te excuseeren.

20 September. *Vergunning tot handel drijven met Europe-sche artikelen binnen het gebied der O. I. Compagnie. — Vervanging der verstrekkingen van Europe-sche goederen aan Compagnie's dienaren door aequivalenten in geld.*

Heeren XVII^{den} schreven bij missive van 31 Maart 1791 ter zake het volgende:

Onder de notabele veranderingen in den handel van de Compagnie, welke wy noodzaakelyk oordeelen, gehoord, dat zal worden afgesien van alle handel 's Comp^e weegen in Europeesche artikulen, uitgezondert die, welke tot den handel op China en Japan vereischt worden, en dat geheel aan particulieren zal worden overgelaten om Indië van allerley soorten van die artikelen te voorsien.

Ten gevolge daar van en om te beeter te effectueeren eene merkelyke vermindering van omslag op de respective comptoiren, die wy daarmede voornamentlyk op het oog hebben, hebben wy ook besloten af te schaffen alle verstrekkingen van Europeesche en Indische artikulen aan 's Comp^e dienaaren in Indië en deselve met een behoorlyk aequivalent in gelden te doen vervangen.

Wy gelasten UEdele dierhalven om, zo ras de voorraad van de voorsz. artikulen, welke zig op den ontfangst deeses in 's Comp^e magazynen bevind of nog met de uitkomende scheepen zal worden aangebragt, zal zyn geconsumeert, de voorzegde verstrekking dadelyk te doen ophouden en dus alleen uitgesondert, die aan de gemeene militairen en zeevaardenden worden gedaan; en daar toe ook de nodige ordres te doen afgaan aan alle de respective comptoiren (uitgesondert Ceylon en de Kaap de Goede Hoop, werwaarts wy eene gelyke aanschryving doen afgaan).

Mitsgaders aan die geene, welke deselve wettiglyk genoten, toe te leggen het aequivalent daar van in gelden en dus de inlandsche artikulen bereekend inkoopsprys en de Europeesche met een matig advans, het welk egter niet hoger zal mogen gesteld worden dan op 25 procent.

Wy zullen ook, zo spoedig immer doenlyk, verwagten eene generale, dog behoorlyk gespecificeerde opgave van alle de verstrekkingen, in voorzegde termen vallende ten uwen gouvernemente en op de buiten comptoiren, en het aequivalent, het welk aan de dienaaren respectivelyk desweegens zal zyn of, volgens uwe meening, by vervolg zoude behooren te worden toegelegd, ons uitdrukkelyk reserveerende daar in zodauige

alteratien te maaken, als wy zouden mogen oordeelen te behooren.

Wy verwagten dan ook al verder, dat UEdele dadelyk zullen overgaan tot het maaken van sodanige dispositien tot dadelyke afschaffing van omslag, als aan onse voorsz. intentie meest beantwoordende zal zyn; en verlangen gediend te zyn van uwe consideratien, of en in hoe verre ook de verstrekkingsen aan de gemene militairen en zeevaarende door eenige toelage in gelden zouden te vervangen zyn. UEdele zullen dierhalven ook van nu af behoorlyke sorge moeten dragen, dat de eysschen van behoefstens voor geheel Indië na deese verandering worden gereduceert en aanmerkelyk vermindert, daar toe ook de nodige beveelen ten spoedigsten afvaardigende naar de overige comptoiren van Indië, ten einde wy by de beoordeeling dier eisschen hier te lande daar in de meest mogelyke nauwkeurigheid mogen aantreffen.

Wy recommandeeren wyders by deese gelegenheid, dat in alle administratien, alwaar de verstrekkingsen tot 's Comp' behoefstens in gereedschappen, equipagie goederen, etc. nog zullen worden gedaan, ten allen tyde zorgvuldig werd gesorgd voor de exacte aantekening en verantwoording van het verstrekte door behooolyke bewysen, geverifieerd van die geene, welke zulks hebben genoten; en de daar toe specteerende boeken, als naar gewoonte, aan ons overgesonden, op al het welke UEdele behoorlyk toesigt zullen moeten houden en ook sorgen, dat door de ministers der buyten comptoiren met alle attentie werde gewaakt.

Op 20 September 1791 besloot de Indische Regering het vorenstaande ter kennisse te brengen van de buiten-kantoren, onder bijvoeging van:

Nadien de prys der Indische goederen niet bestendig, maar dikwyls aan veranderingen onderworpen is en dus voor het equivalent daarvan direct geen zekere bepaling kan gemaakt worden, zoo is goedgevonden en verstaan den heer directeur-

generaal te versoeken een prys-courant te doen formeeren, waarna de inkoops-waarde van alle Indiasche goederen, op de verdere approbatie van hun WelEdele hoog achtbare, zal kunnen gerekend worden, en ten dien einde de ministers en bediendens op de buiten-comptoiren meede te gelasten daar omtrend een zodanige prys-courant op te maken.

En dewyl de dienaren op de comptoiren om de groote Oost en Malacca op die schikking niet verdagt hebben kunnen zyn en dus geen voorzorge daar omtrend hebben kunnen gebruiken om voornamentlyk Europeesche goederen te ontbieden, welke thans na benodigtheid niet zullen worden aangebragt, zo is verder goedgevonden en verstaan de eisschen van die comptoiren uit de alhier aan handen zynde voorraad by praeferentie te voldoen en gedagte ministers tevens te ordonneeren om die verstrekkingen vervolgens dadelyk te doen stilstaan en om een accurate reekening te maken, hoe veel contanten 's jaars tot voldoening van het voornoemde geaccordeert equivalent zullen benodigt zyn, mitsgaders daarvan dan een aparte eisch te doen, doch intusschen de afzending van ryst en arak, ter verstrekking aan den gemeenen man, zoo voor Ambon en Banda, als op de andere comptoiren, uit hoofde van de inconvenienten, die anders daar door zullen ontstaan, voor eerst op den presenten voet bepaald te laten.

Insgelyks is goedgevonden en verstaan de verstrekkingen aan de hospitalen meede voor eerst op den tegenswoordigen voet te laten continueeren, doch de buiten- en binnen-regenten van de hospitalen te gelasten om te dienen van hunne consideratien, of en in hoe verre de voormelde verstrekkingen insgelyks door eene toelage in geld te vervangen zouden zyn, mitsgaders daar omtrent meede de consideratien der ministers en bediendens op de buiten-comptoiren te vorderen.

20 September. *Intrekking van het bepaalde op 8 Junij 1790 nopens de gage van zieke, in een hospitaal opgenomen Compagnie's dienaren.*

In aanmerking gekomen zynde het hoog beloop der lasten

van de hospitalen, zonder dat de Comp^e seedert de tyd, dat de daarin gedefroyeerd wordende zieken niet meerder dan hun halve gage behoeven te missen, daarvoor na mate van de ten dienste der lyders gespecificeert wordende onkosten genoegzaam te gemoet gekomen word en dus de lasten der hospitalen jaarlyks zullen vermeerderen zonder door de ondervinding te hebben bespeurd, dat het daarmee bedoeld oogmerk bereikt is geworden; zoo is goedgevonden en verstaan het besluit deezer regeering van den 28^{en} Augustus 1789, waar by op de gunstige concessie van hun WelEdele hoog achtbare dat faueur met primo September van dat jaar aanvang genomen heeft, in te trekken en nader, als bevorens, ten behoeven van de hospitaalen de geheele gage der zieken te beswaaren.

30 September
11 October. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven ter betaling van bier.*

Op het geavanceerde door hun WelEdele hoog achtbare, dat hoogstdezelfen in achting genomen hadden, hoe de verzending van bieren voor reekening van de Comp^e naar Indiën doorgaans slegte reekening gaf, terwyl de ruimte in de uitgaande scheepen met vry meerder voordeel te gebruiken zou zyn, en dat hoogst dezelve dierhalven de kameren versogt hadden met de bierbrouwers in de respectieve steeden schikkingen te maaken ten einde voortaan alle de in Indiën benodigde bieren voor hunne reekening te verzenden; is goedgevonden en verstaan dien aangaande by de rescriptie aan te haalen, dat deeze regeering de nadere onderrichting daaromtrent van hun WelEdele hoog achtbare te gemoet zal zien.

Hun WelEdele hoog achtbare wyders geavanceerd hebbende, dat hoogstdezelve op de klagten der bierbrouwers, dat aan de overeenkomst ter acceptatie van hunne gemachtigdens in Comp^e kas op assignatiën naar Nederland van 18 ducats voor ieder pyp bier, door hen in Indien gebragt, niet voldaan wierd, beslooten hadden, ten einde daarop een billyke re-

guard te slaan en de verzending van brieven voor particuliere reekening tot vervulling der benodigdheid in Indiën te faciliteren, deese regeering aan te schryven om ook dat beding effect te doen sorteeren en mitsdien de voorschreeven 18 ducatonen per pyp by praeferentie in Comp^s kassa te accepteeren, voor zooverre deselve worden aangeboden in contanten; doch wanneer zulks mogt geschieden in papieren geld, het van zelfs sprak, dat deese praeferentie geen plaats konde hebben; zoo is goedgevonden en verstaan, niet alleen hun WelEdele hoog achtbare te verzeekeren, dat seedert de tyd, dat de contanten zoo in waarde zyn toegenomen boven het papiere geld, niemand, hoe ook genaamd, die in het algemeen en continueel geld-gebrek geneegen is geweest contanten op assignatie te tellen, afgewezen is en dat de gemachtigden der bierbrouwers, indien ze die aanbieding van 18 ducatonen in contanten gedaan hadden, nimmer zouden afgewezen zyn geworden, ter blyke, dat, of de klagten der bierbrouwers dientweegen ongegrond zyn, of dat, zoo zulks hun oogmerk en ordre mogt zyn geweest, zy de niet voldoening aan die conventie aan hunne gemachtigden te imputeeren hebben; maar ook de gemelde gemachtigden by een billet te advertteeren, dat aan ieder gepermitteerd word voor elke pyp bier 's jaars by praeferentie 18 ducatonen in Comp^s kassa te tellen op assignatiën, betaalbaar met een remboursement, de ducaton van 78 met 74 stuivers, mits dat zulks geschiede in contanten, wyl anders de praeferentie geen plaats zal hebben.

^{21 September}
_{1 October}. *Vergunning tot uitvoer van rijst van Batavia.*

Voor den uitvoer moest men, onder opgave van de hoeveelheid, aan de Regering vergunning vragen.

4 October. *Belasting op legaten en collaterale successiën.*

Naar dien door de hoog Edele Heeren XVII^{den} by hoogsterzelve missive van den 4^{en} January deezes jaars onder andere middelen en pogingen ter ondersteuning van het wankelend lichaam der Nederlandsche Oost Indische maatschappy ook is

aanbevoelen, dat door geheel Indiën, onder het ressort van de Compagnie, zoude geheeven worden het middel van collateraal volgens een door het collegie van Scheepenen deezer stad ontworpen en by hunne WelEdele hoog achtbare gearresteerde ordonnantie van den volgenden inhoud.

ORDONNANTIE *op de generaale invoering eener belasting op alle de legaten en collaterale successiën, onder het ressort van de Oost-Indische Compagnie vallende.*

§ 1. De 20ste penning zal geheeven worden op een egaalen voet van alle goederen, roerende en onroerende, geene, hoe genaamt, uitgezondert, die iemand by testament, codicil, legaat of gifte onder den loevende, dan wel ab intestato, in de opklimmende en zy-linien zal komen te erven of te verkrygen.

Doch, wanneer de goederen by institutie, fidei-commis, legaat of andere making, hoe ook genaamd, aankoomen aan vreemden, zal worden betaald dubbeld of tot den tienden penning van alle dezelve goederen, zonder onderscheid, uitgezondert alleen het geen man en vrouw van elkanderen koomen te acquireeren, welke in alle gevallen met de betaling van den 20ste penning zullen volstaan.

Zullende, ingeval van onzekerheid, of de goederen aankoomen aan vreemden, dan wel aan zodanige perzonen, die aan den donateur of testateur zyn vermaagschapt, het dubbeld of den tienden penning moeten worden betaald, tot de verkryger zyn vermaagschap aan den donateur of testateur zal hebben bewezen, wanneer aan hem het meerder betaalde dan de 20ste penning zal worden gerestitueerd.

§ 2. Van de voorgaande bepaaling zullen egter uitgezondert zyn godshuizen en diaconien, onder het ressort van de Compagnie in Indië gelegen, welke, ervende of verkrygende, insgelyks met den 20ste penning zullen volstaan.

§ 3. Dit middel zal geheeven worden van alle Christenen, zo Europeesche, als inlandsche.

§ 4. Dit middel zal ook moeten betaald worden by de geene, die goederen, fidei commis subject, koomen te erven, except alleen de fidei commissen, die in de neederdalende linie van den testateur worden verkreegen, gelyk ook die in de neederdalende linie van den laasten bezitter overgaan; en het zelve zal direct moeten volktaan worden telkens by den overgang der goederen op de verdere gesubstitueerde fidei commissaire erfgenaamen, getaxeerd naar de waarde by den overgang.

§ 5. En, dewyl dit middel is eene reële last, waar meede de goederen zyn bezwaard, zo zal derhalven, iemand eenige goederen met last van fidei commis verkrygende, voorschreeve middelen niet uit de beurse van den gegraveerden erfgenaam, maar uit de fidei commissaire goederen zelve moeten worden betaald.

§ 6. De lyflogt aan iemand vermaakt en de eigendom aan een ander, den overleedene bestaande in de opgaande graad of van bezyden of aan een vreemde gelaaten zynde, zal den lyflogter dit middel van de goederen moeten betaalen, zoo van de goederen zelve, als van de somma, waar op de lyflogt in capitaal getaxeerd zal worden op den voet van lyfrenten, in agt neemende, zo wel omtrend de goederen, als omtrend de lyflogt, of de daar meede gebeneficeerde perzoonen aan den testateur al of niet zyn vermaagschapt, ingevolge waar van de 20ste dan wel het dubbeld of de tiende penning zal moeten worden betaald volgens het 1ste artikel deezer ordonnantie; des zullen zyne erfgenaamen niet gehouden weezen de goederen te laten volgen aan de geene, waar aan de eigendom gemaakt is, voor dat het invoegen voorschreeven betaalde van de goederen zelfs hun vergoed of van die goederen gekort en gevalideert zal zyn.

§ 7. De geene, waar aan den eigendom der goederen vermaakt is, voor den lyflogter stervende en den eigendom nalatende aan iemand, die hem in den opgaande graad ofte van bezyden bestaat, dan wel aan een vreemde, zal dezelve niet volstaan met het remboursement van het geen door den lyflogter reeds voor de goederen betaald zal zyn volgens het voorgaande 6de artikel, maar boven dien gehouden zyn ter expiratie van

den lyftogt nog te betaalen een halve 20me of 40me penning, indien hy aan den nalaater is vermaagschapt, en een halve tiende of 20me penning, indien hy aan dezelveu vreemd is.

§ 8. En om alle disputen te praevenieeren worden de respective notarissen en andere beaupt-schryvers, die tot het maaken van actens gequalificeert zyn, gelast om in beide voorschreeven gevallen den testateur of testatrice af te vragen, door wien het collateraal zal moeten worden voldaan, op verbeurte van een som, gelykstandig aan het bedragen daar van, ten profyte van de Compagnie, welke boete egter bepaald word op rd^e 300, wanneer het collateraal meer mogt bedragen.

§ 9. Het recht van de collaterale successie zal meede betaakt moeten worden van zodanige boedels, die onder beneficie van inventaris worden aanvaard en het zelve recht schuldig zyn, uiterlyk twee jaaren na het sterfgeval, ten waare donzelven boedel voor dien tyd kwame geabandonneerd te worden.

§ 10. Iemand by zyn leeven van zyn boedel afstand doende, onder voorwaarde, dat den verkryger hem tot zyn dood toe zal moeten onderhouden, zal dit middel aanstonds moeten worden betaald.

§ 11. De boedels van ab intestato overleedene Compagnies dienaaren, die door den curator ad lites beheerd zyn en welkers zuiver bedragen door hem per Compagnies kassa naar Nederland aan de Heeren Meesters word overgemaakt, uit hoofde derzelveu erfgenaamen hier niet bekend zyn, zullen in Indie met den 10me penning provisioneel worden bezwaard; en zal aan de geregigtens worden gerestitueert, het geen zy bewyzen zullen meer ingehouden te zyn, dan weegens dit middel had moeten betaald worden.

§ 12. Alle codicillaire gemagtigdens van overleedene Compagnies dienaaren en burgers hier ter plaatze, welkers nalatenschappen naar Nederland moeten werden geremitteerd, zullen onder eede moeten opgeeven het zuiver bedragen des boedels van hunnen overleeden principaal, van welk saldo (deszelfs erfgenaamen onbekend zynde) hier zal geligt worden den 10me penning voor het collateraal, met kennisgeving daar van aan de Heeren Meesters, om aangehouden, dan wel geheel of gedeeltelyk

uitgekeerd te worden, na maate men bevinden zal, of zulks door de erfgenaamen al of niet behoord betaald te worden.

§ 13. Het collateraal zal geheeven worden ter plaatze, waar het sterfhuis valt, en niet ter plaatze, waar de goederen geleegen zyn.

§ 14. Na gedaane afbetaaling der schulden, waar meede den boedel deugdelijk is belast geweest, en dus alleen van het geen zuiver op de erfgenaamen devolveerd, zal het collateraal geheeven worden, waar van alleen zal worden gekort, het geen zal bewezen worden, dat wegens het regt van collaterale successie in Nederland heest moeten worden en effectieve is betaald; zullende tot zoo lange het bedragen van dit middel over de geheele nalatenschap onder de Edele Compagnie blyven genamptiseerd.

§ 15. Binnen den tyd van 3 maanden, gereekent van het overleiden van den geene, wiens goederen geërf of verkreegen worden en het collateraal subject zyn, zullen de goederen door de executeurs of boedel redderaars by een specificque lyst onder eede aan het collegie van Scheepenen moeten worden aangegeeven en tevens gezorgd worden, dat van de vastigheeden en effecten, daar onder behoorende, de taxatien geschieden, op poene als fraudeurs van de gemeene mid-delen te zullen worden geconsideroert en daar en booven de dubbelde betaaling te zullen verbeuren.

§ 16. Ook zullen zy binnen andere 3 maanden moeten overleeveren aan den collecteur van dit middel een authenticque acte wegens de gedaane taxatie van alle de goederen en effecten, zonder onderscheid, waar van het collateraal moet worden voldaan, waar van de secretaris aanteekening zal houden op de memorie, aan den ontfangen over te leeveren.

En zullen zy teffens moeten zorgen, dat het gemelde middel binnen de voormelde 3 maanden betaald word.

§ 17. En zal niemand eenige goederen, deeze impost subject, aanvaarden, nog eenige renten, huuren of vrugten daar van mogen genieten, voor dat de boedel in 't generaal is aangegeeven en dit middel daar van zal zyn voldaan, op de boete van 200 rd^e booven de verbeurte van het dubbeld collateraal.

§ 18. En zullen op gelyke wyze dezelve goederen niet mogen worden veralieneerd, nog getransporteert, voor dat dit middel alvorens daar van zal zyn betaald, ten waare eenige reedenen daar toe waaren, in welken geval het zelve met kennis en consent van den gerechte zal kunnen geschieden.

§ 19. Wanneer de eerst stervende der ouders den langstleevenden maakt boedelhouder of boedelhoudster met last van de goederen te blyven bezitten, de kinderen op te trekken en te onderhouden tot hunner mondige dagen en de goederen als dan uit te keeren, zal dit middel niet betaald worden van de portien, die door het versterf van eenige der kinderen in hunne onmondige jaaren aan anderen zullen accresceeren.

§ 20. Gelyk meede niet, wanneer man en vrouw, uit het zelve huwelyk geprocreerde, gemeene kinderen nalatende, malkander beneficeeren met lystogt of anderzints.

Doch, alle de kinderen zonder descendentes voor de langstleevende koomende te overleiden, zal als dan de langstleevende gehouden zyn het regt van de collaterale successie van alle goederen en effecten, hier vooren gespecificeerd, die de langstleevende van den eerst overleedene, het zy uit hoofde van huwelykse voorwaarde, testament of gifte onder den leevende of ter zaake des doods heeft bekomen, te voldoen.

§ 21. Onchristenen van christenen en christenen van onchristenen, vice versa, legaten of erfenissen verkrygende, zullen die legaten en erfenissen het voorschreven collateraal subject zyn, uitgezondert den vrydom der slaven.

§ 22. Tot den ontfangst van dit middel word aangesteld de ontfanger generaal en tot de partikuliere collecte van dien in deeze stad de secretaris van Scheepenen, welke secretaris voor zyne ontfangst zal cautie stellen ten behoeve van de Edele Compagnie en voor zyn ontfangst en verantwoording genieten den 40^{en} penning, die hem in uitgaaf zal geleeden worden.

§ 23. Gemelde secretaris zal moeten houden pertinente registers van het geene hem word aangebragt en betaald, ieder party apart, en, des verzogt zynde, daar van visie geeven aan de officieren van justitie; en zal van half tot half jaar en dus om de

ses maanden aan den ontfanger generaal overgeeven een nette staat van alle de partyen, hem aangebragt, de geteekende memorien van aangeeving en de actens van taxatie daar aan gehegt zynde, met eene verklaring van den gerechte daar agter volgens het hier na te meldene formulier, op poene van 50 rd^e, ingevalle hy hier omtrend in gebreeke mogt blyven, een derde voor den aanbrenger, een derde voor den officier of ontfanger, die de calange zal doen, en een derde voor de armen.

§ 24. De collecteur zal dit middel moeten innen binnen den tyd van ses maanden, gerekend van den dag van het overleiden van den testateur of testatrice ofte wanneer de donatien inter vivos zullen weezen geschied.

§ 25. En, ingevalle de betaaling van eenige ingebragte partyen om merkelyke reedenen nog niet mogte gedaan zyn, zal de collecteur dezelve partyen evenwel by memorie daar op moeten stellen, met de reedenen van verhinderung daar by.

§ 26. Alle taxatien der vaste goederen op deeze hoofdplaatze zullen gedaan worden door de geswooren taxateurs, ten overstaan van den officier, twee leeden van Scheepenen en derzelver secretaris.

§ 27. De lyfrenten zullen op gelyke wyze getaxeerd worden en zal reguard geslaagen worden op den ouderdom der perzoonen, waar op zy zyn geconstitueerd, en zulks ingevolge de hier agtervolgende taxatie lyst.

§ 28. De collecteur, oordeelende, dat de taxatie beneden de waarde gedaan is, zal 't perceel of perceelen moogen overneemen, mits de taxatie verhogende met een sesde en betaalende 'slands geregtigheid, ten waare de erfgenaamen of ander successeur liever verkoos zelfs te betalen het dubbelde recht, na de verhoging van den collecteur, wanneer hy voor denzelven zal blyven gepraefereerd.

§ 29. Voor het doen der voorschreeven taxatien, registreeren en uitleeveren der authenticque extracten zal betaald worden 3 rd^e voor ieder perceel beneden de duizend ryksdaalders in waarde, dog van meerder valeur 24 stuivers meer van ieder

1000 rd^s, te verdeelen tusschen den officier, de boeden, den secretaris en den taxateur, ieder in eene gelyke portie.

§ 30. Geene notarissen of beaupt-schryvers of andere publicque perzoonen, tot het passeeren van actens gequalificeerd, zullen mogen staan over scheidingsen, deelingsen, transporten of alienation van boedels of goederen, dit middel subject, ten zy hun alvorens by quitantie van den collecteur gebleeken zy, dat de betaaling van dit middel geschied is, op poene van, contrarie doende, aanspreekelyk te zyn voor 't bedraagen van dien en daar boven te verbeuren voor de eerste maal een honderd ryksdaalders, voor de tweede maal twee honderd ryksdaalders en voor de derde maal drie honderd ryksdaalders en boven dien een arbitraire correctie.

§ 31. De dood-graavers zullen weekelyks overleeveren aan het collegie van Scheepenen en den ontfanger generaal een pertinente lyst van alle de geene, die binnen die week gestorven zyn, met aanwyzing op hun jaarlyks te doene eed, wie van dezelve hennens weetens overleeden zyn zonder kinderen na te laten, mitgaders door welke perzoonen en in welke qualiteit de nalatenschap van den overleedenen word aanvaard, met last om zulks van de zodanige te requireeren by het gewone briefje tot het openen van het graf en huiten welke opgaave geen graf zal mogen werden geopend, sub poene van, contrarie doende, te verbeuren een boete van 25 rd^s voor de eerste maal en voor de tweede maal, boven de voorsz. boete, ontzegging van zyn dienst.

§ 32. By paraate executie, buiten forme van proces, zullen de onwillige betaalders daar toe genoodzaakt worden; dog, zig bezwaard vindende, zullen zy na gedaane consignatie in oppositie ontfangen worden by den Raad van justitie deezes kasteels, met voorbygang van Scheepenen deezzer steede, ou daar door alle wydloopige procedures te vermyden.

§ 33. De collecteur zal, zoo dra ter zyner keunisse komt, dat een boedel binnen zyn district gevallen is, dit middel subject, een billet of sommatie cedul aan het sterfhuis moeten zenden, zonder dat men egter de aangoeving invoegen

voorz. zal mogen uitstellen, om reeden den collecteur zulks verzuimd heeft.

§ 54. En, vermits verscheiden fraudes omtrend dit middel zouden kunnen worden gepleegd met het maaken van frauduleuse contracten of transporten, zoo onder renversaalen, als anderzints, zullen alle goederen en effecten, die op eenige frauduleuse manieren om dit middel te ontgaan zullen zyn verzwegen en gediverteerd, ten behoeve van het gemeene land zyn verbeurd en zal de ontdekker en aanbrenger van dien genieten de helft der goederen, by hem ontdekt en aangebragt, en zal deszelfs naam worden gesecreteerd.

§ 55. Tot de calange van dit middel worden gequalificeerd de ontfanger generaal, de respective officieren van justitie, mitsgaders de collecteur, alle by preventie te verhaalen op de voorschreeven goederen en by die geene, die de calange doet, alleenlyk te genieten, behoudens $\frac{1}{3}$ portie daar van voor de armen, welke calanges binnen den tyd van drie jaaren na het sterfgeval zullen kunnen worden gedaan.

Formulier van sommatie cedullen.

De erfgenaamen of het bewindhebbende van den boedel, nagelaaten by, worden by deeze gesommeert binnen drie maanden na het overleiden van gemelde ter secretary alhier te geeven eene nette specificatie van alle de goederen, by den overleedene nagelaaten, het middel van het collateraal subject, volgens het eerste en sestiende artikel van de ordonnantie, daar op gemaakt.

Formulier, te stellen onder de tazatie.

Wy ondergeteekende, Baljuw of Landdrost en Scheepenen, mitsgaders gezworeen taxateurs, verklaaren by deezen de bovenstaande tazatie gedaan te hebben opregtelyk na den inhoud van de ordonnantie, van het collateraal geëmanceerd, en zulks op den eed, by ons op den aanvang onzer bediening gedaan.

Formulier van verklaring van Baljuw of Landdrost en gerichte.

Wy ondergeschreevene, Baljuw of Landdrost en Scheepenen, verklaren by dezen den bovenstaanden staat te hebben gevisiteerd en accoord bevonden met het register, by onzen secretaris gehouden, van de goederen, wegens het middel van het collateraal aangegeeven in de eerste of laatste helft van het jaar, de datum bovengemeld.

Lyst van de taxatie der lyfrenten.

Van	1	tot	20	jaaren	op	10	jaaren	leevens,
»	20	»	30	»	»	9	»	»
»	30	»	40	»	»	8	»	»
»	40	»	50	»	»	7	»	»
»	50	»	55	»	»	6	»	»
»	55	»	60	»	»	5	»	»
»	60	»	65	»	»	4	»	»
»	65	»	70	»	»	3	»	»
»	70	»	75	»	»	2	»	»

Boven 75 op 1 jaar levens.

Zo is het, dat wy, om te voldoen aan hoogstderzelver intentie en daar door, is het mogelyk, het belang der maatschappy te bevorderen, goedgevonden en verstaan hebben het middel van collateraal, ingevolge die ordonnantie, zo wel te deezer hoofdplaatze, als op de respective comptoiren, onder het ressort van de Neederlandsche Oost-Indische maatschappy behoorende, in te voeren, eenlyk met deeze alteratie in het 22ste articul van gedagte ordonnantie, dat de daar by gestelde woorden: *tot den ontvangst van dit middel word aangesteld de ontfanger generaal en tot de particuliere collecte van dien in deeze stad de secretaris van Scheepenen, enz.*, zullen moeten verstaan worden in deezer voegen: *tot den ontvangst van het generaale middel van collateraal word aangesteld de ontfanger generaal en tot de particuliere collecte van dien, zo binnen, als buiten deeze stad en dies jurisdictie, de secretaris van Scheepenen, enz.*; mitsgaders tot elucidatie omtrend

alle de in deeze bepaalde boefens, dat dezelve zullen worden verdeckt volgens het 25de articul der gemelde ordonnantie. Weshalven wy de christen-ingezetenen te deezer hoofdplaatze en op de respective buiten comptoiren, onder het ressort der Neederlandsche Oost-Indische maatschappy gehoorende, als nu gelasten om zich naar den inhoude der voormelde ordonnantie stiptelyk te reguleeren, ten einde also meede te werken aan het behoud eener maatschappy, aan welkers bestaan dat der meeste gehegt is, en te beantwoorden aan het vertrouwen van welmelde Heeren Meesters op een algemeene welwillendheid van Compagnies dienaaren en haare christen ingezeetenen om alle pogingen aan te wenden tot ondersteuning der maatschappy in haaren hogen nood — zullende deeze belasting ingaan met den 29^{en} der voorleeden maand September of den dach, dat de voorsz. ordonnantie is gepubliceerd. — En op dat niemand hier van eenige ignorantie zoude kunnen praetendeeren, zal deeze, na gedaane publicatie, alomme worden geaffigeerd, waar men gewoon is affictie van placaaen en biljetten te doen.

Reeds op 12 September 1791 had de Indische Regeering besloten deze ordonnantie ter kennisse van de buiten-kantoren te brengen, waarna zij den 26sten September daaraan volgende bepaalde, dat deze ordonnantie op de buiten-kantoren in werking zoude treden „met den dach van den ontvangst”.

Nopens de toepassing moesten op de buiten-kantoren zoodanige schikkingen worden getroffen, „als het best met de plaatselyke „gesteldheid zal kunnen evenaaren ter voldoening aan de „intentie”.

Zie ook 13 December 1791, 4 Mei 1792, ^{27 Junij}/_{11 Julij} 1797.

4 October. *Voorwaarden, waarop de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

In aanmerking genoomen weezende, dat de reedenen, waarom deeze regeering in den gepasseerde jaare volgens het aangeleekende by de resolutien van 6 Augustus 1790 beslooten heeft

gelden op assignatien te acceptceeren, half in contanten, half in papieren geld, thaus nog extceeren en dat het dierhalven, zo voor de Comp^e, als voor particulieren, die gelden moeten remitteeren, preferabelst is daar by te continueeren; zo is na deliberatie hier over goedgevonden en verstaan voor dit jaar weeder gelden op assignatie te acceptceeren, mits de telling geschiede de helft in contanten en de weederhelft in papieren, en daar voor te verleenen assignatien op de Heeren Meesters, om in Nederland voldaan te worden na de najaars verkooping van 1792 of voorjaars verkooping van 1793 met 70 stuyvers de ducaton van 78 stuyvers; en hier van de gemeente by biljet zo wel te advorteeren, als dat die geen, die geneegen mochten zyn op die voorwaarden gelden in Compagnies cassa op assignatien te tellen, daar van opgaafe zullen moeten doen voor den 20^{en} deezer maand ten comptoire van den heer Directeur Generaal, om daar naar te kunnen disponeeren over de som, waar voor deeze regeering onder voornelde conditie in dit jaar assignatien zal laten afgeeven.

4 October. *Regeling der verstrekking van medicamenten aan den opper-chirurgijn op het eiland Onrust.*

Dewyl, zeedert de verplaatzing van het hospitaal van het eiland Onrust op Purmerend, voor den ten eerstgemelde eylande geplaatsten opper-chirurgijn tot nog toe geen bepaalde verstrekkingen gereguleerd zyn; zo is, de noodzaakelykheid daar van overwoogen zynde, op de voorstel van den heer Directeur Generaal goedgevonden en verstaan aan den gedagten opper-chirurgijn voor het verband en ten dienste der impotenten aldaar voortaan alle zes maanden te verstrekken:

- 2 ℞ cremor tart.,
- 2 • nitro dii purat.,
- 1 once sal. absynth,
- 1/2 ℞ radix rhei,
- 1/4 • jalappen,
- 1/4 • hypecacuane,

- 2 ℞ cortex peruv.,
- 1 • spiritus nitri dulc.,
- 1/16 • liqu. anad. M. Hofm.,
- 1/2 once merc precept. rube,
- 1/2 • • subl. carossii,
- 1/2 • vitri abbi,
- 1 ℞ empl. d'garhito c. gum.
- 1 • • diapalm,
- 1/2 • flor charum com,
- 1/2 • • sambucu,
- 2 • anis album camphorat,
- 2 • • diggessie,
- 2 • basilium,
- 2 • gum. camph. crud,
- 2 pees guinees.

7 October. *Last op de comptabele dienaren van de Compagnie binnen ééne maand na hunne aanstelling de vereischte borgtogten aan den Directeur-Generaal in te leveren.*

De poenaliteit was eene boete, ten bedrage van drie maanden tractement, welke boete ten voordeele van het pennisten-gesticht zoude komen.

Het vorenstaande was ook toepasselijk op hen, die verzuimd hadden hun borgtogt te stellen.

7 October. *Voorschriften voor de diaconie te Batavia.*

Is goedgevonden en verstaan de diaconen in het generaal te recommandeeren om zig in het uytzetten van capitaalen en de wyse, waarop zulks by de boeken verhandelt en de interessen berekend moeten worden, te reguleeren naar de orders en schikkingen, mitsgaders de gebruyken, die by alle andere collegien omtrent de administratie van gelden plaats hebben.

Wydere te empteeteeren hun voorstel omtrent den ontvangst der gelden nyt 's Comp^s kassa en mitsdien den heer Directeur

Generaal te verzoeken en te qualificeeren de ordonnantien te verleenen ter ontvangst van zodanige somma's, als door hun geëmployeerd zullen worden ter uytzetting op hypotheek, en van dat bedraagen de renten als dan straks te doen cesseeren, mitsgaders het overige by de Comp^e teegens de gewoone interest te laten voortloopen; mitsgaders meede in zelve voegen, by weeder overbreng van afgeloste capitaalen, daarop ook weder op den gewoonen voet renten te goed te doen, naar dien in overweeging is genoomen, dat door het niet valideeren der renten, zo lange het capitaal nog werkelyk by de Comp^e berust, de kosten, die de diaconie moet draagen, niet zullen kunnen goedgemaakt worden; voorts daar omtrent als nu te bepaalen, dat de betaaling van interest door de Compagnie zal cesseeren, zo ras de uytgezette capitaalen zo veel renten zullen winnen, als van het thans by de Comp^e à deposito capitaal word genooten, ongeagt als dan ook nog eenige gelden van de diacony by de Compagnie à deposito mogten staan.

Te emplecteren, zo wel het door hun voorgestelde omtrent het formeeren en effen houden van een naauwkeurige lyst der uytgezette capitaalen, met bekendstelling van de naamen der beleeners en die der borgen, mitsgaders het bedraagen der beleende penningen; met order aan den boekhouder der diacony om zig daarna, so by de inrichting der staat-rekening, als omtrent de overgaave om de ses maanden van een behoorlyke lyst der verscheenen renten op de uytgezette capitaalen te gedraagen, mitsgaders diaconen te qualificeeren om den gedagten boekhouder voor het accresseerend werk, hetwelk hier door in het houden der boeken zal worden veroorzaakt, een matige verhooging van het gewoone salaris toe te leggen, naar mate van die meerdere moeyte.

Wyders den groot kassier van diaconen, zo wel als de proces- en legaat-bezorgers, mitsgaders den kleyn-cassier, een yder voor zo verre het hem aangaat, te gelasten om voortaan, niet alleen met het eynde van ieder maand hunne cassa-rekeningen met alle de daar by gehoorende quitantien aan dat collegie over te leggen, met bekendstelling, hoe veel van het

saldo derzelve onder hun berust en hoe veel in de in het arnhuys staande geldkist verbleeven is, maar ook om die cassa-reekeningen zodanig te houden, dat daar uyt consteert, in welke specien het saldo van die reekeningen bestaat; en dat voortaan in de geldkist ook een notitie zal moeten zyn, geteekend door den fungeerenden praeses en groot-kassier, van het bedraagen der daar in bewaarde gelden; en welke notitie steeds zal moeten worden effen gesteld.

En eyndelyk meede te ampecteeren het voorstel omtrent den jaarlyksen opneem der vaste goederen, die by diaconen zullen verhypothequeert worden, mits zy zig daar omtrent meede reguleeren na zodanige gebruyken, als by de collegien van Wees- en Boedelmeesteren deezer steede plaats vinden.

Zie ook 8 Julij 1794 en 16 Augustus 1799.

$\frac{7}{11}$ October. *Uitgifte van brieven van crediet.*

Deze waren gedagteekend 7 October 1791. — Zie overigens bij 17 Februarij 1791.

11 October. *Bepaling, dat de verstrekking van Europesche artikelen aan de militairen te Batavia op den ouden voet zoude blijven.*

By de resolutien van den 20^{en} der gepasseerde maand September is genoteert, dat aan den brigadier, Charles Louis Colmond, was gedemandeert om, zo veel mogelyk, een calculatie te maaken van de benooidigde Europesche articulen voor de verstrekking aan militairen in een rond jaar, mitsgaders te dienen van zyne consideratien, of en in hoe verre de verstrekkingen door eenige toelaage in geld zouden te vervangen zyn. En in voldoening daarvan als nu door denzelve ingedient zynde een schriftuur, waar by hy heeft opgegeeven, dat aan een militair 's maands aan Europische articulen niets anders verstrekt wierd als booter en wyn, ingevolge de ordre der Heeren Meesters, te weeten:

aan een sergeant 4 kannen wyn en 2 R booter :

„ „ corporaal 3 „ „ „ 1 „ „

dat deeze regeering by besluit van den 5^{en} Augustus 1786 had goedgevonden aan een gemeen militair, in steede van zout vleesch en spek, te laten verstrekken 3 kannen wyn en 1 R booter;

dat een sergeant des jaars genoot 48 kannen wyn en 24 R booter, een corporaal en een gemeene 36 kannen wyn en 12 R booter en dat dus de Comp^e aan hun te saamen, namentlyk : een sergeant, een corporaal en een gemeene, 's jaars verstrekte 120 kannen wyn en 48 ponden booter;

dat hy, wat betrof het calculeeren der militairen in het guarnisoen en elders, verzogt daar van geëxuseerd te mogen worden, om reeden er geen variabeler vak te vinden was als dat der militairen op Batavia, zo door sterfte, vertrek naar elders, als verblyf in de hospitaalen, en men dus nimmer regt in staat wierd gesteld een calculatie te kunnen maaken;

dat, wyl de verstrekkingen van wyn en booter aan de gemeenen eenlyk als een gratificatie deezer regeering moeten geconsideerd en na begeerte weder konden ingetrokken worden, hy dus betuygde geen equivalent in gelden voor die articulen te kunnen uytvinden, te meer, wyl booter en wyn retele versnaperingen voor een militair waaren en de geleegentheyl hen nu en dan wel eens konde missen om goede booter en wyn teegen ordinaire prysen te kunnen inkoopen;

zo is om die reeden goedgevonden en verstaan met de verstrekkingen van Europeesche benodigdheeden aan de gemeene militairen in het guarnisoen alhier by provisie te blyven continueeren op den gewooenen voet en voorts copia van gedagt bericht naar Nederland te zenden.

13 October. *Voorschrift nopens »timmeragie en reparatie».*

De heeren Meesters te kennen gegeeven hebbende, dat hun WelEdele hoog achtbare zig met deeze regeering moesten beklagen over de defecten, die geduurig in nieuwe gebouwen wierden ontdekt, te meer dezelve een klaar bewys opleeverten

van de verkeerde directie van de geenen, aan wien de bestuuring daar over wierd toebetrouwd.

En dat, — wyl het natuurlyk was, dat zulk een kwaade directie ten gevolge moest hebben, dat er nimmer gedaan werk konde zyn, en dus ook daaraan voor een gedeelte moest worden toegeschreeven het geduurige bouwen en timmeren, dat, zo op dit, als andere etablissementen, ten sterksten in het oog liep en zo kostbaar was voor de Compagnie, — het hun WelEdele hoog agtbare allernoodzaakelykst was voorgekomen, dat de Compagnie beveyligt wierd teegens de schaadens, die onmisbaar het effect van zulk een directie moesten zyn; en dat hoogstdezelve dierhalven nodig geoordeelt hadden te statueeren, dat voortaan het kostende van het verbeeteren der defecten aan de gebouwen, die niet aan toevallige oorzaaken of aan den ouderdom te attribueeren waaren, door die geene, op wiens bestuur men zig had verlaaten en die er dus de oorzaak van was, zoude moeten gelaaten worden; zo is goedgevonden en verstaan de ministers en bediendens op de respective buyten comptoiren circulair hier van tot hun narigt te informeeren en hun niet alleen aan te beveelen een prompte nakooming van dit gestatueerde door hun WelEdele hoog agtbare, maar deze ordre ook alhier, tot deze hoofdplaats. betrekkelyk te maaken.

14 October. *Voorschrift nopens aanvragen tot inkoop van benoedigdheden.*

Door de heeren Meesters als een staande ordre voor alle de comptoiren vastgesteld zynde, dat de bediendens, die zulks incumb Beard, zullen gehouden zyn by het doen van verzoeken tot den inkoop van benoedigtheeden telkens in te leveren een bewys, dat de voorraad weesentlyk verstrekt is, als meede een specificatie, wanneer en waaraan die verstrekking heeft plaats gehad, ten eynde daar door de respective hoofdgebieders in staat te stellen, op solide gronden te overweegen, of zo een inkoop weesentlyk noodzaakelyk zy; zo is goedgevonden en verstaan deeze ordre circulair aan de ministers en bediendens

op de respective buyten comptoren tot narigt en observantie aan te beveelen.

14 October. *Verlenging tot ult' December 1791 van den termijn, vastgesteld op 5/15 Julij 1791 voor het inleveren van bank-brieven.*

14 October. *Bepaling, dat schade, veroorzaakt door onnoodige of slordige eischen, door den eischer vergoed moest worden.*

De heeren Meesters te kennen gegeven hebbende, dat hun WelEdele hoog achtbare ten uytterste waaren ontsticht geweest te ontwaaren, dat er in het inrichten der eysschen op Banda al weeder zo weynig attentie had plaats gehad en dat zelfs de ministers de onagtzaamheyd zo verre gepousseerd hadden, dat zy nagelaaten hadden een calculative berekening der benoodigde contanten over te zenden, waarom hun WelEdele hoog achtbare, wyl het inrichten der eisschen een zaak was van het aller uytterste belang en het niet meer dan billyk was, dat de schaade, die de Comp^e door het slordig inrichten van dezelve leed, vergoed wierd door die geenen, welke daar voor hadden kunnen en behooren te zorgen, wel gewenscht hadden, dat deeze regeering, in steede van zig al weeder met een waarschouwing te vergenoegen, daadelyk tot het opleggen der vergoeding waaren overgegaan; en dat hun WelEdele hoog achtbare derhalven begeerden, dat, ingevallen er by vervolg weeder omtrent het inrichten der eysschen reedenen tot klagten werden gegeven, deeze regeering hunne gedaane waarschouwingen zonder eenige verdere vermaning ten uytvoer zoude doen brengen en dus de schaade doen vergoeden door den geenen, aan wiens onagtzaamheyd dezelve moest worden toegeschreeven; zo is goedgevonden en verstaan de ministers en bediendens op de respective buyten comptoiren, conform deeze expresse begeerte van hun WelEdele hoog achtbare, ernstig te gelasten om de calculative berekeningen der benoodigde

contanten met die attentie in te rigten, dat daar op volkoomen staat kan worden gemaakt, onder waarschouwing, dat, byaldien over de slordige inrichting der eyschen reeden tot klagten voorkoomen, de schaade, die de Comp^e daar door zal lyden. vergoed zal moeten worden door den geenen, aan wiens onagtzaamheyd zulks moet worden toegeschreeven.

18 October. *Last op de buiten-kantoren van alle zaaken van eenig belang en gevolg, die by hunne resolutiën worden verhandeld, ten minsten een succint verslag by hunne advisen te geven*".

24 October. *Last op den kapitein der Chinezen te Batavia en diens opvolgers bij jaarlijksche payementen te voldoen de koopsom van de woning, hun op 25 April 1747 in gebruik gegeven.*

Boedelmeesteren der Chineesen en andere onchristen sterfhuysen hebben by een door hun ingedient advis te kennen gegeven, dat by geleegentheyd van den jaarlyks gedaanen opneem van den staat der door verscheyde persoonen by hun verbonden vaste goederen, ten eynde de soliditeyt der uytstaande leenpenningen op ieder van dezelve te kunnen nagaan, byzonder hun aandagt gevallen was op zeeker huys en erf, wel eer, ingevolge besluyt deezer regeering van den 25^{en} April 1747, beneevens eenige daar by behoorende pedakken, aan den capitain der Chinese natie en zyn successeuren in officio ter inwoon of gebruyk afgestaan, eenlyk (by het onderhoud) onder betaling der interesssen op het ter dier tyd daar op geleend capitaal tot een somma van rd^s 12500; dat zy de vryheyd gebruykten daar omtrent in consideratie te geeven, dat de reedenen, welke te dier tyd de voorsz. beleening hadden te weeg gebragt, niet alleen hoogst billyk en gegrond waaren, maar ook de epoque, waar in dezelve had plaats gehad, omtrent den handel aller gunstigst en gezeegent was geweest, zo dat, door dien alles toen floreerde en in het byzonder dat neeringryk gedeelte der stad, waar

onder bovengemeld erf sorteerde, ook geen gering aansien, nog bewoonders hadde, de woonhuysen aldaar op zeer hooge koop- of huurpenningen werden gehouden; dat egter, vermits de verandering en het verval der vorige, florisante tyden thans evident consteerden en dus in navolging der stelling, dat, wanneer het getyden verloopē is, de baaken ook behoorden verzet te worden, Boedelmeesteren — hoe zeer zy moeten erkennen, dat de uytzetting van voorsz. capitaal nu een geruymen tyd vele voordeelen op de à deposito staande gelden had aangebragt en de nodige reparatien aan het huys en pedakken gedaan waaren, egter uyt beduchting, zo niet gewisse voorsiening, dat door de aanmerkelyke en daagelyks toeneemende prysdaaling der vaste goederen op dat hypotheek by verkoop in der tyd een notabele somma zal worden verlooren, te meer even dat de questie was, welke sommige officieren van de Chineesche natie bereets in den voorleedenen jaare hadden willen betoogen, — in overweeging hadden genoomen, dat daar teegen een gevoeglyk en aanneemelyk middel ter redresse behoord te worden uytgedacht; zo is, wyl de successive vermindering van die schuld noodzaakelyk is uyt hoofde van het zichtbaar verval van de erven, die in de stad gelegen zyn, mitsdien goedgevonden en verstaan den praesenten capitain der Chineesen, Oey Bieankong, te gelasten om van het opgemeld capitaal van rd^s 12500 jaarlyks in mindering af te leggen een somma van rd^s 500, mitsgaders voor het vervolg te statueeren, dat zyne successeuren in dat ampt ook verplicht zullen zyn daar aan te voldoen.

25 October. *Invoering van de belasting, bekend onder den naam van »ambt-geld».*

Nademaal de WelEdele hoog achtbare heeren Seventienen by hoogstderzelve secreete missive van den 4^{en} January deezes jaars aan de hooge regeering van Nederlands Indie hebben gelieven aan te schryven, dat het in de zorgelyke toestand, waar in de maatschappy zig bevind ten aanzien van haar

finantiel vermogen, ten uittersten billyk was, dat inzonderheid haare eygene beambten, dienaren en ingezetenen iets van het hunne toebrengen ten einde dezelve in haare, door een menigte van tegenspoeden en ongelukken zo merkelyk veragterde situatie by te staan en te ondersteunen, om alzo te helpen afweren een slag, die niemand meer dan de dienaaren en voormelde ingezetenen van de Compagnie zoude treffen en tot welks voorkoming dezelve mitsdien ook het uiterste behoorden aan te wenden, te meer, om dat door de ingezetenen van de provinciën Holland en Zeeland bereets importante opofferingen tot onderschraging van de maatschappy zyn gedaan en Compagnies eygene dienaren niet minder dan zy het hunne tot behoud van dezelve behoren veil te hebben; dat hunne Wel-Edele hoog achtbare zig op het kragtigste overtuygd hielden, dat de voormelde waarheid in Indien algemeen zoude worden gevoeld en erkend, en, zig volkomen verlatende op een algemeene welwillendheid van alle dienaren en beambte ingezetenen om een laatste poging te doen voor het bestaan der maatschappy, aan het welk dat van hun ten nauwste gehegt is, mitsdien hadden goedgevonden te statueeren en te gelasten, dat in alle de etablissementen van de Compagnie in Indie en aan Cabo de Goede Hoop ten behoeve van hare finantien voortaan door alle verkrygers van ambten en bedieningen zal worden opgebracht een vrywillige recognitie in vier termynen of op het eynde van elk der vier eerste jaaren, die zy in hun ambt of bediening zouden doorbrengen, dog dat egter elke termyn niet minder zal mogen bedragen dan een vierde gedeelte van het geheele inkomen (onder wat benaming zulks ook zoude moge weezen), het welk zy uit hoofde of ter contemplatie van het zelve in dat jaar zullen hebben genooten, en waar toe zy zig by solemneelen eede, ten tyde hunner aanstelling te praesteeren, zullen moeten verbinden; voorts ook, dat alle tegenwoordige bezitters van ambten of bedieningen onder het ressort van de Compagnie een diergelyke vrywillige recognitie zullen opbrengen, zodanig egter, dat die geene, welke reeds een jaar in dezelve zyn geweest, zullen mogen volstaan met in de drie eerst-

volgende jaaren op te brengen, in elk een vierde gedeelte van hun inkomen van dat jaar; en dat de geene, die twee jaaren of langer een ambt of bediening heeft bezeeten, de twee eerst volgende jaaren in elk jaar een vierde van zyn inkoomen, als vooren, zal opbrengen, egter meede onder praestatie van solemneelen eede, dat zyne vrywillige recognitie niet minder bedraagd en dat onder de algemeene benaming van inkoomen alles begreepen is, wat door hem uit hoofde of ter contemplatie van zyn ampt genoten word, zonder eenige uitzondering, hoe genaamt; terwyl hunne WelEdele hoog achtbare zig voor het overige verlaten op den yver en goeden wil van een ygelyk der ambtenaaren om aan de oogmerken in deze te beantwoorden, in vertrouwen, dat de ten dien opzichte gemaakte bepaaling alleen voor weynige zoude behoeven te dienen, welke met dien yver en goeden wil minder mogen zyn beziel, en dat integendeel de meeste hunne recognitien zouden schikken, niet naar die bepaaling, maar veel eer na de mate der gevoelens van verkleefdheid aan het belang der maatschappy, welke hunne WelEdele hoog achtbare in dezelve veronderstellen:

zo is ter schuldpligtige voldoening aan het voormeld aanschryven en bevel der WelEdele hoog achtbare heeren superieuren op den 26^{en} September jongstleeden in Raade van Indie besloten de heffing van het voorschreeven ambt-geld of vrywillige recognitie op alle etablissementen onder het ressort van de Compagnie in te voeren op den hier vermelden voet en ten dien eynde te maken de hier navolgende bepalingen.

Art. 1. Dat van de geenen, die by vervolg het een of ander ambt of bediening zullen verkrygen, de dienaaren van de Compagnie en de Christen-officianten, by hunne aanstelling alhier of op een der buiten comptoiren zynde, by de aanvaarding van die ambten of bedieningen den eed zullen afleggen op het navolgende formulier:

Ik belove en sweere, dat ik op het einde van elk der vier eerste jaaren, die ik in het ambt of de bediening, nu aan my opgedragen, zal doorbrengen, ten behoeve van Compagnies finantien zal opbrengen ten minste een vierde gedeelte van

't geheele inkomen, dat ik, onder wat benaming sulks ook zal wesen, uithoofde of ter contemplatie van het zelve in dat jaar of in 12 maanden tyds na de aanvaarding van het zelve zal komen te genieten.

Zo waarlyk helpe my God Almagtig.

Terwyl ten opzigte van de onchristenen in dezen apart de nodige schikkingen zyn en verder zullen worden gemaakt.

Art. 2. Dat voorts ook van de tegenwoordige bezitters van ambten en bedieningen tot de betaling der voorvermelde recognitie gehouden en verplicht zullen zyn alle dienaren van de politie en commercie, zo hier, als op de respective buyten-comptoiren, zonder dat van dezelve iemand anders zal uitgezondert zyn dan de geene, welke geen ander inkomen hebben dan hunne gagien, kostgelden, huyshuur en randsoenen, onder den naam van emolumenten begreepen, welke zy tot hun bestaan volstrekt nodig hebben.

Art. 3. Dat, invoegen voormeld, almeede tot de voorsz. betaling zullen gehouden zyn de Raden van justitie des kasteels Batavia, de fiscaals, de secretarissen en geswooren clercken van justitie, de deurwaardens en bodens, de cipers, gelyk meede de geweldigers, zo hier, als op de respective buyten comptoiren.

Art. 4. Dat die betaling insgelyks zal geschieden door de predicanten, zo hier, als op de respective buyten comptoiren, ook van de Luthersche gemeente hier en aan Cabo de Goede Hoop, mitsgaders door de koster, doodgravers en door alle verdere kerkelyke bedienden, die buiten hunne gagien, kostgelden en emolumenten ambtshalven eenig inkoomen genieten.

Art. 5. Dat voorsz. betaling ook subject zullen zyn de opper- en onder-equipagiemeester alhier, mitsgaders de equipagie-opzigtters op de respective buyten comptoiren, de capitains ter zee en alle andere zee-officieren, die het gezag over schip of vaartuyg voeren, zo meede de bootsman van de equipagiewerf en de opziender van het touw pakhuis alhier, noevens de vice-equipage-opzigter en alle andere, die buiten hunne gagie, kostgelden en emolumenten nog eenig ander inkomen hebben.

Art. 6. Dat voorts alle officieren van de militie, zo cavallery,

als infantry en arthillery, zo meede de ingenieurs, hier en op de respective buyten comptoiren, welke buyten hunne gagien, kostgelden en emolumenten wegens hunne militaire qualiteit in Compagnies dienst nog eenig ander inkomen hebben, tot de voorsz. betaling verpligt zullen weezen.

Art. 7. Dat van de bedienden der genees- en heel-kunde hier het hoofd van dezelve, nevens de eerste binnen-regenten der hospitalen, de chirurgyns major, ook de hospitalier van Purmerend, mitsgaders op de buyten comptoiren de opperchirurgyns van het kasteel en de hospitaliers, de voormelde betaling zullen moeten doen: en dat voor het overige daar van eenlyk verschoond zullen zyn de geene, welke buiten hunne gagien, kostgelden en emolumenten wegens den dienst, die zy in dat metier bekleeden, geene andere inkomsten hebben.

Art. 8. Dat van de geene, die ambagten in Compagnies dienst exerceeren of daar over het opzicht en de administratie hebben, als daar zyn: de fabricq, de bazen, opzienders en oppermandadoors, zo min hier, als op de buyten comptoiren, niemand anders van de betaling vry zal zyn dan de geene, die niets anders genieten dan hunne gagien, kostgelden en emolumenten; dog dat alle de overige, welke onder deze classe sorteeren en boven dien eenig inkomen hebben, de verpligte recognitie zullen moeten voldoen.

Art. 9. Dat van de burgerlyke ambtenaaren, die by de Compagnie geen gagie winnen, zo hier, als op de respective buyten comptoiren, alle de geenen, die daar van eenig inkomen genieten, het zy ze Christenen, Mahumethanen, Chinoesen of Mooren zyn, zonder eenige uitzondering, tot de voormelde betaling gehouden zullen wezen, uitgenomen alleen de inlandsche en Javaausche hoofden en regenten; zullende ten opzichte der onchristen ambtenaaren wegens het doen van den eed by de hier na te meldene instructie voor commissarissen van den ontvangst de nodige bepalingen worden gemaakt.

Art. 10. Dat de betaling van het voorsz. ambtgeld ten opzichte van de geene, welke reeds in ambten en bedieningen gesteld zyn, zal iugaan voor het jaar 1792 met de maand

January van het jaar 1793; zullende de commissarissen, die tot den ontvangst alhier, te Batavia, zullen worden benoemd, ten dien eynde driemaal ter week of des Maandags, Woensdags en Zaturdags van 's morgens 8 tot middags ten 12 uren vaceren binnen het kasteel in 's Edelens Compagnies groote winkel, alwaar de contributien zullen moeten gebragt en de eed gepraesteert worden.

Art. 11. Dat, om by een iegelyk alle beschroomdheid, zo veel mogelyk, weg te neemen op het maaken van den nodigen overslag van zyne inkomsten, waar van de contributie van een vierde gedeelte zal moeten worden betaald, alhier word vastgesteld, dat in dezen door iemands inkomsten verstaan word al, het geene hy komt te trekken wegens de ambten en bedieningen, die hy by de publicatie deezes bekleed of bediend, en dat dus daar onder ook moet gebragt en begreepen worden alles, wat hy niet zoude genieten. indien zodanig ambt of bediening door hem niet wierd bekleed of bediend, zo dat ten opzigte van de dienaren alleen de gagien, kostgelden en emolumenten uitgezondert blyven.

Art. 12. Dat, om volkomen gerustheid te hebben, dat elk en een ieder in het betalen van de voorschreeven contributie zig zal quyten naar behooren, een iegelyk by zig zelve zal mogen nagaan en begrooten het zuiver beloop van zyne inkomsten en wel, zo als dezelve verscheenen zyn over het laatst voorgaande jaar en by hem door zig zelve of door anderen voor zyn reekening reeds ontvangen of in het vervolg staan ontvangen te worden, mits by of immediaat voor het betaalen van de voorschreeven contributie den eed afleggende op het volgende formulier, te weeten voor de geene, die met het begin van het aanstaande jaar 1793 maar een jaar geweest is in het ampt of bediening, die hy by de publicatie dezes bekleed.

Ik verklaare en sweere, dat de som, door my tans ten behoeve van de Compagnie gefurneert, het zuiver vierde gedeelte uitmaakt van alle de inkomsten, die ik uithoofde van myn ampt of bediening en ter contemplatie van het zelve

in het laatst voorleeden jaar of in de jongste 12 maanden tyds hebbe gehad en genoten, onder wat benaming zulks ook is geweest, en dat ik, in dat ambt nog twee jaaren continueerende, in ieder van dezelve een suyver vierde gedeelte myner inkomsten van dat jaar in Compagnies cassa zal overbrengen.

Zo waarlyk helpe my God Almagtig.

Terwyl de geenen, die het ambt of bediening, dat zy by de publicatie dezes bekleeden, reeds twee jaaren of langer gehad hebben, den eed zullen moeten afleggen na het onderstaande formulier.

Ik verklare en sweere, dat de som, die ik tans in Compagnies kassa hebbe overgebracht, het suyver vierde gedeelte uitmaakt van alle de inkomsten welke ik in het jaar 1792 uythoofde van het ambt of de bediening, welke ik tans nog bekleede of ter contemplatie van dien hebbe gehad en genoten, onder wat benaming zulks ook is geweest; en dat ik, in dat ambt nog een jaar continueerende, in het zelve nog een suyver vierde gedeelte myner inkomsten van dat jaar in Compagnies kassa zal overbrengen.

Zo waarlyk helpe my God Almagtig.

Art. 13. Dat de voorschreeven contributie zal moeten worden betaald door een iegelyk in perzoon of wel door iemand van vertrouwen in zyn plaats te zenden, voorzien met behoorlyke procuratie, het zy notarieel of onder de hand gepasseerd en met eigenhandige ondertekening en op gedrukt cachet bekrachtigd. de eene en de andere vry van het zegel, om daar op den gerequireerden eed in hunne zielen af te leggen.

Art. 14. Dat voorsz fournissementen zullen worden gedaan in handen van twee of meer commissarissen, by de hooge regeering van Indie voor deze hoofdplaats en door de ministers en bediendens voor de respective buyten comptoiren te benoemen en aan te stellen, welke tot den ontvangst van de voorschreeve contributien, tot het vorderen van de bovengemelde verklaringen en tot het afneemen van de respectieve eeden, mitsgaders tot het overgeeven ofte overbrengen van de penningen, daar en zo als hier na ten opzigte van Batavia breeder

zal worden gezegt, zullen worden geauthoriseert, gelyk zy daar toe geauthoriseert worden by deezen, na dat zy, voor zo veel Batavia aangaat, in Rade van Indie en op de buyten comptoiren in rade van politie, dan wel in handen van den gene, die het gezag voerd, de belofte onder eede zullen hebben gedaan:

•dat zy zig in hunne commissie getrouwelyk zullen gedragen conform de instructie, voor hun beraamd”.

Art. 15. Dat, wanneer iemand, tot het doen van de voorschreevene contributien tegens zeekeren dag ter bestemde plaats by een gedrukt biljet ontboden zynde, op de eerste of tweede denuntiatie geheel mogt agterblyven, jegens hem, het zy tot ontzetting van zyn ambt of bediening, dan wel sodanig anders gedisponeerd zal worden, als men bevinden zal, dat zyne ongehoorzaamheid meriteert.

Art. 16. Dat de commissarissen by zig zullen hebben een daar toe geapproprieerde kist, met zo veel differente slooten voorzien, als 'er commissarissen zullen weezen, en waar van ieder der commissarissen zullen hebben een sleutel; verder voorzien met een opening in de boven bodem of dekzel, bequaam tot het instorten van het furnissemēt en zodanig toegesteld, dat dezelve opening by het vertrek van commissarissen gesloten kan worden, en dat ieder contribuant, na dat hy den bovengemelden eed zal hebben afgelegd, daar in zelve of door zyn vertrouwde zal werpen of instorten zo veel, als zyne contributie van een vierde gedeelte bedraagd, waar van als dan aan hem door gemelde commissarissen gegeeven zal worden een bewys, dat hy den voorschreeven eed gepresteerd en dien volgende zyne contributie van een vierde gedeelte zynere zuivere inkomsten gefurneert heeft.

Art. 17. Dat eindelyk de voorschreeve commissarissen na het aflopen van het generale furnissemēt, zoo het in twee maanden werd volbragt, dog langer tyd vereysshende, telkens na verloop van twee maanden, dog niet eerder, de voormelde schat-kist zullen openen en het daar in gefurneerde opneemen, ordentelyk gesepareerd versamelen en daar van by een memorie specifique aantekening houden, mitsgaders, het montant

van alles opgemaakt zynde, daar van hier, te Batavia, in Raade van Indie en op de subalterne comptoiren aan den politiequen raad of, daar 'er geene zyn, aan de opper-hoofden of residenten, die het gezag voeren, kennis gegeven worden, waar na het geprovenieerde uit de contributien onder recipissen overgegeeven ofte overgebracht zal worden in 's Compagnies groote geldkas om daar over ten behoeven van de Compagnie te worden gedisponeerd.

Art. 18. Dat van de buyten comptoiren, by de eerste scheepsgelegendheid na den ontvangst van ieder termyn ende volbrachte eeds-praestatiën, het gantsche bedragen der in Compagnies cassa gekomene recognitie- of ambtgeden het comptoir generaal by factuur zal moeten worden ten favore gebracht.

Art. 19. Dat de voormelde betaling ook plaats zal vinden, als iemand binnen den tyd van een jaar na de verkryging van een ambt of bediening komt te overlyden, wyl de erfgenamen of testamentaire executeuren als dan verplicht zullen zyn zolanig furnissement te doen, als geëvenreedigd zal weezen na den tyd, dat de overledene het ambt of bediening heeft bekleed, en met de inkomsten, die by zyne aantekeningen zullen blyken door hem genoten of te goed gemaakt te zyn; zullende de erfgenamen of executeuren daar voor, des gerequireerd wordende, den eed van opregte behandeling moeten afleggen.

Art. 20. Dat, als iemand binnen het jaar van ambt of bediening word verwisseld, de betaling zal moeten gedaan worden tot een suyver vierde gedeelte van het geheel beloop der gezamentlyke inkomsten, die hy van deeze differente ambten of bedieningen heeft gehad of nog te genieten staat, zullende als dan den eed moeten afleggen op het ondervolgende formulier.

Ik verklare en sweere, dat de som, door my tans ten behoeve van de Compagnie gefurneert, het suyver vierde gedeelte uitmaakt van alle de inkomsten, geen uitgezondert, welke ik in het jongst gepasseerde jaar, zo van myn vorige, als presente ambten of bedieningen hebbe gehad of genoten of daar uit voor dat jaar nog ten mynen voordeelen zullen komen.

Zo waarlyk helpe my God Almagtig.

Art. 21. Dat, indien 'er, ongeagt de hier voor gemaakte bepalingen, egter omtrend deeze of geene ambten of bedieningen eenige twyffelingen mogten ontstaan, den geene, die daar by geïnteresseerd is of die de uitvoering van het gestatueerde by deeze publicatie, zo wel ten opzigte van deeze hoofdplaats, als ten aanzien van de respective buyten comptoiren, incumbeert, zig met de ontstane twyffelingen of bedenkingen zullen kunnen adresseeren aan de hooge regeering van Indie en daar omtrend nader explicatie verzoeken.

En op dat de inhoud deezes een rigtige executie zal bekomen, is tevens in Raade van Indie besloten daar van, zo wel hier, als op de respective buiten comptoiren, by publicatie en affixie aan een ieder, die zulks aangaat, de nodige kennis te geeven.

Te gelijker tijd werd vastgesteld de navolgende instructie voor de Commissarissen tot den ontvangst van het ambt-geld, zoo te Batavia, als op de buyten-comptoiren”.

Art. 1. De ambtenaaren, die tot de betaling der voormelde recognitie verplicht zyn, zoo wel Compagnies dienaaren, als burgerlyke officianten, zoo meede de plaats, alwaar de ontvangst van dezelve hier, te Batavia, zal geschieden en de tyd der vacatien by publicatie van dato 25 October 1791 bepaald zynde, zullen commissarissen zig daar na stiptelyk reguleeren en niet mogen afweezig blyven als ingeval van ziekte, zorg draagende, dat er altoos ten minsten twee van hun present zyn.

Art. 2. Om voor te komen, dat niemand zal behoeven te wagten, maar, met zyn furnisement ter bestemde plaats verscheenen zynde, direct zal kunnen geholpen worden, zullen commissarissen telkens twee dagen voor huanne vacatie by een onderteekend biljet zo veel perzoonen laten anunciëren om de verplichte contributie te komen betalen, als zy kunnen oordeelen, dat op ieder voormiddag kunnen geholpen worden, beginnende ten dien einde eerst met de dienaaren van de Compagnie, bekend by het naam-boekje, de gedrukte ranglyst

en de kostgeld-rollen, van welke laatste de kassier van de kost-penningen gelast word aan hun eene copy ter hand te stellen, vervolgens met de burgerlyke ambtenaaren, voor zoo veel het Christenen zyn, daar na met de Mahumethanen, Chineesen en Mooren.

Art. 3. De voorsz. biljetten zullen in volgender voegen ingesteld en ter casteels-drukkery gedrukt worden.

Commissarissen tot den ontvangst van het ambt-geld zullen op dag, den ter bestemde plaatze vaceeren tot den ontvangst der contributie van

en zullen deeze biljetten door twee van hun moeten onderteekend zyn.

Art. 4. Tot het bestellen van die biljetten zullen commissarissen kunnen employeeren een der bodens van het collegie van Scheepenen en Boedelmeesteren, onder toevoeging van een billyk salaris.

Art. 5. Commissarissen zullen een accurate naam-lyst houden van de perzoonen, die compareeren en hunne contributie betalen, welk schryfwerk door een van hun zal moeten verrigt worden.

Art. 6. Commissarissen zullen aan de geene, die hunne ambt-gelden betaald en den eed volgens de formulieren, by de publicatie voorgeschreeven, afgelegd hebben, daar van ter hand stellen het ondervolgende bewys, dat ter casteels-drukkery zal gedrukt en door hun zal moeten onderteekend worden, te weeten voor die reeds twee jaaren in hunne bediening zyn geweest.

Wy, commissarissen, benoemd tot den ontvangst der ambt-gelden, certificeeren, dat die reets jaaren in zyn presente bediening is geweest. zyn ambt-geld voor het eerste jaar betaald en den eed afgelegd heeft ingevolge de publicatie van dato 25 October 1791.

BATAVIA, den 1793.

En voor die maar een jaar in dezelve zyn geweest.

Wy, commissarissen, benoemd tot den ontvangst der ambt-gelden, certificeeren, dat, die maar een jaar in zyn presente bediening is geweest, zyn ambt-geld voor het eerste jaar betaald en den eed afgelegd heeft ingevolge publicatie van dato 25 October 1791.

BATAVIA, den 1793.

Wyders voor de geene, die binnen het jaar van bediening zyn verwisseld.

Wy, commissarissen, benoemd tot den ontvangst der ambt-gelden, certificeeren, dat, die binnen het jaar van ambt is verwisseld, zyn ambt-geld betaald en den eed afgelegd heeft ingevolge publicatie van dato 25 October.

BATAVIA, den 1793.

Art. 7. Wegens de onderscheidene ceremonien en formaliteiten, die 'er vereischt worden by de eeds-prestatien door de Mahumethanen, Chineesen en Mooren, zyn ten opzichte van dezelve zoodanige schikkingen gemaakt, als geoordeeld zyn in deezen noodig te wezen; en dus zullen commissarissen van de contribuanten dier natien den eed niet behoeven af te neemen, maar dezelve, na gedaan furnisement, eenlyk een certificaat verleen van den volgende inhoud.

Wy, commissarissen, benoemd tot den ontvangst van het ambt-geld, certificeeren, dat voor ons verscheenen is welke verklaard heeft, dat zyn thans gedaan furnisement opregtelyk is geschied naar den inhoud der publicatie van den 25^{en} October 1791.

BATAVIA, den 1793.

Art. 8. Indien iemand, voor de eerste maal geinsinueerd zynde, niet compareert, zal zulks nog eens by een biljët

geschieden met byvoeging der woorden: *waarschouwing voor de tweede maal*; dog dit weder buiten effect blyvende, zullen commissarissen daar van rapport doen aan den heer Gouverneur Generaal alhier en op de buyten-comptoiren aan de geene, die het gezag voerd, om daar op de noodige ordres te kunnen stellen.

Art. 9. Wyders zullen commissarissen omtrend al het geene, wat zy te betragten hebben en in deeze niet speciaal is voorgeschreeven, zig moeten reguleeren naar den inhoud der voorsz. publicatie van den 25^{en} October 1791.

Volgens de resolutiën der hooge Regering van 6 Maart 1793 is eerst op den 16^{den} dier maand een begin gemaakt met het innen dezer belasting.

3 November. *Bepaling op zes jaren van den tijd, gedurende welke Compagnie's dienaeren voor hunne administratiën verantwoordelijk bleven.*

Deze bepaling, genomen naar aanleiding van de missive van Heeren Meesters van 11 December 1790, § 276, had ten doel »voor te komen de verliezen, welke de Compagnie tot nu toe heeft moeten ondergaan, wanneer zoodanige dienaeren eerst »na verloop van drie jaren aan eenig verzuim schuldig »bevonden worden”.

»Alle administrateurs en die geene, welke verplicht zyn »cautie te stellen”, moesten nieuwe borgtogten voor den tijd van zes jaren stellen.

Zie ook $\frac{9 \text{ Juli}}{12 \text{ Augustus}}$ 1762. — Deze bepaling is gewijzigd bij Staatsblad 1829, n° 86.

3 November. *Bepaling, dat zonder consent geene particuliere goederen, »welke in Compagnie's omslag” gebruikt werden, gelost mogten worden.*

Heeren XVII^{en} hadden bij missive van 11 December 1790 hieromtrent voorgeschreven:

En by deeze gelegenheid by ons in aanschouw gekoomen zynde, dat het voor Compagnies belang van veel nut kan zijn, dat het gouvernement op ieder etablissement geïnformeerd zy van alle de equipage goederen en andere, voornaame artikelen, welke door particulieren worden aangebragt en dus by byzondere persoonen in voorraad zyn, zo hebben wy daaromtrent als een staande order bepaalt en voor alle Compagnies etablissementen vastgesteld, het geen U Edele dezelve dan ook circulair zullen dienen aan te schryven, dat geene equipage of andere voornaame goederen, welke in Compagnies omslag gebruikt worden, zullen mogen worden ontlost of aanden wal gebragt, dan na gedane opgaaven aan het gouvernement ter plaatze, waar die goederen zich bevinden, zo van de quantiteit, qualiteit, wigt en mate derzelve, als van den naam van schip en schipper, die dezelve aanbrengd, de plaats, van waar, en eindelyk aan en onder wien dezelve goederen ter bewaaring of in eigendom koomen, opdat dezelve onder geleide van zecker daartoe te introduceeren bewys van Compagnies consent worden gelost en opgeslaagen, met verbeurt verklaring der goederen voor den aanbrengrer, als 'er goederen zonder zodanig consent mogten zyn ingeslagen.

Op 3 November 1791 gaf de Indische Regering aan dien last gevolg, daarbij voegende, dat onder „voornaame goederen” begrepen waren, behalven equipage-goederen, „alle Europeesche „manufacturen, zo wel die met Compagnie's, als met vreemde „scheepen werden aangebragt, met uitzondering egter der „Indische”.

De water-fiscaal werd gelast „de permissie briefjes ter ontloosing der goederen van particulieren alhier [Batavia], die met Comp^s scheepen uyt Nederland worden aangebragt, zodanig in te rigten, dat de aanbrengrer verplicht zal zyn hem na den verkoop op te geeven den kooper van die goederen, met verdere last om daar van om de drie maanden een lyst aan deeze regering te presentereen”.

Zie ook 11 September 1794.

3 November. *Regeling der tractementen van genie-officieren.*

Naardien de heeren Meesters bepaald hebben, dat aan een capitain ingenieur, buyten de emolumenten en het kostgeld, voortaan zullen worden toegelegd rd^s 100 's maands aan gage en aan een luytenant zo veel, als in proportie de gage van deeze tegenwoordig met die van den capitain verschild; met dien verstande, dat de dienst van fabrycq door den eersten ingenieur in iedere plaats, in dewelke hy guarnisoen houdt, zal worden waargenoomen zonder daar voor iets aan de Comp^e in reekening te mogen brengen, zo is goedgevonden en verstaan ook hier by aankomst of aanweezen van ingenieurs dezelfde toelaage aan hen te laten doen en dezelfde rd^s 100 voor een capitain aan gage en voor een luytenant na proportie by de soldyen te laten inneemen, mitsgaders de ministers en bediendens op de respective buyten comptoiren daar van te informeeren, met ordre om op al zulke plaatsen, alwaar een fabrycq bescheyden is, die post door een eersten ingenieur te laten waarneemen.

4 November. *Vergunning tot het uitvoeren van poeder-en kandij-suiker.*

8 November. *Regeling der afrekening met opper-chirurgijns.*

Is goedgevonden en verstaan de ministers en bediendens op de respective buyten comptoiren circulair te gelasten om alle medicamenten, arak en lywaaten, die uyt den voorraad aan de opper-chirurgijns ten dienste van het guarnisoen afgegeven worden, te laten brengen tot lasten en ten beswaar tot nadere verantwoording op hunne eyge reekening en hun daar en teegen onder ultimo Augustus wederom ten favore te brengen de 4 en 2 stuyvers India's, die het reglement voor ieder Europees en inlander valideert, mitsgaders om, wanneer dit laaste meerder bedraagt dan de ontfangene benodigtheeden, als dan het surplus ter vereevening aan de opper-meesters uyt

's Comp^e kassa te voldoen en dus die reekening te valideeren, dog in teegendeel het meerder genotene, dan by voorsz. ordre beraamd is, door hun te laten vergoeden, mits in het oog gehouden word, dat by de eysschen van de opper-chirurgyns geen misbruyk omtrent de te vragene goederen plaats heeft.

8 November. *Voorschriften nopens op Java nieuw aangebouwde schepen en vaartuigen.*

Vermits de constructie der in anno 1787 op Java aangebouwde en naar Batavia opgezondene vaarthuygen allergebrekkigst was geweest, zo is, wyl een behoorlyke constructie der vaarthuygen een zaak van veel belang is en dat men in deeze niet behoorde af te hangen, het zy van de niet ongewoone eygenzinnigheid der baasen of de onverschilligheid der residenten, goedgevonden en verstaan de Javasche ministers aan te schryven, dat voortaan die geene, onder welkers toesigt de vaarthuygen worden aangetimmert, niet alleen aansprakelyk zullen worden gehouden voor de gebreeken, die daar aan door een verkeerde constructie ontdekt worden, maar ook zullen moeten vergoeden het kostende van het repareeren derzelve; en dat, by aldien dezelve zo gebrekkig bevonden mogten worden, dat niet te employeeren zyn, het daar voor in reekening gebragte aan de Comp^e zal moeten worden gerestitueerd, berekend naar het uytkoops kostende; met bevel aan gedagte ministers om de residenten en baazen op de comptoiren daar van tot hun narigt de nodige informatie te geeven.

Terwyl verder goedgevonden en verstaan is den commandeur en opper-equipagemeester te gelasten om, by aanbreng van nieuwe vaarthuygen van Java, dezelve straks door een commissie, ten overstaan van de heeren commissarissen van het departement van de equipage-werf, te examineeren en van de bevondene constitutie derzelve aan deeze regeering te dienen van berigt.

Op 25 Mei 1804 is bepaald, dat die visitatie ook zoude

plaats hebben nopens op Java, vóór hunne aankomst te Batavia, onderzochte schepen en vaartuigen, zoodat de nieuwe vaartuigen in dat geval tweemaal moesten worden nagezien.

15 November. *Bepaling, dat in hospitalen »ordinaire, »witte, Caabsche wyn” moest worden verstrekt in plaats van Franschen, witten wijn.*

De heeren Meesters begeerd hebbende, dat het gebruyk van Fransche, witte wyn voor de verstrekking zal worden geëxcuseerd en dat in dies plaats moet worden geëmployeerd ordinaire, witte, Caabse wyn, zo is — ofschoon de deugd van de witte, Fransche wyn verre preferabel is voor de ordinaire, Caabse wyn: de verstrekkingen voor de hospitaalen niet algemeen in Caabsche wynen kan geschieden; en deeze regeering dus zoude mogen wenschen, dat de uytzending der eerste eenigsints vermeerderd wierd, dan met enkel 50 leggers op den eysch te voldoen — egter om, zo veel mogelyk, te tragten de verstrekking van Caapsche wyn in stede der Fransche in gebruyk te brengen, goedgevonden en verstaan de buyten en binnen-regenten van de hospitaalen alhier, mitsgaders de ministers en bediendens op de respective buyten comptoiren van deeze begeerte van de heeren Meesters te informeeren en mitsdien ook alhier af te schaffen de verstrekking van witte, Fransche wyn aan de retour-scheepen, mitsgaders den eysch van de Caab daar naar te vermeerderen.

18 November. *Verpachting van de Krawangsche visscherijen.*

Op de daar toe door het collegie van Heemraaden der Bataviasche ommelanden voorgedragen instantie is goedgevonden en verstaan de pacht van de Crauwangsche visseryen weder voor den tyd van vyf jaaren, gerekend van primo January 1792 tot ultimo December 1796, af te staan aan den teegenwoordigen pachter, de depatty van Crauwang, voor de thans door hem betaald wordende somma van ueegen honderd

ryksdaalders 's jaars, als de eenigste zynde, die deeze visseryen volgens het getuygenis van Heemraaden behoorlyk kan bestieren en dus ook het hoogste daar voor betaald.

$\frac{12}{2}$ November. *Uitlooving eener premie van 1000 rijksdaalders op het uitleveren van zekere brandstichters.*

De premie zoude betaald worden door de eigenaren van het land Tji-lintjing, waar de brand was uitgebroken.

De naam van den aanbrenger zoude, des verlangd, „gese-creteerd” worden.

25 November. *Voorschriften nopens touwwerk en zeyldoek.*

Is goedgevonden en verstaan tot een permanente ordre voor het vervolg te bepaalen:

- 1° dat geene afgekapte, swaare touwen, die by visitatie en verklaringen afgekeurd worden, zo meede geen cabeltouwen, die by het ankerwinden springen, door de scheeps-overheeden tot scheepsgebruyk zullen mogen geemployeerd, maar hier verantwoord en in het touw-pakhuis geleverd zullen moeten worden; en voorts, dat tot het maaken van steekbouten, rifzysings lynen, swabbers, etc., waar toe noodzakelyk in elk schip oud touwwerk zyn moet, alhier zal moeten verstrekt worden aan ieder bodem by vertrek van hier 40 vaam oud, swaar touw; en
- 2° dat de scheeps overheeden verplicht zullen zyn al het nieuwe zeyldoek, dat aan de scheepen word meede gegeven, specificq by de el te verantwoorden, met aanwysing, waartoe het verbruykte heeft gediend; en dat zy de zeylen, die uyt de lyken waayen, niet zullen vermogen te employeeren, maar gehouden zullen zyn dezelve alhier te verantwoorden; mitsgaders dat aan ieder schip by vertrek op een togt alhier zal moeten verstrekt worden 30 ellen halfslesten zeyldoek en 4 ellen halfslesten linnen tot het reparceeren der oude zeylen.

28 November. Intrekking van het bepaalde op 26 Augustus 1788 nopens particulieren handel van commandeurs, enz.

Dewyl de heeren Meesters niet hebben kunnen goedkeuren het besluit dezer regeering van den 26^{en} Augustus 1788, waar by ingetrokken is het ter sessie van den 14^{en} Augustus 1787 gelegd verbod aan de opper- en onder-equipagemeesters om eenigen particulieren handel met de scheeps overheeden te dryven; zo is goedgevonden en verstaan dat besluit weder in te trekken en mitsdien gedagte verbod op nieuw te laten stand grypen, zo wel omtrent de equipagemeesteren te Batavia, als die op de buyten comptoiren, en daar van de opper- en onder-equipagemeesters alhier te informeeren en de ministers en bediendens alom kennis te geeven; en voorts by de rescriptie [aan Heeren XVII^{en}] aan te haalen, dat deeze regeering bedugt is, dat hun WelEdele hoog achtbaren zig te laat zullen beklagen, dat aan de scheeps overheeden in dier voegen alle occasie om met eenig voordeel handel te dryven difficiël gemaakt word, wyl de gegeevene reedenen by voormeld besluit van den 26 Augustus 1788, niet alleen nog exteeren, maar het ook volkoomen zeker is, dat de tyden zo slegt zyn, dat er geen schip van hier naar een der buyten comptoiren vertrekt, of de officieren, een enkele uytgezondert, blyvende helft van het bedraagen hunner lasten aan de equipagemeesters schuldig en moeten trachten de andere helft by deeze en geene particulieren te bekoomen, dat meede reets zeer moeylyk is, wyl zy, boven de bodemery, nog borg moeten stellen, 't geen de equipagemeesters niet vergen.

Op den 24ten Januarij 1792 is goedgevonden de intrekking eerst met den 1ten September 1792 te doen ingaan om belanghebbenden de gelegenheid te verschaffen »zich te ontdoen »van de handelwaaren, die zy thans nog per restant hebben”: welke termijn op 4 September 1792 is verlengd tot ult^o December van dat jaar.

28 November
12 December *Verbod tegen den invoer van goud- en zilver-
draad door Europesche vreemdelingen.*

De poenaliteit was dezelfde, als die, gesteld op den invoer van buiten Nederland vervaardigde manufacturen, t. w. confiscatie en eene boete ten bedrage van het vierdubbele der waarde van het »aangebragte, verkogte of opgekogte” goud- en zilver-draad. Dit verbod is op last van Heeren XVII^{ten} uitgevaardigd.

29 November
12 December
15 September
31 December *Vernieuwing van de maatregelen, genomen op
1778 in het belang van de veiligheid in de
Jakatrasche bovenlanden.*

Is goedgevonden en verstaan by weege van renovatie van het 10de, 11de en 13de articul van het placaat van den 31^{en} December 1778 de stipte naarkoming van de daar by tot meerder veyligheid der bovenlanden gestelde heilzaame ordres aan alle eygenaars van landeryen nader aan te bevelen en tot ampliatio daarvan teevens te statueeren, dat ider landheer verplicht zal zyn tot zyn eygen veyligheid te verbieden, dat nog mandoor of iemand van het landvolk zal vermogen een vreemd perzoon des nagts in de campons of zyn huys te laten overnagten als in byzondere gevallen, en dat in zodanig geval de persoon, welke die herberging vergund heeft, voor de gehuysvesten zal moeten respondeeren in cas van wanbedryf.

Zie ook 21 Januarij
6 Februarij 1795.

12 December. *Verpachting van de »gemeene” middelen
van het koningrijk Jakatra voor het jaar 1792.*

De verpachting geschiedde ditmaal »op alle zodanige conditien en voorwaarden, als vermeld staan by de gedrukte pacht-conditien voor 1779 en 1780 en de advertentien van 15 December 1780, 17 December 1784 en 15 December 1785, die te leezen zyn by den heer ontfanger generaal, den sabandhaar, den gecommitteerde tot en over de zaken van den inlander,

den capitain der Chineezen en den major der inlanders, Nabim Bakti Naya Widjaya, met deze alteratie en ampliatic:

Eerstelyk, dat de pachter van de Chineesche top-tafels (buiten het geene in het eerste articul der conditien van die pacht bevolen wierd en op verbeurte van dezelve boete, als daar by gestipuleerd is) zal moeten zorgen en waken, dat op geene andere plaatsen, dan de publieke top baanen, word getopt en dus meede niet op de bazaars, gelyk zulk ook by avond nergens anders zal mogen geschieden, dan daar het gepermitteerd is by dach, naamelyk in de bepaalde top-baanen ten getale van agt binnen en zestien buiten de stad, die by gehouden zal zyn ieder met een kenbaare nummer te doen nombreren, te weeten, die binnen de stad van N° 1 tot 8 en buiten dezelve van N° 1 tot 16 inclusive, en van welke gepermitteerde top-baanen de deuren en vengsters niet zullen mogen gesloten gehouden worden, zo min ten deele, als in geheel, zo lang binnen dezelve word getopt.

En dat de pachter mede noch gehouden zal zyn aan den heer praesident van Scheepenen deezer stad distinct op te geven de plaatsen, alwaar de voorsz. 24 gepermitteerde top-baanen, zo binnen, als buiten de stad, zyn opgerecht, en dat het hem vervolgens niet vry zal staan dezelve zonder speciaale voorkennis van gemelden heer president te verplaatzen.

Ten tweeden, dat de uitvoer van ryst en pady opengesteld is onder deeze bepaaling, dat door den vervoerder daartoe alvorens aan hunne hoog Edelheden, onder opgave der quantiteit, verzoek zal moeten worden gedaan.

Ten derden, dat de uitvoer van goud en zilver van deeze hoofdplaats, het zy gemunte of ongemunte, met uitzondering alleen van de courante muntspecien, die de Ambonsche, Bandasche, Ternaatsche en Maccassersche burgers en ingezetenen hier aanbrenge om tot den inkoop van ryst naar Java te vervoeren, tot nadere order verboden blyft.

Ten vierden, dat de geheele vaart om de groote Oost, met intrekking van het daar tegen leggend verbod, blyft vry en opengesteld.

Ten vyfden, dat aan die geene, welke geneegen zyn van Malacca naar de Chinasche kust, tot Canton inclusive, te vaaren, gelyk zulks by placaat van 27 February 1781 is toegestaan, ook gepermitteerd is, by retour uit de Chinasche havens, te steevenen naar Batavia en Malacca, welke plaats zy van die twee zullen verkiezen, dog geene andere.

Ten zesden, dat de uitvoer van Japansche pitjes van hier ter weder invoer op Java verboden blyft.

Ten zeevenden, dat de impost op het gemaal, als niet verpacht wordende, door den baas van den koorn-moolen zal worden gecollecteerd.

Ten agtsten, dat de by het 5de articul van de voornoemde pachtconditien, onder het hoofddeel van de gemelde pacht van de waag, vastgestelde een procento voor de koopmanschappen, die van buiten inkomen, niet zal betaald worden van de zuiker, die aan de Compagnie geleverd word.

Ten neegenden, dat de uitvoer van zogenaamde tay minjak of uitgeperste cadjang-koeken in maatige quantiteiten blyft toegestaan.

Ten tienden, dat de vrye vervoer van Java's zout van hier naar Sumatra's West-kust blyft gepermitteerd, mits daar toe by deeze regeering verzoek doende.

Ten elfden, dat den praesenten leverancier der Chinesesche zeevarende aan de Compagnie, Tan Khoeko, even als zyn voorzaat, toegestaan word om zonder betaaling van gerechtigheid of het ondergaan van eenige belasting, ten behoeve van gemelde zeevaardenden, drie varkens per dach te mogen slachten.

Ten twaalfden, dat de slachter voor het guarnizoen alhier, buiten de reeds vergunde acht beesten, voortaan noch acht beesten 's maands, zonder bepaaling van tyd, pacht vry zal mogen slachten, met vryheid om het vleesch, dat daar van, na de leverantie aan het guarnizoen, zal overschieten, tegen marktprys te mogen verkopen en met exemtie van alle hal-ongelden buiten het bepaalde keur-geld van 6 stuivers voor ieder beest.

Ten dertienden, dat de pachters van de groente kramen en winkels, de vischmarkt en rystmarkt, van de Chinesesche toptafels,

het hoofdgeld der Chineezzen, den handel aan de scheepen, het slachten van vee, de haanevegleryen, het merken van de waxkaarssen en de herbergen binnen en buiten de stad gehouden en verplicht zullen zyn hunne pacht-penningen voor de helft in contante specie te voldoen.

Ten veertienden, dat van de vogelnesjes die hier in de bovenlanden vallen en naar elders worden uitgevoerd, by dies uitvoer zal worden betaald ses procento ten behoeven van den pachter van de in- en uitgaande rechten of de boom en vyfen twintig rykd* voor ieder picol aan de Compagnie, welke laatst gemelde vyf en twintig ryksdaalders door den sabandhaar en licentmeester zullen worden gecollecteerd.

Ten vyftienden, dat de tot het gebruik van de pachters van den handel aan de scheepen en de waag g'extrueerde opstallen aan de boom, die door de pachters in het jaar 1790. na verkregen consent, voor hunne reekeningen in goeden staat zyn hersteld, door de pachters van die gerechtigheeden met een afslag telkens van tien procento op het kostende en zo vervolgens op dien voet door den eenen van den anderen zullen moeten overgenomen en in eenen behoorlyken staat gehouden worden.

Ten zestienden, dat van de ingevoerd wordende Javasche gekorven tabak door den pachter van de boom en de pachter van de gekorven Chinasche tabak de helft van de door ieder genooten wordende ordinaire tol zal worden geheeven, zynde één en één halve ryksdaalders per picol door den eerstgenoemde en vyf procento van ieder parthy door den laatstgenoemden pachter.

Ten zeventienden, dat de uitvoer van oly, zo van clappus. cadjang, kamirie, raap, olyven, als van alle andere soorten, die tot het branden van ligt kunnen gebruikt worden, buiten speciaale permissie van hunne hoog Edelheeden aan een ieder blyft geinterdiceerd, behalven aan den captain der Chineesche natie te Bantam, die gedurende dit gelegd verbod gemitteerd blyft om tot gerief der ingezeetenen aldaar 's maandelyks van hier na derwaards te mogen uitvoeren een duisend kannen lamp oly.

Ten achttienden, dat de gerechtigheid der boom van de alhier aankomende kleine Eimuische jonken voor het vervolg bepaald is op de helft van de by het 15de articul van de pacht-conditie voor de groote jonken bepaalde somma, en dus op rd^s 1100 voor inkomende en uitgaande rechten, in steede van de by dat articul voor de kleine Eimuische jonken bepaalde 1680 rd^s.

Ten neegentienden, dat de alhier aankomende Tunghaische en Tjungliemsche jonken een gelyke gerechtigheid aan de boom zullen moeten betaalen, als voor de kleine Eimuische jonken bepaald is, tot een bedragen van rd^s 550 voor inkomende en rd^s 550 voor uitgaande rechten”.

¹²/₁₅ December. *Intrekking van het verbod tegen den uitvoer van houtwerken, enz.*

Is goedgevonden en verstaan het besluit deser regeering van den 20^{en} Maart 1787 verbiedende den uitvoer van hier van houtwerken, kalk, pannen en steenen, wyl thans de voorraad van die articulen de benooidigheid ter deser hoofdplaats te boven gaat, in te trekken en de gemeente van dese dispositie by een biljet te informeeren.

12 December. *Vrijstelling der Javaansche strand-regenten van de liberale gift en van het ambtgeld.*

Den heer gouverneur van Java, Mr Pieter Gerardus van Overstraaten, is goedgevonden en verstaan aan te schryven, dat de regenten van de stranden op Java en den Samarangs hoofd regent, om de door zyn Edele te kennen gegeven swaarigheden, welke de geringe waardy van het bedraagen, het welk van die lieden zoude kunnen verwacht worden, verre te boven gaan, geëxuseert zyn van het fournissement van de liberaale gift en van de contributie van het ambtgeld.

13 December. *Wijziging van de ordonnantie van 4 October 1791 betreffende de belasting van legaten en collaterale successiën.*

Nadien is gebleeken ten opzichte van articul 26, volgens het welke alle taxatien zouden moeten geschieden, niet alleen door de geswooren taxateurs, maar ook ten overstaan van den officier, twee leeden van Scheepenen en derzelve secretaris, dat niet altoos de officieren, leeden van Scheepenen en den secretaris tot het bywoonen der taxatien kunnen vacceeren; dat een ongelyke behandeling tot disputen zal aanleiding geeven; dat de bekrompenheid van salaris het employooy van zo veel lieden niet toelaat; en dat de taxatien, door geswooren taxateurs geschiedende, behoorlyk zullen kunnen volbragt worden, als deselve geassisteerd worden alleen door den secretaris off een zyner suppoosten; — voorts ten opzichte van articul 31, waarby de doodgraavers zyn gelast weekelyks in te leveren pertinente lysten van de gestorvene, met aanwysing, wie van deselve kinderen nalaat en wie de nalaatschap aanvaard, dat de doodgraavers zelden de voorschreeve informatien erlangen en dat dus hunne lysten niet voldoende zyn om te oordeelen, in hoe verre de heffing van het collateraal in elken boedel behoord plaats te hebben; zo is goedgevonden en verstaan het 26ste articul van de ordonnantie op het collateraal in deeser voegen te altereeren, *dat alle taxatien der vaste goederen op dese hoofdplaats en dies ressort zullen moeten gedaan worden door de geswooren taxateurs, ten overstaan van den secretaris van Scheepenen oft desselfs adjunct.* mitsgaders het 31ste articul van die ordonnantie te amplieeren met het volgende, dat naamentlyk alle executeuren en redderaars van boedels en nalaatschappen verpligt zullen zyn, drie maanden na het aanvaarden van denselven, aan den secretaris van Scheepenen opening te geeven van de door den overledene gemaakte dispositie, zo verre de erfstelling betreft.

Zie ook 4 Mei 1792 en 15 Januarij 1798.

15 December. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was hand-rotan's, tamarinde en benzoë op vracht naar Nederland te verzenden.*

De voorwaarden waren de gewone, t. w.:

voor hand-rotan's 30 pct.

• tamarinde 40 "

• benzoë 30 "

19 December. *Last tot het aanhouden van kopyj-boeken voor zekere brieven.*

Nadien het in het generaal nuttig en nodig is, dat de geenen, die in eenig ambt succedeeren, onderricht worden, wat ten dien opzichte door hunne voorzaaten in officio successive is berigt en opgegeeven, zo is goedgevonden en verstaan voor het vervolg als een permanente ordre vast te stellen, dat, zo wel de hoofden van de respective schryfcomptoiren, als alle die geene, welke in eenige administratie gesteld zyn, zullen verplicht weesen van alle berichten, die zy in hunne qualiteiten, zo wel aan deeze regeering, als aan den heer Gouverneur Generaal of den heer Directeur Generaal indienen, in een apart boek afschriften te houden, die zy vervolgens by overgaave der comptoiren of administratien aan hunne vervangers zullen moeten overgeeven; mitsgaders daar van melding te maaken by het transport van het comptoir of de administratie.

23 December. *Verpachting van het hoofgeld der Chinezen.*

Deze verpachting geschiedde „binnen het generale gouvernement” bij afslag.

Alleen Chinezen mogten mededingen en wel zij, die „van ouds geen pachters of mede-standers van eenige andere pacht” waren.

23 December. *Last op de ouderlingen der gereformeerde gemeente te Batavia bij de vergaderingen van den kerkeraad tegenwoordig te zijn.*

Gelet zynde op de noodzaakelykheid om te zorgen, dat door den kerkenraad aan de beveelen deezer regeering schuldpligtig werd gehoorsaamd; ook dat de zaaken niet worden verhandeld in vergaderingen, die onvoltallig zyn, het welk meerendeels schynt te geschieden en veroorzaakt te worden door het absent blyven der ouderlingen, die zig, zo veel mogelyk, op het een of ander pretext van het present zyn excuseeren ten eynde niet verplicht te weesen deel te neemen in de oneenigheden en hacquettes, welke van tyd tot tyd in den kerkenraad gemoveert worden; zo is goedgevonden en verstaan de dienende ouderlingen op het ernstigste te gelasten zig van het bywoonen der kerkelyke vergadering niet te onthouden, anders dan uyt hoofde van indispositie, en ten dien eynde den praeses van den kerkenraad te qualificeeren om by het beleggen van vergadering van deeze ordre aan de ouderlingen kennis te geeven.

30 December. *Toevoeging van een adsistent aan den Europeschen opzichter te Tji-andjoer.*

Zulks geschiedde, »wyl de uitgestrektheyd van dit regentschap en de vermenigvuldiging der koffy plantagien aldaar meerder toezigt en vigilantie dan van een enkeld perzoon vereyschte”.

30 December. *Last tot het beëedigen der rapporten nopens het raffineren van salpeter en zwavel.*

Tot wegneeming van alle exceptien, die ten opzigte van het raffinement zouden kunnen worden ingebracht, is goedgevonden voor het vervolg te bepaalen, dat, zo wel de gecommiteerdens wegens de berichten, die zy omtrent de raffineering van salpeeter en swavel in het vervolg zullen indienen, als de baas der kruytmaakers, door wien de raffineering geschied, den eed voor den Raad van justitie deezes casteels zullen moeten afleggen wegens trouwe opgaave en behandeling.

1792.

10 Januarij. *Voorschrift nopens eischen van medicijnen.*

Is goedgevonden en verstaan in de verstrekking der medicamenten geene verandering te maken, maar de respective opper-chirurgyns, zo op de buyten comptoiren, als op de respective posten, die onder deese hoofdplaats sorteeren, te qualificeeren om de eisschen der medicamenten zodanig in te richten, dat daar op de noodzakelykste en voor de manschappen, naar de plaatselyke gesteldheid, meest nuttigste middelen gevraagd worden; mitsgaders de administrateurs van den medicinalen winkel te recommandeeren deselve zo na mogelyk te voldoen, mits egter in het oog gehouden word, dat het bedragen in geld de vastgestelde bepaling niet te boven gaat.

10 Januarij. *Stranding van kleine vaartuigen.*

Is goedgevonden den commandeur en opper-equipagemeester, de Haart, te gelasten om, wanneer het gebeurt, dat schouwen of andere vaartuigen in de West-mousson tusschen Tanjong Priok en in de Oost-mousson tusschen de Fluit en Batavia op strand worden geslagen, daarvan direct kennis te geven aan den heer Gouverneur Generaal, ten einde in tyds de nodige ordres kunnen gesteld worden ter bewaking van zodanige gestrande vaartuigen en ter ligting van de goederen, die zich daar in mogten bevinden, mitsgaders tot den verkoop van deselve, so spoedig mogelyk, ten profyte van de Comp^e.

10 Januarij. *Nadere regeling der uitbetaling van kostgelden aan zeevarenden ter reede Batavia.*

Is goedgevonden en verstaan tot een beter en reguleerder schikking omtrend de afbetaling der kostgelden aan de zeevarende officieren en gemeenen, bescheiden op de te deezer reede en aan de eilanden Onrust en de Kuiper liggende scheepen en vaartuigen, voor het vervolg te statueeren:

- 1° dat by de afbetaling der kostgelden op den presenten voet alle 10 dagen eens of drie maal 's maands zal worden gecontinueert;
- 2° dat alle 10 dagen of op den 1^{en}, 11^{en} en 21^{en} van ieder maand zal worden geformeert een generaale lyst van alle de manschappen, dewelke op die tyden op de scheepen gevonden worden;
- 3° dat die lyst door den commandeur en opper-equipagemee-ster, na examinatie en confrontatie, zal worden onderteekend voor de confirmatie met deselve, en voorts aangeboden aan heeren commissarissen, opzichters over de equipage- werf ter onderteekening voor gezien;
- 4° dat uit die lyst zullen worden geformeert twee generaale kostgeld-rollen voor alle de scheepen, zo op de reede, als aan de voorsz. eilanden en op stroom leggende;
- 5° dat het geld, op die rollen vermeld, aan den commandeur en opper-equipagemee-ster uit 's Comp^t cassa voldaan en vervolgens door hem zelfs of den vice-commandeur en onder-equipagemee-ster aan de geene, welke zulks competeert, uitbetaald zal worden; en
- 6° dat copyen van de voorsz. kopen-rol of generaale lyst, neevens gedagte quitantien, alle maanden zullen worden overgegeven aan welmelde heeren commissarissen, ten einde hun Edele over de deugtzaamheid van het afbetaalde kostgeld te beeter zouden kunnen oordeelen.

¹⁰/₁₃ Januarij. *Condiën voor het laden van particuliere koopwaren in Compagnie's scheepen.*

Is goedgevonden en verstaan de door de heeren Bewindheb-beren ter kamer Amsterdam bezyden hoogstderzelve missive van den 27^{en} Mei 1791 herwaarts gezondene conditien, volgens welke aan alle particulieren is geaccordeert om voor hunne reekening in 's Comp^t scheepen te laden allerley, excepto de geene, welke expresselyk zyn uitgezondert, door den Comp^t drukker alhier te laten drukken om aan de gemeente tegens

een maatige prys verkogt te worden; en voorts aan een ieder vryheid te geeven, niet alleen daarvan gebruik te maken, maar ook daartoe op te geeven, welke goederen een ieder geneegen is met 's Comp^s scheepen van hier af te zenden.

En is verder goedgevonden en verstaan die conditiën ten voorsz. einde naar de respective buiten comptoiren te zenden en de ministers en bediendens in het bizonder aan te beveelen den inhoud van het 4de lid in het 17de articul en mitsdien conform dies inhoud te vigileeren teegen den invoer van Europeesche en Americaansche goederen, waaren en koopmanschappen met scheepen van vreemde natien, mitsgaders den waterfiscaal alhier en de fiscaals op de respective buiten-comptoiren te gelasten om zig den inhoud van het 5de lid van het opgemelde 17de articul tot naricht te laten strekken en te zorgen, dat in de plunje-kisten niets anders worde afgepakt dan plunje, op poene van confiscatie.

De bewuste conditiën luiden, als volgt:

Art. 1. Geen kisten, noch kassen zullen grooter, maar wel kleiner mogen zyn als een ordinaire recognitie kas, dat is:

lang 5 voet 6 $\frac{1}{2}$ duim	Amsterdamse maat buiten werks en	
breed 2 " 6 $\frac{3}{4}$ "		ieder niet zwaarder als 800 ℔
hoog 2 " 6 $\frac{1}{2}$ "		Amsterdams gewigt.

Edoch in extra-ordinair geval van te verzenden meubelen, huissieraden, instrumenten, rydtuigen of zodanige stuks, welke groote kassen vereischen, zal het getal der stuks, als mede de lengte, breedte en hoogte van zodanige fusten en de cubicvoeten inhoud, ook het gewigt, mede by de inschryving moeten opgegeeven worden.

Geen manden of pakken zullen worden geaccepteerd.

De goederen zullen in geen Moscovische matten mogen worden geëmhaleert.

Art. 2. Men zal kunnen inschryven voor zo veel lasten of getal van bekend te stellen stuks, wigten en maaten der in natura of in fust in te laaden goederen, als men zal gelieven goed te vinden.

Art. 5. De inschryving zal telkens geschieden op den tyd, die by aanleg van schip of schepen daar toe by de Amsterdamsche, Rotterdamsche en Leydsche couranten zal worden bepaald.

Art. 4. Op de in te leveren billetten zal duidelyk moeten worden uitgedrukt en by onderteekening van dezelve blyken:

- a. door wie de inschryving word gedaan;
- b. het getal der lasten, dan wel der stuks, wigten en maaten of fusten, voor welke word ingeschreeven;
- c. generale specificatie der benaaming van de onderscheiden soorten van goederen, ten einde men daar uit zal kunnen afneemen, welke tot onderlast en ter toelaading moeten dienen;
- d. distincte opgave der groote van ieder fust, het zy kist, kas of vat met byvoeging van de N^os en merken van ieder derzelve.

Art. 5. De quantiteiten, waar voor in dier voegen worden ingeschreeven, zullen door de inschryvers of iemands anders voor hun ter inlaading moeten geleverd worden.

Art. 6. Indien by de inschryving bevonden word, dat 'er voor meerder scheepsruimte werd ingeschreeven, als de des tyds aangelegde schip of schepen zouden kunnen inneemen, zal 'er een proportioneele schikking worden gemaakt, op dat ieder inschryver gelegendheid zal kunnen hebben eenige goederen te verzenden; en zal op deze wyze, telkens by ieder aanleg van schip of schepen, zo veel van hunne ingeschreeve quantiteit by preferentie, als na convenientie geschieden kan, voor anderen ter inlaading worden aangenomen, dat, zo lange ieders ingeschreeve tantums niet verzonden zyn, geen goederen van andere inschryving zullen aangenomen worden.

Art. 7. De goederen zullen agt dagen, na dat daar van in de by art. 3 gemelde couranten advertentie zal wezen gedaan, moeten worden bezorgd aan de werf van de Oost-Indische Compagnie, met een lyst, door ieder inschryver van zodanige goederen onderteekend en accordeerende met het geen by art. 4 is bepaald, op welke lyst niet alleen zal moeten zyn gespecificeerd het bruto gewigt en de juiste meeting en cubicq inhoud van ieder kist, kas of vat, maar ook allen de

cubicvoeten te samen gebragt. Ook zal op ieder kist, kas of vat de brutto wigt moeten genoteerd staan.

Art. 8. Aan de inladers zal by de levering hunner goederen aan de werf gratis worden afgegeven cognossementen in blanco.

Art. 9. In de cognossementen zal uitgedrukt moeten worden :

- de naam van den capitain,
- • • het schip,
- • • den aflader,
- • aan wien de consignatie luid,
- N^o,
- merken,
- getallen der stuks of der maaten en
- benaming der fusten van de ingeladen goederen.

Art. 10. De kisten, kassen en vaatwerken zullen by de Oost-Indische Comp^e worden nagemeeten, ook door dezelve (zulks goedgevonden wordende) gewoogen en, wanneer alles aan de conditien voldoende word bevonden, van wegens de Oost-Indische Comp^e gebrand met zodanig sjap, als dezelve zal goedvinden, vervolgens ten kosten van dezelve na boord getransporteert, zullende alle risico en schadens, van welke natuur of hoe genaamd, zyn voor reekening van de inschryvers.

Art. 11. De Oost-Indische Compagnie behoud aan haar de faculteit om, voor zo veel des noods, zo hier te lande, als in Indie en aan Cabo de Goede Hoop, in presentie van den eigenaar of iemand van zynent wegen of die, aan welke de goederen zyn geconsigneerd, de kisten, kassen en vaatwerken te openen en, contrabande in dezelve bevonden wordende, als dan de geheele party, waartoe behooren, zonder eenige forme van proces te confisqueeren.

Art. 12. Ieder inschryver zal, na dat de inscheping geschied zal zyn, op een daartoe te bepaalen tyd, zyne, als by artikel 8 en 9 vermeld, ingeleverde cognossementen aan het Oost-Indisch Comp^e residentiebuis by den ontfanger der vragtpenningen kunnen afhaalen.

Art. 13. Voor vragt zal moeten worden betaald in proportie van / 180 voor ieder last van 120 cubic voeten na Batavia ;

ook voor dit jaar na Ceylon, Cormandel en Bengalen, indien de Comp^e derwaarts equipeert; en / 150 na Cabo de Goede Hoop, dan wel voor de onderstaande goederen, als:

	Na Batavia, Celon, Corman- delen Bengalen.	Na Cabo de Goede Hoop.
Touwwerk 't last van 4000 R	/ 180:—	/ 150:—
Ankers, yzere 4000 .	. 180:—	. 150:—
Band en staaf-zyer, item staal . . . 4000 .	. 150:—	. 125:—
Loot 4000 .	. 120:—	. 100:—
Smekolen, de hoed van 38 maten 60:—	. 50:—
Metzelsteenen, geele, Friesche klinkers de 1000 p^e	. 24:—	. 20:—
dito moppen in soorten 1000 .	. 45:—	. 3 $\frac{1}{2}$,
Molen en slypsteenen, na sortiment	—	—
Houtwaaren, de 120 vierkante voeten Amsterd.	. 150:—	. 125:—
Masthouten en spieren, de 120 vierkante voeten als boven 180:—	. 150:—
Kisten, kasten en vaatwerk, de vierkante voet Amsterdams —:30	. —:25

Art. 14. De betaaling der vragt zal moeten geschieden by het afhaalen der door den kapitein getekende cognossementen à contant in grof zilvergeld tegens korting van 1 pct., edoch de vragt voor twee lasten of daar boven bedragende, zullen de inlaaders, des begeerende, kunnen volstaan met de betaaling der helft in contant en de wederhelft in promessee, vier maanden na dato van dien op vertooning te voldoen, doch zal in dien gevalle geen korting, noch van de eerste, noch van de laatste helft, valideeren.

Art. 15. Voor de betaaling der vragt zal van Comp^e wegen op de cognossementen worden gequiteerd, alzo buiten dien geen uitlevering op dezelve in Indie of aan Cabo de Goede Hoop zal geschieden.

Art. 16. De zeevaardenden, werkelyk in dienst van de O.I.

Comp^e of op ieder schip, het welk mede met goederen van particulieren op vracht word beladen, bescheiden, zullen gehouden zyn, by inschryving voor te verzendene goederen, zulks door en ten naamen hunner gemagtigdens, woonagtig ter plaatze, alwaar de afscheeping door de Comp^e geschied, te doen, welke gemagtigdens dienvolgens ook als affaaders der goederen by de cognossementen moeten worden bekend gesteld.

Art. 17. En op dat voorsz. uitzendingen met te meerder voordeelige uitzichten en gerustheid zullen kunnen geschieden, is by de O. I. Compagnie goedgevonden en verstaan :

- 1° dat aan alle particulieren vry gegeven word om voor hunne reekening in Indie en Cabo de Goede Hoop allerlei goederen, uitgezondert die, welke de Comp^e aan haar zelve behoud en gespecificeerd zyn by de conditien, op het stuk der retouren vastgesteld, te mogen inkoop en met Comp^e schepen op vracht en recognitie in deeze landen aan te voeren;
- 2° aan de afzenders van particuliere goederen een generaale preferentie tot in cas telling van penningen te Batavia voor het provenu der goederen, aldaar aangebragt, te accorderen, onder expresse voorwaarde nothans, dat aldaar aan de hooge regeering door overtuigende blyken werd bewezen, dat de geoffereerde penningen ter in cas telling zyn geprovenieerd uit particuliere goederen, van hier uitgezonden na den 1^{en} May van dit jaar 1791 en voor dewelke aan de Comp^e vracht is betaald;
- 3° dat al, het geen van Compagnies wegen in Indie mogt worden aangekocht van particulieren, aan hen contant zal worden betaald of in dies plaats, ten keuze van den leverancier, in wissel op Nederland, te betalen drie maanden na zigt;
- 4° dat in Indie en Cabo de Goede Hoop ten sterksten zal worden geinterdicteert en verboden alle invoer van Europische en Americaansche goederen, waaren en koopmanschappen met schepen van vreenude natien; en dat ten dien einde de stipste bevelen na Indie en Cabo de Goede Hoop zullen worden gedepecheert;

- 5° dat voortaan in de plunje-kisten niet anders zal mogen zyn als plunje en, contrarie bevonden wordende, al was het ook, dat de kisten reeds waren gebrand en zelfs aan boord der schepen, alles zal worden geconfisqueert.
- 6° dat aan alle particulieren, dewelke goederen zouden willen verzenden, informatie zal worden gegeven, indien zy zulks verlangen, van zodanige artikelen, dewelke de Comp^e goedvind voor haar zelf te verzenden; eindelyk
- 7° reserveert de Comp^e aan zich deeze conditien in der tyd zodanig te amplieeren en alterceren, als zal nodig vinden. Zie ook 14 Junij 1792.

18 Januarij
10 Februarij *Kennisgave, dat de Regering den handel in
kijnwaden op Timor aan particulieren overliet.*

Word aan alle en een iegelyk by deezen bekend gemaakt, dat in Raade van Indie besloten is de vrye vaart van Batavia en Java na en van Timor aan alle ingezeetenen open te stellen en dat dierhalven alle negotie-goederen, zonder onderscheid, zo Europesche, als Indische, vry aldaar zullen mogen worden ingevoerd en van daar weeder worden vervoerd, alleen uitgezondert de vier fyne speceryen, als: nooten, foely, nagulen en canneel, mitgaders peeper, amfloen, welke niet van de Compagnie of de amfloen-societeit is ingekogt, koffy, catoene-gaarens en Tutucorynse lywaaten, ten zy de laatstgemelde articulen van de Compagnie mogten zyn ingekogt, item kruit, ammunitie en arthillerie-goederen.

Voorts onder deeze conditien, dat van alle goederen by den invoer aldaar zal moeten worden voldaan 6 procento aan thol en voor den uitvoer van het sandelhout één ryksdaalder, van het wax twee ryksdaalders per pikol en voor ieder slaaf drie ryksdaalders, mitgaders voor alle andere goederen 6 procento, met standhouding van de bepaalde gerechtigheid op den invoer van die goederen en slaven alhier; en dat wyders alle naviganten, woonagtig te deezer hoofd-plaatse, Java en Timor, van behoorlyke passen zullen moeten voorzien weezen.

En op dat een ieder van deeze concessie kennis erlange, zal deeze, na gewoone publicatie, behalven in de Nederduitsehe, ook in de Chineesche, Javaansche en Maleitsche taalen worden geaffigeerd, ter plaatze, waar gewoonlyk affixie van placaten en ordonnantien geschied.

13 Januarij. *Last om den handel op de Westersche kantoren (Bengalen, Koromandel, Malabar, Sourate en Sumatra's Westkust) »voor verre het grootste gedeelte »te abandonneeren''.*

Die last was afkomstig van Heeren XVII^{den}.

Ten ernstigste werd verboden open vallende betrekkingen op die kantoren te vervullen.

13 Januarij. *Last op den gouverneur van Java's noord-oost-kust »steeds waakzaam te zyn teegen de verderfelijke invloed van het papendom'' (inlandsche priesters).*

De Regering gelastte zulks »ten einde de rust en vrede »op Java te beter geconserveerd blyve''.

20 Januarij. *Bepaling, dat het uitmodderen der stadsgrachten te Batavia en zekere betaling aan den cipier der burger-boeijen geheel voor rekening van de stads-kas kwamen.*

Is goedgevonden en verstaan te noteeren, dat voor reekening van de stads cassa zal betaald worden het volle bedrag van de ougelden der uitmoddering van de stads-grachten in 1791 ten emporte van rd^s 3813 : 20, het dempen van de vijver aan de Westkant van het casteel en de sloot van Pantjoran daar onder gereekent, waar van de Comp^s anders jaarlijks $\frac{1}{3}$ heeft gedragen, en het bedragen van hetgeen den cipier der burger-

boeien competenteert voor het verstrekte aan de gevangenen voor kost en extra ordinaire ongelden gedurende het jaar 1791, ten emporte van rd^t 1865:24, welke reekening de Comp anders doorgaans in het geheel heeft betaalt, mitsgaders dat het gemeld collegie met de betaling van het een en ander op dien voet zal continueeren, zoo lange de stads cassa daartoe toereikend zal zijn.

24 Januarij. *Examinatie van notariële protocollen.*

Nadien blykt, dat de ordre omtrent de examinatie der prothocollen van de notarissen noch niet met die accuratesse geschied, als behoort, is goedgevonden den Raade van justitie te Batavia te recommandeeren om zulks voor het vervolg te laten geschieden zonder voorafgaande communicatie, dat hetzelfde zal gedaan worden, maar ten minsten tweemaal 's maands of zo dikwyls en op onbepaalde tyden, als hun Achtbare zullen noodzakelyk oordeelen, en daartoe te benoemen een of twee commissarissen, nadat de omstandigheden zulks zullen toelaaten.

En wyders by deese vast te stellen, dat de notarissen, by ontdekking van actens, die niet door hun en de by 't passeeren derzelve present geweest zynde getuigen onderteekend zyn, zullen verbeuren een boete van vyf en twintig ryksdaalders voor ieder zoodanige acte, om gebragt te worden ten voordeele van de leges van welmelde Raade, mitsgaders aan gedagte Raade te demandeeren om te zorgen, dat de commissaris, tot de voormelde examinatie der prothocollen vacceerende, van zyne verrigting en bevinding telkens een exacte aantekening produceert om te kunnen dienen voor den geenen, die zulks na hem verrigt, op dat deese weete, tot hoeverre de examinatie volbragt is.

^{31 Januarij}
^{7 Februarij} *Wijziging van het bepaalde op 15/22 Februarij*
1780 nopens kerkelijke attestatiën.

Ten einde in billyke klagten, zooveel mogelyk, te voorzien is goedgevonden en verstaan de ordre van den 15^{en} February

vyftien ƒ rood zegul lak,
 een half pond potlood en rood aard,
 tien ƒ bindgaren,
 twaalf houte zandkokers,
 twaalf liniaals van $2\frac{1}{2}$ voeten ieder, en
 twaalf loode inktkokers;

te reduceeren tot:

drie boeken imperiaal papier,
 agt riemen groot formaat papier,
 dertig riemen klein formaat papier,
 twaalf vellen hooren perkament,
 zestig bossen ganse schagten,
 vyftien ƒ zegul lak en die uit de leges te laten voldoen, en
 vyf ƒ bindgaren;

mitsgaders die verstrekkings van schryfgereedschappen.
 die tot noch toe uit Comp^a voorraad zyn afgestaan, voortaan,
 zolang de stads cassa het zal kunnen fourneeren, daaruit te
 laten voldoen en ten dien einde den secretaris van hunne
 Eerwaarders jaarlyks toe te leggen rd^a 194, met qualificatie
 aan denzelven om die schryfgereedschappen in te koopen, be-
 reekent in voegen, als volgt:

voor drie boeken imperiaal papier.....	rd ^a	2:—
» een riem groot formaat papier.....	»	6:24,
» » » klein » ».....	»	3:24,
» » vel hooren perkament.....	»	1:12,
» » bos ganse schagten.....	»	—:15,
» » ƒ zegul lak.....	»	2:24,
» » » bindgaren.....	»	—:12.

Zo is goedgevonden en verstaan daar van deese aantee-
 kening te houden en mits dien de afgave van voormelde
 schryfgereedschappen Comp^a weegen voor het vervolg af te
 schaffen.

14 Februarij. *Regeling der emolumenten van den ko-
 lonel, hoofd der militie te Samarang.*

Is goedgevonden en verstaan de emolumenten voor den

colonel en hoofd van de militie te Samarang, Anthony Hamell,
's maands te bepalen op het volgende, als:

10 ² / ₅	ryksdaalders	aan kostgeld,
18	"	" huishuur.
16	kannen	secq wyn,
6	"	azyn, Hollands,
3	"	olyven oly,
50	ponden	booter, Hollands,
10	"	waxkaarsen,
2	vademen	brandhout en het nodige drinkwater.

14 Februarij. *Bezuiniging bij het ambachts-kwartier te Batavia.*

Tot reductie van den omslag in het ambagtskwartier is goedgevonden en verstaan de loodgieters, schilders en glasmakers voor het vervolg te stellen onder het op- en toezigt van den opziender der smeeden en koperslagers.

En om den gemelden omslag nog verder te verkleinen is goedgevonden en verstaan de steenhouwers voor het vervolg te stellen onder het opzicht van den baas der metselaars en de huurlingen van de beeldhouwers winkel af te danken.

Zie ook 24 April 1792.

20 Februarij. *Instructie voor de prauw-voerders, enz.*

Wegens klachten over de onverschilligheid van sommige huurders van prauwen stelde de Regering, met intrekking van het bepaalde op 25 October 1754 en 6 Januarij 1778, de navolgende instructie vast:

Art. 1. Eerstelyk, zullen de geene, die hun met prauwvoeren erneeren, van wat maaksel haare vaartuigen ook zyn en zonder onderscheid of dezelve hun in eigendom toebehooren of dat zy die gehuurt hebben, gehouden zyn agter of op de zyde van hanne vaartuigen een nommer te hebben met de

grootte en charter van dien, op dat een ieder aanstonds wooten mag, hoeveel zo een vaartuig aan lading kan innoemen.

Art. 2. En zig niet moogen verhuuren naar eigen goeddunken en willekeur, zo als dit bevorens is gopractiseerd, in wat wegen of onder wat praetext het ook zoude mogen weezen.

Art. 3. Maar haar eerst moeten aangeeven by de opzienders of commissarissen, die, ten getalle van vyf aangestekel weezende, goede aantekening zullen moeten houden, niet alleen van de naamen der eigenaars en voerders, maar ook van de nummers van alle die vaartuigen.

Art. 4. Van die vyf commissarissen zullen dagelyks by beurten een buiten de boom en een aan de Diets-poort buiten de stad, in expres daar toe gemaakte huisjes, des morgens van zes tot des avonds ten zes uren moeten present zyn, op een boete van vyftig ryksdaalders voor de eerste, één hondert ryksdaalders voor de tweede en de verbeurte van hun ambt voor de derde reise, terwyl een derde zich meede dagelyks aan het huis van hun hoofd zal moeten laten vinden.

Art. 5. Voornoemde commissarissen zullen, zowel als alle de prauwvoerders, staan onder een hoofd, over haar alle door de hooge regeering aan te stellen, en gedagte commissarissen en prauwvoerders zullen van het voorwelde hoofd ontvangen moeten de nodige ordres.

Art. 6. En zullen geene prauwvoerders met genummerde vaartuigen vermogen te leggen op eenige andere plaatsen, in de stad of de voorsteden, als alleen voor deeze commissarissen haare posten of huisjes; en zullen, zodra zy ontlost zyn, zig aanstonds wederom aan de post vervoegen, op poene ieder keer van een ducaton en voor den aubringer één ryksdaalder daarenboven.

Art. 7. Ook zullen dezelve niet vermogen te vaaren, als aan die post, daar zy haar in het boek hebben laten aantekenen, of zo iemand hegeerd aan een andere post te vaaren, dat dezelve gehouden zal weenen te komen, by het

hoefl derzelve en zyn naam te laaten aantekenen, om na gelegenheid van zaken zulks toe te staan of niet.

Art. 8. Item, als een prauw verkogt zoude mogen worden, zullen den kooper en verkooper gehouden zyn zulks zonder tydverzuim aan het gemekte hoofd te kennen te geeven, op poene van tien ryksdaalders, zullende daarenboven gehouden weezen met zulk een vaartuig eens coraal om niet te haalen en te brengen ter plaatze, daar het hoofd hun zulks zal ordonneeren.

Art. 9. De voeders, op wiens naam de prauw staat, zullen gehouden zyn altyd zelfs te vaaren, zonder iemand anders in haar plaatze te stellen, ten waare by ziekte en noodzakelyke absentie en met voorkennisse van de opzienders op verbeurte van ieder reis haar vaartuig met coraal of zand om niet te haalen en te voeren als boven, en bovendien voor den aanbrenger een ropy.

Art. 10. En zullen de voeders den geheelen dag van des morgens ten zes tot elf uren en des namiddags van drie tot zes uren aan de posten en by haare prauwen moeten blyven en niet van daar mogen gaan zonder voorkennisse van de commissarissen, op poene als boven.

Art. 11. Item, wanneer iemands vaartuig by den dach getischt is, zal hy gehouden zyn den huurder te dienen van des morgens ten zes tot des avonds ten zes uren, ten waare hy hem eerder los laat; en zal hy by zyn prauw altyd moeten blyven of daaromtrent, zulks, dat men hem ligtelyk vinden zal mogen, op poene als boven; en by aldien hy by zyn prauw of daaromtrent niet te vinden waare, zodat de huurder daardoor verlet wierde, zal alsdan het hoofd van de absentie des voeders moeten worden kennisse gegeeven, dewelke in zulk een geval gehouden zal zyn een voerder van een andere prauw daarop te stellen, die ook het salaris zal genieten, even of de goederen in zyn vaartuig geladen wierden, mits teffens voor de lading respondeerende.

Art. 12. Ook zal niemand van alle de aan de posten leggende prauwvoerders vermogen eenigen togten of vragten

te weigeren, onder wat praetext het ook zoude mogen weezen, op poene van een prauw met coraal of zand om niet te haalen, ten behoeve als vooren.

Art. 15. Dezelve prauwvoerders word ook scherpeelyk verboden zich te laten omkooopen om eenige goederen in stilte, hoedanig of welk het ook zoude mogen weezen, van buiten na binnen, dan wel van binnen na buiten of elders te vervoeren, maar zy zullen daar en tegen gehouden weezen, daar toe aangezigt wordende, hunne respective opzienders daar van kennis te geeven.

Art. 14. Echter zal het hun vry staan op de rhee de of elders iets op vragt in te neemen, mits dat de betalinge gedaan worde aan den opzigter en de ontlading niet geschiede, zonder dat denzelve zulks zal hebben toegestaan, op poene, dat zy met hunne prauwen zesmaal coraal zullen moeten haalen en verbeurte van één ryksdaalder voor den aanbrenger.

Art. 15. Dog die geene, die met haare prauwen niet op vragt vaaren willen, zullen gehouden zyn haar maandelyks te voorzien van behoorlyke certificaten van het hoofd, in deezen gemeld, ten einde dezelve in het passeeren en repasseeren van de voormelde posten aan de opzienders te vertoonen en haare ladingen te laten aanteekenen, zonder daar voor iets aan de commissarissen te betaalen, op poene als boven.

Art. 16. Welke vaartuigen niet wederom op vragt moogen vaaren, zonder dat den voerder en eigenaar van dien zich alvorens aan het zelfde hoofd aangegeeven en denzelve ook, na bevinding van zaaken, zyn certificaat weeder ingetrokken zal hebben; en zal gemeld hoofd hier van goede aanteekening moeten houden.

Art. 17. Ook zullen deeze vaartuigen, onder wat naamen praetext het ook zoude moge weezen, geen goed of volk mogen inneemen omme zulks voor geld naar eenige plaatsen te brengen of te voeren, op een boete van vyftien ryksdaalders ieder reis en voor den aanbrenger een ducaton.

Art. 18. Werdende den eigenaaren deezer vaartuigen wel expres en scherpeelyk geinterdicieerd eenige andere manschappen

of volk dan de voerders, die op het vaartuig bekend staan te behooren, van deeze plaatzen meede te neemen of te vervoeren, het zy vrye luiden ofte slaaven, het zy dat de eigenaar de namen en qualiteit deezer perzoonen heeft bekend gemaakt en daar van een pas heeft laten opmaaken by den sabandhaar en het hoofd in deezen, om die aan de posten en daar het gerequireerd word te vertoonen, welke pas by het te rug keeren van het vaartuig wederom afgegeeven zal worden aan de commissarissen van haar post, met aangeeving van de perzoonen, die weeder terug gekomen en aldaar gebleeven zyn, op poene als boven.

Art. 19. Ende, by aldien in deeze vaartuigen op Bantam, Crawang of andere plaatzen, het zy voor de Edele Compagnie, dan iemand anders, goederen of volk ter overvoer word ingeladen, zo zullen zy daar van gelyk andere prauwvoerders het vragloon genieten, mits dat zy by haar arrivement alhier zulks aanstonds aan den commissaris van haar post bekend maken.

Art. 20. Ook zullen de eigenaars voor haar huurders en slaaven moeten instaan omme de ingelaadene goederen, die buiten ongeluk van weer of wind absent komen te geraaken, te vergoeden.

Art. 21. En, by aldien bevonden word, dat zy zich tot eenige smokkelhandel hebben laten gebruiken, zo zullen zy, zonder conniventie en naar exigentie van zaken, aan den lyve gestraft werden.

Art. 22. En zo wanneer in dit geval kan aangetoond werden, dat den eigenaar kennis daar van heeft, zo zal tegens denzelfen nog zwaarder worden geprocedeert.

Art. 23. Voorts zal het de gemelde prauwvoerders geenzints vry staan zo veel geld te bedingen, als hun goed dunkt, van de geene, die haar van nooden hebben, maar zy zullen moeten te vreden zyn met het geen haar tot een vast vragloon is toegelegd, zodanig als het zelve hier agter specifiek zal worden aangewezen.

Art. 24. Alle welke gespecificeerde vraglooenen by de commissarissen, ieder aan haar post, zullen werden betaald

terstond met het afvaaren der prauwen; en zullen deeze penningen zo lang onder berusting van voormelde commissarissen moeten blyven, tot dat de prauw wederom te rugge gekomen is en aan de post legt.

Art. 25. En, by aklien bevonden mogte worden, dat deeze commissarissen zig daar omtrent te buiten gegaan en den huurder meerder afgenomen of den prauwvoerder bekort hadden, zo zullen dezelve verbeuren voor de eerste maal 50 ryksdaalders, voor de tweede maal 100 ryksdaalders en voor de derde maal arbitrayk gecorrigeert worden, met cassatie van hunne beliening.

Art. 26. Dierhalven en by aldien iemand, teegens den inhoud van deeze ordonnantie bejegent zynde, zig adresseert aan het hoofd derzelve, zo zal het geene hem te veel afgenoomen of te weinig uitgekeerd is, door voormelde hoofd gerembourseerd en den overtreeder promptlyk gecorrigeert worden.

Art 27. Wyders zullen de opzienders goede aantekening moeten houden, aan wien de vaartuigen van dag tot dag werden verhuurt, waar meede afgeladen en werwaarts dezelve vertrokken, als ook wanneer weder te rugge gekomen zyn.

Art. 28. En zullen ten dien einde alle de prauwvoerders, zo wel die met certificaten, als die op vragt vaaren, ieder een boekje hebben, geteekend door het hoofd in deezen, waar inne de nommer en de groote van het vaartuig, mitsgaders de naam van den eigenaar bekend staat, ten einde de commissarissen daar in de aantekening zullen moeten houden van de dagen uree aan wie, waar meede afgevaaren, werwaarts de prauw vertrekt en wat geld daar voor moet betaald worden; en zullen geene genommerde vaartuigen ergens mogen leggen, waar het ook zy, zonder haare nommers aan en haare boekjes in het vaartuig te hebben, op poene van ieder reis vyf ryksdaalders en één ryksdaalder voor den aanbrenger te verbeuren.

Art. 29. En, by aldien prauwen in de stad ofte voorsteeden naar hunne lading moeten wagten, dan wel niet ontlost worden, zo zullen de voerders zulks des avonds voor zes en des

morgens voor zeeven uren aan den commissaris van haare post bekend maaken op poene voorschreeven; en zullen voormelde commissarissen als dan daar van op nieuw aanteekening houden als boven.

Art. 30. Item zullen mede de voerders, als zy van de post eens afgestookten zyn, nog als zy van de rhee of elders te rugge koomen, niet vermoogen ergens aan te leggen om eenige passanten, die daar in of uit willen zyn, in te neemen of aan de wal te zetten, op poene als boven.

Art. 31. En, zo wanneer een prauw moet vertimmerd worden of dat den eigenaar dood, ziek of absent is, zo dat die prauw niet gebruikt kan worden, zo zal den eigenaar of die hem eigend, die prauw niet van de post mogen neemen, nog op een andere plaats voeren, als met voorkennis van de commissarissen; en zal dan dit vaartuig niet wederom mogen vaaren, voor en al eer den eigenaar zig eerst wederom aan dezelve post heeft aangegeeven, op poene als boven; en zullen voormelde commissarissen daar van accurate aanteekening moeten houden.

Art. 32. Werdende wyders aan gecommiteerde leeden van Scheepenen en beide officieren van justitie, die jaarlyks by de monstering der prauwen present zyn ten overstaan van het hoofd, in deezen gemeld, gedeforeerd gelaten by die gelegenheid de prauwen te examineeren en de geene, die bevonden worden oud en afgevaaren te zyn, af te keuren en niet meer op vracht te laten vaaren.

Art. 33. Voorts zullen alle deeze genommerde vaartuigen in 4 classen verdeelt worden; en zullen de voerders, die op vracht vaaren, te vreden moeten zyn met het onderstaande salaris;

dat een of twee personen, met of zonder kooi-goed en plunderagie na of van de rhee de willende vaaren, daar voor betalen 15 stuivers;

met drie tot vier personen, yder of hoofd voor hoofd 6 stuivers;

en voor alle meerdere of met goederen geladen, als:

PLAATSSEN.	1 ^{ste} classe van 1 coyang.	2 ^{de} classe van 2 coyangs.	3 ^{de} classe van 3 en 4 coyangs.	4 ^{de} classe van 6 en 7 coyangs.
	Rd.	Rd.	Rd.	Rd.
Naar de rheedee.....	—:24	—:36	1:12	2:—
Om de West, als:				
Na de Fluit.....	—:24	—:36	1:12	2:—
Onrust en de eilanden daar omtrend.	—:36	1: 6	2:—	3:—
Tangerang of de Qual.....	1:—	1:36	3:—	4:—
Cartapan, Soengitoe of Tanjongkait..	1:30	2:12	3:24	5:—
Bantam.....	3:—	4:36	7:—	9:—
Om de Oost als:				
Ansjol.....	—:24	—:36	1:12	2:—
Tanjongpriok en de kleine Maronde..	—:36	1: 6	2:—	3:—
Edam en de groote Maronde.....	1:—	1:24	3:—	4:—
Bacassy.....	1:12	1:42	3:12	4:24
Crawang.....	1:30	2:12	3:24	5:—
In de rivier dienst doende of in de stad iets overbrengende, 't zy eens of meer.				
<i>Om de Oost:</i>				
Van de eerste dwarsbrug van Angiol tot aan de drie bruggen, rivier vraagt....	—:18	—:24	—:42	1:12
En verder op tot aan de tol brug van Angiol, rhee vraagt.....	—:24	—:36	1:12	2:—
Van de Kroone gragt en daar boven, rivier vraagt.....	—:18	—:24	—:42	1:12
Van de brug Pisang-batoe tot aan de post Dwars in den Weg op Sonthaar, rhee vraagt	—:24	—:36	1:12	2:—
De rivier langs de Jaccatrase weg van de eerste brug tot aan de brug van cam- pong Goenoeng, rivier vraagt.....	—:18	—:24	—:42	1:12
Langs de groote rivier agter de Jacatrasche weg van goenoeng Karang of eerste brug				

PLAATSSEN.	1 ^{ste} classe van 1 coyang.	2 ^{de} classe van 2 coyangs.	3 ^{de} classe van 3 en 4 coyangs.	4 ^{de} classe van 5 en 7 coyangs.
	Rd.	Rd.	Rd.	Rd.
op Jacatra tot aan de 1 ^{ste} brug over de voorsz. rivier of vierde tuin, voor heen bewoond door d'Edele heer Fockens, rivier vragt.....	—:18	—:24	—:42	1:12
Langs gemelde rivier verder tot de groote tuin met de valbrug, rhee vragt.....	—:24	—:36	1:12	2:—
De gewezene tuin van den commissaris of oude commissariaat, Sentiong genaamd, tot Goenoeng Sarie, Onrust vragt.....	—:36	1: 6	2:—	3:—
Tot aan de nieuwe inlandsche wagt by de brug op de Manga besaar en daar boven, rhee vragt.....	—:24	—:36	1:12	2:—
De rivier agter de kruit molen, rivier vragt	—:18	—:24	—:42	1:12
Na Ryswyk tot de brug van Tana-abang, Onrust vragt.....	—:36	1: 6	2:—	3:—
<i>Om de West:</i>				
Tot aan de tweede brug op de weg na de Fluit, rivier vragt.....	—:18	—:24	—:42	1:12
Van de Campong Baroe tot de drie bruggen buiten de Utrechtse poort, rivier vragt...	—:18	—:24	—:42	1:12
Verder op, rhee vragt.....	—:24	—:36	1:12	2:—
Het einde van de Amanus gragt, Onrust vragt.....	—:36	1: 6	2:—	3:—
Tot de post Vyfhoek en verder op tot de twee bruggen van Ankee, rhee vragt.	—:24	—:36	1:12	2:—
Van Soetendaal tot op de post de Zeeven- boek en verder op tot de tof brug en van gemelde twee bruggen tot Tanjong-grogol en verder tot de post de Ketting, Onrust vragt	—:36	1: 6	2:—	3:—

PLAATSEN.	1 ^{ste} classe van 1 coyang.	2 ^{de} classe van 2 coyangs.	3 ^{de} classe van 3 en 4 coyangs.	4 ^{de} classe van 5 en 7 coyangs.
	Rd.	Rd.	Rd.	Rd.
Tot Tjikaring, Edams vragt.....	1:—	1:24	3:—	4:—
Tot de kalk-branderyen langs de rivier Crocot en daar boven, rivier vragt.....	—:18	—:24	—:42	1:12
Patojo of agter de thuin van de heer Weyerman en daar omtrend, rhee vragt..	—:24	—:36	1:12	2:—
Item voor het leeg of stil leggen, ieder dag.....	—:15	—:18	—:24	—:36

Art. 34. Het voorsz. salaris zal dubbeld worden genoten, als een vragt naar de scheepen ter rhee de of de eilanden gebracht en van daar een nieuwe vragt naar de wal getransporteerd word; en zulks zal ingelyker voegen in de rivieren omtrent alle dubbelde vragten moeten plaats hebben.

Art. 35. Voor de prauwen, die des middags na de klokke een uur aan boord van de scheepen ter rhee de en na drie uren op de eilanden blyven, zal een legdag in reekening mogen gebracht worden, boven het gewoone salaris.

Art. 36. Alle de voorsz. salarissen zullen moeten worden betaald in zilvere specie.

Art. 37. En, zo wanneer iemand by de opzienders een prauw heeft laten aanteekenen om goederen te haalen en naderhand deeze prauw niet bevragt of in het geheel niet gebruikt, dezelve zal niet te min gehouden weezen aan den prauwvoerder te betalen een dag huur of een stads vragt, moerende als dan den prauwvoerder met zyn prauw den geheelen dag ten dienste van den huurder vacceeren, zo verre dezelve zulks vereischt, dog zo de prauw aanstonds weederom komt, zal de huurder met de helfte van een stads vragt te betalen kunnen volstaan.

Art. 38. En zullen de huurders gehouden zyn de prauwen

ten spoedigste te laden, op dat dezelve voor negen uren des morgens en voor zes uren des avonds buiten de boem kunnen zyn; want, by aldien door toedoen van den huurder (en anders niet) door de pachters of iemand anders aangehouden en langer opgehouden werd, zo zal den huurder boven de vrugt nog aan den voerder moeten betalen een stads vrugt, te weeten 't geen voor het leeg of stil leggen gesteld is.

Art. 39. Waar en teegen alle prauwen, die na de rheede of elders na buiten goederen moeten brengen en dierhalven binnen de stad gerequireerd werden om de ladingen af te haalen en in te neemen, gehouden zyn zullen des agtermiddags of voor ses uren des avonds voor de wonningen der huurders te schieten, zonder daar voor iets te praetendeeren.

Art. 40. Ook zullen alle de prauwvoerders, die des avonds na de rheede dan wel elders vertrekken, voor ses uren by haare bestemde posten moeten zyn en, naar dat dezelve door den commissaris zyn aangeteekend, praecies met de klok van ses uren door gemelde commissarissen werden afgedepesheert, welke prauwvoerders als dan geen perzoonen meer mogen inneemen, als bekend staat; en zullen des morgens, dan wel zo dra zy terug gekomen zyn, zig aanstonds aangeeven, op poene, dat hunne prauwen drie vragten coraal zullen moeten aanbrengen; en een dncaton zal gegeven en door haar betaald worden voor den aanbrengrer daar en boven.

Art. 41. Ook zullen de commissarissen met voorkennis van hun hoofd alle avonden eenige bekende en bekwame prauwvoerders met haare prauwen doen aanleggen en opteekenen om de verloegene zeevaarnde Europeezen met ordre te dienen en aan boord te brengen, mits dat zy des morgens van het voorgevallene aanteekening doen laaten, op poene als boven; en zal zig niemand der prauwvoerders onderstaan iemand des avonds aan boord te brengen, als deeze bovengenoemde, op verbeurte van het vaartuig en de helfte voor den aanbrengrer.

Art. 42. Het hoofd en opzienders der prauwvoerders worden uitdrukkelyk belast opletende te zyn, dat de prauwen,

die na de rheede met goederen, dan wel om ladingen worden gezonden, niet buiten noodzakelykheid onverrigter zake terug keeren; dog wanneer het gebeurd, dat gemelde prauwen niet kunnen gelost of geladen worden of door harde winden en zee het niet langer op zyde der scheepen kunnen houden en dus genoodzaakt zyn vrugteloos terug te keeren, in welk geval (en anders niet) die prauwen wel de volle vragt verdient hebben, maar zal van de opzichters niets meer in rekening gebracht worden, alvorens die prauw wederom of met die ladinge naar de rheede word gezonden, tenzy langer als een etmaal die prauw in de rivier werd aangehouden, wanneer een stads vragt voor het stilleggen in reekening zal mogen gebracht worden.

Art. 43. Het hoofd der prauwvoerders zal gehouden zyn dagelyks in de huisjes der opzienders by de veeren te koomen en toezigt hebben, dat de opzienders present zyn en hunne aantekening, zowel in de prauweboekjes, als de registers behoortlyk houden, en zal, zowel als de opzichters, aanspreekelyk zyn voor alle de fraudes en disordres, welke aan de veeren gepleegd worden, zullende egter ieder week die opzichter, welke het zyn beurt is geweest dat veer te bedienen, gehouden zyn een geteekende notitie van alles, wat aan zyn veer is voorgevallen, aan het hoofd der prauwvoerders over te geeven.

Art. 44. Ook zal het de opzienders, nog het hoofd der prauwvoerders niet vry staan, welke prauwen zy willen laten vaaren, maar dat zal beurtelings moeten geschieden, om den eenen niet altoos de vragten te laten verdienen en den andere stil te laten leggen tot groot nadeel der eigenaars dier vaartuigen.

Art. 45. De opzichters zullen zich niet vermogen van hunne posten of veeren, alwaar zy de wagt hebben, te absenteeren of noodhulpen in hunne plaatzen te stellen, dog wanneer een van hun, wiens beurt het was, mogte ziek worden en anders niet, zo zal het hoofd der prauwvoerders den aan de beurt leggende opzichter om aan dat veer dienst te doen in den zieken zyn plaats stellen, mits daarvoor genietende de helfte van het ordinaire salaris, blyvende de andere helfte

voor den zieken; dog indien 'er meer van de opzichters mogten ziek zyn, zodat de posten niet bezet konden worden, zo zal hun een noodhulp toegevoegd worden door den heer praesident van het collegie van Scheepenen, gelyk deeze zaak aan dat collegie als van ouds gedemandeert blyft.

Art. 46. Het hoofd en deeze commissarissen zullen tot salaris genieten, van de na de rheede, de Fluit, Ansjol en in de stad en voorsteeden vaarende, item stil leggende en in de rivieren gebruikt wordende prauwen, van ieder vragt:

van de eerste classe.....	1 stuiver,
» » tweede »	2 stuivers,
» » derde »	3 » ,
» » vierde »	4 » ,

dog van diegeenen, die meer geld verdienen, zullen zy eens zoveel aan salaris genieten.

Welk dagelyks inkomen of salaris by den andere zal gelegd, weekelyks aan het hoofd verandwoord en alle maanden verdeelt worden, te weeten de eene helfte voor het hoofd en de andere helfte voor de commissarissen, onder haar in gelyke portien te verdeelen.

Art. 47 Wel verstaande dit alles voor de goede mousson, dat is van primo April tot ultimo November, maar in de quade mousson, gerekend van primo December tot ultimo Maart, zullen de prauwvoeders de helfte meer aan vragtloon en dus het hoofd en de commissarissen ook de helfte meer aan salaris genieten.

Art. 48. En ten einde deeze commissarissen en prauwvoeders te beeter in haar devoir en schuldige pligt gehouden mogen worden, zo zullen de eerste, zoverre het deeze instructie betreft, staan onder den officier tot correctie, denwelke daar in de simplici en de plano, zonder forme van proces, zal disponeeren, zoals de officieren gequalificeerd zyn in ordinaire zaaken van justitie; dog daarboven loopende, moet de zaak voor Scheepenen gebragt en behandeld worden tot suspens, cassatie, enz. naar exigentie van zaaken, dog indien een der prauwvoeders by overtreding der ordonnantie in een boete vervalt of

dezelve verdient in het blok gesloten te worden, zal het hoofd der prauwvoerders hetzelfde mogen doen in het blok van den bailluw of landdrost, mits daarvan terstond kennis geëvende aan den heer praesident van Scheepenen, bailluw of landdrost.

Art. 49. Zullende het hoofd der prauwvoerders maandelijks aan den heer praesident van Scheepenen moeten overgeëven een schriftelyk rapport, zo van de fugeerende onder-commissarissen, als van de prauwen, die geëvaaren hebben, en de boetens, die verbeurt zyn.

Art. 50. Waanneer de Compagnie prauwen ter afscheep van goederen nodig heeft, zal dezelve terstond moeten geholpen worden, in praeferentie voor alle particulieren.

Art. 51. En zullen alle de in deeze instructie gestelde geld-boetens, behalven datgeene, dat voor de aanbengers is bepaald, de eene helfte voor de stads kassa en de andere helfte voor het hoofd der prauwvoerders zyn vervallen, aan denwelke boven het ordinaire salaris van alle de genummerde en op vragt vaarende aan de veeren leggende prauwen, maar geene andere, alle jaaren eens zal betaald worden een ryksdaalder tot onderhoud van de lootzen, die tot berging der zeilen en maaten zeer noodzaakelyk zyn.

Art. 52. Gelyk almeede het hoofd der prauwvoerders tot bekostiging van de nodige boeken, papieren en verdere comptoir-behoefstens, mitsgaders voor zyne moeite, zal hebben te genieten, voor de aantekening van den verkoop der vaartuigen, van ioder een stuiver per rykedaalder, mits hy aan de kopers daarvan een bewys suppediteert; voor het verleenen van een pas, waarvoor den sabandhaar gemeenlyk 12 stuivers geniet, zal aan denzelven niet meer als 6 stuivers betaald worden, mits door het hoofd meede, dog voor niet geteekend werdende: voor de overteekening van post zal voortaan niets betaald worden en ook meede niet voor de certificatie.

Art. 53. Het hoofd der prauwvoerders zal by zyne aanstelling de volgende eed moeten doen :

•Ik beloove en zweere, dat ik den Staat der Vereenigde

Nederlanden, zyne doortugtige hoogheid, den heer Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder, Capitein Generaal en Admiraal van de Unie, nevens de heeren Bewindhebberen van de generaale geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie, mitsgaders den heer Gouverneur Generaal en de Raaden van Indiën, alsook heeren Scheepenen deezer steede, gehouw en getrouw zal weezen; dat ik myn dienst als hoofd der prauwvoerders met de uitterste naauwkeurigheid, my mogelyk, zal waarneemen, my aan geene knevelaryen omtrend 't verhuuren der prauwen zal schuldig maaken en ook zorgen, dat zulks niet door de opzichters geschied.

En my stiptelyk te gedragen aan de instructien en orders, op dat ampt beraamt of nog te beraamen, en my wyders daar in te gedragen, gelyk een eerlyk man betaamt.

Zo waarlyk helpe my God Almagtig.

Zie ook 1 Mei 1798.

6 Maart. *Regeling der uitbetaling van tractementen aan genie-officieren.*

Het opper-hoofd van het generale soldy-comptoir elucidatie verzogt hebbende, hoedanig zig te moeten gedragen by het verhandelen in de soldy-boeken omtrent de door de Heeren Meesters aan de capitains der ingenieurs, ingevolge hoogstderzelve missive van den 11^{en} December 1790 § 283 toegelegde rd^s 100 per maand, in steede van hunne anders gewonnen gage van f 80, en de overige, tot het departement van de genie behorende officieren na proportie, wyl by de soldy-boeken de rekeningen niet in ryksdaalders, maar in florynen gehouden worden, en zonder een algemeen voorschrift veel abuisen op de buiten comptoiren te verwagten waren; zo is goedgevonden en verstaan gedagt opperhoofd te qualificeeren om de rekeningen van voormelde captains als ook die der mindere officieren zonder geldsommen by de logie-boeken te laten voortloopen en daarby te noteeren, dat de gagen of het in dies plaats toegelegd douceur han uit 's Comp^s cassa op ordonnantie verstrekt

worden en mitsdien den heer Directeur Generaal te verzoeken en qualificeeren om de afgave van het voorsz. douceur te laten geschieden in dier voegen, als geschied omtrent het toegezogde douceur aan de leeden in den Raad van justitie deezes casteels.

13 Maart. *Bepaling, dat de Aria van Tangerang verplicht was, even als »van ouds», dagelijks 22 hoerendienstpligtigen te leveren ten behoeve van de benteng aldaar, alsmede manschappen en paarden tot het »nu en dan» overbrengen van brieven, enz. naar Bantam.*

De hoerendienstpligtigen, die voor hunnen arbeid »weinig »of niets» genoten, waren meestal »ziekelyk of zelfs gebrekkig» en liepen dan ook »by de minste straffe behandeling» weg. De paarden werden zonder eenige betaling uit de kampong's gerequireerd.

16 Maart. *Vervallen-verklaring ten behoeve van de bank-courant en bank van leening van »voorjarige »bankbrieven, welke niet ter confrontatie» waren vertoond.*

Deze bedroegen niet minder dan 11,875 rijksdaalders, maar van dat bedrag moesten afgetrokken worden »sodanige bank-certificaten van rd^s 10, welke eenelyk dienen ten bewyze, dat »men een reekening by de bank-boeken heeft en waar »van de participanten hier nog aanwezig zyn».

Het vorenstaande is bly geheim besluit vastgesteld.

Zie ook 1 Februarij 1791.

^{27 Maart}
^{17 April} Vernieuwing van het bepaalde op 21 April 1747
nopens Bataviasche ropijen.

In aanmerking genomen zynde, dat volgens opgave van den groot-winkelier de gemeene man swarigheid maakte de Bataviasche zilvere ropyen van 1748 en 1749 evenals de overige te ontvangen, wyl de Chinesche wisselaars weigeren deselve tegen 30 stuivers te accepteren; zo is goedgevonden en

verstaan het geaffigeerd biljet betrekkelijk de gangbaar verklaring van gedagte ropyen te renoveeren, met deese byvoeging, dat, ofschoon ongecarteld zyn, deselve egter voor goet werden verklaard en ook als zodanig in 's Comp^e cassa zullen worden geaccepteerd en weder uitgegeven.

Zie ook 17 Februarlj 1747.

5 April. *Overname door de Regering van den oudgecommitteerde tot en over de zaken van den inlander, W. V. Helvetius van Riemsdyk, van de schulden, door inlandsche hoofden bij laatstgenoemden gemaakt.*

Na deliberatie over de door den gecommiteerde, Engelhard, gedane declaratie, dat hy in de presente, geldeloose gesteldheid der colonie geene mogelykheid zag om de schulden der regenten van van Riemsdyk over te neemen en teffens de nodige penningen tot de vooruit verstrekking, die in de maanden April, May en Juny tot den inkoop van de coffy zoude moeten worden gedaen, te bekomen; en in overweeging genoomen zynde, dat de Comp^e steeds een aanzienlyk capitaal aan papiergeld in haare kasse renteloos heeft liggen; dat men met sekerheid stellen mag, dat de achterstallen der regenten door de toeneemende koffy-cultuure in der tyd, de een vroeger als de andere, zullen geliquideert worden; en dat, wanneer de Compagnie van de aanbieding van gedagte, Engelhard, om de schulden in zeeven jaaren te zullen afleggen gebruik maakt, daardoor zonder eenige risico gelegenheid zal zyn een aanzienlyke som papiere geld met voordeel te employeeren, behalven dat daardoor ook de gemeente, uit hoofde van het gebrek aan geld in de colonie, een groot gerief zoude toegebracht worden; zo is dierhalven goedgevonden en verstaan die schulden, ten emporte van rd^e 130214 of zoveel deselve onder ultimo December 1791 hebben bedragen, alsnu voor rekening van de Compagnie van gedagte van Riemsdyk over te neemen en te laten voldoen in papiere geld, doch den gecommiteerde, Engelhard, teffens te verpligten om dit ca-

pitaal in zeeven termynen of in zeeven jaaren af te leggen en dus van het eerste termyn, hetwelk onder ultimo Maart 1795 staat te verschynen, rd^s 18602 tot vermindering van het voorschreeven montant in Comp^e cassa te brengen.

En naardien het door meermelde gecommiteerde, Engelhard, gelane voorstel om een gedeelte van de renten, welke van voorschreeven capitaal betaald zullen worden, te laten brengen in faveur van die regentschappen, welke het zwaarste met schulden beladen zyn, van een goed gevolg zyn kan en de Comp^e met het genot van $\frac{3}{8}$ percent renten op een capitaal, dat anders renteloos zoude moeten blyven leggen, genoeg neemen kan, zo is wyders goedgevonden en verstaan van de renten, welke de voorschreeven somma van rd^s 130214 à $\frac{1}{2}$ percent 's maands zal komen af te werpen, ten faveure van de Compagnie te brengen $\frac{3}{8}$ percent en het overige $\frac{1}{8}$ percent te laten komen ten voordeele der schulden van de regentschappen Sumadang, Adiarsa en Pamanoekan.

5 April. *Last op de inlandsche commandanten te Batavia zelve te voorzien in het onderkoud der wachthuizen (gardoe) aldaar.*

5 April. *Vaststelling van de agio op zilver geld.*

De agio op het papier van crediet by verwisseling tegen contanten is goedgevonden en verstaan, volgens de den 6^{en} September 1791 gemaakte schikking, voor den tyd van 6 maanden te bepalen op 15 percent, gerekend van primo Maart tot ultimo Augustus naastkomende.

10 April. *Last om, des vereischt, »alle hulp en adis-sientie» te verleenen aan twee Fransche schepen, uitgezonden om den Franschen reiziger, de la Peyrouse, op te sporen.*

Deze last is afkomstig van de Staten Generaal, waaraan Heeren XVII toevoegden, dat, indien de bewuste schepen

eenig ander doel beoogden, de Indische Regering »in zodanig geval de ordres en reglementen der Maatschappy» moest handhaven.

13 April. *Voorschrift voor de Chinezen te Batavia nopens hunnen handel met de opvarenden van Chinese jonken.*

Ten einde de anachodas der Eimuische jonken in staat te stellen hunne terugreise in tyds aan te neemen en niet verplicht te zyn alhier langer dan de bepaalde tyd te vertoeven, hetwelk seedert eenige jaaren veel al is veroorzaakt door wanbetaling van de handelaars, aan welke zy hunne goederen alhier verkogt hebben, is goedgevonden en verstaan den capitain en de luitenants der Chineesche natie alhier te gelasten om de ingezetenen hunne natie, die gewoon zyn met de jonklieden handel te dryven, van wegen deese regeering aan te kondigen, dat zy verplicht zullen zyn de door hen van gedagte anachodas gekogte goederen aan dezelve jaarlyks voor medio Juny te betalen, mitsgaders de jonklieden meede te waarschouwen voorzigtig te zyn in het verkoopen hunner goederen op zyn tyd en toe te zien, dat zulks niet geschied aan Chineezen, die alhier niet gezeeten zyn.

13 April. *Voorschrift nopens het repareren van vaartuigen.*

Is goedgevonden en verstaan om met meerder evidentie dan thans te kunnen supponeeren, dat de vaartuigen op de equipagiewerf behoorlyk worden voorzien, voor het vervolg den baas der scheeps-timmerlieden op de equipagiewerf te ordonneeren om geen vaartuigen, hoe ook genaamt, na gedaane reparatie van de helling te laten afloopen buiten voorafgaand, schriftelyk consent van de commissarissen opzichters van de equipagiewerf, ten einde alvorens op de door hun Edelens daartoe te geven orders, ten overstaan van den commandeur

en opper-equipagiemeester te kunnen worden nagegaan, of de reparatie behoorlyk geschied is en of het ter reparatie van die vaartuigen opgebragte werkelyk daaraan is verbruikt geworden.

24 April. Bepalingen nopens de generale secretarie te Batavia.

De Regering vond goed: voor het vervolg vast te stellen, dat de marginalist ook tevens zyn zal realist der resolutien en besoignes;

in steede van de 400 rd^s, die tot nog toe jaarlyks ter distributie onder de ter generaale secretary bescheidene klerken aan den eersten gezworeen klerk uit 's Comp^s cassa verstrekt zyn geworden, jaarlyks voor een praemie te bepalen eene somma van rd^s 2000 en de verdeeling van die somma, zo onder de kooplieden, gezworeen als andere klerken, na mate van den betoonden eiver in de nakoming hunner pligten, te laten geschieden door den eersten secretaris deser regeering, na voorgaande approbatie van den heer Gouverneur Generaal."

Zie ook 30 Januarij 1796.

24 April. Instructie voor de klerken, gezworeen klerken, archivarii en verdere onder-kooplieden ter generale secretarie.

De wijzigingen in deze instructiën, vergeleken met die, vastgesteld op 30 Maart 1784, zijn de volgende:

Instructie voor de klerken:

Art. 4 luidt: het gewoone uur om naar huis te gaan, wanneer 'er geen vergadering is, word bepaald des voormiddags te elf uuren en des namiddags te zes uuren, uitgezondert voor de geene, die de weekelyksche oppas hebben.

Art. 5 luidt: die de weekelyksche oppas hebben, mogen niet van het comptoir gaan zonder voorkennis van den gezworeen klerk van de wagt en moeten ook op Sondag, zo voor, als nademiddag, op de hier voren bepaalde uuren praesent zyn.

Art. 6 (oud) vervalt.

Art. 6 nieuw (7 oud) luidt: die na half agt uren des morgens en na vier uren des namiddags op het comptoir komt, zal verbeuren vier-en-twintig stuivers.

Art. 7 nieuw (8 oud). »Vyf uren», lees: zes uren. — »Twee stuivers», lees: 24 stuivers. — »Een schelling» lees: een rijksdaalder.

Art. 8. Die een halven dag weg blyft zonder permissie, verbeurt twee ropyen voor de eerste reis, voor de tweede reis drie ropyen en zal voor de derde reis zodanig gecorrigeert worden, als bevonden zal worden noodzakelyk te weezen.

Art. 9. Die een gantschen dag verzuimt, zal voor de eerste reis verbeuren twee ryksdaalders, voor de tweede reis drie ryksdaalders en zal voor de derde reis meede zodanig gecorrigeert worden, als noodzakelyk zal worden geoordeeld.

Art. 10. Die twee dagen of langer zonder permissie, gezond ynde, van het comptoir blyft, verbeurt niet alleen een heele maand kostgeld, maar zal boven dien, op ordre van den heer Gouverneur Generaal, aan de hoofdwagt gebragt en aldaar enige daagen geplaatst worden, mitsgaders vervolgens een gevoelige correctie ondergaan of, na bevinding van zaaken, es morgens van zeeven tot tien uren en des namiddags van vier tot zes uren op schildwagt moeten staan.

Art. 11, nieuw = art. 13, oud.

Instructie voor de gezworen klerken.

Art. 1. »Drie uren», lees: vier uren. — »Vyf uren», lees: zes uren.

Art. 4. Aan het slot is toegevoegd: zullende by geene papieren vermogen af te geeven dan op een onderteekend briefje, dat by het terug bezorgen der papieren zal moeten weeder gegeeven worden; voorts zal hy ook moeten letten, dat de klerken ter bepaalde tyd op het comptoir komen, en daar van en van de absentie distincte aantekening houden om by het einde van zyn wagt opgave aan den eersten gezworen klerk te kunnen doen.

Art. 9. »Aan zyn hoog Edelheid goet te vinden» is vervangen door: aan den eersten secretaris der hooge Regeering,

ten einde de schuldige dies wegens een gepaste correctie onderga, terwyl, ingevalle zulks van geen effect bevonden word, daar van door gelagte secretaris zal moeten keunis gegeven worden aan den heer Gouverneur Generaal om daarop hoogst deszelfs goedvinden te verneemen.

Instructie voor de archivarii en verdere onder-kooplieden.

Art. 1. »De beide archivariissen», lees: de beide archivariissen, den marginalist en korte notulist. — Aan het slot is toegevoegd: maar ook ter verrichting van al, het geen dagelyks voorvalt, en hun door den eersten gezworeen klerk zal worden opgedragen.

Art. 2. »Een van hun beiden», lees: een van hun.

Art. 3. »Zo mede binnen komen», vervalt.

Art. 5. »Archivarissen mogen», lees: archivariissen of, bij hunne absentie, van den marginalist of korte notulist, mogen. — »Aan de archivariissen», lees: aan de archivariissen. de marginalist of korte notulist.

Art. 11 is vervangen door: by bevinding, dat de archivariissen aan deeze hun voorgeschreeven pligten niet voldoen, waarop de eerste gezworeen klerk en deszelfs adjunct by deeze gelast worden attent te zyn, zullen zy voor de eerste reis daar over onderhouden worden, voor de tweede reis vervallen in de boete van een maand gage en voor de derde reize zodanige correctie ondergaan, als de heer Gouverneur Generaal zal goedvinden te bepalen.

Zie ook 20 November 1747 en 26 Julij 1803.

24 April. *Bezuinigingen bij het ambachts-kwartier te Batavia, enz.*

Is goedgevonden en verstaan:

- 1° de beyde zaagmolens met dies ap- en dependentien by publicque vendutie te laten verkoopen;
- 2° den fabriek te laten continueeren op den presenten voet en met zyn tegenwoordigen rang, als meede de baasen der timmerlieden, metzelaars en sneedden, waarvan de laatste

gemelde teffens het opzigt heeft over de koperslagers- en lootgieterswinkels, ten einde de noodige plans en projecten der aanbestedingen te formeeren, het opzigt te hebben over de aanbesteede werken en te letten, dat alles hegt en sterk aangemaakt en gerepareerd worde, dog voor het vervolg te arresteeren om by vacature de posten van baasen eenlyk door opzienders te laten waarnemen;

3° de lants aan handen zynde Europeesche timmerlieden en metzelaars aan te houden, ten einde daarmede de comptoiren om de groote Oost te voorzien, met recommandatie egter aan gemelde ministers om den inlander te animeren tot het aanleeren van die ambachten of eenige slaven daartoe te laten aanleeren en deskundige Europeesche meesterknegts of ambachtslieden uit de burgers, om langzamerhand de eisschen van zulke ambachtslieden te kunnen excuseeren; en wyders de heeren Meesters, onder voordragt, dat men van het plan der particuliere aanbestedingen op die buiten-comptoiren weynige verwagting heeft, tevens te verzoeken om ten dien einde te continueeren met het uitsenden 's jaarlyks van eenige timmerlieden en metzelaars, ten einde die geene, welke op die comptoiren hun verband hebben uitgediend en willen retourneeren, te kunnen vervangen, als meede te remplaceeren de geene, die overleeden zyn;

4° daar en tegen, wanneer de occagie zulks toelaat, het zy by expiratie van verband, dan wel anderzints, te verminderen de gesellen der smeeden, koperslagers, geel- en loodgieters, glasemakers en steenhouders, dog daar en teegen aan te houden de brandspuitmakers; en van deese ambachtslieden 's jaarlyks een paar uit Nederland te eisschen, met aanbouding tevens voor eerst van de moolemakers, tot dat men ontwaard, of niet mede gemist kunnen worden;

5° om nauwkeurig te kunnen nagaan, welke verschillende articulen van yzer en koperwerken, mitgaders andere kleynigheden, welke de Comp^e in de huishouding op de schepen, voor de buiten-comptoiren en anderzints nodig

heeft, ten einde te beproeven, of men de leverantie daar van op sekere conditien niet 's jaars zou kunnen aanbesteeden om in der tyd die ambachtslieden geheel te kunnen excuseeren, die tans nog aangehouden moeten worden:

- a. van den fabriek te requireeren een specificque lyst van het geen in de Bataviasche huishouding nodig is;
 - b. door den commandeur en opper-equipagiemeester in zelve voegen te laten aantonen, welke goederen voor de scheepen en vaartuigen 's jaarlyks werden vereischt; en
 - c. door de opper-kooplieden deses casteels almeede te laten formeeren een speciale opgave van alles, wat jaarlyks van dien aart naar de buiten-comptoiren moet worden gesonden;
- 6° van de thans in het quartier als huurlingen dienst doende inlandsche ambagtslieden onder ultimo deser af te danken:
- 86 timmerjongens,
 - 61 metzeljongens,
 - 9 steen- en beeldhouwers,
 - 4 draayers, en
 - 2 wagemakers of het geheele getal,
- dog daar en tegen van de 14 smitsjongens 6, van de 12 koperslagers 3, van de 11 lootgieters 3, nevens 3 brandspuitmaakers, 2 blaasbalgmaakers en 1 kuitpersjonge aan te houden, de laatsten ten dienste van de kruitmolens, terwyl alle de overige mede met ultimo deser zullen worden afgedankt;
- 7° het getal der Europeesche kruitmakers op de buskruitmolens voortaan te bepaalen op 40 koppen, in steede van de bevorens gestelde 60; en de directie daar over te laten op den presenten voet;
- 8° het getal van 's Compagnies lyfeigenen, welke bepaald zyn op 1000 koppen, te verminderen in volgender voegen:
- 8 in het generaale gouvernement,
 - 3 ter generale secretary,
 - 2 op 't negotie-comptoir,
 - 1 in de soldy boeke-kamer,

- 2 by de helmbardiers,
- 3 by de boek-drukkers,
- 31 in het binnen en
- 47 . . buiten } hospitaal,
- 12 op de paardenstal,
- 3 by den smit aldaar,
- 40 op de kruitmolens,
- 4 op de koornmolens,
- 12 op het jaagpad,
- 6 in de ketting bay
- 4 in het slaven ziekenhuis,
- 12 mandemakers en borstelwerkers,
- 9 op Meester Cornelis,
- 8 in het gestigt der pennisten,
- 15 by de drie compagnien militairen,

en voorts van het getal der overige, welke zo aan de gemeene werken als op andere plaatsen dienst doen, aan te houden :

144 stuks uitmakende met den anderen een getal van drie hondert vier en zestig koppen, en de overige langzamerhand te verkoopen ;

- 9° het brengen van drinkwater aan de gequalificeerdens door Comp^s lyseigenen af te schaffen, als mede in het casteel, aan de wagtten, poorten en de bakmeester, by behoefte, by particulieren te laten aanbesteden, in veronderstelling, dat zulks faciel zal kunnen geschieden en men tevens van beeter water voorzien zal worden ;
- 10° insgelyks af te schaffen al, het geen jaarlyks uit het quartier aan de schryf-comptoiren, etc. word verstrekt en daar voor te bepaalen een seeker somma, na evenredigheid van de verstrekking ; als mede af te schaffen de verstrekking aan de leeden deeser regeering van borstels, bamboesen, witkalk, etc. ;
- 11° om de particuliere aannemers der gebouwen, zoo veel mogelyk is, te gemoed te komen in het bekomen der vereischt wordende swaare en andere houtwerken, die de particulieren niet dan beswaarlyk kunnen bemagtigen en

egter voor swaare werken noodzakelyk zyn, zulke soorten van houtwerken, als zy benodigen zullen, uit 's Compagnie voorraad af te staan en ten dien einde daar van 's jaars een prys-courant te doen formeeren, geschikt na maat van de superieure soorten, ten einde daar van ydele na gelang gerieft kan worden.

En, nadien door de voorgenoemde deminutie, het afdanken der werkjongens en huurlingen en het intrekken der coelysten het ambachts-quartier, de fabriek, baasen en opzienders en meesterknegts, wien de voormelde werkjongens meest afdanken toekomen, genoegzaam van hun geheel middel van bestaans of inkommen zyn verstoken, zo is goedgevonden en verstaan aan den fabriek jaarlyks tot een douceur toe te leggen een somma van rd^r 4000, in te gaan met primo September: aan den presenten baas timmerman een somma van rd^r 2000, „ „ „ „ metzelaar „ „ „ „ 2000, en aan den opziender der koperslagers, smits en lootgieterswinkel een bedragen van rds 1000, met verder last aan den fabriek om op te geeven, wat men jaarlyks aan de meesterknegts in billykheid soude kunnen toeleggen, eenigszins evenredig aan dat geen, wat sy als nu komen te missen, ten einde daar uit te subsisteeeren, mitsgaders die douceurs door hun te laten genieten vry en onbelast, zonder subject te zyn aan de betaling van eenige amtgelden.

Zie ook 14 Februarij, 29 Mei en 12 Junij 1792.

27 April. *Afschaffing van allerlei verstrekkingen aan hoogere en lagere dienaren der Compagnie.*

Is goedgevonden en verstaan te bepalen, dat alle verstrekkingen, uitgezondert alleen van speccryen en peper, mitsgaders van thinzaden, benevens de benodigde schryfgeredschappen, die gewoonlyk uit 's Compagnies pakhuisen aan de heeren Gouverneur en Directeur-Generaal, nevens de heeren Raden ordinair en extra-ordinair, den Edelen brigadier, de secretarissen deser vergadering, mitsgaders de opper-kooplieden deses castels en den visitateur-generaal gedaan worden, zullen cesseeren

met ultimo der aanstaande maand Mey en dat van die tyd
 f uit 's Compagnies kassa zal worden betaald een zodanig
 dragen, als door den heer directeur-generaal is berekend
 worden toereikende te zyn om daarvoor die articulen van
 articulieren te kunnen inkoop, mitsgaders na de bereeke-
 ing tot een equivalent voor de genotene randsoenen uit
 ompagnies kassa te laten voldoen, voor de helft aan contanten
 n de wederhelft in papieren geld :

aan den heer Gouverneur Generaal een somma van rd^e 625
 s maands, uitmakende 's jaars rd^e 7500 ;

aan den heer Directeur-Generaal een bedragen van rd^e
 12 : 24 's maands of rd^e 3750 's jaars ;

aan de heeren Raden ordinair en extra-ordinair, ieder rd^e
 108 : 16 's maands of rd^e 2500 's jaars ;

aan de secretarissen deser vergadering, ieder rd^e 208 : 16
 s maands of rd^e 2500 's jaars.

Voorts de maandelykse verstrekking van speceryen en peper
 te bepalen :

voor den heer Gouverneur Generaal op

2 R speceryen in soort,

2 „ witte en

4 „ swarte peper ;

voor den heer Directeur Generaal op

1 $\frac{1}{2}$ R speceryen in soort,

1 $\frac{1}{2}$ „ witte en

2 „ swarte peper ;

voor de heeren Raden ordinair en extra-ordinair, nevens de
 secretarissen deser vergadering op

1 R speceryen in soort,

1 „ witte en

1 „ swarte peper ;

voor den Edelen brigadier, de opper-kooplieden deses casteels
 en den visitateur-generaal op

$\frac{3}{4}$ R speceryen,

$\frac{3}{4}$ „ witte en

$\frac{3}{4}$ „ swarte peper.

Doch omtrend de thuyenzaaden en benodigde schryfgereedschappen geene bepaling te maken.

Wydere verstrekkingsen van brood, water en brandhout, die geschieden aan de weduwen van de heeren leden deser vergadering, mede te laten stilstaan met ultimo Mey aanstaande en aan hun Edeles tot een equivalent daarvoor uit Compagnies cassa, half in contanten en half in papieren geld te laten voldoen maandelyks rd^e 20 : 40 of 's jaars rd^e 250.

Voorts de Javasche ministers, nevens den Cheribons resident te informeeren van de afschaffing der verstrekkingsen van ryst aan de heeren Gouverneur en Directeur Generaal, de heeren Raden ordinair en extra-ordinair, nevens de secretarissen met last om die afzending van daar voortaan te excuseeren.

Almede ultimo Mey aanstaande af te schaffen de verstrekkingsen van diversche benodigdheden aan vaderlandsche en Indische goederen, die gewoonlyk uit 's Compagnies pakhuisen op rekening van contante betaling met de gewoone advancen, zo aan de heeren Gouverneur en Directeur Generaal, als aan de heeren Raden ordinair en extra-ordinair, den Edelsten brigadier, de secretarissen deser regeering, de opper-kooplieden deser casteels en den visitateur-generaal zyn verstrekt geworden.

Omtrend de verstrekkingsen, die voor den Edelsten brigadier, de leden van den Raad van justitie, de casteels opper-kooplieden, den visitateur-generaal en de predikanten der gereformeerde en Lutherse gemeente, mitsgaders de hoofd-officieren in het garnisoen te deser hoofdplaats en verdere gequalificeerdens bepaald zyn, in zoverre die niet bereets uit Compagnies cassa voldaan worden, van den heer Directeur Generaal te versoeken eene berekening, welke somma aan dezelve tot een equivalent daarvoor maandelyks zal dienen voldaan te worden.

Zie ook 22 Mei 1792 en 4 Januarij 1793.

27 April. *Maatregelen ten aanzien van Compagnie's schepen in verband met gebrek aan matrozen.*

Voorgesteld zynde om, mits de groote schaarsheid aan zeevarenden, waardoor 's Compagnies schepen niet toereykend

met mattrosen kunnen worden bemand om derselver swaare tuigagie na behoren te bewerken, alle Comp^s schepen van ligter tuig te voorzien, zo is goedgevonden en verstaan aan den commandeur en opper-equipagemeester qualificatie te verleenen om vooreerst aan scheepen, welke vermast moeten worden, wanneer van 150 voeten zyn, te geeven masten en rhaas van zodanige lengte en dikte, als thans de scheepen van 140 voeten voeren, de stengen behoudende derzelver tegenwoordige lengte, doch, voor zoverre de dikte betreft, te proportioneeren na de dikte der masten, alle groote zeilen evenredig te verkleinen, de lyzeilen daarentegen te vergrooten en de narssen, nevens de ezelshoofden, ligter te maken.

En, dewyl het gebrek aan volk de scheeps overheeden niet permitteert hunne masten blank te laten schrappen en harpuisen, dezelve slegts getheerd worden en de theer, die er by continuatie op word gesmeerd, een korst daarop zet, dewelke vervolgens niet alleen de vettigheid van de theer belet in het hout te dringen en hetzelfde te preserveeren, maar ook de broeying van het hout vermeerdert en hetzelfde, wyl de zon volgens de ondervinding op het swarte meer brandt dan op ligte coleuren, onder de theer doet vervuuren; zo is tefens goedgevonden en verstaan de masten der scheepen voortaan, in steede van te theeren, te doen schilderen en daartoe de nodige ingredienten te laten verstrekken.

27 April. *Gerucht nopens het in staat van faillissement verkeren van de Nederlandsche O. I. Compagnie.*

Als eene curiositeit wordt het navolgende hier ingelascht.

Door den heer Gouverneur Generaal aan de vergadering gecommuniceerd zynde een van Bengale ontvangene, Engelsche courant, gedrukt te Calcutta den 2^{en} January 1792, inhoudende het van andere comptoiren ineede bedield spargiment van het faillissement der Nederlandsche Oost-Indische Compagnie; zo is na deliberatie hierover goedgevonden en verstaan die courant te zenden aan de Heeren Meesters, of hun WelEdele

hoog achtbare somtyds zouden kunnen goedvinden, wegens de even gemelde opgave, representatien te doen aan het Hof van Engeland, uithoofde van het daardoor aan de Compagnie toegebracht nadeel en discredit in haare affaires in dese gewesten, wyl door dit spargiment is veroorzaakt, dat de heer directeur van Bengale, Titsingh, in zyue negotiatien is teleurgesteld; dat zeer vreedende bedenkelykheeden onder 's Compagnies dienaren op Chormandel zyn ontstaan en dat de koning van Palembang in die diffidentie omtread de Compagnie is geraakt, dat geen tin schynt te zullen leveren, zolang van die nadenkelyke narigten niet wordt gedesabuseert, also nog geen enkel vaartuig met tin hier is aangekomen en dus de Compagnie de voorafgemelde nadeelige gevolgen daarvan werkelyk heeft ondervonden.

4 Mei. Wijziging van de ordonnantie van 4 October 1791 betreffende de belasting van legaten en collaterale successiën.

Is goedgevonden en verstaan by de ordonnantie, op de invordering van het collateraal beraamt, te maken de volgende alteratiën en ampliatiën:

- 1° de by art. 15 bepaalde tyd van drie maanden, binnen welke de executeuren of boedel-redderaars by gedagte ordonnantie verpligt zyn een specificque lyst aan het collegie van Scheepenen over te leggen van alle goederen, welke by overledene nagelaten en het collateraal subject zyn, als nu te bepalen tot zes maanden; en wyders den tyd, waarop van die goederen een authenticque acte wegens de gedane taxatie volgens art. 16 moet worden overgelegd, te verlengen van ses tot negen maanden; en voorts het eerste termyn, waarop de inning dezer penningen door den collecteur ingevolge art. 23 moet gedaan worden, mits de ongewoonheid der zaak en het vereisch van tyd tot de nodige informatie der geenen, die het aangaat, in steede van de gestelde ses, tot twaalf maanden te prolongeeren;

- 2° de nalatenschappen, die slegts rd^e 200 monteeren en welke den 20^{en} penning subject zyn, als mede die van rd^e 100 onder degeene, waarvan den 10^{en} penning word goeischt, van de betaling van het collateraal te libereeren;
- 3° de borgtogt voor den collecteur van het gedagte collateraal als nu te bepalen op een somma van vier duysend ryksdaalders;
- 4° aan de taxateurs der vaste goederen, voor zo verre zy met opzigt tot het collateraal zullen fungeeren, tot salaris toe te leggen een half procent uit de waarde der door hen getaxeerde vaste goederen, het zy verre of naby gelegen, ter verdeeling tusschen hun en den secretaris;
- 5° in zelve voegen aan de gezwore taxateurs der losse en meubilaire goederen, voor de taxatiën ten behoeve van het collateraal, meede toe te staan een half procent of de helft van het geen zy van andere taxatiën genieten.

Zie ook 13 December 1791.

11 Mei. *Voorschrift nopens leedige kruyt-vaten.*

Wyl de jongst van Chormandel ontvangene kruyt-vaatjes zeer slegt gesteld zyn geweest en deselven doorgaans by den ontfangst ook van andere plaatsen inemployabel bevonden worden, zo is goedgevonden en verstaan de ministers en bediendens op de respective buiten-comptoiren circulair te gelasten om de by hen ledig vallende kruyt-vaatjes, in steede van deselve naar Batavia te zenden, voortaan op hunne comptoiren te verkoopen of in Compagnies dienst te employeeren tot sodanige eyndens, als waar toe het best geschikt zullen zyn.

$\frac{11}{14}$ Mei. *Vergunning tot het verzenden van thee op vracht naar Nederland.*

Uyt consideratie, dat de jonken dit jaar onder andere negotie-goederen meede thee hebben aangebragt en dat die door de ingezetenen veelal wordt ingekogt ter verzending op vracht naar Nederland, is goedgevonden en verstaan die verzending voor dit jaar nog weder te permitteeren onder de betaling

van de gewoone procento's; en de gemeente van dese licentie by biljetten te adverteeren, mitsgaders de heeren Meesters te verzoeken om de qualificatie tot dies acceptatie, ook voor het vervolg, en dat voor zo verre zal mogen afgeweeken worden van den inhoud van het vermelde by de conditien, die hoogst deselven hebben overgesonden, waarop goederen op vrugt zullen mogen worden geaccepteerd en waarhy de verzending van thee is uitgesloten; en zulks uit overweeing, dat de Compagnie door den vervoer van thee op vrugt van hier niet kan gezegd worden eenige schade te lyden, als men nagaat de aanzienlyke procento's, welke daar voor moeten worden betaald by den verkoop in Nederland; dat ook de vervoer zelden in naamwaardige quantiteiten bestaat en dus niet hinderlyk is met opzigt tot de ruimte in de scheepen tot de belading derzelver met andere goederen, behalven dat de reeds zo zeer kwynende handel der Chinase jonken op deze hoofdplaats, by het gemis van die vergunning, meer en meer zal verminderen.

Zie ook $\frac{30 \text{ Julij}}{6 \text{ Augustus}}$ 1793.

15 Mei. *Vergunning voor de wagenverhuurders te Batavia vier paarden, vrij van belasting, te houden voor elk hun toegestaan rijtuig.*

Voorgedragen zynde de instantie van de gezamentlyke wagen-verhuurders om, daar hun versoeck tot het houden voor elke wagen van vier in steede van de bepaalde drie trekpaarden was ontzegt, ten minsten mogt worden toegestaan, dat zy, zonder betaling van impost; zig zouden mogen voorzien van de benooidge paarden in voorraad, na rato van elks aandeel in het gepermitteerd getal wagens, op die tyden, wanneer daartoe by aankomst der Bimasche vaartuigen gelegenbeyd was, vermits die gelegenheyd jaarlyks maar een of twee malen voorkomt en zy, daar van geen toereikend gebruik konnende maken, in de grootste verlegendheid zouden geraken; zo is uit hoofde van de billykheyd van dit versoeck, doch ook van de daar

by begaane omissie om op te geven, hoe veel paarden elk in voorraad zou nodig hebben, en dat de eerst gedane petitie van vier paarden voor elke wagen door de verzoekers zelfs als voldoende tot hunne benodigtheyd moet zyn geoordeeld, goedgevonden en verstaan aan de gezamentlyke wagen-verhuurders alhier te accordeeren het houden van vier trekpaarden, vry van oorgeld, voor ieder der aan hen gepermitteerde wagens, in steede van het bevorens bepaalde getal van drie pees.

21 Mei. Last op den Commandeur en Opper-equipage-meester van de gezaghebbers van Compagnie's schepen en vaartuigen, vóór hun vertrek van Batavia, af te vorderen een certificaat, behelzende, dat het hun verstrekte drinkwater »behoorlyk is geconstitueerd geweest.»

Zie ook 1 Februarij 1791.

22 Mei. Nadere regelingen in verband met de afschaffing op 27 April 1792 van verstrekkingen.

Is alsnu goedgevonden en verstaan te bepalen om alle verstrekkingen, zo van Europeesche, als Indiasche articulen, aan de ondervolgende dienaren met ultimo deser te doen ceeseren en na de berekening maandelyks, tot een equivalent voor de genotene raudsoenen, uit Comp^a cassa, half in constanten en half in papieren van credit, te laten voldoen, als :

- 1° aan de leeden van den Raad van justitie des^s casteels en den fiscaal een bedragen van rd^a 40 per maand, dan wel rd^a 480 's jaars ;
- 2° aan de predikanten van de gereformeerde gemeente in beroep alhier een gelyk bedragen van rd^a 40 per maand of rd^a 480 's jaars ;
- 3° aan de gereformeerde predikanten buiten beroep rd^a 20 per maand of rd^a 240 in het jaar ;
- 4° aan een Lutherse predikant rd^a 18 per maand ofte rd^a 216 's jaars ;
- 5° aan een opper-koopman van het kasteel, nevens den vi-

- sitateur-generaal, voor zoverre zulks tot den presenten laatste betrekking heeft, rd^e 90 per maand, dan wel rd^e 1080 's jaars;
- 6° aan een boekhouder-generaal en opper-koopman in functie rd^e 5 $\frac{1}{4}$ of rd^e 63 's jaars;
- 7° de verstrekking aan den sabbandhaar en licentmeester van rd^e 8 per maand aan kostgeld, nevens rd^e 1 $\frac{7}{8}$ voor secqwyn, uitmakende rd^e 128 : 24 's jaars, voortaan geheel af te schaffen;
- 8° aan een predikants-weduwe, in steele van de bevorens genotene randsoenen, te laten afgeven rd^e 12 : 34 's maands ofte rd^e 150 's jaars;
- 9° aan den krankbezoeker van het binnen- en buyten-hospitaal, yder rd^e 2 : 8 's maands ofte rd^e 26 's jaars;
- 10° aan het hoofd der chirurgie en den chirurgyn-major van het kasteel, yder rd^e 12 : 36 's maands of rd^e 153 in een jaar;
- 11° aan de chirurgyns van het Vierkant, van het ambachts-quartier, van de kruytmolen, van 't eiland Onrust en van het wees- en armhuys rd^e 12 : 56 per maand of rd^e 153 in een jaar;
- 12° daarentegen af te schaffen de afgave aan den binnen-regent van het binneu-hospitaal van de aan hem tans verstrekt wordende secqwyn tot rd^e 1 : 48, nevens het douceur van rd^e 50 per maand, uitmakende te zamen in een jaar rd^e 382 $\frac{1}{2}$;
- 13° aan den tweeden practizyn in het binnen-hospitaal, die tevens verbandmeester is, in steele der genotene randsoenen, te laten afgeven rd^e 6 : 16 per maand of rd^e 76 in een jaar;
- 14° insgelyks voortaan geheel in te trekken de aan den boekhouder van de beyde hospitalen, die tevens scriba in de vergadering van buyten-regenten is, gedane verstrekking van brandhout, waxkaarsen en clappus-oly, neevens de 10 rd^e huishuur, welke deze bediende per maand bekomt;
- 15° wyders aan den Edelen brigadier, in steele van de bevorens door hem genotene randsoenen en diversche

genotene kleynigheden uit de negotie-pakhuysen, etc., als nu te laten afgeeven een bedragen van rd^s 140 per maand ofte rd^s 1680 's jaars;

- 16° aan een collonel, in zelve voegen, rd^s 40 : 2 per maand of rd^s 480¹/₂ in een jaar ;
- 17° aan een lieutenant-collonel rd^s 23 : 2 in een maand, dan wel rd^s 276 : 24 's jaars ;
- 18° aan een major rd^s 17 : 14 per maand of rd^s 207 : 24 in een jaar ;
- 19° aan een capitain rd^s 5¹/₄ in een maand ofte rd^s 63 in een rood jaar ;
- 20° aan een capitain-lieutenant rd^s 5 : 24 's maands ofte rd^s 42 in een jaar ;
- 21° aan een chirurgyn-major van een battaljon of esquadron rd^s 14 : 30 's maands, dan wel rd^s 175¹/₂ in een jaar ;
- 22° aan een capitain-lieutenant der cavallery rd^s 5¹/₄ per maand of rd^s 63 in een jaar ;
- 23° voor den vervolge af te schaffen en geheel in te trekken de verstrekkingen van brandhout en houtskoolen aan de volgende, als :

aan den fabriek van

1¹/₂ vadem brandhout en

1 mand houtskoolen ;

aan den boekhouder van het ambagts-quartier van

1¹/₂ vadem brandhout en

1 mand houtskoolen ;

aan den overdrager in het ambagts-quartier van
1 mand houtskoolen ;

aan den baas der timmerlieden in het ambagts-quartier van
1¹/₂ vadem brandhout en

1¹/₂ mand houtskoolen ;

aan den baas der metselaars aldaar van

1¹/₂ vadem brandhout

1¹/₂ mand houtskoolen ;

ook aan den opziender der smits-, kooperslaagers- en loodgieters-winkel van

- $\frac{1}{2}$ vadem brandhout
 $\frac{1}{2}$ mand houtskoolen ;
 aan den baas-kruytmaker van
 $\frac{1}{2}$ mand houtskoolen ;
 aan den opper-mandadoor van
 $\frac{1}{2}$ vadem hout ;
 aan den krankbezoeker van het ambachts-quartier van
 $\frac{1}{2}$ vadem brandhout ;
 aan den krankbezoeker van de equipagie-werf van
 $\frac{1}{2}$ vadem brandhout ;
 aan den krankbezoeker van het binnen-hospitaal van
 $\frac{1}{2}$ vadem brandhout ;
 aan den krankbezoeker van het buyten-hospitaal van
 $\frac{1}{2}$ vadem brandhout ;
 aan den militairen provoost van
 $\frac{1}{2}$ vadem brandhout ;
 aan den stads-apothecar van
 $\frac{1}{2}$ vadem brandhout, alsmeede het $\frac{1}{2}$ vadem brandhout,
 hetgeen maandeliks werd opgebracht als verbruikt tot
 aanstampers ;
 voorts aan den opper-meester van het ambagts-quartier,
 in steede van de tans door hem genoten wordende 7
 manden houtskoolen tot het stooven [*sic*] van Compagnie's
 lyfeygenen, voortaan niet meer te verstrekken dan een
 mand per maand ;
 wyders aan de sinitz-, koperslagers- en loodgieters-winkel,
 in steede van de tans verstrekt wordende 33 manden
 houtskoolen, niet meer te verstrekken dan twintig manden
 per maand ;
- 24° alsmeede voor den vervolge in te trekken en geheel afte
 schaffen de tans plaats hebbende verstrekking van secq-
 wyn aan de volgende dienaren, als :
 aan de eerste en tweede administrateurs in de pak-
 huizen bezyden de waterpoort ;
 aan de eerste en tweede admiuistrateurs van de west-
 zydse pakhuisen ;

aan de eerste en tweede administrateurs in den medicinalen winkel ;

aan den binnen-regent van het buyten-hospitaal ;

aan den binnen-regent van het eyland Purmerent, zo mede aan dien van het gesticht der pennisten ;

aan den fabriek ;

aan den baas van Onrust ;

aan den baas zeylmaker ;

aan den baas kruytmaker ;

aan den baas der wapenkamer ;

aan den baas timmerman van de eequipage-werf ;

aan den baas timmerman van het ambagts-quartier, en

aan den baas metzelaar ;

25° in zelve voegen voor den aanstaande af te schaffen en geheel in te trekken de alhier plaats hebbende verstrekingen van alle randsoenen aan den major der arthillery, alsmeede de aan hem tans verstrekt wordende huishuur tot rd^s 25 per maand.

29 Mei. *Wijziging van het bepaalde op 24 April 1792 nopens het ambachts-kwartier.*

Door den fabricq te kennen gegeven zynde, dat het op den 24^{en} April jongstleeden bepaald getal huurlingen, welke ten dienste van het ambagts-quartier zullen worden aangebonden, niet toereykend is om het volstrekt nodig werk te kunnen verrigten, zo is met alteratie van het ten dien dage gearresteerde goedgevonden en verstaan het getal dier huurlingen als nu nader en volgens het door hem gedaan voorstel te bepalen op:

6 molenmakers,

6 smits,

4 brandspuytmakers,

3 koperslagers,

3 loodgieters, en

1 kuyppers-jongen, dan wel te zamen 27 coppen, in steede van de voorheen bepaalde 10 coppen.

Zie ook 12 Junij 1792.

29 Mei. *Afschaffing der betrekking van »tweede in den »grooten winkel» te Batavia.*

7 Junij. *Afschaffing van het verstrekken van rantsoenen aan schepelingen ter reede Batavia en bij Onrust.*

De Regering vond goed :

1° voor den vervolge af te schaffen het betalen door de capitains, welker scheepen hier ter rhee de blijven, van 80 stuivers voor ieder randsoen-briefje, hetwelk maandelijks van den visitateur-generaal tot den ontfangst der randsoenen voor de op hunne bodems bescheiden manschappen moet worden afgehaald;

2° alle verstrekkingen van randsoenen en verversingen aan de manschappen, bescheiden op de alhier ter rhee de en op Onrust leggende scheepen, mitsgaders de onder-officieren, ambagts-lieden en matroosen, op de equipagie-werf bescheiden, die van de vaartuigen daaronder gerekend, voor den vervolge geheel af te schaffen omtrend de scheepen tot den dag toe, dat geëffend zullen zyn om naar elders te vertrekken, als waar na de verstrekkingen zullen blijven op den ouden voet; en gedagte, ter rhee de leggende scheepelingen in dies steede, in contant payment of duiten, toe te leggen, als:
aan een onder-officier, welke thans aan kostgeld en randsoenen geniet rd^o 4 : 24, voortaan 's maands te laten afgeven rd^o 5 : 36;

aan een gemeen matroos, welke alsnu in zelve voegen aan kostgeld en randsoen 's maands geniet rd^o 3 : 43, voortaan te laten afgeeven rd^o 5 ;

aan een trains timmerman, welke op de scheepen ter rhee de dienst doet en thans in zelve voegen geniet rd^o 5 : 4 ¹/₅, voortaan te laten verstrekken rd^o 6 : 24 per maand;

aan de onder-officieren, ambagtslieden en matroosen, op de equipagiewerf bescheiden, die van de vaartuigen daaronder gerekend, welke thans door den anderen genieten rd^o 5 per maand, voortaan almeede te laten verstrekken

rd^e 4:37½, in contant 's maands; mitsgaders de soldy-reekeningen, zo van de onder-officieren en matroosen, als van de timmer- en verdere ambagtslieden, voor de voormelde meerdere verstrekkingen by weege van subsidie te laten belasten, ieder voor / 1.10 Indisch per maand, zonder verhooging tot soldy-geld;

insgelyks aan de opper-officieren van de ter rheede leggende scheepen, welke thans, zo aan randsoenen van ryst, als verversing, genieten rd^e 5¼ daarvoor een gelyk bedragen in contanten te laten verstrekken; en de afgave van dese penningen, voor zoverre de onder-officieren en gemeenen man betreft, te laten geschieden in drie onderscheiden maalen ter maand, ten einde daardoor voor te komen het misbruik, hetwelk uit de verstrekking in eens zoude kunnen resulteeren.

5° om alsnu de nodige zorge te laten dragen, dat de eetwaren voor den zeeman van de scheepen op de rheede behoorlyk werden aangebragt, en ten dien einde, niet alleen den commandeur en opper-equipagiemeester te demandeeren om aan ieder biermaat, zoveel als er zig daartoe zouden aanbieden, een zeker getal scheepen en mindere vaartuigen, zo hier ter rheede, als ten eilande Onrust, te geeven, maar ook hiervan ten zynen comptoire behoorlyk aantekening te laten houden.

Voorts de biermaats zich te laten verbinden om alle voor den middag de vereischte eetwaren te brengen aan de scheepen, die aan hen zyn afgestaan, met interdictie aan dezelve om eenige soute eyeren of sterke dranken aan boord dier scheepen te brengen.

Wyders gedagte biermaats doen gehouden zyn en hun daartoe permissie te verleenen om een à twee man zonder meer en buyten bagagie van kisten, etc. van de scheepen en vaartuigen, aan hun afgestaan en van geen andere, van boord na de wal of van de wal naar boord, zulks gevordert wordende, te moeten en te mogen overbrengen, zonder daarvoor iets te mogen vorderen.

Aan ieder der biermaats, aan welke scheepen en vaartuigen zyn afgestaan, maandelyks uit 's Compagnies

- kleinen winkel tegens inkoopprys te verstrekken een quart picol coffyboonen, waar voor gedagte biermaats altoos gekookte coffy zullen moeten aanbrengen en aan den zeeman leveren tegens een duit een ordinaire spoelkom: voorts door den capitain van ieder bodem te doen bezorgen de aan de matroosen van de rheede geaccordeerde arak, tot vier en een halve kannen de man per maand, mits goed en deugdzaam zynde, waar voor hy van het maandelyks tractement van dengeenen, die randsoen van arak genoten hebben, zal mogen korten 18 stuyvers per man's maands.
- 4° in de kwade mousson, wanneer de biermaats dikwyls in geen drie of meer dagen kunnen varen en zulks gebrek aan mondkost zoude teweegbrengen, aan ieder schip, bemand met niet minder dan twintig koppen, by aankomst, wanneer de randsoenen ophouden, te laten verstrekken: een quart last ryst, een agtste vat vleesch, een agtste vat spek en een halve vadem brandhout, om daarvan in zo een geval gebruik te maken en zulks nader te verantwoorden.
- 5° de verdeling der kostgelden te laten geschieden op drie onderscheidene tyden ter maand of wel om de thien dagen een derde van het geheel, en dat zowel onder die van de werf, als aan die op de rheede, exopto het volk van de schuiten van den water-ficaal, den commandeur en den vice-commandeur, welke zulks op eenmaal zullen erlangen.
- 6° den commandeur en opper-equipagiemeester te gelasten om, wanneer een schip na den 10^{en} dag op de rheede komt en de randsoenen zullen ophouden, alsdan immediaat te laten opnaken een extra-ordonnantie voor die dagen, die er tot den tyd van een nadere thien dagelyksche verstrekking nog verlopen moeten.

Zie 20 December 1793.

12 Junij. *Verbod tegen uitvoer van poeder- en kandij-suiker.*

Nadien het zuikerriet niet zeer voordeelig is uitgevallen en de leverantie van zuiker zeer schoorvoetende voortgaat, zo is

goedgevonden en verstaan den uitvoer daarvan, buiten eenige kleine partyen met voorkennis deeser regeering, tot nader order te verbieden en de gemeente hiervan by billetten te adverteeren, mitsgaders de capitain en lieutenants der Chineesen te gelasten om te zorgen, dat de Compagnie in deese en de aanstaande maand July 5000 en in Augustus 2500 canassers bekomt.

De straf was confiscatie ten voordeele van den officier, die de calange zoude doen.

Uitgezonderd waren de „gepermitteerde lasten van de „scheeps-officieren”, mits deze een consent, door den Gouverneur Generaal onderteekend, konden vertoonen.

12 Junij. Wijziging van het bepaalde op 24 April 1792 nopens het ambachts-kwartier.

Door den fabriek aangelood zynde, dat het door deese regeering by besluit van den 24^{en} April jongstleeden bepaald getal van 364 lyfeygenen, welke, in steede der bevorens daar voor bepaalde 1000 koppen, als nu tot de onvermydelykste verrigtingen in het ambagts-quartier en op andere plaatsen zullen worden aangehouden, niet voldoende is tot het dagelyksche voorvallend werk, zo is goedgevonden en verstaan in de dieswegens gearresteerde bepaling te maken de volghende verandering en dus te conserveeren:

- 2 in de soldy-boeken kamer, in steede van de bevorens bepaalde een pees,
- 4 by den helmbardier, in steede van 2 pees,
- 50 in het buiten-hospitaal, in steede van 47 pees,
- 8 op de koorndolens, in steede van 4 pees,
- 18 op het eiland Purmerend, waar van geen bepaling is gemaakt,
- 20 op de zaagmolens,
- 12 onder de timmerloots,
- 10 by de metzelaars,
- 1 in het Europeesche verband,
- 12 om te dienen als mandadoors; en het voormelde getal

van 364 als nu te bepalen op 500 koppen, dan wel te vermeederen met 136 p^s, ten einde by ziekte of overlyden niet in verleegendheyd te geraaken, doch daar en tegen de toegestane 12 koppen tot het aanmaken van rottingmanden en borstelwerken in te trekken en de leverantie van manden, borstels, enz., voor zo verre deselve benodigt zullen zyn, by particulieren te laten aanbesteeden.

Zie ook 29 Mei 1792.

14 Junij. *Nadere voorschriften voor het laden van particuliere koopwaren in Compagnie's schepen.*

Is goedgevonden en verstaan de gemeente by een billet te recommandeeren om de goederen, die zy genegen zyn, ingevolge permissie by de publicatie van den 13^{en} January 1792, op de daarby gemaakte conditien met 's Comp^s scheepen op vragt naar Nederland te zenden, voor ultimo Augustus aan de opper-kooplieden deezes casteels by een notitie op te geeven en, na dat door deese regeering daarop zal zyn gedisponeerd, op zyn tyd in de Westzydsche pakhuisen te bezorgen ter aflading in de schepen, behoorlyk g'emballeert en beschreeven, even als zulks omtrend de thee op vragt plaats vind.

14 Junij. *Voorschriften nopens het katoenen garen.*

Nopens het Java's caltoene garen is goedgevonden en verstaan, conform de begeerte van hun WelEdele hoog achtbaare, niet alleen de Javaasche ministers, den resident te Cheribon en den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander te recommandeeren om alle mogelyke pogingen tot verbetering van dat artijcul aan te wenden, maar ook in het byzonder de Javasche ministers te informeeren, dat hunne WelEdele hoog achtbaare gaarne mogen lyden, dat een prys vermeerdering van 20 of des noods 25 rd^s worde beloofd voor ieder picol, dat boven de tegenwoordige contingenten zal worden geleverd, mits egter die meerdere quantiteyd by de bevinding in Nederland aan de requisiten komt te voldoen; en voorts mede

in het byzonder den resident van Cherihon en den gecommiteerde tot en over de zaaken van den inlander alhier te recommandeeren om, zo veel mogelyk, de verbetering der defecten in het haspelen der draden en het egaliseeren der strengen te doen betragten.

*19 Junij
3 Julij.* *Bepaling, dat de handel in Koromandelsche lijnwaden aan particulieren werd overgelaten.*

In overweging genomen zynde, dat de winsten, die door de Compagnie thans op de grove lywaten in Ambon, Banda en Ternaten (als komende Macasser ten deesen niet byzonder in consideratie, als van geen belang zynde) behaald worden, niet toereykende zyn om goed te maken de ongekden, die gedragen moeten worden in de becoming derzelve van Chormandel, te meer consteert, dat de guineesen, salempoerissen en de bonte doeken tegenwoordig niet meer dan ruim een half capitaal aan winst afwerpen, daar op deselve in Amboina bevorens verre boven een capitaal advans is behaald; dat er eene melange van handel van de Compagnie en particulieren bestaat, wyl met zekerheyl gesteld kan worden, dat de laatsten, ongeagt het verbod daar tegen, egter daarin participeeren, naar dien het genoegzaam onmogelyk is geworden dat verbod met effect te mainteneeren, te meer, nu men uit hoofde van den gepermitteerden vervoer van lywaten op fragt naar Nederland en de opengestelde vaart en handel op Sumatra's Westkust en Timor den aanbreg van grove lywaten wel zodanige eenige uitzondering permittoeren moet, de Compagnie nimmer het oogmerk in het behalen van toereykende advancen zal kunnen bereyken en voor zo verre dus teffens verliest de pagt van den clandestinen aanbreg, die deze soude kunnen genieten, by aldien die handel gepermitteerd was en die lywaten ingevoerd konden worden; dat men dus eene proeve soude kunnen neemen om van allesinhandel in lywaten op de Oostersche gouvernementen Comp^s wegen af te zien en dezelve over te laten aan particulieren onder betaling van ses procento by invoer aldaar, en voor de Comp^s van

Chormandel alleen te eischen die lywaten, die men voor de huishouding, de hospitalen, enz. nodig heeft; dat, ofschoon zig daar omtrend met opzicht tot Amboina en Banda wel geene swarigheid opdoet, zulks echter ten opzichte van Ternate van eenige bedenking is, uithoofde der by de contracten met de koningen van Gorontalo en Menado bepaalde leverantie van goud en inzaam van de benodigde ryst tegen de bepaalde soorten van lywaaten; doch dat daar en teegen in aanmerking komt, dat die koningen niet dan zeer gebrekkig en toch schoorvoetend voldoen aan hunne verpligting, vooral die van Gorontalo, in de leverantie van goud en dat de Compagnie van haar kant dus niet gezegd kan worden de eerste te zyn, die van de gemaakte overeenkomst afwykt; dat die afwyking niet strekt ten hunne nadeele, maar zy daar door vrybeyd verkrygen de lywaten, die zy benodigt zyn, te koopen van wie zy willen, en hun goud te verkoopen voor hogere pryzen; dat ook het goud van Gorontalo, wanneer de Compagnie van den handel in lywaten geheel afziet, niet zo zaam [*sic*]; ten minsten, dat de geringe leverantie niet van dat belang is om alleen uit dien hoofde den handel in lywaten te continuereen en gemelde leverantie meede weynig kan contribueeren voor de benodigtheyd tot de Madureesche lywaat-handel; dat dus verder in bedenking zoude kunnen komen, of het niet preferabel zoude zyn van die plaats geheel op te breeken ter vermindering van nutteloose ongelden; dat omtrend Menado met de regenten, niet tegenstaande de voornoemden vryen handel in lywaten, bekwaame schikkingen zouden kunnen worden gemaakt om de leverantie van de voor de Compagnie benodigde ryst tegen zekere pryzen aan de handelaars ter overbreng naar Ternaten te conditioneeren; doch dat het egter, hoedanig zulks ook zoude mogen uitvallen, zeeker gaat, dat de Comp^e het op den presenten voet niet langer gaande kan houden, daar de lasten op Chormandel steeds toeneemen en de winsten op de lywaten niet naamwaardig zyn, wanneer in reekening gebragt werd de risico der zee-intérest; zo is goedgevonden en verstaan van den Indiaschen handel in Chormandelsche lywaaten, dien de Comp^e tot hiertoe aan zig heeft

gereserveert, af te zien en dien over te laten aan particulieren en mitsdien aan alle en een iegelyk vryheid te verleenen, niet alleen tot den vervoer naar herwaarts van alle soorten van Westersche lywaten, geene uitgezondert, maar ook tot den vervoer van dezelve van hier naar de gouvernementen om de groote Oost, onder betaling van ses procento aan pacht by invoer aldaar, met standhouding intusschen of tot ultimo December deeses jaars van de by de placaten van den 3^{den} December 1771 en 13 Mey 1774 bepaalde recognitie by den invoer alhier, te weeten: van 20 procento voor de Chormandelsche en 15 voor andere lywaaten en stoffen by aanbreng met Comp^s scheepen en vaartuigen, dan wel van thien en drie procento respectie by aanbreng met andere vaarthuigen, om vervolgens meede te worden gecomprenheert onder Comp^s domainen en als zodanig, na de als dan te maken bepaling, publiek verpacht te worden; en voorts hier van de ingezeetenen ter deeser hoofdplaatse ten spoedigsten te informeeren, ten einde een ieder zich daar na zal kunnen reguleeren in het maken van zodanige arrangementen, als hy zal geraden vinden, en wyders ook by de eerste geleegendheid van dit besluit kennis te geeven aan de ministers van Ambon, Banda, Ternaten en Macasser ten einde ten eersten de tol-heffing van voornoemden vryen invoer publiek te doen verpachten.

Naar aanleiding van een voorstel om den handel in manufacturen wederom te verbieden komen in de resolutiën der Indische Regering van 18 Junij 1807 de navolgende overwegingen voor:

dat het dryven van den lywaat-handel door het gouvernement reeds voor jaaren voor haare belangen als nadeelig is beschouwd, zedert dat de voormaalige O. I. Compagnie, meer en meer door de Engelschen onderkroopen, haaren uitsluitenden handel niet meer heeft kunnen maintineeren en haare gemelde mercantile mededingster door het openstellen van den vryen-handel op deszelfs comptoiren aan particuliere kooplieden de gelegenheid heeft gelaten om, met minder omslag als het gouvernement handelende,

de lywaaten in praëjudicie en tot ondermyning van 's Comp' handel ook tegens mindere pryzen te kunnen afzetten; dat, hierby komende de kwaade trouw van veele haarer dienaaren, hier uit eindelyk gevolgd is, dat de gewezen Compagnie, de zwaare kosten van haar omslagtig bestuur niet meer uit de winsten kunnende dekken, welke het deel werden van smokkelhandelaars, die voor hunne lywaaten, byzonder om de groote Oost, een gretig vertier vonden, terwyl den lande nog daar en boven verstoken bleef van de pacht, die zy van de gemelde lywaaten by eenen vryen handel had kunnen genieten, ter afweering van verdere schade op dien handel en om de Engelsche smokkelaars uit de Oostersche kwartieren te houden, zo mede meer algemeene welvaart onder de ingezetenen te verspreiden en 's lands domeinen te doen toeneemen, by resolutie dezer tafel van den 19ten Juny 1792 den handel in lywaaten voor een ieder opengesteld en daar van door de voormalige Compagnie is afgezien, waar by men tevens op het oog heeft gehad om de ingezetenen der gouvernementen Ambon, Banda en Ternate, alwaar de grove lywaaten meest gewild zyn en een redelyk voordeel geven, zo wel aan te moedigen tot den particulieren handel, als om zich zelve van ryst te voorzien en daardoor scheepsruimte te bespaaren, welk oogmerk men heeft geoordeeld, buiten eenen vryen handel in lywaaten, nimmer te kunnen bereekenen, naar dien den handel alleen in ryst geen genoegzaame winsten voor den handelaar afwerpt om daar van zyne onkosten te kunnen goed maaken".

Zie ook 16 Mei 1795.

22 Junij. *Vermeerdering van het aantal Chinesche nieuwelingen, welke door Amoische jonken te Batavia mogten worden aangebragt.*

Wyl door den capitain der Chinesesche ingezetenen alhier, Oey Biankong, in consideratie is gebragt, dat seodert verscheide jaaren de aanbrengh van volk met een enkele joak van Eymui zeer gering is geweest en dit almeede heeft

plaats gehad ten opzichte van Canton, terwyl hier de sterfte buitengemeen heeft gegrasseerd en men thans gebrek heeft aan coelys en huurvolk voor de schepen, zo is goedgevonden en verstaan aan de voerders van de Eymuische jonken te permitteeren om boven het getal der voor yder jonk bepaalde Chineezen nog by de aankomst alhier te mogen aanbrengen een getal van 100 koppen.

26 Junij. *Bepaling, dat te Batavia 20,000 geweren in reserve moesten zijn. — Last op de buiten-kantoren het beheer over de wapen-kamers op te dragen aan de hoofden der plaatselijke militie. — Bepaling, dat op afgekeurde geweren een merk zoude worden gesteld.*

Wijders bepaalde de Regering: »alhier ter hoofdplaatse jaarlyks twee capitains van de infanterie door het hoofd van de militie te laten benoemen om gedurende het geheele jaar als gecommitteerden te fungeeren en de directie over de wapenkamer te hebben en hen daar voor toe te leggen een maandelijks douceur van vyftien rd^e aan ieder, mitsgaders voor hen een aparte instructie te ontwerpen”.

Zie ook 24 Julij 1792.

26 Junij. *Regeling van het »douceur” voor de meester-knechts in het ambachts-kwartier te Batavia.*

Door den fabriccq opgegeven zynde, wat men 's jaarlyks aan de meesterknechts in het ambagts-quartier tot hun bestaan in billykheyd zoude kunnen toevoegen, zo is goedgevonden en verstaan aan yder derzelve toe te leggen rd^e 15 per maand, dan wel rd^e 180 in 't jaar, in steede van de door gedagten fabriccq gecalculerde rd^e 20 ter maand of rd^e 240 's jaars, hetwelk, zooals hy zelfs zegt, eenigsints ruimer is genomen, dan zy door de reductie hebben verlooren met het missen van de afbraak, coelies en huurlingen.

29 Junij. Bepaling. dat de benoodigde scheeps-timmerlieden bij wege van aanbesteding moesten verkregen worden.

De Regering bepaalde:

- 1° dat heeren commissarissen-opzigtters met den leverancier der huurlingen zullen contracteeren de leverantie van de scheeps-timmerlieden, welke benodigt zullen zyn;
- 2° dat de leverancier zich zal moeten verbinden om te leveren alle goede en bekwaame scheeps-timmerlieden, tot zodanig een getal, als de Compagnie zal komen te vorderen;
- 3° dat, om hiervan verzekerd te zyn, commissarissen-opzigtters dezelve na de leverantie zullen examineeren en doen examineeren en, na bevinding van de vereischte bekwaamheid, de huurloonen van deese daarna zullen taxeeren en bepalen:
- 4° dat de leverancier het aangenomene getal steeds compleet zal moeten houden en, in cas van ziekte of absentie van 1, 2 tot 3 stuks, zonder meer, langer dan vyf dagen duurende, het huurloon van de mankerende zal ophouden tot de compleetering van deselve;
- 5° en dat de Compagnie aan den leverancier zal doen betalen voor ieder bekwaam timmerman 36 en voor mindere of onder-timmerlieden 30 stuivers des daags, dewelke hem alle maanden op schriftelyke ordonnantie van den heer Directeur Generaal, door commissarissen-opzigtters voor de resumtie en het accord onderteekend, uit 's Compagnie's cassa zullen worden voldaan.

Terwyl almeede is goedgevonden en verstaan den baas en de meesterknegts van Onrust, ongeagt het op- en toezigt van heeren commissarissen, te recommandeeren om mede attent te zyn op de bekwaamheid der geleverde timmerlieden en bovendien alle maanden, met den eersten dag derzelve, aan gemelde heeren commissarissen te doen toekomen een specifieke notitie, des noods onder eede, inhoudende van dag tot dag, hoeveel van ieder der twee genoteerde soorten timmerlieden geduurende de jongst gepasseerde maand dagelyks aan den arbeid zyn geweest, ten einde daarna by heeren

commissarissen-opzigters de ordonnantien tot den ontvangst der huurloonen gereguleerd te worden; in vertrouwen verder dat zooveel mogelyk gezorgd zal worden, dat de aangenomen wordende huurlingen scheeps- en geen huis-timmerlieden zyn en dat voornamentlyk geëngageert zullen worden diegeenen, welke reeds ten eilande Onrust dienst zyn doende.

Zie ook 26 Junij 1795.

29 Junij. Voorschriften nopens het beheer van het weeshuis te Batavia.

Vermits consteerd, dat de onderhouds-penningen, welke ten behoeve van het weeshuis door diaconen aan de buyten-regenten van dat godshuis verstrekt moeten worden, niet regulier geschied en in anno 1790 niet meer dan tien maanden zyn opgebragt, terwyl de overige twee maanden door de buyten-regenten van het weeshuis zyn voorgeschooten geworden en de afbetaling in anno 1791 voor veertien maanden deze lastpost merkelyk heeft vermeerderd, zo is goedgevonden en verstaan, zowel het collegie van diaconen, als voormelde buyten-regenten te ordonneeren om zorge te dragen, dat ieder jaar met de reëel gedragene lasten werde beswaard en die penningen op zyn tyd behoorlyk afgegeven en ontvangen werden.

Voorts is goedgevonden en verstaan gedagte buyten-regenten van het weeshuis te gelasten om alle zes maanden aan den heer Gouverneur Generaal aan te bieden een accurate reekening van alle zodanige penningen, welke aan hen ter hand gesteld en tot onderhoud van het godshuis geëmployeerd zyn geworden, ten einde geëxamineerd te worden door degeene, welke zyn hoog Edelheid daartoe zal committeeren.

29 Junij. Intrekking van zekere uitgaven ten behoeve van Buitenzorg.

Is goedgevonden en verstaan in te trekken het door het collegie van Heemraaden aan den eersten landmeeter toegelegd douceur van rd^s een hondert voor ieder reise, dat de slokkan,

het nieuw kanaal en de dam op Buitenzorg door hem werd opgenomen, alzo men daarvan geen het minste effect ter verbetering van het afkomend water komt te ontwaren.

Ingelyks is goedgevonden en verstaan almeede in te trekken de jaarlyksche afgave van rd^s zes hondert aan den aria van Buitenzorg voor het onderhouden der bruggen over het gegraven kanaal door het landgoed Buitenzorg uit de rivier Tjiedanie in de Tjilioen of groote rivier, en den commandant, nevens den aria van Buitenzorg, te verpligten om dit onderhoud voor hun eigen reekening te doen.

2 Julij. Oproeping van gegadigden voor het verzenden van goederen naar Nederland met Compagnie's schepen.

De gemeente word bekend gemaakt, dat een ieder, die geneegen is, navolgens de door de WelEdele hoog achtbare heeren Bewindhebberen van de Nederlandsche Oost-Indische Compagnie ingevolge de resolutie van de vergadering van 17^{den} van den 29 Maart 1791 gearresteerde conditien, goederen met Comp^s schepen van de aanstaande eerste retourbezending op vracht naar Nederland te zenden, daarvan voor ultimo Augustus deezes jaars, ten comptoire van den tweeden opperkoopman deezes kasteels, eene distincte opgave zal moeten doen met bekendstelling:

- 1° door wien de verzending word verzogt;
- 2° het getal der lasten of quantiteit;
- 3° de groote, zo na immer mogelyk, van ieder kas, pak, baal of vat;
- 4° of en hoeveel fusten met natte en drooge waaren zullen worden gevult of gepakt;
- 5° aan wien en op welke plaats in Neederland woonagtig de goederen zullen worden geconsigneerd.

Zullende wyders een ieder ook moeten zorgen, dat die goederen, welke vervolgens zullen worden geaccepteerd, in tyds in de West-zydsche negotiepakhuisen bezorgt worden, behoorlyk geëmballeert en beschreeven.

En voorts noch in Raade van Indië bepaald zynde, dat behalven de goederen, die by de voorschreeven conditien gepermitteerd zyn af te zenden, ook zullen worden geaccepteerd zulke soorten van fyne thee, als bevoorens zyn afgezonden, onder betaling van de bepaalde vracht van 40 procent op de uitkoopsprys in Neederland en onder voorwaarde, dat van de thee, die by verkoop in Neederland niet meer dan 20 stuivers het pond zal rendeeren, niet te min 8 stuivers voor vracht zal moeten worden voldaan en dat de verzenders cautie zullen moeten stellen of de Compagnie op een andere wyze secueren, dat, ofschoon de thee voor een lagere prys dan 8 stuivers het pond word verkogt, echter 8 stuivers per pond voor vracht zal worden betaald; zo word een ieder daarvan kennis gegeven en vryheid verleend daarvan gebruik te maken.

2 Julij. *Magtiging op den luitenant-kolonel, hoofd van Compagnie's militie, zoowel voor het kasteel, als voor de stad Batavia, het parool op te geven, wanneer geen lid van de Hooge Regering in de stad overnachtte.*

Zijn voorganger had die bevoegdheid eveneens gehad.

3 Julij. *Voorschriften nopens de gepermitteerde lasten van scheeps-opperhoofden.*

Vermits in consideratie is gekomen, dat het volume van houtwerken te groot is om daar meede, voor zo verre de gepermitteerde lasten betreft, de scheepen alleen te laten belasten, zo is goedgevonden en verstaan te bepalen, dat voortaan de gepermitteerde lasten der sloopoverheeden niet meer dan voor de helft in houtwerken zullen mogen bestaan en tot aanvulling der wederhelft andere goederen zullen moeten worden geemployeerd.

3 Julij. *Maatregelen in het belang van het militaire departement.*

Naar aanleiding van voorstellen, gedaan door de uit Nederland gezondene militaire commissie, bepaalde de Regering:

Te laten invoeren het dragen door alle officieren, zo Europeesche, als inlanders, van derzelve deegens, palassen of zabels, zowel in als buiten den dienst, voorzien van het gewoone veldteeken, bestaande in orange zyde en zilver.

Te ampecteeren het voorstel om de hoeden der militairen te voorzien met een kleine, orange, leedere cocarde; en voorts het hoofd der militie, nevens den commandeur en opperequipagemeester te demandeeren om te zorgen, dat de officieren van de infanterie, cavallerie, arthillerie en genie, mitsgaders die van de zeevaart, tot de cadets inclusive, een orange cocarde dragen.

Voor het vervolg te bepalen, dat de bakmeesters voortaan niet meer zullen mogen zyn dan corporaals.

De voorstel nopens de afgave van actens en bewyzen te ampecteeren en mitsdien aan diegeene, welke beneden de rang van officieren zyn, gewone actens te verleenen en het hoofd over Comp^s militie in Indiën te qualificeeren tot de onderteekening der daarby vermelde bewyzen.

6 Julij. *Last op de kantoren buiten Java de militairen te voorzien van banken, tafels, kapstokken, enz.*

De militaire commissie had de Regering opmerkzaam gemaakt op het slechte logis der soldaten buiten Java.

6 Julij. *Vermindering van de som, door Chineesche jonken voor inkomende regten te voldoen.*

Is goedgevonden en verstaan de thol-geregtigheid voor de alhier uit China ten handel komende Tjipouw of Nemphose, als mede die der Cantonsche jonken, voor het vervolg te bepalen op rd^s 2200 voor een groote en rd^s 1100 voor een kleine jonk, mitsgaders niet alleen de anachodas der thans alhier aanwezig zynde jonken van deese dispositie voor hun vertrek door den capitain, Oey Biankong, te laten informeeren, maar ook daar van by de aanstaande pacht-conditien notitie te houden.

6 Julij. *Voorschrift nopens geschenk-goederen.*

Door den heer Directeur Generaal in consideratie gebragt zynde, dat de inlandsche vorsten niet als onkundig kunnen worden aangemerkt van de uitkoopswaarde der slaven, die zy tot present aanbieden, gelyk ook niet van de pryzen der goederen, die hun tot contra-geschenken worden toegezonden, en dat een lagere taxatie van gedagte lyfeigenen tot onaangename reflexien by die vorsten zoude kunnen aanleiding geeven; zo is goedgevonden en verstaan aan zyn Edele qualificatie te verleenen om de in geschenk overgezonden wordende slaven uitkoops te laten recompenseeren, dog de contra-geschenken, zo van Europeesche, als inlandsche manufactuuren en lywaten, ook te beswaren met 50 procento advans, ongereekend zulke goederen, welke alhier afzonderlyk tot dat einde werden ingekogt.

10 Julij. *Last op de Administrateurs van Compagnie's pakhuizen te Batavia »vaartuigen, uit welke in hunne »administratie goederen moeten gelost of waarin goederen »moeten afgescheept worden, zo spoedig mogelyk te »lossen of te belaaen, zonder dezelve onnodig te »laten vertoeven of op te houden”.*

Als een voornaame reden van het spoedig lek en onbekwaam worden der vaartuigen is opgegeeven het lang leggen derzelve aan de pakhuizen, waardoor dezelve veel geëxponeerd worden aan den grond te raken, waarvan vervolgens met groot geweld moeten afgewonden worden, indien men dezelve niet een langen tyd zonder gebruik wil laten leggen, dat almede een nadeelige vergroting van het getal zoude vereyschen om telkens andere in desselfs plaats aan handen te hebben.

10 Julij. *Afschaffing der jaarlyksche verstrekking van lijnwaden aan de suppoosten van het negotie-kantoor te Batavia.*

Op de aantooning, dat de jaarlyksche verstrekking van

lywaten voor het inkoops bedragen aan de suppoosten van het negotie-comptoir tans geenzints voldoet aan het oogmerk om aan dezelve een middel van bestaan te bezorgen, eens deels wegens de verhoging van den inkoops-prys met $\frac{1}{3}$ capitaal in vergelyking van vorige jaaren en anderen deels wegens den ruimen aanbreg door particulieren; zo is goedgevonden en verstaan de gemelde jaarlyksche verstreking af te schaffen en daar en tegen aan de suppoosten van het negotie-comptoir jaarlyks uit Compagnies cassa tot een middel van bestaan te laten verstrekken rd^s 2500, om verdeeld te worden in volgender voege, als:

aan den negotie-boekhouder.....	rd ^s 700,
" " factuur-houder.....	" 450,
" " negotie-overdrager.....	" 200,
" " pakhuis-boekhouder.....	" 200,
" " principaal journaal extendeerder.....	" 200,
" " extract factuur-houder.....	" 150,
en de als nog resteerende.....	" 600.

te laten distribueeren onder de aldaar dienst doende klerken.
Zie ook 12 December 1799.

10 Julij. Toekenning van een middel van bestaan aan den baas der kruitmakers.

Mits de gemaakte reductie in den omslag van het ambachts-quartier, onder andere, ook vervallen zynde het middel van bestaan voor den baas der kruitmakers, zo is goedgevonden en verstaan aan denzelven, in steede van de bevorens door hem genotene voordeelen, toe te leggen een bedragen van rd^s twaalf hondert 's jaars.

13 Julij. Oproeping van gegadigden voor het verzenden van koopwaren naar China met Compagnie's schepen.

Nadien de goederen, die van hier tot den handel in China kunnen werden gefourneerd, geenzints alle ruimte in de aangelegde bodems zullen occupeeren, zo is goedgevonden en

verstaan meede te accepteeren alle zodanige negotiegoederen, als de ingezetenen alhier genegen mogten zyn met Compagnie's schepen derwaarts te zenden, met uitzondering nogtans van tripangs, en zulks tegen zodanige recognitie, als door de heeren Meesters bepaald is voor de afzending van goederen uit Nederland naar Cabo de Goede Hoop; en de gemeente hiervan almeede by een biljet te adverteeren.

13 Julij. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven,*

De Regering had noodig eene waarde van 300,000 rijksdaalders, half in Spaansche matten, half in papieren geld.

•By praeferentie" zouden daarvoor in October 1792 assignatiën verleend worden, betaalbaar in Nederland na afloop der najaars-veiling van 1793 met 70 stuivers per ducaton.

De •telling" moest plaats hebben vóór ult^o. Julij 1792.

13 Julij. *Vaststelling van het aantal notarissen te Batavia.*

Mits het afsterven van den notaris, Nicolaas van Bergen van der Gryp, is goedgevonden en verstaan het getal dier beamtschryvers provisioneel te bepalen op drie stuks, als twee binnen en een buiten de stad, alzo de presente gesteldheid van de colonie niet wel aan meerder de nodige occupatie kan geeven.

17 Julij. *Voorschrift nopens niet aan hun adres bezorgde goederen.*

De administrateurs in de respective administratiën alhier is verstaan te ordonneeren om, wanneer voortaan goederen in de pakhuizen worden aangebragt, welke of abusive zyn afgescheept of op andere plaatzen te huis hooren, dan wel, waarvan de eigenaars onbekend zyn, daarvan terstond kennis te geeven aan den heer Directeur Generaal, op poene van rd^s 50, ten behoeven van het gesticht der pennisten, voor die geen, welke contrarie deeze ordre zal hebben gehandeld.

17 Julij. *Voorschrift nopens de verstrekking van equipage-goederen aan Compagnie's schepen op buitenkantoren.*

Tot tegengang van overmatige verstrekkingen is goedgevonden en verstaan, niet alleen de ministers en bediendens op de respective buiten comptoiren circulair te gelasten om, in gevalle de overheden der aldaar aankomende scheepen eenige equipage-goederen komen te eischen, alvorens tot dies voldoening over te gaan, de zogenaamde hel en andere plaatsen van het schip onverwagts door expresse gecommitteerdens exact te laten opneemen om te dienen van berigt, des noods onder eede, van het touwwerk, pik, theer, haarpuis, zeildoek en andere voorname articulen van equipage-goederen, welke zy by die visitatie hebben gevonden, ten einde daarna en indien zulks noodzakelyk word geoordeelt, de voldoening van dien eisch gevolg te laten neemen, maar ook den commandeur en opper-equipagemeester alhier te gelasten om van alle equipage-goederen, welke alhier aan ieder schip voor de reize verstrekt worden, een aparte notitie te formeeren en dezelve aan den inventaris van ieder zodanige bodem te annexeren.

23 Julij. *Last tot het luchten van onbewoonde huizen, enz.*

Krachtens magtiging der Regering gelastten Schepenen de respective eigenaaren der onbewoonde, ledig staande huizen, pedakken en stallen in de stad om deselve tweemaal des weeks, Dingsdag en Vrydags, 's morgens van 6 uren tot 's avonds 6 uren te laten openen om de doorspoeling der versche lugt daar in te bevorderen, op verbeurte van een maand huishuur door dengeenen, die daarinne nalatig zal worden bevonden, en zulx ter taxatie van deesen geregte, de eene helfte ten behoeven van den heer bailliuw en de andere helfte ten voordeele van stads cassa.

Waarmede een begin zal worden gemaakt met medio Augustus aanstaande.

En opdat niemand hiervan eenige ignorantie zoude mogen pretendeeren, zal deese advertentie in de Nederduytsche, Maleïtsche en Chineese taale worden geffiaageerd ter plaatse, daar men gewoon is diergelyks affixiën te doen”.

24 Julij. *Instructie voor de militaire kapiteins, gecommiteerden tot en over het werk en de bestiering der wapenkamer te Batavia”.*

Art. 1. De verantwoording der wapens, materialen en gereedschappen met alles, wat verder in de wapenkamer berust, als van ouds zullende blyven aan den baas, die daarvan gehouden is reekening en bewys te doen aan den heer Gouverneur Generaal en den heer Directeur Generaal, zo zal mitsdien het werk van de voornoemde militaire gecommiteerden, na den inhoud dezer instructie, zig bepalen tot de bevordering, niet alleen van een behoorlyke bewaring en conservatie der geweeren en wapens, die bequaam zyn, maar ook van een spoedige reparatie der defecte en eene nauwkeurige examinatie van de als onbequaam opgegeevene, ten einde also te bezorgen, dat 'er in alles eene regelmatige behandeling werd in agt genomen.

Art. 2. Om hier aan te voldoen zullen zy, gecommiteerden, by maar eenige mogelykheid en voor zo veel derzelver militaire dienst het zal toelaten, te zamen of, by verhindering, ten minsten één van hun zig dagelyks op een bequaam uur ter wapenkamer moeten vervoegen om te zien, wat 'er verrigt en of alles behoorlyk behandeld word.

Art. 3. Hier toe werd de baas by deezen gelast die gecommiteerden, niet alleen behoorlyk te erkennen en te respecteeren, maar ook tot alles toegang te geeven ter bequame bezigtiging en visitatie; ook het geen dezelve zullen opgeeven, dat behoord gedaan te worden, zo wel wegens de reparatie als het onderhoud, zo spoedig mogelyk ter uitvoer te brengen of anders de redenen te zeggen, waarom hy vermoend, dat zulks of niet geschieden kan, dan wel behoord uitgesteld te

worden, en waar van de gecommiteerdens dan by hun maandelyks schriftelyk rapport kennis zullen moeten geeven.

Art. 4. Direct na de ontvangst van deeze instructie of ten langsten 's daags daaraan zullen zy, gecommiteerdens, ten byweezen en overstaan van den baas, een exacte opneem doen van alle de geweeren en wapen-goederen, die op de wapenkamer te vinden zyn, alle dezelve stuk voor stuk nazien en daarvan een lyst formeeren, waarop bekend staat:

- 1° het getal en sorteering van het geene goed en bruikbaar is, zonder eenige reparatie nodig te hebben;
 - 2° het geene, dat reparabel en dus nog bruikbaar is;
 - 3° het volstrekt onbequame, dat niet kan worden gerepareert.
- dus diend verkogt of naar Nederland verzonden te worden.

Art. 5. Wanneer deeze opneem geheel volbragt is en de lysten daarvan vervaardigd zyn, zullen dezelve moeten overgegeeven worden aan den heer Gouverneur en Directeur Generaal, zo meede aan den heer commissaris opzigter.

Art. 6. Vervolgens zullen zodanige geweeren en wapen-goederen, welke volkomen bequaam zyn bevonden en met een apart merk moeten gemerkt worden, overgebracht en geborgen worden op de solder boven de logie-comptoiren, zo dra die tot een behoorlyke bergplaats voor de geweeren is in staat gebracht, waartoe de nodige ordres aan den fabriek zyn gegeeven om die met overleg van hun, gecommiteerdens, te volbrongen en aan die vertrekken nog zodanige verbeteringen te maken, als dienen kan tot erlanging van meerder luchtigheid in dezelve, waar omtrent zy, gecommiteerden, dus hunne gedagten aan hem kunnen opgeeven.

Art. 7. Het plaatsen der geweeren zal aldaar zodanig moeten geschieden, dat de bezigtiging dikwyls en gemakkelyk kan gedaan worden, om by ontdekking, dat dezelve met roest bezet zyn, ten eersten daar van gezuiverd en op nieuw ingesmeerd te kunnen worden.

Art. 8. Indien egter die bergplaats geen genoegzaame ruimte heeft om alle de geweeren, houwers en andere, ligt roestende wapens zo verre, als nodig is, uit elkander te konnen

stellen, zal het aan hun, gecommiteerdens, staan om van de geweeren, die gemonteert en volkomen bequaam gekeurd zyn, een gedeelte derzelve uit elkander te laten neemen, de loop en laden met dezelve nummer te merken en vervolgens de loop en sloten, wel ingesmeerd, in kisten te doen bergen, ten einde des te beter tegen de roest geconserveert te worden.

Art. 9. De geweeren, die zo wel by den eersten opneem onbequaam bevonden worden, als dezulke, die verder successive als onbequaam op de wapenkamer ontvangen en by bezigtiging ook waarlyk onbequaam bevonden worden, zullen zy, gecommiteerdens, doen merken met een merk, dat hun zal worden ter hand gesteld en het welk, om hier overal een eguale behandeling te doen plaats hebben, meede zal gezonden worden naar de comptoiren, die de aldaar onbequaam wordende geweeren herwaards zenden.

Art. 10. De geweeren en wapen-goederen, die op de wapenkamer gerepareert worden, zullen, als zulks volbragt is, door gemelde gecommiteerdens moeten worden geëxamineert en, indien de reparatie niet volkomen of behoorlyk geschied is, ter beter herstelling aan den baas moeten terug geeven; dus niets als bequaam gekeurd worden, dan het geene waarlyk bequaam is.

Art. 11. By verzending van geweeren of wapen-goederen, het zy na de buiten-comptoiren of tot expedition, zullen zy, gecommiteerdens, moeten present zyn by de afpakking of afgave om toe te zien, dat er niets anders dan het geene volkomen bequaam is, werd verzonden of afgegeven, zullende zy, gecommiteerdens, daar voor mede verantwoordelyk zyn.

Art. 12. De wapen-goederen, die door den baas worden aangemaakt, zullen niet eerder worden ingenomen, dan na dat zy, gecommiteerdens, dezelve geëxamineert en volkomen deugdzaam zullen bevonden hebben.

Art. 13. Ook zullen zy, gecommiteerdens, de geweeren en wapen-goederen, die uit Nederland of van de buiten-comptoiren, dan wel van de schepen of elders op de wapen-kamer worden ontvangen, nauwkeurig moeten examijneeren en by hun

maandelyks bericht aantekenen, welke daarvan bequaam zyn, wat reparabel en wat volstrekt onbequaam is, stellende op de laatstgemelde het bepaalde merk.

Art. 14. Het voormelde maandelyks bericht zal dus moeten inhouden :

- 1° het aanhanden zynde getal geweeren en wapens, die bequaam zyn;
- 2° het geen nog in reparatie is;
- 3° het ontvangene in die maand;
- 4° het verzondene in die maand;
- 5° het aangemaakte in die maand;
- 6° het getal der onbequaam gekeurde geweeren en wapens;
- 7° hunne voorstellen aan den baas, zo wegens de reparatie, als het onderhoud der geweeren, — het geene daarvan in het werk is gesteld, — en om welke reedenen de baas het een of ander heeft uitgesteld.

Art. 15. Tot het copieeren der benodigde drie stellen van dat bericht zal de boekhouder van de wapenkamer de gecommiteerdens moeten behulpzaam zyn en daar toe het nodige schryf-gereedschap bezorgen.

Art. 16. By besluit der hooge regeering van den 26^{en} Juny 1792 ook aan het hoofd van de militie opgedragen zynde om te zorgen, dat het onderhoud en de reparatie der geweeren met de vereischte exactitude waargenomen word, zullen zy, gecommiteerdens, mitsdien meede verplicht zyn van het verrigte, zo tot reparatie als tot onderhoud der geweeren en wapens, op het einde van ieder maand aan het hoofd der militie rapport te doen.

Art. 17. Daar 'er met ultimo Augustus van ieder jaar twee andere capitains militair tot gecommiteerdens door het hoofd van de militie zullen benoemd worden, zo zullen de fungeerende als dan de gansche directie der wapenkamer aan de op nieuw benoemde, na eene specificque opgave, overgeven om door de aankomende gecommiteerdens te worden nagegaan, of alles in behoorlyke ordre is.

Art. 18. Daar nu aan de gecommiteerdens voor een

behoorlyk toezigt het maandelyks douceur van 30 rd^s voor beide is toegelegd, zo zal, wanneer de aankomende gecommiteerdens, by het afgaan der fungeerende, bevinden, dat de geweeren en wapens niet behoorlyk onderhouden zyn en zy daarvan by hun maandelyksche berichten geen kennis gegeven hebben met bekendstelling der door den baas bygebragte reedenen van ontoenlykheid of uitstel, voor hunne reekening het manquerende worden geremedieert.

Art. 19. Maar, wanneer de aankomende gecommiteerdens rapport doen, dat zy alles van de afgegane gecommiteerdens in een behoorlyke ordre hebben overgenomen, en zulks by een extra visitatie, het zy van den heer commissaris opzigter of van het hoofd der militie, niet zodanig bevonden word, als dan zal de remediëring geschieden ten kosten van de aankomende gecommiteerdens.

Aan elk der buiten-kantoren werd een exemplaar dezer instructie verstrekt, met last op daar uit een instructie te formeeren, welke met de voorsz. in zo verre overeenkomt, als de plaatselyke gesteldheid eenigzints zal toelaaten".

²⁴/₁₁ Julij. Oproeping van gegadigden voor assignatiën op Nederland.

Naar dien de poging om door afgave van papiere geld aan de Chinese ingezetenen contanten in China te bekomen vruchteloos is geweest, is goedgevonden en verstaan eene preuve te neemen, op welke favorabele conditien de gemeente geneegen zal zyn gelden op assignatie te tellen en hen mitsdien by biletten te informeeren, dat de Compagnie, hetzy contanten, met opgaven in welke speciën, dan wel papiere geld in Comp^s kassa accepteeren en daar voor in de aanstaande maand October by praeferentie assignatiën op de hoog Edele Heeren Seventienen verleenzen zal aan diegeenen, welke hunne gelden op de favorabelste conditien voor de Compagnie zullen

willen tellen; en dat die geen, welke daartoe geneegen zyn, voor medio der aanstaande maand Augustus, ten comptoire van den heer Directeur Generaal zullen kunnen opgeven, zo wel de som, die zy begeeren te tellen, als het rabat op de contanten en het papiere geld, waarop zy die telling willen doen, en welke langere termynen van remboursement in Nederland, als by de Compagnie gebruikelijk, onder genot van zekere procentos naar expiratie van ses en negen maanden na het vertonen der assignatiën in Nederland, zy geneegen zyn te conditioneeren.

Zie ook 2 Augustus 1792.

27 Julij. Verbod tegen uitvoer van ryst.

Uithoofde van de ongunstige gesteldheid van het rystgewasch op Java en de bedugting, dat men aldaar in dit jaar geen minder gebrek aan levensmiddelen zal hebben dan in anno posteriori, is goedgevonden en verstaan den uitvoer van ryst van hier nader op het ernstigste te verbieden, mitsgaders de officieren van justitie te recommandeeren om te waken, dat dit verbod niet overtreden worde; en voorts de ministers van Java en den resident van Cheribon te gelasten om den uitvoer van dien korn van daar na den overwal, except naar Amboina en Banda en een matige quantiteyt naar Malacca en Riouw, op het scherpste te interdiceren; en wyders de prys van de ryst, die alhier dagelyks Compagnie's wegen op de rystmarkt verkogt werd, te verhoogen van ses tot agt stuivers de ganting; en zulks te laten ingaan met primo der aanstaande maand Augustus.

2 Augustus. Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.

Dewyl op de in gevolge het genoteerde ter resolutie van den 24^{en} July jongstleeden aan de gemeente gedaane voor-

stellen tot telling van gelden op assignatie tot nog toe geene naamwaardige opgave is gedaan en de tyd van het gewoone vertrek der schepen naar China sterk nadert, zo is, ter be-
 koming van een toereikende somma tot den handel op dat
 ryk, als nu goedgevonden en verstaan de gemeente nader by
 billetten kennis te geven, dat in Comp^s cassa zal worden ge-
 accepteert een somma van rd^s 400,000 in Spaansche matten
 of kopstukken en nieuwe, gecartelde ducatonen en dat daar
 voor by preferentie zullen worden verleend assignatiën op
 de heeren Meesters om in Nederland na de najaarse ver-
 koping in 1795 voldaan te worden met 75 stuivers voor de
 ducaton van 78 stuivers, voor hetgeen in Spaanse matten
 word geteld, en 74 voor de ducaton van 78 stuivers, voor
 hetgeen in nieuwe gecartelde ducatonen word geteld, mits
 de telling daarvan geschiede voor den 20^{en} deeser loopende
 maand Augustus.

3 Augustus
7 September. *Openstelling van de vrije vaart en handel op*
Sumatra's Westkust.

Nademaal in Raade van Indië op den 3^{en} Augustus jongst-
 leeden goedgevonden is om van de Westkust van Sumatra,
 zoverre onder de gehoorzaamheid der Nederlandsche Oost-
 indische maatschappy gehoord, een vrye handelplaats te maaken
 en dus de vrye vaart en handel, zonder eenige bemoeyenisse
 van de Compagnie, aan Comp^s ingezetenen, zo alhier als daar,
 en van en op alle andere plaatzen, mitsgaders aan alle vreem-
 delingen, zonder onderscheid, open te stellen, onder betaling
 van zekere inkomende en uitgaande rechten; — zo word een
 ieder daarvan by deezen kennisse gegeeven en dat derhalven
 gemelde vrye vaart en handel, zo aan dienaren, burgers en
 onderhorigen van de Compagnie, als vreemdelingen, gepermit-
 teerd word onder de volgende bepalingen:

- 1° dat gedagte vaart en handel, zo verre Compagnie's onderho-
 rigen aangaat, alleen bepaald word op Padang en Poelo
 Chinco en op geene andere comptoiren om derwaards direct

te steevenen, zonder Bancahoeloe aan te doen, hetzy in de heen- of terugreize, dan by aangetoonde zee-nood ;

- 2° dat dezelve zal mogen bestaan in den aanbreng en verkoop van alle articulen van negotie, zonder onderscheid, en dus ook van zodanige goederen, als lywaaten, amphioen, zout en yzer, die de Compagnie tot nog toe aan zich gereserveert heeft gehouden, waar toe de vorige conditiën by deezen ingetrokken worden, met uitzondering alleen van de speceryen en allerhande soorten van ammunitie- en arthillerie-goederen, en mits de amphioen, zoverre die van Batavia word aangebragt, van de amphioen societeit ingekogt zy ;
- 3° dat de Compagnie, om dien particulieren handel te meer te doen opluiken en aan de negotianten een ongereserveerde vryheid te laten, van allen handel finaal afziet, met reserve alleen van den handel in peeper en van hetgeen tot haar eigen benodigtheid diend, terwyl men, tot voorkoming van alle monopolieën of andere verkeerde middelen, die aan den vryen handel eenige stremming zouden kunnen toebrengen, aan de dienaren van de Compagnie de strikste beveelen daarteegen zal geeven ;
- 4° dat by den invoer en verkoop van gedagte goederen voor inkomende regten een impost van 6 procento zal moeten worden betaald, excepto, dat van de lywaaten, direct van de West van Indiën aangevoerd, 9 procento zal moeten worden voldaan ;
- 5° dat van het goud, by uitvoer, een recognitie van één half procento zal moeten worden betaald.

Zullende de voorwaards vermelde thollen en imposten van deeze vrye vaert en handel publiek aan den meestbiedende worden afgestaan om een begin te neemen met den aanvang van het jaar 1793.

En opdat een ieder hiervan kennisse bekoome, zal deeze, na gewoone publicatie, behalven in de Neederduitsche, ook in de Maleidsche, Javaansche en Chineesche taalen worden geaffigeert, ter plaatze, waar men gewoon is affixie van billetten te doen.

7 Augustus. *Magtiging op de buiten-kantoren, »by ontvangst van handelwaren boven hunne eisch, in cas »van onmogelykheid om die tegens behoорlyke pryzen »af te zetten, dezelve terug te zenden voor reekening »van die geenen, die goedgevonden hebben die afzending »ongequalificeert te doen.»*

Deze magtiging werd verleend in gevolge last van Heeren XVII^{ca}, vervat in hunne missive van 7 December 1791.

7 Augustus. *Voorschrift nopens het oprigten van gebouwen van Regeringswege.*

In voldoening aan de begeerte van de heeren Meesters by generaale missive van den 7^{ca} December 1791, § 32, is goedgevonden en verstaan de ministers en bediendens op de respectieve buiten comptoiren circulair ter observantie aan te beveelen het aanschryven door hun WelEdel hoog achtbare, dat voortaan geene erectie van gebouwen, die zonder consent deser regeering begonnen zyn, zal worden gepasseerd, tenzy kan worden aangetoond, dat de allerhoogste noodzakelykheid zulks absolut heeft gevordert en dat in dat geval daarvan, zo spoedig mogelyk, kennis zal moeten worden gegeven aan deese regeering, onder toezending van een behoorlyke calculative opgaaf der daartoe te impendeerene kosten; mitsgaders tot hun naricht te noteeren, dat geene qualificatie zal worden gegeven tot het aanmaken van nieuwe gebouwen, zo daar by niet telkens een calculative berekening van het kostende gevoegd zal zyn.

7 Augustus. *Intrekking van de zoogenaamde »musschate »wacht» te Batavia.*

Op de voordragt van het collegie van Scheepenen deser stad is goedgevonden en verstaan de zogenaamde musschate wagt, gelegen aan de Botteliersweg, zo uithoofde van het gering getal der thans aan handen zynde schutters en het

weynige nut, dat men van die post heeft, als om dat dezelve een capitaale reparatie vereischt en de daartoe nodige kosten nutteloos besteed zouden worden, in te trekken en mitsdien het gedagte collegie te qualificeeren tot het demoliëren van het daartoe dienende opstal.

14 Augustus. *Afschaffing van de rantsoenen voor Moorsche zeevarenden.*

Op de voorstel van heeren commissarissen over de equipagiewerf is goedgevonden en verstaan de maandelyksche verstrekking van randsoenen aan de Moorsche zeevarenden, buyten de ryst bestaande in :

3 kannen arak,
 1 ₤ suiker,
 1 » tammerinde,
 2¹/₂ » visch of dinging en
 2 » zout, af te schaffen en te laten stilstaan en hun daar en tegen 's maandelyks, so voor kostgeld, als randsoenen toe te leggen, als :

aan een sarang :

50 ₤ ryst en
 2¹/₆ rd^e aan contanten ;
 aan een tandel en gemeene :

50 ₤ ryst en

1²/₃ rd^e aan contant, dog de randsoenen dergeenen, welke op tochten gaan, bepaald te laten op den ouden voet.

14 Augustus. *Intrekking van het bepaalde op 26 Mei 1769 nopens Boedelmeesteren.*

Uit hoofde van de voordeelige gesteldheyd der cas van het collegie van Boedelmeesteren is goedgevonden en verstaan weder ten faveure van de Compapnie in te trekken het ingevolge besluit van den 26^{en} May 1769 aan het gemelde collegie afgestaane voorregt tot den ontfangst jaarlyks van

de helft der pagt van de wayang-spellen; en den heer ont-fanger-generaal hier van kennisse te geeven.

16 Augustus. *Last om te Batavia te onderzoeken uit Nederland aangebragte colli's, bestemd voor buiten-kantoren.*

Op de begeerte der heeren Meesters is goedgevonden en verstaan den heer Directeur Generaal te verzoeken en zyn Edele te qualificeeren de nodige ordres te stellen, dat, by den aanbreng van kassen met manufacturen en papieren uit Nederland, dezelve niet, gelyk dus lang heeft plaats gehad, ongeopend aangehouden of naar de buiten-comptoiren verzonden, maar hier geopend en geëxamineerd worden in praesentie van een der opper-kooplieden dezès kasteels, met recommandatie aan de administrateurs om by wel bevinding te zorgen, dat deselve met alle mogelyke precautien weder toegemaakt en voorzien worden.

24 Augustus. *Wijziging van de instructie voor het collegie van Heemraden, vastgesteld den 23ten Junij 1680 (deel III, bladz. 52).*

Is goedgevonden en verstaan :

- 1° dat de borgtogt van den secretaris, by art. 8 bepaald op 1000 rd^s, zal moeten verhoogd en voor het vervolg gesteld worden op rd^s 5000;
- 2° dat, zowel het verder gedeelte van dat articul, als de overige 13, 14, 15, 16, 17, 18 articulen van gedagte instructie, schoon door verloop van tyd, als andere oorzaaken niet geëmployeerd, nochtans in haer volle kracht en waarde gebleeven zyn, en mitsdien de gedagte articulen te renoveeren, met deese restrictie alleen, dat het hypotheek, waarop door hun Eerwaardens de overtollige gelden zullen worden uitgezet, op geen huizen of thuynen, maar eenlyk op landeryen gevestigd zal mogen worden.

24 Augustus. *Toekening van een middel van bestaan aan den baas van de wapenkamer te Batavia.*

Op de daartoe door den heer raad extra-ordinair, Greeve, als commissaris-opzichter over de wapenkamer gedaane voordragt is goedgevonden en verstaan voor het vervolg aan den baas der wapenkamer, in steele van het by besluit van den 28^{en} Augustus 1755 (1) voor descive boven zyne maandgelden bepaald douceur van rd^e 1000, waarvan hy thans, mits de gemaakte reductie in de verstrekingen en werkjongens, geen toereikend inkomen heeft, tot een middel van bestaan toe te leggen rd^e 2000 's jaars, buiten het genot van gagie en kostgeld, mitsgaders zulks te laten ingaan met primo der aanstaande maand September.

30 Augustus. *Bepaling, dat, »in cas van ongequalificeerde »verstrekingen aan schepen en vaartuigen, zo wel »de capitains, die dezelve eischen, als de equipage- »meesters, die dezelve verstrekken, ieder in het geheel, »de vergoeding daarvan” zoude worden opgelegd.*

Ook deze bepaling, uitgelokt door Heeren XVII^{en}, moest dienen om »de enorme somme”, welke »het artical van »schepen en vaartuigen jaarlyks komt te bedragen”, zooveel mogelijk, te verminderen.

30 Augustus. *Nader voorschrift nopens de lijst, bedoeld bij de resolutie van 31 Julij 1789.*

Uithoofde van de door de heeren Meesters gegevene nadere interpretatie van hoogst derzelve begeerte ten opzigten der opgaven, die van de dienaren nopens hunne inkomsten zyn gerequireerd, is goedgevonden en verstaan de ministers en bediendens op de respectieve buyten comptoiren circulair ter observantie aan te beveelen om by de naar herwaarts gezonden

(1) Deel VII, bl. 135.

wordende lysten wegens de inkomsten der dienaren, welke by het reglement bepaald zyn, ook by weege van ampliatië bekend te stellen de zodanige, welke, schoon minder bekend, egter door hen genoten worden.

30 Augustus. *Verbod tegen het onderhouden van wagens of paarden van Regeringswege.*

Uithoofde van de door de heeren Meesters gemaakte aanmerkingen op de door de Ceilonsche ministers gedaane inkoop van wagens is goedgevonden en verstaan de door hoogst dezelve aangehaalde order van den 15^{en} April 1774 te renoveeren en, met uitzondering alleen van Colombo en Ternaten, daar tot het inhalen van inlandsche vorsten en gezanten een bepaald getal wagens en paarden is toegestaan, de ministers en bedienden op de overige buiten comptoiren circulair aan te schryven om geen wagens of paarden Compagnie's weegen aan te houden of daarvoor de minste ongelden op te brengen.

30 Augustus. *Voorschrift nopens »onbekwaam'' geworden goederen.*

Ingevolge door de heeren Meesters gegeven recommandatie om de met opzigt tot de onbekwaam rakende goederen door de Ceilonsche ministers gemaakte schikking ook tot de overige comptoiren te extendeeren is goedgevonden en verstaan de ministers en bediendens op de respective buyten comptoiren, met uitzondering van Ceylon, te ordonneeren om, by het onbekwaam geraaken der goederen aldaar, dezelve ten eersten, ten byweesen van gecommiteerdens, door deskundigen te laten examineeren en dezulke, die reparabel zyn, te laten herstellen, doch de onbekwaame by de eerste occagie herwaarts te zenden.

30 Augustus. *Voorschrift nopens het repareren van Compagnie's schepen.*

Conform het aanschryven der heeren Meesters is goedgevonden en verstaan den commandeur en opper-equipagie-

meester te gelasten om de scheepen by hun vertrek van Batavia nauwkeurig te laten examineeren, of behoorlyk gerepareert en aan dezelve de nodige verstrekkingen gedaan zyn, met aanbeveling teffens om daar van door de overheeden een declaratoir te doen passeeren; mitsgaders by bevinding, dat des niet te min nadere reparatiën en verstrekkingen op de buiten comptoiren, toevallige omstandigheeden uitgezondert, gedaan worden, den geenen, die de reparatiën en verstrekkingen gevraagd of gedaan heeft, daar voor te belasten.

4 September. *Regeling der verstrekkingen aan het hospitaal op het eiland Edam.*

Door den commandant en opper-chirurgyn ten eylande Edam opgegeven zynde, wat tot verkwikking der aldaar in het hospitaal liggende impotenten zoude kunnen worden verstrekt, zo is goedgevonden en verstaan tot dat eynde om de drie maanden ten dienste van voormeld hospitaal te laten verstrekken:

- 90 kannen Caabsche wyn, in stede van het gevraagde $\frac{1}{2}$ aam Fransche wyn,
- 60 ƒ koffybonen, in stede van de gevraagde $\frac{1}{2}$ picol,
- 100 „ zuyker,
- 10 „ boter,
- $2\frac{1}{2}$ rd^e tot den inkoop van thee, in stede van de gevraagde 10 ƒ ,
- 4 rd^e tot den inkoop van de gevraagde 100 p^s beschuyt,
- 3 „ „ inkoop van kapok en overtreksels tot 't maken van kussens, dog daar en tegen het gevraagde aan tammerinde en vaderlandsche gort, als onnodig geoordeelt zynde, te excuseeren.

4 September. *Toekening van 25 rijksdaalders voor elk vat bier, als rantsoen te verstrekken aan leden der Hooge Regering en andere gequalificeerde dienaren, naar buiten-kantoren vertrekkende,*

Zulks was almede een gevolg van den last van Heeren XVII^{ten} om de rantsoenen af te schaffen.

11 September. *Wijziging van het bepaalde op 5 Augustus 1774 nopens zekere belasting voor de bewoners van de Bacherachts-gracht te Batavia.*

Tot voorkoming van alle verkeerde en abusive begrypen, welke er zedert eenigen tyd zyn ontstaan over de intentie van de ordonnantie van den 5^{en} Augustus 1774 betrekkelyk de daarby opgelegde belasting aan de bewoonders van de Zuyd- en Noordzyde van de Bacherachtsgragt, dienende tot het maken en onderhouden van de beschoeying van gemelde gragt, is goedgevonden en verstaan, zo ter elucidatie van de ingezetene, als alteratie van gemelde ordre, voor den aanstaande vast te stellen en te statueeren :

1° dat alle erven, huysen, thuynen, landeryen en fabricquen, die gelegen zyn aan de Zuyd- en Noordzyde van de Bacharagtsgragt, beginnende met de brug aan het Westeynde van de Chineese campong tot aan het land Pisieng, de inlandsche campong over en weder daar onder mede begreepen, zonder eenige uitzondering of exceptie van door de nokslot of vrye vaart van die gragt verwydert te zyn, ten heboeven van Heemradens cas en tot het maken en onderhouden door dat collegie selve van de beschoeyingen alleen aan de Zuidzyde van meermelde Bacheragtsgragt, alle jaaren beginnende met primo January 1793, vooruyt en dus voor het uyteynde van gemelde maand, in een keer zullen moeten opbrengen en betalen, te weten: alle erven, huysen, thuynen, landeryen en fabricquen, item campongs van de Zuydzyde, welke breeder zyn dan een en een halve roede, een rd^s à 48 stuivers voor yder roede breete, en alle, die een mindere breete in zig bevatten, vier en twintig stuivers ;

2° dat alle erven, thuynen, landeryen, fabricquen en campongs aan de Noordzyde, uyt consideratie, dat deselven by deesen verklaard en gehouden worden om de beschoeying aan de Noordkant van de gemelde gragt voor haar eygen reekening te moeten maken en onderhouden, een vierde

gedeelte van dat geene, dat die van de Zuydzyde opbrengen, zullen moeten betaalen;

- 3° dat het landgoed van wylen den koopman Verklokke, gelegen aan de Zuydzyde, en dat van den onderkoopman Vogelaar, gelegen aan de Noordzyde, om reeden van derzelve uytgestrektheyd en van de reeds door dies eygenaars opgebragte belasting van 5 procent van de waarde derzelve, mitsgaders de gesubjecteerde tol van de laatstgemelde van dit roedegeld, per roede zullen blyven geëximeert en daar en tegen zullen kunnen volstaan met een betaling in een keer voor de gansche hreedte, als den eersten met rd^s 150 en den tweeden met rd^s 50 in 't jaar.

En is wyders goedgevonden en verstaan het collegie van Schepenen dezer stad aan te bevelen om de nodige ordre op het protocolle comptoir te stellen en prompt te doen onderhouden, dat van deze, hier voorwaarts gemaakte ordonnantie, by de uyt te gevene koopbrieven, specificque waarschouwing gedaan worde, ten eynde zulks door den tyd niet weeder vergeten worde en niemand eenige ignorantie dezen aangaande zal kunnen pretendeeren.

11 September. *Vermindering van de belasting op den verkoop van vaste goederen en afschaffing van die op den verkoop van losse goederen.*

Op de propositie van het collegie van Heemraden der Bataviasche ommelanden is goedgevonden en verstaan de ingezetenen van heden af by provisie te ontheffen van een gedeelte der peremtoire belasting op den verkoop der vaste en losse goederen, te samen op drie procento, en dezelve voor als nog eenelyk maar te doen standhouden tot 2 procent op de vaste goederen, met afschaffing van het $\frac{1}{2}$ procent, dat de losse goederen subject zyn, uythoofde voormeld collegie vermeend, dat haar finantie-wezen en cas dese vermindering zonder eenige verlegendheid ter verligting der ingezetenen zeer wel kan oudergaan.

11 September. *Bepaling, dat geen vendu-meester over de vendu-kas mogt beschikken zonder medeweten van zijn collega.*

Dit voorschrift is afkomstig van Heeren XVII^{een}.

Gezamenlijk waren zij voor die kas aansprakelyk en zoowel gezamenlijk, als ieder afzonderlijk waren zij verantwoordelyk voor eventuele »minderheden».

11 September. *Verbod tegen »het faciliteeren van den »handel van vreemde natiën».*

Heeren XVII^{een} hadden de Indische Regering mededeeling gedaan van allerlei uitrustingen in Noord-Amerika en gelast omtrend die ondernemingen zich te bepalen »tot het nakoomen »van die algemeene verplichtingen van welvoeglykheid, welke »de betrekkingen tusschen deeze Republiek en die natie »vorderden, doch zich daarentegen te onthouden van buitendien »op eenigerhande wyze hunne vaart en noch veel minder »hunnen handel in Indië facilitate toe te brengen.

Naar aanleiding hiervan bepaalde de Indische Regering:

Ingevolge de begeerte der heeren Meesters wegens het weren van den aanbreng van alle Europeesche goederen, so met vreemde Europeesche, als Arminiaansche schepen, is goedgevonden en verstaan de ministers en bediendens op de respectie buiten-comptoiren ter observantie te laten toekomen een extract uit de secreete missive van heeren Bewindhebberen ter kamer Amsterdam in dato 26 April 1790, nevens de daartoe gehoorende bylaagen; en is wyders goedgevonden en verstaan den sabandhaar en licentmeester, Ysbrand Hendrik François Vincent, te laten afgeven een extract uit de missive der heeren Meesters in dato 7 December 1791, met last om zig naar de daarby gestelde ordre stiptelyk te gedragen en aan de overheden van alle vreemde natiën, wegens het verbod van den handel, alhier by hun arrivement kennisse te geven.

13 September. Voorschrift nopens het benoemen van kapiteins van retour-schepen.

Hun WelEdele hoog agtbare begerende, dat gene retour-bodems in commando zullen werden toevertrouwt dan aan zulke capitains, welke ten minsten eene uyt- of thuyseyze als opperstuurman hebben gedaan, zo is goedgevonden en verstaan den commandeur en opper-equipagiemeester van dese begeerte kennisse te geven met ordre om, by het voordragen van gesaghebbers op de retour-bodems, aan deze nadere limitatie des mogelyk te voldoen.

13 September. Wijziging van het bepaalde op 22 September 1789 nopens vrijdom van briefport.

Daar het hun WelEdele hoog agtbare was voorgekomen beter te zyn, dat de door het voorzittende lid in den Raad van justitie deses casteels te ontfange brieven en papieren. betrekking hebbende tot adressen, requesten en andere justitiële zaken, in rekening wierden gebragt, dan dat aan denzelven, in gevolge besluit van den 22^{en} September 1789, wierde toegestaan een reële ontheffing der betaling van alle brieve porten; zo is goedgevonden en verstaan gedagt voorzittend lid in welgemelde Rade, mr. Jacob George van Rossum, van deze door de heeren Meesters gemaakte alteratie per extract kennisse te geven, ten eynde zulks te laten strekken tot desselfs narigt.

13 September. Voorschrift nopens overwigten, enz. op koffij.

Op de begeerte der heeren Meesters, dat het overwigt en de procento's der coffy door alle administrateurs, aan welke de zorge en beheering over dit articul is toevertrouwt, suyver en zonder agterhouding aan de Comp^e geleevert zullen moeten worden, is goedgevonden en verstaan de administrateurs in de negotie-pakhuisen op Onrust, de waterpoort en die der Westzyde te gelasten om voortaan, onder ultimo December van

yder jaar, by deze regeering in te dienen een accurate notitie van het overwigt en de procento's, welke door hun in dat jaar op de colly is genoten en aan de Comp^e geleverd geworden.

14 September. *Vergunning voor een weduwnaar te trouwen met de dochter van de zuster zijner overleden vrouw.*

Door den Raad van justitie deezes casteels, van welke gevordert is geworden derzelve consideratien, in hoe verre reflexie soude kunnen worden geslagen op het verzoek van den capitain ter zee, Nicolaas Acker, om te mogen hebben dispensatie van de politicque ordonnantie statutair met betrekking tot het egt-reglement, om sig te kunnen verbinden met de dogter van zyne overledene huisvrouw zuster, Johanna Laubscher, tans gediend zynde van hunne consideratien, welkers hoofdzakelyke inhoud is behelsende:

dat zy vermeenen, dat zulk een dispensatie om volgende redenen nimmer kan worden geaccordeert;

eensdeels, omdat 't kennelyk was, dat in Holland een huwelyk aanstonds voor wettig en voltrokken werd gehouden, zodra als de contractanten voor den magistraat of voor den predikant op de gewoone wyze zyn getrouwd, schoon daar geen byslaping op komt te volgen;

en hoeveel te meerder niet, daar voormelde Acker so lange getrouwt is geweest en er niets was toe doende, of hy kinderen by zyn vrouw geprocureert hadde, ja dan neen, terwyl by het egt-reglement, articul 20, wel uitdrukkelek wierd gelast, zo mede by articul 12 van de policie van Holland, dat in 't aangaan van huwelyken vooral zal worden reguard genomen op de eerbaarheyd en of daar tegen ook iets zal kome te stryden, welke eerbaarheid grotelyks zoude worde gekrenkt, indien zodanige dispensatie tot een huwelyk met een overledene vrouws zusters dogter werde verleend en dat voor gepermitteerd gehouden, alleen, omdat hy Acker by haar nooyt levende kinderen hadde verweckt, daar het egter bekend was, dat zy verscheyde reysen by hem bevrugt is geweest;

dog, daar de souverainen van den lande nu en dan zyn aangezigt geworden om tot sodanige huwelyken dispensatie te verleenen en in vroegere tyden zulks wel is geaccordeert en ook tevens wel afgeslagen geworden in differente provintiën, zo hadden onder andere de heeren Staaten Generaal in hun egt-reglement, den 18^{en} Maart 1656 g'emaneeert, by articul 63 met de volgende woorden uydrukkelyk verboden;

dat geen behuwd oom zoude mogen trouwen met zyn behuwde nigte en geen behuwd moeye met haar behuwd neef, of dat geen weduenaar mag trouwen met de dogter van zyn overledene vrouws heele of halve zuster, gelyk zulks in de meeste provintiën is gevolgd;

op welk fundament voormelde Raden dus vermeenden, dat door dese regeering hoegenaamt geen reflexie zoude kunnen worden geslagen op het door gedagten Acker tot staving van zyn verzoek geavanceerde, en dat in deze het beste zoude zyn sig stiptelyk te gedragen aan den inhoud van deze so uydrukkelyken wet.

Vervolgens over voormelde consideratien en het ter dezer materie dienende rypelyk gedelibereerd en in aanmerking genomen zynde de veelvuldige voorbeelden, waar in dispensatiën door de souverainen van den lande zyn verleend geworden, als mede het door gedagte Acker geavanceerde, dat hy by zyne huysvrouw nimmer levende kinderen hadde verwekt, als mede om de gevolgen, waarin een weygering in dit geval den suppliant zoude kunnen doen vervallen, zo is, ongeagt de daar tegen door gedagten Raad van justitie dezès casteels bygebragte motiven ter weering van dit huwelyk, goedgevonden en verstaan aan voormelden capitain ter zee, Nicolaas Acker, te verleenen dispensatie van voormeld egt-reglement en hem mitsdien te permitteeren om sig met zyne overledene huysvrouws dogter, Johanna Laubscher, in den egten-staat te verbinden.

Commissarissen-Generaal besloten ter zake in huune vergadering van 1 Februarij 1794:

De hooge regering van Indie voor te houden, dat het wel te wenschen waare geweest, dat de menigvuldige voorbeelden, waarin diergelyke dispensatiën door den souverain van den lande zyn verleent, by haare resolutie van den 14^{en} September 1792 speciaal aangehaalt en getailleert waaren geworden; en dat, nadien zodanige huwelyken by het egt-reglement van den 18^{en} Maart 1656 uytdrukkelyk zyn verboden, heeren commissarissen generaal mitsdien verlangen, dat voortaan geene verzoeken tot het obtineeren van zulke dispensatien weder zullen werden geaccordeert of, wanneer, ingevallen van de uitterste noodzakelykheid, mogt worden overgegaan tot het verleenen van soortgelyke dispensatien, als dan in het oog zal worden gehouden, dat de reedenen, op fundament van dewelke de daartoe gedane verzoeken worden toegestaan, in allen gevallen behooren te kunnen gewettigd worden door voorbeelden, by de generaliteit geëxteert en voorgevallen, en die hunne kragt door geene latere dispositien van haar Hoog Mogende hebben verloren.

18 September. *Toevoeging van een tweeden of adjunct bode aan het collegie van Boedelmeesteren.*

Oorzaak hiervan was »de meerdere omslag in het werk door het administreren van eene menigte boedels.»

Noyens de bezoldiging van dezen tweeden bode is niet meer aangeteekend, dan dat die bezoldiging »matig» zoude zyn.

18 September. *Afschaffing der verstrekking van rantsoenen aan de ambachtsheden in het Ambachts-kwartier en aan de »gezellen» bij de wapenkamer te Batavia.*

Op de voordragt van den fabricq, Byvanck, is goedgevonden en verstaan de verstrekking der randzoenen aan de ambagtslieden in 't quartier af te schaffen en aan hun, even als aan de ambagtslieden op de equipagiewerf, toe te leggen rd^s 4:37½ aan kostgeld per maand, met aftrek van 18 stuyvers voor 3 gantings of 40 R ryst, die in nature verstrekt zal worden; en is tevens besloten om ten opzichte der verstrekking aan

de gesellen van de wapenkamer in zelve voegen te doen handelen.

21 September. *Nadere regeling der verstrekkingen aan het garnizoen te Batavia met behulp van de regiments-kas.*

Door het hoofd der militie, aan welke is opgedragen om te onderzoeken en nader aan te toonen, of en welke verandering in de manier van verstrekking aan het garnizoen en hetgeen verder daartoe relatie heeft, zoude kunnen werden gemaakt, mitsgaders op welke wyze de voldoening van de thans maandelijks uyt de guarnisoens krygs-cassa aan den bakmeester voor coely geld, inkoop van brandhout, koffy en zuyker, ten bedragen van rd^s 148 : 19, soude konnen bezuinigt of geheel afgeschafft worden, tans gediend zynde van berigt, dat hy een nauwkeurig onderzoek had laten doen ten opzichte der tegenswoordige verstrekkingen en dat hem was gebleken, dat dezelve overeenkomstig de guarnisoens schaf-ordres en ten zuinigsten waren ingerigt; en dat hy van gevoelen was, dat daar omtrent geene betere schikkingen gemaakt konden worden.

Dat egter van de maandelijksche uytgaven, die tot laste van de guarnisoen krygscassa liepen, met de aanstelling van een nieuwen bakmeester gedecorteert waren geworden rd^s 36 voor negen vadems brandhout, als het eenigste articul zynde, dat hy ontwaard had, dat had konnen ingetrokken of bezuinigt worden, terwyl de verstrekking van coffy, die bevorens had bestaan in 8½ picol 's maands en waar voor uyt de guarnisoens krygs-cassa in 's Comp^s cassa betaald was geworden rd^s 51 : 13, thans was bepaald op 1¼ R voor yder man 's maands; en dat dus door dese schikkingen de maandelijksche uytgaven voor drie vierde gedeelte vermindert waren en dat de krygs cassa daardoor dus rd^s 8 à 900 's jaars zoude profiteeren; zo is, dewyl hier uyt ten klaarsten consteert, dat alle mogelyke bezuinigingen ten opzichte van de guarnisoen krygs-cassa zyn gebezigd en dat de schafordres, zo als ze tegenwoordig zyn,

mede ten zuinigsten zyn ingericht, mitsdien goedgevonden en verstaan zich met dat bericht voldaan te houden en de daar by aangehaalde veranderingen ten favore der krygs-cassa te approbeeren.

21 September. *Last om »de officieren in het algemeen, »maar vooral de capitains of gesaghebbers en capitain-luitenants, in Indië, zo veel immer doentlyk, »te laten »continueeren op de schepen, waarmede zy uit Europa »waaren gearriveert.»*

Dit voorschrift is afkomstig van Heeren XVII^{den}.

21 September. *Bepaling van de lengte op zee aan boord van Compagnie's schepen.*

Heeren XVII^{den} stelden hierin groot belang, maar toch gebeurde het »te meermalen», dat Comp^s schepen de noodige instrumenten tot het observeren der lengte op zee niet aan boord hadden.

De commandeur en opper-equipagemeester te Batavia, alsmede de bedienden op de buiten-kantoren werden dientengevolge gelast alle journalen van aankomende Compagnie's schepen na te gaan en te berigten, of dat observeren al dan niet had plaats gehad.

Onder ultimo December 1793 berigtte hovenbedoelde commandeur, dat sommige schepen nog niet van de noodige of bruikbare instrumenten voorzien waren.

21 September
8 October *Uitschrijving van een boete-, dank- en bededag.*

25 September. *Verbod tegen het beladen van Compagnie's schepen onder toezicht van één officier.*

Dit verbod is afkomstig van Heeren XVII^{den}.

23 September. *Voorschrift nopens het vrijgeven van slaven.*

Door 't collegie van Scheepenen deser stad te kennen gegeven zynde, dat, niet tegenstaande de successive g'emaneeerde ordres deeser regeering nopens het vrygeven van lyfeygenen by notariële quitantien en de daarby bepaalde boeten tegen de overtreders, wederom een menigte lyfeygenen op die wyze uit het juk der slavernye zyn ontslagen, zonder dat dezelve conform de wetten g'émancipeert zyn geworden, zo is goedgevonden en verstaan alle leyfeygenen, welke door hunne lyfheeren of vrouwen op notariële quitantien reeds zyn vrygegeven en waar van de geregtelyke emancipatie voor gecommitteerde Scheepenen nog geen gevolg heeft genomen, voor dit maal van de betaling der boete van rd^s 25 ten behoeve der diacony armen te ontheffen.

Dog de respective notarissen alhier te gelasten om in den aanstaande, by het passeeren van diergelyke quitantien, van de lyfheeren of vrouwen af te vorderen de voorschreeven boete van rd^s 25 voor de diacony armen deezzer steede, neevens het kostende van den emancipatie-brief, ten bedragen van rd^s 5 : 15, ten behoeven van den secretaris van 't collegie van Scheepenen deeser stad, dan wel te samen rd^s 30 : 15, om daar van 's maandelyks aan den secretaris van Scheepenen voormeld reekening te doen; en wyders gedagte notarissen te interdiceren het passeeren der voorschreeve quitantien voor de zulke, die de gerequireerde rd^s 30 : 15 niet willen betalen of zo lang de voldoening daarvan niet zal zyn geschied.

25 September. *Voorschrift voor Boedelmeesteren nopens goederen van onmondigen, onder beheer van executeurs-testamentair.*

In aanmerking ganomen zynde, dat veele nadeelen ten opzichte der pupillen kunnen resulteren, wanneer ouders of voogden van minderjarige ter kwader trouwe te werk willen gaan; en egter aan den anderen kant voor weldenkende execu-

teuren niet minder hardigheid soude resideeren, wanneer alle vaste goederen en lyfeygenen publyk moesten worden verkogt, daar dikwils door de inkomsten van een stuk land, huys, etc., als meede door het coelyloon van een slaaf, een of meerder pupillen kunnen worden gesubsidieerd en van het nodige onderhoud voorzien, zo is goedgevonden en verstaan het collegie van Boedelmeesteren qualificatie te verleenen om, zo in het laten verkopen der vaste en losse goederen van onmondige, dan wel dat dezelve op den naam der minderjarige werden overgeschreeven, als mede om geringe saldo's der boedels, welke van geen genoegsaam belang zyn om ter hunner kamer geteld en mitsdien onder de executeuren gelaten worden, in dier voegen te handelen, als zy na best overleg en na dat de omstandigheden, zo van executeuren als erfgenamen zig zullen laten aanzien, in gemoede zullen vermenen, dat ten meeste voordeele der onmondige erfgenamen zal kunnen strekken.

27 September. *Voorziening in het dagelijksche beleid van zaken gedurende de afwezigheid van den Gouverneur-Generaal.*

Door den heer Gouverneur Generaal aan de vergadering gecommuniceerd zynde hoogst deszelfs intentie om voor eenige dagen het landvermaak op Buitenzorg te gaan nemen, met verzoek, dat de heer Directeur Generaal zig dus lange geliefde te chargeren met de maneance der dagelyks voorvallende zaken, en zulks door laatstgemelde zyn Edele met bereidwilligheyd aangenomen, mitsgaders daarop aan zyn hoog Edelheyd alle vermaak en genoegen, neevens een bestendige gezondheid toegewenscht zynde, zo is laatstelyk goedgevonden en verstaan daar van deze aantekening te houden.

9 October. *Verbod voor suiker-molenaars uitgemalen suikerriet op de boorden of hellingen van rivieren, veel minder in die rivieren te werpen.*

Heemraden hadden aangetoond, »dat door de schadelyke

gewoontens der zuyker-moolenaars in de bovenlanden om het uitgemalen zuykerriet aan de boorden der rivieren en in dezelve te werpen de rivier, de Sidanie, en zelfs de Mokervaart by zware afwatering op verscheyden plaatsen aan verlanding wierd geëxponeerd”.

Op de overtreding van dit verbod werd eene boete gesteld van 200 rijksdaalders ten voordeele van den aanbrengrer voor de helft en voor de andere helft ten voordeele van Heemradens kas.

26 October
9 November. *Wijziging van het verbod tegen het laten los
loopen van vee, uitgevaardigd op* 28 October
1 November 1774.

Nademaal president en leden van Heemraden der Bataviase ommelanden te kennen hebben gegeven hun bezwaar over de abusive begrippen, dewelke deese en geen en komen te foveeren van de by de ordonnantie van den eersten November 1774 gemaakte bepaling, in zo verre een yder zyn hoorn- en ander vee langs 's Heeren weegen en in de Chineese graven zonder te misdoen mag laten weyden; zo is op heeden noodzakelyk geoordeeld daar jegens en ter compleete bereyking van de oogmerken, met deese ordonnantie en met die van den 17^{en} April 1750, item 3 April 1770 bedoeld, door eene opheldering en alteratie van dezelve, voor zoo verre zulks het departement van Heemraden betreft, te moeten voorzien en dienthalven nader gearresteert by deesen aan allen ende een ygelyk nader te verbieden paarden, runderen, buffels, schaepen, bokken en geyten, hetzy met of zonder wagter of hoeder, te weyden, te graasen, te laten loopen, dan wel door anderen te doen weyden, graesen of laten loopen in de Chineese graven en langs 's Heeren weegen, beneden de posten Jaccatra, Ryswyk. Noordwyk, Ankee en Antjol, ja zelfs niet langs die, lopende van de groote Zuider-weg door de Chineese graven na 't Molenvlied, en die, lopende van deese dwars weg meede door de Chineese graven na de post Noordwyk, en in het generaal niet binnen den omtrek van een uur buyten deese stads poorten.

En dit alles op straffe, dat, by het contrarie deeser handelwyze, het gevonden wordende vee door de bedienden van het collegie van Heemraaden en door die van den drossaard der Bataviasche Ommelanden opgevat en immediaal geconfisqueert zal worden, ten behoeve, de eene helfte van Heemraaden cassa en de andere helfte ten profyte van den aanbaler.

Terwyl, ingevalle dat het gemelde hoorn- of ander vee door hunne woestheid als anders niet te agterhalen zal zyn, de gemelde bediendens gelast en geauthoriseert worden tot het aprehendeeren van derzelve wagters en hoeders.

Dog, by aldien deeze zulks door hunne vlugt mogten ontkomen, als dan word aan Heemraaden van wegens deeze regeering verleend de macht en autoriteit om de gecalculeerde waarde van het vee, dat tegens de orde op 's Heeren weegen gezien word, te verhalen op de eigenaars van hetselve en zulks by gyseling en parate executie, waarin de gemelde Drossaard dat collegie zal moeten adsisteeren.

9 November. *Verbod voor den baas-kaartenmaker Compagnie's kaarten uit te leenen, aan wien ook en welke kaart het zij.*

9 November, *Toekening van een „douceur” ten bedrage van 10 rijksdaalders aan militairen en ambachtslieden, die een nieuw verband aangingen.*

Dewyl is voorgekomen, dat de verstrekking van twee maanden gage aan de militairen of ambagtslieden, die een nieuw verband willen aangaan, door sommige geweigerd word, om dat hunne soldy-rekening daar voor belast werd, en het dus al zeer dikwils gebeurd, dat zy door een zodanige uitloving, schoon ook tevens verhoging van gage bekomende, niet te animeeren zyn tot het aangaan van een nieuw verband, zo is op de dientwegen door de heeren Raaden extra-ordinair, Wiegeman en Welgevare, die verzogt en gecommitteerd zyn tot commissarissen der verlossing, gedaane voordragt goedge-

vonden en verstaan aan hun Edele qualificatie te verleenen om aan diegeen, welke tot het aangaan van een nieuw verband zullen te animeeren zyn, in steede van de anders verstrekt wordende twee maanden gage, af te geven een douceur van rd^s 10 in contant, zonder dat hunne soldy-reekeningen daar voor zuilen moeten belast worden.

20 November. *Toekening van kostgeld aan de kaartmakers te Batavia.*

Door de kaartmakers, op de equipagiewerf dienst doende, by requeste te kennen gegeven zynde, dat hunne kostgelden ten behoeve van de bak op de werf worden ingehouden en zulks hen buiten staat stelt om hunne huishoudingen te maintineeren; zo is uit dien hoofde goedgevonden en verstaan hen te eximeeren van de verpligting om aan gedagte bak te eeten en aan hen, zo als bevorens heeft plaats gevonden, te laten afgeven het ordinaire kaartmakers kostgeld tot rd^s 3 : 12 per maand, zonder daarvoor iets aan gedagte bak te contribueeren.

23 November. *Wijziging van het bepaalde op 24 Januarij 1716 nopens de jurisdictie van het collegie van Schepenen.*

Ter interpretatie van het besluit van den 24^{en} January 1716, waarby tot afsnyding van alle twyfelingen en disputen tusschen de respective collegien en officieren van justitie over het point van jurisdictie, die toen waren voorgevallen, gestatueerd is, dat alle personen, buiten den dienst en gage van de Compagnie zynde, zonder onderscheid, zullen behoren tot de judicature van den burgelyken regter ofte Scheepenen deezer stad, onaangezien iemand de Compagnie bevorens gediend zoude hebben, alleen uitgezondert de zodanige, waarvan zulks by speciale resolutien dezer regeering anders verstaan of besloten zoude moge zyn, en dat ook na voorgaande usantie en de verkeerende [*sic*] intentie der heeren Meesters by missive

van den 15^{en} September 1670 by continuatie als dienaaren in baren rang zullen geconsidereerd en aangezien moeten worden zodanige gequalificeerde persoonen tot opper-kooplieden en daar boven of daar meede gelykstandig, die na een veeljarigen dienst, met genoeg van deeze regeering, haar ontslag en vrydom verzogt en bekomen hebben om te rusten, doch geenzints de zodanige, die tegen haaren zin en meening om deze of goene reeden, hetzy politiek of justitieel, buiten dienst van de Comp^e gesteld of met afgeschreeven gagie van de buiten-comptoiren herwaards gezonden zyn, is tans ter zaake van de tot rebellie overgeslagen slaven van wylen den oud-major titulair Duurkoop, op de propositie van den heer Gouverneur Generaal om dezelfde reden goedgevonden en verstaan te bepalen, dat ook alle uit 's Compagnies dienst ontslagene en in burger vrydom gestelde perzoonen, welke daarna den rang en de honneurs van een opper-koopman erlangen, in cas van regs-gedingen, etc. zullen begreepen zyn onder de judicature van den Raad van justitie dezès casteels.

23 November. Nadere regeling der verstrekking van »verkwikking”, kleederen en medicamenten aan Compagnie's schepen, van Batavia vertrekkende.

Voor een schip van 100 voet is goedgevonden en verstaan :

1° aan een ieder schip, bemand met 100 koppen, voor een reis van 8 à 9 maanden tot verkwikking der zieken voortaan boven de ordinaire randsouen meede te geven:

$\frac{1}{2}$ legger azyn, Hollandsch,

$\frac{1}{2}$ legger goede Caabsche wyn,

3 picols sagoe, en

24 bottels limoensap;

2° voor de helft der equipagie van ieder van hier vertrekkend schip meede te doen geeven:

2 haatjes	} van Java's lywaat,
2 broeken	

3 hemden, en

2 paaren schoenen, om aan degeenen, welke dezelve beo- digen, verstrekt en daarvoor op soldy-rekening belast te worden, terwyl teevens aan de naar Japan en Souratte vertrekkende scheepen boven des nog in voegen voor- meld zal moeten worden verstrekt een wolle baayte, een broek en twee paaren wolle kousen;

3° de verstrekking van medicamenten voor scheepen, bemand met 500 koppen, voor een reys van 8 à 9 maanden, welke tans zyn bepaald op een bedragen van f 258 : 4, te vermeerderen tot f 394 : 11, mitsgaders de verstrekking van medicamenten aan scheepen op andere togten te be- palen, als :

voor een schip of bark van 80 tot 100 voet in een reize van 8 maanden de helft van de hier vooren opgegeeven medicamenten;

voor scheepen of kleine vaartuigen, op kleine togten van 2 à 3 maanden of naar Java gaande, een quart van de voorwaarts bepaalde medicamenten;

voor scheepen, die over Ceylon en Bengaale van hier repatrieeren en welker reise doorgaans op 15 maanden word gesteld, alle medicynen op de op nieuw te formeeren cathalogus te laten verdubbelen;

voor scheepen, welke van hier direct repatrieeren, een quart gedeelte medicynen meerder als by de voormelde opgave is bepaald, dog de bepaalde maandelykse verstrekking van medicamenten aan de hier ter rheede leggende scheepen, als meede de zogenaamde lapdoosen aan de chialoupen, waar op geen chirurgyn is bescheyden, en het maandelyks lapdoek aan de vaartuigen, in de rivier varende, te laten blyven op den ouden voet; en

voorts de administrateurs van den medicinaalen winkel, onder opgave van een afschrift der op nieuw geformeerde cathalogus, van deeze vermeerderde verstrekking kennis te geeven, ten einde zig daarna te gedragen en den gemelden cathalogus te laten drukken.

27 November. *Last op de kasteels- en stads-pennisten, alsmede op de Christen burger-kompagniën, bij verschijning onder de wapenen, evenals de militie en zeevaart, zich van eene oranje cocarde te voorzien.*

4 December. *Voorschrift nopens geld-beleeningen door Boedelmeesteren.*

Is goedgevonden en verstaan dat collegie, met alteratie van de in den jare 1742, 1745 en 1753 omtrent de beleening op vastigheden gestelde ordre, voor den aanstaande qualificatie te verleenen om by preferentie op vastigheden binnen de stad Batavia en sommige der voorsteeden eenelyk de helft en daar en teegen op landeryen het $\frac{2}{3}$ gedeelte der getaxeerde waarde te mogen belenen.

14 December. *Toekenning van kostgeld aan de inlandsche Christen blokkemakers te Batavia.*

Conform de instantie van de inlandsche Christen blokkemakers op de equipagie werf is goedgevonden en verstaan, met alteratie van het besluit van den 7^{en} Juny jongstleeden, hen lieden te eximeren van het spysigen aan de aldaar opgerigte bak, als mede om tot subsistentie van dezelve iets te contribueeren en aan hun mitsdien, gelyk bevorens, maandelyks weder te laten verstrekken hun kostgeld tot rd^t 4 : 37 $\frac{1}{2}$.

14 December. *Verpachting van den tolboom bij het land Poeloe-gadeng.*

Binnen gebragt zynde een door het collegie van Heemraden overgelegd extract uit derzelve resolutiën in dato 7 November 1792, houdende voorstel tot een fonds voor het onderhouden der weg van Poeloe Gadeng naar de Sonthar, welke door de afkomende buffelkarren van de daar boven gelegen landen meestal bedorven en onbruikbaar word gemaakt, zo is goedgevonden en verstaan dat collegie te qualificeeren om even

beneden het landgoed Poeloe Gadeng een tolboom te plaatsen en van de aldaar afkomende, zo wel als naar boven gaande buffelskarren te doen heffen 2 stuivers per ieder kar, doch de voetgangers, wagens en andere rythuygen, item paarden, buffels en andere hoornvee daarvan te eximeren, zullende deese tolboom gedurende de maanden December, January, February en Maart, wanneer het transport der produkten te water kan geschieden, gesloten moeten blyven. En is voorts besloten gedagte collegie van Heemraden by deze te authoriseeren om voormelde tolboom publiek aan de meestbiedende te verpagten.

14 December
7 Januarij. *Wijziging van de maatregelen in het belang van de suiker-kultuur en de hout-bosschen, genomen op* 24 Januarij
17 Februarij 1786.

Is goedgevonden en verstaan het collegie van Heemraden te qualificeeren om de ingelanden, welke nalatig zyn gebleeven in het observeeren en executeeren der ordres van den jare 1786 omtrend het conserveeren der bossen, wegens hunne inattentie en onverschilligheid het ernstig ongenoegen deser regeering te betuigen, in verwagting, dat door hun voortaan daar omtrend eene gepasten yver en vlyt in het voldoen hunner verpligting zal worden geobserveerd.

Voorts is besloten te statueeren :

- 1° dat door de opperbuurt-meesters, ten minsten viermaal in een jaar, herhaald onderzoek zal worden gedaan, of en in hoeverre aan de voormelde ordre van den jare 1786 werd voldaan, ten einde tegens de overtreders te doen procedeeeren conform de wet;
- 2° alle eigenaars van suikermolens en houtbosschen, by verhuuring van dezelve, te verpligten om in het van de verhuuring te maken contract te bepalen, door wien en ten wiens beswaar de by gedagte ordonnantie van 1786 geordonneerde aanplanting, niet alleen van hout, maar ook van bamboese bossen zal moeten worden gedaan, ten einde

daardoor weg te nemen alle exceptien, of zulks den huurder of verhuurder incumbeert ;

- 3° de notarissen te dezer stede te gelasten om geene huurcontracten van dien aart te passeeren zonder daarin aan te halen en distinct te noteeren, hoedanig de contractanten met den anderen zyn overeen gekomen ten aanzien der by meer gewaagde ordre bepaalde aanplantingen, op poene van rd^e een hondert ten behoeven van Heemradens-cassa voor ieder acte, waarby dit verzuim zal plaats komen te vinden ;
- 4° alle eigenaars of huurders van suikermolens en houtbossen aan te beveelen om de geordonneerde aanplanting, zo veel immers doenlyk, te laten geschieden op expres daar toe uitgekozene en eenigzints vooraf beploegde en bearbeide landen, regelmatig en afgepaggerd ter afweering der buffels ;
- 5° alle eigenaars of huurders van de aan zeestrand geleegene houtbosschen, alwaar de boomen haar wel van zelve en in overvloed voortplanten, dog welke, door dien te ongeregeld en al te dicht by den andere staan, elkanderen in derzelve waschdom belemmeren, te gelasten om de jonge boomen, die tusschen de andere worden gevonden en aan derzelve groey belemmering toebrengen, weg te nemen en daar en tegen de afvallende pitten te verzamelen en te strooeyn op die plaatsen, daar het hout reeds is uitgekapt.

17 December. *Wijziging van het bepaalde op 23 Februarij 1790 nopens het behandelen van zaken in vergadering van de Hooge Regering.*

Mits de aanhoudende, algemeen grasserende ziekten, waardoor twee van de heeren leden belet worden deze vergadering by te wonen, en het echter meer dan noodzakelyk is, dat de ordinaire en geen uitstel lydende zaken dagelyks worden afgehandelt, opdat door training geen prejudicie aan deselve werde toegebracht ; zo is tot ampliatioe der resolutie van den 23^{en} Februarij 1790 goedgevonden en verstaan de verhandeling

der ordinaire zaaken voortgang te laten neemen met de vier presente heeren leden deser tafel.

$\frac{18}{31}$ December. *Verpachting van de »gemeene» middelen van het koningrijk Jakatra voor het jaar 1793.*

De Jaccatrasc domainen is goedgevonden en verstaan weder voor een jaar te verpagten en zulks te laten geschieden op den 31^{en} deser maand, mitsgaders daar onder te begrypen en mede apart op te veilen de invoer van alle soorten van Westersche lywaten (met uitzondering alleen van de Tutucorynsche, zo verre de Comp^e deselve aan zich gereserveert heeft) en zyde stoffen, onder betaling van 6 procento van de uitkoops-waarde, na een billyke taxatie van den pachter, by invoer door onderhoorigen van de Compagnie en van 8 procento by den invoer door vreemde natien, met speciaale renovatie van het 5^e en 6^e articul van de conditien voor de pacht van de in- en uitgaande rechten of de boom, namentlyk: dat aan een yder gepermitteerd blyft de balen, kisten en kasten met lywaaten en zyde stoffen onder 't zegul van den pachter direct af te halen en naar hunne huizen of pakhuisen over te brengen, ten einde aldaar de opening en taxatie te doen geschieden.

Voorts is goedgevonden en verstaan de gemeente by de advertentie van de aanstaande verpachting bekend te maken, dat den uitvoer van ryst en pady verboden blyft, ten zy op speciale bekoomene permissie van deese regeering, met uitzondering echter van de gepermitteerde lasten der scheeps-overheeden, mits voorzien zynde van een permissie-briefje van den heer Gouverneur Generaal.

Al verder is verstaan de pacht der uitgaande suiker gedurende de standhouding van het verbod teegen den uitvoer, uitgezondert de gepermitteerde lasten der scheeps-overheeden, mits insgelyks voorzien zynde van een permissie-briefje van den heer Gouverneur Generaal, by collecte te laten heffen door den water-fiscaal, neevens den sabandhaar en door deselven daar voor te laten praesteeren de eed van trouwe behandeling.

24 December. *Wijziging van de pacht-voorwaarden voor de top-banen.*

Tot voorkoming van alle onzekerheden en differenten, die tusschen de passerhouders en den pachter der topbanen mogten komen te ontstaan, is goedgevonden en verstaan het 3^e articul van de pacht-conditien in dezer voegen te amplieeren, dat door de eigenaars van de passers der boven-posten en in de onmelanden, alwaar het toppen gepermitteert is, het derde geleelte van het ware bedragen der door hun geheven wordende gerechtigheid aan den gemelden pachter zal moeten worden betaald en dat niemand op gedachte passers der bovenposten en beneden deselve voorschreven spellen zullen mogen houden zonder van een bewys van den pachter der toptafels voorzien te zyn.

31 December. *Voorschrift nopens het verzenden van goederen op vracht naar Nederland.*

Is goedgevonden en verstaan, dat de aflader van vragtgoederen, met voorkennis van de opper-kooplieden deeses casteels de goederen ter verzending in de westzydsche negotie-pakhuisen gebragt hebbende, van de administrateurs in gedagte pakhuisen zal moeten vorderen een bewys, dat die goederen aldaar behoorlyk zyn ontvangen; dat by zich vervolgens daar meede zal moeten vervoegen by den eersten opper-koopman van het kasteel, die daarop zal moeten bekend stellen de hoeveelheid der vragtpenningen, die daar voor betaald moeten worden; dat de aflader zich daar meede als dan zal moeten begeeven by den eersten suppoost ten comptoire van de generaale directie om van het bedragen der vrachtpenningen notitie te houden by het contra kassa-boek, die zulks op het voorschreeven bewys bekend zal moeten stellen; dat de aflader zich hier na zal moeten vervoegen by den groot-kassier, die de bekend gestelde vrachtpenningen in contante munt, zonder naderè ordonnantie van den heer Directeur Generaal, zal ontvangen en voor de ontvangst op dat bewys moeten teekenen, zonder

dat de een of ander daar voor iets, ja zelfs niet het ordinair half procento zal mogen afvorderen; en dat eindelyk de aflader, nadat dit zodanig effect gesorteerd heeft en het voormelde bewys behoorlyk geteekend zal zyn, hetzelfde weeder zal moeten vertoonen aan de administrateurs der westzydsche negotiepakhuizen, die als dan den afscheep der goederen zullen moeten doen, waar na de voorsz. opper-kooplieden des kasteels van die afgescheepte goederen een cognoscement naar gewoonte zullen moeten afgeeven aan den aflader.

1793.

4 Januarij. *Voorschrift voor de Oostersche gouvernementen nopens de berekening der pryzen van vaderlandsche goederen.*

Ten einde de ministers op de Oostersche gouvernementen te informeeren van de prys-bepaling, die hier gemaakt is op de vaderlandsche en Indische benodigtheeden by geleegentheid, dat de verstrekkingen van randsoenen in natura afgeschafte zyn, is goedgevonden en verstaan aan hun circulair te laten toekomen een extract uit de door den heer Directeur Generaal opgemaakte berekening, vermeld by de resolutie van den 27^{en} April anno passato, mitsgaders hun te qualificeeren om de daarby voor deeze hoofdplaats bepaalde pryzen voor de vaderlandsche goederen, by de verstrekking der randsoenen in gelde, met nog 15 procent te augmenteeren boven de daarop reeds berekende 25 procent, en voorts op de bepaalde pryzen van de Indische goederen 15 procent.

7 Januarij. *Tijdelijke opheffing van het verbod tegen den uitvoer van suiker.*

Door zyn Edelheid aan de vergadering kennis gegeven zynde, dat hoogst dezelve door den heer Directeur Generaal was geïnformeert geworden, dat de Comp^e de benodigde

zuiker in de pakhuizen had, zo is mitsdien goedgevonden en verstaan als nu weder in te trekken het interdict teegen den uitvoer van dat articul en de vervoer van nu af tot ultimo der aanstaande maand Maart open te stellen, mits daartoe alvorens van deeze regeering permissie verzogt en verkreegen is.

⁹/₁₈ Januarij. *Wijziging van het plakaat tegen praal en pracht van 30 December 1754.*

Binnen gebragt zynde een door het collegie van Heemraden der Bataviasche ommelanden ingediend adres, waar by hun Eerwaardens, onder vertooning, dat zy zeedert eenigen tyd hadden ondervonden, dat aan den waaren inhoud der ordres, successive by deeze regeering ten opzichte van de gestatueerde wagenpacht en het oorgeld der paarden gesteld, allezints gebrekkig voldaan wierd, verzogt hebben, dat daarin door eene ampliatio en alteratio van art. 23, 24, 25, 27 en 29 van het placaat van praal en pracht van den 30^{en} December 1754 zodanige voorziening mogt worden gedaan, als nodig zoude worden geoordeelt, zo is naar deliberatio daar over goedgevonden en verstaan:

Eerstelyk, het voormelde 23ste articul van het voormelde placaat van den 30^{en} December 1754 in deezer voegen te amplieeren, dat, behalven de president van den Raad van justitie, geen Raad van Indien zynde, de oud-gouverneurs, de secretarissen van de hooge Regeering, de brigadier over 's Comp^e militie in Indien, de Raaden van justitie, de oud-directeur, de opperkooplieden deezes casteels, de commandeur en opper-equipage-meester en fabriek, ook alle andere dienaaren, de qualiteit van opper-koopman en daar boven hebbende, tot een regeerend en oud-Scheepen inclusive, onder betaling van de bepaalde wagenpacht een ieder zal moogen aanhouden zes trekpaarden en boven dezelve een rypaard.

Ten tweeden, het 24ste articul van voornoemd placaat in volgender manieren, dat voor den aanstaande alle mindere dienaaren, burgers en ingezeetenen, tot de qualiteit van

onder-koopman en die daarmee gelykstandig zyn inclusive, een ieder meede onder betaling van de bepaalde wagenpacht zal mogen aanhouden vier trekpaarden en boven dezelve een rypaard.

Ten derden, het 27de articul van meermeld plaacaat op volgender wyze te altereeren, dat in het vervolg de capitein der Mooren, de commandanten en capitains der inlandsche, item de capitains en lieutenants der Chineesche natie, mitsgaders de Chineesche leeden van Boedelmeesteren der Chineesche en andere onchristen sterfhuizen, ieder meede vier trekpaarden en een rypaard onder betaling van de gewoone pacht zal mogen aanhouden.

Ten vierden, voor het vervolg te statueeren, dat aan alle dienaaren en burgers, minder in qualiteit dan onder-koopman of die daar meede gelykstandig zyn, beneevens alle andere mindere Mooren, inlanders en Chineezen gepermitteerd word om onder betaling van de gewoone wagen-pacht aan te houden twee trekpaarden en daar en boven een enkel rypaard.

Ten vyfden, met alteratie van het 25de articul van het meermelde plaacaat almeede voor het vervolg te statueeren, dat alle en een iegelyk, zonder onderscheid, boven de voorsz. bepaling paarden op stal houdende, hetzy hy dezelve employeerd of niet, aan het voormelde collegie van Heemraaden voor het oorgeld zal moeten betalen rd^e 2 : 24 voor ieder paard, hetzy trek of rypaard.

Ten zesden, met renovatie van het 29de articul van het dikwerf gemeld plaacaat te statueeren, dat alle de geenen, welke bevonden zullen worden een meerder getal paarden aan te houden, dan aan dezelve is gepermitteerd of waar voor zy geen oorgeld betaald hebben, tot een boete voor ieder paard zullen moeten betalen rd^e 50; en dat zy by onwilligheid onderheevig zullen blyven parate executie door Heemraaden, ten wiens behoefte de boete meede gesteld word te decerneeren.

Ten sevenden, dat de geenen, die van de betaaling van wagen-pagt en het oorgeld by de besluiten deezer regeering of speciaale permissie van den heer Gouverneur Generaal

vrygelaten zyn, daarom echter geen meer paarden, vry van het oorgeld, zullen moogen aanhouden, dan de geenen, welke aan een ieder na zyne qualiteit en de voornoemde distinctien zyn toegestaan of door hoog gemelde zyn Edelheid uit eenige consideratie zullen toegestaan worden; en dat dus dezulke, welke meer paarden houden, dan voor de qualiteiten, die zy bekleeden, bepaald is of speciaal door den heer Gouverneur Generaal boven dien zyn toegestaan en waarvan het oorgeld niet betaald zal zyn, voor ieder paard meede de voormelde boete van 50 rd^e aan meermeld collegie van Heemraaden zullen moeten betaalen.

Ten achtsten, dat voor het overige, zo wel het gestatueerde by meermeld placaat van den 30^{en} December 1754, als by de publicatien van den $\frac{8}{29}$ April 1755 en $\frac{29}{31}$ December 1767 betrekkelyk de wagen-pacht en het oorgeld, in zo verre door de op nieuw gestelde ordre in de gedagte publicatien geene verandering is gemaakt, in haar volle waarde blyven.

En wyders van dit een en ander de gemeente by een billet te informeeren.

Zie ook 12/26 Februarij 1802.

11 Januarij. *Inwisseling van brieven van crediet.*

Nademaal in Raade van Indiën is besloten alle brieven van crediet ter waarde van een, twee, drie, vier, vyf en van tien ryksdaaklers in te wisselen voor contante munt-specien, zo word de gemeente daar van by deezen niet alleen kennis gegeven, maar ook teevens, dat met den 16 en 19 deezer maand en vervolgens weekelyks, alle Woensdagen en Zaturdagen, 's voordemiddags van acht tot elf uren, tot ultimo April aanstaande, tot die verwisseling zullen vacceeren de heeren Raaden extra-ordinair, Mr. Isaac Titsingh en Gysbert Jacob Welgefare, ten huize van den laastgemelde; zullende aan de eigenaars van de opgemelde crediet-brieven de waarde daarvan voldaan worden, een-derde in ropyen, een-derde in payment en een-derde in duyten, terwyl wyders een ieder gewaarschouwt word, dat na ultimo April alle brieven van

crediet van een tot tien ryksdaalders ongangbaar zullen verklaard worden.

15 Januarij. *Voorschriften nopens den verkoop van rijst van Regeringswege.*

Uit Compagnie's voorraad zoude op de rijst-passer te Batavia dagelyks 3 in plaats van twee lasten rijst verkocht worden.

Slechts een halve gantang zoude aan elken koper worden afgegeven en dan nog alleen aan »de zulke, omtrent wien »geene bedenking valt, dat zy niet sorteeren onder zulke be- »hoefstigen, voor wien alleen deeze ondersteuning is geschikt."

Een iegelijk moest zich bij de ontvangst van de rijst »be- »scheiden en geschikt gedragen, mitsgaders van moedwillig- »heeden onthouden, op poene van correctie."

Als belangrijk voor de kennis van den toenmaligen staat van zaken wordt hier opgenomen het navolgende extract uit de resolutien van 15 Januarij 1793 :

In overweeging genoomen zynde de zwakke staat van Comp' zeevaarende en de onmogelykheid, die er is, om de ter rheede leggende scheepen van het noodige volk ter bemanning van dezelve te voorzien, zoodanig, dat die by onverwagts doorkomende buien of andere gevallen van ongeleegentheid kunnen gered worden van het gevaar van op strand geslagen te worden; dat de stoutheid der zeeroovers ook meer en meer tooneemt en men door de zwakke bemanning der scheepen gevaar loopt, dat zy een aanslag op de scheepen, ter rheede leggende, ter eenigen tyd zullen waagen, waar door men in groote verlee- gentheid zoude geraaken, nadien nog een aanzienlyke quantiteit ryst in de scheepen, in den gepasseerde jaare van Java gere- verteerd, is verbleeven, welke aan gebrek aan volk niet heeft kunnen worden ontscheept; zoo is op den daartoe door den heer Gouverneur Generaal gedaan voorstel goedgevonden en verstaan den heer Directeur Generaal te verzoeken en te

qualificeeren om het grootste gedeelte van den ryst, die in de scheepen op de rhee de is, in de pakhuisen te laten vervoeren, hetzy met Compagnies, dan wel met daar toe in te huuren particuliere vaartuigen, en in laatstgemeld geval zyn Edele, niet alleen qualificatie te verleenen om de vragt uit Compagnie's kassa te voldoen, maar daartoe ook Comp^e weegen te verstrekken zoodanige benoodigde articulen van cadjang matten en touwen, etc., als tot praeservatie van gemelde ryst en het transport na de wal in dit reegen-saisoen zullen verischt worden.

22 Januarij. *Bepalingen nopens »gerelegeerden».*

Art. 1. Zoo dra door een van de beide collegien van justitie ymand, na den teneur harer sententien, met eene lichamelyke straffe g'executeert zal zyn en dezelve verder, na luid van dat gewysde, voor eenigen tyd na de ééne of andere plaats (door hun hoog Edelheidens te bepalen) gerelegeert zal moeten worden, zal den officier van justitie, die voor ende van weegens de hooge overigheid van den lande zodanig een sententie g'obtimeerd heeft, gehouden en verpligt zyn om den zodanigen, wel verstaande geen Europeaan of christen zynde, direct na de erlanging zyner corporcele straffe door een van zyne substituten, geadsisteert van de nodige kaffers, op een ordonnantie, by hem verleend en ondertekend, inhoudende:

1° zyn naam, toenaam en geboorte-plaats;

2° zyn misdaad en ontvangen straff;

3° en den tyd zyner relegatie;

moeten zenden na het ambachts-quartier om, aldaar in de ketting geklonken zynde, in de zogenaamde ketting-baay te worden geplaatst en by provisie aan de gemeene werken dienst te doen onder de opper-directie van den fabriek; terwyl den opzigter van de ketting-baay, na den ontvangst, die ordonnantie in een apart daarvan te houden boek zal moeten registreeren en, na zulks, op dezelve bekend stellen: »ontvangen »en geregistreerd», bekrachtigende dit door zyn signature; en

welke gequiteerde ordonnantie den gemelden substitut te rug zal moeten brengen aan zyn officier om door denzelfden daarvan by zyn collegie registratie te laten doen, ten nutte en elucidatie van de agtergelatene familie en andere, die 'er belang in zullen willen neemen.

Art. 2. Dat, zo wanneer onder de voorsz. gecomdenneerdens sorteeren mogten Europeanen of christenen, by articul 1 van den overbreng in het quartier g'eximeert, den competenten officier gehouden zal zyn om de zodanige van het publieke straf-toneel of uit 's Heeren boeyen direct door een van zyne substituten, geadsisteerd van de nodige kaffers, te doen overbrengen op de equipagie-werff alhier omme aldaar in het blok of in de yzers gezet en onder oppassing van twee of meer kaffers gelaten te worden tot één à twee dagen daaraan, wanneer den substitut een prauw huuren en dezelve, geadsisteerd van de nodige kaffers, overbrengen zal moeten na het eiland Edam, zullende de kosten van het onderhoud deeser delinquanten geduurende hun verblyf op de werff, zo wel als die van het huuren van een prauw, gebragt kunnen worden ten lasten van de Compagnie.

Art. 3. Dat den competenten officier in het geval als by articul 2, by den overbreng der delinquanten na de werff, by een apart briefje daarvan praealabel kennisse zal moeten geeven aan den commandeur en opper-equipagiemeester van de werff, dewelke daarop aanstonds order aan zyn bootsman zal moeten verleenen tot de acceptatie; terwyl gemelde officier, dien onverminderd, een ordonnantie op den commandant van Edam zal moeten expedieeren om by den overbreng derwaards aan dien commandant te worden overhandigt, van innehoude als op articul 1.

Art. 4. Dat die ordonnantie by den commandant, na het hem ter hande te stellene voorschrift, geregistreerd en daarna op het zelve zal moeten worden genoteerd deese woorden: »ontfangen en geregistreerd», waar na hy zulks door zyn handteekening zal moeten bekragtigen en die gequiteerde ordonnantie te rug moeten geeven aan den substitut, dewelke

zulks te rug zal moeten brengen by zyn officier, die daar van (vide articul 1) in het te houdene register by zyn collegie aantekening zal doen houden.

Art. 5. Dat in gevalle, waarin onder deese gerelegeerdens sorteeren dezulke, dewelke in voldoening aan de order van haar hoog Edelhedens verder na Banda, Ceilon, de Caab of elders moeten worden gerelegeerd, den officier, die zulks incumbert en dewelke op het vertrek der scheepen derwaards hem attent zal moeten informeeren, zig in tyds zal moeten adresseeren aan den heer Directeur Generaal ter erlanging van de nodige ordonnantie op de scheeps-overheeden ter overneeming en weeder uitlevering ter gedestineerde plaatze van zodanige delinquant of delinquanten.

Art. 6. Dat die ordonnantie meede zal moeten dicteeren, het geene op articul 1 is gezegt, met ampliatio van het besluit van hun hoog Edelhedens, daartoe relatief.

Art. 7. Dat na die ordonnantie bekomen hebbende, den delinquant of delinquanten verder door een van des officiers substituten, behoorlyk geadsisteerd, van de plaatse hunner provisioneel verblyf afgehaald en met een prauw, ten kosten van de Comp^e ingehuurd, zodanig op den geordonneerden bodem moeten worden overgebracht, alwaar de overheeden denzelven gecureert overneemen, de ordonnantie na luid derzelve agter in de monsterrol inneemen en daar na, op die ordonnantie voor den ontfangst en registratie getekend hebbende, dezelve aan den substitut te rug geeven om door deese dusdanig aan zyn officier ter handen te worden gesteld, die dezelve als dan by zyn collegie (vide articul 1 en 4) zal moeten doen inschryven.

Art. 8. De overheeden der scheepen en vaartuigen, dusdanig een gerelegeerde binnen hun scheeps-boord ontvangen hebbende, zullen op denzelven zorgvuldig agt moeten geeven, dat hy niet absent geraakt en, zulks dien onverminderd geschiedende of dat denzelven daar na sterft, hetzy in beide gevallen hier ter rheede of op de reize, zullen zy daarvan direct een geloofwaardig attest onder offerte van den eed moeten doen beleggen en zulks alhier aan den officier, op wiens naam zy aan boord

zyn gebragt, en op de plaatze haarer destinatie aan den officier aldaar moeten overgeeven, den eerstgemelde officier om zulks by zyn collegie te doen registreeren en den andere om die hewyzen over te brengen in raade van politie aldaar, dewelke dezelve herwaards ten dienste van den officier, die zulks zal aangaan, zullen moeten toezenden om ook de registratie van deeze by haar collegie almeede te doen.

Art. 9. De gemelde overheeden zullen, hy weeder uitlevering van de aan haare waakzaamheid aanvertrouwde delinquanten, van den officier, die dezelve zal doen afhaalen, alvorens moeten vorderen een ordonnantie, waarop door den substitut, die deeze ordonnantie zal executeeren, behoorlyk zal moeten worden gequiteert voor den overneem en ontvangst; en zullen zy overheeden deeze quitantie by haar retour moeten overhandigen aan den competenten officier om als voren by zyn collegie te worden geregistreerd.

Art. 10. Dat, wanneer eenige gecondemneerdens of andere suspecte personen ter dispositie van haar hoog Edelbeedens van elders herwaards overgezonden of aangebragt worden, dezulke by provisie aan boord gecureert zullen moeten blyven, tot den advocaat fiscaal van Indien van de regering order zal hebben bekomen tot overbreng na elders, als wanneer hy die door één van zyn substituten, behoorlyk geadsisteerd, met een prauw, ten kosten van de Compagnie ingehuurd, van boord zal moeten doen haalen en overbrengen moeten ter plaatze, door de regering aan hem bevoelen, mits daarvan aan de overheeden of die geenen, uit wiens bewaaring zy worden overgenomen, verleenende behoorlyke quitantie; zullende gemelde officier dien onverminderd verpligt zyn om van de dispositie van haar hoog Edelbeedens dan almeede kennis te geeven aan die geenen, onder wiens opzigt en bewaaring dezelve alhier gesteld zullen worden, en by verdere verzending van hier te handelen, als op articul 5, 6, en 7 is bevoelen.

Art. 11. Dat, om altoos het huishouden der gerelegeerdens als met een opslag van een oog te kunnen nagaan, de secretarissen van de beide collegien van justitie worden gelast tot het

formeeren van een alphabetisch register, ten einde daarin, zo wel van de ter dood en de tot mindere straffe verweesene, — als van die geenen, dewelke op order van de regeering worden verzonden, — aan te teekenen, als :

- 1° haare naam en toenaam, item gehad hebbende qualiteit;
- 2° haare begaane misdaad;
- 3° haare ontfangene straffe;
- 4° in cas van relegatie, de tyd van dezelve.

En waar neevens zy dan teffens zullen moeten noteeren de nadere kennisgeving van de officieren, hier vooren aangehaald.

Art. 12. De op Edam of in het ambachts-quartier geplaatste delinquanten komende te overlyden dan wel absent te geraken, zal de commandeur van het gemelde eiland en de fabriek van het gemelde quartier aanstonds moeten ligten attest onder eede om zulks aan den competenten officier te overhandigen, die daar van dan insgelyks by zyn collegie aanteekening zal moeten doen houden.

Art. 13. De commandant van Edam zal, wanneer hy een geregeerde ontfangt en ook wanneer denzelve weeder afgehaald of ontslagen word, dan wel absent geraakt of aflyvig komt te worden, daarvan telkens, als zulks exteert, immediaat behoorlyk kennisse moeten geeven aan den boekhouder van dat eiland, ten einde ook deese bediende een apart en nauwkeurig alphabetisch boek kome te houden, en deese ontfangene berigten te kunnen confronteeren tegens de besluiten van haar hoog Edelheedens, dewelke hem telkens door den gezworen klerk van de generale secretary zonder eenig verzuim ter registratie in dat boek zullen worden ter handen gesteld: en welk boek zal moeten inhouden:

- 1° naam en toenaam;
- 2° geboorte-plaats;
- 3° haare misdaad;
- 4° haare corporeele straffe;
- 5° den tyd van haare relegatie;
- 6° de datums der sententie en het besluit der regeering;

7° en den dag van haare aankomst, weeder afhaaling, largatie, absent-raking en overlyden, alle in aparte colommen.

Art. 13. En laatstelyk, dat zoo wel den fabriek, als den commandant en den boekhouder van Edam alle uzaanden praecies van het voorgevallene in de jongst gepasseerde maand, rakende de gemelde gerelegeerdens, rapport zullen moeten doen aan heeren commissarissen-opzigtters, onder wiens departement zy sorteeren.

22 Januarij, *Wijziging van de voorschriften voor de »burgelyke samenleving” van de Chineezzen, vastgesteld op 21 November 1760.*

Ter taafel geproduceerd zynde een door den capitain en de lieutenants der Chineseze natie aan zyn Edelheid ingerigt adres, waarby zy hebben te kennen gegeven, dat, daar de voorige capitains en lieutenants hadden nagelaaten de door deeze regeering den 21^{en} November 1760 voorgeschreeven 44 articulen nopens de tezaameleving der Chineeschten na den letter te executeeren, zy thans niet zouden kunnen overgaan om daarvan een exacte observantie te vorderen zonder den gemeenen man door een ongewoone rigeur te verschrikken en mismoedig te maaken; dat zy daar en teegen, het op den voorigen, losbandigen voet latende voortgaan, met billykheid de indignatie dezer regeering zouden verdienen; dat zy dus verleegeu waaren, hoe zy zig in deezen zouden gedragen, en dierhalven vermeenden welgemelde zyn Edelheid te moeten bidden om een gunstige informatie, of het hoogst dezelve somtyds mogt behaagen in voormelde 44 articulen eenige verandering ten hunne behoefte of de onderhoorige Chineezzen te maaken, dan of dezelve, zoo als zy waaren, naauwkeurig zouden s'akoomen en of zy anders zonder strafbaar te worden daar omtrend de dus lang plaats gehad hebbende handelwyze zouden mogen continueeren; zo is, by overweeging, dat de tyden en omstandigheeden zeedert de instelling van de 44 articulen merkelyk zyn veranderd en het dus praesferabel zal zyn daarin

de door den gedagten capitain en lieutenants voorgestelde veranderingen gevolg te laten neemen, dierhalven goedgevonden en verstaan by wege van ampliatio en alteratio te statuereen:

- 1° dat alle Chineezse manspersoons boven de 16 jaar oud, in stee van de by articul 1 gestelde ouderdom van 14 jaaren, in de maand January van ieder jaar hunne naamen, etc. zullen moeten opgeeven aan de wykmeesters of andere campongs en wykhoofden, onder welke zy sorteeren, ten einde gemelde opgaven vervolgens door de lieutenants verzameld, aan den capitain gebracht en door deeze aan den heer Gouverneur Generaal aangeboden worden;
- 2° dat voortaan, wanneer een jonk ter deezer rhee de zyn anker heeft laten vallen, den sabandhaar en licentmeester een boomwagter en den capitain der Chineezen een boode zal moeten zenden om dezelve te visiteeren en den anachoda een naamlyst af te vorderen, hoeveel matroosen en hoeveel passagiers zig aan boord bevinden, ten einde die lyst aan den heer Gouverneur Generaal overhandigd worde; dat voorts aan een groote jonk 120 en aan een kleine jonk 60 briefjes voor niet moeten worden afgegeeven, als voor de manschappen tot dies equipagie behoorende; en dat door de overige manschappen ieder betaald zal moeten worden rd^e 1 $\frac{1}{8}$, ter verdeling op de bepaalde voet; dat wyders de anachoda van zodanige jonk, wanneer zyne opgave niet ter goede trouw word bevonden, verbeuren zal rd^e 100, mitsgaders, wanneer ontdekt word, dat hy volk clandestin op de eylanden of elders hier omtreeks heeft uitgezet, gestraft zal worden na de gestatueerde ordre by placaat van den 23^{en} Juny 1758;
- 3° dat, wanneer ergens questie of geschillen onder de Chineesch en voorvallen, een ider verpligt zal zyn navolgens de in het 25ste articul gemaakte verdeling zyne klagten in te brengen by den lieutenant, die over hem als hoofd is gesteld, en de lieutenants daarvan vervolgens zullen moeten kennis geeven in de vergadering der officieren van de Chineesche

natie, ten einde de capitain daarvan aan den heer Gouverneur Generaal de nodige kennis kan geeven;

- 4° de overige artikelen van voorsz. ordonnantie onveranderd te laten en voorts ter betere bevordering der observantie van voorsz. artikelen dezelve te laten translateeren in de Chineesche taal en dezelve te affigeeren op de gewoone plaatzen, mitsgaders aan het huis der Chineeze vergadering en by de boom en op de passers in de omme- en bovenlanden.

25 Januarij. *Bepaling, dat sommige administrateurs jaarlijks den eed »van trouwe behandeling» moesten afleggen.*

In overweeging genomen zynde, dat de Comp^e het recht heeft om van haare dienaaren zodanige zeekerheid te vorderen, als met haar meeste belang overeenkomt, te meer zeedert eenige jaaren meenigvuldige klagten en suspicie van gedreeven morshandel in die artikulen, welke in den praesenten tyd van het meeste belang zyn, zyn voorgekomen; zo is goedgevonden en verstaan voor het vervolg, zo door de administrateurs in de pakhuizen bezyden de waaterpoort, als die van de Westzyde en op Onrust en de Kuiper jaarlyks de eed van trouwe behandeling te laten praesteeren, zo met opzicht tot de koffy, als van de in gedagte adinistratien geleverd wordende peeper en thin, een ieder, zoverre hem zulks aangaat.

26 Januarij. *Maatregelen tegen zeeroof.*

Deze maatregelen, genomen naar aanleiding van een zeer uitvoerig plan, ontworpen door den gouverneur van Java's noord-oostkust, Mr P. G. van Overstraten, zijn te gedetailleerd om hier opgenomen te worden.

Genoeg zij hier aan te teekenen, dat deze hunnen oorsprong vonden in de dagelijks toenemende »stoutheid» der zeeroovers langs Java's noordkust.

1 Februarij. Bepalingen nopens de verpleging van het regiment Wurtembergers in Compagnie's hospitalen.

Is goedgevonden en verstaan voor het vervolg te bepalen, dat van alle militairen van het regiment van den Hertog van Wurtemberg, zo hier ter hoofdplaatze, als op welke andere plaatzen dezelve zig in Indiën mochten bevinden, hetzy officieren of gemeenen, die in Comp^e hospitalen komen te geraaken en niet door hunne eigen practizyns verzorgd worden, aan Comp^e hospitalen voor practyk, medicamenten, etc. zal worden afgegeeven het volle tractement van gage, kost en randsoen geld, mitsgaders de ryst en arak, die door dezelve genoten word, of alles, wat een ieder dienstdoende geniet, buiten huisbuur der officieren en hetgeen voor onderhoud der geweeeren verstrekt word, en dat den hospitalier zig daarmede ook zal moeten tevreden houden, zonder iets verder tot lasten der Comp^e op te brengen, hetzy doodkist of begravenis ongelden, welke uit de drie maanden, die na het overlyden der gemeene nog worden voldaan, gevonden zal moeten worden; dat ten dien einde maandelyks de ordonnantien ter betaling uit Comp^e kassa in volgender voegen zal moeten worden ingericht:

E. Cassier.

Verstrekt uit 's Comp^e kassa aan (de naam van den commandant) een somma van rd^e bereekenende stuks nieuwe gecartelde ducatons, voor de maandelyksche gagie en hetgeen verder is toegelegd, aan zoodanige koppen van het regiment van Wurtemberg, als werkelyk dienst doen;

moetende de ordonnancien voor de ryst en arak al meede in zelve voegen worden opgemaakt;

voorts nog drie diergelyke ordonnantien, als een van contenten, een van ryst en een van arak, luidende op naam van den hospitalier, met een lyst der zieken, die by hem gelogeerd worden, onderteekend door den commandant, dat die personen

waarlyk in het hospitaal zyn en de daarby gestelde dagen ziek geleegen hebben, waarna het geld, arak en ryst direct aan den hospitalier zal moeten worden afgegeeven; mitsgaders het hoofd der militie alhier te gelasten alle de voormelde ordonnancien, zo die van den commandant weegens de dienstdoende, als van den hospitalier omtrend de zieken te onder teekenen voor het in weesen zyn der daarby vermelde koppen; en eindelyk de hospitaliers op de buiten comptoiren, waar zig militairen van het regiment van Wurtemberg bevinden, van de voormelde ordre circulair kennisse te geeven ten einde zig daarna te kunnen reguleeren.

Zie ook 16 Mei 1793.

1 Februarij. *Magtiging op het college van Heemraden tot het heffen eener belasting ad eene halve maand huishuur van de bewoners der Verburgsgracht te Batavia tot het uidiepen dier gracht.*

Bedoelde bewoners hadden „dat fournissement zelve aangeboden”.

8 Februarij. *Afschaffing van den Compagnie's paardenstal te Batavia.*

In aanmerking genomen, dat jaarlyks voor de Comp^s paardestal, ongereekend 't geen relatie heeft tot het korps dragonder lyfwagt, word bekostigd een capitale somma van rd^s 10612 en dat dus noodzakelyk is, dat daar omtrent een schikking gemaakt worde, die strekke tot minder bezwaar van de Comp^e; zo is mits dien goedgevonden en verstaan te bepalen :

1° de verstrekkingen worden gedaan met ultimo der aanstaande maand Maart en daarvoor jaarlyks uit Comp^s kassa aan de ordre van zyn Edelheid af te geeven rd^s 5000, voor de helft in contanten en de wederhelft in papier geld, of

zoveel, als benodigt zoude zyn tot het onderhoud van de nodige rytuigen en paarden ten diensten van den heer Gouverneur Generaal;

- 3° aan zyn Edelheid per taxatie af te staan de tans Comp^e weegen in de stal dienst doende twaalf manslaven;
- 5° insgelyks aan hoogst dezelve af te staan de stallingen, koetziers-woning en wagenhuisen, welke gebouwen, na aftrek van hetgeen door welmelde zyn Edelheid jongst daaraan bekostigd is geworden ten bedragen van rd^e 994, zyn waardig geschat een montant van rd^e 1006;
- 4° alle de wagens, paarden, tuigen, welke tans ten dienste van den heer Gouverneur Generaal Comp^e wegen gebruikt worden, per publieke vendutie te laten verkoopen;
- 5° 's Comp^e paardestal, in zo verre geen relatie heeft tot het corps dragonder lyfwagt, meede geheel af te schaffen en ten dien einde:
 - a. de heer Directeur Generaal te verzoeken en qualificeeren om met dengeenen, welke daar voor het minste zal vragen, op de best mogelykste wyze een accoord aan te gaan om te onderhouden de benodigde 26 paarden en derzelver equipage, die in goede ordre zal worden overgeleverd, voor de helmbardier, ordonnancen en trompetters, voor de door zyn Edelheid daarvoor gecalculerde somma van rd^e 1666 : 7, iets meerder of minder;
 - b. de wagenpaarden, die tans dienen tot afhaal van ambassadeurs, predikanten en voor de eerst gezworen klerk, boerewagens, enz., zo wel te laten verkoopen als alle de wagentuigen, etc., die op de stal zyn en tot het een en ander gedient hebben;
 - c. de sabandhaar en licentmeester te gelasten om by aankomst van ambassadeurs of gezanten van inlandsche vorsten te zorgen, dat tot hun plegtige inhaling in het casteel, als verdere gehoorgoedingen, geschikte vergulde wagens g'employeerd worden en daartoe jaarlyks aan hem uit Comp^e kassa te laten verstrekken een

- bondert ryksdaalders, voor de helft in contanten en de wederhelft aan papier geld ;
- d. welmelde heer Directeur Generaal al verder te verzoeken en qualificeeren om met een der wagen-verhuurders te accordeeren tot de leverantie van een wagen ter afhaal van den predikant, die in de kasteels-kapelle de predikbeurt waarneent, des mogelyk voor de door zyne Edelheid gecalculceerde somma van rd^e 107 : 12 ;
- e. aan den eerst gezworen klerk ter generaale secretary jaarlyks uit Comp^e kassa te laten afgeeven een somma van rd^e 325, voor de helft in contanten en de wederhelft aan papiere geld, om daar voor de nodige rytuigen in te huuren by gelegenheid van het rondbrengen van papieren by de heeren leden deezer regeering ;
- f. de 20 paarden, die op het jaag-pad gehooren, doch welkers onderhoud onder de ongelden van 's Comp^e stal sorteeren, aan den baas jager te laten afgeeven en voor derzelver onderhoud, zo van fouragie als rynniging, item voor derzelver zeelen, stangen en touwerk voor toomen en wat verder tot derzelver geringe gebruikt word, aan den gedagten baas jager toe te leggen 's jaars rd^e 635 : 24, mitsgaders tot suppletie van de paarden, welke creveeren, bovendien 's jaars rd^e 68 : 36 of te zamen rd^e 704 : 12, te betalen maandelyks met primo van ieder maand ter somma van rd^e 58 : 33 ; mitsgaders den commandeur en opper-equipagemeester te gelasten om het nodige opzigt te houden en zorge te dragen, dat voormelde 20 jagers-paarden steeds in getal er zyn en voor die somma behoorlyk worden onderhouden en ten allen tyde tot den dienst bekwaam zyn, en dien volgende ook de maandelyksche ordonnantie tot verstrekking van voornoemde rd^e 58 : 33 te teekenen voor het in weezen zyn en het goed onderhoud van de in deeze gemelde 20 paarden ; en wyders tot onderhoud en oppassing van gemelde jagers paarden te

doen dienen de 12 stuk Comp^r slaven, die op den 24^{en} April 1792 voor het jaag-pad bepaald zyn.

8 Februarij. *Voorwaarden van zekere uitbesteding.*

Om der curiositeits wille en als een bewijs, hoezeer de toestanden te Batavia sedert veranderd zijn, wordt aan de bewuste voorwaarden hier een plaatsje ingeruimd.

De Compagnie is van meening aan den geenen, welke daar voor het minste zal vragen, aan te besteeden het volgende :

1° het stallen en behoorlyk voorzien van voeder tot seven en dertig ordinaire bossen gras en vier ponden pady ieder paard des daags, item beslaan, hoeven uitsteken, doen wassen en verdere reiniging van roskammen, borstelen, en wat al meerder tot het behoorlyk onderhouden van paarden nodig is, van ses en twintig rypaarden, voor en ten diensten der bediendens van zyn hoog Edelheid den heer Gouverneur Generaal, namentlyk :

16 voor de helmvaardiers,

6 » » ordonnances,

4 » » trompetters,

moetende den aanneemer alle de tot die vereyschtens nodige gereedschappen zelve bekostigen ;

2° het aankopen van volwasse, jonge en sterke paarden, die behoorlyk gedresseert zyn of ten eersten moeten gedresseert worden voor eige reekening, wanneer door sterfte, ziekte, lammigheid, of wat ook een paard onbekwaam zoude kunnen maaken, aan dit getal mogte koomen te mankeeren, invoegen er altoos het voormelde getal van ses en twintig volwassen, jonge, sterke en behoorlyk gedresseerde paarden, of in gebruik moeten zyn, of tot gebruik op de stal gereed moeten staan om, wanneer een helmvaardier, ordonnance of trompetter een derzelve komt te vragen, dat aanstonds kan worden afgegeeven met al hetgeen tot deszelfs ry-equipage nodig is, excepto pistoolen ;

3° het reparereen en in goede order houden van de voor die ses

en twintig paarden benodigde holsters, touwerken, sadels, hoofdstellen, toomen, stangen, pistoolholsters, stygbeugels en de daartoe behoorende riemen, chabrakken, gordels, staatriemen niet het daartoe behorende yzer-beslag en gespens en wat verder tot het tuig van voormelde ses en twintig ry-paarden is behorende, zullende zorg gedragen worden, dat het geen by de aanvang van deeze aanneeming, zo omtrend de paarden, als tuigagie word over getransporteerd, alles, schoon de tuigagie niet nieuw, egter in een goede en bekwame order is; en by mankement van dien zal het aan den aanneemer vrystaan die goederen van de hand te wyzen, zullende by de overgave, zo wel van de paarden, als van de equipagien, van alles een behoorlyke inventaris gemaakt worden;

4° het bezorgen van een goed en behoorlyk g'equipeerd rytuig, zodanig als de predikanten gewoonlyk van hun eygen gebruiken, om vroegtydig te zyn voor de wooning van dien leeraar, welke den dienst in de casteels capelle staat te verrigten, zo wel op de ordinaire, als extra-ordinaire beurten, om denzelve af te haalen en weeder terug te brengen, waar voor telkens of by ieder predikbeurt zal genieten een ryksdaalder en twee en veertig stuivers, dog ook zal verbeuren een somma van tien ryksdaalders voor ieder rys, dat daar aan zal mankeeren, het zy door eigen toedoen van den aanneemer, dan wel van zyne bediendens, zo vrye perzoonen, als slaaven;

5° zullende de voormelde toegezegde en te verbeurene somma's betaald worden voor de helft in papiere waarde, vry van ordonnantie-geld of het half percento voor den groot cassier.

Alle, wie hier toe geneegen is, dan wel nadere onderrichting begeerd te hebben, kunnen zig vervoegen by den heer Directeur Generaal, als van weegens de Edele hoge Indiasche regeering gequalificeerd geworden zynde om daar omtrent te conditioneeren en te contracteeren, moetende de opgavens hier toe geschieden uyterlyk voor den 16 Maart 1793, ten eynde die geenen, aan welke dit onderhoud zal worden aan-

besteed, voor den 20 Maart 1793 daar van kan worden geïnformeerd om by den aanvang van alles, wat tot het behoorlyk voldoen van deeze door hem als dan aangenomene conditie vereyscht word, voorzien te zyn.

Verdagt weezende van geassisteerd te moeten weesen met twee borgen, die sig, zo wel als den aannemer, tot het nakomen van de hierinne bepaalde conditie koome te verbinden.

En zal deeze aanbesteding en aanneeming by provisie geschieden voor neegen maanden of van primo April tot ultimo December 1793.

Aannemer was de kapitein-luitenant der dragonder-lijfwacht voor 480 rijksdaalders per maand (Resol. 28 Maart 1793).

$\frac{7}{12}$ Februarij. *Prijs-bepaling van ryst.*

Naardien de schaarsheid van ryst onder de gemeente nog dagelyks toeneemt en de verkoop van 3 lasten 's daags op de markt tot gerief van de schamele gemeente niet toereikende is, zo is goedgevonden en verstaan voortaan dagelyks tegens de bepaalde prys Comp^s weegen te laten verkoopen 4 in steede van 3 lasten ryst.

En by deeze gelegenheid in consideratie gekomen zynde, dat diversche verkopers van ryst by de kleine maat zich niet ontzien om in het teegenwoordige gebrek aan dien korrel hunne ryst te verkopen en dit allezints strekt tot nadeel van de goede ingezetenen, zo is tot weering van zulke ongeoorloofde practycken goedgevonden en verstaan de prys van de ryst, die by de kleine maat verkogt word, uiterlyk te bepalen en te stellen op 18 stuivers contant voor de gantang van $13\frac{1}{3}$ w , de mindere of kleindere maat naar evenreedigheid van gemelde prys; en mitsdien elk een, die, zo wel binnen de stad, als in de voorsteeden, in den omtrek van dien, mitsgaders in de bovenlanden, zich met het verkoopen van ryst by de kleine maat ernceeren, by een biljet ernstig te gelasten zig daarna stipt te gedragen en dus, niet alleen by verkoop geen hooger

prys te neemen, maar ook hunne in voorraad hebbende ryst aan de gemeente te verkopen, op poene, dat by ontdekking van het contrarie, by geweigerde verkoop of verkoop teegen een hooger prys, voor de eerste maal de by een ieder gevonden wordende ryst publiek op de ryst-bazaar zal worden verkogt teegens 8 stuivers de gantang, mitsgaders dat de overtreders voor de tweede maal rigouzeuselyk zullen worden gestraft, hetzy met confiscatie der gevonden wordende ryst, als arbitraire correctie na bevinding van zaaken; en ten dien einde de officieren van justitie uitdrukkelyk te recommandeeren om nauwkeurig te letten, dat de ingezeetenen het effect der voormelde schikking genieten, en by eenige klagten dientweegen direct de nodige redresse te bezorgen.

Zie ook $\frac{13}{14}$ Februarij 1793.

8 Februarij. *Regeling ten aanzien van de kamer der O. I. Compagnie, voor welke men bij indiensttreding in Indië moest geboekt worden.*

Op de gegronde bedenkingen van hun WelEdele hoog achtbare, dat de kamer Amsterdam door de betaling van alle maandgelden van lieden, in Indiën voor gedagte kamer in dienst genomen wordende, te zeer beswaard word, en hoogst derzelver gegeeven ordre aan deeze regeering om tot wegneeming van de hiervan plaats hebbende dispariteit te dienen van haare consideratien; is goedgevonden en verstaan te rescribeeren, dat men na aanleiding van het geadvanceerde door hoogst dezelve vermeend best te zullen zyn, zo hier, als op de buiten-comptoiren te statueeren, dat de geene, welke in Indiën zullen worden aangenomen, niet alleen voor de kamer Amsterdam zullen moeten worden bekend gesteld, maar ook geboekt zullen moeten worden voor de kamer Zeeland en de kameren van het Zuider- en Noorder-quartier, en dat daar omtrend de volgende schikkingen zullen in agt genoomen worden, namentlyk, dat alle diegeenen, welke zeedert primo January in dienst zyn aangenomen, zo wel als die, welke tot

ultimo December 1800 in dienst zullen genomen worden, zullen moeten bekend gesteld worden voor de kamer Zeeland; dat vervolgens alle die geenen, welke in den jaare 1801 en 1802 in dienst aangenomen worden, bekend zullen moeten worden gesteld voor de kamer Delft; die, welke in 1803 en 1804 worden aangenomen, voor Rotterdam; die, welke in 1805 en 1806 worden aangenomen, voor Hoorn; en die, welke in 1807 en 1808 worden aangenomen, voor Enkhuizen; dat voorts alle degeenen, welke in 1809 en de vyftien volgende jaaren, te zaamen 16 jaaren achtereen, in dienst worden aangenomen, zullen moeten worden bekend gesteld voor de kamer Amsterdam en zo vervolgens weeder agt jaaren voor de kamer Zeeland en gelyke agt jaaren voor de kamers van het Zaiders- en Noorder-quartier; mitsgaders deeze schikking, wyl deeze regeering zig mag vleyen, dat deeze overeenkomstig is met de intentie van hun WelEdele hoog achtbare, en in hoope van hoogst derzelve goedkeuring, dadelyk te introduceeren en mitsdien het opper-hoofd van het generaale soldy-comptoir alhier en de soldy-boekhouders op de respectie buiten-comptoiren te gelasten dezelve stiptelyk te observeeren en volgens dezelve alle degeenen, welke zeedert primo January 1793 in dienst aangenomen en zeedert geboekt zyn voor de kamer Amsterdam, over te schryven op de kamer Zeeland.

12 Februarij. *Verbod tegen het stoken van arak te Batavia gedurende twee maanden.*

Uit een rapport-verhaal van leeden in 't collegie van Scheepenen deezer stad gebleeken zynde, dat de voorraad van arak in acht branderyen, sorteerende onder de jurisdictie van dat collegie, op den 10^{en} deezer maand heeft bestaan in 685 leggers.

En voorts uit een extract uit de resolutie van Heemraaden der Bataviasche ommelanden van den 30^{en} January jongstleeden consteerende, dat in 12 branderyen, gehoorende onder de jurisdictie van hun Eerwaardens, hevonden is een voorraad

van 1018 loggers; zo is goedgevonden en verstaan daarvan deeze notitie te houden en de eigenaars of huurders der araks-branderyen, uithoofde der ruime voorraad van arak en wyl de schaarsheid van ryst by een aanhoudend stoken noch meerder zoude toeneemen, te gelasten met het stoken van arak te supercedeeren tot ultimo April naastkomende.

¹²/₁₄ Februarij. *Nadere regeling van den rijst-verkoop van Regeringswege te Batavia,*

Mits de meer en meer toeneemende schaarsheid van ryst onder de gemeente en de aangetoonde noodzakelykheid is goedgevonden en verstaan, in steede van de, ingevolge het genoteerde by de resolutie van den 8^{en} deezer, bepaalde vier lasten, voor het vervolg op 's Comp^s ryst-lazaar tot gerief van de behoefstige ingezeetenen dagelyks, de Zondag niet uitgesloten, uit Comp^s voorraad by de halve gantang te laten verkoopen 5 lasten voor de bepaalde prys van 8 stuivers de gantang, met de bepaling nogthans, dat daarvan een gedeelte aan de wagt by de Jassenbrug zal worden verkogt ten behoeve van de inlandsche christenen en derzelve slaven, na mate van hunne benodigtheid, ten einde te praevenieeren de ongeloeegendheeden, die veroorzaakt kunnen worden door de toeneemende meenigte van kopers op de bazaars; mitsgaders tot gecommiteerdens by den verkoop van ryst aan de Jassenbrug te benoemen den burger weesmeester, Jacobus van Alten, en den burger Heemraad, Paul Bergman, door welke de daarvoor inkomende gelden zullen moeten worden ontvangen en verantwoord, terwyl de capitain der inlandsche christenen, Nicolaas Everhardus Symons, zorg zal moeten dragen, dat van de onder de wagt van de Jassenbrug sorteerende manschappen 's daags by den verkoop van ryst aldaar eenige present zyn tot teegang van ongereegeldheeden.

En, dewyl ook minder behoefstige ingezeetenen door de algemeene schaarsheid van ryst zich in groote verleegendheid bevinden om zich van het nodige voor hen en hunne slaven te voorzien, wyl daarvan by particulieren geen inkoop kan

geschieden, en het restant by de Comp^e voor de verstrekkingen, die gecalculeerd kunnen worden, dat tot ultimo May aanstaande nodig zullen zyn, ruim toereikende is, zodanig, dat de gemeente daarvan met gerustheid geriefd kan worden; zo is wyders goedgevonden en verstaan dagelyks uit het graan-magazyn aan de ingezeetenen ryst te laten verkopen aan ieder huisgezin van $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ tot een kojang, na mate der benodigtheid voor een maand, voor den prys van rd^s 65 contante zilvere spetien de kojang van 3200 ƒ , mits behoorlyk in geschrift, onderteekend door het hoofd van het huisgezin, opgave gedaan wordende van het getal der koppen, tot het huisgezin behoorende, wyl zonder het zenden van een zodanig bewys geenen verkoop zal mogen geschieden.

Dan, naar dien die adsistentie voornamentlyk geschied om voor te komen en teegen te gaan, dat de min behoefstigen geen toevlugt behoeven te neemen tot dat gerief, welke behoefstigen op de bazaar en by de Jassenbrug genieten, is verder nodig geoordeelt een ieder te waarschouwen, dat niemand, wie hy ook zy, die niet nodig heeft de ryst van de Comp^e op de bazaar of aan de Jassenbrug te koopen, zal vernogen of zelfs hunne slaven of een ander voor hun derwaards te zenden, sub poene, dat by ontdekking van dien de zodanige verbeuren zal telkens een boete van rd^s 25 ten behoeve van de armen en dat, by aldien bevonden werd, dat de slaven op de bazaars of aan de Jassenbrug komen ryst te kopen buiten voorweeten van hunne lyfheer of lyfvrouw, zodanige slaaf of slavinne strengelyk aan de paal gegeezeld en voor den tyd van zes maanden in de ketting zal geklonken worden om zodanig geduurende die tyd by hunne lyfheer of lyfvrouw te dienen.

En voorts de respective officieren van justitie te recommandeeren om nauwkeurig te letten, dat de als voormeld gestelde voorziening promptlyk worde geobserveert en te zorgen, dat daar omtrend geene misbruiken plaats vinden.

Om ook verzeekert te zyn, dat met de voormelde gearresteerde verkoop van het graan-magazyn na de intentie gehandelt en de daar omtrend gestelde ordre stiptelyk geobserveert word, is

wyders goedgevonden en verstaan daartoe te recommendeeren de opper-koopman en afgaand opper-hoofd van den handel op Japan, Petrus Theodorus Chasse, en den koopman en pakhuismeester van gedagte, Coenraad Jonas, met last om dagelyks in gedagte pakhuizen present te zyn en van de verkogt wordende ryst by een apart boek pertinente aantekening te houden, met bekendstelling der naamen, etc., door wien dezelve is afgehaald geworden, mitsgaders de daar voor inkomende contanten te ontvangen en te verantwoorden.

¹⁹/₂₂. Februarij. *Wijziging van het inkomend regt op lijnwaden en zijden stoffen.*

In aanmerking genomen zynde, dat een hardigheid zoude zyn, indien Comp^s goede ingezeetenen, ingevallen dat zy hunne goederen van elders met Comp^s of hunne eigen scheepen niet kunnen afhaken en dus genoodzaakt zyn toevlugt tot scheepen van vreemde natien te neemen, in dat geval gepriveerd zouden zyn van het voorregt, dat hen boven vreemden is toegekend, en ook bovendien een stremming in den vryen handel zoude veroorzaaken; zo is goedgevonden en verstaan voor het vervolg te statueeren, dat by aanbreng en invoer van lywaten en zyden stoffen van de West van Indien door scheepen van de Comp^s of van Comp^s onderhorigen betaald zal moeten worden 6 procent van de uitkoops-waarde, na een billyke taxatie van den pachter, en dat in zelve voegen by aanbreng met scheepen van vreemde natien van lywaten en zyde stoffen, welke in eigendom toebehooren aan onderhorigen van de Comp^s of die voor reekening en risico van dezelve worden overgezonden (hetwelk den pachter echter ten genoegen, des noods onder praesentatie van eede, door de eigenaars van zodanige, door vreemde scheepen aangebragte lywaten en zyde stoffen zal moeten worden aangetoond) niet meerder dan 6 procent zal behooren voldaan te worden — doch dat van alle andere, door scheepen van vreemde natien aangebragt en ingevoerd wordende lywaten en zyde stoffen zal moeten worden betaald 8 procent

van de uitkoops-waarde, almeede na een billyke taxatie door den pachter; — en voorts de gemeente daarvan by billet kennis te geven.

19 Februarij
1 Maart. *Instructie voor de opper-, onder- en derdemeesters, bescheiden op Compagnie's schepen ter reede Batavia en bij de eilanden Onrust en de Kuiper.*

Art. 1. Alle opper, onder en derdemeesters, dewelke op de scheepen en mindere vaartuigen, leggende zoo ter deezer rheede, als ten eylande Onrust en de Kuiper op stroom en aan de hoofden aldaar, — wel verstaande, de zulke, die niet in lading of lossing leggen, — bescheiden zyn, worden mits deezen gelast voortaan permanent op hun bescheyden bodem te blyven, zonder aan de wal te mogen komen, anders dan met consent van het hoofd van de chirurgie, onvermindert nogtans, dat hy, die aan de wal met consent gekomen zal zyn, des avonds met het sluiten van de boom zig wederom na voorschreven zynen bodem zal moeten begeeven en aldaar veruagten, op poene, als na bevinding van zaaken bevonden zal worden te behooren.

Art. 2. Alle ordonnantien van verstrekingen van medicamenten en wat daar verder ten diensten der zieken aan boord word gerequireerd, zullen, alvorens die ter ondertekening en authenticatie van den geenen, aan wien zulx incumbeert, worden aangeboden, moeten worden gebragt by heeren commissarissen-opzigtters over het departement van de equipagie werf, ten einde by haar Edelens geresumeert en voor gezien getekend, mitsgaders daar na des te beter de nodige op en toezigt gedragen te konnen worden, dat dezelve medicamenten, etc. tusschen de wal en het schip niet absent komen te geraken, maar dezelve goed, deugdzaam en in voldoende quantiteyt met er daad aan boord gebragt en ten diensten der zieken gebruikt worden.

Art. 3. En dat, in gevalle van gebrek van een voldoende aantal meesters voor alle de scheepen en vaarthuigen, de

meester, die het naast by een schip is, waarop zieken aan boord zyn en geen meester gevonden wordt, op de eerste erlangde kennisse zig immmediaat na zodanig een bodem zal begeeven en den zieke de nodige hulpe toebrengen zal moeten, daar by dagelyks, ten minsten tweemaal, na vereysch van zaake continueerende tot derzelve herstel of aankomst van een meester, die op zoodanig een bodem daar na geplaatst zal worden.

19 Februarij
1 Maart. *Instructie voor de kapiteins, onderofficieren en matrosen, liggende met Compagnie's schepen ter reede Batavia of bij de eilanden Onrust en de Kuiper.*

Art. 1. Alle capitains en gezagvoerders, benevens alle de andere officieren, de boots- en schielieden, constapels, botteliers en hun lieder maats, quartiermeesters, matrosen en generalyk alle ende een ygelyk, dewelke op de scheepen en mindere vaarthuigen, leggende zo ter deezer rheede, als ten eylande Onrust en de Kuyper op stroom en aan de hoofden aldaar, — wel verstaande, de zulke, die niet in lading of lossing leggen, — bescheyden zyn, worden mits deezen gelast voortaan permanent op hun bescheyden bodem te blyven, zonder aan de wal te mogen komen, anders dan met consent van den commandeur en opper equipagieemeester, onvermindert nogtans, dat hy, die aan de wal met consent gekomen zal zyn, des avonds met het sluiten van de boom zig wederom na voorschreven zynen bodem zal moeten begeeven en aldaar vernagten, op poene, als na bevinding van zaken bevonden zal worden te behooren.

Art. 2. Ook worden voorschreeve capitains of gezagvoerders almede gelast en gequalificeerd omme met mede weten en toestemming van haare capitain lieutenants of tweede van den bodem (waar van telkens voldoende zal moeten consteeren) alhier aan de wal in huur aantenemen een aantal van 12 à 14 Javasche zeevarende, nevens een mandadoor over dezelve, op die wyze, als zulx by de particuliere vaart bekend en in ge-

bruikt is, en dat tegens een bezolding van 11 ropyen voor den mandadoor en 7 ropyen voor den gemeenen, boven en behalven nog 50 ƒ ryst per kop, 's maands.

Art. 3. Wyders zullen deze Javasche huurlingen permanent op die scheepen moeten blyven, waar op zy in dienst zyn aangenoomen, en niet van dezelve geligt of op eenige andere bodem geplaatst mogen worden, dan met consent van heeren commissarissen opzigtlers over het departement van de equipagie-werff.

Art. 4. Gemelde overheeden zullen verpligt zyn om dit getal van 12 à 14 gemeene en een mandadoor, zooveel maar immer mogelyk, compleet te houden en haar in het scheepswerk doen onderwyzen met een gepaste bescheydenheid.

Art. 5. Ook zullen zy, overheeden, gehouden wesen van het gestadig aanwezen en de verrigtingen van deeze by haar aangenomene Javasche zeevarende aan hun scheeps boord te houden exact journaal of aantekening, evenals zy in alle andere voorvallen verschuldigd zyn te doen, wanneer zy elders op een rhee de ten anker leggen.

Art. 6. En om deeze lieden dagelyks meede iets in handen te doen hebben om hunne nooddrufft in te kopen zullen zy, overheeden, aan dezelve, eveneens als omtrent de Europeesche zeevaart plaats vind, alle tien dagen verstrekken, te weeten 50 stuyvers voor den mandadoor en 40 stuyvers voor yder gemeene man, buiten de reeds bepaalde 50 ƒ ryst, en dit onvermindert omme, zoo by aldien zy om de drie maanden, min of meer, egter nog betaling begeerden van de resteerende gelden, die zy na aftrek van deeze maandelykse verstrekkingen te goed zullen hebben, hetzelfde als dan aan haar almeede zal moeten worden afgegeven.

Art. 7. Meergemelde overheeden zullen van hunne aan boord werkelyk in dienst zynde Javasche zeevarende altoos precies den eerste, den elfde en den een-en-twintigste van de maand aan den commandeur en opper-equipagiemeester moeten bezorgen een accurate naam-roll met de tyd van hun verblyf aan boord, zoo by haar beyden, als by den

mandadoor van die Javanen ondertekend, en waar op dan ten allerspoedigsten het haar competerende kostgeld na boord gezonden en aan die zeevaart, ten overstaan en ondertekening van haar overheeden en den gemelden mandadoor, gedistribueert zal moeten worden.

Art. 8. Terwyl laatstelyk die uitkeering om de drie maanden, min of meer, van hunne overige te goed behouden gagie, des gevordert wordende, mede invoegen voormeld zal moeten worden verstrekt.

Zie ook 26 September 1794.

22 Februarij. Maatregelen in het belang van het garnizoen te Batavia.

Is goedgevonden en verstaan :

- 1° de ondervolgende, vaste posten op de wallen, welke tans door Europeesen en inlandsche militairen bezet worden, in te trekken en de daarop vereischt wordende schildwachten van de naaste poort-wagten te doen stellen, als:
 - op de punt Enckhuizen van de wagt der Rotterdammer poort,
 - op de punt Zeeland van de Diest poort,
 - op de punt Groningen van de Vierkants poort,
 - op de punt Zeeburg meede van de Vierkants poort,
 - op de punt de Diamant van de kasteels wagt,
 - op de punt de Paarl van de Water poort, en
 - op de punt de Robyn van de kasteels wagt;
- 2° de inlandsche militairen, welke tans de posten Ryswyk en Noordwyk bezetten, al meede in het guarnisoen te laten dienst doen en ter bezetting op eerstgemelde post Ryswyk in de voorste barakken te plaatsen 60 koppen van de op Meester Cornelis bescheidene militairen van het regiment van Wurtemberg onder hunne officieren, uit welk getal by verwisseling dagelyks zo veel ter bezetting van de post Noordwyk zullen moeten gezonden worden, als voor die post nodig zullen zyn;

- 3° ter bevordering van de gezondheid van het volk het guarnisoen te verplaatsen aan de nieuwe wagt, als ruim genoeg zynde om het tans aan handen zynde getal Europeesche militairen te logeeren;
- 4° de militairen, die inden aanstaanden uit Nederland arriveeren en alhier eenelyk eenige dagen uitrusten om als dan naar de veldschans Meester Cornelis te marcheeren, in steeede van aan de nieuwe wagt, voortaan in de barakken aan de Diest poort, als daartoe zeer geschikt zynde, te plaatsen;
- 5° het hoofd der militie qualificatie te verleenen om de vier compagnien inlanders te brengen tot 120 koppen gemeene, ieder compagnie, en daartoe zo veele manschappen aan te werven, als tot voltalligmaaking van dit getal zullen nodig zyn, onder die bepaling nogtans, dat by aanbrenge van Europeesche militairen uit Nederland die compagnien als dan na evenreedigheid moeten worden vermindert;
- 6° de dragonder lyfwagt van den heer Gouverneur Generaal, welker casernes in het kasteel zyn, te verplaatsen op de post Ryswyk en ten dien einde de fabriek, Jacobus Anthonius Byvanck, neevens den capitain-lieutenant en cheff van dat corps, Gabriel Manoth, te gelasten een plan op te maaken ter ophouw van een geschikte verblyfplaats voor 50 koppen en een stalling voor 60 paarden, neevens de daartoe behoorende bygebouwen, met opgave teevens van de ongelden, welke tot het een en ander zullen moeten bekostigd worden;
- 7° te approbeeren een ontworpen ordre, op hoedanige wyze de wagt-parade in het guarnisoen alhier optrekken en gehouden moet worden, en voorts die ordre meede by deeze te insereeren:

ORDRE *op hoedanige wyze de wagt-parade in 't guarnisoen optrekken en gehouden moet worden.*

- 1° Wanneer de wagt-parade van alle corpsen, zo cavallerie, infanterie (zo wel Europeesche als inlandsche) en arthil-

leristen op het guarnisoen parade-plaats gekomen zyn, zo laat de onder-major of die geenen, welke de functie daarvan doet, het geweer op schouder neemen en commandeert verders:

1. geeft acht om de wagt te formeeren, op welke commando den man van de linker vleugel voortreed;
 2. granadiers regts-, musketiers links-om, formeert de wagt, waarop cavallerie met de granadiers regts-om en de musquettiers met d'arillerie links-om maaken;
 3. op het commando van marsch koomen alle wagtdoende officieren en onder-officieren en corporaals voor het front in drie geleederen, te weten: de officieren in het eerste, de onder-officieren in het tweede en de corporaals in het derde gelid, dit geschied zynde, word gecommandeert: halt, front.
- 2° Als dan ziet de onder-major na, of het bepaald getal corporaals zig present bevind, en deelt dezelve ieder by hunne wagt; dit gedaan zynde, commandeert de corporaal: marcheert na uw plaats, moetende vervolgens den adjudant van de infanterie van het corps, dat dien dag de regtervleugel heeft, de wagt volgens de bepaalde sterkte afdeelen, zorg dragende, dat de corporaals by derzelve wagt ingedeelt worden; intusschen ziet den onder-major, of het getal officieren en onder-officieren present is, noemt dan een ieder, welke wagt hy heeft, en laat de naamen der officieren en verdere commandanten der wagt opschryven om zulks in 't rapport te kunnen zetten, moetende diergelyke twee rapporten opgemaakt worden, een voor den Gouverneur Generaal of die geene, welke (1) en de corporaals, en doet rapport van het nieuws, dat zeedert de voorige dag of by dezelve corps is voorgevallen; intusschen laat den onder-major een kring door de onder-officieren en corporaals van de ordre-week formeeren, waarna de commandeerende officier met den commandant der corps zig in den kring vervoegd en aan hun de nodige

(1) Hier is in het origineel iets weggelaten.

ordres uytgeeft; uyt den kring gekomen zynde, laat ieder commandant deese ordres door zyn adjudant opschryven, die dezelve aan de onder-officieren van zyn corps uytgeeft en die zulks wederom direct aan hunne officieren van de compagnie overbrengen, waarna de parade geëyndigt is.

- 10° Alle officieren, hoewel dezelve niet op de wacht trekken of tot eenige andere dienst gecommandeert zyn, moeten egter dagelyks op de parade komen in derzelve volle monteering, waarvan hy zich niet moge excuseeren als na bekoome permissie van deszelfs commandant, het welk dan op het dagelyks rapport moet gemeld worden.

22 Februarij. Regelingen nopens den kaarten-makers-winkel te Batavia.

Is goedgevonden en verstaan :

- 1° de administratie van de kaartemakers-winkel alhier, waaronder die van het compas en uurglas-makers meede sorteerd, te laten continueeren onder :
- 1 baas,
 - 1 meesterknecht,
 - 2 kaartemakers,
 - 2 compasmakers,
 - 2 uurglasmakers, alle Europeesche, zo ter ontvangst der kaarten als anderzints van de aankomende scheepen, als voor de weeder afgave van het benodigde aan dezelve;
- 2° den baas der kaartemakers te gelasten en te qualificeeren om mits het gebrek aan een Europeesche meesterknecht en de hier boven bepaalde 6 andere knechts, waarvan tans geen een aan handen is, onder de zeevaart te informeeren, of er geen te vinden zyn, die zich tot dit metier willen engageeren en hoop hebben van met er tyd zig hierin bekwaam te maken;
- 3° heeren commissarissen opzigters te verzoeken en qualificeeren om de presente vyf, op die winkel bescheidene inlandsche leerlingen, die van geen verwagting zyn, uit

den dienst te stellen en weeder andere in te huuren teegens rd^e 10 per maand;

- 4° de commandeur en opper-equipagiemeester te gelasten om een stel slapers der kaarten van de groote Oost na Java te zenden en voorts de ministers aldaar aan te schryven om jaarlyks, by provisie tot nadere ordre, daarvan op het marine school te doen vervaardigen 210 stuks, ten einde dezelve na gedaane confrontatie en collatie door den eersten informator en by hem onderteekend, herwaarts te zenden om daarvan alhier het nodige emploi te maaken, met qualificatie aan gedagte ministers om voor de vervaardiging derzelve jaarlyks ten voordeele van de meesters aan de school af te langen een bedragen van rd^e 300 en voorts zooveel papier, verfstoffen, penceelen, etc. te eyschen, als daartoe benodigt zullen zyn.

28 Febrnarij. *Regeling omtrent de pachters van den Boom en van de lijnwaden.*

Naar dien de pachter van de in- en uitgaande rechten of de Boom sustineert, dat de van de West van Indiën aangebragt wordende koussen en alcatyven niet behooren onder de jongst opgeveilde pacht der ingevoerd wordende Westersche lywaten en dat dus als een gevolg daarvan de thol-geregtigheid aan hem en niet aan de pachter van de lywaten competeerd; en de laatstgemelde pachter daar en teegen verineend, dat wel deegelyk aan hem die thol competeert, omdat voor de koussen en alcatyven eeven zowel, als voor de lywaten, voor heen buiten bemoeienis van de booms-pachter de bepaalde recognitie aan de Comp^e betaald is; zo is, wyl zy beiden teevens verzogt hebben, dat deeze regeering dit hun verschil mogt decideeren, goedgevonden en verstaan tot ampliatie van de conditiën, waarop de pacht der lywaten is opgeveild, te bepalen, dat de pacht der van de West van Indiën aangebragt wordende koussen, alcatyven en het cattoen voortaan door den pachter der lywaten zal worden geheeven, zonder dat de pachter van

de Boom op die gerechtigheid eenige aanspraak zal mogen maaken, en zulks op fundament van het 2^e articul van de conditien voor de pacht der in- en uitgaande rechten, waarby gezegt word, dat de pachter van de lywaten, zyde stoffen, koussen, het katoen en de Bengaalsche alcatyven geen thol zal mogen heffen, maar dat de bepaalde recognitie in Comp^e kassa moest voldaan worden, en het dus van zelve spreekt, dat nu de Comp^e heeft afgezien van de recognitie en de invoer van lywaten en zyde stoffen publiek opgeveild is, daar onder ook behooren de koussen, het cattoen en de alcatyven.

5 April. *Magtiging op het college van Schepenen als belasting te heffen eene hulve maand huishuur van de huizen, staande in de stad Batavia, in de Zuider voorstad en in het Chinesche kamp aldaar.*

Zulks geschiedde »volgens jaarlyksche gewoonte» en moest dienen »tot goedmaking van de kosten der uitmoddering» van de stads-grachten.

9 April. *Voorschriften nopens vrije hoofd-briefjes van Chinezen.*

Is goedgevonden en verstaan voor het vervolg te bepalen :

- 1° dat de ingevolge besluit van den 24^{en} September 1790 gemaakte bepaling omtrend 18 p^r vrye hoofdbriefjes aan den leverancier der Chinesche timmerlieden ten eilande Onrust zal blyven standgrypen en dat dat getal door den gedagte pachter voor niet geleeverd zal worden ;
- 2° dat voormelde pachter gequalificeerd zal zyn zich omtrend de hoofdbriefjes, die, zo door den leverancier der Chinesche zeevarende, zo voor de aan scheepsboord, als aan de wal dienstdoende Chineezen, als door de baazen der Chinesche ambagtslieden, welke werkelyk in de arthillery dienst doen, zullen worden afgehaald, te reguleeren na de bepaling, by de pacht-conditien op het hoofd-geld beraamd, mits de

betaling geschiede na het getal der dienstdoende ambagslieden ;

- 3° dat de meermelde pachter gequalificeert is ten opzichte der in de westzydsche negotie- en suiker-pakhuizen werkelijk dienstdoende Chineezen zich in de afgave van hoofdbriefjes aan dezelve te reguleeren naar de pacht-conditien :
- 4° dat hy, pachter, voorts niet verplicht zal zyn tot de afgave van eenige hoofdbriefjes aan den posthouder van de post de Vyfhoek, alzo de usantie daarvan op een sub- en obreptive wyze is ingevoerd geworden ; en
- 5° dat, als niet gegrond op de pacht-conditien, het verleenen van permissie-briefjes door hooge en mindere gequalificeerde personen aan hunne scheer Chineezen als anderszints, ten einde daar door een vry hoofdbriefje te erlangen, niet meer zal mogen plaats hebben en de pachter gequalificeert is om die, welke reeds verleend mogten zyn, als vervallen te houden en het hem volgens de pacht-conditien daarvoor competente als noch in te vorderen.

^o/₂₃ April. *Toelichting tot het bepaalde op 25 October 1791 nopens de heffing van het ambt-geld.*

Door den heer Raad extra-ordinair, Gysbert Jacob Welgevaere, opper-commissaris tot de heffing van het ambtgeld, by de publicatie van den 25^{en} October 1791 gestatueerd, te kennen gegeven zynde, dat aan zyn Edele in de executie van die heffing verscheidene zwaarigheden waaren voorgekomen, waar omtrond eene nadere elucidatie en dispositie dezer regering noodzaakelyk was, zo is, daarover gedelibeerd weezende, gevonden en verstaan, tot elucidatie en ampliatio van de opgemelde publicatie, nader te statueeren :

- 1° dat onder degeene, welke volgens het 10de artical voor het volle jaar 1792 verplicht zyn het ambtgeld te fourneeren, ook begreepen zullen zyn dezulke, die in dat jaar van ampt of bediening verwisseld zyn, en welke

- begreepen worden onder de geenen, waarvan by het 20de articul melding is gemaakt;
- 2° dat die geen, welke in 1793 repatrieeren, dan wel de executeuren van den testamente of redderaren des boedels van in dat jaar affyvig wordende persoonen gehouden zullen zyn, de eerstgemelde voor hun vertrek en de laatstgemelde uiterlyk een maand na de aanvaarding des boedels, in handen van de daartoe geauthoriseerde commissarissen op te brengen het amptgeld, dat zodanig een te repatrieeren of affyvig geworden persoon volgens voorsz. publicatie schuldig gehouden zal worden;
- 3° dat aan welmelde commissarissen volkomen magt en autoriteit verleend word om alle ende een iegelyk, zonder onderscheid, dewelke ter bestemder tyd en plaatse gekomen zal zyn om het verschuldigt amptgeld te fourneeren, vooraf distinct te hooren en te ondervragen, of hy kennis draagt en een volkomen bewustheyd heeft van de zaak, waarvoor hy den eed zal presteeren, en ingevalle van eenige twyffeling dien aangaande, de zodanige daar omtrend te onderrichten en hem de hoedanigheid van het geen hy staat te bezweeren distinct voor te houden en te verstaan te geeven, op zodanig een wyze, als zy commissarissen na de verklaarde denkbelden en begrippen van dezulke zullen nuttig en nodig oordeelen, en dat een ieder aan dat onderzoek onderworpen zal zyn en dien aangaande met alle bescheidenheid zal moeten gehoorsaamen, ten einde daardoor te eviteeren alle abusive interpretatien, die zomtyds door verkeerde of eigendunkelyke gevoelens zouden kunnen worden gemaakt;
- 4° dat den inhoud van het 15° artikul, met opzicht tot de daarby gearresteerde citatie by billetten, voortaan alleen plaats zal hebben omtrend perzoonen, die staan te repatrieeren, dan wel omtrend executeuren van een testament of redderaars van een boedel van zodanig een verpligtend dienaar of beamt-burger, en dat alle andere dienaaren en burger-amptlieden, niemand uitgezondert, zullen worden

- gelast en aanbevolen omme, zonder afwagting van eene voorafgaande insinuatie by billet, zelve te compareeren voor opgemelde commissarissen om dat geene in persoon te komen fourneeren, waartoe zy gehouden en verplicht zyn:
- 5° dat als een gevolg daarvan het 13° artikul, waar by aan alle ende een iegelyk vryheid is verleend om dit fournissement en de gerequireerde eed te laten doen en te praestereen door een ander by notarieele of onderhandsche procuratien, buiten effect gesteld word ;
- 6° de tyd, binnen welke een ieder, het amptgeld voor het afgelopen jaar 1792 subject, uiterlyk zal moeten fourneeren en opbrengen, te bepalen tot de laatste Zaturdach van de maand Juny aanstaande, op poene, dat jeegens die geen, welke daar aan binnen die tyd niet voldoet, ingevolge het 18° artikul van meermelde publicatie, hetzy tot ontzetting van zyn ampt of bediening, dan wel zodanig anders gedisponeerd zal worden, als deeze regeering bevinden zal te behooren ; en

eindelyk nog te statueeren, dat de Comp^e ten opzichte van het amptgeld, in zoverre zulks in cas van overlyden van een dienaar of beaupt-burger, dan wel in geval van insolventie niet zal weezen voldaan, daarmede zal worden gepraesereert, zodanig als zulks by de dientweegen geëmaneerde ordres met opzicht tot comprehensien is bepaald.

Mitsgaders van deeze alteratie en ampliatioe aan de gemeente by billetten kennis te laten geeven ; en, ten einde geene ignorantie kan worden gepraetendeert, de gedagte billetten na gedane publicatie alomme ter gewoone plaatse te laten affigeeren.

Zie ook 25/27 Junij 1793.

¹²/₁₆ April. *Bekendmaking, dat de Regering voornemens was goederen op vracht naar Koromandel en Bengalen over te voeren.*

De gemeente word by deezen bekend gemaakt, dat op den 12 deezes maand in Raade van Indiën beslooten is aan een

ieder vryheid te verleen en goederen op vragt naar Chormandel en Bengale te zenden met het naar derwaarts gedestineerde schip Schagen, — moettende een ieder, welke daar toe geneegen is, de goederen, die hy wil verzenden, voor ultimo deezer maand April opgeeven ten comptoire van den tweeden opperkoopman deezes kasteels, alwaar ook nadere informatie te bekomen is, zo van de conditiën, waar op gedagte goederen zullen worden geaccepteert, als de betaling, die daar voor zal moeten geschieden; — zullende teevens by voorz. opgave moeten geobserveert worden de bekendstelling:

- 1° door wie de verzending geschied;
- 2° wat goederen men verzenden wil;
- 3° de groote en het bruto gewigt, zo na mogelyk, van ieder stuk;
- 4° of de kassen, etc. met natte of droge whaaren gevuld zyn om by de inlading, berging en stuage tot naricht te dienen; en
- 5° aan wie de goederen geconsigneerd zyn.

19 April. *Afschaffing der verstrekking van jopen-bier en wijn-tint aan de hospitalen te Batavia.*

19 April. *Wijziging van het bepaalde op 27 Augustus 1779 nopens het binnen-hospitaal te Batavia.*

De Regering bepaalde, dat, wanneer het getal der lyders meerder zal zyn dan 50 koppen, de verstrekking niet na rato zal mogen worden verduhheld, zo als zeedert ingevoerd is, maar dat voor de koppen, die boven het getal van 50 mogten ziek leggen, na rato zullen mogen worden opgebracht zodanige verstrekkingen, als door den binnen-regent van het buiten hospitaal genoten word voor die zieken, welke beneeden het getal van 600 koppen aldaar verblyven”.

19 April. *Bepalingen nopens het buiten-hospitaal te Batavia.*

Is goedgevonden en verstaan het kost- en medicyn-geld voor

het vervolg te bepaalen in dier voegen, dat aan den binnen-regent voor de eerste 600 man betaald worden de tans genoten wordende 8 stuyvers per kop 's daags; dat, wanneer het getal der impotente meerder dan 600 tot 800 koppen bedraagt, hy voor die meerdere koppen zal genieten $7\frac{1}{2}$ stuyvers per kop 's daags; dat, wanneer het getal vermeedert tot 900 koppen, hy voor die meerdere zal genieten 7 stuivers; dat, wanneer het getal mogt lopen tot 1000 koppen, ook voor dat meerder getal zal genoten worden $6\frac{1}{2}$ stuivers; en eindelyk, wanneer het getal surpasseert 1000 koppen, voor die meerdere maar zal mogen genoten worden 6 stuivers of 4 stuivers voor de kost en 2 voor medicynen.

19 April. *Bepalingen nopens de binnen-regenten van de twee hospitalen te Batavia.*

Is goedgevonden en verstaan aan de binnen-regenten, zo van het binnen, als buyten-hospitaal, voor de officieren, welke aldaar geplaatst zullen worden, tot sous-lieutenants en vaandrigs inclusivi, toe te leggen 's daags 16 stuivers per man, wyl deze regeering vermeend, dat zulks toereikende is voor kost en medicyn, mits verplicht zullen zyn dan voortaan dezelve die meerdere verkwikking te verschaffen, waarop zy aanspraak kunnen maken.

19 April, *Wijziging van het bepaalde op 12 Mei 1772 nopens verstrekkingen aan het buiten-hospitaal te Batavia.*

Is goedgevonden en verstaan te ampteereen de voorgestelde bepaling nopens de verstrekking van boter en kaarssen en dierhalven te statuereen:

1° dat de verstrekking van boter voor het vervolg zal moeten worden bepaald, na het getal der koppen gerekend, op een half pond per kop 's maands, in steede van de tans plaats hebbende verstrekking van 320 ƒ voor veel of weynig koppen, en van 4 ƒ bovendien voor ieder 100 koppen;

2° dat de verstrekking van combaarsen, kleine, zal moeten worden bepaald op 2 p^o voor ieder man in het jaar, in steele van de nu plaats hebbende verstrekking van 600 p^o voor 240 koppen, dit laatste articul echter zo lange het getal niet boven de 600 koppen is, dog voor alle, die dit getal surpassereen, maar een combaars 's jaars, doch de overige verstrekkingen te laten op den voet, zo als bepaald is by besluit van den 12^{en} Mey 1772.

30 April. *Bepaling van den prijs der van Regeringswege te Batavia verkocht wordende rijst op 6 stuivers de gantang.*

Naardien de ryst onder de gemeente tans voor de mindere prys verkogt word en dus de bepaalde prys van 8 stuivers voor de ganting, die op de bazaar worden verkogt, voor den gemeenen man te drukkende is, de ryst aldaar onverkogt blyft en dus niet beantwoord aan het oogmerk tot gerief van de schamele gemeente, zo is goedgevonden en verstaan de prys te verminderen tot 6 stuivers en de gemeente daarvan by een billet kennis te geeven.

16 Mei. *Wijziging van het bepaalde op 1 Februarij 1793 nopens de verpleging in hospitalen van zieken, afkomstig van het regiment Wurtembergers.*

Uit consideratie van de inconvenienten, die by een afzonderlyke behandeling van de impotente militairen van gedagte regiment kunnen plaats hebben, en de Comp^o by een gelyke behandeling niet kan gezegd worden eenige schade te lyden, zo lange dat regiment geen eygen hospitaal heeft, wyl de militairen gelyk met de nationale dienst doen en in alle andere opzigten op een gelyke voet behandeld worden, is goedgevonden en verstaan als nu te resilieeren van de op den 1^{en} February jongstleeden genomen beslyuten en voor het vervolg de militairen van het regiment van Wurtemberg, welke, zo ter deeser hoofdplaatse, als op de respective buyten comptoiren, al waar hetzelfde geen

hospitaal zal hebben, te considereren even als de nationalen en dus te laten juisseeren van alle de verstrekkingen, die de nationalen genieten; mitsgaders dezelve te begrypen onder het bepaald getal koppen, waarop de verstrekkingen voor de hospitaalen bepaald zyn, alleenlyk met deese uitzondering, dat de binnen-regent of hospitalier verplicht zal zyn maandeliks met het einde van de maand, alhier ten comptoire van den heer Directeur Generaal en op de buyten comptoiren ter plaatse, daar zulks naar geleegentheid zal worden bepaald, in te dienen een accurate naamrol van die manschappen, die geduurende die maand in het hospitaal geleege hebben, onderteekend door den commandant, dat de daarin vermelde manschappen waarlyk hebben ziek geleege; dat die naamrol vervolgens door den hospitaals-boekhouder zal geconfronteerd en geteekend moeten worden voor de accoordbevinding met de boeken, ten einde daarna de maandelikse afbetaaling van gagen en kostgelden, mitsgaders de verstrekking van randsoenen gerequireerd en zorg gedragen kan worden, dat voor die geen, welke in het hospitaal hebben geleege, geene betaling van gage en kostgelden of verstrekking van randsoenen geschied; en dat voorts de commandanten der manschappen verplicht zullen zyn om uit het bedragen van de drie maanden gage, die na het overlyden van ieder man mogen worden opgebracht, aan de Comp^e te voldoen de begravenis-onkosten van die manschappen, die komen te overlyden.

Voorts deze ordre circulair na de buiten comptoiren te zenden, ten einde zich daarna by het evacueeren van militairen van het regiment van Wurtemberg te kunnen reguleeren.

Zie ook 14 Junij 1793.

16 Mei. *Aanstelling van den kapitein der kompagnie kasteels-pennisten tot kapitein-kommandant van de beide kompagniën pennisten te Batavia.*

Door den heer Gouverneur Generaal is kennis gegeven, dat de eerste secretaris deezer vergadering, d' Edele Pieter van de

Weert, als capitain der comp^e pennisten van het kasteel aan zyn Edelheid had te kennen gegeven, dat hy vermeende, dat tot wegneeming van de emulatie, welke onder de beide compagnien pennisten, de eene tyd meer en de andere tyd minder, plaats had en hetwelk veelal wierd veroorzaakt door de verschillende gevoelens van de capitains, waar door zeer dikwyls veele moeylykheeden ontstonden, en ter voorkoming van verdere onaangenaamheden, die buitendien in de waarneeming van dat ambt frequent waaren, als zynde eene bezigheid, geheel afzonderlyk van het werk, dat in de politieke ampten verrigt moet worden en dus op zich zelve verzeld van beswaarnissen, die, zo daarby noch twist of andere moeylykheeden gevoegd worden, niet dan schadelyk voor het oogmerk der oprichting van gedagte korpsen zyn kan, noodzakelyk was, dat die beide compagnien gesteld wierden onder het commando van een hoofd als capitain-commandant, welke voor de executie, zo der successive reeds beraamde ordres voor die corpsen, als die, welke noch zullen gegeven worden, zoude moeten zorgen; dat die noodzakelykheid noch te meer bleek, wanneer in aanmerking wierd genomen, dat de gedagte beide compagnien steeds gerekend zyn te weezen één corps, alzo niet alleen alle de exercitien altoos te zamen zyn gedaan, maar ook de krygsraden, zo tot bepaling dier excercitien, als andere noodzakelyke arrangementen, doorgaans gecombineerd zyn gehouden; dat in die gecombineerde krygsraden steeds de capitain van de comp^e van het kasteel, schoon jonger in functie zynde, heeft gepresideert; en dat in allen gevallen aan de comp^e van het kasteel zeedert de eerste oprichting toegekend is de rang te hebben boven die van de stad, hetwelk natuurlyk eene emulatie verwekt, die nog bevorderd is door de verschillende uniformen; en dat voorts in alle gevallen door de voorschreeve bepaling de capitain van de comp^e van de stad niet gezegd zal kunnen worden geprejudiceert te worden, wyl die het commando over die compagnie behoud en door die schikking zelve buiten moeylykheeden zal blyven, wyl het zeeker gaat, dat by een corps, als dat der pennisten is, waarin de militaire

discipline geen plaats mag hebben, de verschillende gevoelens, is het dan niet van de twee hoofden dan echter van de mindere officieren, oorzaak zyn, dat de bepaalde ordres slegt worden geëxecuteerd door diverse interpretatiën, die daar aan veelyds gegeven worden; en het welke alles zeeker door de benoeming van een hoofd zoude kunnen worden voorgekomen: zo is, wyl de aangehaalde reedenen gegrond voorkomen, goedgevonden en verstaan den capitain van de comp^e pennisten van het kasteel nu en voor het vervolg te benoemen en aan te stellen tot capitain-commandant van de beyde compagnien pennisten van het kasteel en de stad en mitsdien aan denzelfen te demandeeren te zorgen, dat alle ordres en belastingen, gedagte compagnien concerneerende, die door den heer Gouverneur Generaal zullen gegeven worden, promptlyk worden geëxecuteerd.

¹⁶/₂₂ Mei. Kennisgave, dat de Bataviasche diakenen openlijk rekening en verantwoording hunner gestie gedurende het jaar 1792 zouden doen.

21 Mei. Opheffing van het onwettige gilde der varkenslagers te Batavia.

Nopens dit zoogenaamde gilde rapporteerde de kapitein der Chinezen te Batavia aan de Regeering:

dat reeds 40 en meer jaren zyn verloopē, sedert het begin van het door den pagter der slagteryen aangewezen gild en de aanmatiging der geene, die in dat gild behooren, om niet alleen aan alle, die daartoe niet behooren, het slagten van varkens te beletten, maar ook degeene, die tot het dryven van deese neering willen overgaan, te noodzaken om rd^e 13:16 te fourneeren en zig by hen te voegen;

dat de presente luytenant, Lim Tjoen Kong, eertyds, thans wel 30 jaaren geleeden, die pagt heeft geadministreerd en over de caprices van gedagte varkenslagers by zyn Excellentie Mossel is klagtig gevallen en toen heeft verkroegen, dat de

landdrost en de capitain der Chineesen wierd aanbevolen denzelfen aan te kondigen, dat, ingevalle zy onderstonden wederom, gelyk zy gedaan hadden, door het slagten van weinig varkens den prys van het vleesch te doen rysen, zy gestraft en verbannen zouden worden, hetwelk van dit effect is geweest, dat zy van die boze practyk hebben afgezien;

dat voor omtrend drie jaaren de gemelde varkensslagters de in voegen voormeld verzamelde penningen hebben ter hand gesteld aan den sedert overleeden lieutenant, Tan Poko, die, bevorens tot hen behoord hebbende en hun bisonder attachment geconserveerd hebbende, voor hen een huys in de Chineesche camp heeft gekogt, hetwelk vervolgens in een tempel is geconverteerd;

dat de pagter der slagteryen voor 1792, Ouw Lian Seeng, by het overlyden van zyn schryver een groot verschil tusschen zyn boek en de reekeningen van diverse varkensslagters ontdekt hebbende, een van deselve voor het Eerwaarde collegie van Scheepenen heeft gedagvaard en mitsdien die slagters, in de verbeelding, dat gedagte Ouw Lian Seeng ook in de pacht voor dit jaar participeerde, gemeend hebben zich te kunnen wreken met het minder slagten dan het gewoon getal varkens;

dat, by ondervraging van de gemelde slagters, door deese wel is gezegd, dat mits de schaarsheid van de ryst ook de varkens in de ommelanden duurder waren geworden en zy dus niet in staat waren het gewoon getal te koopen, egter by een in stilte gedaane enqueste is gebleeken, dat die prys van het vleesch door het bevoorens reeds gedaan minder slagten genoeg gereesen was en dat zy genoeg op het vleesch wonnen om niet in de noodzakelykheid te zyn tot het menageeren van den inkoop van varkens, in voegen zy getragt hebben den pachter te benadelen en zig door het verder doen reizen van den prys van het vleesch telfens te bevoordeelen.

Naar aanleiding van dit rapport vond de Regeering goed: tot tegengang van de dwangmiddelen, waardoor en de voornoemde pachter en de ingescetenen alhier, als het ware, van de willekeurige handelwyze der varkensslagters moesten afhangen,

het door voormelde pagters opgericht gild te vernietigen en den pagter van het slagten van het vee, zowel als andere, daartoe inclineerende Chineesen, vryheid te verleenen om zo veele varkens te slagten, als te debiteeren zullen zyn, mitsgaders den landdrost der Bataviasche ommelanden, neevens den gedagte capitain der Chineezen te demandeeren zorge te dragen, dat deese ordre geëxecuteerd en daarin door de varkensslagters geen verhindering worde te weeg gebragt".

24 Mei. *Last op de buiten-kantoren »de militie, zee-vaart, arthillerie, genie, pennisten en burgerij» oranje cocardes te doen dragen.*

Te Batavia geschiedde zulks reeds.

Pennisten en burgerij behoefden dat ornament slechts te dragen, wanneer zij onder de wapenen kwamen.

28 Mei. *Nadere regeling van het ambtgeld voor de leden van den Raad van justitie te Batavia.*

Is goedgevonden en verstaan de leeden van welmelden Raade te libereeren van de betaling van het $\frac{1}{4}$ gedeelte van het aan hun door de hoog Edele Heeren 17ten toegelegd douceur van f 200 's maands, doch zulks te laten geschieden van het bedragen der leges, hen competeerende; en mitsdien den secretaris van gedagten Raade te gelasten om voor de uitkeering der leges daarvan een zuiver vierde gedeelte over te brengen by de commissarissen, tot de heffing van het ambtgeld gesteld, mitsgaders hun acbtbare te libereeren van het doen van den eed voor dat fournissement.

11 Junij. *Regeling van het ambtgeld, te voldoen door boedels onder het beheer van Weesmeesteren.*

Wyl het stellen van een bepaling daarop zeeker door

niemand beter dan door Weesmeesters zelve, na rato van den staat des boedels en de ampten, door de overledene bekleed, kan worden gemaakt, is mitsdien goedgevonden en verstaan dat collegie te qualificeeren om in de voldoening van het ambtgeld uit de onder hunne administratie komende boedels, waarby geen aantekening gevonden word van de inkomsten, door de bezitters genooten, na beste kennis en weetenschap te handelen, mitsgaders hen te libereeren van het doen der bepaalde eed.

14 Junij. *Ampliatie van het gearresteerde op 16 Mei 1793 ten aanzien van het regiment Wurtembergers.*

De Regering bepaalde alsnu :

- 1° aan den commandant of chef van de troupen van het regiment van den hertog van Wurtemberg maandelyks, zo hier, als elders, waar dezelve geen eigen hospitalen hebben, te verstrekken, zo voor de zieken, als gezonden, het volle tractement van gagie, kostgeld en randsoenen, mits hy verplicht en gehouden zal zyn, alvorens dat bedragen te ontvangen, te voldoen of te restitueeren, het geen de impotente of overleedene manschappen in de vorige maand in 's Comp^a hospitaalen, zo aan gagie, kostgeld en randsoenen, item doods-ongelden hebben verleegen en te kwaad gemaakt ;
- 2° den biinnen-regenten der hospitaalen te gelasten om met het eynde van de maand een naam-rol ten soldy-comptoire te bezorgen van die geen, welke ziek in het hospitaal hebben geleege, geteekend door den commandant of chef van het regiment, om daarop door den hospitaals-boekhouder direct eene gespecificeerde berekening en aantooning te maaken, dat daaruit blyke, wat dezelve geduurende de vorige maand aan gage, kost- en dood-gelden, mitsgaders emolumenten hebben verguasteerd ; en
- 3° dat die berekende lyst dan weeder ten comptoire van den heer Directeur Generaal moet worden bezorgd om daaruit de ordonnantien ten lasten van het voorsz. regiment te formeeren.

14 Junij *Wijziging van het bepaalde op 14 Julij 1761
nopens den termijn voor het betalen van vendu-penningen.*

Uit hoofde van het vooruitzigt, dat, mits het toeneemend geld-gebrek, de betaling nog dagelyks trager zal geschieden en er voor eerst nog geen ander middel is om het zo noodzakelyk credit van het vendu-comptoir staande te houden, is goedgevonden en verstaan de betaaltyd van het rendement der door vendu-meesters na dato van dit besluit te houden vendutien van vaste, meubilaire en andere goederen tot nadere ordre deezer regeering te bepaalen op zes in steele van de by besluit deezer regeering van den 14^{en} July 1761 bepaalde vier maanden, met qualificatie aan gedagte vendumeesters om van dat besluit aan die geen, welke geneegen zyn goederen door hen te laten verkoopen, vooraf kennis te geeven.

20 Junij. *Bepaling, dat scheeps-officieren bij aankomst uit Nederland beboet zouden worden, indien hunne boeken, enz. niet in orde werden bevonden.*

Voor den vervolge is verstaan door alle de uit Neederland aankomende capitains of gezagvoerders van scheepen, welke hunne boeken en papieren niet in zodanige ordre ter logevisite comptoir bezorgen, dat het nodig is, dat daar voor nieuwe boeken moeten worden geformeerd, te doen betaalen drie-achtste ryksdaalder voor ieder der met hunne bodem aangebragte koppen en, by weigering van dies voldoening, daar voor hunne soldy-reekening te belasten om op ordonnantie uit 's Compagnies kassa aan den visitateur der soldyen voldaan te worden.

²⁶/₂₇ Junij. *Verlenging van den termijn voor het betalen van het ambtgeld tot ultimo Augustus 1793.*

Binnen dat tijds-verloop moest men, of betalen, of zijne bezwaren aan de Regering bekend maken, »op poene van »nadere dispositie”.

Zie ook 9/23 April 1793.

28 Junij. *Last op de »respective» administrateurs »de »tienjarige pryscouranten, die by hun in gebruik »mogten zyn, te vernietigen en in derzelver plaats een »jaarlyksche pryscourant te formeeren».*

28 Junij
15 en 26 Julij *Inzameling van gelden voor het vaderlandsche seminarium ten dienste der Indische kerk.*

Dewyl hunne WelEdele hoog achtbare, onder te kennen gave van hoogst derzelver verlangen, dat op alle plaatzen in Indiën, waar zulks maar met eenige vrugt konde geschieden, een collecte by forme van inschryving wierde gedaan en dat deeze regeering, zo wel als de ministers op de buyten comptoiren, alle pogingen zouden aanwenden om die collecte, zo veel mogelyk, te bevorderen en van effect te doen zyn, vermeld hebben hunne begeerte, dat het door hunne WelEdele hoog achtbare overgezonden programma, waarin de heilryke vooruitzigten en het groot belang van een seminarium voor de Indische gemeente werd aangewezen, zoude worden gedrukt met de bygevoegde lysten ter intekening, zo voor eens ter oprichting, als jaarlyks ter instandhouding van het gedagte seminarium, en dat dit een en ander ten spoedigsten naar alle gouvernementen en comptoiren zoude worden verzonden om dus aan een ieder ter intekening te worden aangeboden; en last, dat de respective gouverneurs, opperhoofden of andere daartoe geschikte personen door deeze regeering zouden worden aanbevolen om van de reussite, met byvoeging van de copyen der geteekende lysten, zo spoedig mogelyk kennis te geeven, onder verzending van de penningen, voor eens ingeteekend, en vervolgens van jaar tot jaar, met qualificatie teevens aan deeze regeering om de alzo geincasseerde penningen, geld om geld, zonder het gewoon verlies terstond na de ontvangst in Comp^e kassa te doen tellen en de lysten der inteekeenaaren over te zenden, zo is mitsdien goedgevonden en verstaan van dit een en ander circulair naar de respective comptoiren kennis te geeven, mitsgaders het voorschreeve programma

te laten drukken en daar beneevens af te zenden, met last aan de ministers en bediendens om tot de heffing van die collecte zodanige perzoonen te benoemen, als daartoe het geschikste zullen zyn.

En wyders 't gedagte programma ook alhier onder de gemeente te laten uitgeeven.

Te Batavia liet het collegie van curatoren en scholarchen de lijsten circuleren.

Volgens de resolutiën der Indische Regering van 12 November 1793 bedroeg het ingeteekende voor de oprigting van het seminarium rd^e 1131 en het jaarlijks toegezegde voor het onderhoud dier inrigting rd^e 886.

Aan scholarchen werd ook opgedragen om te zien naar drie jongelingen, geschikt om in Nederland de Maleische taal te doceren, welke de Regering vermoedde, dat op Amboin gevonden zouden kunnen worden, »alwaar het beste Maleids »gesproken word". Aan die opdracht konden echter scholarchen niet met gewenscht succes voldoen.

9 Julij. *Verbod voor klerken van notarissen eenige acte als getuigen te teekenen, vóórdat deze door den betrokken notaris was onderteekend.*

Dewyl voorkomt, dat buyten signatuure van den notarisgevondene actens egter door de klerken, die als getuigen geassisteerd hebben, zyn geteekend, zo is, wyl zulks grond geeft tot de verdenking, dat sommige instrumenten alleen door de klerken worden opgemaakt, zelfs buyten presentie van den notaris, en daaruit niet dan kwade gevolgen kunnen voortkomen, dierhalven goedgevonden en verstaan voor 't vervolg te bepalen, dat geene klerken eenige notariëele actens zullen mogen teekenen, voor dat de notaris dezelve behoorlyk met zyne handteekening heeft bekragtigt, op poene van corporeele straffe; en mitsdien de respective notarissen dezer stad te gelasten deeze orde speciaal aan alle hunne klerken bekend te maaken.

$\frac{14}{16}$ Julij. *Kennisgave, dat Frankrijk aan Nederland en Engeland op 7 Februarij 1793 den oorlog had verklaard.*

Een Genueesch schip had aan de Kaap de Goede Hoop de tijding van de oorlogs-verklaring aangebragt, welke tijding de aldaar vertoevende Commissarissen-Generaal, Nederburgh en Frykenius, zich haastten naar Batavia over te brieven.

De Indische Regering bepaalde zich tot het mededeelen van dit bericht aan het bij Edam op brandwagt liggende schip en aan de buiten-kantoren, met last om op hunne hoede te zyn en zich, zooveel mogelijk, in staat van defensie te stellen.

Zie ook $\frac{31 \text{ Augustus}}{2 \text{ September}}$ 1793.

19 Julij. *Verstrekkingen aan de wapenkamer te Batavia.*

Voorgesteld weesende de benoedigtheid in de wapenkamer tot het schoon en zuiver houden der wapen-vertrekken van kalk en blauwsel, wit-kwasten, handstoffers, raagbollen, koonings-veegers en boenders, met verzoek, dat de baas mogt worden gequalificeerd tot den inkoop van die goederen by particulieren, wyl daarvan Comp^e wegen geene verstreking meer geschied, mitsgaders dat tot tegengang der witte mieren ook benodigt was theer en aard-oly en tot aansmeering en onderhoud van de wapen-tuigen traan, wyl zonder die artikelen de vertrekken en wapengoederen volstrekt in geen goeden staat gehouden konden worden, zoo is daarop ingenomen het advies van den heer Raad extra-ordinair en commissaris-opzigtter van de wapenkamer, Adriaan de Bock, en dien conform goedgevonden en verstaan aan de gedagte baas tot de inkoop van kalk, wit-kwasten, enz. jaarlyks uit Comp^e kassa te betalen een bedragen van 25 rd^e en voorts aan denzelve meede jaarlyks te laten verstrekken $\frac{1}{2}$ vat theer, $\frac{1}{2}$ aam traan en 8 kannen aard-oly.

19 Julij. *Staking van den aanplant van koffij-boomen in het gouvernement van Java's Noord-oost-kust.*

Vermits hun WelEdele hoog achtbare omtrend de coffy hebben te kennen gegeven, dat, hoe gaarne hoogst dezelve ook tot een verdere extensie dier cultuure wilden overgaan, echter zig voor als nog provisioneel genoodzaakt vonden in de extensie, die er reeds gemaakt was, te moeten berusten; zoo is goedgevonden en verstaan den heer gouverneur van Java, Mr Pieter Gerardus van Overstraten, te gelasten voor eerst met de verdere aanplanting van koffijboomen te supercedeeren, tot dat hun WelEdele hoogachtbare weder tot eene verdere extensie mogten besluyten. En voorts, conform hoogst derzelve begeerte, voor het retour zoo veel coffy af te zenden, als van overjarige boonen aan handen zal zyn.

22 Julij. *Bepaling, dat in Rade van Indië alle ordinaire zaaken met vier leden zouden worden afgedaan.*

Zulks geschiedde wegens de praesente, swakke staat dezer Regeering".

23 Julij. *Interpretatie van het 28de artikel der ordonnantie van 4 October 1791 op legaten en collateralen successien.*

Vermits in gevolge dat artikel de successeeur het abuys van den taxateur zoude moeten boeten met het betalen van dubbelde gerechtigheid, zoo is uit aanmerking van de hardigheid, die in deeze schikking resideert, goedgevonden en verstaan als nu te bepalen, dat, zoo de collecteur met grond zal vermoenen, dat de taxatie der goederen te verre beneeden de waarde genoomen is, dezelve als dan twee onpartydige, dog kundige lieden zal moeten inroepen om tusschen hem en den taxateur te beslissen, zullende de erfgenaam of successeeur, wanneer van het goed niet wil afzien, verplicht zyn zich aan die uitspraak te submitteeren, zonder dat op deeze verhooging

eenige meerdere dan de ordinaire gerechtigheid zal behoeven betaald te worden; en is teevens beslooten de ministers en bediendens op de respective buiten-comptoiren hier van circulair kennis te geeven”.

^{20 Juli}
^{6 Augustus}. *Intrekking van de op 14 Mei 1792 verleende vergunning tot het verzenden van thee op vracht naar Nederland.*

Naar dien de heeren Meesters by missive van 14 December 1792, § 20, hebben gemeld, dat, wyl het overzenden van thee op vracht een point was, waarvan veel misbruik zoude kunnen worden gemaakt, zulks hun WelEdele hoog achthare dan ook reeds had bewoogen om daartegens by de vracht-conditien van particulieren goede voorziening te doen; en voorts dienstig gevonden hadden deeze regeering nog ten overvloede op het ernstigsten te recommandeeren dog alle mogelyke zorg te dragen, dat buyten enkele present-kistjes geen thee op vracht naar Neederland wierd gezonden, aangezien die handel ten eenemaal strydig was met het verbod van invoer van thee en de gevolgen daarvan zeer schadelyk zouden zyn; zoo is goedgevonden en verstaan aan deeze ordre schuldpligtig te voldoen en mitsdien de daartoe by besluit van den 14^{en} Mey 1792 geaccordeerde permissien voor het vervolg in te trekken en daarvan de gemeente by billet te informeeren, doch ten dien opzigte egter by de rescriptie te kennen te geeven, dat deeze regeering met reeden zoude mogen twyffelen, of de particuliere afzending 'sjaars van een matige en bepaalde quantiteit zoo schadelyk in de gevolgen voor de Comp^s directen handel zoude kunnen worden gerekend om op te weegen het nadeel, dat aan de colonie en bizonder de kwynende jonkhandel toegebracht zal worden, bizonder als in aanmerking word genomen, dat deeze handel doorgaans in trocque voor andere producten, ter opbeuring tevens van den inlandschen handel, geschied en daardoor de thee tegen een matige prys te bekomen is, omdat de jonklieden de winsten uit het retour moeten goed maken.

13 Augustus. *Eed, af te leggen door de administrateurs der verschillende administratiën en door de gecommiteerden voor den »generaalen opneem».*

In overweeging gegeven zynde de noodzakelykheid, dat alles, wat mogelyk was, werd aangewend en in het werk gesteld om verzekert te kunnen zyn, dat den opneem der respective administratiën onder ultimo deezer maand met de vereischte accuratesse volbragt werd, zo is goedgevonden en verstaan, zowel door de administrateurs der respective administratiën, voor het doen van de aanstaande, generalen opneem, als door de gecommiteerdens, die daartoe zullen worden benoemd, voor den Raad van justitie deses casteels te laten afleggen den eed door den eerstgemelde, dat de onder hun administratie zynde goederen accordeeren met het rapport van den gedanen opneem en de daarby bekend staande goederen, en door de gecommiteerdens, dat zy den opneem hebben gedaan na volgens de ordonnantien, die daartoe zullen zyn verleend.

18 Augustus
13 September. *Maatregelen in het belang van Batavia's gezondheid.*

Nevens allerlei speciale en locale maatregelen gelastte de Regeering ook :

- 1° het droogen van versche visch by groote quantiteiten en dienende tot den handel in den omtrek van een groot half uur van de stad te interdiceren, op poene van by ontdekking de eerste maal te zullen verbeuren een boete van vyf rd^a ten behoeve van den aanbrenger, en voor de tweede maal zodanige correctie, als bevonden zal worden te behooren, dog aan degeenen, die zich daarmee willen erneeren, vryheid te laten gedagte fabriek op te rigten aan den weg van de Fluit af en aan de plaats, voor de buffel-slagteryen bepaald, en
- 2° voor het vervolg te interdiceren het gebruik van de zo-

genaande tay minjak of andere, gelyke stank verwekkende mest in de moestuinen, gelegen binnen den omtrek van de veldposten Rys- en Noord-wyk, Wilgenburg, Jaccatra en de Vyfhoek, mede op poene van vyf rd^e en vernietiging der balis, waarin zodanige mest gevonden word by ontdekking voor de eerste maal, en insgelyks by weder ontdekking van zodanige andere correctie, als bevonden zal worden nodig te zyn.

Volgens de resolutiën van Commissarissen-Generaal van 5 Augustus 1797 waren op dien datum de vorenstaande, »heylsame ordonnantien geheel buyten eenige executie gebleeven”.

Zie op genoemden datum.

15 Augustus
13 September *Maatregelen in het belang der suiker- en arak-industrie.*

De Regeering vond goed: »de suiker-molenaars ter gemoetkoming in de ongeden, die by de leverantie hunner producten tans moeten gedragen worden, voor het vervolg, om in te gaan met primo September aanstaande, te libereeren van de betaling van het $\frac{1}{2}$ procent op de geleverd wordende zuiker; en het bedragen daarvan, evenals omtrend de thin van Palembang plaats heeft, te brengen ten lasten van de zuiker”.

Ook vond zij goed eene leverantie »van 15000 kanassers suiker van 400 \mathcal{R} 's jaars in te willigen, onder deze bepaling, dat de Comp^e in gevalle van een meerdere of mindere benodigtheid het recht aan zich reserveert die quantiteyt te vermeerderen of verminderen.

Voorts te accordeeren om 's jaarlyks twee malen, als eens in de maand February met rd^e 1000 en eens in de maand Juny met rd^e 1500, voor ieder molen, in verschot voor de door hen aan de Comp^e te leeverene suiker, van de Comp^e, onder een generale borgtogt en guarantie van alle de suiker-

molenaars voor elkanderen, geassisteerd te worden, echter onder deesen verstande, dat die vooruit verstreking zal verminderen, na mate de benodigtheid van de Comp^e minder zal bedragen dan 15000 kanassers.

Insgelyks is goedgevonden en verstaan, zo wel aan de zuiker-molenaars, als araksbranders vryheid te laten het restant hunner producten na de voldoening van het benodigde aan de Comp^e te verkopen aan nationalen en vreemdelingen, zonder hemoeyenisse van den commandeur en opper-equipagie-meester of den sabandhaar en licentmeester, en mitsdien in te trekken het besluit van den 28^{en} July 1789, waarby met renovatie en ampliatioe der order by secreet besluit van den 14^{en} Augustus 1787, dat alle in- en verkoop met vreemde Europeesen zal moeten geschieden onder het opzicht en met voorkennis van den sabandhaar, zover de persoon betreft, die koper by aankomst of leverantier by vertrek is, gestatueerd is, dat diegeenen, die van vreemde Europeezen goederen, welke met permissie dezer regeering aan de wal gebragt mogen worden, willen kopen, dan wel met eene gelyke toestemming aan dezelve eenige articulen, buiten *arak*, *zuiker* en *ryst* zullen willen verkopen, aan den gedagte sabandhaar, voor en al eer zy eenige koop of verkoop daar omtrend zullen mogen sluiten, precise zullen moeten opgeeven, waarin de door hen te koopene of verkopene goederen bestaan.

Ter voorkoming van meerdere willekeurige aanhalingen en uitleggingen is goedgevonden en verstaau te verklaaren, dat, zowel de zuiker-molenaars, als de araks-branders vryheid hebben suiker en arak, wanneer de Compagnie van hare benodigtheid zal zyn voorzien, uit te voeren zonder betaling van eenige andere geregtigheid dan die van de thol en de waag, van ouds bepaald, alleen met deze uitzondering, dat voor de zuiker, die door de vreemde natien ingekogt of voor hunne reekening uitgevoerd zal worden, boven de gewoone gerechtigheid der thol van 12 stuivers voor de pikol poeder- en 24 stuivers voor de pikol kandy-zuiker, noch zal moeten worden betaald 12 stuivers voor ieder pikol, hetzy poeder- of kandy-zuiker

en dus 24 stuivers voor de pikol poeder en 36 stuivers de pikol kandy-zuiker.

En dewyl de sabandhaar en licentmeester, welke gewoon is geweest de thol- en waag-gerechtigheid, die door de vreedelingen moet worden betaald, in te vorderen en die te verantwoorden, of direct aan de Comp^e, of aan de pachters, tans, nu hy alle handel met dezelve uitgesloten is, daartoe niet als geschikt kan worden geoordeelt, wyl daardoor zomtyds in der tyd op de een of andere wyze aanleiding soude kunnen worden gegeven; zo is al verder goedgevonden en verstaan den water-fiscaal in officio te gelasten te zorgen, dat, zo wel de bepaalde thol van 12 en 24 stuivers respectie, als de laatst gemelde 12 stuivers per picol zuiker promptelyk vol-
daan worde".

Zie ook 17 September 1793.

17 Augustus. *Vergunning voor de ingezetenen van de Kaap de Goede Hoop handel te drijven op alle kantoren van de Compagnie in Indië*

Op bovengenoemden datum is te Batavia gepubliceerd het plakaat, door de Commissarissen-Generaal den 21^{en} November 1792 aan de Kaap de Goede Hoop uitgevaardigd, luidende, voor zo verre het op Indië betrekking heeft, als volgt:

Nademaal te meermaalen aan de illustre vergadering van Zeeventienien gepraesenteerd en ons, by 't onderzoek van den toestand deezer colonie, nader gebleeken is, dat de middelen, van tyd tot tyd aangewend, om de ingezeetenen op eene voordeelige wyze te ontlasten van de producten deezes lands, voor zo verre derzelve jaarlykschen inzaam de consumtie en benodigtheid der colonie te boven gaan, niet voldoende zyn; dat de ongunstige omstandigheeden, waarin de Comp^e zich door herhaalde rampen gebragt ziet, haar ook niet kunnen toelaten om aan sommige dier middelen te doen behouden die uitgestrektheid, welke de vaderlandsche zorgen onzer hooge committenten daar aan tot bevordering van den voorspoed der

ingezeetenen, dog tot merkelyk bezwaar van de Comp^e hadden gegeven; dat hoe zeer wy bereeds by onzen generale placate van den 21^{en} September jongstleeden, op het stuk der walvis-vischerye geëmaneerd, aan de ingezeetenen geleegendheid hebben gegeven om op eene nieuwe en voordeelige wyze de landsproducten te vervoeren naar Nederland, nochtans moet werden verwagt, dat dezelve voor een gedeelte met nog meerder voordeel in Indie zullen kunnen worden gedebiteerd; dat ook deeze colonie verscheide articulen uit Indien behoeft, welke tans door de Comp^e tot merkelyk nadeel voor de ruimte in haare retour-scheepen alhier worden aangebragt en door middel van welke eene voordeelige wederkeerige handel met Indie voor de ingezeetenen deezer colonie zoude kunnen worden g'etablisseed: dat het ook tot bevordering van den landbouw, zynde de hartader van de welvaart van dit land, en ten voordeel der landwaards inwoonende ingezeetenen merkelyk strekken zoude, wanneer eene communicatie en handel gevestigd wierd met de alhier naby geleegene baayen, inhammen, kusten en eilanden en aan de ingezeetenen geleegendheid gegeven om zig door middel eener eigene scheepvaart te voorzien van de benodigde slaven, welke in de praesente gesteldheid deezer colonie niet kunnen worden ontbeerd en waar meede de vreemde natien thans ten kosten van het vermoogen der ingezeetenen gewoon zyn hun profyt te doen.

Zoo is 't, dat wy in de billyke verwagting, dat alle ingezeetenen deezer colonie in 't generaal en elk in 't byzonder zich zullen beyveren om door een gepast gebruik der nieuwe gunsten en vryheeden, welke wy gezind zyn aan hun, ter verdere bevordering van den bloey en welvaart van dit land, toe te staan, aan deeze onze heilzaame intentie te beantwoorden, goedgevonden hebben aan alle ingezeetenen, onder het gebied van de maatschappy alhier ressorteerende, te vergunnen eene particuliere vaart en handel op de hier omstreeks geleegene baayen en eilanden, mitsgaders op Indiën, onder restrictien, conditien en bepalingen, hierna volgende:

Art. 1. Alle ingezeetenen, onder het gebied van de Compagnie

alhier ressorteerende, zullen mogen navigeeren en negotieeren op de Westkust van Afrika tot de dertigste graad Zuiderbreedte, mitsgaders op het eiland St. Helena en alle landen en plaatsen, leggende beoosten de Kaap de Goede Hoop en bezuiden de dertigste graad Zuiderbreedte, en voorts door de geheele limieten van het octroy van de Oost-Indische Compagnie, voor zo verre die zich uitstrekken beoosten en benoorden de Kaap de Goede Hoop, met uitzondering echter van alle zeeën en vaarwaters, mitsgaders landen en plaatsen, beoosten het eiland Java en benoorden de dertigste graad Zuiderbreedte, mitsgaders benoorden het gemelde eiland Java en beoosten de straat Malacca geleegeen, en nog met uitzondering van de gemelde straat van Malacca en van alle de onderhoorige comptoiren en plaatsen op het gemelde eiland Java.

Art. 2. Enz.

Art. 14. Geene der zeevaarende luiden, tot de voorsz. vaart geëmployeerd wordende, hetzy schipper, officieren of matrozen, zullen haar vervorderen eenig molest, geweld of vyandelykheid te pleegen teegens de bewooners en naturellen van de kusten en landen, in welker nabuurschap zy de vaart zullen exerceeren, hetzy met haar te beroven van haare goederen of met haar in haare perzoonen of anderzints te beledigen op eenige wyze, alles op de straffen en poenaliteiten, daar jegens bereids by onzen generale placate van den 21^{en} September op het stuk der walvis-vischerye gestatueerd en mitsdien op poene van te verbeuren haare verdiende gages en verder, na mate van de swaarte van haaren misdreeven misdaad, als zeeroovers en publieke geweldenaars gestraft te worden, ook met de straffe des doods, wordende alle schippers, officieren en matrozen van het schip of de scheepen, waartoe zodanige overtreders zullen behooren, gelast en bevolen dezelve, op het fait bevonden wordende, aanstonds of anderzints, zo dra zy daarvan kennisse zullen hebben bekomen, te stellen en houden in genoegzame zekerheid en bewaaring tot haare aankomst alhier en als dan dezelve overtreders, neevens de nodige informatien en beëdigde verklaringen, tot derzelve belasting dienende, over te geeven

aan den fiscaal deezes gouvernements, ten einde teegen dezelve overtreeders te worden geprocedeert met alle rigeur en zonder eenige conniventie tot de straffen, hier voor gemeld.

En by zo verre iemand der officieren of matrozen onwillig of nalatig zoude, moogen bevonden worden om zodanige overtreeders te helpen apprehendeeren, bewaaren of aan den fiscaal over te geeven, zullen dezelve verbeuren haare verdiende gagien.

Art. 18. Enz.

Art. 19. Wanneer, niet teegenstaande alle mogelyke praecautien, het mogte koomen te gebeuren, dat zich aan boord van voorsz. scheepen kwamen te bevinden gedeserteerde dienaaren van de Comp^e, zullen de schippers (welke in deezen voor de geheele equipagie zullen moeten instaan) by ontdekking gehouden zyn daarvan terstond kennis te geeven aan het officii fiscaal, ten einde zodanige persoonen van boord der scheepen te doen afhaalen, op poene van arbitrale correctie, wanneer hier in eenig verzuim mogt zyn gepleegd.

Art. 20. Enz.

Art. 29. Zy zullen zich op de respective etablissementen en comptoiren van de Comp^e in Indie moeten gedraagen na alle zodanige plaacaaten, reglementen en ordonnautien, als aldaar op de particuliere vaart en handel van haven tot haven in Indie, mitsgaders omtrend de tolln, gerechtigheeden en recognitien, van de particuliere hanlelaars gevorderd en geheeven wordende, geëmaneerd en in gebruik zyn, voor zo verre dezelve aan het gestatueerde by deezen plaacaate niet zyn contrarieerende.

Art. 30. Zy zullen vermogen te handelen en vernegotieeren alle soorten van goederen en koopmanschappen, vallende op de plaatsen, binnen de limiten van hunnen vaart geleege, onder zodanige restrictie omtrend het eiland St. Helena, als alhier onder articul 38 is vermeld, en wyders met uitzondering van de navolgende goederen, waarvan de Compagnie den handel privatelyk aan zich reserveerd, namentlyk: nagulen en moer-nagelen, noten muscaten, gave en rompen, zogenaamde mannetjes

noten en wilde noten, fouly, caneel en zogenaamde wilde caneel, olien van speceryen, amphioen, peeper, zwarte en witte, coffy, Java's en Ceilons, indigo en sapanhout in soorten, tin, Banca's en Malax, spiauter, Japans staaf en plaatkoper, salpeeter, cauris, cardamom, Java's en Ceilons, suiker, catoene gaarens, Java's en Tutucoryns, thee, porcelainen en alle andere goederen van China, mitsgaders lywaaten van de overwal, Compagnies sorteering, wordende mitsdien aan alle ende een iegelyk, tot de voorsz. scheepen ofte derzelver epuipagien gehorende, geinterdiceert ende verboden in eenige der opgenoemde articulen handel te dryven, onder wat praetext zulks ook zoude mogen weezen, op poene van confiscatie, verbeurte van de viervoudige waarde en arbitrale correctie, zelfs aan den lyve, naar exigentie van zaken, mitsgaders onvermindert zodanige zwaarder straffen, als met opzicht tot zommige der voorsz. articulen bereids mogten zyn of by vervolg worden gestatueerd, ten zy de gemelde peeper, koffy, indigo, tin, koper en catoene garens van de Compagnie zelve, mitsgaders de suiker, thee en porcelainen op Batavia met speciaale permissie van de hoge Regeering van Indie mogten weezen ingekogt en daarvan voldoende bewyzen konden worde geproduceert.

Art. 31. Enz.

Art. 32. Voorsz. scheepen zullen van Batavia of zodanige andere plaatzen in Indië, van waar zy het laatst zullen afvaren, directelyk naar deeze plaats moeten retourneeren, zonder gedurende het traject eenige andere landen, plaatzen, eilanden, baayen of inhammen te mogen aandoen (veel minder aldaar last te breeken of te lossen) op verbeurte van schip en lading ofte de waarde van dien, wanneer dezelve niet mogten kunnen worden agterhaald; doch wanneer de schippers door bekomen avery, storm of andere toevallen op hunne te rug-reize uit Indiën mogten genoodzaakt zyn tot behoud van schip en volk andere landen of plaatzen aan te doen ofte ergens in te loopen, zullen zy gehouden zyn terstond, nadat de scheepen veilig zullen zyn ten anker gebracht, met en benevens alle de verdere scheeps-officieren te passeeren eene verklaring, onder prae-

sentatie van solemneele eede, houdende eene nauwkeurige opgave der reedenen, welke hun daartoe bewogen hebben, mitsgaders van alles, wat door hun aldaar zal zyn verricht, ontscheept ofte verkogt, het welk nimmer het bedraagen der aldaar gemaakte noodwendige onkosten zal mogen te boven gaan, op poene als voren.

In hunne vergadering, te Batavia gehouden op den 22sten Januarij 1794, bepaalden Commissarissen-Generaal nader: »dat aan de Kaabsche burgers en ingezeetenen, die geneegen zyn naar de Bothany-baay ten handel te vaaren, daartoe vryheid zal worden gegeven, mits van daar over Timor herwaarts komende, om van hier direct na de Caab te retourneeren”.

20 Augustus. *Voorschrift nopens het visiteren en repareren van Compagnie's schepen.*

De Regeering vond goed aan den commandeur en opperequipagemeester op te merken, »dat de reden van de over het algemeen bevonden wordende slechte gesteldheid der schepen, die van hier worden gedepecheerd, in niets anders gezocht kan worden dan in eene niet nauwkeurige examinatie van de gebreekens en dat de reparatie niet zodanig geschied, als behoord, en mitsdien, zowel de gedagte commandeur en opperequipagemeester, als de capitains ter zee, die tot de visitatie der scheepen benoemd worden en het commando hebben op de scheepen, die gerepareerd moeten worden, nevens de baas der scheeps-timmerlieden ten eilande Onrust en de equipagewerf ernstig te recommandeeren om voortaan de visitatie der scheepen met de meeste nauwkeurigheid te doen en de nodige attentie, zoveel mogelijk, te vestigen, dat de bevondene gebreeken en die zich onder de reparatie nog mogten ontdekken, behoorlyk voorzien worden, mitsgaders gedagte baazen daar en boven te gelasten de reparatiën hegt en sterk te doen, op poene, dat by ontdekking, dat door eenig verzuim

daar omtrend lekkagie veroorzaakt werd, de schade, die de maatschappij daar door zal lyden, op hen zal worden verbaald”.

20 Augustus. *Regeling der inkomsten, enz. van den commandeur en vice-commandeur te Batavia.*

Is goedgevonden en verstaan aan den commandeur en opper-equipagemeester in officio, boven de rd^s 2200, die hy tans reeds geniet, jaarlyks toe te leggen rd^s 1000 en den vice-commandeur en onder-equipagemeester meede boven de rd^s 900, die tans door hem genoten worden, te accordeeren een jaarlyks bedragen van rd^s 500, het een en ander een aanvang zullende neemen met primo January dezes jaars, doch onder deese conditie, dat zy suffisante cautie zullen moeten stellen om, in gevalle heeren bewindhebberen intusschen anders mogten hebben gedisponeert op de door deze regeering bereeds aan hun WelEdele hoog achtbare gedane voordragt, als dan te zullen restituceren het bedragen van hetgeen door hun door de voormelde toelage te veel zal zyn genoten.

Dan, dewyl onder de verpligtingen, die als nu met recht aan die dienaaren kan worden opgelegd, ook behoord deese, dat zy in Comp^s scheepen geene andere dan Comp^s goederen zullen afladen of dulden, dat die door anderen daarin worden afgeladen, en dus ook van zelve vervallen is het gebruik der aan den commandeur en vice-commandeur toegestaane gepermitteerde lasten in de alhier navigeerende scheepen; zo is wyders goedgevonden en verstaan de permissie tot het emploi dier lasten in te trekken en voorts, zowel door den commandeur en opper-equipagemeester, als door den vice-commandeur en onder-equipagemeester de eed van purge van hoegenaamd met Comp^s scheepen geen handel gedreeven en oplettend toegezien te hebben, dat nog de scheeps overheeden, nog iemand anders ofte zy zelfs, onder wat praetext of benaming ook, ietswes in de scheepen hebben afgeladen en niets dan Comp^s eigen goederen daarmede zyn vervoerd, buiten de gepermitteerde lasten en kisten, wanneer die aan de scheeps-overheden zullen

zyn geaccordeert, mitsgaders dat zy voor het overige in de waarneming van hunne diensten al het mogelyke hebben aangewend ten voordeele van de Compagnie, zonder zich direct of indirect op eeniger handen wyze in praesjuditie van de Compagnie te hebben verrykt.

20 Augustus. Eed voor den commandeur en opper-equipage-meester.

Jaarlijks moest hij onder eede verklaren, „dat hy met alle attentie en nauwkeurigheid heeft geëxamineerd de maandelijksche specificatiën, die door de baasen en opzienders, welke onder de equipage-werf en dus onder zyne ordres sorteeren, ingediend zyn, en dezelve na zyne beste kennisse en wetenschap heeft gezuiverd van al het geen, wat als overtollig en zonder noodzakelykheid in de verwerking of verstrekking daar by opgebracht was, mitsgaders dat hy zodanige ordres heeft gesteld, als dienen kunnen ter voorkoming van de veelvuldig gepleegd wordende diefstallen, en dat hy, zoveel in zyn vermogen is geweest, gezorgt heeft, dat die ordres zyn nagekomen”.

Zie ook 12 Maart 1805.

23 Augustus. Nadere regeling van het ambtgeld voor de leden van het collegie van Schepenen te Batavia.

Is goedgevonden en verstaan uit de aan de leeden van dat collegie competeerende leges door hun Eerwaardens secretaris als ontfanger derzelve te laten fourneeren het een vierde gedeelte, in voldoening van het ambtgeld, en voorts uit dien hoofde en in dier voegen, als zulks by besluit van den 28^{en} Mey jongstleeden omtrend de leeden van den Raad van justitie deses casteels is bepaald, gedagte leeden te excuseeren van het praesteeren van den eed voor dat fournissement.

27 Augustus
3 September **Aansporing tot het aanvoeren van rijst naar Batavia.**

Om verzeekert te zyn, dat niet boven de voor Malacca en

Palembang bepaalde quantiteyt ryst ad 1000 en 700 lasten vervoerd worde en de order daar omtrend promptelyk werd nagekomen, zo is goedgevonden en verstaan te bepalen, dat de vaartuigen, welke op Soerabaya en de verdere comptoiren, gelegen boven Samarang, met ryst voor Malacca of Palembang zullen beladen worden, voor hun vertrek naar derwaarts 't hoofd-comptoir Samarang zullen moeten aandoen om aldaar onder 't oog van den heer gouverneur gevisiteerd te worden, ter onderzoek van de lading en confrontatie der verleende passen, en dat de vaartuigen, welke op Pacalongang, Tagal en de verdere beneden Samarang gelegen residentien en comptoiren, Cheribon en Indramayoe daar onder gerekend, met ryst voor Malacca of Palembang beladen zullen worden, alvorens de reyse naar derwaarts voort te zetten, ter rheede van Batavia zullen moeten ankeren en hunne passen vertoonen, ten einde die alhier des noods tegen de lading kunnen worden geconfronteerd.

Dewyl het echter mogelyk zoude kunnen zyn, dat, niet tegenstaande de voorsz. restrictiën, egter de aanvoer van ryst naar de hoofdplaats gering blyft door de hooge pryzen, welke voor die korf op Java worden besteed, waar door het Bataviasche ingezeetenen onmogelyk is geworden vaartuigen van hier ter afhaal te zenden, naar dien alhier de prys niet kan worden behaald, die zy daar moeten uitgeeven, behalven ook dat alle inkopen op Java geschieden met contanten en zy hier niets anders dan papiere geld terug bekomen, zo is, daar over gedelibereerd zynde, in aanmerking genomen, dat tot legengang daarvan noodzakelyk voorzieningen dienen te worden heraauid en dat zulks alleen zal kunnen geschieden door de gemeente alhier, zo by billetten, als door den sabandhaar en licentmeester, te doen informeeren van de bereeds door deeze regeering bepaalde prys van 25 rd^e de kojang, de pagt en afscheep ongeden op Java daar onder gerekend, mitsgaders daarvan ook nader by een gemeene missive aan de ministers van Java kennis te geeven en zulks te meer, wyl de heer gouverneur van Overstraten tegens die prys zo zeer geene bedenking heeft gemaakt, mitslien goedgevonden en verstaan

de prys der ryst, die op Java zal verkogt worden, als nu nader te bepalen op rd^s 25 de kojang, de pagt en afscheep ongelden aldaar daar onder gerekend, en daarvan de gemeente alhier by billetten en door den sabandhaar te doen informeeren en uit dien hoofde te animeeren hunne vaartuigen tot den afhaal van ryst van Java af te zenden.

En om verzekert te zyn, dat die order promptelyk geobserveerd word, is wyders goedgevonden en verstaan de ministers van Java van de nevenstaande dispositie niet alleen te informeeren, maar ook den heer gouverneur van Java te gelyk strict te ordonneeren zorge te dragen, dat daaraan door de respective residenten promptelyk voldaan en de traffiquanten met alle spoed geholpen worden, op poene, dat zodanig resident, die bevonden zal worden aan deeze ordres niet te hebben voldaan en weygerig mogt zyn gebleven de ryst tegen de voorsz. prys, onder wat pretext zulks ook zal zyn, te verkopen, direct naar herwaarts zal moeten worden opgezonden tot nader dispositie dezer regeering.

Tot meerder gerief der Bataviasche handelaars en ten einde zy niet van de eene na de andere plaats zullen behoeven te zeilen om zich van lading te voorzien, hetwelk meede zoude kunnen plaats hebben, ingevalle daarin niet te gelyk werd voorzien, is wyders goedgevonden en verstaan welmelden heer gouverneur van Java te recommandeeren om een opgave te doen, op welke residentie de ryst in tyds in voorraad zal zyn om door de traffiquanten van hier te kunnen worden afgehaald, ten einde die lieden spoedig geholpen kunnen worden en niet verpligt zyn het eene comptoir na het andere aan te doen of na lading te wachten.

Hierna door den Gouverneur Generaal geopperd zynde de bedenking, dat Cheribon wel mede gelyk gesteld is geworden met Java in de aan den resident, Johan Lubbert Umbgrove, gegeven recommandatie om te zorgen, dat de ryst aldaar mede niet hoger als voor rd^s 25 de koyang, alle ongelden daaronder gerekend, verkogt wierd, doch dat gemelde resident daar omtrend gemeld hebbende, dat het hem onmogelyk was

aan die order te voldoen, nadien de Chineese officieren als gedrongen moesten worden tot de leverantie van de zedert eenige jaaren gewone 500 koyangs ryst; dat hy verzogt, dat Cheribon niet als een ordinair ryst-comptoir mogt worden aangemerkt, vermits de Cheribonsche vorsten nooit met eenige contingenten beswaard waren geweest als eenlyk de provisie voor de leeden deser regeering en het guarnisoen te Cheribon, en zy bunne ryst-negoryen verhuurden aan de meest biedende Chineesen, die met de ryst handel dreeven en de voornaamste inkomsten van den Chineesen pachter uitmaakten, en dat het hem dierhalven by een stremming in dien handel volstrekt onmogelyk zoude zyn de gewoone revenue van rd^e 20000 by de verpachting op te brengen, zyn Edele niet alleen by het door de sulthans van Cheribon den 7^{en} January 1681 aangegaan contract had laten nagaan, welke overeenkomst daarby omtrent de ryst gemaakt was, en dat daaruit volgens een door hoogst derzelve geproduceert extract consteerde, dat de vorsten, in gevalle de Comp^e zulks benodigt was, houtwerken, ryst, zuiker of iets anders zouden moeten leveren, en dat de Comp^e daar voor op Cheribon zoude betalen bezaers prys; voorts, dat in gevalle de Cheribonders die goederen zelfs op Batavia bragten, de Comp^e die volgens Bataviasche prys zoude betalen of dat het haar vry zoude staan die in de stad aan de ingezeetenen te verkopen, maar ook by de negotie-boeken had laten opslaan, tegens wat prys de ryst zeedert primo September 1787 tot ultimo Augustus 1792 successive van Cheribon naar Batavia was aangereekend, en dat bleek, dat in die vyf jaren geleeverd waren 2150 lasten, doch voor niet minder dan / 49 : 10 het last, uitmaakende rd^e 28, en hoogst dezelve dierhalven vermeende, dat Cheribon om die reeden van de voorschreeven gestelde ordre om de ryst voor niet hoger dan rd^e 25 de koyang te verkopen moest worden uitgesloten; zo is, daar over gedelibereerd weezende, goedgevonden en verstaan de voorschreven ordre, in zo verre Cheribon betreft, buiten executie te laten en den meermelde resident Umbgrove alleen aan te schryven zorge te dragen, dat, buiten de voor-

melde bepaalde quantityten voor Mallacca en Palembang, al de overige ryst, die op Cheribon en Indramayoe zal ingezameld worden, na de voldoening van de 500 koyangs voor de Compagnie en aftrek van de eigen benodigheid voor de gemeente van Cheribon, naar deze hoofdplaats word vervoerd om alhier na goedvinden verkogt te worden.

31 Augustus. *Trein- en oorlogs-kosten.*

Is verstaan by de negotie-boeken te laten formeeren een aparte reekening van trains- en oorlogs-onkosten en zulks ook op de respective buiten-comptoiren te laten geschieden. mitsgaders ten dien einde zulks circulair aan te schryven.

31 Augustus. *Afschaffing der gepermitteerde lasten voor scheeps-overheden.*

In overweeging genomen zynde, dat de permissie aan de scheeps-overheden om hunne gepermitteerde lasten in de schepen te mogen laden veelal van dat gevolg is geweest, dat of de schepen geene zo aanzienlyke lading voor de Compagnie hebben vervoerd, als de chartres derzelve toegelaten hebben, of dat dezelve overladen en daar door, zo in de zeilage, als defensie helemmert zyn geworden; dat de afschaffing van die permissie, niet alleen nuttig, maar zelfs noodzakelyk is geworden, nu de Compagnie door gebrek aan zeevarende manschappen en het geringe getal bekwame schepen verplicht is het employ der schepen meer, dan bevorens noodzakelyk is geweest, te bezuinigen; en dat ook de scheeps-overheden door het algemeen verval van den handel en het gebrek aan crediet in de presente tyd dat voordeel van die vryheid niet kunnen behalen, waarop zy in florisante tyden konden rekenen; zo is, daarover gedelibereerd zynde, goedgevonden en verstaan aan de overheden van de schepen Ysselmonde en de Gouverneur Generaal Maatzuyker, in stede van de aan hen by het reglement gepermitteerde lasten, toe te leggen een equivalent in gelde by weege van een douceur ter somma van rd^s 2500, te verdeelen in deser voegen:

aan den capitain	rd ^e 1600,
» » » -lieutenant	» 300,
» » lieutenant	» 200,
» » opper-chirurgyn	» 200,
» ieder der sous-lieutenants rd ^e 100 of te zamen	» 200.

Omtrent dat point echter verder in consideratie gekomen zynde, dat een eenvoudige intrekking der voorsz. permissie sommige baatzugtige niet zoude afhouden van te onderneemen, boven het genot van het voorsz. douceur, ook noch goederen voor hunne reekening in de schepen af te laden, zo is, eene voorziening daar omtrend noodzakelyk geoordeelt weesende, goedgevonden en verstaan, zo wel de overheden van de voorsz. schepen, als van die, welke in het vervolg op een gelyke voet zullen gesteld worden, strict te gelasten om geene goederen hoegenaamd, noch van hun zelfs, noch van andere, onder wat pretext of benaaming het ook zoude mogen weesen, zonder afzonderlyke schriftelyke permissie van den heer Gouverneur Generaal in de schepen over te neemen of af te laden buiten hunne gepermitteerde kisten, indien die zullen zyn toegestaan, zo als dezelve aan de voorsz. schepen op de voet, als aan de retour-schepen is bepaald, by deesen worden geaccordeert, en die gevuld zullen mogen worden met zodanige koopwaaren, waarin de Comp^e niet handelt, of van die articulen, waarin 's Comp^s lading bestaat, op poene, dat, by bevinding van het contrarie, alle zodanige goederen niet alleen zullen zyn geconfisqueert, maar de overheden ook nog zullen verbeuren de vier dubbelde waarde derzelve en voorts zodanig gecorrigeert zullen worden, als na exigentie van zaaken bevonden zal worden te behooren.

Zie ook 3 September 1793 en ^{5 Februarij}/_{21 Maart} 1794.

31 Augustus. *Benoeming van commissarissen ter zee en te velde.*

Hiertoe werden bij geheime resolutie aangesteld twee leden van den Raad van Indië, »ten einde onder het oppergezag en

met communicatie van den heer Gouverneur-Generaal alzulke ordres te stellen, als ter bereiking van het bedoelde oogmerk, de betragting van het algemeen welzyn en het afweeren van den vyand, nuttigst en dienstig geoordeelt of hun Ed. by een aparte instructie voorgeschreven zullen worden".

Dergelijke instructie blijkt vastgesteld te zijn, maar is niet aangetroffen.

Aan de commissarissen werden toegevoegd de inspecteur en directeur der fortificatie-werken, de kommanderende officier van het Bataviasche garnizoen, de commandeur en opperequipage-meester en de majoor der artillerie.

^{31 Augustus}
^{3 September}. *Kennisgave, dat in het begin van Februarij 1793 Frankrijk den oorlog aan Nederland had verklaard.*

Deze kennisgave kwam in zoo verre te laat, dat de Franschen bereids vier schepen in Straat Sunda hadden veroverd. Zie ook 14/16 Julij 1793.

3 September. *Confiscatie van goederen, niet behoorende tot de gepermitteerde lading van eenig Compagnie's schip.*

Is goedgevonden en verstaan te verklaren, dat alle de goederen, welke worden agterhaald (contrabande goederen endie van groot belang zyn egter uitgezondert) buiten forma van proces aan den aanhaalder zullen moeten worden afgestaan; en ten einde blyke, waarin zodanige aangehaalde goederen bestaan, door den water-fiscaal in officio aan deeze regeering, ter verdere verzending naar Nederland, alle zes maanden eens te laten indienen een lyst van alle goederen, welke in dien tusschentyd zullen weezen geconfisqueerd.

3 September. *Toekenning van een aequivalent voor hunne gepermitteerde lasten aan de gezagvoerders van rijst- en hout-schepen.*

In aanmerking genomen zynde, dat omtrend de over-

heeden der scheepen, die naar Java worden aangelegd ter afhaal van ryst of houtwerken, eene schikking zoude kunnen worden gemaakt om hun, in steede van de gepermitteerde lasten, eenig equivalent toe te leggen; dat zulks voor de Comp^e voorleeliger zoude zyn, wanneer gereflecteerd word, dat de scheepen doorgaans niet alleen meerder ryst kunnen laden dan de bepaling van 500 lasten voor een schip van 150 voet en 400 lasten voor een schip van 140 voeten, maar ook bovendien nog houtwerken en andere articulen; dat ook verondersteld kan worden, dat eene dusdanige, meerdere belading veel maalen heeft plaats gevonden en dat dit notoir moet strekken tot nadeel van de Compagnie, dewyl, indien de geheele ruimte wierd geemployeert tot haare dienst, als dan ook een minder getal van scheepen zouden benodigt zyn tot den afhaal van dien korl; zo is, de noodzakelykheid ingezien weezende daarin te voorzien, goedgevonden en verstaan de overheeden van de scheepen, die in het vervolg ryst van Java zullen vervoeren, te interdicceeren eenige ryst, houtwerken of andere articulen voor eige of particuliere reekening voor hunne gepermitteerde lasten in te laden, doch hun daarvoor toe te leggen een equivalent in dezer voegen, dat zy voor hetgeen de scheepen aan ryst meer laaden dan de voormelde bepaalde quantiteit van 500 lasten voor een schip van 150 voeten en 400 lasten voor een schip van 140 voeten en na rato voor de kleindere scheepen, voor de meerdere quantiteit alhier uit 's Comp^e kassa zullen genieten rd^e 5 per last.

En dewyl ook misbruik kan worden gemaakt van de scheepen, welke geemployeert worden tot den afhaal van hout, hetzy door een minder belading voor de Comp^e, dan die zouden kunnen vervoeren, hetzy door overlading door de acceptatie van particuliere houtwerken, zo is tevens goedgevonden en verstaan de overheeden van de scheepen, die tot den afhaal van hout reeds zyn of noch zullen worden geprojecteerd, te interdicceeren geene houtwerken, ryst of andere articulen buiten Compagnies lading meede te neemen en hen toe te zeggen, dat hen eene evenreedige tegemoedkoming zal worden geaccordeert, zodra

zal gebleeken zyn de hoeveelheid van ryst, die meerder of boven de bepaling na de voormelde gestelde order aangebragt word; voorts van dit een en ander de ministers van Java ten spoedigsten kennis te geeven ten einde de voorschreeven ordre aan de overheeden der scheepen, aldaar in lading leggende, bekend te maaken, met aanschryving om echter de nodige zorgte te doen dragen, dat de scheepen niet overlaaden worden.

Dit besluit der Indische Regering is door Commissarissen-Generaal op den 5^{den} Februarij 1794 goedgekeurd.

5 September. *Toekening van een middel van bestaan aan zee-officieren van ter reede Batavia of bij het eiland Onrust liggende schepen.*

In aanmerking weezende genomen, dat het over bekend is, dat het bestaan van een zeeman gedurende den tyd, dat de scheepen buiten emplooi zyn, niet toereikende is om het nodige tot hunne onderhoud te versorgen en ook de voordeelen, die zy op de togten, de eene meer en de andere minder, behaalen kunnen, niet meer van zoveel importantie zyn, dat die opweegen de schaade, welke zy al heel dikwyls moeten ondergaan buiten hunne schuld en veelal veroorzaakt wordende door ziekte, waardoor zy buiten staat zyn by alle ontvangst en uitlevering zelve present te zyn, en door gebrek aan officieren om hen daarin behulpzaam te zyn, en dat het dus, hoezeer zulks in de presente ongelukkige tyd, waarin men niet spaarzaam genoeg zyn kan, voor de Comp^e drukkend zal weezen, noodzaakelyk is geworden, dat daarin voorzien word, by provisie door eene maandelyksche toelage gedurende de tyd, dat de seheepen alhier ter rheede leggen, zo is dierhalven goedgevonden en verstaan, op approbatie van de heeren Meesters, voor den aanstaande, niet alleen aan de capitains, maar ook aan de subalterne officieren, die zulks uithoofde hunner bekende armoede ten hoogsten nodig hebben, van de alhier ter

rheede of ten eilande Onrust leggende scheepen en vaartuigen, zoo lange zy tot geene tochten geëmploieerd worden, als een extra douceur maandelyks uit Comp^s kassa toe te leggen:

- rd^s 50 aan een capitain
- 20 • • capitain-lieutenant,
- 15 • • opper-meester,
- 10 • • lieutenant,
- 10 • twee sous-lieutenants, of

rd^s 105 in het geheel.

Goedgekeurd door Commissarissen-Generaal als boven.

5 September. *Bepaling, dat het eiland Bawean begrepen was onder de plaatsen, waarheen ryst niet vervoerd mocht worden.*

Dewyl in bedenking genomen is, of zonder een speciaale opneeming van het eiland Baviaan hetzelfde gerekend kan worden begrepen te zyn onder de plaatsen van de overwal, werwaarts den uitvoer van ryst van Java en Cheribon by besluit van den 27^{en} Augustus is geïnterdiceert, zo is, ten einde daar omtrend duidelyk te zyn, goedgevonden en verstaan de ministers van Java en den resident van Cheribon aan te schryven, dat het gedagte eiland Baviaan onder die plaatsen, werwaarts de vervoer van ryst is geïnterdiceert, speciaal begrepen is, en hen mitsdien te recommandeeren en gelasten te zorgen, dat naar derwaarts geen ryst vervoerd werd.

9 September. *Bepaling, dat »by ontdekking van irregulariteiten in de over en te kort bevonden equipage-goederen en materialen, alsmede arthillerie-goederen, »de te-kort-komende vergoed en de over-bevondene ten »profyte der Compagnie ingenomen» moesten worden.*

Deze bepaling is afkomstig van Heeren XVII^{en}.

Zie ook bij 11 Maart 1794.

10 September. *Wijziging van artikel 18 der publicatie van 25 October 1791 betreffende het ambtgeld.*

Is goedgevonden en verstaan, met alteratie van het 18de articul van de publicatie tot de heffing van het ambtgeld van den 25^{en} October 1791, de negotie bediendens alhier en op de buiten comptoiren circulair te gelasten om al, wat van tyd tot tyd voor die belasting inkomt, op een aparte reekening in te neemen om by het sluyten der boeken onder de domainen gecomprehendeert en ten voordeele van de algemeene winstreekening gebragt te worden; en voorts de opper-kooplieden deses casteels te gelasten om zodanige sommas, als voor het ambtgeld in het collateraal bereids van de buiten comptoiren naar herwaarts mogten zyn ten goeden gebragt, weder naar derwaards ten favore te brengen.

$\frac{13}{16}$ September. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

Aan alle en een iegelyk word by deezen bekend gemaakt, dat op den 15^{en} deezer in Raade van Indiën is goedgevonden contante munt en papiere geld op assignatiën naar Neederland te accepteren om gerestitueert te worden na het aflopen der najaars-verkoping van 1794 en voorjaars-verkoping van 1795, dan wel na verloop van zodanige langere termynen, onder het genot van vier pro-cento, als de tellers zullen oopgeeven — met een remboursement, de ducaton van 78 tot 72 stuivers, wanneer de telling geschied in contante munt, doch wanneer de telling geschied in papiere geld, de ducaton van 78 met 67 stuivers.

En worden die geene, welke geneegen zyn gelden te tellen, gelast voor den 15 der aanstaande maand October ten comptoire van de generale directie optegeven, hoe veel en op welke wyze, het zy in contante munt of papiere geld, zy zullen willen tellen.

¹³/₂₄ September. *Vernieuwing van het bepaalde op 19/23 Maart 1779 ten aanzien van de ingelanden, woonachtig boven Meester-Cornelis, enz.*

Aan art. 3 is achter de woorden: „verleent zullen moeten worden”, toegevoegd: „op poene, dat die geene, welke, niet-tegenstaande deeze nadere verklaring, daar aan eene uitlegging naar eigen willekeur zal geeven en zich niet stiptelyk naar den inhoud van het zelve gedraagt, maar daardoor tragt te veriedelen de bedoelde heilzaame oogmerken, zodanig zal worden gecorrigeert, als na bevinding van zaaken en ten afschrik van anderen noodzakelyk zal worden geoordeelt. — Weshalven den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander speciaal word geïnjunccert de nodige attentie te vestigen, dat de inhoud van de voorsz. nadere verklaring stiptelyk worde geobserveert, en, by ontdekking van het teegen-deel, daar van direct kennis te geeven aan den heer Gouverneur Generaal”.

¹³/₁₀ September
October. *Uitschrijving van eenen dank-, boete- en bede-dag.*

17 September. *Vervanging van de rantsoenen voor de gequalificeerde dienaren der Compagnie op de buitenkantoren door verstrekking van geld.*

De Regeering vereenigde zich ter zake met een rapport van den Raad ordinair, waarnemend Directeur-Generaal, J. Siberg, waaraan het volgende word ontleend:

Het is algemeen bekend en den aart der zaake brengt het ook mede, dat de vaderlandse provisien op de meeste buiten-comp-toiren, die van hier moeten voorzien worden, in vry hooger prys staan, als waar voor ze alhier te bekoomen zyn, zo dat, zal men dezelve quantiteiten goederen behouden, men ook verhooging van prys boven de Bataviase diend toe te leggen, namentlyk op de provisien, die uit Nederland moeten worden aangebragt.

Ik neem daarom de vryheid voor te stellen, of men, india's er contanten voor de bevoorens genootene provisien zullen gegeven worden, niet een verhooging van 20 procento op de Bataviase pryzen der vaderlandse goederen, item ryst, tarwe en arak diend te bepalen, eenelyk de zecq wyn uitgezonderd, die men al zeedert lange voor 15 stuivers door geheel Indie gerekend heeft, te weeten: voor de vier Oostersche gouvernementen, Timor en Banjermassing, welke alles van hier moeten hebben, terwyl de andere comptoiren nog wel geleegendheid hebben zig op een min nadeeliger wyze te voorzien.

Dog de Indiase goederen, welke ik meene, dat daar voor minder pryzen te bekomen zyn als te Batavia, heb ik ook voor minder pryzen bekend gesteld.

Schoon de verstrekkingen op veele plaats en aan veele perzoonen de memorie van menage te boven gaat, zoo heb ik egter best geoordeeld my aan dat geschrift te bepalen. voorsamentlyk omdat ik denke, dat deeze vermeerdering afkomstig zal weezen van diverse, nader gedane en toegestaane verzoeken, in een tyd, wanneer het verval der Compagnie minder indruk maakte dan nu, nu het water tot aan de lippen is gekomen.

Voor het gouvernement Amboina word bepaald, des jaars:
aan een gouverneur:

3 vaaten bier à 30 rd ^a	rd ^a	90 : —
90 kannen azyn Hollands à 8½ stuivers....	»	15 : 45
45 » olyven oly à 32 stuivers.....	»	30 : —
640 Ⓒ booter Hollands à 16 stuivers.....	»	215 : 16
2 lasten ryst à 42 rd ^a	»	84 : —
1 last tarwe à.....	»	70 : —
300 kannen arak, de legger à rd ^a 35.....	»	29 : 8
teld.....	rd ^a	532 : 21

20 procento verhooging, die men gerust mag stellen, dat meerder benoodigd zullen zyn om die goederen aldaar in te koopen dan alhier op Batavia.....

»	rd ^a	106 : 25
teld.....	rd ^a	638 : 44

540 kannen zecq wyn à 15 stuivers.....	rd ^s	168 : 36
432 wax kaarsen » 24 »	»	216 : —
432 kannen lamp-oly » 8 »	»	72 : —
peeper, zout, porcelein.....	»	65 : —
extra à / 55 Indias 's maands is in een jaar..	»	275 : —
, komt in een jaar.....	rd ^s	1438 : 32

Ongereekend 1 wax speceryen in zoord per maand of 12 wax in een jaar; en dat dan alle verder genot uit de pakhuizen op reekening van betaling kome op te houden.

Den hoofd-administrateur:

12 kannen olyven oly à 32 stuivers.....	rd ^s	8 : —
24 » azyn Hollands à 8½ stuivers.....	»	4 : 12
150 wax booter à 16 stuivers.....	»	50 : —
teld.....	rd ^s	62 : 12
20 procento verhooging als vooren.....	»	12 : 22
teld.....	rd ^s	74 : 34
150 kannen zecq wyn à 15 stuivers.....	»	46 : 42
120 » clappus-oly à 8 stuivers.....	»	20 : —
120 wax kaarsen à 24 stuivers.....	»	60 : —
brandhout geld / 7 Indias per maand is in een jaar	»	35 : —
komt voor den hoofd-administrateur...	rd ^s	236 : 28

Den predikant:

12 kannen olyven oly à 32 stuivers.....	rd ^s	8 : —
24 » azyn Hollands à 8½ stuivers.....	»	4 : 12
teld.....	rd ^s	12 : 12
20 procento verhooging als vooren.....	»	2 : 22
teld.....	rd ^s	14 : 34
84 kannen zecq wyn à 15 stuivers.....	»	26 : 12
120 » clappus oly à 8 stuivers.....	»	20 : —
120 wax kaarsen à 24 stuivers.....	»	60 : —
brandhout geld / 4 Indias per maand is in een jaar	»	20 : —
komt voor den predikant.....	rd ^s	140 : 46

Den capitein geniet even zoo veel als een predikant.

Een koopman:

84 kannen zecq wyn à 15 stuivers.....	rd ^s	26 : 12
Transporteere.....	rd ^s	26 : 12

Per transport..... rd^s 26:12
 brandhout geld / 2 Indias per maand is in een jaar » 10:—
 komt voor een koopman..... rd^s 36:12

Een capitain luitenant:

84 kannen zecq wyn à 15 stuivers..... » 26:12
 24 » lamp-oly à 8 stuivers..... » 4:—
 brandhout geld / 2 Indias per maand is in een jaar » 10:—
 komt voor een capitain luitenant..... rd^s 40:12

Een opperkoopman:

84 kannen zecq wyn à 15 stuivers..... » 26:12

Een ondermeester:

48 kannen zecq wyn à 15 stuivers..... » 15:—

Een luitenant:

48 kannen zecq wyn à 15 stuivers..... » 15:—
 24 » lamp-oly à 8 stuivers..... » 4:—
 komt voor een luitenant..... rd^s 19:—

Een vaandrig even als een luitenant.

Een boekhouder in emplooi,

Een hospitaals-meester,

Een krankbezoeker,

48 kannen zecq wyn à 15 stuivers..... » 15:—
 alles ongereekend de gewoone gagie, kostgelden en huis-huuren
 voor die geenen, die geen wooning hebben.

Het gouvernement Banda is in alles gelyk aan Amboina.

Het gouvernement Ternaten is ook gelyk aan Amboina, met
 dit onderscheid, dat den gouverneur nog toegelegd word voor
 brandhout geld / 25 Indias per maand en rd^s 125 in het jaar.

Het gouvernement Macasser is gelyk aan Ternaten.

Te Timor specificceerd de memorie van menage niet, wat
 gegeven moet worden in zoort en quantiteiten, zeggende
 eenelyk, dat de kostgelden en mond-randsouen moeten bedraagen:

voor 't opperhoofd..... / 500 Indias

» den onderkoopman..... » 174 »

zynde voor 't opperhoofd, die toen als koopman geconsi-
 dereerd wierd, in 't jaar rd^s 208:16 en voor de tweede, die
 toen als onderkoopman was, in 't jaar rd^s 72:24.

Schoon 't opperhoofd thans maar koopman titulair is, kan ik echter niet zien, dat men in die rd^s 208 : 16 eenige vermindering zoude dienen te maken, zoo min als in de rd^s 72 : 24 voor den tweeden, schoon thans maar boekhouder, zoo omdat die sommas beide weinig zyn om 'er van te leeven, als omdat, voor zoo veel den tweeden belangd, een boekhouder in emplooi omtrent kostgeld en emolumenten gelyk staat met een onderkoopman.

Op Sumatra's Westkust de emolumenten voor den gezaghebber en secunde bereets ingevolge marginaale dispositien in anno 1791 bepaald en gereguleerd zynde, evenreedig met Palembang, zoude dus, in steede van de daarby aangehaalde provisien, voor het vervolg aan contant kunnen bepaald worden: rd^s 121 : 28 nevens 12 ƒ speceryen voor den gezaghebber,
 • 35 : — voor den administrateur.

Java's Noord-Oostkust heeft, wanneer geen Raad van India aklaar gebied, een gouverneur en directeur, die volgens de besluiten uwer hoog Edelheidens van anno 1765, 1771 en 1779 niet meer geniet, dan de gagie en emolumenten van een commandeur.

Deeze geniet op Bantam :

270	kannen wyn à 15 stuivers.....	rd ^s 84 : 18
1 1/2	vat bier à 30 rd ^s	• 45 : —
45	kannen azyn Hollands à 8 1/2 stuivers...	• 7 : 46
22 1/2	• olyven-oly à 32 stuivers.....	• 15 : —
320	ƒ booter Hollands à 16 stuivers.....	• 106 : 32
1	last ryst, dat voor Java kan bepaald worden op	• 20 : —
1/2	• tarwe.....	• 35 : —
84	ƒ kaarsen à 24 stuivers.....	• 42 : —
340	kannen lamp-oly à 6 stuivers.....	• 30 : —
	zout en peeper.....	• 10 : —
	Te zamen.....	rd ^s 390 : —

Nog geniet een commandeur van Bantam :

	extra.....	rd ^s 144 : —
	water en brandhout.....	• 200 : —

't geen ik denke, dat op Samarang onnoodig is, omdat voor

den gouverneur geen brandhout-geld is bepaald en alleen rd^s 22 : 44 in 't jaar voor extra.

Ik hebbe deeze randsoen-gelden met geene verhooging beswaard, omdat Java in de nabuurschap van Batavia legden het transport van goederen na derwaards reedelyk gemaklyk is. Terwyl echter tans en meermaalen voorschreeven post door een Raad van India bekleed word, zoo zoude men zig kunnen bepaalen tot een montant van rd^s 1680, telkens by de boeken voor emolumenten opgebracht, dan wel tot rd^s 2500, die alhier ter deezer hoofdplaatse nu jongst of in 1792 bepaald zyn.

Een opperkoopman is by de memorie van menagie gelykstandig met die in de Oostersche gouvernementen, brandhout-geld uitgezondert, dus:

12 kannen olyven-oly à 32 stuivers.....	rd ^s	8 : —
24 » azyn Hollands à 8½ stuivers.....	»	4 : 12
150 » zeeq wyn à 15 stuivers.....	»	46 : 42
120 » clappus-oly à 6 stuivers.....	»	15 : —
120 ₤ wax kaarsen à 24 stuivers.....	»	60 : —
150 » booter Hollands à 16 stuivers.....	»	50 : —

komt voor een opper-koopman... rd^s 184 : 6

Tans zyn aan de hooven by den Soesoehoenang en den Sulthan meede opper-kooplieden geplaatst; toen zyne excellentie Mossel de in memorie van menage schreef, waaren de opperhoofden by die vorsten capitains der militie, gelyk uyt die memorie blykt, want 'er staat op pagina 21:

•de capitains by de vorsten, verplicht zynde nu en dan eenige dranken, enz. aan dezelve te laten volgen, kunnen daar voor ter haarer keuse goederen en provisien uyt 's Comp^s pakhuisen versoeken, ieder ter waarde van een duysend guldens 's jaars”.

Van deeze vryheid profiteeren de teegenswoordige opperhoofden meede, wyl aan fyne lywaaten, yzer, spykers, enz. uyt de pakhuisen genieten ter waarde van voormelde / 1000 India's.

Dog boven dien word voor het opperhoofd tot Souracarta opgebracht:

84 kannen wyn,

60 R wax kaarsen,
 150 » booter Hollands,
 12 kannen olyven-oly,
 24 » azyn Hollands,
 dat na de voorwaards by den Samarangs hoofd-administrateur
 gestelde pryzen zoude uitkomen op:

rd^s 26 : 12 voor de wyn,
 » 30 : — » » kaarsen,
 » 50 : — » » booter,
 » 8 : — » » olyven-oly,
 » 4 : 12 » » azyn,

rd^s 118 : 24 te saamen;

en voor het opperhoofd tot Djokjocarta:

150 kannen wyn,
 60 R wax kaarsen,
 24 kannen olyven-oly,
 45 » azyn Hollands;

dat als even zoude bedraagen:

rd^s 46 : 42 voor de wyn,
 » 30 : — » » kaarsen,
 » 16 : — » » olyven-oly,
 » 7 : 46 » » azyn,

rd^s 100 : 40 te saamen;

het geen ik oordeel, dat niet valt in de termen van de
 memorie van menagie. Uyt dien hoofde zoude men aan
 gemelde opperhoofden kunnen toeleggen rd^s 26 : 12 off wel
 alleen 84 kannen zecq wyn.

Waarmeede ik vermeen, dat het zeer wel te stellen is, en
 waarna alle verdere verstrekingen zouden kunnen worden
 afgeschreeven.

Wel is waar, dat het opperhoofd in den Oosthoek by de memorie
 van menagie gesteld word gelykstandig met den hoofd-admini-
 strateur en dus ook de voor gemelde dienaar bepaalde rd^s
 184 : 6 aan hem zouden dienen te worden afgegeeven.

Dog die geen, welke dit ampt bekleed, kan zig niet
 beswaard vinden, indien hy gelyk word gesteld met de

opperkooplieden van Souracarta en Djokjacarta en dus voortaan maar rd^s 26 : 12 komt te genieten.

Aan den colonel en hoofd der militia te Samarang is by uw hoog Edelheeden's besluit van den 14^{en} February 1792 geaccordeerd:

192 kannen zecq wyn à 15 stuivers.....	rd ^s 60 : —
72 „ azyn Hollands à 8½ stuivers.....	„ 12 : 56
36 „ olyven-oly à 32 stuivers.....	„ 24 : —
480 Ⓔ booter Hollands à 16 stuivers... ..	„ 160 : —
120 „ wax kaarsen à 24 stuivers.....	„ 60 : —
24 vadems brandhout à 3½ rd ^s	„ 84 : —

te samen voor den colonel en hoofd der militia rd^s 400 : 56

By dit zelve besluit hebben uw hoog Edelheeden's aan den major in het guarnisoen aldaar geaccordeerd de emolumenten, die de geweesene majors en hoofden van de militia aldaar in die qualiteit genooten hebben.

Dit bestaat volgens opgave van den visitateur generaal in:

12 kannen olyven-oly, die na de voorgestelde prys van 32 stuivers zoude komen te kosten.....	rd ^s 8 : —
24 kannen azyn Hollands dito à 8½ stuivers..	„ 4 : 12
90 „ wyn „ „ „ 15 „ ..	„ 28 : 6
120 „ lamp-oly dito à 6 stuivers.....	„ 15 : —
120 Ⓔ kaarsen dito à 24 stuivers.. ..	„ 60 : —

te saamen..... rd^s 115 : 18

die voortaan aan den major zouden kunnen worden afgegeeven.

Den predikant is by de memorie van menagie gelyk gesteld met die van de Oostersche gouvernementen, waar ik het ook by laate en voorstel om aan denzelven in een jaar af te geeven voor:

12 kannen olyven-oly à 32 stuivers.....	rd ^s 8 : —
24 „ azyn Hollands à 8½ stuivers.....	„ 4 : 12
84 „ zecq wyn à 15 stuivers.....	„ 26 : 12
120 „ clappus-oly à 6 stuivers.....	„ 15 : —
120 Ⓔ waxkaarsen à 24 stuivers.....	„ 60 : —

Te saamen..... rd^s 113 : 24

en dit kan die van Sourabaya ook genieten.

Een capitain militair geniet voor 48 kannen zecq wyn

rd^s 15:—, dog voor die van Sourabaya, welke aldaar het commando heeft over de militie, word opgebragt:

12 kannen olyven-oly à 32 stuivers.....	rd ^s 8:--
24 » azyn Hollands à 8½ stuivers »	4:12
84 » wyn à 15 stuivers.....	• 26:12
te saamen.....	rd ^s 38:24

het geen ook zoude kunnen gegeven worden aan de commandanten tot Souracarta en Djokjocarta.

Wel is waar, men vindt hier een groot onderscheid in het genot van een capitain commandant op een der Oostersche gouvernementen, die wel staan te bekomen rd^s 140:46 en een capitain lieutenant rd^s 40:12, dan, daar men niet meerder op Java gewoon is op te brengen dan de zoo even bekend gestelde rd^s 15 en 38:24, kan ik ook niet zien, waarom men in deeze tyd, waar men overal menage zoekt, uit zig zelfs tot vermeerdering moet overgaan, waar men altoos toe komen kan, maar niet tot het verminderen; ook kan men op Java voor minder prys zyn benoedigtheid bekomen dan op de Oostersche gouvernementen.

Een koopman en daarmede gelykstandig:

84 kannen wyn à 15 stuivers.....	rd ^s 26:12
----------------------------------	-----------------------

Een onderkoopman, boekhouder in emploi en daarmede gelykstandig:

48 kannen wyn à 15 stuivers.....	rd ^s 15:—
----------------------------------	----------------------

Een capitain lieutenant:

84 kannen wyn à 15 stuivers.. »	26:12
---	-------

Een lieutenant:

84 kannen wyn à 15 stuivers.....	» 25:12
----------------------------------	---------

Een vaandrig:

48 kannen wyn à 15 stuivers.....	» 15:—
----------------------------------	--------

en daarmede staan gelyk de officieren van de cavallery en arthillery.

Te Cheribon werd bepaald en kan dus voor het vervolg gesteld werden:

Een onderkoopman en pakhuismeester:

48 kannen zecq wyn à 15 stuivers.....	rd ^s 15:—
---------------------------------------	----------------------

Een vaandrig :

48 kannen zecq wyn à 15 stuivers..... rd^s 15:—

Een hospitalier:

48 kannen zecq wyn à 15 stuivers..... » 15:—

Te Bantam geniet:

Een commandeur rd^s 396 en nog extra rd^s 344.

Vermits nu jongst de administratie en het fiscalat in een gesmolten is, zoo zoude voor het vervolg kunnen bepaald werden :

Een koopman :

84 kannen wyn à 15 stuivers..... rd^s 26:12

Een oppermeester :

40 kannen wyn à 15 stuivers..... » 15:—

en zoo ook een scriba.

Een capitain commandant :

84 kannen wyn à 15 stuivers..... rd^s 26:12

60 » lamp oly à 6 stuivers..... » 7:24

60 ƒ waxkaarsen à 24 stuivers..... » 30:—

dus voor een capitain commandant.... rd^s 63:36

Een lieutenant :

48 kannen wyn à 15 stuivers..... rd^s 15:—

24 » lamp oly à 5 stuivers..... » 3:—

off voor een lieutenant.... rd^s 18:—

Een vaandrig even als een lieutenant.

Te Banjermassing steld de memorie van menage voor den eersten resident :

12 kannen olyven-oly à 32 stuivers..... rd^s 8:—

24 » azyn hollands à 8¹/₂ stuivers..... » 4:12

150 ƒ booter à 16 stuivers..... » 50:—

Teld..... rd^s 62:12

hierby 20 procento..... » 12:22

Teld..... rd^s 74:54

150 kannen wyn à 15 stuivers..... » 46:42

komt voor den eersten resident..... rd^s 121:28

nevens twaalf ƒ speceryen.

De tweede resident ontvangt volgens meermelde memorie

niets dan gage en kostgeld; daar egter de inkomsten van dien dienaar, zeer gering zyn om daarmee rond te schieten en het negotie-werk teffens door hem moet worden effen gehouden, proponeer ik uyt dien hoofde, te meer 'er zomwylen ook wel eenige ryst, oly en waxkaarsen aan hem zyn verstrekt, om voor het vervolg tot een billyke tegemoetkoming aan hem 's jaars te valideeren:

24	☞ waxkaarzen à 24 stuivers	rd ^s 12:—
48	kannen lamp oly à 8 stuivers	» 8:—
48	» zecq wyn à 15 stuivers	» 15:—
	of jaarlyks	rd ^s 35:—

en zulks wel uit hoofde, dat de Compagnie althans weederom uitwint rd^s 74, die bevoorens den eerste resident, zoo by ampliatioe, als nadere qualificatie jaarlyks meerder heeft genooten, en dus na valideering deezer rd^s 35 nog profiteerd rd^s 39.

Te Palembang werd by de memorie van menage almeede dezelfde quantiteit vastgesteld als te Banjermassing en dus zoude de zoo even gemelde verstrekkingen ook daar voor het vervolg kunnen gereguleerd en bepaald blyven.

Terwyl egter door wylen den gewoesen heer directeur generaal, Van Stockum, onder het hoofd-deel van Timor voor den eersten resident gesteld zyn rd^s 208:16 voor den tweede » 72:24 en onder dit bedraagen het kostgeld teffens is begreepen, vermits de f 500 en f 174 gage en randsoenen verhandelen, zoude dus gemelde bepalinge voor het vervolg, by al dien dezelve word vastgesteld, eene dubbelde afschryving kunnen voortbrengen, ter welkers vermyding ik dan ook uw hoog Edelheidens mits deezen voordraage om Timor te schoeyen en te bepaalen op den voet van Banjermassing en Palembang, uit hoofde ik mag vertrouwen, dat deze drie comptoiren met elkanderen, ten opzigte der verstrekkingen, kunnen eguaal worden gesteld.

Malakka, enz.

17 September. *Bepalingen nopens het heeren-logement te Batavia.*

Is goedgevonden en verstaan te verklaren, dat onder deaan de zuiker molenaars en araksbranders by besluit van den 15^{en} Augustus jongstleeden verleende vryheid om hunne producten aan vreemdelingen zonder betaling van eenig ander gerechtigheid dan die van de tol en de waag te verkopen niet begreepen is geworden de intrekking van het aan het stads-logement toegelegde een percento by uitvoer van zuiker en arak, maar dat zulks even als bevorens standhoud en mits dien aan den sabandhaar en licentmeester gedemandeert te laten om te zorgen, dat zulks voldaan word; voorts den castelein te gelasten om, wanneer hy vermeend reeden te hebben van klachten, 't zy over het misbruik, dat vreemdelingen maken van de wagens, tot 't logement gehorende, of over andere beswaaren en daar onder ook het gebruik van eigen dranken, zich te adresseeren by den bailouw deeser stad, aan wien hy desen word gedemandeerd deuzelven na billykheid te mainteneeren, met recommandatie egter aan gedagten castelein te zorgen, dat de vreemdelingen van alles beoorlyk voorzien worden en hy geene reeden geeft, dat dies wegens klachten inkomen; en wyders het collegie van boedelmeesteren der Chineese en andere onchristen sterfhuizen te recommandeeren om conform het besluit van den 4^{en} September 1764 aan gedagten castelein te voldoen het $\frac{1}{3}$ percento uit het zuiver provenue der door hun Eerwaardens per publieke vendutie verkogt wordende vaste goederen.

27 September. *Vergunning tot het uitrusten van kaperschepen tegen de Franschen.*

Nademaal de Fransche natie op den 2^{en} February deezes jaars den oorlog heeft gedeclareert aan den Staat der Vereenigde Nederlanden en de vyandelykheden door de Franschen daar op straks zyn begonnen door het nemen van scheepen en goederen, de Republiek der Vereenigde Nederlanden of de

ingezetenen dan wel anderen, wonende binnen eenige van de territoiren, aan dezelve toebehorende, mitsgaders wy ter zaake van de voorschreeven oorlogs-declaratie en vyandelyke aggressien genecessiteert zyn de Franschen van onze zyde, zoo te water als te lande, insgelyks alle mogelyke afbreuk te doen en daar nevens de ruïne van de commercie en navigatie, zo veel in ons is, te beletten en wy ook, inzonderheid tot conservatie en behoudenis van den welstand dezer landen, nodig hebben geagt daar tegen, zo veel mogelyk is, met alle middelen van retorsie en represaille te voorzien.

Zoo is 't, dat wy alle en een iegelyk, die geneegen mogten zyn scheepen ten oorlog toe te rusten en onze commissie te verzoeken, daartoe permissie verleenen en aninieeren, met qualificatie om ons zodanige persoon als capitain voor te dragen, als daartoe de bekwaamste zal geoordeeld worden om met onze commissie te doen voorzien, met de belofte, dat wy hetzelfde, als tenderende tot afweering van onheilen en bevordering van den welstand der commercie en navigatie dezer landen, zullen accordeeren.

Lastende en autoriseerende de capitains, met onze commissie voorzien, hunne scheepen te voorzien met al zulke officieren en bootsgezellen, als hun goeddunken en door de rheeders belast worden zal, en dat zy voorts alomme, by represaille tegen de voorschreven vyandelykheden der Franschen, zullen mogen aantasten en nemen alle oorlog- en coopvaardyscheepen en de ingeladene goederen, aan de Fransche natie behorende dan wel voor derzelver rekening, het zy in Europa of hier te lande, uitgerced of van elders met bestellinge uitende invarende, zonder onderscheid van plaatsen; wel verstaande, dat zy onder pretext van dezen niet zullen mogen beschadigen eenige kooplieden ofte ingezetenen, onder het gebied en de magt van de Nederlandsche Oost-indische maatschappy ressorteerende, nog ook onze goede vrienden ofte degeene, waarmede de Staat der Vereenigde Nederlanden en haare geoctroyeerde Oost-indische Compagnie in goede alliantie of neutraliteit staat. Tot welken einde hy, capitain, gehouden zal zyn zig te regu-

leeren naar den articul-brief, door hunne Hoog Mogenden op den 4ten September 1742 gearresteerd, byzonderlyk aangaande de buyten ofte pryzen, die hy zoude mogen komen te veroveren, die volgens het 52ste en 53de articul zullen moeten werden behandelt en verdeelt, waar by de pryzen geheel en al werden geconfisqueerd, na aftrek der kosten, het twinigste voor den fiscaal, die voor hem tot confiscatie zal procedeeren; en zullen als dan de rheeders met hare officieren en manschappen moeten convenieeren over de verdeling van het buytgeld, zo als best te raade zullen worden.

Voorts zullen de capitains een pertinent journaal van hunne reize moeten houden en, zo zy ingekomen zullen zyn, hetzelfde overleveren.

Ordonnerende en beveelende expresselyk allen bevelhebberen, ter zee en te land, en voorts allen anderen, in dienst van de Nederlandsche geotroyeerde Oost-indische Compagnie en onder onze gehoorzaamheid staande, alle, die met onze commissie voorzien zyn, voor onzen capitain te houden en erkennen en in 't volbrengen van deze zyne last alle hulpe en assistentie te verleenen, want wy hetzelfde ten dienste en welstand van den Staat der Vereenigde Nederlanden en de navigatie en commercie dezer landen also bevinden te behooren.

27 September. *Prijs-bepaling van ryst.*

Door den heer Gouverneur Generaal te kennen gegeven zynde, dat de verkopers van ryst by de kleene maat zedert den ontvangst der tyding van de aankomst in Straat Sunda van vyandelyke Fransche scheepen of weigerig zyn hunne ryst te verkopen of daar voor een ongehoorde prys eisschen, tot zelfs van 30 stuivers de ganting van 13¹/₂ ƒ , en dat zyn Edelheid dierhalven noodzakelyk oordeelde, dat zulks met alle rigeur wierd tegen gegaan, zo is mitsdien goedgevonden en verstaan de prys van de ryst, die by de kleine maat verkogt werd, uiterlyk te bepaalen en dus te stellen op twaalf stuivers contant voor de ganting van 13¹/₂ ƒ , de mindere of kleendere maat

na evenredigheid van gemelde prys; voorts elk een, die, zowel binnen de stad, als in de voorsteeden en den omtrek van dien, mitsgaders in de bovenlanden zig met het verkoopen van ryst by de kleene maat erneeren, ernstig te gelasten zig hier naar stiptelyk te gedragen en dus, niet alleen by verkoop geen hooger prys te neemen, maar ook hunne in voorraad hebbende ryst aan de gemeente te verkoopen, op poene, dat by ontdekking van het contrarie, hetzy by geweigerde verkoop of verkoop tegen een hooger prys, voor de eerste maal de by een ieder gevonden wordende ryst publiek op de ryst-bazaar zal worden verkogt teegen de prys van ses stuivers de ganting, mitsgaders dat de overtreeders voor de tweede maal rigoureuselyk zullen worden gestraft, hetzy met confiscatie der gevonden wordende ryst, als arbitrale correctie na exigentie van zaaken; en de gemeente by een billet hier van kennis te geeven.

5 October. *Kennisgave, dat geen Chinees tegen zynen wil gedwongen zoude worden in Compagnie's dienst te treden.*

Dewyl de hooge regeering deezer landen met zeer veel bevreemding is te voren gekomen, dat de meeste der goede ingezeetenen der Chineesche natie bekommerd zyn om zich in den praesenten tyd ten dienste der Compagnie te laten emploieeren, uit een verkeerde vreeze, dat zy teegens hunne wil zullen worden geplaatst op de scheepen, mitsgaders dat zelfs zommige bereids hunne woningen verlaten en naar de bovenlanden en elders de wyk genomen hebben, zo is, om een ieder van het tegendeel daar van te overtuigen, op heeden in Raade van Indien goedgevonden en verstaan de capitain en luitenants der Chineese natie te qualificeeren om uit naam van vermelde hoge regeering aan alle de Chineesen, welke zich met er woon te deezer hoofdplaatse en in de nabyheid bevinden, verzeekering te geeven, dat de intentie der Compⁿ nimmer is geweest om de Chineesche op- en ingezeetenen tot haare dienst te dwingen; en wyders die geen, welke

zich, zo in de bovenlanden, als elders begeeven hebben, by bekkenslag te gelasten om weder na hunne woningen en gewone arbeid terug te keeren en hunne neeringen en handteeringen te vervolgen en zich als ingezeetenen, op welkers trouwe de Compagnie zich verlaat, vreedzaam te gedragen en te tragten den algemeenen vyand, de Franschen, alle mogelyke afbreuk te doen; onder toezegging, dat niemand gedwongen zal worden tot Compagnie's dienst, maar dat een ieder vrywillig onder behoorlyke belooning zich in de dienst der Comp zal kunnen laten emploieeren; en bedreiging teffens, dat men, zo dezelve daaraan tegens de verwachting van welmelde hoge regeering niet voldoen, verplicht zal zyn by eenige te zamen rotting middelen van geweld te gebruiken en de zodanige als oproermakers te straffen.

En op dat niemand hiervan cenige ignorantie zoude kunnen praetendeeren, zal deeze gepubliccert en vervolgens in de Chineesche taalen geaffigeert worden al omme, daar men gewoon is placaten en billetten te publiceeren en te affigeeren, en voorts ook op alle de markten in de bovenlanden en aan de zuykermolens worden aangeplakt, met strikte ordre aan de potias om te zorgen, dat die ongeschonden blyven.

—⁴/₄ October. Verbod tegen het aanwenden 's nachts te Batavia van onrust wekkende middelen.

In overweging genomen zynde, hoe nadeelig in de presente tyd al dat geen is, wat aanleiding kan geeven tot opschudding, zo is ter voorkoming daarvan goedgevonden en verstaan aan alle en iegelyk te verbieden om van zons ondergang tot zons opgang, binnen of buiten de stad of op de rheede, eenig schietgeweer, hetzy klein of groot, hoe ook genaamd, te lossen of af te schieten, ook geenerley vuurwerken, van wat natuur ook, aan te steeken, noch eenig ongewoon geklank te maken met klok, trompet, trommels of eenig ander instrument, daar alarm meede geslagen kan worden, ten zy uit nood by voorval van vyandelyke invasie, verraad van binnen of diergelyken, en zulks

op poene van corporeele straffe na exigentie van zaaken; en voorts den commandeur en opper-equipagiemeester Andriesse, nevens den sabandhaar en licentmeester, Ysbrand Hendrik François Vincent, ernstig te gelasten zorge te dragen, dat de voorschreeven order, zowel als die omtrent het hyzen van ligten, hetzy aan de bezaansroede of aan een andere plaats, hetwelk goedgevonden is meede te verbieden, anders dan van het admiraalschip, promptlyk op de scheepen ter rheede, zo van de Compagnie, als van de particuliere handelaars en onderhorige van de Compagnie, worden geobserveert en dat ook die ordres aan de overheden der scheepen van de vreemde natiën gecommuniceert werden ter observantie.

8 October. *Wijziging van het bepaalde op 13/16 September 1793 nopens assignatiën op Nederland.*

Te kennen gegeven wordende, dat zommige baatzugtigen scheenen misbruik te willen maken van de aan een ieder gelaten vryheid om contante penningen of papiere geld ter remittering op assignatie naar Nederland aan te bieden, en zommige derzelve, welke bereids aanzienlyke somma's in constanten hadden aangeboden, zulks verande rten nu, in steede van contant, papier aanboden; dat zulks zeeker aan niets anders konde worden toegeschreeven, dan aan de met zulk een goed oogmerk door deese regeering gemaakte bepaling en de toezegging om voor het papiere geld by remboursement de ducaton van 78 stuivers te zullen betalen 67 stuivers; en dat het dierhalven noodzakelyk was, dat daarin door deese regeering wierd voorzien, oundat de Comp^e niet alleen papiere geld op assignatie kan accepteeren en buiten dien ook direct de agio op de constanten weeder zeer aanmerkelyk zoude ryzen, zo is, wyl daarin niet te spoedig voorzien kan worden, goedgevonden en verstaan, met alteratie van het besluit van den 13^{en} der gepasseerde maand September, als nu te bepalen, dat het remboursement voor het papiere geld, dat ter telling op assignatiën zal worden aangeboden, niet hoger zal worden berekend dan tot 61 stuyvers de ducaton van 78 stuyvers.

**8 October. *Last op scheeps-overheden nopens het ver-
antwoorden van rantsoenen.***

De Regering bepaalde ter afweering van het nadeel, dat de Compagnie by een niet behoorlyke verantwoording der rantsoenen lyden moet, de respective capitains en gezagvoorders van scheepen en vaartuigen te gelasten voor het vervolg, in gevolge de daartoe leggende ordre, ten comptoire van de generale visite eene prompte verantwoording van de ontfangene en verstrekte rantsoenen te doen en de restanten behoorlyk in de respective administratiën te leveren, op poene van, by verzuim of nalatigheid, telkens te zullen verbeuren twee maanden gage ten behoeve van het gesticht der pennisten: mitsgaders de gedagte capitains en gezagvoorders van scheepen en vaartuigen, die dese order niet hebben nagekomen, ernstig te gelasten daar aan noch ten spoedigsten te voldoen, op poene van nadere dispositie; en wyders de respective administrateurs van het provisie- en ryst-magazyn te gelasten op de voldoening der ordonnantie tot verantwoording door de scheeps overheden met nadruk aan te dringen en, by manquement daarvan, om de drie maanden aan den heer Directeur Generaal bericht te dienen, mitsgaders twee maal 's jaars, onder ultimo February en ultimo Augustus, aan den eersten suppoost van het generale visite comptoir een specifieke opgave te doen van hetgeen in het laatste halve jaar aan restant provisien in ieder administratie van diverse scheepen en vaartuigen ontvangen is".

Zie ook 11 Mei 1797.

¹⁴/₂₂ October. *Uitschrijving van veertiendaagsche bedestonden.*

Mits de gedeclareerde oorlog door de Franschen aan de generaale staaten der vereenigde Nederlanden is op de propositie van den heer Gouverneur Generaal goedgevonden en verstaan na het voorbeeld, te vinden in de resolutien van den

18^{en} September 1781, beede-stonden te laten uitschryven om gehouden te worden in alle kerken ter deeser hoofdplaatse om de veertien dagen, des Woensdags 's avonds van ses tot zeeven uren, ten einde God Almachtig te bidden, dat hy de wapenen, zo van den staat, als die der maatschappy gelieve te zeegenen ; en daar meede een aanvang te laten maken den 30^{en} deeser maand, mitsgaders by die gelegendheid de collectes door diaconen, in steede van na gewoonte onder de predikatie, te laten geschieden na de verrigting van den godsdienst by het uitgaan der kerk aan de kerkdeuren ; voorts die uitschryving alvorens van het stadsbuys te laten publiceeren en in de respective kerken van de predikstoelen de gemeente te doen aankondigen.

Op 12 December 1793 vond de Indische Regering goed die bede-stonden slechts eenmaal 's maands en wel op den eersten Woensdag van elke maand te doen houden.

In gevolge resolutie van Commissarissen-Generaal van 29 Augustus 1795 zijn de maandelyksche bede-stonden »vooreerst »en tot dat daaromtrent nader zoude worden gedisponeert» opgeschort.

Zie 28 December 1795.

29 October. *Nadere regeling van het heffen der belasting, bekend onder den naam van ambtgeld.*

Om de Comp^e van die belasting te doen genieten het voordeel, met de invoering van hetzelfde bedoeld, als het beste en geschiktste middel geoordeelt zynde het voorstel om sommige amptenaaren van de voldoening geheel te bevryden en voor de andere, welkers inkomsten van dien aard zyn, dat zy aan die belasting behooren te voldoen, een vaste bepaling te maaken, ten einde daar door voor te komen het ongerief, waarin de eerstgemelde by een prompte observantie der ordres moeten geraaken door 't gemis van een $\frac{1}{4}$ gedeelte van die weinige inkomsten, die aan hunne ampten verknogt zyn, en

teegen te gaan, niet alleen de schandelyke handelwyze, waaraan sommige dienaaren zich schaamteloos schynen te hebben schuldig gemaakt door, ongeacht het afleggen van den plechtigen eed, echter minder te fourneeren dan een vierde gedeelte van hetgeen hunne ampten by een ruwe berekening hebben kunnen bedragen, hetwelk blykbaar afgeleid zoude kunnen worden plaats te hebben gehad by het inzien van de door commissarissen, over die heffing gesteld, gehoudene aantekeningen van die geen, welke gefourneerd hebben en welke door het uit hoofde van dien eed in hun gesteld vertrouwen ontgaan zyn de straf, die zy anderzints zouden hebben gemeriteert, maar ook voor te komen eene verregaande stoutheid en bespottling aan de beveelen, omtrend gedagte fournissement gegeven, zo als anderen hebben durven practiseeren door het insteeken in de offerkist van vellen schoon papier van de groote en gevouwen na het formaat van bankbrieven, waar door zy hebben getracht de gedagte commissarissen te misleiden, zo als hen ook gelukt is, en welk voorbeeld zonder eene voorziening door meerdere, kwalyk denkende, onbeschaamde subjecten ligtelyk zoude kunnen gevolgt worden, zo is, met alteratie van de by besluit van den 25^{en} October 1791 op dat point beraamde ordres, goedgevonden en verstaan:

Eerstelyk: daarvan voor het vervolg te libereeren, als:

den eersten en tweeden opper-koopman deezes kasteels, Jacobus Johannes van Maas en Willem Jacob Cranssen, wyl uit de revenuen van die ampten ter naauwernood een ordentelyk bestaau te vinden is en die diensten sorteeren onder de laborieuse posten, welke, in steede van belast, aangemoedigt behooren te worden;

den eersten gezworen klerk ter generaale secretary, Stephanus Dominicus Oldenzeel, wyl de inkomsten van die dienst niet eevenreedig zyn met de moeite en sware arbeid, daaraan verbonden, en die post de eenigste op de generaale secretary is, waar na de klerken, lange jaaren in armoede gediend hebbende, kunnen aspireeren;

de loge-bediendens in het generaal, excepto den eersten

visitateur der soldyen, Egbert Simon Smit, wyl geene van dezelve genoegzaam kan bestaan, zynde de gedagte eerste visitateur Smit, zo als in het vervolg deezes zal blyken, getaxeerd op rd^e 400;

den klein winkelier, Cornelis van der Does, wyl die administratie uithoofde der sobere inkomsten geen belasting kan veelen zonder die geen, die dezelve waarneemt, te noodzaken indirect te neemen wat hem opgelegd word te fourneeren;

den gezworen boekhouder der wapenkamer, Willem Brinkman, wyl die dienst maar een zeer bekrompen bestaan geeft;

den gezworen boekhouder van de paardenstal, Daniel van Son, wyl die dienst in 1792 maar zeer weinig opgebracht heeft en reeds ingetrokken is;

de translateurs in de Maleidsche en Javaansche taalen, Gerrit Kool en Gerrardus van der Geugten, wyl die diensten maar een sober bestaan geeven;

den baas boekdrukker van het kasteel, Pieter van Geemen, wyl het kennelyk is, dat de inkomsten van dat ampt nauwelyks toereikend zyn om van te leven;

den koster van de Luthersche kerk, Christiaan Lodewyk Teunig, den koster van de binnen Portugeesche, mitsgaders hospitaals en Maleidsche kerken en den doodgraver van het binnen Portugeesche kerkhof, wyl alle deeze maar zeer geringe inkomsten hebben;

den gezworen klerk van de bank-courant en bank van leening, Jan Vallet, wyl deeze, die getaxeerd is op rd^e 100, volgens opgave van den heer directeur der banken, de Bock, zulks niet kan fourneeren zonder in ongelegendheid te geraken;

den majoor der arthillerie, Cornelis Josi, wyl die dienst maar een sober bestaan uitleeveren kan, zo lange commissarissen-opzichters, gelyk tans, een wakend oog op de arthillerie houden, ter voorkoming dat geene dan weezentlyke vernieuwingen en reparatien geschieden aan de affuiten op de wallen, hetwelk de voornaamste voordeelen heeft aangebragt;

den vice-commandeur en opper-equipagemeester, Zacharias van Hek, wyl die dienst laborieus is en gedagte van Hek

met den particulieren handel, als daar buiten gesloten geweest zynde, geen voordeel heeft kunnen behaalen;

den gezworeen opper-chirurgyn van het kasteel en visitateur van de rheede, Petrus Bernardus van Lierde, wyl deeze van dat ampt geen bestaan heeft gehad en zyn onderhoud heeft moeten vinden uit de particuliere praktyk;

den gezworen pro-interim advocaat fiscaal, Mr Carel Saxe, wyl die dienst veel werk en weinige inkomsten geeft;

doch daar en teegen te ontzeggen de verzoeken van de volgende, als:

van den administrateur in het kleeden pakhuis, Frans Ravensberg, en door denzelfen te laten voldoen voor 1792 een montant van rd^s 200:—, wyl zyne inkomsten zoodanig zyn, dat zulks hem niet kan bezwaaren;

van den voormelden eersten visitateur der soldyen, Egbert Simons Smit, en door hem te laten voldoen » 400:—, om de voor aangehaalde reedenen;

van den gezworen commissaris van de bank van leening, Carel van Naarsen, en meede voor 1792 te laten voldoen » 600:—, wyl op zyne, in algemeene termen verzogte commiseratie en het onderhoud van vrouw en kindereu geen reflectie kan geslagen worden, alzo dan voor het fournissement van het aimpl-geld weinig zoude over blyven;

van den hospitaals-boekhouder, Willem Bernard Johan Garrison, en door hem te laten voldoen voor 1792 » 400:—, wyl geoordeeld word, dat de inkomsten van dien dienaar zulks veelen kan;

van den pro-interim water-fiscaal, Mr Carel Saxe, en door denzelfen te laten fourneeren een bedragen van » 2000:—, wyl de dienst van water-fiscaal in 1792

lucratief is geweest en dat bedragen dus niet bezwaarlyk kan zyn :

van den gezworen klerk ter secretary van den Raad van justitie deezes kasteels, Jeremias Otto Caulier, en door hem te laten voldoen . rd^s 250 : —, wyl die post, schoon minder inkomsten geevende dan bevorens, echter die belasting wel veelen kan ;

van den binnen regent van het buiten hospitaal, Ignatius Aanzorgen, door denzelven te laten fourneeren, als voor 10 maanden als binnen regent van het hospitaal rd^s 416 : 32, gerekend op rd^s 500 's jaars,

welke belasting de inkomsten van dat ampt kunnen goedmaken, en 2 maanden voor zyn praesente dienst » 166 : 32, » 583 : 16, gerekend op rd^s 1000 's jaars, wyl het fortuyn van degeene, welke bevorens laatstgemelde post hebben bekleed, genoeg bewyst, dat diegeen, welke daarin geplaatst is, zich door die belasting niet bezwaard kan vinden ;

van den bailluw deezzer stad, Nicolaas Maas, en aan denzelven op te leggen een fournissement voor 1792 van rd^s 600, zynde berekend op een inkomen van rd^s 3700, na aftrek van de berekende gage, kostgelden en emolumenten van een opperkoopman tot rd^s 2500 ;

van den drossaard der Bataviasche ommelanden, Steven Poelman, en aan hem op te leggen een fournissement van rd^s 1000 : —, wyl dat ampt tans naar evenreedigheid van de oneindige moeite, daar aan verknogt, niet zo voordeelig is dan bevorens, echter noch meerder opleeverd dan het ampt van bailluw ;

van den secretaris van het collegie van Scheepenen deezzer stad, Mr Wybrand de Jongh, en door hem te laten voldoen » 1500 : —,

wyl het door hem geallegueerde by zyn request alleen bestaat in generaale termen, waarop geen reflexie geslagen kan worden, te meer het bekend is, dat by een gereguleerde huishouding van de inkomsten kan overgelegd worden en hy zich dus niet bezwaard kan vinden met die jaarlyksche belasting;

van den gezworen klerk by evengemeld college, Johannes Lohr, en hem op te leggen een fournissement van rd^s 500:—,

van den adjunct gezworen klerk ter secretary van Scheepenen, Dirk Simons Smit, en door hem te laten voldoen • 100:—.

van den gezworen klerk van Weesmeesteren, Petrus Kamphuys, en zyn contributie te bepalen op • 300:—.

wyl de inkomsten van die diensten eene zodanige belasting kunnen goed maaken;

van den commissaris der bank-courant en bank van leening, Paulus van der Stengh, en door hem te laten voldoen • 600:—

wyl de positie by zyn request geen reflectie meriteerd en hy, ordentelyk geleefd hebbende, ongeacht de hem opgelegde vergoeding wegens bevonden te kort koming in de gedagte banken, zich tans in een goeden staat zoude bevinden;

van den vice-praeses in het college van Boedelmeesteren der Chinese en andere onchristen sterfhuizen, Gerrit Jacobus Steufhaas, en van het lid, Pieter Daniël Boudewyns, en hen over te wyzen aan de betrekkelijk den praesident en gezamentlyke lieden van dat college in het vervolg deezer te makene bepalingen:

van den secretaris van het voormelde college van Boedelmeesteren, Pieter Philip Du Puy, en zyn fournissement voor 1792 te bepalen op rd^s 800:—.

wyl de revenuen van die dienst een goed bestaan geeven en die belasting hem dus niet zal bezwaaren;

van den gezwooren klerk en overdrager by dat collegie, Gerardus van Reekelinghuizen, en door hem te laten voldoen rd^a 100 : —, wyl men vermeend, dat de inkomsten van die post de betaling veelen kunnen ;

van den stads chirurgyn, Isaac de Raath, en door denzelven te laten betaalen » 200 : —, wyl de opbreng daarvan niet bezwaarend gevonden word ;

van den stads apothecar, Jacob George Diederik Passchen, en zyn fournissement te bepalen op » 100 : —, dewyl door die dienaar bevorens rd^a 600 's jaars aan het hoofd der chirurgie heeft moeten uitbetaald worden en de prys der medicamenten, die in het binnen-hospitaal gebruikt worden, zeedert die tyd verhoogd is :

van den notaris, Jan Jacob van Polanen de Bevere, en door hem te laten fourneeren rd^a 250 : —, wyl deeze de eenigste van zyne ambgenoten is, die van de betaling van het ambtgeld verzogt heeft gelibereerd te zyn, ongeagt hy, als notaris buiten de stad zynde, daartoe minder reeden had en hy zich niet bezwaard kon vinden met gedagte fournissement ;

van den commandeur en opper-equipage-meester, Willem Jacob Andriesse, en door hem te laten voldoen » 1500 : —, wyl deeze tot ultimo December 1792 vryheid heeft gehad particuliere handel te dryven, waarmeede hy, dat ampt niet bekleed hebbende, de behaalde voordeelen niet zoude genoten hebben en hy zich dus over die belasting niet bezwaard kan vinden.

Ten tweeden: van het fournissement voor het jaar 1792 en vervolgens te excuseeren de volgende, als :

den eersten en tweeden secretaris van deeze regeering,
den boekhouder-generaal,
het opperhoofd over het generale soldy-comptoir,
de negotie-boekhouders en

den geheimschryver van den heer Gouverneur Generaal, wyl alle die amptenaaren laborieuse en werkzame posten hebben, zonder eenige naamwaardige inkomsten;

den eersten suppoost op het comptoir-generaal,

den eersten suppoost op het generaale visite-comptoir,

den eersten confrontist der Bataviasche administratie-boeken,

den boekhouder op het equipage comptoir,

den boekhouder van het ambachts-quartier,

den essayeur,

den adjunct eerst gezworenen klerk ter generaale secretary,

den marginalist en realist,

den korte notulist en effensteller der patriase positive ordres,

den dachregister houder en archivaris, en

den bibliothecaris en archivaris, nevens de verdere onderkooplieden ter generaale secretary en op het comptoir van den heer Gouverneur Generaal, dewyl by alle deeze bedieningen veel moet worden gewerkt en de inkomsten genoegzaam niets zyn;

voorts den boekhouder van de arthillerie,

den negotie overdrager

den pakhuis boekhouder

den principaal journaal extendeerder

} op het negotie-comptoir,

den principaal journaal schryver op het comptoir generaal.

de onder-kooplieden op het generaale visitie comptoir,

den overdrager in het ambachts-quartier,

den overdrager op de equipage-werf,

den tweeden confrontist der Bataviasche administratie-boeken,

den baas boekhouder van de generaale secretary,

den extract factuurhouder op het negotie-comptoir,

den overdrager in de arthillerie,

den boekhouder van het eiland Purmerend,

den baas boekbinder van de generaale directie, wyl die diensten niets geeven;

den adjunct gezworenen klerk by den Raad van justitie deezes kasteels,

den eersten en tweeden deurwaarder van welmelden Raade.

wyl deeze dienaaren uit hoofde van een al te sober bestaan niets kunnen fourneeren:

de predikanten en voorleezers van de gereformeerde en Luthersche kerk, item krankbezoekers en kosters, wyl geene andere inkomsten hebben dan gage, kostgeld en emolumenten;

de binnen-regentesse van het weeshuis,
den binnen-regent van het armbuis,
den binnen-regent van het gesticht der pennisten, wyl deeze geene dan weinig inkomsten hebben, eeven genoeg om van te kunnen leven;

den tweeden bode van het collegie van Scheepenen binnen de stad,

den tweeden landmeeter,

den eersten en tweeden boode van Heemraaden der Bataviasche ommelanden, wyl deeze meede geene dan absolut nodige inkomsten voor hun onderhoud hebben;

den secretaris van huwelyksche en kleine gerichtszaaken,
de binnen-regentesse van het vrouwen tucht-huis,
de respective advocaten en procureurs,
den keurder van goud en zilver,
den eikmeester van maaten en gewichten,
den rooimeester, wyl alle deeze maar een zeer gering inkomen hebben en zelfs niet genoeg tot een bestaan, zonder dat de bezitters daarvan ook ander werk by de hand kunnen neemen;

de verhuursters van rouwmantels,

de bediensters der sterfhuizen,

de verhuurders van rouwwagens,

de aanspreekers, wyl de twee eerste is een privilegie voor arme weduwen, die er ter nauwernood van kunnen leven; het derde privilegie meede niet veel geeft; en de laatst-gemelde geen genoegzaam bestaan hebben om belast te worden;

de zee-officieren in het generaal, daar onder begreepen,

den vice-commandeur en onder-equipagemeester,

de capitains,	} op de scheepen dienst doende,
» » -lieutenants,	
» lieutenants, en	
» sous-lieutenants,	

het hoofd der militie, beneevens de verdere hoofd-officieren, capitains, capitains-lieutenants, lieutenants en vaandrigs, zo van de cavallerie, infanterie, arthillerie en genie, in het garnisoen dienst doende;

het hoofd der chirurgie, wyl die post wel honorabel, maar niet profitabel is en uit dien hoofde niet kan fourneeren;

den tweeden practizyn in het binnen hospitaal,

de chirurgyn majors,

den oppermeester van het wees- en armen huis en

den Compagnie's apothecar, wyl hunne inkomsten geen belasting veelen kunnen;

doch daar en teegen te laten voldoen voor 1792 door de volgende, als:

door den tweeden administrateur in de westzydsche negotie pakhuisen, Pieter Engelhard rd^s 3000:—, wyl deeze een ruim inkomen heeft, zynde getaxeerd op rd^s 2000, doch voor 1792 bepaald op rd^s 3000;

door den gezworeen eersten en presenten tweeden administrateur in het yzer magazyn, Anthony Fredrik Folkers en Evert Joost Lewe, ieder . rd^s 550:—, wyl deeze diensten, schoon niet zo lucratief als bevorens, echter weinig arbeid geeven en by een zuinige huishouding die belasting veelen kunnen;

door den gezworeen eersten administrateur in het graan magazyn, Pieter van Campen Aelmans » 500:—, wyl deeze administratie by een goed overleg een genoegzaam bestaan afgeeft;

door den eersten en tweeden administrateur van de pakhuisen op Onrust en de Kuiper,

- Jacobus Theodorus Reynst en Mr Willem Adriaan Senn van Basel, ieder rd^s 500 : —,
 wyl die administratie, schoon tans zeer weinige inkomsten geovende, echter die belasting by inkrimping van lasten wel veelen kan ;
 door den gezwooren eersten administrateur in de Waterpoort, Johannes van Hek » 3000 : —,
 wyl die dienst, welke byna eguaal of weinig minder is dan van de Westzydsche negotie pakhuisen, doch minder moeite geeft, die belasting veelen kan ;
 door den gezwooren tweeden administrateur in het kleedenpakhuis, Hendrik Jacob van Cattenburch » 100 : —,
 wyl de weinige verrichtingen van die dienst dat fournissement wel veelen kan ;
 door den gezwooren eersten suppoost op het comptoir van den commandeur en opper-equipagemeester, Jan Steven Verspyck, een montant van » 100 : —,
 wyl die dienst een toereikend bestaan geeft en by een zuinige levenswyze het opgenoemde bedragen voor het amptgeld kan fourneeren ;
 door den secretaris van den Raad van justitie deezes kasteels, Hendrik Leonard Mosburger » 800 : —,
 wyl dat ampt een goed bestaan geeft en dat fournissement dus niet bezwarend is ;
 door den gezwooren eersten bode van Scheepenen deezzer stad, Hendrik Hillebrink » 100 : —,
 wyl de inkomsten van die dienst een zodanige belasting kunnen veelen ;
 door de vice-president en leeden van het collegie van Weesmeesteren, Jan Samuel Fredrik Schiffel, Fredrik Willem Houtman en Joseph Dat, ieder rd^s 200 of te zamen » 800 : —,
 gerekend na mate van de gewoone revenuen het eene jaar door het andere ;

door de executeuren in den boedel van wylen den heer Raad extra-ordinair, Gysbert Jacob Welgevare, als president van Heemraden der Bataviasche ommelanden	rd ^e ? ?
wyl de inkomsten van een president uit de extra (?) gecalculeerd worden op rd ^e 400;	
door den vice-president en verdere leeden in het gedagte college van Heemraden, ieder rd ^e 30 of te zamen	» 240:—,
wyl het ambt van Heemraad meer honorabel dan profitabel is en hunne inkomsten van weinig belang zyn;	
door de executeuren des boedels van den eerste landmeeter, Jacobus Middenhof	» 150:—,
wyl de inkomsten van die dienst die belasting kunnen veelen;	
door den heer Raad extra-ordinair, Adriaan de Bock, als directeur van de bank courant en bank van leening	» 600:—.
zynde de inkomsten van een directeur en commissaris van de bank getaxeerd meer of min rd ^e 3600 's jaars;	
door den president, vice-president en andere leeden in het college van Boedelmeesteren der Chineesen en andere onchristen sterfhuisen te zamen	» 300:—,
om te strekken tot een bewys van hunne bereidwilligheid tot ondersteuning van de Comp ^e , wyl hunne inkomsten anders van weinig belang zyn;	
door den heer Raad extra-ordinair, Adriaan de Bock, als directeur van de amfioen-societeit, wyl het salaris voor dat ampt bepaald is op rd ^e 3000;	» 300:—,
door den boekhouder en scriba van gedagte societeit, Albertus Roseboom	» 100:—,
wyl die dienst, schoon de inkomsten niet	

veel zyn, echter met gemak by een andere geldwinning kan worden waargenomen;

door de stads drukkeresse, Rachel de Fretes, rd^s 100 : —,

wyl die drukkerij eenige inkomsten tot een genoegzaam bestaan geeft;

door de executeuren van den afslager van vendumeesteren, Henricus Vos..... » 800 : —,

wyl dat ampt een ruim bestaan opbrengt;

door de afslagster van de vismarkt, Susanna Elizabeth Wilhelmina Pinket..... » 800 : —,

wyl die post een jaarlyks inkomen geeft van rd^s 3000;

door den opziender van de rystmarkt, Cornelis Eeckhout..... » 100 : —,

wyl de inkomsten van die dienst, schoon niet lucratief zynde, dat fournissement echter wel veelen kan;

door de executeuren van den keurmeester van het beestiaal, Louis Engel..... » 50 : —,

wyl dat ampt maar weinig inkomsten geeft, doch echter veel kleyne een groote maaken;

door den baas der kaartmakers, Jan Boeks, » 100 : —,

wyl verondersteld word, dat de inkomsten van die post gedagte belasting kunnen veelen;

door den commandant van het eiland Edam, Hendrik van den Acker, een somma van..... » 250 : —,

door den opziender van het touw pakhuis, Matthys Duyts..... » 800 : —,

wyl de revenuen van deeze diensten een sodanige belasting kunnen draagen;

door den commandant van de veldschans Tandjong Poura, Willem Diederik Pielat..... » 400 : —,

door den commandant op de Qual, Andries Hagen..... » 100 : —,

door den commandant van Meester Cornelis, Fredrik van Chambon..... » 200 : —,

wyl deeze drie van hunne inkomsten de voorsz. belasting zullen kunnen voldoen;

door den gezworeen commandant van Buitenzorg, Frans Stuikart... rd^s 1000:—.

wyl die als zodanig de directie heeft gehad van de in dat district ingezamelde koffy boonen en, daar wel een ruim bestaan gevonden hebbende, dus niet bezwaard word;

door den baas der scheeps-timmerlieden ten eilande Onrust, Willem Hoestemark » 1000:—.

door den baas der scheeps-timmerlieden op de equipage-werf, Jan Daniel Mom » 500:—.

wyl die diensten een zodanige belasting kunnen veelen;

door de executeuren in den boedel van den gezworeen opziender der smits op de equipagewerf, Fredrik Omstee » 200:—.

door de executeuren des boedels van den gezworeen opziender der blokkemakers, Hans Hendrik Joost » 100:—.

wyl ook de inkomsten van die posten de betaling van het ambtgeld kunnen veelen;

door den capitain der Chineese natie » 1000:—.

wyl de topbanen of dobbelspellen binnen de stad aan denzelven by admodiatie worden afgestaan en daarby noch al iets geprofiteert word, bizonder nu zyne gewoone uitgaven aan den heer president van Scheepenen en de respective officieren van justitie, enz. seedert primo January 1793 zo aanmerkelyk vermindert zyn en hy zich dus door dat fournissement niet bezwaard zal kunnen reekenen;

door den lieutenant der Chineeze natie, die by tour beurten de pagt heeft van de topbaanen buiten de stad » 1500:—.

wyl omtrend denzelven een gelyke aanmerking plaats heeft,

behalven dat zyn reventen vry meerder zyn en dus na mate van dien ook hooger gestaxeerd is.

Ten einde alle transissement voor te komen, aan een ieder in zyn betrekking tot dat fournissement ernstig te gelasten om het voorsz. voor 1792 getaxeerd bedragen directelyk op de ontvangst der kassa ordonnantien, die daartoe zullen opgemaakt worden, te voldoen, op poene van nadere dispositien voor die geene, welke tot de prompte voldoening nalaatig blyven.

Ten derden: als nu daarvan voor het vervolg te libereeren, als: den heer Gouverneur Generaal, dewyl aan die hoge waardigheid een ongemeene werkzaamheid, niet zonder de grootste verantwoording, verbonden is, voortaan aan zyn Edelheid gedeferereerd latende daar voor zodanig fournissement te doen, als hoogst dezelve zal verkiezen;

den heer eersten Raad en Directeur Generaal van Nederlands-Indië, wyl de inkomsten van wylen den heer Hendrik van Stockum zeer gering en byna niet naamswaardig geweest zyn, bizonder in vergelyk met het laborieuse en de verantwoording van en aan dat ampt, en die weinige reventen voortgevoeld waren uit de leverantie van kandy-zuiker en arak, die tans geen plaats meer heeft, wyl de handel in candy-zuiker cesseert en geen arak meer voor negotie naar de buiten comptoiren staat verzonden te worden; mitsgaders dat de verplichte leverantie door de branders voor de jaarlyksche consumtie toereikende is en er dus voor het vervolg niets by te profiteeren zal zyn;

den visitateur generaal der Indische negotie boeken, wyl by de visitatie der boeken voor eerst geene zo naamwaardige excessen, als reeds ontdekt zyn, zullen voorkoomen en dat ampt dan maar een gering bestaan geeft;

den eersten suppoost op het comptoir van de generaale directie, wyl de inkomsten van die dienst te gering zyn om iets te kunnen fourneeren, te meer van wegens het omslagtig schryfwerk, dat daar aan verknogt is;

den guarisoen schryver en den opper-chirurgyn van de kruitmolens, wyl de reventen van deeze diensten meede zeer sober zyn en geene belastingen kunnen velen.

Doch de overige in volgender voegen voor het fournissement van 1793 en vervolgens jaarlyks te taxeeren als :

den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander op.....	rd ^s 12000 :—,
wyl het bekend is, dat die dienst de lucratiefste van Batavia is ;	
den sabandhaar en licentmeester.....	▪ 4000 :—,
wyl dit gevonden kan worden uit de inkomsten van dat ampt, van de onchristen handelaars en verdere voorvallen, schoon de voornaamste inkomsten van dezen bediende zyn gecesseerd door de den 15 ^{en} Augustus 1793 opengestelde vrye handel in suiker en arak ;	
den groot kassier.....	▪ 500 :—,
uit de inkomsten van deeze post kan die belasting ruim gevonden worden ;	
den eersten en tweeden administrateur in het provisie magazyn, ieder rd ^s 500 of te zaamen deeze belasting vermeend men, dat uit de tegenwoordige revenuen zal kunnen gevonden worden ;	▪ 1000 :—,
den groot winkelier.....	▪ 250 :—,
als eeven ;	
den eersten administrateur in de Westzydsche negotie pakhuyzen..	▪ 2000 :—,
de eerste en tweede administrateurs in de medicinale winkel, ieder rd ^s 500.....	▪ 1000 :—,
den tweeden administrateur in het graanmagzyn.....	▪ 500 :—,
den tweeden administrateur in de pakhuyzen aan en bezyden de waterpoort.....	▪ 2000 :—,
den administrateur in het zuyker pakhuys .	▪ 200 :—,
den kassier van de generale ontvangst.....	▪ 150 :—,
wyl alle die posten de daar voor gestelde fournissementen uit de revenuen kunnen goedmaken ;	
den doodgraver van het Hollandsche kerkhof	▪ 100 :—,

den doodgraver van het Portugeesche kerkhof	rd ^s	150 : —,
beide bereekend naar het bedragen hunner inkomsten, zoverre die kunnen worden nagegaan;		
den binnen regent van het binnen hospitaal	»	500 : —,
wyl die dienst, schoon door de jongsteschikking vermindert, echter als voormeld dat fournisement wel opbrengen kan;		
den binnen regent van het hospitaal ten eilande Purmerend.....	»	150 : —,
den binnen regent van het Chineeze hospitaal	»	100 : —,
wyl deeze het amptgeld gefourneerd heeft, vermeend men te mogen besluiten, dat dit ampt eenige belasting veelen kan,		
den heer president in het collegie van Scheepenen deezer stad.....	»	500 : —,
wyl dat ampt primo January 1793 dermaten is gereduceerd, dat de inkomsten als zodanig niet meerder bedragen dan rd ^s 3000;		
den cipier van de burger boeyen.....	»	150 : —,
wyl men vermeend, dat die belasting voor hem niet bezwarend zal zyn;		
den heer president in het collegie van Weesmeesteren.....	»	750 : —,
de leeden van het college van Weesmeesteren, Jacobus van Alten en Jacob George Diederik Paschen, navolgens het vermelde hier voren, ieder rd ^s 200 of.....		
den secretaris van weesmeesteren.....	»	1800 : —,
den eersten bode van dat collegie.....	»	150 : —,
den tweeden bode.....	»	100 : —,
wyl de revenuen van die ampten, volgens de verklaring van den heer president Wiegerman, zodanige fournisementen kunnen veelen;		
den secretaris van het college van Heemraaden der Bataviasche ommelanden.....	»	150 : —,

conform het voorstel van gedagten heer president Wiegeman;

den kassier en den secretaris van de bank van leening, ieder rd^s 1000 of te zaamen..... rd^s 2000: —,

als overeenkomstig zyde met hunne meerdere revenuen dan van de directeur en commissarissen;

de beide hoofdparticipanten van de amfloen societeit, ieder rd^s 400 of te zamen..... » 800: —,

den kassier van de amfloen societeit..... » 1200: —,

meede overeenkomstig hun salaris en de revenuen van den laatstgemelden boven dien;

den heer ontvanger generaal..... » 500: —,

zynde bereekend op het bepaald inkomen min of meer van rd^s 3000;

de notarissen Carel Kuvel en Jacob Pierre Freni, na het bepaalde hier vooren omtrend van Polanen de Bevere, ieder rd^s 250 of te zaamen .. » 500: —,

de vendumeesteren deezer stad, ieder rd^s 2000 of te zaamen..... » 6000: —,

alzo de door hun genoten wordende inkomsten eene zodanige impositie kunnen veelen;

het hoofd van de prauwvoerders..... » 100: —,

wyl die bediende het amptgeld gefourneerd heeft, schoon anders maar geringe inkomsten hebbende, en die inkomsten zeer gemakkelyk genoten worden;

den commandant van de veldschans Tangerang » 400: ..

niet tegenstaande uit de lyst van commissarissen, die gevaceert hebben tot de heffing van het ambtgeld, consteert, dat de presente commandant van die veldschans op eens voor 4 jaaren heeft gefourneert;

den baas zeilmaaker op de equipagerewf... » 400: ..

den opziender van de kuipers winkel op de equipagiewerf..... » 200: —,

den schryver van den sahandhaar..... » 150: ..

de zes boomwagters, ieder rd^s 50 of te zaamen rd^s 300 : —, wyl die alle gefourneert hebben en de inkomsten van de drie eerstgemelde gesteld kunnen worden die belasting te kunnen opbrengen.

Ten vierden: als gevolg van al het vorenstaande de jaarlyksche fournissementen op volgende wyze te laten stand grypen, als:

BEDIENDENS VAN DE POLITIE EN COMMERCIE.

Opper-kooplieden.

de gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander.....	rd ^s 12000 : —,
de sabandhaar en licentmeester.....	» 4000 : —,
de groot kassier.....	» 500 : —.

Kooplieden.

de eerste administrateur in het provisie magazyn	rd ^s 500 : —,
de groot winkelier.....	» 250 : —,
de eerste administrateur in de pakhuizen aan de Westzyde.....	» 2000 : —,
de tweede administrateur in de pakhuizen aan de Westzyde.....	» 2000 : —,
de eerste administrateur in het yzer magazyn	» 350 : —,
de eerste administrateur in het graau magazyn	» 500 : —,
de eerste administrateur in de pakhuizen op de eilanden Onrust en de Kuiper.....	» 500 : —,
de eerste administrateur in de pakhuizen aan en bezyden de Waterpoort.....	» 2000 : —,
de administrateur in het kleeden pakhuis...	» 300 : —,
de eerste administrateur in den medicinalen winkel.....	» 500 : —,
de tweede administrateur in dien winkel...	» 500 : —,
de eerste visitateur der soldyen.....	» 400 : —.

Onder-kooplieden.

de tweede administrateur in het provisie magazyn.....	rd ^s	500:—,
de tweede administrateur in het yzer magazyn	»	350:—,
de tweede administrateur in het graanmagazyn.....	»	500:—,
de tweede administrateur in de pakhuisen bezyden de Waterpoort.....	»	2000:—,
de administrateur in de zuiker pakhuisen..	«	200:—,
de kassier van de generaale ontvangst.....	»	150:—,
de boekhouder op het hospitaal comptoir...	»	400:—,
de eerste suppoost op het comptoir van den opper-equipagemeester ..	»	100:—.

GEQUALIFICEERDE PERSONEN EN MINDERE BEDIENDEN VAN JUSTITIE.

De ordinaire en geassumeerde lieden, stelle pro memorie..... rd^s — :—,

wyl het bedragen der leges, waarvan zy ingevolge hunne aanneeming blykens het aange-teekende ter resolutie van den 18ten Mai jongstleeden het amptgeld fourneeren, jaarlyks niet egaal is;

de waterfiscaal.....	»	1000:—,
de secretaris.....	»	800:—,
de geswooren klerk.....	»	250:—,
de cipier van de Comp ^s boeyen.....	»	100:—.

KERKELYKE BEDIENDENS.

Doodgravers.

Van het Hollandsche kerkhof..	rd ^s	100:—,
van het buiten Portugeesche kerkhof.....	»	150:—.

Regenten van de Godshuizen.

De binnen regent van het binnen hospitaal	rd ^a	500 : —,
de binnen regent van het buiten hospitaal.	»	1000 : —,
de binnen regent van het hospitaal ten eiland Purmerend.....	»	150 : —,
de binnen regent van het Chineesche hospitaal	»	100 : —.

BURGER COLLEGIANTEN EN MINDERE BURGELYKE
BEDIENDENS.

Het college van Scheepenen.

De heer president.....	rd ^a	500 : —,
de vice-preses en leeden, even als van den Raad van justitie, wyl zy op hun verzoek, volgens het aangeteekende ter resolutie van den 23 ^{sten} Augustus jongstleeden, daar omtrend met hun achtbare gelyk gesteld zyn, stelle pro memorie.....	»	— : —,
de bailluw.....	»	600 : —,
de land-drost.....	»	1000 : —,
de secretaris.....	»	1500 : —,
de gezworen klerk.....	»	500 : —,
de bode buiten de stad.....	»	100 : —,
de cipier van de burger boeien.....	»	150 : —.

Het college van Weesmeesteren.

De heer president.....	rd ^a	750 : —,
de vice-preses en verdere leeden, ieder rd ^a 200 of te zaamen.....	»	1200 : —,
de secretaris.....	»	1800 : —,
de gezworen klerk en boekhouder.....	»	300 : —,
de eerste bode.....	»	150 : —,
de tweede bode.....	»	100 : —.

Het college van Heemraden.

De heer president.....	rd ^s	650:—,
de vice president en verdere leeden, ieder		
rd ^s 30 of te zaamen.....	»	240:—,
de secretaris.....	»	150:—,
de eerste landmeester.....	»	150:—.

Het college van commissarissen der bank courant en bank van leening.

De heer directeur.....	rd ^s	600:—.
commissarissen, ieder rd ^s 600 of te zaamen	»	1200:—.
de kassier.....	»	1200:—.
de boekhouder, secretaris en pandbewaarder	»	1200:—.

Het college van Boedelmeesteren der Chineese en andere onchristen sterfhuisen.

De president en vice-president en verdere christen en onchristen leeden te zaamen.....	rd ^s	300:—.
de secretaris.....	»	800:—.
de gezwoeren klerk.....	»	100:—.

Van de amfioen societeit.

De heer directeur.....	rd ^s	500:—,
de twee administreerende hoofd-participanten,		
ieder rd ^s 400.....	»	800:—,
de kassier.....	»	1200:—,
de boekhouder en scriba.....	»	100:—.
De heer ontvanger generaal.....	»	500:—,
de stads chirurgyn.....	»	200:—,
de stads apothecar.....	»	100:—,
de secretarissen, ieder rd ^s 250 of te zamen	»	750:—,
de stads drukkeresse.....	»	100:—,
de vendumeesters, ieder rd ^s 2000 of te zamen	»	6000:—,

de afslager van Vendumeesteren.....	rd ^s	800 : —,
de afslagster van de vischmarkt.....	»	500 : —,
de opziender van de rystmarkt.....	»	500 : —,
het hoofd per prauwvoerders.....	»	100 : —,
de keurmeester van het beestiaal.....	»	50 : —.

Zee-officieren.

De commandeur en opper-equipagiemeester.	rd ^s	600 : —,
de baas kaartemaaker.....	»	100 : —,
de commandant van Edam.....	»	250 : —,
de opziender van het touw pakhuis.....	»	500 : —.

Militaire officieren op de buiten posten.

De commandant van Tanjong Poura.....	rd ^s	400 : —,
» » » Tangerang.....	»	400 : —,
» » » de Qual.....	»	100 : —,
» » » Meester Cornelis.....	»	200 : —,
» » » Buitenzorg.....	»	1000 : —.

Werkbaazen.

De baas timmerman ten eilande Onrust....	rd ^s	1000 : —,
» » der timmerlieden op de equipagewerf	»	500 : —.
» » zeilmakers.....	»	400 : —,

Opzienders.

Van de smits op de equipagewerf.....	rd ^s	200 : —,
» » blokkemakers op de werf.....	»	100 : —,
» » kuipers.....	»	200 : —.

Officieren van de Chineezen.

De capitain.....	rd ^s	1000 : —,
de luitenat, die pachter van de topbaanen zal zyn.....	»	1500 : —,

Diverse dienstdoenders.

De schryver van den sabandhaar • 150:—,
 de zes boomwachters, ieder rd^e 50 of te zamen • 300:—.

En opdat dit fournissement op een reguliere voet geschiede, is wyders nodig geoordeelt een ieder, die zulks aangaat, te gelasten dat ambtgeld te betaalen jaarlyks voor ultimo Maart en dus voor dit lopende jaar 1793 voor ultimo Maart 1794, op poene van verbeurte der bekleed wordende ampten; mitsgaders de collegiën van Wees- en Boedelmeesteren, den curator ad lites en den sequester, zo wel als alle executeuren van boedels te gelasten om by de aanvaarding der nalatenschappen van de onder de verplichte voldoening van het ambtgeld gestelde dienaaren en beambte burgers te zorgen, dat die contributie, navolgens de publicatie van den 25^{en} October 1791, art. 19, by preferentie aan de Comp^e betaald worde, gerekend voor den tyd, dat de overleedene in het jaar van zyn overlyden zal hebben gefungeerd; en deeze ordre meede te laten werken op de boedels van zodanige dienaaren of beambte burgers, zo wel van die geene, die in dit loopende jaar 1793 zyn overleeden, als die, welke voor 1792 noch niet gefourneerd mogten hebben.

By deeze geleegendheid al verder in overweeging genomen zynde, dat een diergelyke taxatie ook voor het gouvernement van Java noodzakelyk zoude zyn, zo is mitsdien goedgevonden en verstaan den heer Gouverneur en Directeur, Mr Pieter Gerardus van Overstraten, van de voorenstaande dispositiën te informeeren, mitsgaders zyn Edele aan te schryven om opzichtelyk de dienaaren en beambte burgers, welke zich onder deszelfs bestier op- en langs gemelde kust bevinden, eene goedelyke taxatie op te maken, hoeveel een ieder voor het vervolg jaarlyks zal kunnen fourneeren en welke daarvan geheel moeten worden gelibereerd, met aanhaaling van de reedenen, die daar voor en teegen opereeren, en de lysten daarvan ter nadere dispositie deezer regeering herwaarts te zenden, onder byvoeging teevens van eene notitie van diegeen, welke voor

1792 hebben gefourneert, van diegeen welke verzoek gedaan hebben van het fournissement bevryd te blyven en welke daarvan bevryd kunnen worden, mitsgaders van die, welke in het geheel niet gefourneert of verzoek gedaan hebben gelibereerd te worden.

Zie ook 27 November 1793.

29 October. *Verstrekking van rijst uit Comp^e magazijnen aan de leden der Hooge Regering.*

Uit aanmerking van de moeite, waarmede de bekoming van de tot provisie benodigde ryst dikwyls verzeld is en dat nu noch moeilyker zal worden, wyl de scheeps overheeden, uit-hoofde van het gearresteerde ter sessie van den 3^{en} September jongstleeden, daarvan in hun particulier geen overbreng zullen kunnen doen, uitsgaders dat de Comp^e steeds een aanzienlyke voorraad in de pakhuizen heeft, is goedgevonden en verstaan, eeven gelyk zulks bevorens heeft plaats gehad, aan den heer Gouverneur en Directeur Generaal, mitsgaders aan de heeren Raaden ordinair en extra ordinair, beneevens de secretarissen deezer regeering uit Comp^e graanmagazyn te laten verstrekken het gewone randsoen van ryst, onder betaling van rd^r 30 de koyang of de prys, waar voor dat artikel by de afschaffing der randsoenen is berekend geworden.

29 October. *Vermindering van den verkoop van rijst uit Compagnie's voorraad.*

Dewyl de verkoop van ryst door de waronghouders tans weder op den vorigen voet plaats heeft en dus de verkoop Comp^e weegen weeder kan worden vermindert, zo is goedgevonden en verstaan den verkoop van ryst op de bazaar voor het vervolg te bepalen op 4 lasten daags, in steede van de by besluit van den 27^{en} der gepasseerde maand September bepaalde zes lasten.

1 November. *Wijziging der contributie, door Europeesche tappers te Batavia aan den pachter der herbergen te voldoen.*

In overweeging genomen zynde het zichtbare verval van de zeevaart, van welke de herbergiers hun meeste neering moeten hebben, zo is goedgevonden en verstaan de Europeesche tappers voor het vervolg te laten volstaan met de voldoening aan den pachter der herbergen van drie, in steede van de by de pacht-conditiën bepaalde zes ryksdaalders per maand en de gemelde conditiën ten desen opzichte by de aanstaande verpachting te laten veranderen.

5 November. *Last op de posthouders te Tjerita en te Anjer alleen praai-rapporten ter invulling aan vreemde schepen af te geven.*

In overweging genomen zynde, dat het by de posthouders van Anjer en Tjerita plaats hebbende gebruik om, by de overgave van de gewone verpraai-brieven, ook in een daartoe door hen gehouden wordend boekje bekend te doen stellen, welke scheepen in Straat Sunda binnen lopen, en dat boekje ten dien einde aan de inkomende scheepen te vertoonen, in de presente tyd van zeer nadeelige gevolgen kan zyn, nadien de vyand, zodanig boekje meester wordende, direct kan ontwaaren, welke scheepen successive naar herwaards zyn gestevend, waar na zy dan altoos hunne maatregelen kunnen nemen, hetzy om af te zien van een anders overlegd voornemen of om af te wagten de komst der kielen, die nog verwacht worden; zo is goedgevonden en verstaan den commandeur van Bantam, Fredrik Hendrik Beynon, te gelasten zorg te doen dragen, dat voortaan op de aankomende vreemde scheepen in Straat Sunda door de posthouders van Tjerita en Anjer dat gewoone boekje niet meer vertoond word, maar aan de overheden van die bodems alleen de ordinaire verpraai-brief zal moeten worden gepresenteerd ter invulling der nodige antwoorden.

7 November. *Vernieuwing der bepaling van 6 October 1786 nopens het voldoen aan opdrachten der Regering.*

Alwie binnen eene maand na het ontvangen der opdrachten daaraan niet voldeed, zoude incurreeren de boete van twee maanden gage.

• Dan dewyl het nodig is, dat eene geduurige attentie op de nakoming van die ordre gevestigd blyft en dit zal kunnen geschieden door den adjunct eersten geswooren clercq, zo is goedgevonden en verstaan dien bediende ernstig te gelasten alle maanden specifiek op te geven, welke berigten door deese regeering gevorderd zyn, met aantoning aan welke voldaan is geworden en wie daarin nalatig zyn geweest, en daarmee een aanvang te maken met primo der aanstaande maand December door de overgave van een accurate notitie van de besluiten, waar aan nog niet is voldaan geworden.

19 November. *Voorschriften nopens »timmeragie- en »fortificatie-rekeningen».*

Is goedgevonden en verstaan voor het vervolg circulair te statueeren en te bepalen:

- a. om de jaarlyksche, ordinaire reparatiën te brengen en te houden op die voet, als by de memorie van menage voor ieder gouvernement of comptoir bepaald en vastgesteld is;
- b. by het extrueeren van nieuwe gebouwen en fortificatiewerken, telkens met het sluiten der boeken of het vereffenen der respectieve lastrekeningen, sowel als by de staatrekening, onder het hoofddeel van timmeragie en fortificatie aan te wyzen het gecalculeerde en door deese regeering geapprobeerde tantum, met specificque aanwyzing van het geene bereeds in het afgelopen boekjaar in mindering is afgeschreeven en geëmploieerd; en dit te vervolgen tot het uyteinde toe, zodanig als een ten dien einde door den visitateur-generaal tot model ingestelde aanwyzing aantoonde;
- c. alle gebreeken, die na het ophalen en voltooyen der ge-

bonwen worden ontdekt en die bevorens wel voornamentlyk aanleiding hebben gegeven tot exorbitante afschryvingen, te laten voor reekening van den aanneemer, dan wel voor reekening van de hoofdgebieders, die verzuimd hebben daarop de nodige order te stellen:

- d. dewyl uit verscheide voorbeelden consteerd, dat veele nieuwe gebieders, na het aanvaarden van het bewind, direct met reparatiën en veranderingen te voorschyn gekomen zyn en, zowel onder timmeragie, als fortificatie werken, ongeagt het door haare predicessseuren besteede, wederom nieuwe kosten in reekening hebben gebragt, voortaan zodanige aan het bestier koomende gebieders voor haare eige reekening te laten dragen alle de ongelden van de gebreken, die door hen voor het aanvaarden van hun gezag niet ten duydelyksten zyn aangetoond, en in het tegengesteld geval 's Comp^g guarand te houden op den afgegane gebiedier; nogtans onder deeze expresse mits, dat dit point by het eerste af te zenden generaal verslag aan deeze regeering zal moeten worden bedeed, om in staat te zyn direct de nodige maatregelen te beraamen;
 - e. de jaarlyksche, exorbitante eisschen van lyn-oly, Spaans groen, Berlyns blauw, wit lood, ect. te interdiceeren en het schilderen der gebouwen om de vier jaren vast te stellen uit hoofde van het misbruik, dat daaruit voortvloeyd en de Compagnie jaarlyks een importante somma onnodig komt te kosten; en insgelyks meede de jaarlyksche afschryving van syne verfstoffen onder het hoofddeel van onkosten van chialoupen en mindere vaartuigen voor den aanstaande ten eenemaal af te schaffen;
 - f. en eindelyk, ter voorkoming van extra-vagante reparatiën op de respective Indiasche comptoiren, onkosten van chialoupen by verwisseling der hoofd gebieders ook daar omtrend applicabel te doen zyn het voren gestatueerde opzigtelyk het generaal transport en de directe kennis geving aan deeze regeering van de ontdekte defecten.
- Wyders by de voorsz. orders te voegen eene ernstige waar-

schouwing, dat een ieder, die zulks aangaat, zig hier na punctueelyk zal hebben te gedragen, sub poene van dadelyke vergoeding en nadere dispositie by ontdekking, dat dezelve overtreden of niet behoorlyk geobserveerd geworden zyn.

19 November. *Kennisgave, dat de Commissarissen-Generaal, Mr S. C. Nederburgh en S. H. Frijkenius, elken Dingsdag en Vrijdag, des morgens van 8 tot 10 uren, publieke audientie zouden verleen.*

Genoemde Commissarissen-Generaal waren den 15^{den} November 1793 te Batavia aangekomen.

Zie ook 9 December 1793.

21 November. *Optreding van den Raad van Indië, J. Siberg, als mede-Commissaris-Generaal.*

Door den heer Gouverneur Generaal aan de vergadering kennis gegeven wordende, dat de hoog Edele heeren Commissarissen Generaal over geheel Nederlandsch Indië en Cabo de Goede Hoop, Mr Sebastiaan Cornelis Nederburgh en Simon Hendrik Frykenius, met concurrentie van hoogst dezelve heeden ogtend, in steede van wylen den heer eersten Raad en Directeur Generaal, Hendrik van Stockum, tot meede Commissaris Generaal g'assumeerd hadden den heer Raad ordinair, Johannes Siberg, en dat door zyn Edele ook als zodanig aan handen van den hoog Edelen heere Commissaris Generaal, Nederburgh, was afgelegd den eed; zo is goedgevonden en verstaan daarvan deese aanteekening te houden en dat welmelde heer Siberg door de aanwezende leden met de hooge waardigheid op het hartelykst is vergelukt en toegewenscht dien swaren post, onder het genot van een volmaakte welstand, tot nut van land en volk te zullen mogen torschen, mitsgaders dat dit compliment door zyn Edele in gepaste termen is beantwoord geworden.

hand gehouden moest worden ; zo is goedgevonden en verstaan daar van niet alleen deeze aanteekening te houden, maar ook de daartegens by billet van den $\frac{27 \text{ Juli}}{3 \text{ September}}$ 1784 g'emaneeerde order te renoveeren, met last aan de respective officieren van justitie, mitsgaders den commandeur en opper-equipage-meester te zorgen, dat die order niet overtreden worde.

3 December. *Verstrekingen aan militairen te Meester-Cornelis.*

Op de daartoe door den heer Gouverneur Generaal gedaan voorstel is goedgevonden en verstaan ten behoeve der op Meester Cornelis geplaatste twee compagnien Madureese troepen in den aanstaande maandelyks te laten verstrekken :

8 & waxkaarssen,

$\frac{1}{2}$ » cattoen,

3 kannen lamp-oly voor ieder lamp, die ten dienste der-zelve moet branden, en 2 vadems brandhout, en voorts tol gerieft der op voorz. post bescheidene Europeesche manschappen uit de pakhuizen aan en bezyden de Water-poort tegens inkoopsprys, op denzelven voet als in het guarnizoen alhier. te laten afgeeven de benodigde coffyboonen.

5 December. *Voorschrift nopens de boeking van ingewisseld papieren geld.*

Door den heer Raad ordinaire, Johannes Siberg, als waarneemende het ampt van Directeur Generaal, is by een door zyn Edele overgegevene aanteekening geremarqueert, dat zeer verkeerdelyk was gehandelt met het papier geld, dat de Comp' in den jaare 1782 en op volgende tyden successive verplicht was geweest als een noodmunt ter redding te moeten aanmaaken en van wegens de aanhoudende schaarsheid van contanten noch tol op heeden voor een gedeelte roulleerde. door hetzelfde ten faveure van het comptoir generaal direct in te neemen, even als of op die oogenblikken de maatschappy gewonnen had de chimericque waarde, die men goedvind aan

zolanige aangemaakte papieren van credit te geeven, zonder te overwegen, gelyk wezentlyk in der daad was, dat de Comp^e, zodra dat papiere geld wierd uitgegeven, was geworden een debiteur aan de gemeente, waar onder hetzelfde rulleerde, met dat gevolg, dat hetzelfde papier geld, voor de gegeven waarde weeder terug ontvangen, als een wezentlyk debiteur by de boeken restant liep, zonder dat inteegendeel een crediteur wierd gevonden en de maatschappy eene vertooning op zich zelfs maakte van meerder te bezitten, dan haar wezentlyk capitaal in effecte bedroeg, wanneer, gelyk zo als dit behoorde, de crediteuren van de debiteuren wierden afgetrokken; en voorts, dewyl dat abuis, door een verkeerd begrip of behandeling veroorzaakt, zo spoedig mogelyk, diende geredresseerd te worden om de waere en wezentlyke staat van de Comp^e te kunnen vertoonen, mitsgaders aan den heer Raad extra ordinair, Coenraad Marten Neun, gedemandeert was geworden een nauwkeurig onderzoek te doen omtrent het papier geld, dat van tyd tot tyd aangemaakt en weder gedeeltelyk vernietigt was, en uit het daarvan in te komen rapport moest blyken de waarde van het papier geld, noch onder de gemeente rulleerende, daar onder meede begreepen het restant in de groote geld-kamer en geld-kassa, — voorsteld om by de noch onafgeslotene Bataviasche negotie boeken de anno 1792/3 het rulleerend restant capitaal aan papiere geld met een behoorlyk extensie ten beswaar van het comptoir generaal weeder terug te schryven en daar en teegen op een aparte reekening, onder de naam van aangemaakt papiere geld ten lasten van de Nederlandsche Oost-Indische Comp^e, in faveur in te neemen, waar door als dan de maatschappy in die hoedanigheid zoude geworden zyn een crediteur van zich zelfs en een debiteur aan het papiere geld, dat zy van haar zelfs had doen uitgaan, en haar staat na waarheid en niet in schyn, zo als dit zedert de introductie van het papier geld had plaats gevonden, vertoond en aan den dach gelegd konde worden; zo is, daar over gedelibereerd en de noodzakelykheid van dit voorstel overwogen zynde, goedgevonden en

verstaan dien conform by de noch onafgeslotene Bataviache negotie boeken de anno 1792/3 de papieren van credit met een duidelyke extensie by het journaal in bezwaar van het comptoir generaal weder terug te laten schryven en daar en legen in te neemen op de voorsz. aparte reekening van aangemaakte papiere geld ten laste van de Nederlandsche Oost-Indische Compagnie.

5 December. *Voorschriften nopens betalingen aan en uit Compagnie's kas.*

Dewyl maar al te duidelyk en klaar bleek het weynige regard, dat geslagen wierd op ordonnantiën, die door den Directeur Generaal in naam deezer regeering verleend wierden. en dat daarin redres wierd vereischt, zo tot maintainue van den Directeur Generaal, als tot vermindering van het omslagtige van den dienst en in het byzonder tot voorkoming van die nadeelen, waar voor een Directeur Generaal altoos by wau-betaling bloot gesteld blyft, zo is goedgevonden en verstaan als een permanente ordre voor het vervolg te statueeren omtrend de betaling in Comp^s cassa :

- a. dat dezelve in gevalle van belasting, vergoeding of aan en terug reekening zal moeten gevolg neemen binnen den tyd van twee maanden na het expedieren der ordonnantiën en dat na verloop van deze tyd op geene requesten of verantwoordingen ter ontheffing reflexie geslagen, maar de invordering aan den advocaat fiscaal by parate executie zal worden aanbevolen ;
- b. de respective administrateurs te gelasten om geene goederen, waarvan het bedragen in Comp^s kassa moet worden voldaan, af te geven, dan nadat hun by vertooning der door den groot kassier gequiteerde ordonnantiën zal zyn gebleeken, dat deese betaling is voorafgegaan, op poene van voor de directe betaling aanspreekelyk gehouden te zullen worden ;
- c. omtrend de afzending van goederen op vraagt zich promp-

telyk te reguleeren naar de daar omtrend gestelde order by besluit van den 31^{en} December 1792 en de observantie daarvan nader aan te beveelen, zo aan de opperkooplieden deses casteels, als aan de administrateurs van de westzydsche pakhuizen;

- d. vendumeesteren deser stad ernstig te recommandeeren om het rendement van alle goederen, die in den aanstaande voor de Compagnie zullen worden gevenduceerd, precies ten verval dage, op poene van nadere dispositie, te betalen en hun, om daartoe te beeter in staat gesteld te zyn, voor den aanstaande, by prolóngatie van het by besluit deezer regeering van den 14^{en} Juny laatstleden gestelde termyn van zes maanden, te verleenen den tyd van negen maanden na den dag van de verkooping.

En omtrend de voldoening uit Compagnie's kassa :

- 1° voor vervallen te verklaren de betaling van goederen, die, hetzy over inkoop geleeverd worden of in contant tot suppletie, dan wel in steele van verstrekingen dienen, zo de persoon, ten behoeve van wien de ordonnantie luid, niet zorgd om binnen den tyd van zes weeken het geld uit Comp^s kassa te ontvangen;
- 2° in gelyker voegen voor vervallen te verklaren alle pretensiën op de verleende ordonnantiën ten lasten van de Compagnie, wanneer de houder zonder wettig te kennen gegevene reedenen dezelve drie maanden laat voortloopen, zonder die uit Comp^s kassa te ontvangen.

9 December. »*Publicque voorstelling*» van de *Commissarissen Generaal, Nederburg, Frijkenius, Alting en Siberg.*

Een uitvoerig programma voor die plegtigheid was eenigen tijd te voren bekend gemaakt.

11 December. *Afschaffing van de agio op gelden, in de Oostersche kantoren in Compagnie's kas geteld.*

Commissarissen-Generaal vonden goed, dat »ten einde den

partikulieren handel des te meer te animeeren, voor 't vervolg zal werden afgeschafft de agio van 4 percento, tot nu toe aan de Comp^e te goede gedaan voor gelden, op de Oostersche comptoiren in haare kasse geteld en naar Batavia geremiteerd werdende, als waar van de Compagnie dog geen naamwaardig profyt geniet; daar het nogthans tot een merkelyk impediment schynt te strekken voor den partikulieren handel".

12 December. »*Ordre der voorbiddinge*».

Op de propositie van den heer Gouverneur Generaal is goedgevonden en verstaan de order der voorbiddingen in de respective kerken voor de overheden te amplieeren en dezelve in den aanstaande te laten gevolg neemen in deeser voegen, als:
in Nederland:

de hoog mogende heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden, onze hooge en wettige souverainen;

de heeren Staaten van de respective provintiën;

zyn Hoogheid, den heere Prince van Orange en Nassauw, Erfstadhouder van de republiek, onzen Opper-Gouverneur, capitain en admiraal-generaal;

haare Koninglyke Hoogheid, mevrouw de Princesse van Orange en Nassauw, desselvs gemalinne;

de doorluchtige erfprincen, de erfprincessen en alle die van denzelfden doorluchtigen huise zyn;

de heeren bewindhebbers van de Nederlandsche Oost-Indische maatschappy, onze heeren Meesters;

en in deeze gewesten:

hunne hoog Edelhedens, de heeren Commissarissen Generaal over geheel Nederlandsche India en Cabo De Goede Hoop;

zyn Edelheid, den heer Gouverneur Generaal, nevens de Edele heeren Raaden van Nederlandsch India, onze hoge wettige overigheid;

met recommandatie aan de predikanten van de Hervormde en den predikant der Luthersche gemeente alhier om dit voorschift in den aanstaande zonder eenige de minste afwyking stiptelyk te volgen.

12 December. *Nadere regeling van het hoofdgeld der Chinezen te en in de nabijheid van Batavia.*

Door den heer Gouverneur Generaal te kennen gegeven wordende, dat zyn Edelheid van den capitain en lieutenant der Chineese natie had gevordert eene opgave, in hoeverre gegrond waren de klagten van den pagter van het hoofdgeld, Tan Soey Ko, over de geringheid der inkomsten van die pacht en welke ordre daar omtrend zoude kunnen gemaakt worden; en dat door hen ter voldoening daar aan aan hoogst denzelfen was overgegeven een schriftuur, waarby zy hebben geavanceerd, dat het getal der Chineezen op Batavia en in dies voorsteeden in de jongste 5 à 6 jaren zeer was vermindert, zo door de sterfte, die er gegrasseerd had, en den geringen aanbrengh van nieuwelingen uit China, als door het frequent vertrek naar de ommelanden, waar door thans op de bazaars circa eens zo veel Chineesen verblyf hielden als in vorige jaren; en dat dus, zo wel de doleantiën van den gemelde pagter, Tan Soey Ko, die binnen den tyd van de eerste ses maanden van dit jaar reeds een aanzienlyk montant, blykens de door hen overgegevene maandelyksche reekeningen, was ten agteren geraakt, als die van zyne voorzaten, Oey Koen Goan en Oey Tian Sung, die beide in de ketting zugteden over het niet toerykende van hunne revenuen om de pachtschat op te brengen, in allen opzigten gefundeert waren, na dien de groote vermindering der contribuanten ook notoir een evenredige vermindering in de contributie ten gevolge moest hebben; dat het dus ook zeker was, dat Comp^s belang daarin een efficaeus en spoedig remedie vereischt; dat zy echter, dewyl de middelen, die ten dien einde in voorslag gebragt mogten worden, tevens van dien aart moesten weezen, dat ze den gemeenen man niet tot vermeerdering, maar eerder tot een vermindering van het bezwaar moesten strekken, by de overweeging van dat stuk ook die regul voornamentlyk in het oog hadden gehouden; en dat zy uit hoofde van die omzigtigheid zig bevrymoedigt vonden by deeze regeering in consideratie te brengen:

- 1° dat aan de op de omleggende bazaars wonende Chineesen, wyl ze daar door hunnen handel redelyk wel bestaan konden, zonder hen te drukken zoude kunnen worden geïmponeerd, dat zy voor hunne hoofdbriefjes, waar voor deselve tans maar voor de eerste keer 40 stuivers en vervolgens by de jaarlyksche verwisseling niets betaalden, zouden moeten voldoen de eerste keer 80 stuivers en naderhand by de jaarlyksche verwisseling meede 80 stuivers, welke contributie na mate van de welstand dier lieden niet te hoog genomen was, nadien dezelve nog niet eens 7 stuivers 's maands bedroeg en egter, alzo het getal der Chineezen op gedagte bazaars circa 1200 koppen uitmaakte, omtrend rd^e 2000 'sjaars meer zou opbrengen;
- 2° dat aan de pottebakkers, kalkbranders, thuinlieden en het werkvolk, zo in de zuiker-molens, als araks branderyen, wyl die, schoon niet zoveel als de voorafgemelde, egter een reedelyk voordeel genieten, zoude kunnen worden opgelegd om, in steede dat zy tans maar eens 40 stuivers en vervolgens niets contribueeren, de eerste keer voor hun briefje te moeten betalen 40 en vervolgens jaarlyks by vernieuwing meede 40 stuivers, welke vermeerdering, schoon ze nauwelyks 3¹/₂ stuivers per maand importeerd, nogtans, wyl die lieden op circa 3800 koppen te stellen zyn, omtrend rd^e 3000 zoude monteeren;
- 5° dat van de Chineesen, die over zee hier komen, dewelke tans slegts 12 stuivers 's maands opbrengen, zonder merkelyk bezwaar, wyl ze negotianten zyn of daartoe behooren, zoude kunnen worden geeischt 18 stuivers, waar door de pagt-revenuen circa met rd^e 700 en, als er veel jonken mogten arriveeren, wel met rd^e 1000 zouden worden vermeerderd, nadien in die gevallen ook van alle kanten veel inlandsche vaartuigen aan kwamen;
- 4° dat, schoon in de drie vooraf gegane articulen eene verhooging van het hoofdgeld had kunnen geproponeerd worden, die te zamen een meerder inkomen van rd^e 6000

's jaars of rd^e 800 's maands zoude afwerpen, zy integendeel verplicht waren in de vierde plaats te moeten voorstellen, dat het hoofdgeld der lieden, in de stad woonagtig, het welk tans 38 stuivers 's maands importeerd, wyl dit de presente welvaart der ingezeetenen niet meer geproportioneerd was, diende verminderd te worden op 15 stuivers, hetwelk vermoedelyk geen groot minder rendement zoude veroorzaken, vermits tans een groot gedeelte van de schamele gemeente zich schuyl hield om de gemelde 38 stuivers, die by hen niet overschieten, te bezuinigen en dus, als de prys verlaagd wierd, een grooter getal als tans in staat zou zyn zich van hoofdbriefjes te voorzien, het welk te zekerder zoude gaan, als tevens de boete voor degeene, die zonder hoofdbriefjes zouden gevonden worden, wierd gesteld op rd^e 15 ten behoeve van het Chinesee hospitaal, na aftrek van 's pagters gerechtigheid en het opvat-loon, met qualificatie om dengeenen, die dat niet zou kunnen betalen en voor wien zyne vrienden zich niet zouden interponeren, waaruit tevens zou blyken, dat dit een luiaard en deugniet was, direct te stellen onder den leverancier der Chinesee zeevarenden of een der mandoors van de pakhuizen, ten einde daar zoveel te verdienen, indien hy inmiddens niet door den eene of andere wierd uitgelost, mits daarvan uitgezondert wierden degeene, die hun briefje verloren of ergens vergeeten hadden, als by de aantekening van den pagter bleek, dat zy zich van een hoofdbriefje voorzien hadden, in welke gevallen zy met de betaling alleen van het opvat-loon en het kopen van een ander briefje, wanneer hetzelfde absent geraakt was, zouden dienen te volstaan ;

5° dat degeene, die op Onrust, op de equipagiewerf, op de scheepen ter rheede en in de pakhuizen werken, ook degeene, die by de notarissen en elders als pennisten in dienst waare, item de baardscheerders, wyl die allen vaste inkomsten hadden, geenzints, gelyk tans veel geschied, gelicentieerd behoorden te blyven, maar maandelyks voor een

hoofdbriefje meede 15 stuivers zouden dienen te betalen en anders, wanneer arrogant genoeg mogten weezen zich aan die schikking niet gewillig te onderwerpen, met billykheid, zodanig als art. 4 was gezegd, zouden kunnen gemulcteerde worden

Ten besluite er by voegende, dat dit alles was, wat hun als applicabel was voorgekomen, en dat zy verder de vryheid gebruiken te susponeeren, dat, als hun voorstel met approbatie begunstigd en geintroduceerd wierd, de pagters van het hoofdgeld buiten bedugting van schade zouden kunnen worden gesteld, wanneer het deeze regeering ook behaagde de pagt-conditiën daarna te laten inrigten en tevens van dese verandering de gemeente kennis te geeven; en daar over gedelibereerd, mitsgaders tevens gelet weezende op het geen dies wegens voorkomt by een door den heer Raad ordinair en ontfanger generaal, Mr Isaac Titsingh, ter sessie van den 24^{en} September jongstleeden gediend adres, in substantie behelzende, dat het diep verval der colonië niet alleen op alle neeringen en handteeringen den schadelyksten invloed had, maar dat ook daar door veroorzaakt wierd, dat Chineezen en inlanders om de ommogelykheid langer een bestaan te vinden zich naar elders ter woon begaven; dat dit Batavia ontvolkte en voor den onderneemer der pagt van het hoofdgeld allernadeligst was; dat men om daar van overtuigd te zyn slegts het oog behoefde te slaan op het landgoed Weltevrede, hetwelk in een aanzienlyk dorp was verkeerd, alwaar een menigte Chineesen toevloeden en zich stabileerden, na welgevallen erneerden en jousseerden van het voorregt, by het 6de art. der conditiën op de pagt van het hoofdgeld bepaald, met namentlyk voor de eerste maal een hoofdbriefje te moeten koopen voor een halve ducaton en in het vervolg van die belasting bevryd te zyn; dat het in zelve voegen was geleege met alle de landeryen; en dat, wyl daar teegen geene voorzieningen waren beraamd, de pachter buiten zyn schuld een gedeelte der voordeelen ontslipte, die hy by het aanslaan der pacht billyk mogt bereekenen; voorts dat daarin na zyu

Edelens bedunkens op geen efficacieuser wyze was te voorzien, dan door by de aanstaande verpachting de bepaling van het hoofdgeld merkelyk te reduceeren en dezelve algemeen te maken, met uitzondering echter van oude en gebrekkige lieden, en dat zyn Edele niet twyfelde, of het provenue daarvan zoude in vergelyking van het tegenwoordige rendement daar door merkelyk accresseeren; zo is, de meerderheid der heeren leeden van gevoelen zynde, dat eene vermindering van het tans op 38 stuivers bepaalde hoofdgeld der Chineezen tot 15 stuivers aller noodzakelykst was; dat hetzelfde van elken Chinees, alleen uitgezondert de officieren en de landbouwers, moest worden geheeven, hetzy dezelve in of buiten de stad woonagtig waren, en dat dus op de voorsz. voorstellen van den capitain en lieutenants der Chineezen geene reflectie geslagen konde worden, te meer het eene hardigheid zoude insluiten, dat diegeen, welke zich in de stad en de beneeden landen en dus in een ongezond district moesten erneeren, meerder bezwaard zouden worden dan diegeen, welke zich in de bovenlanden, in een gezonde luchtstreek, op de bazaars en elders ter woon begaven, mitsdien goedgevonden en verstaan voor het hoofdgeld der Chineezen in het vervolg over het generaal van alle de, zo in de stad, als in de voorsteeden, mitsgaders op de passers en zuiker-molens, gelegen in de omme- en bovenlanden, woonagtig zynde Chineezen, niemand uitgezondert dan alleen de capitain en lieutenants met de secretarissen, beneevens de Chineesche boedelmeesteren en dezulke, welke begreepen zyn onder het 3de en 4de articul van de pacht-conditien, beneevens alle de landbouwers op de respectieve landeryen, te laten heffen van ieder man 15 stuivers 'smaands, met standhouding van de by de pacht-conditien bepaalde poenaliteit voor dezulke, welke bevonden worden van geen hoofdbriefje voorzien te zyn; en voorts van deese vermindering in het billet van de aanstaande verpachting kennis te geeven en daarna de voorsz. pacht-conditien zodanig te altereeren, als uit hoofde van de voormelde veranderingen noodzakelyk zal zyn.

12 December, *Wijziging van de eed-formulieren.*

Is goedgevonden en verstaan de formulieren van de eeden, zo van trouwe, als anderszints, te amplieeren met byvoeging van de hoog Edele heeren, Commissarissen Generaal over geheel Nederlandsch Indiën en Cabo De Goede Hoop en voorts een zodanig geamplieerden eed circulair naar de buiten comptoiren te zenden, met last aan de ministers en bediendens om zich het een en ander voor het vervolg tot een voorbeeld te laten strekken.

16 December. *Verpachting van de »gemeene» middelen van het Koninkrijk Jakatra voor het jaar 1794.*

Speciaal zonder eenige conniventie zal worden agtervolgt het bepaalde by het 5de, 6de, 7de en 8ste artikul van de generale conditiën van alle de pachten, te vinden in de voor 1779 en 1780 gedrukte pacht-conditiën, luidende woordelyk aldus:

Art. 3. Alle de pachters, alleen uitgezondert die van de gerechtigheid op het kerven of den aanbrenge van gekurven Chinasche tabak, van dewelke onder de conditiën van die pacht zal gesproken worden, zullen, eeven als omtrend den pachter der inkomende en uitgaande rechten van ouds in gebruik is geweest, maar alleen één, insteede van twee maanden, voor uit behoeven te betaalen en voorts de pachtpenningen van ieder maand praecis op den eersten dag derzelven, als die van January voor den aanvang van de pacht op de hand, die van February op primo February, die van Maart op primo Maart en zo verders, zonder daar omtrend een enkele maand in gebreeken te blyven, sub poene van uit de pacht gesteld en gepunieert te worden, zodanig als hunne hoog Edelheeden zullen vermeenen te behooren, speciaal na de teneur van het gearresteerde by art. 7 en 8.

Art. 5. De pachters zullen gehouden weezen, aanstonds en alvorens zy buiten het kasteel zullen mogen gaan, tot volkomen genoeg van welmelde hunne hoog Edelheeden te stellen

twee suffisante borgen, welke zich, neevens de pachter van ieder pacht, afzonderlyk by een notarieele acte, die zy voor de aanvaarding der pachten respective aan zyn Edelheid den heere Gouverneur Generaal moeten overgeeven, elk in solidum en onder renunciatie der beneficien ordinis, divisionis et excussionis, verbinden moeten, zo wel tot de prompte voldoening der pachtpenningen op de gezette tyden, als om nimmer eenige surcheance daar van, veel min nog om eenige remissen verzoek te doen, op wat fundament het ook zoude mogen weezen, nademaal hunne hoog Edelheeden dezelve aan niemand der pachters zullen accordeeren, ongerekend den billyken afslag, die aan den pachter van de koornmoolen, wanneer de by de conditien van die pacht onderstelde gevallen mogten exteeren, niet zal worden geweigert.

Art. 7. By aldien een pachter in gebreeken blyft, in voegen voormeld, behoorlyke borgen te stellen of de pacht-pennigen op de geconditioneerde termynen op te brengen, het zy voor den aanvang of in het begin van de pacht, dan wel daar na, zal die pacht werden opgehangen en andermaal aan de meest-biedende verpacht worden ten lasten van de voorsz: eerste pachter, voor zo verre dezelve minder zal komen te gelden, zonder dat hy echter, indien de gemelde pacht hoger komt te loopen, daar van iets zal vermogen te eisschen of te praetendeeren.

Art. 8. En zal teegens zodanige pachters, mitsgaders ook teegens dezelve borgen, voort-geprocedeert worden met parate executie, zo op hunne goederen, als perzoonen, zonder eenige verdere sommatie of rechts-pleeging dien-aangaande te houden, niet teegenstaande eenige appellatie of provocatie en onvermindert dezelve.

Weshalven een ieder, die tot het aanslaan van een der pachten geneegen zal weezen, dus daar op verdacht zal moeten zyn en zorge moeten draagen, dat de betaling der pacht-penningen, conform de daar by gestelde termynen, promptelyk geschied, met alteratie eenlyk van het 3 artikul, namentlyk: dat de betaling uitterlyk zal moeten geschieden voor den 10^{de}

dag van de maand, wyl hy het teegendeel de bepaalde mid-
delen van contraincte, zonder het verleenen van remissie, te
werk gesteld zullen worden.

Voorts met de volgende alteratiën en ampliatiën van de
voorsz. pacht-conditiën:

Eerstelyk, dat de uitvoer van ryst en pady verboden blyft,
ten zy op speciaal bekomen permissie van de hoge regeering,
met uitzondering echter van de gepermitteerde lasten der
scheeps-overleeden, mits voorzien zynde van een permissie-
briefje van den heer Gouverneur Generaal.

Ten tweeden, dat voor de suiker, die door de vreemde natien
alhier ingekogt en voor hunne reekening uitgevoerd zal worden,
behalven de by de voorz. pacht-conditiën bepaalde thol van
24 stuivers voor de pikol kandy en 12 stuivers voor de pikol
poeder-suiker, noch zal moeten betaald worden 12 stuivers
voor ieder pikol, het zy poeder- of kandy-suiker, en dus 24
stuivers voor de pikol poeder- en 36 stuivers voor de pikol
kandy-suiker.

Ten derden, dat de gerechtigheid van de boom van de alhier
aankomende kleine Eimuische jonken voor het vervolg bepaald
is op de helft van de by het 13de artikul van de pacht-conditiën
voor de groote jonken bepaalde somma en dus op rd^s 1100
voor inkomende en uitgaande rechten, in steede van by dat
artikul voor de kleine Eimuische jonken bepaalde rd^s 1080;
dat de thols-gerechtigheid van de hier ten handel komende
Tjipauw en Nimphose, als meede die der Cantonsche jonken
voor het vervolg bepaald is op rd^s 2200 van de groote en
rd^s 1100 van de kleine jonken; en dat de hier verschynende
Tunghaische- en Tungliemsche jonken een gelyke gerechtig-
heid aan den boom zullen moeten betalen, als voor de kleine
Eimuische jonken is bepaald, tot een bedragen van rd^s 550
voor inkomende en rd^s 550 voor uitgaande rechten.

Ten vierden, dat de vaart om de groote Oost blyft vry en
open gesteld, zo meede de vaart en handel naar- en van Timor,
op zodanige conditiën, als by billet van den 10^{en} January 1792
zyn voorgeschreeven; — mitsgaders de vrye vaart en handel

op Sumatra's-Westkust en van daar volgens de publicatie van den ^{3 Augustus}_{7 September} van gedagte jaar 1792 en de daar by aangehaalde voorwaarden, met standhouding van de bepaalde gerechtigheid op den invoer van goederen alhier.

Ten vyfden, dat de handel en invoer van de West van Indiën van alle soorten der aldaar vallende lywaaten (uitgezondert alleen de Tutucorynsche, voor zo verre de Compagnie dezelve aan zich gereserveert heeft), item den invoer van alle, aldaar vallende zyde stoffen en derzelve vervoer naar de Oostersche gouvernementen en andere plaatzen van de Compagnie, en dus ook van alle zodanige soorten, als bevoorens alleen voor de Compagnie zyn gereserveerd gehouden, aan alle en een iegelyk word vrygelaaten, met intrekking van het plaacaat van den 13 Mey 1774, onder betaling van 6 procent van de uitkoops-waarde, na een billyke taxatie door den pachter by aanbreng en invoer door scheepen van de Compagnie of van Comp^s onderhorigen; en dat in zelve voegen by aanbreng met scheepen van vreemde natiën van lywaaten en zyde-stoffen, welke in eigendom toebehooren aan onderhorigen van de Compagnie of die voor reekening en risico van dezelve worden overgezonden (het welke den pachter echter ten genoegen en des noods onder praesentatie van eede door de eigenaars van zodanige, door vreemde scheepen aangebragte lywaaten en zyde-stoffen zal moeten worden aangetoond) niet meerder dan 6 procent zal behoeven voldaan te worden; doch dat van alle andere, door scheepen van vreemde natiën aangebracht en ingevoerd wordende lywaaten en zyde-stoffen zal moeten worden betaald 8 procento; voorts met speciale renovatie van het 5de en 6de artikul van de pacht van de boom, namentlyk dat aan een ieder gepermitteerd blyft de balen, kisten en kasten met lywaaten en zyde-stoffen, onder het zegul van den pachter, direct na hunne huizen en pakhuisen aftehalen en te brengen, ten einde aldaar de opening en taxatie geschiede.

Ten zesden, dat tot ampliatie van de conditiën, waar op de pacht der lywaaten voor 1793 is opgeveild, navolgens het gearresteerde op den 28 February deeses jaars, verstaan moet

worden, dat de pacht der van de West van Indiën aangebragt wordende koussen, alcativen en het katoen meede door den pachter der lywaaten zal worden geheeven, zonder dat de pachter van de boom of der in- en uitgaande rechten op die gerechtigheid eenige aanspraak zal mogen maaken.

Ten zevenden, dat den uitvoer van goud en zilver van deeze hoofdplaats, het zy gemunt of ongemunt, meede tot nadere ordre verboden blyft, met uitzondering alleen van de contante muntspectien, die de Ambonsche, Bandasche, Ternaatsche en Macassersche burgers en ingezeetenen hier aanbrengen om dezelve naar Java, tot den inkoop van ryst, te vervoeren.

Ten achtsten, dat de uitvoer van Japansche pitjes van hier ter weeder invoer op Java verboden blyft.

Ten neeggenden, dat het by het 5 artikul van de pacht-conditien voor de waag vastgesteld één procento voor de koopmanschappen, die van buiten inkoomen, niet zal worden betaald van de suiker, die aan de Compagnie word geleverd.

Ten tienden, dat den uitvoer van de zo genaamde tay minjak of uitgeperste catjang-koeken in matige quantiteiten blyft toegestaan.

Ten elfden, dat de pachter van de Chineesche top-tafels (buiten het geene in het eerste articul der conditiën van die pacht bevolen is en op verbeurte van de daar by gestipuleerde boete) zal moeten zorgen en waken, dat op geene andere plaatzen dan de publicque top-baanen word getopt, en dus meede niet op de bazaars, gelyk ook zulks by avond nergens anders zal mogen geschieden, dan daar het gepermitteerd is by dach, namentlyk in de bepaalde top-banen, ten getallen van agt binnen en zestien buiten de stad, die hy gehouden zal zyn ieder met een kenbaar nommer te doen nombreeren, te weeten die binnen de stad van N° 1 tot 8 en buiten dezelve van N° 1 tot 16 inclusive, en van welke gepermitteerde top-banen de deuren en vengsters niet zullen mogen gesloten gehouden worden, zo min ten deele als in het geheel, zo lang binnen dezelve word getopt, en dat die pachter meede noch gehouden zal zyn aan den heer president van Scheepenen deezer stad

listinct op te geeven de plaatsen, alwaar de voorsz. 24 gepermitteerde top-baanen, zo binnen als buiten de stad, zyn opgericht, waar na het hem niet vry zal staan dezelve zonder speciale voorkennis van welgemelde heer president te verplaatsen.

Ten twaalfden, dat de by billet van den 24^e December 1792 gemaakte ampliatie in het derde artikul van de conditiën voor de pachter van de top-baanen als noch blyft stand houden, namentlyk: dat de eigenaars van de passers in de ommeanden, alwaar het toppen gepermitteerd is, aan den pachter een derde van het waare bedraagen van de door hen geheeven wordende gerechtigheid zullen moeten betaalen en dat niemand op gedagte passers die spellen zal mogen houden, zonder van een bewys van den pachter ten dien einde voorzien te zyn.

Ten dertienden, dat aan den presenten leverancier der Chineesche zeevaarende aan de Compagnie, Tan Koenko, toegestaan blyft om, zonder betaling van gerechtigheid of het ondergaan van eenige belasting, ten behoeven van gemelde zeevaarende drie varkens per dach te mogen slachten.

Ten veertienden, dat de slachter van het guarnisoen alhier sestien beesten 's maands, zonder bepaling van tyd, pacht-vry zal mogen slachten, met vryheid om het vleesch, dat daar van, na de leverantie aan het guarnisoen, zal overschieten, tegens markts-prys te mogen verkoopen, met exemptie van alle halongelden, buiten het bepaalde keur-geld van zes stuivers voor ieder beest.

Ten vyftienden, dat de pachter van de groente-kramen en winkels, de vischmarkt, de rystmarkt, de Chineesche toptafels, het hoofdgeld der Chineezen, den handel aan de scheepen, het slachten van vee, de haanevegterien, het merken der waxkaarsen en de herbergen gehouden en verplicht zullen zyn hunne pachtpenningen voor de helft met contante speciën te voldoen.

Ten zestienden, dat van de vogelnesjes, die hier in de bovenlanden vallen en na elders worden uitgevoerd, zal worden betaald ses procento ten behoeven van den pachter der in- en uitgaande rechten of de boom en vyf-en-twintig ryksdaalders voor ieder pikol aan de Compagnie, welke laatstgemelde vyf-

en-twintig ryksdaalders door den sabandhaar en licentmeester zullen worden gecollecteert.

Ten zeeventienden, dat de tot het gebruik van de pachters van den handel aan de scheepen en de waag geëxtruceerde opstallen aan de boom, die door de pachters in 1790, na verkreegen consent, voor hunne reekening in goede staat zyn gesteld, door de pachters van die gerechtigheeden, met een afslag telkens van 10 procento op het kostende en zo vervolgens, op dien voet door den eenen van den anderen zullen worden overgeoomen en in een behoorlyke staat gehouden worden.

Ten achtienden, dat van de ingevoerd wordende Javasche gekorven tabak door den pachter van de boom en den pachter van de gekorven Chinasche tabak de helft van de door ieder genoten wordende thol zal worden geheeven, zynde één en één halve ryksdaalder per pikol door den eersten en vyf procento van ieder parthy door den laatstgenoemden pachter.

Ten neegentienden, dat den uitvoer van oly, zo van klappus, cadjang, kamirie, raap en olyven, als van alle anderen soorten, die tot het branden van licht kunnen worden gebruikt, buiten speciale permissie van de hoge regeering, aan een ieder blyft geinterdiceert, behalven aan den capitain der Chineezen te Bentam, aan wien geduurende het gelegd verbod gepermitteert blyft de uitvoer tot gerief der gemeente aldaar maandelijksch van een-duizend kannen.

Ten twintigsten, dat de houders der herbergen buiten de stad voor het vervolg zullen kunnen volstaan met de betalinge van drie ryksdaalders maandelijks, in steede van de by de pacht-conditiën op art. 3 gestelde 6 ryksdaalders.

Ten een-en-twintigsten, dat omtrend de pacht van het hoofdgeld der Chineezen de volgende alteratiën en ampliatiën gearresteerd zyn, te weten:

dat in steede van de by het 5 artikul der pacht-conditiën van het meermelde hoofdgeld bepaalde heffing van 38 stuivers voor ieder mansperzoon, voortaan niet meerder zal moogen geheft worden dan 15 stuivers 'smaands;

dat het 2de, 3de en 4de artikul der conditiën blyft stand houden:

dat het 5de en 6de artikul geheel als vervallen moet worden aangemerkt, in dier voegen, dat de afgave voor niet van 15 hoofdbriefjes aan den capitain der Chineezen, 10 aan ieder lieutenant dier natie en 5 aan ieder Chineesche boedelmeester voortaan niet zal mogen geschieden en dat Chineezen, die woonachtig zyn buiten de stad, de voorstad en stads-cingels, de respectie passers en suikermolens daar onder begreepen, met uitzondering alleen van de landbouwers op de respectie landeryen, voortaan, eeven als alle anderen, zullen moeten betalen 15 stuivers 'smaands, met intrekking van de passe- of permissie-briefjes, vermeld by het placaat van den ^{27 January} 1789, waar voor een ieder verplicht is geweest ^{24 February} te betalen rd^e 1:12 aan den gecommitteerde tot en over de zaaken van den inlander;

dat dus ook het 7 artikul in zo verre tot stand blyft, dat alle de zodanige buiten de stad, op de passers en suikermolens woonachtig zynde Chineezen eens of tweemaal 'sjaars hunne hoofd-briefjes voor zich zelfs en op hunne eigen naamen moeten verwisselen, met het vertoonen der oude briefjes, mits in acht genoomen word, dat daar by door hen het bepaalde fournissement van rd^e 3:36, ingevalle de verwisseling eens 'sjaars plaats vind, betaald word en, tweemaal geschiedende, dan onder betaling van rd^e 1:42, terwyl in dat geval op de hoofd-briefjes bekend gesteld zal moeten worden, of die voor 12 of voor 6 maanden afgegeeven zyn;

dat wyders de overige inhoud van het voormelde 7de artikul in stand blyft;

dat de by het 8ste artikul vermelde vreemde Chineesche handelaars of die met de jonken dier natie jaarlyks alhier verschynen, voortaan, gelyk met alle andere Chineezen, zullen moeten betaalen 15 stuivers 'smaands voor ieder man, in steede van de voor heen bepaalde 12 stuivers;

dat daar door dan ook het 9de artikul in zo verre vervalt, doch de overige artikulen in haar volle kragt blyven, even of die woordelyk alhier waaren ingelyfd.

En eindelyk, dat de pachter niet verplicht zal zyn hoofd-

briefjes zonder betaling af te geeven, aan niemand, wie hy ook sy, blyvende echter van de verplichting om zich van een hoofd-briefje te voorzien uitgesloten de capitain der Chineesche natie en de lieutenants, beneevens de secretarissen en de Chineesche leeden van boedelmeeesteren.

Wyders zullen die geenen, die participeeren in de pachten van de boom, de lywaaten, het slagten van vee, de vischmarkt, de inkomende ryst en den handel aan de scheepen, geene pachters of meedestanders mogen weezen van eenige andere pachten.

Zie ook 20 December 1793.

17 December. *Bepaling, dat de regenten van Adiarsa en Krawang aan den commandant van de veldschans te Tandjoeng-poera jaarlijks zouden uitbetalen een som van 600 rijksdaalders.*

De regenten hadden zelve aangeboden dat geld op te brengen, ten einde verlost te worden van de dagelijksche levering van 80 koeli's (zoogenaamde »bilangers») aan genoemden commandant, zoo het heette, ten dienste van het fort, de rantsoen-praauwen en eene overvaart over de Tji-taroem.

De bewuste koeli's maakten een middel van bestaan voor meerbedoelden commandant uit, die hen o. a. gebruikte om brandhout te kappen en ter verkoop naar Batavia te vervoeren.

20 December. *Wijziging van de pacht-voorwaarden, vastgesteld op 16 December 1793.*

In Raade van Indiën beslooten zynde om aan den geenen, welke zal aanneemen voor de zeevarende manschappen, bescheiden op de scheepen, welke ter deezer rheedee leggen, te leveren het benodigde versche rund-vleesch, vryheid te geeven, even als aan den slachter van het guarnisoen alhier vergund is, om weekelyks agt beesten pachtvry te mogen slachten en het vleesch, dat daar van, na de leverantie aan de scheepen, zal overschieten, teegens marktsprys te mogen verkopen, met

exemptie van alle hal-ongelden, buiten het bepaalde keurgeld van zes stuivers voor ieder beest; zo word daar van, by wege van ampliatie van de op den 16de deezer gearresteerde conditiën voor de aanstaande verpachting der Jaccatrasche domainen, aan een ieder kennis gegeven, ten einde die geen, welke de pacht van het slachten van vee zal aanslaan, zich daarna kan reguleeren.

20 December. *Voorschrift voor Boedelmeesteren bij overname door executeuren, volgens taxatie, van goederen uit boedels, waarbij minderjarigen geïnteresseerd waren.*

Is gelezen een adres van Boedelmeesteren der Chineesche en andere onchristen sterfhuisen in dato 18 dezer, waar by zy — onder vertooning, dat in zo verre volgens besluit dezer regeering van den jaare 1785 aan executeuren testamentair van die der onchristen natie gehouden en gelast was om, in gevalle de testateur minderjarige erfgenaamen nalaat, als dan by dit collegie binnen zekeren tyd specificque staat en inventaris te dienen van alle des overledens nagelaten goederen, ten einde daar by het aandeel der onmondige te ontwaren en voor dies verzorging te kunnen waaken, te meermalen voorgekomen was, dat onder het geene, wat de overleedene met 'er dood ontruimd had en waarvan de venduceering dan wel overneem by taxatie steeds aan de keuze van den executeur wierd gelaten, de hypotheecquen, dog vooral de losse goederen en slaven meesttyds voor een zeer lagen prys wierden getaxeerd en de executeur by het dienen van boedel-inventaris onder presentatie van eede verantwoord was, in dien hy het daarby afgeslooten batig saldo onder de meerderjarige verdeelde dan wel dat van de minderjarige ter kamer telde, waarvan dezelve dan naar zig nam of neemen kon, hetgeene by gemelde inventaris was opgebracht, de erfgenamen al egter by een zodanige taxatie, waar by de executeur gemeenlyk alleen zyn reekening vond of vinden kon, niet weinig schade konden komen te lyden, zonder dat zy, Boedelmeesteren, daar in by prive

authorisatie konden voorzien, — ampt- en plichtshalven hebben verzogt, dat deeze rogeering hen vryheid geliefde te verleen om daar omtrend zodanig te handelen, als zy zouden vermeenen ten meesten voordeelen der onmondige te behoren; zo is, ofschoon Boedelmeesteren van zelve gequalificeerd zyn omtrend diergelyke zaaken het meeste voordeel der onmondigen te behartigen en dus het opgemelde versoeck zeer wel had kunnen worden gemenageerd, egter ter voldoening daar aan goedgevonden en verstaan dat collegie te qualificeeren omtrend den overneem door executeurs by taxatie van goederen uit boedels, waarby minderjarige geïnteresseerd zyn, zodanig te handelen, als hetzelve zal vermeenen ten meesten voordeelen der onmondigen te behooren.

²⁰/₂₇ December. *Intrekking der op 7 Junij 1792 gelaste afschaffing van rantsoenen voor schepelingen ter reede Batavia en bij het eiland Onrust.*

Is goedgevonden en verstaan :

- 1° in te trekken de beraamde schikking nopens het toegelegde equivalent in gelde aan de Europeesche zeevarenden, bescheiden op de alhier ter rheedee en ten eilande Onrust leggende scheepen, en de verstrekking voor den aanstaande 's maandelyks te bepaalen in volgender voegen, als :

Tot rantsoenen :

	aan een opper-officier,
50	ƒ ryst,
10	» catjang,
10 ¹ / ₂	» versch vleesch,
22 ¹ / ₂	» groentens,
1	» coffy.
² / ₅	kan olyven oly,
¹ / ₂	» azyn, Hollands,
3	ƒ zuiker,
5	» droge vis,
¹ / ₂	» zout,

- 6 kannen Caabse wyn,
 3 ₤ booter ;
 aan een onder-officier :
 50 ₤ ryst,
 10 » catjang,
 10 $\frac{1}{2}$ » versch vleesch,
 18 $\frac{3}{4}$ » groentens,
 1 » coffy,
 3 kannen arak,
 $\frac{2}{5}$ kan olyven oly,
 $\frac{1}{2}$ » azyn, Hollands,
 3 ₤ zuiker,
 4 » droge vis,
 1 $\frac{1}{2}$ » zout,
 1 $\frac{3}{10}$ kannen Caabsche wyn,
 1 ₤ booter,
 1 $\frac{1}{2}$ rd^e kostgeld ;
 aan een gemeene :
 50 ₤ ryst.
 10 » catjang,
 7 » versch vleesch,
 15 » groentens.
 1 » coffy,
 3 kannen arak,
 $\frac{2}{5}$ kan olyven oly,
 $\frac{1}{2}$ » azyn, Hollands,
 3 ₤ zuiker,
 4 » droge vis,
 1 $\frac{1}{2}$ » zout,
 1 $\frac{3}{10}$ kannen Caabsche wyn,
 1 ₤ booter en
 1 rd^e kostgeld ;
 2° de leverantie van versch vleesch en groentens aan de
 schepen alhier ter rheede aan de minst aanneemer te
 besteeden en de gemencnte hier van by affixie van billetten
 kennis te geeven ;

- 3° aan den commandeur en opper-equipagiemeeſter te mandeeren zorge te dragen :
- a. dat aan den aanneemer der leverantie van verſch vleesch en groentens des Dingsdag en Zaturdag namiddag, uiterlyk voor 4 uren, op de equipagiewerf gegeven word een door hem ondergetekende, ſpecificque notitie van de benodigde quantiteiten ; en welke notitiën by het einde der maand door den aanneemer weeder ver-toond zullen moeten worden, met aanbieding van zyn reekening, die door den gedagten commandeur zal moeten worden onderteekend voor de accoord bevinding, ten einde daar na, voor gezien onderteekend door de heeren commiſſariffen-opzigtters over de equipagiewerf, ter ontfangſt van betaling, zonder korting van het $\frac{1}{2}$ procento voor Comp^s groot kassier, aan den heer Directeur Gene-raal zal moeten worden gepreſenteerd ;
 - b. dat de bootſmansmaat van de rheedee op Woensdag en Zondag, in de vroege morgen, het contingent voor ieder ſchip afhaald van de plaats, waar zulks door de leverantie gebragt zal zyn, en dat hy het vleesch en groentens vervolgens direct op de ſcheepen rond brengt ;
 - c. dat het vleesch en de groentens voor de afleevering aan gedagten bootſmansmaat door een daartoe te be-noemen officier worden g'examineerd en goed of afge-keurd na bevinding ;
- 4° inſgelyks aan gedagten commandeur en opper-equipagie-meester op te dragen te zorgen, dat tot den ontfangſt der vooraf gemelde randſoenen ſteeds een officier present is en dat ook de nodige prauwen Comp^s weegen direct na den ontfangſt gereed zyn om de randſoenen, hetzy voor een of meer der ſcheepen te gelyk, na mate van de quan-titeit, direct naar boord der ſcheepen te transporteeren ;
- 5° den baas ten eilande Onruſt te gelasten om aan de equipage van de aldaar leggende ſcheepen op Woensdag en Zondag eene gelyke verſtrekking van verſch vleesch en groentens

te laten doen tegens de pryzen, die daarvoor alhier zullen worden gecontracteerd;

- 6° degeen, welke de leverantie van versch vleesch zal aanneemen, vryheid te vergunnen om alle weeken agt beesten pagt vry te mogen slagten en om 't vleesch, dat daarvan na de leverantie zal overschieten, tegens marktprys te verkopen met exemptie van alle hall-ongelden, buiten het bepaalde keurgeld van 6 stuivers voor ieder beest, in dier voegen, als zulks vergunt is aan den slagter van het garnizoen alhier;
- 7° als een gevolg van het voorenstaande voor vervallen te houden de by voornoemd besluit van den 7 Juny 1792 bepaalde, maandelyksche verstreking aan ieder biermaat van $\frac{1}{2}$ picol coffy-boonen tegens inkoops-prys, zo meede het voorsien der scheepen met:

$\frac{1}{4}$ last ryst,

$\frac{1}{8}$ vat vleesch en

$\frac{1}{8}$ » spek, het geen bevorens geschikt was voor de equipage, ingevallen de biermaats in de kwaade mousson belet wierden naar boord te varen.

$\frac{20}{22}$ December. *Stempeling van brieven van credit.*

De nuttigheid daarvan in overweeging genomen zynde, is goedgevonden en verstaan alle de tans onder de gemeente roulleerende credit-brieven te laten stempelen met het merk der Nederlandsche Oost-Indische Comp^e en 't jaar getal van 1794, ten einde daar door te ontwaaren de juiste somma, welke roulleerd; voorts tot die stempeling en aantekening van de nummers en waarde der brieven van credit, welke vertoond zullen worden, te verzoeken en nomineeren de heeren Raaden ordinair en extra ordinair, Mr Isaac Titsingh en Arnoldus Constantyn Mom, en aan hun Edele toe te voegen den opperkoopman en groot cassier, Matthys Senn van Basel; mitsgaders de gemeente van dese dispositie by billetten kennisse te geeven en te gelasten binnen den tyd van 3 maanden, gerekend van

den 8ten der aanstaande maand January tot ultimo Maart daar aan volgende, de brieven van credit, welke een ieder onder zig heeft, te vertoonen aan gedagte heeren, Titsingh en Mom, als daartoe weekelyks twee maalen, als des Woensdag en Zaterdag, 's voormiddags van 8 tot 11 uren, zullen vacceeren; onder waarschouwing, dat na ultimo Maart 1794 alle brieven van credit, die niet van het opgemelde stempel zullen voorzien zyn, voor ongangbaar verklaard zullen worden. En wyders den heer Java's Gouverneur, van Overstraaten, van deese dispositie te informeeren en zyn Edele te qualificeeren om de brieven van credit, welke onder de ingezeeteren van Java roulleeren, meede in dier voegen te laten stampelen en van de nummers en waarde accurate aanteekening te laten houden en de notitie daarvan herwaarts te zenden, mitsgaders ten dien einde aan zyn Edele een gelyke stempel, als hier zal gebruykt worden, toe te zenden; voorts den commandeur van Bantam en den resident van Cheribon aan te schryven om de brieven van credit, die aldaar mogten roulleeren, voor een tyd op te eisschen en ter stampeling herwaarts te zenden, om vervolgens, by terug ontfangst, weeder aan de eygenaars te worden ter hand gesteld; en eindelyk den koopman en negocie boekhouder, Jan Hartman, te gelasten de brieven van credit, die zeedert de maand July tot November dezes jaars of den dag der vernietiging van de kleine brieven van credit by de groote geldkamer en groote geld cassa te voorschyn komen, ten laste van het comptoir generaal te laten verevenen.

$\frac{18}{27}$ December. *Verbod tegen het afstaan van Compagnie's zeevarenden aan particulieren.*

Commissarissen-Generaal vonden goed, dat, ter voorkoming van misbruyk om buiten voorkennis, veel min consent van de hoge regeering, van 's Compⁿ zeevarende personen ten dienste van partikuliere vaart alhier af te staa, zal worden geinterdiceerd en verboden het overgaan van zeevarenden uit 's Compⁿ dienst in die van partikulieren zonder daar toe be-

komen verlof van de hoge regeering en zonder vooraf onder afgeschreeve gagie te zyn gesteldt".

²²/₂₉ December. *Verbod tegen het koopen of als pand aannemen van montering-stukken van militairen.*

Nademaal de hoge Regeering deezer landen is te vooren gekomen, dat de houders der topbaanen, zo in deeze stad en de voorsteeden, als op de respective bazaars, zich niet ontzien van de in Compagnie's dienst zynde Europeesche en inlandsche militairen in pand of te koop aanteneemen de monteering-stukken, dienende tot kleeding of wapening van zodanige militairen; zo is het, dat op den 23sten deezer in Raade van Indië besloten is, niet alleen de houders van topbaanen, maar ook alle in- en opgezetenen deezer stad, de voorsteeden en op de respective bazaars te verbieden, zo als een iegelyk verboden word by deezen, het in pand neemen of inkopen van de militairen van eenige monteering-stukken, hoe ook genaamd, sub poene, dat die geene, welke bevonden word zulks gedaan te hebben, voor de eerste reize verbeuren zal een boete van vyftig rd^s voor ieder monteering-stuk, het zy klein of groot, en voor de tweede reize zodanige ernstiger correctie, als nodig bevonden zal worden.

En op dat niemand hier van ignorantie zoude kunnen praetendeeren, zal deeze gepubliceert en zo wel in de Nee-derduitsche, als de Maleidsche, Javaansche en Chineesche taalen geaffigeerd worden ter plaats, daar men gewoon is publicatiën en affixiën te doen.

24 December. *Vrijstelling van den baas der kaarten-makers van de belasting, bekend onder den naam van ambtgeld.*

Zijn inkomen bleek niet meer dan hoogstens 100 rijksdaalders 's maands te bedragen, t. w. 50 rijksd. 's maands als middel van bestaan en ± 42 rijksd. 's maands, welke acht koeli's aan hem opbrachten.

27 December. *Vervanging van inlandsche door Hollandsche azijn bij verstrekkingen aan zeevarenden en militairen.*

Zulks geschiedde uit hoofde van de bevondene nadeeligheid van de inlandsche azijn.

27 December. *Vermindering van het ambtgeld, op te brengen door den commandant van de veldschans Tandjoeng-poera, van 200 tot 100 rijksdaalders 's jaars.*

In zijn rekest ter zake voerde die luitenant o. a. aan, „dat zyne bepaalde inkomsten jaarlyks rd^r 600 bedroegen, die hy van weegen den bazaar aldaar genoot, en dat de onbepaalde van geen of zeer weinig belang waren; dat egter en principaal tans, terwyl het getal van de op die veldschans leggende troupes, zo aan Europeesche, nationaale en Wurtembergers, als inlandsche, zeer talryk was, de dagelyks voorvallende uitgaven ten dienste van de post, die hy niet konde vermyden, hem tot een groot bezwaar strekten; dat hy reeds verplicht was geweest tot 't transporteeren der randsoenen voor gemelde troupes twee prauwen uit zyn prive aan te koopen, voor dewelken hy circa rd^r 200 had moeten betalen; dat hy om de zieken, zo die der nationalen, als Wurtembergers, naar het hospitaal te transporteeren in dit jaar rd^r 75 aan prauwloon had moeten betalen; dat hy buiten dien nog rd^r 11 's maands minder aan inkomsten had als een officier, in 't guarnisoen dienst doende.”

Zie ook 18 Julij 1797.

31 December. *Vaststelling van het merk der Oost-Indische Compagnie.*

Zulks geschiedde bij eene resolutie van de Staten Generaal, welke in het archief te Batavia niet is aangetroffen.

1794.

7 Januarij. *Vrijstelling van het opbrengen van ambt-geld voor den kommandant van de post, de Qual, en voor den eersten klerk en overdrager bij het collegie van Boedelmeesteren.*

Voor den eerstgenoemde geschiedde zulks, omdat „alle voor-deelen, die de post, de Qual, bevorens had gegeven, afgeschafft waren” en de commandant aldaar dientengevolge geen ander inkomen dan „zyn gage en emolumenten” had; voor den laatstgenoemde, omdat hij slechts 24 rijksdaalders aan maandelijksche gage genoot.

10 Januarij. *Vrijstelling van het opbrengen van ambt-geld voor de leden van het collegie van Heemraden.*

De betrekking van Heemraad bragt niet meer op dan 1750 bossen padi 's jaars en vrijdom van wagenpacht, maar daarentegen waren de leden van dat collegie als buurtmeesters en gecommitteerden verplicht extra-paarden te onderhouden „tot de voorvallende commissiën”.

$\frac{10}{17}$ Januarij. *Uitlooving eener premie van 1,000 ducaten op het ontdekken van zekere smokkelaars met noten en foeli.*

Nademaal de hoge regeering deezer landen met de uiterste ontstichting heeft ontwaard, dat, zo wel de Genueesch vice-consul, Charles Schneider, als de Americaansche supercarga, J. Gouverneur, opentlyk drie brieven van gelyken inhoud te Canton in China geschreeven, onderteekend en geadresseerd hebben aan de capitains der Chinasche retour-scheepen, de Nagulboom, de Schelde en de Suiderberg, ten einde dezelve af te geeven aan een van Compagnies kruissers onder het Noorder eiland, alwaar het Genueesch schip, Citade de Genua,

waar op de bovengemelde Charles Schneider als capitain commandeert, beneevens het Americaansch schip, America, waarvan opgemelde J. Gouverneur meede rheeder is en het welk gecommandeerd word door capitain Howel, teegens primo February 1794 dagten te zullen kunnen arriveeren, en inhoudende verzoek om die scheepen te voorzien van zulk een quantiteit noten en foely, als tot een redelyke prys aan dezelve zoude kunnen worden geleverd, de eerste voor de somma van vyftien duizend piasters en de tweede op een gelyke voet voor een somma van twintig duizend piasters, zo is het, dat, op den 10^{en} deezer maand in Raade van Indien overwogen zynde, dat boven al een strikt onderzoek na die voorgenomen stoute smokkelhandel ten hoogsten noodzakelyk is, ten einde dezulke, die van een diergelyken handel kennis hebben gedragen of ter facilitateering van dezelve de behulpzaame hand hebben willen verleenen, geraaken in handen der justitie om haare wel verdiende straffe te ontvangen, goedgevonden en verstaan is, ter ontdekking van zodanige, vuil gewin zoekende dienaar, burger of ander ingezeeten, wie hy ook zoude mogen zyn, te stellen een praemie van een duizend gerande, Nederlandsche, goude ducaten, te betalen aan den geenen, die dezulke komt aan te wyzen, zodanig, dat die in handen van de justitie zullen geraken, zullende des aanbengers naam, des begeerende, gesecreteerd blyven.

Terwyl alverder om een ruimere aanleiding tot de ontdekking dier smokkelhandel en te meerdere zekerheid voor den ontdekker te geeven goedgevonden is aan een ieder te permitteeren, zo als aan een ieder gepermitteerd word by deezen, zyne ontdekking te doen of aan te geeven, het zy aan de heeren praesidenten van de collegien van justitie, het zy aan de secretarissen van welmelde hoge regeering, dan wel aan den officier van justitie, na dat zulks met zyne keuze zal overeenkomen.

Gelastende en beveelende den Raad van justitie deezes kasteels, den gerechte deezer steede, neevens alle officieren en justitieeren en in het generaal een ieder, die belang stelt in de welstand der maatschappy, geene middelen onbezogt te laten om, is het

mogelyk, de meede-pligtigen aan de voormelde voorgenomen stoute morshandel in speceryen te ontdekken.

En ten einde een ieder van de voorsz. uitlooving en het belang, dat 's lands overigheid steld in de ontdekking van de schuldige, kennis erlangt, zal deeze worden gepubliceert en, behalven in het Neederduitsch, ook in de Maleidsche, Javaansche en Chineesche taale worden geaffigeert op al zulke plaatsen, waar men gewoon is publicatie en affixie van billetten te doen.

16 Januarij. *Koffij-aanplant.*

Bij geheime resolutie besloot de Indische Regering, in gevolge last uit Nederland, den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander aan te schrijven geene bevelen tot aanleg van nieuwe koffij-tuinen in de Jakatrasche boven- en ommelanden uit te vaardigen, maar alleen te zorgen, dat de reeds bestaande onderhouden werden.

^{22 Januarij} _{1 Februarij}. *Vermeerdering der inkomsten van de Bataviasche predikanten.*

Nader ter deliberatie gebragt zynde het request, door de gezamentlyke predikanten der hervormde gemeente alhier aan de vergadering van XVII^{een} gepresenteert, houdende verzoek om te hebben vermeerdering van tractement, waarop hoogst welgemelde vergadering van XVII^{een} by missive van den 17^{een} Mey 1792, § 6, Commissarissen Generaal heeft gelieven te qualificeeren na bevinding van zaaken zodanig te disponeeren, als vermeen en zouden te behooren, heeft de heer mede commissaris en Gouverneur Generaal, Alting, overgelegd een specifieke nota, aanwyzende, dat een op Batavia beroepen predikant der hervormde gemeente, ongereekent zyne gagie, maandelyks geniet:

rd^e 10²/₅ aan kostgeld,
 „ 25 „ huishuur,
 „ 40 „ emolumenten en dat dit, gevoegt by rd^e 26 : 37²/₃,
 welke de thans hier zynde zeeven predikanten ieder ter maand

te beurt vallen uit de renten van 50000 rd^s, die onder een groter somma in anno 1768 aan de diacony by erfenis zyn toegevallen van den overleeden burger weesmeester, Adriaan Jubbels, en sedert tegen den interest van 4½ percent per annu by de Compagnie à deposito hebben voortgeloopen, te saamen uitmaakt 102 rd^s ter maand.

Waarop en op het voorschreeven verzoek der predikanten van de hervormde gemeente te Batavia, aan de vergadering van XVII^{den} gedaan, gedelibereert en daarby in consideratie genomen zynde, dat men de gagie van die leeraaren, tot Indisch geld gereduceert, niet wel hooger kan bereekenen als op 50 rd^s ter maand en dat over zulx het geheel inkomen van een Bataviasch predikant in een rond jaar bedraagd rd^s 1824, 't geen alhier op Batavia eene sobere somma opleevert om daar van met een huishouden ordentelyk te kunnen bestaan en nog ietwat te kunnen overhouden; en dat ook uit hoofde van de ongezondheid van het klimaat de dienst van predikant op Batavia veel zwaarder moet worden geagt dan op eenige der andere comptoiren en het dierhalven billyk is, dat dezelve aldaar ter meerdere aanmoediging ruymmer werde beloond.

Zo is uyt overweging van alle deeze reedenen goedgevonden en verstaan, dat aan de predikanten der hervormde gemeente te Batavia en die van het eiland Onrust, boven de gagie, het kostgeld, de huishuur en emolumenten, welke zy thans van de Compagnie genieten, voor het vervolg zal worden toegelegd, zo als hen toegelegd word mits deezen, een maandelyks douceur van:

veertig rd^s aan de op Batavia beroepen predikanten,
vyf en twintig ryksdaalders aan de predikanten van het eiland Onrust en

tien ryksdaalders aan de proponenten, die in der tyd hier mogten aankomen, hetzy dezelve geschikt zyn voor de Nederduitsche of Portugeesche gemeente; het een en ander om in te gaan met primo January deezes jaars en onder bepaling, dat deeze gunstbewyzyng niet zal mogen strekken tot conse-

quentie voor of g'extendeert worden tot de predikanten, die het leeraars-ampt op de respective etablissementen van de Compagnie buiten Batavia bekleeden.

^{22 Januarij}
^{7 Februarij}. *Voorschriften nopens verscheping van Compagnie's goederen van Batavia naar buiten-kantoren.*

Commissarissen-Generaal verzochten de Indische Regering: alle mogelyke zorg te dragen tegen de verzending van beschadigde, bedorven of van een slegte qualiteit bevonden wordende goederen en, ten einde zulks na vermogen te prevenieeren, de respective administrateurs ten ernstigsten aan te beveelen geen andere goederen voor de buiten comptoiren, Cabo de Goede Hoop daar onder begreepen, af te scheepen, als die goed en deugdzaam zyn.

Voorts de overheeden van Compagnie's scheepen en mindere vaartuygen te gelasten by den ontfangst der geprojecteerde lading voor het schip of vaartuig, op hetwelke zy het gezag voeren, in Compagnie's pakhuyzen present te zyn om nauwkeurig toe te zien, wat zy ontvangen in maat of gewigt en qualiteit of deugd, mitsgaders by ontdekking, dat de goederen beschadigt, bedorven of andersints slegt gestelt zyn, den ontfangst by provisie te staaken en zig met een monster van dezelve terstond by den heer Directeur Generaal te vervoegen om zyn Edele deswegens rapport te doen en deszelfs nadere ordres te verneemen.

En wyders de casteels opper-kooplieden te demandeeren om van de ryst, speceryen en andere articulen, daar het gevoegelyk van kan geschieden, telkens met dezelve scheepen en vaartuigen, waarmede de goederen vervoert worden, verzegelde monsters te doen afzenden naar de comptoiren, werwaarts die bodems gedestineert zyn, onder serieuze waarschouwing aan de administrateurs, dat, wanneer de monsters niet voldoen of de afgeladen goederen met de monsters niet accordeeren, zy naar merite zullen worden gecorrigeerd".

22 Januarij
7 Februarij.

*Bepalingen nopens het repareren van retour-
schepen.*

Commissarissen-Generaal vonden goed, „dat de hoge regeering van Indië zal worden verzogt, zo wel de Caabsche ministers, als de ministers en bediendens op de respective etablissementen van de Compagnie in Indië circulair te ordonneeren om by aankomst van retourschepen of die herwaarts terug moeten keeren, by ontdekking, dat dezelve in een slechte staat zyn en zwaare reparatiën daar aan moeten worden gedaan, van de scheeps-overheeden een met de waarheit overeenkomend berigt te vorderen, of de gebreeken gedurende de reize door het een of ander toeval zyn veroorzaakt, dan wel of die bodems voor haar vertrek van hier niet na vereisch en zo behoort hadde zyn gerepareert geworden; en dat berigt, nadat het met solemneele eede gesterkt en met de verdere bescheiden, die zy zullen kunnen inwinnen, in forma probanti gebragt zal zyn, vervolgens naar Batavia over te zenden met eene accurate specificatie van het bekostigde tot herstel van zodanige kielen, om hier door den commandeur en de baasen der timmerlieden, die verzuymt hebben de vereischte reparatiën te laten gevolg neemen, aan de Compagnie vergeod te worden, onvermindert zodanige andere correctie, als welgemelde regeering zal goed vinden hun over het niet nakomen hunner pligt op te leggen; en hier van den commandeur en opper-equipagiemeester, zo meede de baasen der timmerlieden van het eiland Ourust en de equipagie-werf ter hunner berigt te adverteeren”.

22 Januarij. *Toekening van een middel van bestaan
aan den boekhouder-generaal en diens 1ste suppoost.*

Ter deliberatie getreden zynde over de noodzakelykheid om aan den boekhouder-generaal, nademaal die dienst genoegzaam geen, ten minste geen naamwaardig inkomen geeft naar mate van het werk, dat daar aan verknogt is, een middel

van bestaan toe te voegen, ten einde daar door te bewerken om personen, die in het houden van negotie-boeken ervaaren zyn, aan te spooren dat van zoveel belang zynde ampt te ambiëeren en zig tot het waarneemen van hetzelfde bequaam te maaken, zo is goedgevonden en verstaan den boekhouder-generaal, om hem en zyn eersten suppoost buiten lasten van de Compagnie een matig middel van bestaan te bezorgen, te qualificeeren voor het opmaken der assignatiën van de gelden, die ter remittering naar Nederland in Compagnie's kassa worden getelt, in steele van twee ryksdaalders, die altoos voor ieder assignatie zonder onderscheid zyn betaalt, voortaan van de tellers der gelden te vorderen een quart procento van het bedragen der assignatiën om tusschen hem en zyn eersten suppoost verdeelt en daarvan genoten te worden drie vierde by hem en het overige een vierde gedeelte by zyn eersten suppoost.

Zie ook 10 October 1795.

24 Januarij. *Vermindering van het ambtgeld, op te brengen door den commandant van de veldschans Tangerang, van 400 tot 200 rijksdaalders.*

In zijn rekest ter zake voerde die commandant o. a. aan, dat hy reeds bezwaard was met jaarlyks te moeten betaalen ryksdaalders 200 ten behoeve van de in het guarnizoen dienst doende officieren, als meede r^ls 250 aan den pagter van het slagten van het vee voor het gepasseerde jaar, en hem nog onbekend was, hoe veel hy voor het loopende jaar betaalen moest, daar hy buiten voorschreeve lastposten nog leed een groot verlies, hetwelk hy jaarlyks op wel ryksdaalders 200 konde rekenen, aan de schafbak der bezettingen van de veldschans, wyl hy voor $2\frac{7}{16}$ stuivers aan ieder man daags onmogelyk de kost konde geeven, te meer hy alle combuis-goederen, tot brandhout inclusive, zelv moest inkoopē".

25 Januarij. *Plaatsing van een hospitaal-schip ter reede Batavia.*

Zulks geschiedde op verzoek van alle toenmaals te Batavia

aanwezige kapitains van Compagnies scheepen, omdat de noodzakelykheid tot behoud van zoveele ongelukkigen, als door de presente handelwyze, om de zieken van scheepsboord af te haalen en naar de hospitaalen te transporteeren, vooral in het doorgaans harde Wester-saisoen, aan een onvermeidbaaren dood worden blootgesteld, allezints vordert de vereischte voorzieninge te doen tot behoud en herstelling, zo veel mogelyk, van 's volks gezondheid”.

25 Januarij. *Opheffing van de amfioen-societeit.*

Commissarissen-Generaal, van oordeel zynde, dat het veel voordeeliger voor de Compagnie geconsidereerd diend te worden de amfioen-societeit te dissolveeren dan het octroy voor dezelve te vernieuwen, hetzy op wat conditien en onder welke voorwaarden het zoude mogen weezen, zo is goedgevonden en verstaan het octroy voor de amfioen-societeit niet te vernieuwen, maar de gemelde societeit te dissolveeren en den amfioenhandel nu en in het vervolg alleen te houden aan de Compagnie, op een gelyken voet en onder gelyke beheering, als tot hiertoe voor particulieren heeft plaats gevonden.

In hunne resolutiën van 29 Januarij 1794 lieten zij het volgende aantekenen:

Gedelibereert zynde, op welken voet en wyze den handel in amfioen met het meeste voordeel voor de Compagnie zal kunnen worden gedreeven, zo is goedgevonden en verstaan vast te stellen, dat dezelve onder het op- en toezigt van den heer Gouverneur Generaal als opper-directeur, zal worden gederigeert door:

een lid van de hooge regeering van Indie als directeur,
twee derigeerende leeden,
een kassier en

een boekhouder, die teffens het ampt van scriba zal moeten waarneemen; en aan de gemelde officianten, in stee van het vast tractement, dat jaarlyks door de societeit is betaalt, voor

het vervolg toe te leggen eenige procento's uit de winst, die voor de Compagnie zal worden geprofiteert, ten einde hun langs dien weg alleen by het goed succes van den handel te interesseeren; mitsgaders deese nieuwe directie te stellen onder het meer onmiddelyk toezigt van den heer Gouverneur Generaal en Directeur Generaal in der tyd, aan welke daarvoor en om de sobere inkomsten hunner aanzienlyke ambten te verbeteren insgelyks een aandeel in de zuivere winst zal worden toegelegd, dog de dispositie over de bepaling van de hoeveelheid en verdeeling der gemelde procento's aan te houden tot na het fourneeren van een nieuwe instructie, waarna directeur en derigeerende leeden zig in het bestieren van den handel zullen moeten gedragen.

29 Januarij
7 Februarij . *Tijdelijke sluiting van de bank-courant en bank van leening »tot nader ordre».*

De reden van deze sluiting is niet vermeld. — Zie ook 26 Februarij 1794.

5 Februarij. *Intrekking van de koffij-cultuur op Ambon.*

Op de herhaalde te kennen gave der Amboinasche ministers, dat de inlander aldaar een tegenzin heeft in de coffy-culture, is goedgevonden de hooge regeering van Indië aan te schryven de ministers te qualificeeren om van de culture van dat product voortaan geheel af te zien, te meer, vermits Batavia, Java en Cheribon een genoegzame quantiteit van dat articul kan uitleveren, zo ter voldoening van de eisschen voor Nederland, als tot den verkoop en verzendingen naar de buiten comptoiren, zonder dat men immer bedugt behoeft te zyn, dat de eysschen daarvan, hoe uitgebreid ook, niet zouden kunnen voldaan.

5 Februarij
21 Maart . *Vervanging der gepermitteerde lasten voor scheeps-overheden door een equivalent in geld.*

Met betrekking tot het plan om aan de scheeps overheden,

in steede van de aan deselve gepermitteerde lasten, een equivalent in gelde uit Compagnie's kasse te laten verstrekken, geschikt naar het charter der scheepen en vaartuigen en de plaatsen, werwaarts die kielen zyn gedestineert, in consideratie genomen zynde, of men, daartoe overgaande, zig verzekert zoude mogen houden, dat in dien gevalle geen negotie-goederen, behalven alleen voor zoverre de ruimte in de gepermitteerde kisten toelaat, zullen worden mede genomen, zo is daar omtrend in aanmerking genomen, dat, hoe zeer daar tegen ook word gewaakt, er nogthans altoos menschen zullen zyn, die tragten zullen het een of ander langs indirecte weegen binnen scheepsboord te krygen, maar dat, wannneer de water-fiscaal volkomen is geïnformeert van de allerernstigste intentie, so van heeren Commissarissen-Generaal, als van de hoge regering deeser landen, dat alle verboden handel en het afladen van particuliere goederen in Compagnie's scheepen, anders als op vragt, voortaan zonder eenig aanzien van persoonen ten rigoureusten tegen gegaan en gestraft zal worden, men dan mag vertrouwen, dat zulks, zo niet geheel cesseeren, ten minsten niet noemenswaardig weesen zal.

Wyders is goedgevonden aan de overheeden der naar Japan navigeerende scheepen de vryheid te laten behouden om, by retour uit dat ryk, zo veel gepermitteerde lasten aan provisien en andere ligte goederen te mogen herwaarts voeren, als hun by het reglement van den 22^{en} September 1767 zyn toegestaan, vermits niet alleen de Compagnie daardoor geen prejuditie zal worden toegebracht, maar de aflading van ligte goederen in die scheepen zelfs noodzakelyk word geoordeelt om te kunnen dienen tot stuagie tusschen de koper kistjes: dog daar en tegen aan de overheeden der gemelde scheepen eenelyk toe te leggen de helft van het geproponeert equivalent, gerekent voor de reise derwaarts, wanneer buiten de gepermitteerde kisten niets zal mogen worden medegenomen, en met uitzondering van de sous-lieutenants, die, doorgaans geen geld hebbende of tot den inkoop van negotie-whaaren geen credit konnende krygen, wel verplicht zyn hunne geper-

mitteerde lasten aan andere over te laten en daarom van het volle equivalent zullen jousseeren.

Zynde verder goedgevonden en verstaan aan de overhoeden van de successive naar Bantam en Cheribon vertrekkende schepen en vaartuigen, uit hoofde van de nabylie, geen gepermitteerde lasten toe te staan of een equivalent toe te leggen en het voorschreeven plan voor het overige te amplecteren, terwyl dien conform is besloten de tot nu toe stand gegrepen hebbende permissie voor de scheeps-overhoeden op de hier in het land varende schepen en vaartuigen tot het mede neemen en terugbrengen van een zekere bepaalde quantiteyt negotie-goederen voor het vervolg in te trekken en, onvermindert de dispositie, die de vergadering van XVII^{den} tot verbetering van het zeewezen zal gelieven te neemen, in plaatse van dien, aan de officieren ter zee by provisie toe te leggen en voor hun vertrek van hier aan papieren van credit uit Compagnie's kasse te laten afgeeven het volgende equivalent in gelde, te weeten:

voor de reise naar Japan en aan de sous-lieutenants ook voor de terug reise:

op een schip van 150 voeten:

aan den capitain of commandeerenden capitain-lieutenant.....	rd ^s	800,
aan den capitain-lieutenant.....	»	150,
» » lieutenant.....	»	100,
» » opper-chirurgyn.....	»	100,
» twee sous-lieutenants, ieder rd ^s 100 of te saamen.....	»	200,

op de schepen van 140 à 130 voeten:

aan den capitain of commandeerenden capitain-lieutenant.....	»	700,
--	---	------

op schepen van 125 tot 100 voeten:

aan den capitain of commandeerenden capitain-lieutenant.....	»	600,
--	---	------

en aan alle de andere officieren even zoveel als aan die op een schip van 150 voeten;

op scheepjes en vaartuigen beneden de 100	
voeten:	
aan den gezaghebber.....	rd ^a 150,
» » lieutenant of sous-lieutenant, op hem	
volgende.....	» 100.
Voor de reizen naar Souratte en Cabo de Goede	
Hoop en van daar terug:	
op een schip van 150 voeten:	
aan den capitain of comandeerenden capitain-	
lieutenant.....	» 1600,
aan den capitain-lieutenant.....	» 500,
» » lieutenant.....	» 200,
» » opper-chirurgyn.....	» 200,
» twee sous-lieutenants, ieder 100 rd ^a of te	
saamen.....	» 200;
op scheepen van 140 en 130 voeten:	
aan den capitain of comandeerenden capitain-	
lieutenant.....	» 1400,
op scheepen van 125 of 100 voeten:	
aan den capitain of comandeerenden capitain-	
lieutenant.....	» 1200,
en aan de verdere officieren even zoveel als op de	
scheepen van 150 voeten;	
op scheepjes en vaartuigen beneden de 100	
voeten:	
aan den gezaghebber.....	» 500,
» » lieutenant of sous-lieutenant, op hem	
volgende.....	» 100.
Voor de reise naar Chormandel, Ceilon, Mallabaar	
en Bengale en van daar terug:	
op een schip van 150 voeten:	
aan den capitain of comandeerenden capitain-	
lieutenant.....	» 1440,
aan den capitain-lieutenant.....	» 270,
» » lieutenant.....	» 180,
» » opper-chirurgyn.....	» 180,

aan twee sous-lieutenants, ieder 90 rd ^s of te saamen	rd ^s 180,
op scheepen van 140 à 130 voeten:	
aan den capitain of commandeerenden capitain-lieutenant	• 1260,
op scheepen van 125 of 100 voeten:	
aan den capitain of commandeerenden capitain-lieutenant	• 1080,
en alle de andere officieren even zoveel als aan die op een schip van 150 voeten;	
op scheepjes en vaartuigen beneden de 100 voeten:	
aan den gezaghebber	• 270,
aan den lieutenant of sous-lieutenant, op hem volgende	• 90.
Voor de reizen naar Amboina, Banda, Ternaten en Malacca:	
op een schip van 150 voeten:	
aan den capitain of commandeerenden capitain-lieutenant	• 1280,
aan den capitain-lieutenant	• 240,
• lieutenant	• 180,
• opper-chirurgyn	• 180,
• twee sous-lieutenants, ieder 90 rd ^s of te saamen	• 180;
op scheepen van 140 à 130 voeten:	
aan den capitain of commandeerenden capitain-lieutenant	• 1120,
aan den capitain-lieutenant	• 240,
• lieutenant	• 160,
• opper-chirurgyn	• 160,
• twee sous-lieutenants, ieder 80 rd ^s of te saamen	• 160;
op scheepen van 125 of 100 voeten:	
aan den capitain of commandeerenden capitain-lieutenant	• 960,
en aan alle de andere officieren even zo veel als aan die op scheepen van 140 à 130 voeten;	

op scheepjes en vaartuigen beneden de 100	
voeten :	
aan den gezaghebber	rd ^a 240,
• • lieutenant of sous-lieutenant, op hem volgende	• 80-
Voor de reizen naar Macasser, Timor, Baujermassing,	
Palembang en Sumatra's Westkust en van daar terug :	
op scheepen van 150 voeten :	
aan den capitain of commandeerenden capitain-	
lieutenant	• 1130,
aan den capitain-lieutenant	• 210,
aan den lieutenant	• 140,
• • opper-chirurgyn	• 140,
• twee sous-lieutenants, ieder 70 rd ^a of te saamen	• 140,
op scheepen van 140 à 130 voeten :	
aan den capitain of commandeerenden capitain-	
lieutenant	• 980,
op scheepen van 125 of 100 voeten :	
aan den capitain of commandeerenden capitain-	
lieutenant	• 840,
en aan de verdere officieren even zoo veel als	
aan die op een schip van 150 voeten ;	
op scheepjes en vaartuigen beneden de 100	
voeten :	
aan den gezaghebber	• 210,
• den lieutenant of sous-lieutenant, op hem volgende	• 70.
Voor de reize naar de Caab, thuis varende :	
op een schip van 150 voeten :	
aan den capitain of commandeerenden capitain-	
lieutenant	• 800,
aan den capitain-lieutenant	• 150,
• • lieutenant	• 100,
• • opperchirurgyn	• 100,
• twee sous-lieutenants, ieder 50 rd ^a of te saamen	• 100;
op scheepen van 140 à 130 voeten :	
aan den capitain of commandeerenden capitain-	
lieutenant	• 700;

op scheepen van 125 of 100 voeten :	
aan den capitain of commandeerenden capitain- lieutenant	rd ^r 600,
en aan de andere officieren zoo veel als aan die op een schip van 150 voeten ;	
op scheepjes en vaartuigen beneden de 100 voeten :	
aan den gezaghebber.....	• 150,
• • lieutenant of sous-lieutenant, op hem volgende.....	• 50.

8 Februarij. *Inkomend regt van goederen, uit Nederland
»op vragt» te Batavia aangevoerd.*

Geremarqueerd wordende, dat van de goederen, die op vragt uit Nederland worden aangevoert, geen pagt of eenige andere gerechtigheid by den invoer alhier word gcheeven, zo is op het daartoe geproponeerde goedgevonden en verstaan van alle goederen, die uit Nederland op vragt zullen worden aangebragt, te laten betaalen vyf procento van het inkoops kostende (volgens de factuuren) aan den pagter van de boom voor inkomende regten, en zulks te laten ingaan met primo January 1795.

¹⁴/₁₅ Februarij. *Verbod tegen het verzenden van brieven
en pakketten met zeker ter reede Batavia zeilreë liggend,
Engelsch schip.*

Alwie dit verbod overtrad, zoude »incurreeren zodanige
»correctie, als bevonden zal worden te behooren».

24 Februarij. *Last op de buiten-kantoren »niet alleen in
»het verstrekken van equipage-goederen, voornamentlyk
»van zeilen, ten uittersten spaarzaam te zyn en geene
»verstrekkingsen te doen, tenzy by een volkomene over-
»tuiging, dat de scheepen dezelve weezentlyk benodigt
»zyn, maar ook te zorgen, dat geene goederen te ligt
»als onbekwaam worden opgegeven en afgeschreeven».*

Deze last is door Heeren XVII^{ica} uitgelokt.

26 Februarij. *Heropening van de bank van leening.*

Commissarissen-Generaal vonden goed de hooge regeering van Indië aan te schryven directeur en commissarissen van de bank van leening te qualificeeren, ter gemoetkoming van de gemeente, hetzy in de nood om geld of in de terug erlanging van verpande goederen, de meergemelde bank met den eersten der aanstaande maand Maart weder werkzaam te doen zyn en ten dien einde gebruik te maaken van een gedeelte der thans in de kasse van de bank-courant leggende gelden, mits niet surpasseerende de somma van vyftig duizend r^d, om verantwoord te worden, zo haast als over de beide banken finaal zal worden gedisponeert, en onder deese bepaling, dat die werkzaamheid zig in het minst niet zal uitstrekken tot de bank-courant en dus ook voor de bank van leening in het geheel geen bank-certificaaten g'emploieert zullen mogen worden, maar de beleeningen alleen zullen moeten geschieden in papieren van credit".

Zie ook ^{29 Januarij}/_{7 Februarij} 1794.

3 Maart. *Voorschrift nopens de koffij-cultuur in Bantam.*

Op het geadvanceerde door de hoog Edele Heeren 17mo, dat hoogst dezelve zig zeer weynig denkbeeld maakten van de coffy-cultuure op Bantam en dat hun WelEdele hoog achtbaare, wyl zulks niet dan met zwarigheeden wegens de peeperteeld kon geschieden en de Koning daarin ook veel difficulteyten scheen te vinden, approbeerden, dat deeze regeering het provisioneel by het daar omtrend gepasseerde hadde laten berusten, — in overweging genomen zynde, dat Batavia, Java en Cheribon een genoegzaame quantiteyt van dit product uitleeverd, zo ter voldoening van de eisschen uit Nederland, hoe uitgebreid ook, als tot de verzending naar de buiten comptoiren, en dat dus het best zal zyn de cultuure op Bantam niet te bevorderen: zo is goedgevonden en verstaan de bediendens te Bantam aan te schryven en hen te gelasten die cultuure alleen voor zoverre te conniveeren, als voor den Koning en zyne famillie nodg is.

Volgens de resolutiën van Commissarissen-Generaal van 8 Februarij 1794 had de Sultan van Bantam laten verzoeken „vryheid te mogen hebben tot het aanqueeken in zyn land „van de coffy cultuur”, maar daarentegen af te schaffen „de „gewoone visitatie der peeper tuinen in zyne landen door Comp^e „gecommiteerdens, wyl deszelve zeer schadelyk voor dat pro- „duct is”.

3 Maart. *Verbod tegen het houden van pandelingen binnen de grenzen van het gouvernement van Java's N. O. kust.*

Dit stuk, afkomstig van den Gouverneur van Java's N. O. kust, luidt, als volgt:

Dewyl de ondervinding doet zien, dat het in pand neemen van vrye inlanders voor een zekere somma gelds onder Comp^e dienaars en ingezeetenen ter deeser custe dagelyks meer en meer toeneemd en zodanige perzoonen daardoor gelyk gesteld worden met gekogte lyfeigenen of slaaven, als jaren lang, ja dikwils voor hun leeven, met hunne kinderen dienstbaar zynde, zonder eenig vooruitzicht om ooit of immer hunne schulden te zullen kunnen inwinnen of voldoen, en daar omtrent zelfs zulk een misbruik is ingesloopen, dat de schulden van zulke menschen, in steede van te verminderen, dagelyks door alterly ongeoorloovde practyken worden vermeerderd, zo is in rade van politie deezes gouvernementes besloten om nader alle corporeele beleeningen of verpandingen tot slaverny of dienstbaarheid op de lichaamen van vrye perzoonen te interdicieren en dus te verbieden, dat geene vrye menschen zich of hunne kinderen, dan wel naastbestaande of vrienden, voor een zekere somma gelds of gelds waarde tot dienstbaarheid verpanden, op poene, dat alle zulke verbanden en verbandschriften nul en van geener waarde zullen weezen en die geen, die zulk een verbandschrift zal hebben gepasseerd, verbeuren zal een boete van 25 rd^s ten behoeve der kas van den raad van justitie deezes gouvernementes; wor-

dende over zulks alle en een iegelyk, zo Europeesch als inlander en al, die het verder aangaat, by deezen wel expres gelast te zorgen, dat zy niet teegen deeze ordre koomen te handelen.

Zie ook 31 Maart 1796 en 20 Augustus 1808.

⁵/₁₈ Maart. *Voorschriften nopens het laden en lossen van Compagnie's schepen ter reede Batavia.*

Godelibereert en in agtinge genomen zynde, van de eene zyde, dat de water-fiscaal, zal hy met vigeur zyn ampt en pligt betragten om tegen alle verboden handel en het clandestin vervoeren van particuliere goederen met Compagnies losvaartuigen, hetzy naar boord der scheepen of van de rhede naar land, met kragt te kunnen waaken, volstrekt dient te weeten, welke goederen Compagnies weegen naar de rhede afgezonden en uit de aangekomen scheepen en vaartuigen aan land gebracht moeten worden; dog ook van de andere kant, dat niet wel van de administrateurs kan worden geveergd de orgineeale ordonnantiën tot den afscheep met de vaartuigen moede te geeven, also deselve tot hurre eyge verantwoordig moeten dienen; en dat ook, soveel doenlyk, diend te worden voorgelaten, dat de maatregelen, in deesen te neemen, tot verhinderig strekken in het depecheeren der scheepen; zo is goedgevonden en verstaan de opperkooplieden des casteels te demandeeren aan den water-fiscaal, even als onttrend den commandeur en opper-equipagienmeester word geobserveert, telkens, als een schip of vaartuig, beladen of ontlost zal worden, te laten bezorgen een generale notitie van de goederen, die Compagnies wegen of op vragt uit elke bodem afzonderlyk afgescheept of daarin ontvangen moeten worden, en wanneer in deese of geene project-lading verandering werd gemaakt, den water-fiscaal daarvan ook te informeeren.

Mitsgaders de respective administrateurs te ordonneeren van de ordonnanciën, welke zy bekomen tot de verstrekking aan de overheeden van Compagnies schepen en vaartuigen van

articolen, die tot hunne administratie behooren, copia af te geeven aan den water-fiscaal, voor dat zy tot den afscheep der goederen overgaan.

En wyders den pro-interim advocaat en provisioneel water-fiscaal te recommandeeren om, in gevalle hy suspitie heeft, dat in het een of ander losvaartuig verboden whaaren of particuliere goederen zyn afgeladen, hetzelfde dan terstond te visiteren en zorge te dragen, dat de belading of ontlading van Compagnies scheepen door het ophouden der losvaartuigen aan de boom niet vertraagt worde.

7 Maart. *Vermindering van het ambtgeld voor den baas der zeilmakers te Batavia van 400 tot 300 rijksdaalders 's jaars.*

Behalve gage en kostgeld genoot deze baas niet meer dan 700 rijksdaalders 's jaars als middel van bestaan, hem toegekend op 12 Februarij 1790.

7 Maart. *Magtiging op de administrateurs van den medicinalen winkel te Batavia bij de bereiding van »composita» te volgen de voorschriften van de Pharmacopoea Wurtembergica.*

De Indische Regering ging tot die magtiging over, vertrouwende, dat hare handelwijze door de Commissarissen-Generaal zoude worden goedgekeurd.

Een »legaal apothecar's boek» voor Indië bestond nog niet.

In hunne resolutiën van 12 Maart 1794 teekenden Commissarissen-Generaal ter zake nog aan »de hooge regeering te informeeren, dat heeren Commissarissen-Generaal het groot gebrek aan ervaren apothecars en laboranten bereets by gelegenheid der examinatie van de jongste verantwoording van den administrateur in den medicinalen winkel, Fredrik Schouwman, waar by dit gebrek en de nadeelige gevolgen daarvan te apprehendeeren in 't breede zyn aangetoond, als een zaak, die in deszelfs gevolgen van het uiterste aanbelang is, beschouwen en daarom besloten hebben hetzelfde te brengen

onder het oog der vergadering van XVII^{een}, met voordragt teffens om in Nederland lieden tot bequame apothecars en laboranten te laten aanqueeken en aan dezelve, wanneer zy naar Indie vertrekken, een convenabel bestaan toe te voegen”.

7 Maart. *Toekenning van een middel van bestaan aan de confrontisten der Bataviasche administratie-boeken.*

Gedelibereerd zynde over de noodzakelykheyd ter verbetering van den staat der confrontisten der Bataviasche administratie boeken en de wyze, waarop hier in buiten merkelyke praejuditie van de Compagnie zou kunnen worden voorzien, zo is dien conform goedgevonden en verstaan:

- 1° aan ieder der voornoemde confrontisten in den aanstaande maandyks uit Compagnies kassa te laten afgeeven rd^s 25 of te zamen rd^s 50, dan wel voor beyde in het jaar ryksdaalders zes hondert;
- 2° door de te meldene jaarlyks aan voorschreeve confrontisten te laten uitkeeren rd^s 1000, namentlyk:

de equipage-werf:

de baas van Onrust.....	rd ^s 120,
" " der timmerlieden.....	" 60,
" " " smits.....	" 50,
" " " zeylmakers.....	" 60,
" " " blokkemakers.....	" 60,
" " " kuipers.....	" 50,
" opziender van het touw-pakhuis...	" 50, rd ^s 400;

item ambagts-quartier:

de baas koperslager, smit en lootgieter	rd ^s 65,
" " timmerman.....	" 20,
" " metzelaar en beeldhouwer....	" 20,
" " kruitmaker.....	" 25,
" " opper-mandoor.....	" 20, rd ^s 150;
Transporteere.....	rd ^s 550.

	Per transport..... rd ^a	850.
het provisie maguazyn.....	»	100,
» yzer maguazyn.....	»	50,
» graan maguazyn.....	»	120,
de medicinale winkel.....	»	50,
» kleine winkel.....	»	30,
» wapen kamer.....	»	35,
» arthillery.....	»	65,
te zamen als vore.....	rd ^a	1000.

En om nu voor te komen, dat het voorschreeve douceur niet te vergeefs genoten of door de respective administrateurs nutteloos uitgekeerd word, zo is goedgevonden en verstaan omtrent de betaling deeze restrictie te maken, dat namentlyk zulks by de confrontisten niet genoten of door hen gevordert zal mogen worden, dan na dat alvorens zal weezen gebleeken, dat de jongst afgeslotene boeken na behooren zullen zyn geconfronteert, en voor die confrontatie te stellen den tyd van 12 maanden, gerekend van den dag, dat de boeken door de respective departementen aan de confrontisten onder quitantie zullen zyn afgegeven, of wel zo veel korter, als behoudens alle mogelyke accuratesse door yverige pogingen geschieden kan, terwyl by langer dilay daar van schriftelyk reden aan den heer Directeur Generaal zal moeten worden opgegeeven; gelyk ook zal moeten geschieden van het onder handen zynde werk by ieder confrontist in het byzonder, om daar over, des nodig, by deeze regeering te worden gedisponeert; en wyders gemelde confrontisten te gelasten weekelyks by tourbeurten aan gedagten heer Directeur Generaal mondeling van het verrigte verslag te doen, mitsgaders de confrontatie der Bataviasche administratie boeken te laten geschieden op het comptoir der generale visite, ten einde daar door in de eerste plaats voorschreeve boeken en bylaagen by den ander te houden en ten anderen om daar door teevens te kunnen gebruik maaken van de klerken, op gemeld generaal visite comptoir bescheyden, welke daartoe, zonder het bepaald getal te vermeerderen, geëmployeerd en teevens tot dat werk onder op- en toezigt van den

visitateur generaal opgeleyd kunnen worden, met recom-mandatie aan gedagte confrontisten zich naar vorestaande schikkingen voor het vervolg stiptelyk te gedragen.

7 Maart. *Opheffing der betrekking van baas der timmerlieden in het ambachts-kwartier te Batavia.*

Is goedgevonden en verstaan die post in den aanstaande te excuseeren en den fabricq te gelasten om een van de bekwaamste meester-knegts, onder den titul van opzichter over de timmerlieden, voor te draagen, wyl het werk aan zodanig een zeer wel kan worden aanvertrouwd, en denzelven toe te leggen een jaarlyks middel van bestaan van rd^s 1500, in steele van de by besluit van den 24sten April 1792 voor een baas bepaalde ryksdaalders 2000.

7 Maart. *Toekening aan de meesterknechts in het ambachts-kwartier van 25, in steele van 15 ryksdaalders 's maands.*

Er waren nog drie meesterknechts voorhanden, twee van de timmerlieden en één van den kruitmolen, wier inkomsten »zeer sober» waren.

11 Maart. *Bepaling, dat »het over-bevondene in de pakhuizen» voor rekening van de Compagnie zoude worden gehouden, ten ware door voldoende bewijzen kon worden aangetoond, waaraan de »over-bevinding» was toe te schrijven.*

Deze bepaling was een gevolg der missive van Heeren XVII^{den} van 26 November 1792.

Zie ook bij 9 September 1793.

11 Maart. *Intrekking van de »gewoone procento's op »de ladingen ryst, die ter rheede alhier worden over»gescheept, tot hier toe door de administrateurs van »het graan-magazyn genoten.»*

Zulks geschiedde op last van Heeren XVII^{den}.

11 Maart. *Instructie voor de commanderende officieren van de detachementen nationale en Wurtemberger infanterie, dienst doende aan boord van Compagnie's gewapende schepen.*

Gouverneur Generaal en Raaden van Nederlands Indiën gelasten en ordonneeren hier meede de commandeerende officieren van de detachementen nationale en Wurtemberger infanterie, op 's Comp^e gewapende schepen dienst doende, omme, gedurende dat zy met hunne onderhebbende manschappen op voorsz. bodems zullen worden g'employeerd, zig exactelyk te gedragen na en te observeeren zodanige ordres en instructiën, als de capitains ter zee, die bodems commandeerende, zullen goedvinden te geeven of reeds mogten gegeeven hebben, zullende zy verder verplicht zyn hunne onderhebbende manschappen van tyd tot tyd te exerceeren, zowel in den scheeps dienst, als met het canon, om in tyd van nood, niet alleen als soldaat, maar ook als canonier etc. gebruikt te kunnen worden, *terwyl zodanige beweging veel kan contribueeren tot conservatie van 's volks gezondheid*; gelastende dezelve daar en boven omme het scheepsvolk of degeenen, welke de gemelde capitains zullen mogen goedvinden, meede, zo veel mogelyk, in den wapenhandel te oefenen om in boven genoemd geval van dezelve het nodige gebruik ten nutte van de Comp^e en afbreuk van den vyand te maken.

11 Maart. *Wijziging van het bepaalde op 22 Januarij 1790 nopens het aandeel in ontdekte erreuren" voor den visitateur-generaal.*

Op het door de hoog Edele Heeren 17^{den} gemaakte bedenking in het door deeze regeering op den 22sten January 1790 genomen besluit om het een sesde gedeelte van de door den visitateur generaal aangetoond wordende erreuren aan denzelfen te laten vooruit schieten, zo is ter voldoening aan het door hun Edele hoog achtbaarens tevens te kennen ge-

geven verlangen goedgevonden en verstaan den heer Raad extra ordinair en visitateur generaal, Coenraad Marten Neun, voor de reeds genotene en als nog niet geincasseerde $\frac{1}{6}$ gedeeltens der successive ontdekte erreuren een toereykende cautie te laten stellen en daarvan voortaan geen vooruitschot uit 's Compagnie's kassa te doen, nog de betaling verder te laten gevolg neemen dan na den ontvangst der narigten, dat het opgelegde $\frac{1}{6}$ aan de Compagnie is voldaan: en derhalven in zo verre te resilieeren van het voormeld, dientwegen op den 22^{den} January 1790 genomen besluit.

Zie ook 17 Mei 1794.

12 Maart. *Bepalingen nopens gesmokkelde opium.*

Commissarissen-Generaal overwogen met betrekking tot de schikkingen, welke ten opzichte van de weder aan de Compagnie getrokken handel in amphioen nog gemaakt zullen dienen te worden om de maatschappy te doen profiteeren van de meerdere winsten, die men zig met grond mag voorstellen, dat die handel, wanneer met activiteit en oplettendheid word gedreven, voor haar Edele zal afwerpen, in tegenoverstelling van de voordeelen, die op dat articul van de gedissolveerde societeit zyn genoten, in de eerste plaats reflectie geslagen zynde op het gestatueerde door de hooge regeering van Indië by haare resolutie van den 23^{en} February 1781, dat alle gesloken of ter sluik aangebragt wordende amphioen, die door de respective officieren van justitie aangehaalt en door den regter geconfisquert werd, hier ter hoofdplaatse wel aan de societeit over gegeven zal moeten worden, dog eenelyk ten verkoop, en het zuiver rendement van zulke amphioen, na aftrek der geregtelyke kosten en vyf procento vendu-salaris voor het instaan der penningen, zonder eenige verdere detractie hoogenaamt, toegewezen en uitgekeert zal moeten worden aan de gemelde officieren van justitie, maar die daar en tegen gehouden en verplicht zullen zyn de aanbrenghers naar billykheid te contenteeren.

Is daar omtrend geremarqueert, dat, wanneer het volle rendement van aangehaalde amfioen in voegen voorschreeven word toegelegd aan baatzugtige en veel gewin zoekende personen, aanleiding zoude kunnen worden gegeven om de wetten tegens den morshandel in amfioen tot merkelyk nadeel van de Compagnie te eludeeren, al ware het by voorbeeld met zig op eene clandestine wyze by vreemdelingen van de amfioen te voorzien, die eenige tyd op een geheime plaats buiten Batavia te verbergen en vervolgens aan te geeven of aan te halen als verboden amfioen; dat het ook meer voldoende schynt den aanhaler, wie hy ook zyn moge, een aanzienlyk en vast bepaald voordeel uit zyne aanhaling toe te wyzen, op den voet als zulks by advertentie van den 1^{en} Augustus 1776 is gereguleerd, dan aan de discretie der officieren over te laten, hoedanig de aanbrengrers of aanhalers te contenteeren, en het dierhalven praeferabel schynt in dit opzigt te volgen de cynosure van eevengemelde advertentie, alleen met dat onderscheid, dat de waarde der amfioen in diergelyke gevallen eens vooral gefixeerd werde op rd^e 500 de kist in steede van rd^e 450, de hoogste waarde, gelyk zulks by voorschreeven advertentie word bepaald.

En is mitsdien, na rype deliberatiën, tot weering van alle quade practyken en ter voorkoming, zoveel mogelyk, van onderkruipingen in Compagnies privative amfioen-handel goedgevonden en verstaan tot een permanent order te statueeren, dat voortaan allen en een iegelyk wel volkomen vryheid zal hebben tot het aanhalen van amfioen, die niet van de Compagnie is ingekogt, welke kenbaar zal zyn aan de merkteekenen, die op de Compagnies wegen verkogte kisten met amfioen voor de aflevering zullen worden gesteld en waarvan de gemeente ter haarer narigt zal worden geïnformeert, mitsgaders de aangehaalde parthyen op te brengen, hier te Batavia by een der officieren van justitie en op de respective buiten comtoiren by het hoofd of den fiscaal der plaatse, ten einde door denzelven geprocedeert te worden tot de confiscatie, maar dat alle gesaisieerde of geconfisqueerde amfioen, hetzy de aanhaling door de officieren

van justitie, dan wel door particulieren is geschiet, in den aanstaande aan de Compagnie zal moeten geleverd en door de amfloen-directie aangenomen worden, de kist goede deugdzaame soort gerekent op vyf honderd ryksdaalders”.

Op 11 Februarij 1803 is in het vorenstaande de wijziging gebracht, dat aan den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander de helft van het zuivere provenu van door of namens hem aangehaalde opium zoude worden uitgekeerd, zoo lang de opium op den toenmaals hoogen prijs bleef en zulks met uitzondering van alle andere particulieren, die aanhalinge van gesmokkelde amfloen komen te doen”.

12 Maart. *Wijziging van het bepaalde op 2 Junij 1758 nopens morshandel in opium.*

In aanmerking genomen wordende de veranderde constitutie van zaaken in Bengale, als mede de volstreckte ondoenelykheid om de vreemdelingen, inzonderheid de Engelschen, den handel in amfloen, voornamelyk in straat Malacca en langs de Maleidsche cust, veel min de aflading derzelve in haare, op Compagnie's etablissementen aankomende scheepen en vaartuigen te beletten en dat het dierhalven een onmogelykheid includeert om de orders en straffen, daarop by het placcaat van den 2^{en} Juny 1758 gestelt, tegen dezelve te executeeren zonder daardoor, schoon men zig in zommige gevallen ten dien einde ook al in staat mogt bevinden, in de uitterste ongelegentheden te geraaken en de Compagnie, ja zelfs de Republiek aan veele inconvenienten en moeyelykheeden te exponeeren, dog het belang van de Compagnie des niet tegenstaande vordert den morshandel in amfloen met het meeste vigeur tegen te gaan, zo is, daarop gedelibereert zynde, goedgevonden en verstaan den handel in dat articul, behalven in de van de Compagnie ingekogte partyen, op alle de bezittingen van de Nederlandsche maatschappy in Indië aan een ieder, zonder onderscheid, wel

op het ernstigste te verbieden, maar het gestatueerde by het voorschreeven placcaat van den 2^{en} Juny 1758 en dies renovatie van den eersten Mey 1764, voor zoverre betreft de aanhaling op zee en de straffe, tegen den sluikhandel in amfioen g'emaneeert, voor het vervolg alleen betrekkelijk te maaken tot Compagnie's dienaaren en onderdanen of ingezetenen, mitsgaders den handel in dat articul op Compagnie's comptoiren, buiten hetgeen de hooge regeering van Indië nu en dan goed vind uit de aangebragt wordende quantiteiten tegen betaaling van een zekere bepaalde prys voor de Compagnie over te neemen, aan alle vreemdelingen mede te interdicceeren, op poene van verbeurte der verkogte of te koop aangepresenteerde amfioen, nevens de vier dubbelde waarde derzelve daar en boven en confiscatie der scheepen of vaartuigen, waarmede de aanbreng is geschiet.

12 Maart. Nadere regeling der inkomsten van den sjahbandar te Batavia.

Gebleeken zynde, dat die post in vroegere dagen zeer lucratief geweest, maar merkelyk besnoeit is door het besluit den 18^{en} Augustus 1793, waar by aan een ieder vryheid is verleent om zonder bemoeienisse van den sabandhaar handel te mogen dryven met vreemde Europeesen, in gevalle aan deselve door de hoge regeering deeser lande word gepermitteert hunne aangebragte goederen of een gedeelte daarvan hier te mogen verkopen en voor het provenue van dien of met contante penningen weder in te kopen andere benodigde articulen en negotie wharen, waarvan de Compagnie den handel niet aan zig heeft gereserveert.

Dat egter het inkomen van den sabandhaar, ongerekent hetgeen hy door eigen industrie met den vryen handel kan profiteeren, nog gecalculeert word op 19800 rd^s jaars en zulks voor het grootste gedeelte spruij uit de aan hem by de pagt-conditiën van de boom toegelegde twee ducatons van ieder slaaf, die voor de eerste maal hier word ingevoerd, als

met het geen hy buiten des van de slaven-handelaars geniet, wanneer hy hen excuseert van het rondbrengen hunner beste slaven by den heer Gouverneur Generaal en de Raaden van Indië, die by resolutie der hoge regeering van den 29^{en} Augustus 1755 zyn gequalificeert, de heer Gouverneur Generaal om van het eerst aankomende vaartuig een onbepaald getal en de Raaden van Indië om van de daarop volgende prauwen, twee aan twee, ieder drie of te samen ses slaven van een prauw te mogen uitkiezen tegen de geringe betaling aan de eygenaars van zestig rd^s het stuk, te saamen begroot wordende op circa 12000 rd^s.

Dat het voorschreeven prerogatief, aan de leeden van de hooge regeering toegevoegt, om de hardigheid, die daarin opgesloten legt, ingetrokken en dan bepaalt zoude kunnen worden, dat by den invoer van slaven aan den sabandhaar niets, maar, behalven het by de pagt-conditiën vastgesteld redentie-geld voor den pagter van de boom, aan de Compagnie nog betaalt zal moeten worden vyf rd^s voor ieder aangebragt wordende slaaf, kleine kinderen, die nog geen tanden hebben verwisselt, uitgezondert, waardoor de gegiste inkomsten van den sabandhaar gediminueert zouden worden tot 7500 rd^s in het jaar.

En dat aan den sabandhaar in dies steede, zo ter zyner gemoetkoming in de kosten, die hy verpligt is zelve te dragen tot het salariseeren van diverse schryvers, oppassers en andere aan de boom vereischt wordende bediendens, als tot een beloning voor zyne continueele moeite om de aankomende vreemdelingen gedurende hun verblyf alhier de nodige hulpe en assistentie te bewyzen, zoude kunnen worden toegestaan een matige belasting ten zynen behoeven te mogen invorderen van de waarde der goederen, welke door vreemde Europeesen ter deeser hoofdplaatse successive in- en uitgevoerd worden.

Zo is goedgevonden en verstaan het prerogatief, aan den heer Gouverneur Generaal en de Raaden van Indië by resolutie van de hooge regeering deeser landen in dato 29 Augustus 1755 verleent, voor altoos af te schaffen en te vernietigen, mitsgaders de slaven-handelaars dien volgende ook te libereeren

van de sedert anno 1755 op hun gelegde verpligting om hunne aangebragte slaven by den heer Gouverneur Generaal en de Raaden van Indië te moeten rondbrengen.

Wyders in te trekken en in zelve voegen te vernietigen het articul by de pagt-conditiën van de boom of de pagt van de inkomende en uitgaande regten, bepalende, dat aan den sabandhaar voor elken ingevoert wordenden slaaf twee ducats moet worden betaalt, en met excuseering van die contributie aan den sabandhaar, die mits deesen word opgeheven, in het vervolg van ieder aangebragt wordenden slaaf boven het bepaalt redentie-geld voor den pagter van de boom, ter vermeerdering van 'slands inkomsten ten behoeven van de Compagnie te laten heffen vyf rd^s, kleine kinderen, die altyd van de betaaling van het redentie-geld g'eximeert zyn geweest, niet mede gerekent; en de introductie deeser nieuwe geregtigheid te laten ingaan met primo April aanstaande om ingevordert te worden door den sabandhaar, die van het getal der aangebragt wordende slaven en het bedragen van hetgeen wegens de voorschreeven nieuwe geregtigheid by hem is ontvangen, tweemaal 'sjaars of telkens onder ultimo February en ultimo Augustus aan de hooge regeering van Indië zal moeten overleveren een accurate notitie, en het geld op ordonnantie van den heer Directeur Generaal in Compagnie's kasse overbrengen, na aftrek van een quart rd^s per kop, om daarmede te salariseeren de persoon, die door hem tot invordering van dien zal worden geëmployeerd.

Mitsgaders in plaats van de voorschreven twee ducats slaven-geld aan den sabandhaar, zo tot goedmaking zyner comptoirs en andere aan zyn dienst verknogte ongeldden, als ter beloning der gestadige dienstbewyzingen, die hy gehouden is de hier aanwezende vreemdelingen steeds te moeten doen, toe te leggen een procento van het bedragen der goederen, welke van tyd tot tyd door vreemde Europeesen (de Macao'sche en Manilhasche handelaars daar onder niet begreepen) met permissie van de hooge regeering van Indië hier worden in- en uitgevoerd.

15 Maart. *Opheffing van de Amphioen-societeit.*

Commissarissen-Generaal gaven bij plakaat te kennen, dat zij, ten besten van de generale Nederlandsche maatschappy in deeze gewesten in overweeging genomen hebbende het importante artikel van haren handel in amphioen om het zelve na de intentie onzer hoge committenten te reguleeren op eenen vasten voet, zodanig, dat dies privative debiet, de hoog-gemelde maatschappy uit kragte van haare exclusive contracten met meest alle de landschappen, alwaar men gewoon is van dat sap gebruik te maken, zo evidentelyk competeerende, aan haar voor het vervolg verzeekerd en teffens op een zeker jaarlyks inkomen uit dit aangeleegen artikel van haren handel staat gemaakt kan werden; en gelet hebbende, dat de intentie, welke de hoge regeering deezer landen in der tyd gehad heeft met den verkoop en het debiet van amphioen in deeze gewesten, vooral de bovenvermelde, daar de maatschappy alleen tot den aanbreng gerechtigd is, onder zekere conditiën en stipulatiën, by weege van privilegie, over te laten aan eene societeit van particulieren, bekend onder de naam van amphioen-societeit, grootendeels haar doel is komen te missen, door dien de actiën of aandeelen in gemelde societeit door alienatiën, sterfgevallen als anderzints voor ver het grootste gedeelte zyn gekomen in handen van lieden, zich in Europa bevindende, terwyl die aandeelen, welke nog in Indië te huis hooren, meerendeels competeeren aan vermogende lieden ofte dienaaren van de Compagnie en dierhalven de voorzeide intentie, gestrekt hebbende om de voorschreeven societeit te doen dienen tot een vast en geaccrediteerd fonds voor de gemeente om daar in haare capitalen en middelen te besteeden, door middel van voorschreeven societeit niet langer kan worden bereikt en dat ook de tegenwoordige omstandigheden van de maatschappy en de drukkende lasten, welke zy moet dragen tot onderhoud en beveiliging van haare bezittingen, niet langer toelaten om een gedeelte der voordeelen, uit den verkoop en het debiet der amphioen in deeze gewesten

proflueerende, zo en in dier voegen als dezelve tot dus verre door de amphioen societeit zyn genoten, aan particulieren af te staan, zo hebben wy om alle de voorschreeven en meer andere reedenen, ons daartoe permoveerende, uit kragte onzer commissie en exerceerende souveraine magt, goede kennisse en weetenschap, goedgevonden en verstaan het privilegie of octroy der amphioen societeit, geëxpireerd geweest zynde met ultimo December 1792, niet verder te prolongeeren en de gemelde societeit te dissolveeren en te vernietigen, dissolveeren en vernietigen dezelve by deezen.

Ratificeeren niet te min de continuatie der verrigtingen van de gemelde societeit zeedert de voorschreeven expiratie van haar privilegie ofte octroy tot op den huidigen datum en zalks op den voet der conditiën en stipulatiën, by het zelve octroy vervat, alleenlyk met dat onderscheid, dat, navolgens de consideratiën, door de hoge regeering van Indië op dit stuk aan de illustre vergadering van XVII^{den} in der tyd gesuppeditieerd en waar op tot nog toe geene dispositie is gevallen, door de societeit aan de maatschappy voor ieder kist amphioen, die niet ter deezzer hoofdplaatse is ingekogt, welke zy gedurende den voorschreeven termyn ofte zeedert den 1sten January 1793 tot den huidigen datum heeft ontvangen, boven het inkoopsbedragen, bezwaart met de ongelden, zo als dezelve gewoonlyk zyn berekend geweest, en de helft van de behaalde winst, nog betaald zal moeten worden tien procento voor intrest der uitgeschoten gelden tot den inkoop, mitsgaders vrugt en risico by den overvoer van Bengale naar herwaards.

En vermits zontyds by deezze of geene twyffeling zoude kunnen ontstaan of ook wel worden voorgewend, of ook de dissolutie van de voorschreeven amphioen societeit van eenige invloed ware op de kragt en werking van de ordres en reglementen tegens de clandestine vervoer, aanbreng, koop en verkoop, mitsgaders particulieren handel in amphioen, van tyd tot tyd geëmaneerd, en het nogtans niet minder dan voorheen noodzakelyk is, dat de maatschappy in haare wettige voorregten daar omtrend op het nadrukkelykst werde ge-

handhaaft en alle morshandel in dit pretieus artikel van haaren handel efficaciouslyk werde tegengegaan ende gewoord, gelyk ook de verandering van tyden en omstandigheeden daar omtrend eenige nadere bepalingen komt te vorderen.

Zo is 't, dat wy, met inhaesie van alle de voorschreeven ordres en reglementen, voor zo verre dezelve aan den inhoud deezes niet zyn contrarieerende, byzonder de placaten van de hoge regeering van Indië van den 18^{den} July 1742, 21sten Maart 1746 en 2^{den} Juny 1758, item het billet der Edele hoog achtbaare heeren majores, den 7^{den} September 1756 alhier ontvangen ⁽¹⁾, zo meede het billet van welgemelde hoge regeering in dato $\frac{3}{10}$ October 1766, mitsgaders advertentie van den 1sten Augustus 1776, goedgevonden hebben by deeze nader aan allen en een iegelyk, het zy vreemden, dan wel ingezeetenen of onderdaanen van de Compagnie, te verbieden en te interdiceren alle handel in amphioen in alle Compagnie's bezittingen en onderhorigheeden, in en bezuiden de straat Malacca gelegen, op verbeurte van dezelve amphioen, mitsgaders confiscatie van de scheepen of mindere vaartuigen, waar meede dezelve zal zyn aangebragt, mitsgaders op poene van zodanige verdere straffen en poenaliteiten ten aanzien van alle zodanige dienaaren of onderhorigen van de Compagnie, welke bevonden zullen worden in zodanigen verboden handel eenigzints te hebben geparticipeerd ofte daar aan de hand geleend, als hier onder breeder werd vermeld.

Werdende nogthans van het voorschreeven verbod uitgezonderd alle amphioen, welke alhier ter hoofdplaatse van de Compagnie zal zyn ingekogt ofte die bevorens van de thans gedissolveerde amphioen societeit ingekogt is geweest, welke het geoorloofd zal zyn naar alle landen en plaatzen, onder het gebied en de gehoorzaamheid der maatschappij staande, te vervoeren, uitgenomen alleenlyk de provintie Banda, alwaar de invoer van amphioen, als schadelyk geoordeeld werdende, ten eenemaal werd verboden, op poene van confiscatie en

(1) Dit billet is niet aangetroffen.

verbeurte der vierduhbeldde waarde ten profyte van de aanhaalers en bovendien arbitrale correctie naar exigentie van zaaken.

Gelyk ook de amphioen, die van Java's oost-kust, Cheribon en Bantam naar de overwal ofte ergens elders mogte vervoerd zyn en daar niet omgezet kan worden, niet weder naar herwaards, het zy in groote of kleine quantiteit, mag worden te rug gebragt of andermaal direct ingevoerd, maar in zo een geval naar deeze hoofdplaats moet werden gebragt om alhier de visitatie te ondergaan, of dezelve van de Compagnie (ofte, voor zo ver zulks nog zoude kunnen plaats hebben, van de nu gedissolveerde amphioen societeit) ingekogt is, invoegen dus op Java, Cheribon en Bantam geen amphioen mag werden ingevoerd, als alleen die aldaar direct van deeze hoofdplaats word aangebragt, op poene van confiscatie, by aldien iemand mogte onderneemen hier tegen te handelen, en arbitrale correctie bovendien naar exigentie van zaaken, mitsgaders onverminderd de straffen en poenaliteiten, tegen den verboden handel in amphioen bereeds gestatueerd of nog te statueeren, ingevalle de aldaar van elders ingebragte amphioen mogte bevonden worden niet van de Compagnie ofte de nu gedissolveerde amphioen societeit te zyn ingekogt.

Interdicceeren en verbieden wyders den vervoer van amphioen met 's Compagnie's scheepen, 't zy Europeesche of Indische, dan wel mindere of particuliere vaartuigen, aan dienaaren van de Compagnie ofte ingezeetenen van haare bezittingen toebehoorende, zonder onderscheid of dezelve direct uit Europa, van Bengale ofte generalyk van alle comptoiren of plaatzen van de Compagnie of van anderen naar deeze hoofdplaats, dan wel elders na en bezuiden Malacca en binnen de straat Sunda en op 's Compagnie's territor en comptoiren ter binnen en buiten-westkust werd vervoerd, dezelve verklaarende confiscabel in den eersten graad, saisibel voor een ieder, met volkomen vryheid om, by ontmoeting, dezelve binnen voorschreeven bepaalde plaatsen of districten aantehalen, het zy te land of op zee, en uit de scheepen of vaartuigen, die zulks geladen mogten hebben, zo hy des magtig is, te ligten en op

te brengen, ter deezer hoofdplaats by een der officieren van justitie en op Java's oost-kust, Cheribon, Bantam en elders op 's Compagnie's territoir ter binnen- en buiten-Westkust by het hoofd dan wel den fiskaal der plaatse, om aldaar vervolgens geprocedeerd te werden tot confiscatie van deeze amphioen niet alleen, maar ook, wanneer de vervoer of aanbreng geschied met particuliere scheepen of vaartuigen, van de scheepen en vaartuigen, waar in dezelve mogte bevonden werden; op verdere poene, dat een iegelyk der dienaaren en onderdaanen van de Compagnie ofte ingezeetenen haarer bezittingen, die bevonden zal werden zich aan zodanigen, particulieren morshandel in amphioen door overzending en vervoer, mitsgaders deszelfs bewaring, koop en verkoop ofte generalyk aan eenigen verboden handel in amphioen vergreepen en schuldig gemaakt, dan wel daar inne op eenigerhande wyze geparticipeerd of daar aan de hand geleend te hebben, het zy hier, in Bengale of wel elders op een van 's Compagnie's comptoiren, waar het ook zoude mogen weezen, het zy te lande of op haare scheepen en mindere vaartuigen, zonder eenige conniventie, gratie of dissimulatie, van wat qualiteit of conditie hy ook zoude mogen weezen, ten exempel van anderen, boven de confiscatie der verboden amphioen en verbeurte van de vierdubbelde waarde, aan lyf of leeven zal werden gestraft.

En op dat het voorschrevene oogmerk tot weeringe en uitroeyinge van dien schadelyken sluikhandel te beeter bereikt en ieder een geanimeerd werde om deezen verboden handel te eerder te ontdekken en bekend te maken, zo hebben wy al verder goedgevonden, met inhaesie als voren, te ordonneeren en statueeren, ordonneeren en statueeren by deezen, dat, zo wanneer in eenige 's Compagnie's scheepen of mindere vaartuigen, zo die van Batavia na eenige plaatsen komen te vertrekken als van elders, het zy uit Europa of van eenige buiten-quartieren in Indië, hier ter rheede komen of leggende zyn, eenige particuliere amphioen, buiten die de Compagnie toebehorende is of van dezelve ingekogt mogt weezen, bevonden en agterhaald mogte werden, boven deszelfs confiscatie, enz.,

de schipper, boekhouder, stuurlieden, hoog-bootsman, schieman, constabel, zeilemaker, bottelier en kuiper van en op alzulke bodems of die derzelve plaatsen bedienen of by provisie waarneemen, als die de toezigt daar jegens ten principalen aangaat en nu ook nog nader hooglyk aanbevolen werd daar tegen te vigileeren en by ontdekking ten eersten aan te geeven, zullen worden gedeportceerd en buiten 's Compagnie's dienst gecasseerd en wyders de schuldige daar en boven zodanig aan lyf of leeven gestraft, als na bevinding van zaaken in deezen zal geoordeeld werden te behooren.

Dat daar tegen aan den ontdekker, delateur of aanbrenger van particuliere amphioen of smokkelhandel in dezelve, alware het ook, dat hy maar hadde ontdekt en aangebragt de plaats, daar zulke verboden amphioen, het zy aan land of op de scheepen en mindere vaartuigen, zo van de Compagnie als haare onderdaanen, verborgen zy, onder secretesse van deszelfs naam, niet alleen door de Compagnie zal werden uitgekeerd de volle waarde der aangehaalde en geconfisqueerde amphioen, berekend na de inkoops-waarde, zo als dezelve doorgaans alhier aan de Compagnie te staan komt, zynde rd^e 500 de kist (waar voor dierhalven alle geconfisqueerde amphioen aan de Compagnie zal moeten worden overgegeeven, zonder onderscheid, of de aanhaling door officieren van de justitie, dan wel door anderen geschied zy), zullende hiervan alleenlyk worden afgetrokken de geregtelyke kosten, item tien van het honderd voor den officier van justitie, die tot de confiscatie, invoegen hier onder vermeld, geprocedeerd zal hebben, en dan nog één van het honderd voor den armen, maar dat zodanig ontlekkers, delateurs of aanbrengers bovendien zullen genieten eene volkomen impunitieit, in zo verre zy zich aan gemelden verboden handel, het zy door aanbreng, bewaaring, koop of verkoop van particuliere amphioen, meede mogten hebben schuldig gemaakt, wordende zelfs in dien gevalle aan de aanbrengers hun regt op de verkogte particuliere amphioen, dan wel deszelfs verkoops-prys, gereserveerd gelaaten.

AD Dienende nog tot narigt van een iegelyk, dat de kisten met amphioen, door de Compagnie verkogt, op één van de hoeken met een merk gebrand en gezegeld zullen zyn, zo en in diervoegen, als in margine deezes

B te zien is; voorts met een koehuid bekleed en in goeny benaaid, mitsgaders voorzien van een breede zeildoeksche kruisband en genommerd en beschreeven met de plaats, van waar ze komen, waar door ze dierhalven gemakkelyk van de onwettige te onderscheiden zullen zyn.

En zullen de fiscaals der respective buiten-comptoiren, daar de aanhaling geschied, en alhier de advocaat en water-fiscaal gehouden weezen zich te voegen by den aanhaler en voor hem te procedeeren tot de voorschreeven confiscatie, daar voor genietende de tiende penning en de armen der plaats de honderste penning, volgens de bepaling hier boven gemaakt.

Werdende meede, by renovatie en ampliatio van 't placaat van den 16^{en} April 1751 teegen het vervalschen der amphioen, een iegelyk geinterdicteerd ende verboden het maken van eenige diergelyke compositie en het mengen van amphioen, zelfs onbepaald, in hoe geringe quantiteit het ook zoude mogen weezen, het zy ten verkoop of verzending, op poene van confiscatie van de vermenging, compositie of vervalschte amphioen voor den aanbrenger, invoegen hier voren met relatie tot den smokkelhandel in dezelve gezegd is, mitsgaders bannissement in de ketting daar en boven na exigentie van zaaken.

Ontbieden en beveelen wel expresselyk, den president en Raden van justitie deezes kasteels, die van den gerechte dezer stad en alle verdere officieren en justicieren, zo te dezer hoofdplaatse, als elders, voorts alle gouverneurs, directeurs, commandeurs en alle andere gezagvoerende persoonen, zo te water als te lande, mitsgaders alle ingezeetenen en onderdaanen van meergemelde Compagnie, den inhoud deezes te agtervolgen en te doen agtervolgen, procedeerende en doende procedeeren teegens de contraventeurs en overtreeders van dien zonder eenige conniventie, gratie, dissimulatio ofte verdrag,

alzo wy zulks ten meesten nutte der maatschappy bevonden hebben alzo te behooren.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie zoude kunnen praetendeeren, beveelen wy verder, dat deeze alomme door geheel Indië op de etablissementen van de Neederlandsche maatschappy zal worden gepubliceert en, zo wel in de Neederduitsche, als de gebrukelyke inlandsche taalen geaffigeert ter plaatzen, daar men gewoon is publicatiën en affixien te doen.

Blykens hunne resolutiën van 25 Junij 1794 berekenden Commissarissen Generaal, dat, indien jaarlijks 950 kisten opium volgens de nieuwe regeling tegen den gemiddelden, in 1794 behaalden prys van 1071,12 rijksdaalders per kist werden verkocht, de Compagnie jaarlijks een voordeel van *f* 945,273 zoude behalen boven hare gemiddelde inkomsten van de amphioen-societeit gedurende de laatste tien jaren.

Op eene partij van $975^{90}/_{125}$ kisten, van Regeringswege den 18^{den} Junij 1794 te Batavia verkocht, bedroeg de zuivere winst *f* 1,578,887:17 (resol. Comm. Gen. 23 Julij 1794).

15 Maart. *Instructie voor de amphioen-directie van de Neederlandsche O. I. Compagnie.*

Deze instructie, afkomstig van de Commissarissen-Generaal, luidt, als volgt:

De handel in amphioen privativelyk aan de Compagnie gereserveert zynde, zal de directie daar van voortaan alleen ten haaren behoeven geschieden, met uitsluiting van alle anderen en dus ook met intrekking van de tot nu toe in stand geweest zynde amphioen-societeit.

Art. 1. Tot die directie zullen van weegens de hoge regeering deezer landen worden benoemd:

- een directeur,
- twee administrateurs,
- een kassier,
- een boekhouder en scriba, nevens
- twee bodens.

Art. 2. De quantiteit amphioen, die jaarlyks van Bengale Compagnie's weegen zal worden aangebragt, en die, welke ingekogt zal worden tot suppletie van een getal van een duizend kisten, waar op den vertier voor eerst en zo lange het niet anders noodzakelyk word geoordeelt, bepaald blyft, zal op eenmaal publiek verkogt moeten worden, met een stilstand van tien of twaalf maanden, zullende de differente parthyen voor de verkoping moeten worden genomert en van den anderen onderscheiden door N° 1, 2, 3 of zo veel meer, als 'er differente soorten verkogt zullen worden; voorts op ieder kist het jaar-getal bekend gesteld moeten worden.

Art. 3. Gedurende die stilstand zullen echter meede publiek verkogt worden zodanige parthyen, als door de respectieve officieren van justitie worden agterhaald en navolgens de bepalingen, voorkomende by placaat van heedigen datum, aan de Compagnie zullen zyn geleverd.

Art. 4. De verkoping van amphioen zal moeten geschieden eerst by den op- en daarna by den afslag.

Art. 5. By de verkoping zal telkens, behalven de voorsz. directeur, administrateurs, kassier en boekhouder, vaceeren den heer Directeur Generaal.

Art. 6. De verkopingen zullen gehouden worden ten huize van één der administrateurs dezer directie en zal daar by als afslager fungeeren een der bodens.

AD **Art. 7.** Na de verkopingen zal het aan de administrateurs der amphioen-directie vrystaan de verkogte amphioen by parthyen van 30, 40 tot 50 kisten aan hunne huizen te laten overbrengen om vervolgens

B aan de kopers afgegeeven te worden teegens vertoning eener quitantie van den kassier, dan wel een bewys van den boekhouder, wanneer de kopers de amphioen op credit afhalen. met het neevenstaande merk (beteekenende de amphioen-directie van de Oost-Indische Compagnie te Batavia) gebrand en gezegeld.

Art. 8. By den ontvangst van amphioen van Bengale zal dezelve, in 's Compagnie's pakhuizen ter verantwoording van

den administrateur van het kleeden-pakhuis opgeslagen zynde, moeten werden geëxamineerd door deskundige Chineezzen ten byweezen van de administrateurs der amphioen-directie en ten overstaan van de opperkooplieden van het kasteel.

Art. 9. In zelve voegen zal gehandelt worden omtrend de amphioen, die door de Engelschen of andere ter verkoop alhier zal worden aangebragt, waar van, alvorens te treden tot de acceptatie, steeds drie, vier of meer kisten, na de hoeveelheid der aangeboden wordende parthyen, ter examinatie aan land zullen moeten gebragt worden; en, de acceptatie geschied zynde, zullen dezelve meede in 's Compagnie's pakhuizen worden bewaart.

Art. 10. Het weegen en nummeren der kisten zal, eeven als de examinatie, moeten geschieden ten byweezen van de administrateurs der amphioen-directie, die daar van accurate aantekening zullen moeten houden.

Art. 11. De verkoping van amphioen zal by billetten, vier weeken of zo veel vroeger, als raadzaam zal werden geoordeelt, voor den dag der verkoping alomme bekend gemaakt en voorts drie dagen bevorens by bekkenslag nader geadverteert moeten worden.

Art. 12. De kopers van amphioen zullen gehouden zyn ten behoeven van het gesticht der pennisten te betalen één procento van het bedragen, waar voor zy dat artikul zullen koopen; en word mitsdien de kassier der amphioen-directie gequalificeert tot den ontvangst en nadere verantwoording van dat een procento.

Art. 13. De amphioen langer dan zes maanden na den verkoop onafgehaald staan blyvende, zullen de kopers een half procento van de koop-prys 's maands moeten betalen, welke intrest zal blyven voortloopen, tot dat de parthyen afgehaald of weeder gevenduceerd zullen worden; en het bedragen van die intrest zal jaarlyks by de Compagnie's moeten worden overgebragt tot zodanig einde, als vermeld zal worden by art. 32.

Art. 14. De gepraefigeerde stilstand van tien of twaalf maanden geëxpireerd en de dach der verkoping vastgesteld

zynde, zullen de administrateurs der amphioen-directie aan den heer directeur moeten suppediteeren eene door hen onder-teekende, accurate notitie, aanwyzende, welke parthyen door de kopers onafgehaald zyn gelaaten.

Art. 15. Die notitie zal door den heer directeur gebragt worden ter kennis van de vergadering (waar van art. 21 nader gesproken zal worden) ten einde daar op zodanige dispositiën genomen te worden, als naar omstandigheeden van tyden en ten meeste voordeele der Compagnie bevonden zullen worden noodzakelyk te zyn, het zy tot den verkoop van zodanige, onafgehaalde parthyen of tot de vergunning van een langer uitstel.

Art. 16. De directeur der amphioen-directie zal altoos een lid der hoge regeering moeten zyn en borge moeten stellen voor twintig-duizend ryksdaalders.

Art. 17. De administrateurs der amphioen-directie zullen na de keuze der hoge regeering of omstandigheeden van tyden by voorvallende vacature genomen worden uyt de gequalificeerde dienaaren en ieder hunner borg moeten stellen voor rd^s 20000 of te zamen rd^s 40000,

Art. 18. De kassier en boekhouder, welke laatste teevens scriba zal moeten zyn, zullen insgelyks genomen worden uit de dienaaren; zullende de eerstgemelde moeten borg stellen voor rd^s 20000 en de laatstgemelde voor rd^s 5000.

Art. 19. De bodens zullen na de keuze der hoge regeering worden aangesteld.

Art. 20. De voorsz directeur, twee administrateurs, kassier en boekhouder zullen alle voorvallende zaaken, tot de directie der amphioen relatie hebbende, in zo verre die niet buitengewoon zyn, afdoen en beschikken, navolgens het geen voor een ieder in deezen voorgeschreeven word.

Art. 21. Buiten extra-ordinaire voorvallen zal driemaal in het jaar en dus om de vierde maand de gedagte directeur en verdere officianten vergadering moeten houden ten byweezen van den heer Directeur Generaal, als representeerende den heer Gouverneur Generaal in na te meldene qualiteit als opper-directeur, waarin alles, wat ten meesten nutte en profyte

van de amphioen-handel voor de Compagnie in het byzonder en der beheering van zaaken der directie in het generaal ingezien en overwogen zal moeten worden.

Art. 22. De heer Gouverneur Generaal zal altoos, uit hoofde van zyn ambt, opper-directeur van de amphioen-directie blyven en na goedvinden in vergadering kunnen verschynen om aldaar te presideeren en met en benevens den heer directeur generaal ten allen tyden de boeken laten opslaan en nazien om te weeten, hoe de zaken der directie behandelt worden.

Art. 23. Ingevalle den heer Gouverneur Generaal niet goedvindt de vergadering by te wonen, zo zal echter van al het verhandelde aan hoogstdezelve moeten worden kennis gegeven om, zulks nodig vindende, aan de hoge regering zodanige voordrachten te doen, als ter deliberatie van hunne hoog Edelheeden behooren.

Art. 24. Tot een middel van bestaan en voor salaris, zo van de heeren Gouverneur- en Directeur-Generaal, als van den heer directeur, administrateurs, kassier en boekhouder der amphioen-directie zal van de zuivere winst der amphioen, na aftrek van alle lasten en ongelden, zodanig als die nader zullen worden gespecificeerd; gedecorteert worden $7\frac{1}{2}$ procento.

Art. 25. De lasten en ongelden, welke van het ruw rendement van den verkoop zullen moeten worden gedetraheert, zullen voortaan bestaan en boven het inkoops-kostende der amphioen berekend moeten worden in volgender voegen, als:
1° de Bataviasche ongelden, die, als vaste posten van bezwaar tot den amphioen-handel gehorende, meede van het ruw rendement zullen moeten gedecorteert worden, als:

- a. $1\frac{1}{2}$ ryksdaalder per kist voor den administrateur van het kleeden-pakhuis;
- b. $\frac{1}{2}$ procento voor Compagnie's groot kassier op de gelden, die voor de verkogte amphioen in Compagnie's kassa staan overgebracht te worden;
- c. het salaris van de bodens, gerekend voor twaalf maanden, en verdere ongelden, die gemaakt zullen moeten worden, meede in de tyd van twaalf maanden, op de amphioen,

direct van Bengale, op de contracten, door Engelschen geleverd wordende:

- 2° de ongelden uit Neederland op het blaar zilver, van daar na Batavia uitgezonden werdende, zo tot den inkoop van de amphioen, als tot goedmaking der Bengaalsche lasten, voor $\frac{2}{3}$ van f 40000, waar op dezelve voor 't vervolg worden gecalculceert, te weeten:
- a. voor risico ter zee 5 procento;
 - b. agt maanden intrest van uitgeschoten penningen à $\frac{1}{2}$ procento 's maands of 4 procento.
- 3° de ongelden, in Indiën thuis hoorende, als:
- a. voor achttien maanden intrest à $\frac{1}{2}$ procento 's maands op de gelden, die de Compagnie in Bengale fourneeren moet en wel byzonder, als:
 - A. voor het per factuur, met de ongelden van Bengale, na herwaards aangereekend wordende inkoopskosten;
 - B. voor het $\frac{2}{3}$ gedeelte uit f 40000 of het betaald wordende voor de Bengaalsche lasten, uitmakende f 26666 : 15;
 - b. voor fragt op voorschreeven gelden, welke, als boven gezegt, na Bengale gezonden moeten worden, zo tot den inkoop van de amphioen, als tot goedmaking der lasten, waar van de $\frac{2}{3}$ part bepaald is op f 26666 $\frac{2}{3}$;
 - c. voor risico der zee van Batavia na Bengale en terug, op het bruto rendement, dan wel het uitkoops-bedragen by publieke verkoop, wyl by onverhoopt verongelukken van schip of scheepen de Compagnie weezentlyk zoude missen die voordeelen, waar uit zy haare onkosten tot den omslag moet goedmaken, 10 procento;
 - d. voor fragt van de amphioen uit Bengale na Batavia, à 20 ropias per kist;
 - e. voor het beloop in gelde van $\frac{2}{3}$ gedeelte der Bengaalsche lasten, welke, als vooren op f 40000 gesteld zynde, dus in bezwaar van amphioen koomen moet met f 26666 : 15;
 - f. voor de soldyen, in Neederland betaald wordende, mitsgaders voor ongelden van ontlossen en opslaan van de

amphioen, is by ruwe calculatie gesteld f 2986, dat almeede ten lasten van dit heul-sap moet worden gebragt;

4° de ongelden op de amphioen, op Batavia ingekogt wordende, à $\frac{1}{2}$ procento 's maands, gerekend tot op de tyd, dat het geld weeder in kassa komen zal, en waar voor gesteld word 9 maanden en dus $4\frac{1}{2}$ procento.

Art. 26. De voorschreeven $7\frac{1}{2}$ procento zullen moeten worden verdeelt in volgender voegen, als:

$\frac{1}{3}$ gedeelte voor den heer Gouverneur- en Directeur-Generaal, ieder voor de helft, dan wel ieder $\frac{1}{6}$ portie van het geheel;

$\frac{2}{3}$ gedeeltens voor den heer directeur, administrateurs, kassier en boekhouder der amphioen-directie, verdeeld in 20 portien en daarvan respectivelyk, als:

de heer directeur.....	5 portien,
twee administrateurs, ieder 4 of te zaamen.	8 " ,
kassier.....	4 " ,
boekhouder en scriba.....	3 " .

Art. 27. Indien het onverhoopt mogt komen te gebeuren, dat schip of scheepen, waar meede de amphioen uit Bengale afgezonden was, mogt komen te verongelukken, zal des niet te min het voorsz. middel van bestaan en salaris door de Comp^e uit hare kassa worden goedgeaan, bereekend op een verkoops-prys van rd^e 900 de kist, na aftrek van het aanrekenings-kostende en alle de voormelde, by art. 25 vastgestelde lasten en ongelden; dan in zodanig geval zal ook dat middel van bestaan en salaris op het rendement der alhier ingekogte parthyen niet hoger moeten worden bereekend dan tot rd^e 900 de kist, ofschoon dezelve ook voor een meerdere prys word verkogt.

Art. 28. Dan in gevallye van oorlog, waardoor de herwaards-zending van de amphioen uit Bengale verhindert word, zal het middel van bestaan en salaris van zodanige parthyen, als niet hebben kunnen worden aangebragt, niet worden genoten en alleen op het zuiver rendement van die parthyen, gerekend

tot de uitkoops-prys van rd^s 900 de kist, welke te deezer hoofdplaats ingekogt zullen zyn.

Art. 29. De voorschreeven inkomsten, zo wel van den heer Gouverneur-, als Directeur-Generaal, mitsgaders van den heer directeur en de verdere officianten van de amphioen-directie zullen subject zyn de betaling van het jaarlyks ambtgehd, gerekend op $\frac{1}{8}$ gedeelte van het geheel.

Art. 30. Bovendien zal de heer directeur, administrateurs, de kassier en boekhouder van de amphioen-directie van hun voorschreeven salaris een ieder een 10de gedeelte laten staan, zo wel ingevalle van aanbrenge van amphioen van Bengale, als ingeval dat door het verongelukken van schip of schepen geen aanbrenge geschied, volgens het vermelde by articul 27, om daar uit alle toevallige nadeelen en schadens, waar voor zy aanspreekelyk blyven, goed te maaken, echter niet dan na gedane voordragt aan en bekomen approbatie van de hoge regeering.

Art. 31. Dat tiende gedeelte der inkomsten zal jaarlyks by de Compagnie worden overgebracht om by de Bataviasche negotieboeken ingenomen te worden en daar by te blyven voortloopen onder een aparte reekening van gelden, door de amphioen-directie gedepositeert.

Art. 32. De Compagnie zal op het bedragen van dat tiende gedeelte goeddoen de intrest van 6 procento 's jaars en die renten zullen, zo wel als de te verlopene intressen op de by art. 13 vermelde, langer dan 6 maanden na den verkoop onafgehaald staande amphioen, meede jaarlyks ten voordeele van die reekening moeten worden ingenomen.

Art. 33. De boeken der amphioen-directie zullen volleedig en met alle duidelyke klaarheid gehouden, jaarlyks onder ultimo Augustus gesloten en daar by verhandelt moeten worden:

1° het summier van het geheele uitkoopsbedragen van de verkogte amphioen, in faveur van het comptoir Batavia, als de hoofd-reekening zynde, en ten lasten der respective kopers, nominatim by de vendurollen vermeld, om daar

voor weeder, by voldoening, direct ten lasten van de reekening van den kassier te worden gecrediteerd; en
 2° ten lasten van gedagte hoofdreekening of het comptoir Batavia, het geen den heer Gouverneur- en Directeur-Generaal, nevens de heer directeur en officianten van de amphioen-directie, zal worden gevalideert en toegewezen uit de $7\frac{1}{2}$ procento van de zuivere winst, vermeld by art. 24; na aftrek van de lasten en ongelden, gespecificoert by art. 25.

Art. 34. De heer directeur en verdere officianten van de amphioen-directie zullen, tot faciliteering van het debit, vryheid hebben aan de kopers van amphioen eenige parthyen, echter niet meer dan tien kisten te gelyk, op ses of neegen en uitterlyk twaalf maanden credit aftegeven, mits daar voor een obligatie onder suffisante cautie passeerende en betalende de intrest van $\frac{3}{8}$ procento 's maands.

Art. 35. Het bedragen van zodanige obligatiën zal echter niet mogen te boven gaan de somma van éénmaal hondert-duizend ryksdaalders en zal de heer directeur en verdere officianten der amphioen-directie aanspraakelyk gehouden worden voor de schade, die op zodanige parthyen, op credit afgegeeven amphioen zoude mogen geleeden worden.

Art. 36. Daar voor zal het bedragen der intressen, daar uit voortvloeiende, ook in gelyke portien onder hen verdeelt worden; echter zal die verdeeling niet mogen geschieden, dan na de aflossing der obligatiën, waar op de intrest verlopen is.

Art. 37. Ten dien einde zal de boekhouder daar van behooryk boek moeten houden en alle drie maanden aan den heer Directeur Generaal en den heer directeur van de directie moeten overgeeven een accurate lyst, aanwyzende de naamen der debiteuren en van hunne borgen, de datum van de obligatiën, de hoeveelheid der schuld en de renten, daar op bereeds ontvangen of nog ten agteren staande.

Art. 38. De gelden, geproflueerd uit den verkoop der amphioen, zullen na aftrek van het middel van bestaan en salaris, mitsgaders het $\frac{1}{2}$ procento voor den groot kassier en rd^r $1\frac{1}{2}$

voor den administrateur van het kleeden-pakhuis, item het salaris der bodens en verdere toevallige ongelden, binnen den tyd van achttien maanden in Compagnie's kassa moeten worden overgebracht en wel bepaaldelyk by termynen van drie maanden of in zes parthyen.

Art. 39. Het middel van bestaan voor den heer Gouverneur en Directeur-Generaal zal na de gehouden verkoping en berekening van het zuiver rendement door den kassier der directie of voor het sluiten der boeken onder ultimo Augustus moeten uitbetaald worden, dog het salaris van den heer directeur en officianten der amphioen-directie zal onder dien datum maar voor de helft afgeschreeven en uitbetaald worden en de wederhelft onder ultimo February daar aan volgende.

Art. 40. De rd^s 1½ per kist voor den administrateur van het kleeden-pakhuis zal meede voor ultimo Augustus door den kassier der directie voldaan moeten worden, dog het ½ procento voor Compagnie's groot kassier kan aan denzelven voldaan worden by de betaling der by art. 38 gestipuleerde termynen, terwyl het salaris der bodens, dat by deezen vastgesteld word op rd^s 35 voor de eerste en rd^s 25 voor de tweede, maandelyks moet betaald worden.

Art. 41. Jaarlyks zullen van weegens de hoge regeering worden gecommiteert de visitateur- en boekhouder-generaal tot het doen van den opneem, zo van de gelden onder de kassier, als van de onafgehaalde amphioen, die zig onder ultimo Augustus in Compagnie's pakhuizen of by de administrateurs der directie bevinden, waar van door hun een volleedig rapport in geschrifte aan den heer Gouverneur Generaal zal moeten worden overgegeeven.

Art. 42. De kassier van de amphioen-directie zal alle maanden aan den heer directeur in duplo moeten overgeeven één door hem gehouden, geëxtendeerde kassa-rekening, aanwyzende de door hem gedane ontvangst en uitgave, zullende door den kassier geene uitgave worden gedaan zonder daartoe by een schriftelyke ordonnantie van den heer directeur gequalificeerd te zyn.

Art. 43. De kassa-rekening zal, voor dat dezelve aan den heer directeur der directie word overgegeeven, door de administrateurs moeten worden geconfronteerd teegens de by hen ontfangene, door den kassier verleende quitantiën; en daar mede accoord bevonden wordende, zullen zy dezelve moeten onderteekenen, met bekendstelling van de volbragte confrontatie.

Art. 44. Behalven de geëxtendeerde kassa-rekening voor den heer directeur van de amphioen-directie zal ook maandyks door den kassier eene korte kassa-rekening worden overgegeeven aan den heer Gouverneur- en Directeur-Generaal.

Art. 45. De heer directeur van de amphioen-directie zal één der kassa-rekeningen aan den kassier terug geeven, na dezelve onderteekend te hebben voor gezien.

Art. 46. Deeze dan aldus door den heer directeur der amphioen-directie voor gezien en door de administrateurs voor geconfronteerd en accoord bevonden onderteekende kassa-rekening zal vervolgens door den kassier bezorgd worden aan den boekhouder.

Art. 47. De boekhouder zal dezelve moeten observeeren en daar uit opmaken de memorie der uitstaande obligatiën en een lyst van het restant onafgehaalde amphioen, welke beide stukken vervolgens door hem zullen moeten worden overgegeeven aan den heer directeur van de amphioen-directie.

Art. 48. De boekhouder zal gequalificeert weezen om ten overstaan van getuigen te passeeren zodanige instrumenten, als tot de directie der amphioen relatie hebben, het zy obligatiën, borgtogten of van wat natuur die mogen zyn, en dezelve zullen van dezelfde kragt en waarde worden gehouden, als of dezelve voor een notaris, dan wel een ander beambtschryver gepasseert waaren.

Art. 49. De boeken van de amphioen-directie zullen jaarlyks worden geëxamineerd door den visitateur- en boekhouder-generaal, die daar voor en voor de gedane opneem onder ultimo Augustus (als by art. 41 vermeld) ieder zullen genieten een douceur van één-hondert zilvere ducats, te betalen uit

de intresse van de langer dan zes maanden onafgehaald staan blyvende amphioen, vermeld by art. 13; en gedagte gecommitteerdens zullen van hunne bevinding aan den heer Gouverneur Generaal schriftelyk rapport moeten doen.

In hunne vergadering van 22 Februarij 1794 hadden Commissarissen-Generaal besloten:

By deese gelegenheid ook in consideratie genomen zynde, dat, vermits den handel in amphioen voortaan alleen voor de Compagnie zal worden gedreven, de bediendens, die men tot dien handel zal emploieeren, over zulks Compagnie's dienaaren behooren te zyn en dat de administrateurs om hen eenig aanzien te geeven ook wel een gedistingueerde rang en qualiteit mogen bekleeden, zo is goedgevonden en verstaan voor het vervolg te bepaalen, dat de administrateurs van den amfioenhandel zullen zyn opper-kooplieden, dog, wanneer zy geen ander emploi in den dienst van de Compagnie hebben, geen hoger gagie mogen winnen als *f* 30 ter maand, zonder genot van kostgeld of emolumenten.

En dewyl de tegenwoordige hoofd-participanten, Jan Hendrik Senn van Bazel en Carel Hendrik Specht, in het dirigeeren van den handel voor de nu afgeschafte societeyt genoeg hebben gegeeven, zo is al verder goedgevonden en verstaan deselve als administrateurs van den handel voor de Compagnie te laten continuereen en mitsdien in den dienst van de Compagnie aan te neemen voor opper-kooplieden met de gagie van *f* 30 ter maand zonder genot van kostgeld of emolumenten en met deese bepaaing, dat zy niet in gagie verhoogt zullen mogen worden.

Zie ook 27 Mei 1800.

21 Maart. *Voorwaarden, waarop de Regering goederen op vracht zoude vervoeren.*

De lange aanhef van dit stuk luidt, als volgt:

CONDITIEN, volgens dewelke de hooge regeering dezer landen volgens de concessie van de WelEdele hoog achtbaare Heeren 17ten by hoogstderzelver resolutie van den 29ten Maart 1791 en de agreatie van de hoog Edele heeren Commissarissen-Generaal over geheel Neederlandsch Indiën en Cubo de Goede Hoop heeft geaccordeert, zoo als dezelve accordeert by deezen aan alle dienaren en particuliere onderhoorigen van de Compagnie omme voortaan voor hunne reekening in schip of scheepen en mindere vaartuigen van de Compagnie, de scheeps-ruimte zulks toelatende en anders niet, gedestineerd van Batavia naar Amboina, Banda, Ternaten, Macasser, Malacca, Riouw daar onder begreepen, Chormandel, Ceilon, de Caab de Goede Hoop, Java's Noord Oost cust, Bengalen, Souratte, de West-cust, Mallabaar, Bantam, Japan, Cheribon, Timor, Banjermassing en Palembang, zo meede met die geene, die van de voorschreeve comptoiren teruytkomen of wel verder en over en weeder zullen navigeeren, te laaden alle zodanige goederen, als in deezen nader zullen worden gespecificeert.

Art. 1. De Compagnie zal geen goederen op vragt aanneemen, dan alleen, wanneer de scheeps-ruimte door manquement aan eigen cargasoen of lading zulks permitteerd.

Art. 2. De kisten, kasten, fusten, pakken of baalen, die op vragt aangenomen zullen worden, zullen niet grooter of zwaarder mogen zyn, als die, dewelke de Compagnie tot hier toe voor de onderscheidene goederen employeert, ten ware in extraordinaire gevallen, als wanneer men zig daar toe bevorens aan de regeering ter plaatse, daar de aflading geschied, kome te adresseeren.

Art. 3. De aflaaders zyn verpligt de goederen wel te verzorgen, even als zulks by de Compagnie plaats vind.

Art. 4. Zo dra een schip of vaartuig na elders word

aangelegd en de scheeps-ruimte zulks zal toelaten of wel van elders zal retourneeren, dan wel van de eene naar de andere plaats vertrekt, zal daarvan eenigen tyd bevorens by een biljet, ter ordinaire, plaatse geaffigeert, kennisse worden gegeven, ten einde den geenen, die genegen mogte zyn eenige goederen op vragt in te laden, zich in tyds daar toe te Batavia aan de hooge regeering en op andere comptoiren aan den raad van politie aldaar kan adresseeren.

Art. 5. In dit adres zal moeten worden gespecificeert:

- a. door wien de verzending eigelyk verzogt en gedaan word;
- b. wat goederen men op vragt wil afladen;
- c. de groote en het bruto gewigt, zo na mogelyk, van ieder stuk, dat men wil afladen; en
- d. aan wien de af te ladene goederen geconsigneerd zullen worden.

Art. 6. De goederen, die op vragt zyn geaccepteerd, zullen veertien dagen voor het vertrek door den aflaader bezorgd moeten worden te Batavia in de West-zydsche pakhuyzen en op de buiten-comptoiren in een bekwame bergplaats van de Compagnie, met een by den aflaader geteekende lyst, in zich bevattende de vier poincten, by het 5de articul gerequireerd, waarna door de administrateurs aan den aflaader gratis zal werden afgegeven een cognosement in blanco.

Art. 7. In zodanig een cognossement zal worden uitgedrukt:

- de naam van den capitain,
- » » » het schip,
- » » » den aflaader,
- » » » die geene, aan wien de consignatie luyd,
- » nummers,
- » merken,
- » getallen der stukken of maaten en de benaming van de ingelaadene fusten, enz.

Art. 8. Met dusdaanig cognossement zal de aflaader zich

moeten vervoegen, alhier te Batavia by den eersten opperkoopman van het kasteel en op de buiten-comptoiren by den secunde, dewelke daar op zal bekend stellen de hoeveelheid der vragt penningen (hier onder nader te bepalen), die daar op betaald moeten worden, om daar meede zich te begeeven op Batavia by den eersten suppoost ten comptoire der generaale directie om van het bedragen der vragt penningen notitie te houden by het contra cassa-boek en zulks op het cognossement bekend te stellen, en vervolgens by den groot-cassier, en op de buiten-comptoiren by den aldaar fungeerenden cassier, die de bekend gestelde vragt penningen in contante klinkende munt zal ontvangen en voor den ontfangst op dat cognossement moeten teekenen, zonder dat den een of ander daar voor iets, ja zelfs niet het ordinaire half percent zal mogen afvorderen, moettende den afluader, na dat dit effect gesorteerd heeft, het voormekle cognossement, dus onderteekend, weeder vertoonen, op Batavia aan de administrateurs der Westzydsche negotie-pakhuizen en op de buiten-comptoiren aan den secunde, om als dan den afscheep te kunnen doen.

Art. 9. De ter inlaading geaccordeerde en in de pakhuizen ten dien einde opgeslaagene goederen zullen aldaar genomereert, gebrandt of gemerkt worden met de letters P. V. G., beduydende particuliere vragt goederen, waar na dezelve ten kosten van de Compagnie naar boord getransporteerd zullen worden, blyvende alle risico en schaadens, van welke natuur, hoedanig die genaamd zyn, en onverschillig, waar ter plaatse die gevallen zyn, voor reekening van den bevrachter, zoo ook schaaide in 't pakhuis of onder het transport, dan wel binnen het scheepsboord gepleegd, behoudende nogthans de bevrachter zyn regt op de administrateurs, de gezaghebbers der los- en ladingvaartuigen of de overheeden van de scheepen of vaartuygen, waar in de diefstal gepleegd is.

Art. 10. Maar ten aanzien der te vallene minwigten by de uitlevering zal ten faveure van de eygenaars dezelve directie worden gehouden, als men gewoon is te observeeren met 's Compagnies goederen.

Art. 11. Op de plaatsen gekomen zynde, werwaards de goederen gedestineerd zyn en ook ontlost zullen moeten worden, zal hy, aan wien de consignatie luyd, zyn gequiteerd cognossement moeten vertoonen, op Batavia aan den eersten opperkoopman van 't kasteel en op de buiten-comptoiren aan den secunde van dezelve plaats, dewelke, het cognossement in ordre vindende, zo als by articul 8 is bepaald, op het zelve zal moeten noteeren: fiat largatie en afscheep en zulks onderteekenen, om door den bevrachter of den geenen, aan wien het cognossement luid, aan de overheeden van het schip of vaartuig, die de vragt goederen in heeft, overgegeeven en daar op haare goederen op eigen kosten afgegeeven te worden, zullende de afhaalder op dat cognossement voor den ontfangst, etc. moeten quiteeren; en welk bewys door de overheeden by hun te rugkomst alhier aan gemelden eersten opperkoopman van 't kasteel zal moeten worden overgegeeven, dewelke als dan zal onderzoeken, of alles na de ordre behandeld is, om daarvan dan rapport te doen aan den heer Directeur Generaal.

Art. 12. De Compagnie behoud aan haar de faculteit om, des goedvindende, in presentie van den eigenaar of iemand zynentwegen, alle fusten, etc., die hy in 't pakhuis ter inlading heeft overgebragt, te openen en, zoo wanneer bevonden mogte worden eenige goederen daar in afgepakt te zyn, dewelke zy aan zich heeft gereserveerd, het regt hebben om dezelve dadelyk en zonder forme van proces te confisqueeren met alle de goederen, die tot de parthy behooren, en verdere correctien van den bevrachter na exigentie van zaaken en in overeenkomst van de wetten, tegens de amphioen en speceryen reeds gestatueerd, die by deezen worden g'inherceerd.

Art. 13. De Compagnie zal geene andere goederen op vragt accepteeren, dan die hier onder zyn gespecificeerd; en zal ter plaatze van de bevrachting, direct na den overbreng in de pakhuizen of na het ontfangen cognossement als by articul 8, in contante, klinkende munt moeten worden betaald de volgende vragt penningen, als:

	Naar Cabo de Goede Hoop, China en Japan, van Batavia, Ceilon, Chormandel, Bengalen en van daar terug.	Van Batavia naar Ceilon, Chormandel, Bengalen, Souratta en de Malabaar, en van daar terug.	Van Batavia naar Ambon, Banda, Macasser, Timor, Banjermassing, Malacca, Palembang en Sumatra's-West-cust en van daar terug	Van Batavia naar Java's Noord-Oost-kust, Cheribon en Bantam en van daar terug.
Aloë suctr., in vellen by 't bruto gewigt.....	f—:—:15	f—:—:10	f—:—:7	f—:—:6
Bensuin, 't pond.....	—:1:—	—:—:11	—:—:8	—:—:6
Camphur Baros, 't pond	—:1:4	—:—:13	—:—:10	—:—:8
Cardamom Mallabaar...	—:1:1	—:1:4	—:—:15	—:—:11
Catchou Mallabaar.	—:—:13	—:—:9	—:—:6	—:—:5
Drakenbloed, 't pond...	—:—:13	—:—:9	—:—:6	—:—:5
Gom of stoklak, 't pond.	—:1:—	—:—:11	—:—:8	—:—:6
Gom gutte, 't pond.....	—:1:4	—:—:13	—:—:10	—:—:8
Gom mirrhe, 't pond...	—:—:13	—:—:9	—:—:6	—:—:5
Sago, 't pond.....	—:1:2	—:—:12	—:—:9	—:—:7
Schellak, 't pond.	—:—:13	—:—:9	—:—:6	—:—:5
Paarl de amour schelpen 't pond.....	—:—:10	—:—:7	—:—:5	—:—:4
Gember, geconfyte, het aam.....	14:10:—	9:10:—	7:5:—	5:10:—
Gember, geconfyte, het half aam.....	7:5:—	4:15:—	3:12:8	2:15:—
Soya, de kelder à 15 flessen	4:2:—	2:15:—	2:1:—	1:11:—
Kleinder als deeze				
by de voet	1:9:—	1:—:—	—:15:—	—:11:—
Kisten en kastjes by de voet	—:—:—	—:—:—	—:—:—	—:—:—
Potten confyten en zuuren, 't R bruto.....	—:—:13	—:—:9	—:—:6	—:—:5
Lywaten, by de voet	1:9:—	1:—:—	—:15:—	—:11:—
Zyde stoffen	1:9:—	1:—:—	—:15:—	—:11:—
Bengaalsch	1:9:—	1:—:—	—:15:—	—:11:—
Florette gaarens	1:9:—	1:—:—	—:15:—	—:11:—
Catoene	1:9:—	1:—:—	—:15:—	—:11:—
Soya en sakkie, de haly.	4:9:—	2:15:—	—:2:—	1:11:—
Japansche vrugten de haly	2:—:—	1:7:—	—:1:—	—:15:—

Art. 14. Ongeagt deeze bepaalde fragt-penningen zullen de bevragers ook nog subject blyven aan de betaling der thollen en gerechtigheeden, alomme gestatueerd.

Art. 14. Eindelyk reserveert de hoge regeering aan zich deeze conditiën in der tyd zodanig te ampliceren en altereeren, als zal noodig oordeelen, en voorts ook het verleenen van vryheid tot het afladen van goederen van meerder volume dan de vermelde by articul 13, in gevalle de ruimte in de scheepen zulks zal toelaten.

Zie ook 25 Julij 1794.

21 Maart. Voorschrift met betrekking tot den schutters-eed.

Is goedgevonden en verstaan het collegie van Scheepenen te qualificeeren om, tot wegneeming van alle twyfeling, voornamentlyk ten aanzien van de tusschen beyden de rechts-collegien alhier bepaalde jurisdictie, van alle zodanige personen, welke uit Compagnies dienst worden ontslagen, zonder dat daarby geëxprimeerd is, of dezelve in burger vrydom overgaan, zoo meede van die, welkers gage by de soldy-boeken, uithoofde van non-comparitie by de monstering, meer dan een half jaar lang afgeschreeven is, zonder onderzoek na de anders benodigde vrybrief den gewoonen schutters-eed af te vorderen, ten einde vervolgens geënrolleerd en als onder de judicature van voorsz. gerechte sorteerende geconsidereerd te worden.

21 Maart. Verstrekkingen aan scholen.

Door het collegie van curatoren en scholarchen voorgeslaagen zynde een door de leeden uit dat collegie, Theodorus Vermeer en Nicolaas Maas, beraamd ontwerp, waar na voortaan de verstrekkingen, zo voor 's Compagnies scholen, als voor die van het wees- en het armhuis zouden kunnen geschieden, zoo is goedgevonden en verstaan voor den aanstaande te doen cesseeren de verstrekkingen van bybels aan de voormelde scholen, zo mede de uit het ambagts-quartier en de kleine winkel bevoorens by de respectieve schoolmeesters genotene articulen,

mitsgaders te approbeeren het daarvan voorgesteld equivalent in gelde en zulks te laten bereekenen sedert primo Maart 1792 of den tyd, dat geene der voormelde verstrekingen zyn gedaan.

25 Maart. *Bekendmaking, dat de kerkeraad der Luthersche gemeente te Batavia openlijk verantwoording zoude doen zijner gestie gedurende het jaar 1795.*

25 Maart. *Magtiging op de bank van leening tot het houden van vendutiën van lijnwaden of tot het afgeven dier lijnwaden op obligatie, onder zulke voorwaarden, als de bank zoude oordeelen te behooren.*

25 Maart. *Magtiging op het college van Schepenen, volgens jaarlijksche gewoonte, eene belasting ad eene halve maand huishuur te heffen van de bewoners der huizen in de stad. in de Zuider-voorstad en in het Chineesche kamp (»campong») tot het doen uitmodderen van de grachten binnen en buiten de stad Batavia.*

25 Maart. *Vermindering van het jaarlijksche ambtgeld voor den baas der scheeps-timmerlieden op de equipagewerf te Batavia van 500 tot 250 rijksdaalders.*

Behalve gage en kostgeld genoot deze baas geene andere inkomsten, dan de 1000 ryksdaalders, hem op 12 Februarij 1790 als middel van bestaan toegelegd.

29 Maart. *Wijziging van de straf op het smokkelen van opium.*

In overweging genomen zynde het poinct, rakende de op den morshandel in amfoen gestelde straffe aan lyf en leeven, en by examinatie van de placcaten, sedert 1627 tot heeden tegen de onderkruipingen in Compagnies privative speccery-

handel geëmaneert, komende te blyken, dat de poenaliteit tot toegang van dat quaad zig bepaald tot straffe aan lyf of leeven naar exigentie van zaaken; zo is — geconsidereerd, dat, ofschoon de vergadering van XVII^{de} by aparte missive van den 10^{en} April 1775 het verzoek, door de hooge regeering deeser landen by missive van den 26^{en} October 1775 gedaan om de by het placcaat van den 2^{en} Juny 1758 tegen den morshandel in amfioen gestatueerde straffe aan lyf *en* leeven te mogen veranderen in straffe aan lyf *of* leeven, uit hoofde der toenmalige situatie van zaaken heeft gelieven van de hand te wysen, de billyk- en menschlievendheid egter schynt te vereischen de voorschreeven, allerzwaarste straffe eeniger mate te mitigeeren; dat ook door het vernietigen van de amfioen-societeit en het weder trekken van den handel alleen aan de Compagnie de zaak van een geheel ander aanschouw is geworden als bevorens, toen veele, in Europa zig bevindende, particuliere actie-houders merkelyk daarby waren geïnteresseert. en dat ook het articul van de speceryen voor de maatschappij van de uitterste aangelegentheid zynde en niet minder dan dat van de amfioen, dierhalven de straffe, op de sluikeryen in dien aller voornaamste tak van Compagnies handel gestatueerd, ook met seer veel grond als voldoende kunnen worden beschouwd in cas van verboden handel in amfioen; en hebben vervolgens heeren Commissarissen-Generaal eenparig geoordeeld ter betragting van Compagnies meeste belang noodzakelyk te zyn, dat daarin voor het vervolg op een gelyke voet te werk gegaan, immers den sluikhandel in amfioen niet zwaarder gestraft worde dan die in speceryen, en over zulks en dewyl hunne hoog Edelheeden, als representeurende de vergadering van XVII^{de}, zig volkómen bevoegd agten daartoe de nodige alteratie te maaken, — goedgevonden en verstaan de straffe aan lyf *en* leeven, by het op den 15^{en} deeser gearresteert placcaat tegen den ongepermitteerden handel in amfioen reets bepaalt, eenigzints te verzagten en daar voor, overeenkomstig met de standhoudende wetten tegen de sluikeryen in speceryen, te stellen straffe aan lyf *of* leeven.

29 Maart. *Bepaling nopens gepermitteerde kisten.*

Dewyl by de dispositie op het plan om aan de officieren op Compagnies scheepen en vaartuigen, in steede van de gepermitteerde lasten, een equivalent in gelden uit Compagnies kassa te laten verstrekken aan de scheeps overheeden is toegestaan het meede voeren van negotie-waren, voor zo verre de ruimte in de gepermitteerde kisten zal toelaaten, dog daar by geen speciale schikkingen zyn gemaakt omtrend het getal en de groote der gemelde kisten, zo is, ter voorkoming van alle misverstanden, die daar uit zomwylen zouden kunnen ontstaan, goedgevonden en verstaan by deesen te bepaalen, dat de voorschreeven gepermitteerde kisten zullen bestaan in de volgende, als:

voor een capitain:

4 kisten, lang 5, hoog en wyd 2 voeten,
2 " " 4, " " breed $1\frac{1}{2}$ " ;

voor een capitain-lieutenant:

3 kisten, lang 5, hoog en wyd 2 voeten,
1 kist, " 4, " " breed $1\frac{1}{2}$ " ,
1 " " $3\frac{1}{2}$, " " " $1\frac{1}{3}$ " ;

voor een lieutenant:

1 kist, lang 5, breed en wyd 2 voeten,
1 " " 4, hoog en breed $1\frac{1}{2}$ " ;

voor een opper-chirurgyn en sous-lieutenant, ieder:

1 kist, lang 5, breed en wyd 2 voeten.

$\frac{1}{4}$ April. *Verlenging van den termijn voor het stemmen van brieven van crediet, vastgesteld op 20/23 December 1793.*

Die termijn werd nu bepaald op ult^o Mei 1794, na welken datum het ongestempelde papieren geld ongangbaar zoude zyn, "zonder eenige nadere inschikkelykheid".

2 April. *Voorschrift nopens gezagvoerders van pakketbooten.*

Is beslooten tot een vaste cynosure, overeenkomstig de bil-

lykheid, in het vervolg te bepaalen, dat de gezagvoerders op de pacquet-booten, die in die hoedanigheid drie jaaren ten genoegen hebben gediend, begunstigd zullen worden met de qualiteyd van capitain ter zee, zonder verhoging in gagie of genot van meerder premie, als aan de gezagvoerders van voorschreeven vaartuigen by het reglement is toegelegd.

4 April. Voorschrift nopens het repareren van Compagnie's vaartuigen.

Is goedgevonden voor het vervolg als een permanente order te statueeren, dat, wanneer kleyne vaarthuigen, hetzy op Onrust of op de equipage-werf gerepareerd of vertimmerd worden, niet slegts de daartoe verbruikte materialen by de specificatiën zullen moeten worden bekend gesteld, maar ook de naam van den meester knegt, onder wiens opzigt en directie dat werk is volbragt; zo mede, dat alle vaarthuigen, na de voltooying van hetgeen daar aan te doen is geweest, op de plaats, daar zulks is geschied, zullen moeten gelaaten worden, tot dat ze door den capitain of gezaghebber, onder wien dezelve behooren, exact zullen zyn geëxamineerd en door hem de bevinding daarvan na behooren by een schriftelyk bewys zal zyn geattesteerd.

5 April. Opheffing van de bank-courant.

Nadien niet alleen het oogmerk, waartoe gemelde bank in 1752 is opgericht, door het van jaar tot jaar toenemend verval der Bataviasche ingezeetenen en het aanhoudend groot gebrek aan gereet geld bereets voor lang geen plaats meer heeft gevonden, ja zelfs de bank-courant, strict genomen, reeds voor lange niet dan blootelyk in naam heeft gesubsisteerd, also deese bank zedert verscheide jaren geene reëele waarde heeft gehad voor de bank-certificaten, welke zy in omloop bragten die in de laatste jaaren door eene verkeerde, ja onverantwoordelyke directie tot een enorm en telkens naar willekeur vergroot capitaal zyn aangegroeid; dat dierhalven, zowel het algemeen belang, als dat van de Compagnie, welke uithoofde

van het aanzienlyk capitaal aan bankbrieven, waarvan zy reeds houder is, daarby zo onmiddelyk is geïnteresseerd, volstrektelyk vorderen, dat deese nuttelooze en schadelyke directie niet langer stand grype en door de vernietiging daarvan aan alle verkeerde practyken, waartoe deselve tot dus verre aanleyding heeft gegeven, den bodem wierde ingeslagen, waarvan men tevens verwagten mag, dat daardoor het credit van de papieren munt, welke alhier 's Compagnies weegen gangbaar is en die door de voorschreeven exorbitante quantiteit bankbrieven zo zeer is gedrukt, merkelyk zal worden gestyft en voorgekomen, dat de agio daarvan immer wederom tot die buitensporige hoogte werde opgejaagd, als by die gelegendheid is ondervonden; om alle deeze reedenen goedgevonden en verstaan de bank-courant der stad Batavia te vernietigen, mitsgaders de hoge regeering van Indie ten dien einde te qualificeeren:

1° tot het aanmaken van nog sesmaal honderd duizend rd^s aan papieren van credit, te weeten:

300 p^s van 1000 rd^s ieder en

600 " " 500 " "

om aan de officianten van de bank afgegeeven en met een gedeelte van het saldo der kasse, dat den laatsten December 1793 ter somma van :d^s 19257 : 2 : 8 onder den kassier Holle is verbleeven, g'emploieert te worden tot het inwisselen van onder de gemeente roulleerende bank-certificaten, na aftrek van rd^s 600000, die in Compagnies groote geldkamer berusten, nog bedragende rd^s 610365;

2° te gelyk met de voorgemelde rd^s 600000 aan papieren van credit of eenige dagen, voor dat de inwisseling der bank-certificaten een begin neemt, aan de officianten van de bank ook af te geeven alle de in Compagnies groote geldkamer en de groote geldkasse te vinden bank-certificaten om direct na den ontfangst vernietigt en op de diverse reekeningen der participanten en de bank afgeschreven te worden en, in gevalle de gemelde bank-certificaten de somma van 600000 rd^s mogten te boven gaan, de papieren van credit dan zo veel te verminderen, dat de afgegeeven

- wordende parthy met de bank-certificaten te samen uitmaakt een montant van 1200000 rd^s. (Dit dient eene nadere schikking te ondergaan, also de bank ten behoeven van de Compagnie en in haar eygen naam zal worden gedirigeerd⁽¹⁾);
- 3° de gemeente door affixie van billetten wegens het intrekken van de bank-courant te adverteeren en een iegelyk te gelasten de bank-certificaten, welke zy hebben, binnen den tyd van twee maanden na de affixie van het biljet in de bank te brengen om daarvoor papieren van credit te ontvangen, sub poene van verval, ten voordeelen van de bank van leening, van zulke bank-certificaten, welke binnen dien bepaalden tyd niet ingewisselt worden, mitsgaders den directeur en commissarissen, nevens den kassier en boekhouder van de bank te ordonneeren gedurende de gemelde twee maanden tweemaal 's weeks, namelyk des Woensdag en Saturdag voormiddags van agt tot elf uren, tot het inwisselen der bank-certificaten te vaceeren;
- 4° naar Java, Cheribon en Bantam aan te schryven alle de op die comptoiren roulleerende bank-certificaten aan een daartoe te benoemene commissie te vertonen, van het getal en de waarde derselve, mitsgaders de naamen der participanten accurate aantekeningen te doen houden en ten spoedigsten specifieke lysten daarvan herwaarts te zenden, ten einde na ontvangst van die lysten het daarby genoteerd bedragen ter inwisseling van de vertoonde certificaten hier door de bank in papieren van credit te laten fourneeren om derwaarts gezonden en de bank-certificaten vervolgens ter vernietiging naar Batavia overgemaakt te worden;
- 5° de officianten van de bank al verder te gelasten, na expiratie der voorschreeven twee maanden, de ingewisselde bank-certificaten tegen de boeken van de bank exact te confronteeren en van hunne bevinding schriftelyk berigt te doen, met aanwyzing van het getal, dat volgens de boeken

(¹) Wat tusschen () is geplaatst, komt in de origineele resolutiën zonder die haakjes, geheel op dezelfde wijze als het voorafgaande en volgende, voor, doch is kennelijk eene latere bijvoeging van een onbekende.

nog oningewisselt zal zyn, en teffens te verzoeken, dat de ingewisselde partyen door het vuur vernietigt mogen worden.

5 April. *Voorschrift nopens het betalen van venduschulden door Compagnie's dienaren.*

Om op eene efficaciense wyse tegen te gaan en te beletten de onbetamelyke gedoentens van verscheide Compagnie's dienaaren, die niet schroomen de verpligte betaalingen, zo onbeschaamt, als onreedelyk, een geruime tyd te traineeren, is goedgevonden en verstaan alle dienaaren van de Compagnie van wegen heeren Commissarissen Generaal op het strikste te doen ordonneeren hunne schulden wegens gekogte goederen op publiek gehoudene vendutiën ter eerster aanmaning te betaalen, onder bedreiging, dat de geene, die daar omtrend nalatig blyven of, op protexie steunende, zig aan de minste brutaliteit tegen vendumeesteren of onhebbelyke weigering van betaaling schuldig maaken, zonder eenige conniventie daartoe geconstringeert en bovendien immediatelyk zodanig gecorrigeert zullen worden, als men om andere de lust te beneemen van hunne voetstappen te volgen zal vinden te behooren, ongerekent de afgave aan vendumeesteren, in voldoening of mindering hunner agterstellen, van de gagien, kostgelden en emolumenten, die zy by de Compagnie te voren staan of verdienen zullen; van welke dispositie ook aan vendumeesteren volleedige kennis zal moeten worden gegeven tot derselver informatie en narigt.

Dit voorschrift is eerst den 3^{den} Junij 1794 bij billet gepubliceerd.

5 April. *Achteruitgang van Batavia.*

Als eene schets van den treurigen toestand wordt hier ingelascht het navolgende extract uit de resolutiën van Commissarissen-Generaal:

In overweging genomen wordende de duidelyke beschryving van den Raad ordinair, Titsingh, by zyn advis aan de hoge

regeering ingelyft, over het jaarlyksch, zichtbaar toeneemend verval der Bataviasche colonie;

het meer en meer quynen van den particulieren handel; de met rasse schreeden toegenomen armoede onder de ingezetenen, door algemeene desastres veroorzaakt;

de schaarsheid aan geld en de nadelige gevolgen, daaruit ontstaan;

de overkropping der ingezetenen met goederen, waar voor zy geen vertier konnende vinden, tot aflossing hunner schu'den onvermogen zyn;

de onmogelykheid om hun door dwangmiddelen tot betaaling te verpligten, zonder het geheel finantie-wesen deeser hoofdplaats in duigen te doen vallen;

het gering getal van slegts vyf à ses burgers, den naam van koopman waardig;

en maar drie à vier scheepjes tot het dryven van den quynenden, particulieren handel;

de kommer en ellende, die zig van rondsomme opdoed;

de aanhoudende stoute bedryven der zeeroovers langs alle de kusten en zelfs in het gezigt van de Bataviasche rhee de straffeloos gepleegt wordende, waardoor de handelaar word ter nedergeslagen, alle geest van onderneeming uitgeblust en de gansche colonie in een sombere werkeloosheid quynt.

En aan het slot van het gemelt advis nog voorgekomen zynde, dat, als men langer draalt om in die hopelose toestand naar een middel tot redding uit te zien, Batavia, dat zo zichtbaar te gronde gaat, onherstelbaar verloren zal zyn, zo is daarop gedelibereert, en deese geheele materie aangemerkt weesende als een zaak, die vooral de byzondere oplettendheid van heeren Commissarissen Generaal schynt te vorderen, wel waardig om onder het oog der vergadering van XVII° gebragt te worden, uit dien hoofde goedgevonden en verstaan het kommerlyk tafereel, by het voorschreeven advis van het weleer bloeient Batavia naar waarheid afgeschetst, by de eerste missive, die naar Nederland aan de heeren hooge committenten zal worden afgezonden, in volle omstanden over te neemen

en hoogst dezelve teffens te vertoonen, dat, zo men niet kan goedvinden aan de scheepvaart in Indië protectie te bezorgen, het veelligt met Batavia eerlange gedaan zal zyn.

Wyders by het voorschreeven advis van byzondere opmerksaamheid gevonden zynde het geposeerde door den Raad ordinair, Titsingh, dat tot het groot verval van Batavia onder andere ook voornamentlyk heeft geconcurrereert het overbrengen van genoegzaam den geheelen smallen handel naar Java door de ingeslopen toegevendheid om zig daar naar genoeg van ryst te voorzien, alzo daaruit zeer dangereuse gevolgen voor de hoofdplaats zyn voortgevloeit, zo is goedgevonden en verstaan de hooge regeering van Indië by missive aan te schryven hunne consideratiën en gedagten over den vaart en handel op en langs Java ten spoedigsten aan heeren Commissarissen Generaal te suppediteren en, wanneer het nuttig en noodzakelyk mogt worden geoordeelt eenige veranderingen in de daar omtrend standgrypende gebruiken te maken, dan ook op te geven, waarin die dienen te bestaan en hoedanig deselve op de best voegelykste wyze, zonder bezwaar voor den particulieren handelaar, g'executeert konnen worden.

19 April. *Wijziging van het bepaalde op 22 Junij 1770 nopens de administrateurs van den medicinalen winkel te Batavia.*

Commissarissen Generaal vonden goed, „met alteratie in zoverre van het gearresteerde door de hooge Indiasche regeering by haare resolutie van den 22^{en} Juny 1770, voor het vervolg te bepaalen, dat de eerste en tweede administrateur in de medicinale winkel zullen zyn koopman en onder-koopman, respectieve met de tot die qualiteit staande gagiën, kostgeld en emolumenten”.

22 April. *Maatregelen tegen smokkelhandel in specerijen.*

Bij geheime resolutie bepaalde de Regering ter zake het navolgende:

Voorgekomen weezende, dat met Engelsche scheepen te Canton zouden zyn aangebragt, onder anderen 53 picols nagulen, en daar omtrent in aanmerking genomen zynde, dat gedagte scheepen die speceryen op geen ander plaats dan alhier hebben kunnen bekomen, uithoofde zy hunne reise derwaarts van hier hebben voortgezet, en het dus zeeker is, dat, niettegenstaande de successive beraamde ordres tot tegen-gang van den smokkelhandel, dezelve egter nog straffeloos en, als het ware, onder 't oog dezer regeering gedreeven word: dat het dierhalven nodig zal zyn ten opzichte van de scheepen en vaartuigen, het zy van de Compagnie of van particulieren, geeffe uitgezondert, welke uit de groote Oost terug koomen, eene verdere bepaling omtrent de visitatie derzelve te arresteeren, dewyl men verneend met zekerheid te mogen stellen, dat alleen door de clandestine aanbrenge tans zodanige smokkelhandel kan gedreeven worden, en de verdenking daar is, dat tot den overvoer gebruik gemaakt word van het leedig vaatwerk. Zo is dat point in rype deliberatie genomen en, gelet wordende, dat de ordre van den 28 May 1715, welke jongst den 11 May 1790 is gerenoveerd ⁽¹⁾, in zo verre betreft de visitatie van de vaartuigen, allezints voldoende is, ingevalle dezelve stiptelyk word nagekomen en dat die alleen zoude dienen te worden vermeerderd met de speciaale ordre tot een nauwkeurige visitatie van het vaatwerk, mitsdien, conform de propositie van den heer Gouverneur Generaal, goedgevonden en verstaan te renoveeren het voormelde besluit van den 11 Mai 1790, waar by gearresteerd is, dat alle aankomende burger en inlandsche vaartuigen uit de specerye provinciën Ambon, Banda, Ternaten en Macasser, enz., en zulks zonder het minste uitstel na hare aankomsten hier ter rheeде, door den water-fiscaal en sabandhaar of die daartoe van hunnent weegen geautorizeert zyn (zullende den eerstgemelde telkens door den laatsten, by aankomst van zodanige vaartuigen, daar af ten spoedigsten moeten worden geadverteerd) onder de

(1) In de resolutien der Indische Regering van 11 Mei 1790 is ter zake niets aangetroffen.

vereischte assistentie, des noods van militairen, bezet en vervolgens noch ten zelve dage of inmers zo haast het daags daaraan zal kunnen geschieden, door gemelde water-fiscaal en sabandhaar met haare bediendens in perzoon op het nauwkeurigste onderzocht en gevisiteerd zullen moeten worden, gelyk ook dezelve vervolgens onder het oog van gemelde bediendens, zo spoedig mogelyk, zullen moeten worden ontladen, opdat, in cas daar in eenige speceryen zouden mogen berusten, dezelve ontdekt en aangeslagen mogen worden, om daartegens, als ook tegen de aanbrenghers en haare vaartuigen, te procederen na den inhoud van 's Compagnie's placaten; mitsgaders tot ampliattie van die order te statueeren, dat by de voorsz. visitatie der vaartuigen ook gezorgd zal moeten worden, dat de waterleggers, die zig binnen boord zullen bevinden, gedeeltelyk uitgestort en al het overige vaatwerk nauwkeurig gepeilt worden; en van deese renovatie en ampliattie kennis te geeven aan den pro-interim water-fiscaal, Mr Willem Popkens, nevens den sabandhaar en licentmeester, Jacobus Theodorus Reynst, met een ernstige aanbeveeling tot een prompte observantie van het een en ander.

En, dewyl het mogelyk kan zyn, dat ook op Compagnies scheepen door baatzugtigen gebruik gemaakt word van het vaatwerk om eenige quantiteiten, 't zy nagelen of nooten, naar herwaarts overtevoeren, is wyders goedgevonden en verstaan den raad van justitie dezes kasteels te demandeeren om door de commissie, welke uit gedagten raade word afgezonden ter visitatie van de uit de groote Oost retourneerende Compagnie's scheepen, waar in speceryen afgeladen zyn, ook speciaal de voorsz. ordre tot een gedeeltelyk uitstorten der waterleggers en het nauwkeurig peilen van het vaatwerk te doen observeeren.

Voorts nog in aanmerking genomen wordende, dat het noodzakelyk is, dat, zo wel de heer gouverneur van Java, als de resident van Cheribon van de Voorsz. dispositie kennis erlangt ten einde zig daar na te reguleeren by aankomst aldaar van Compagnie's scheepen of particuliere vaartuigen, uit de groote Oost komende — zo is mitsdien goedgevonden en verstaan den

heer gouverneur van Java, van Overstraten, en den resident van Cheribon, Umbgrove, daar van te informeeren en aan te schryven om, behalven de reeds by de aparte brief dezer regeering van den 26sten Mey 1790 naar Java aangeschreeven order, ook speciaal de voorsz. ampliatic nopens de gedeeltelyk uitstorting der waterleggers en peiling van het overige vaatwerk omtrent de aldaar aankomende scheepen en vaartuigen stip-telyk te doen observeeren.

By deze gelegenheid al verder gelet weezende, dat de meeste der particuliere vaartuigen van Ambon en Banda, voor Batavia gedestineert, op de reise herwaarts op Java aangieren, schoon daar niet thuis horende, zonder dat men daar voor eenige noodzakelykheid weet, en het mogelyk is, dat zy ook die gelegenheid waarnemen om zig gedeeltelyk te ontdoen van de ter sluik ingeladen hebbende speceryen; dat daartoe aanleiding geeft de reflectie, dat tans op Java geen pond speceryen verkogt word, mitsgaders dat het dierhalven ten hoogsten noodzakelyk is, dat daarin zo wel worde voorzien, als in het willekeurig aandoen van de onderscheiden residentien van Java door vaartuigen, welke op Java of Cheribon te huis hooren — zo is op de verder voorstel van welmelde zyn Edelheid goedgevonden en verstaan voor het vervolg te statuereen, dat de vaartuigen, welke op Java thuis hooren, by hun terug-komst van de voorsz. Oosterse gouvernementen verplicht zullen zyn direct te steevenen naar Samarang of Sourabaya om aldaar nauwkeurig gevisiteerd te worden, zonder dat zy zullen vermogen eenig ander comptoir alvorens aan te doen, en dat alle diegeen, welke op Cheribon thuis hooren, mede op geen ander plaats zullen mogen aangieren; mitsgaders de ministers van Amboina, Banda, Ternaten en Macasser aan te schryven, dat de particuliere vaartuigen, welke niet op Java of Cheribon thuis hooren of direct van daar vertrokken zyn, op Java of Cheribon niet zullen mogen aangieren, maar verplicht zullen zyn de reise direct naar Batavia te vervorderen en dat alleen aan zodauige vaartuigen, die direct van Java en Cheribon zullen zyn ver-trokken en aldaar thuis hooren, toegestaan mag worden naar

Java en Cheribon terug te keeren, zonder verplicht te zyn alvorens naar Batavia te steeven; en welmelde ministers ten dien einde te recommandeeren om de gezaghebbers of anachodas van particuliere vaartuigen, by hun vertrek van daar, zo wel van de voorsz. ordres te informeeren, als dat zy by hunne aankomst op Samarang, Sourabaya, Cheribon of Batavia een nauwkeurige visitatie zullen moeten ondergaan; en van dit een en ander meede den voormelden gouverneur van Overstraten en den resident van Cheribon kennis te geeven, met last om de vaartuigen, welke in dit jaar uit de voorsz. gouvernementen op Java of Cheribon zullen aankomen en aldaar niet te huis hooren, niet te permitteeren te vertoeven, maar strikt te ordonneeren om directelyk de steeven naar Batavia te wenden en intusschen goede zorge te laten dragen, dat uit dezelve geene goederen hoegenaamd worden ontladen.

29 April. *Vernieuwing van het bepaalde op 29 Augustus 1786 nopens het overzenden van processen in appel.*

29 April. *Bepaling, dat de kapitein-Chinees te Batavia uit eigen middelen moest voorzien in het onderhoud van de brandspuit, geplaatst in de Chinesche kamp aldaar.*

Zie ook 20 Augustus 1802.

$\frac{20 \text{ April.}}{21 \text{ Mei.}}$ *Vernieuwing van het bepaalde op 26 Augustus 1791 nopens last- en staat-rekeningen.*

Gelet zynde op het geadvanceerde door den visitateur generaal, dat de Indiasche staat-rekeningen meerendeels een abusive vertouing opleveren, welke by het opmaken der generale balans van Compagnies bezittingen schadelyke gevolgen na zig sleepen, en dat by ter voorkoming van zoortgelyke schynschoone vertogen in de maand Augustus 1791 bereeds de nodige modellen heeft vervaardigd ter agtervolging in den aanstaande, die ook door de hooge Indiasche regeering circulair ter observantie zyn aanbevolen, maar hy egter twyfelt, of de

executie van dien effect sorteren zal, te meer men zig op de meeste comptoiren liefst bepaalt aan de oude slenter en usantiën, zo is, geconsidereert de noodzakelykheid om te zorgen, dat in de Indiasche staat-rekeningen voor het vervolg geen abusive vertoningen plaats vinden, goedgevonden en verstaan de respective etablissementen van de maatschappye by circulaire missive nader en ernstig te gelasten de recomandatie, hun by besluit der hooge Indiasche regeering van den 26^{en} Augustus 1791 gegeven, om zig den inhoud van het daar nevens afgezonden extract uit een berigt van den visitateur generaal, aanwyzende, op welke wyze de last- en staat-rekeningen behooren geformeert te worden, tot narigt en observantie te laten strekken, stiptelyk na te komen en by het inrigten der staat-rekeningen attent te zyn, dat aan het voorgeschreevene by de door den visitateur generaal opgemaakte modellen zonder de minste afwyking of nalatigheid prompt voldaan worde.

17 Mei. »*Order der voorbiddinge*».

Gelet zynde, dat de predikanten by de voorbiddinge in de kerken alhier voor 'slands overheeden zig niet altoos regelmatig schikken naar de daarop beraamde order, en nodig geagt wordende, dat het daar omtrent plaats vindende formulier geobserveert en nagckomen worde, zo is goedgevonden en verstaan de hooge regeering van Indië by missive aan te schryven de in de maand December 1793 geamplieerde order der voorbiddinge in de kerken ter deeser steede voor de overheden te renoveren en een toereikent getal exemplaren daarvan, door haaren eersten secretaris onderteekent, aan den kerkenraad te laten afgeeven, mitsgaders de predikanten voor te houden het verlangen van heeren Commissarissen Generaal, dat haar Eerwaardens zig het daarby voorgeschreevene voortaan tot narigt zullen laten strekken en in het doen van het gebet na de predikatiën in alle de kerken woordelyk agtervolgen.

17 Mei. *Intrekking van het bepaalde op 1^{en} Maart 1794 nopens den visitateur-generaal.*

Gedelibereert en in aanmerking genomen zynde, dat het

de Compagnie buiten tegenspraak hard valt en, strict genomen, van haar niet gevergt kan worden aan den visitateur generaal vooruit te betalen het aan hem toegelegde $\frac{1}{6}$ gedeelte van erreuren, ten haaren nadeelen begaan, en daar en boven de risico daarvan te blyven loopen, maar dat, van de andere kant ingezien, alle middelen, die, oppervlakkig beschouwt, tot menagie schynen te strekken, voor geen menagie kunnen worden gehouden en een bequaam, yverig visitateur generaal tienmaal meer voor de maatschappy kan uitwinnen, als men zig mag voorstellen, dat door de voorzegde vooruitbetaalinge verlooren zal worden, om die reden en dewyl het ten hoogsten noodzakelyk is den visitateur generaal te encourageeren ten einde andere personen aan te sporen zig bequaam te maaken in het behoorlyk waarneemen van die aangelegen en niet min moeyelyke bediening zyn voetspoor te kunnen volgen, zoo is goedgevonden en verstaan de resolutie der hooge regeering van 22 January 1790 om van de ontdekte erreuren in de Indische negotie-boeken, zo haast als over de bevindingen zal zyn gedisponeerd, het aan den visitateur generaal toegelegde $\frac{1}{6}$ gedeelte uit Compagnie's kasse vooruit te betalen, onder gunstige welduiding der vergadering van XVII^{ten} zonder eenige verandering te laten standgrypen en de hooge regeering te qualificeeren by dat gebruik te continueeren, immers en tot zo lange het nader goetvinden van hoogst welgemelde vergadering zal zyn ontvangen op het verzoek, dat van weegen heeren Commissarissen Generaal aan de heeren hooge committeenten zal worden gedaan om deese dispositie te willen agreëeren.

Bij missive van 3 April 1806 heeft de Raad der Aziatische bezittingen deze intrekking uitdrukkelijk bevestigd.

17 Mei. *Vervoer van goederen op vracht met Compagnie's schepen.*

Ondienstig geagt wordende aan den vervoer van goederen op vracht in Indië een meerder extensie te geeven, als gear-

resteert is onder den 8^{en} February laatstleeden, is egter goedgevonden en verstaan de hooge regeering aan te schryven, wanneer de ruimte in de scheepen buiten prejuditie van de Compagnie toelaat goederen op vragt te accepteeren, in dien gevalle de preferentie te geeven aan de aanbiedingen, die door de capitains en verdere officieren van de gemelde scheepen zullen worden gedaan.

21 Mei. Instructie voor de bank van leening van de Nederlandsche O. I. Compagnie te Batavia.

Commissarissen-Generaal bepaalden bij deze instructie het volgende:

De bank courant deezer stad ingetrokken en de bank van leening door de Compagnie overgenomen zynde, zal dus voor het vervolg de directie van de bank van leening gehouden moeten worden ten meesten voordeele van de Compagnie.

Art. 1. Tot die directie zullen van weegens de hoge regeering deezer landen worden benoemt:

- een directeur,
- vier commissarissen,
- een kassier,
- een boekhouder, sekretaris, pand-bewaarder en vendumeester;
- vier klerken,
- een bode of afslager,
- een waardyn,
- een comptoir bediende en
- een geldteller.

Art. 2. In de voorsz. bank van leening zullen mogen gebragt worden ter beleening contanten, goud, zilver, juweelen, koopmanschappen, lywaaten en huisraad van weinig omslag en andere diergelyke goederen, die het leggen van één jaar en zes weeken kunnen verduuren.

Art. 3. Waartoe 's morgens van 8 tot 11 uren, excepto Zondag en Zaterdag, twee commissarissen met en beneevens den kassier en boekhouder zullen vaceeren om alle panden

te boek te stellen, het goud of fyne streenen by gewicht of gecalculceerde waarde naar het gewigt in realen en caraten te noteeren en, na dat zy alles ten hunnen risico wel gewaardeerd en beleend hebben, den pand-bewaarder ter berging en opsluiting ter hand te stellen, dog mogen tot hunne meerdere verzeekering tot het taxeeren een waardyn aanneemen, die van weegens de Compagnie zal worden gesalariseerd en daar voor de taxatie doen, mits die borg steld voor rd^s 5000 ten behoeven van gemelde commissarissen en dat hy, zo wel als het collegie, onder den eed van secretesse zal zyn begreepen en teevens voor het mindere rendement alneede aanspreekelyk blyve na rato van deszelfs salaris.

Art. 4. Van al het beleende zullen recipissen verleend worden; en om alle vervalsingen voor te komen zullen allen dezelve worden gedrukt met het zegul van de bank van leening in rood lak, mitsgaders door den directeur, beide commissarissen en kassier geteekend, daar en boven met een expres Batavia's wapen-zegul gedrukt en daar in doorgesneeden worden, als de Turksche passen.

Art. 5. Deze beleening-recipissen zullen gedrukt worden van 1000 rd^s en daar boven op een zegul van 12 stuivers en beneeden de 1000 tot 50 rd^s op een zegul van 6 stuivers.

Art. 6. De houder en brenger, het beleening-briefje komende te verliesen, zal dezelve ten eersten zulks hebben bekend te maken aan de vaceerende commissarissen, die daar op na bevinding een billet zullen laten aanslaan, dat den geene, die op het verlooren briefje eenig recht of praetensie denkt te hebben, zich binnen 14 dagen zal hebben aan te geeven en zyn recht te verifieeren, na welken tyd aan de zich aangeevende eigenaar een nieuwe recipis in steede van het verlorene zal worden verleend.

Art. 7. Voormelde beleeningen zullen gedaan worden in courant-geld en credit-papier van 10 rd^s tot 1000 en daar boven en zulks voor den tyd van 1, 2, 3 en 6 maanden inclusive.

Art. 8. Van de panden, beneeden de 500 rd^s bedragende,

zal drie-quart procento, boven de 500 tot 1000 vyf-achtste en boven de 1000 rd^e een half procento 's maands betaald worden; en, zo iemand het goed binnen den bepaalden tyd afhaald, zal hy des niet te min voor den by inbreng gestipuleerden tyd den vollen intrest moeten betaalen.

Art. 9. Indien het verpande goed binnen den gestipuleerden tyd niet gelost, nog op nieuws daar over geaccordeert word, zal het zelve na één en een halve maand over dien tyd publiek verkogt worden.

Art. 10. Dog, by het betalen der renten wederom op nieuws geaccordeert zynde tot continuatie der beleening, zo zal de risico van het beleende pand overgaan op den geenen, die dezelve continueeren; en, zwaargheid vindende om zulks te doen op den voet der eerste beleening, word aan hem de vryheid gelaaten het pand op nieuws te kunnen doen taxeeren, van welke beleening dan ook pertinente aantekening zal moeten worden gehouden, op dat het altoos kome te blyken, wie de beleeners van het pand geweest zyn.

Art. 11. Dan om alle risico in deezen voor te komen, zullen de gezamentlyke officianten gehouden en verpligt wezen om jaarlyks voor het opengaan der bank alle de panden te taxeeren en, by bevinding, dat dezelve eene mindere waarde hebben, dan waar voor zy beleend zyn, daar van notitie te houden om by vernieuwing van de beleening, die goederen te laten lossen, dan wel daar op in mindering te laten betaalen, zullende ten dien einde de bank van primo September tot medio October moeten blyven stilstaan, in welken tyd dan ook de balans der op het sluiten staande boeken getrokken met den negotie-boekhouder geconfronteerd en daar na afgesloten zal worden.

Art. 12. De verkoopingen zullen geschieden door den boekhouder als vendumeester, ten overstaan van twee of meer commissarissen, na goedvinden van den directeur der bank, zonder bemoeienisse der stads-vendumeesters, onder het gewoone salaris, als van goud, zilver, juweelen, koopmanschappen, lywaaten en meubilaire goederen 5 procento, waar van

4 procento voor den vendumeester en
1 „ „ „ afslager.

En van de vaste-goederen volgens de bepaling, tot bezwaar van den koper, 3 procento, daar van

$2\frac{2}{5}$ procento voor den vendumeester en
 $\frac{3}{5}$ „ „ „ afslager,

welk vendu-salaris zal mogen worden genooten, zoo dra en niet eerder, dan na dat het volle rendement der gehoudene verkoping van den dag, waar op dat salaris is bereekent, zal weezen ingekomen, zullende de verliezen en hanqueroeten by het invorderen der vendu-gelden worden gedragen en geleeden by den gemelden boekhouder als vendumeester en zynen afslager, een iegelyk pro rato zyn aandeel in het vendu-salaris; terwyl tot meerder securiteit voor de Compagnie de directeur en commissarissen, zo veel hun mogelyk is, zullen moeten zorgen, dat het vendu-salaris niet eerder, als voorzegt, genoten en verdeeld worde, en teffens om de drie maanden den staat der vendu-penningen zullen moeten opneemen ten einde na te gaan, of de boekhouder, als vendumeester, daar omtrend en in zyne verdere verrigtingen met de vereischte oplettendheid en activiteit te werk gaat, en daar van in de driemaandelyksche vergaderingen, die onder praesidie van den heer Gouverneur- en Directeur-Generaal zullen worden gehouden, verslag doen.

Art. 13. De losse goederen minder rondeerende, als de geligte somme met derzelver renten is bedragende, zal daarvan het verhaal gezogt worden op den inbrenger, zonder dat gevraagd zal worden, wie de waare eigenaar is, ten waare, by insolventie van den inbrenger en de eigenaar bekend zynde, hy of deszelfs boedel konnen worden aangesprooken, in welk geval, zo wel als omtrend den inbrenger, de bank praferentie zal hebben, zo ook haar boekhouder als vendumeester, egaal met den secretaris van weesmeesteren, beneevens parate executie tot 6 maanden toe.

Art. 14. By publieke verkoop zal de eigenaar binnen het jaar daar na het overgeshotene, na aftrek van het beleende

capitaal cum intressen et expensis, moeten vorderen op poene van verval, een-derde voor de armen en twee-derde ten profyte van de bank, om op reekening van meerder rendement te blyven voortloopen, om daar uit wederom te vinden onverhoopte verliezen, egter met voorkennisse en goedkeuring der hoge regeering.

Art. 15. Op goud, zilver en juweelen zal van twee-derde tot drie-quart der getaxeerde waarde, op koopmanschappen van 50 tot 60 ten honderd en op de overige goederen niet boven de 50 ten honderd, naar het oordeel en goedvinden der vaccerende officianten, beleend mogen worden, egter niet boven de 500 rd^s, zullende al, het geen die somma surpasseert, moeten geschieden met voorkennis van den directeur en verdere officianten.

Art. 16. Dan daar en tegen zullen geene losse goederen voor minder dan een-derde van de getaxeerde waarde mogen worden beleend.

Art. 17. Van alle beleeningen van 1000 rd^s en daar boven zal één per mille, beneeden de 1000 tot 500 inclusive twee per mille en van al, het geen minder als 500 monteerd, een-half procento by het ontvangen en afgeeven worden betaald, zo menigmaal panden worden beleend, en zulks alleen ten behoeve van den kassier en boekhouder, de eerste voor een-derde en de laatste voor twee-derde.

Art. 18. De boekhouder zal in de lombard woonen en ook pandbewaarder zyn, mits gehouden weezende de goederen te verantwoorden en het vermist wordende te vergoeden: ook by goed weder de lombard moeten luchten met het openzetten der vensters.

Art. 19. De bank zal borg blyven voor alle de panden, die haar ter bewaaring gegeven zyn, en de restitutie daar van zal geschieden aan den houder der recipisse, ten waare by blyke van valsheid; maar by brand of diergelyke ongelukken zal de schade by den eigenaar moeten gedragen worden en dezelve, ongeacht dit, gehouden weezen de opgenomene penningen te betalen.

Art. 20. Goederen ingebracht wordende, die gestolen zyn en waar van den boedelhouder kennis gegeven is, moeten aangehouden en den eigenaar te rug gegeven worden; maar, zo zulks na den inbreng ontdekt word, moet de waare eigenaar het beleende daar op restitueeren.

Art. 21. Door de bank van leening zal wyders ook be-leening mogen worden gedaan op landeryen, huizen en andere suffisante hypotheeken onder sufficiente borgen, ten genoeg van den directeur en commissarissen, teegens een-half procento renten 's maands, mits tegen geen hoger of lager intrest.

Art. 22. Op hypotheeken binnen deeze stad zal egter niet meer mogen worden beleend als de helft en op die buiten de stad niet meer als twee-derde van het geen dezelve by den laatsten verkoop hebben gerendeert, dan wel der getaxeerde waarde, naar situatie en gesteldheid van het hypotheek, maar wel minder, als het ter voorkoming van banqueroeten of schade noodzakelyk word geoordeelt; terwyl altoorts omtrend de beleeningen op huizen en erven naast aan de stads buitenbarm, zo in de Zuider-, als in de Ooster-voorstad of in het 6de, 10de, 18de en 19de deel van het blok L zal dienen geobserveerd te worden het geresolveerde dien aangaande op den 17^{en} February 1752 met opzicht tot weesmeesteren, namentlyk tot de helft der getaxeerde waarde, mits de beleenders daar en boven cautie stellen, ten genoeg van den directeur en commissarissen.

Art. 23. Dan om het heilzaame oogmerk deezer inrigtinge te bereiken en deeze bank te doen strekken tot nut der Bataviasche colonie zyn de officianten der bank geauthoriseerd aan bekende perzoonen, die de presumtie voor zig hebben van gegoede lieden te zyn, geld te mogen beleenen op obligatie of bank-kennissen, enkeld onder het stellen van sufficiente borgen, onder deeze mits nogthans, dat het op dien voet uitgezet wordende capitaal niet zal mogen surpasseeren de somria van tweemaal hondert-duizend ryksdaalders en aan één perzoon niet meer mag worden beleend dan tien-duizend ryksdaalders.

Art. 24. En altoorts te continueeren by het beleenen van geld op vendu-extracten, mits observeerende de daar omtrend voorgeschreevene praecautien by resolutie der hoge regeering van den 18^{en} November 1791 ⁽¹⁾, en onder restrictie, dat het daar toe g'emploieerd wordende bedragen almede niet te boven zal mogen gaan de somma van tweemaal hondert-duizend ryksdaalders.

Art. 25. De actens van verhypothekeering of bankkennissen, neevens voorschreeven bank-obligatien, zullen voor twee commissarissen gepasseerd worden en van eeven veel kragt en waarde zyn als een Scheepenen kennis, notarieele obligatie of andere legaaie verbanden.

Art. 26. Van zodanige bank- of commissaris-kennis zal niet alleen notitie gehouden worden in dorso van de koopbrieven of actens van eigendom, maar ook maandelyks een accurate, onderteekende opgave of notitie door den boekhouder van de bank moeten worden bezorgd aan den secretaris van Scheepenen, om daar van by het prothocol behoorlyke aantekening te houden ter voorkoming van fraudes, terwyl de boekhouder, by verzuim van dien, de schadens zal moeten vergoeden, die daar door veroorzaakt worden.

Art. 27. Ingevalle de beleenders van vaste goederen of by derzelve aflyvigheid hunne executeurs of erfgenaamen onvermogend zyn dezelve aftelossen, zullen de goederen door de bank, mits altoorens daar toe by het zelve verzoek gedaan word, publiek mogen worden verkogt.

Art. 28. Alle de voorschreeven beleeningen, zo op contanten, goud, zilver, juweelen, koopmanschappen, lywaaten en huisraad van weinig omslag, als op vaste goederen, mitsgaders vendu-extracten en obligatien, zullen echter, buiten nadere qualificatie der hoge regeering, niet mogen surpassceeren het bedragen van 1400000 rd^s.

Art. 29. De directeur van de bank van leening zal altoos een lid der hoge regeering moeten zyn;

⁽¹⁾ Dit citaat is foutief, aangezien in de resolutiën van genoemden datum niet-ter zake voorkomt.

de vier commissarissen zullen genomen worden uit de dienaaren en burgers in een gelyk getal, met de rang en qualiteit van kooplieden — zullende de dienaaren, wanneer geen ander emplooi in dienst van de Compagnie bekleeden, geen hoger gage winnen dan / 30. — ter maand, zonder genot van kostgelden of emolumenten, — en uit de burgers zullen de leden van het collegie van Scheepenen by praferentie eligibel zyn, mits te gelyk als scheepen blyvende fungeren;

de kassier, mitsgaders de boekhouder, secretaris, pandbewaarder en vendumeester, beneevens alle de overige, mindere bediendens zullen, na de keuze der hoge regeering of omstandigheeden van tyden, genomen worden uit de dienaaren of burgers.

Art. 30. Onder den kassier zal niet boven de 20000 ryksdaalders mogen gelaaten worden, zullende dus alle de overige gelden worden overgebracht in de groote kas, die buiten het groote slot, waar van de directeur alleen de sleutel zal hebben, noch voorzien zal weezen van drie suffisante hangsloten, waar van de directeur één sleutel en de commissarissen der maand ieder meede één sleutel zullen hebben; dus dezelve beurteling zullen zyn groot kassiers met egale verantwoording en geen acces hebben tot de groote kas, als wauneer gemelde directeur en commissarissen van de maand praesent zyn.

Art. 31. Doch by ziekte van den directeur zal dezelve zyn sleutel en gevolgelyk de meede administratie van de groote kas mogen overgeeven en laaten waarneemen door één der meede-commissarissen of den boekhouder, egter ten zynen pericul.

Art. 32. Van de groote kas zal de directeur een apart boekje houden, dat alle maanden door hem en de vier commissarissen zal onderteeekend worden.

Art. 33. De directeur en commissarissen zullen, zo wel als de kassier en de boekhouder, die de beleende goederen onder zyn bewaaring heeft, by de intrcede in hunne functiën suffisante cautie moeten stellen, te wecten de directeur, kassier en de boekhouder, secretaris en pandbewaarder, elk tot een

bedragen van..... rd^s 20000,
 en de commissarissen, elk tot..... » 10000,
 en zulks ten genoegen van de vergadering der commissarissen.

Art. 34. Deze de gestelde borgen goedgekeurd hebbende, zal de directeur een extract uit de resolutie diensangaande en een gros van ieder borgtocht aan den heer Gouverneur Generaal praesenteeren om by de hoge regeering geapprobeerd of afgekeurd en in het eerste geval in Compagnie's groote geldkamer geseponeerd te worden.

Art. 35. De bode of afslager zal meede ten genoegen van het collegie borgen moeten stellen voor 5000 rd^s.

Art. 36. De directeur en commissarissen zullen de eerste Woensdag of Zaterdag in ieder maand en voorts zo dikwyls het nodig zal weezen, moeten vergaderen, zo om het kassa-boek van den kassier tegen het contra kassa-boek van den boekhouder te confronteeren en het restant daar van natetellen en teevens het nodige omtrend de zaaken van de bank te besluiten, waar van pertinente aantekening by de resolutien zal moeten gehouden worden.

Art. 37. En zullen in deeze vergadering, buiten den directeur en commissarissen, ook sessie en stem hebben de kassier en boekhouder.

Art. 38. Edog tot praevenieering en afweering van alle misbruiken zal het opper-toeverzigt over de gemelde bank worden opgedragen aan den heer Gouverneur Generaal in der tyd, om telkens viermaal 's jaars en dus op den eersten Woensdag na verloop van drie maanden in gemelde vergadering te praesideeren en met en beneevens den heer directeur Generaal het door de commissianten verhandelde en ter haarer resolutien te boek gestelde te examineeren en voorts zodanige besluiten te formeeren, als hoogstdezelve ten dienste der bank en tot nut van het algemeen zullen nodig oordeelen te behooren.

Art. 39. Ingevalle egter de heer Gouverneur Generaal niet goedvind de voormelde gecombineerde vergadering by te woonen, zal egter van al het verhandelde aan hoogstdezelve

moeten werden kennisse gegeven om, zulks nodig vindende, teevens aan de hoge regeering te bedeelen.

Art. 40. Tot een bepaald middel van bestaan zal jaarlyks uit de renten der beleende capitaalen, zo op contanten, goud, zilver, juweelen, koopmanschappen, lywaten, vaste goederen, vendu-extracten, obligatien, enz. aan de officianten een vast salaris worden uitbetaald, als:

aan den directeur.....	rd ^a	5000,
» ieder commissaris.....	»	3000,
» den kassier.....	»	4000,
» » boekhouder, secretaris en pandbewaarder	»	4000,
met den anderen uitmaakende.....	rd ^a	25000,

waar uit in voldoeninge van het ampt-geld zal worden opgebracht:

door den directeur.....	rd ^a	500,
» ieder commissaris.....	»	300,
» den kassier.....	»	400,
» » boekhouder.....	»	400,
of te zaamen jaarlyks.....	rd ^a	2500.

Art. 41. Voor dit salaris zullen zy gehouden zyn voor alle banqueroeten, die de bank op de uitgezette gelden mogt komen te lyden, in te staan, ieder pro rato van zyn voorschreeven aandeel, voor zo verre bevonden word, dat door haare schuld, moetwil of onoplettentheid zoortgelyke verliezen gecauseerd zyn.

Art. 42. En, dewyl het niet wel mogelyk is op alle zaaken eene vaste schikkinge te maaken, zo worden voor de overige ongelden 's jaars 5000 rd^a gesteld omme daar uit te voldoen:

aan den taxateur à rd ^a 60 per maand.....	rd ^a	720:—,
» » boode of afslager à rd ^a 30 per maand	»	360:—,
» vier klerken, geen Compagnie's dienaaren zynde, à 20 rd ^a ieder voor de twee oudste en rd ^a 15 voor ieder van de twee jongste, dan wel te zaamen.....	»	840:—,
» een comptoir-bediende à 15 rd ^a	»	180:—,
Transporteere.....	rd ^a	2100:—,

Per transport..... rd^e 2100:—,
 aan den visitateur- en boekhouder-generaal
 voor het visiteeren der boeken..... » 333:16,
 voor schryf-gereedschappen, enz..... » 500:—,
 teld..... rd^e 2933:16,
 kunnende de overige..... » 2066:52,
 in zo verre nodig zal zyn, geëmploieert worden tot bekostig-
 ging der noodzakelyke reparatien aan het huis der bank of
 andere ongelden, die niet te bepalen zyn en echter noodza-
 kelyk bevonden zullen worden, moetende de geld-telder door
 den kassier worden gesalariseert.

Art. 43. Voorschreeven uitgaven, als by § 40. et seqq.
 zyn aangewezen, zullen jaarlyks by de boeken op eene aparte
 reekening van banks-ongelden gebracht en met het sluiten
 derzelve ten bezwaar der reekening van intrest geliquideert
 worden.

Art. 44. En terwyl voortaan de hoofd-reekening der boeken
 van de bank, eeven als de Bataviasche administratie-boeken,
 het comptoir Batavia zyn zal om daar voor het generale
 bank-capitaal te crediteeren en, zo wel de groote, als kleine
 kassa, beneevens de respective beleenders te debiteeren, zoo
 zal dan ook, by het sluiten derzelve, de boekhouder der bank
 van leening gehouden zyn niet den negotie-boekhouder te con-
 fronteeren en daar na te sluiten en het saldo der zuivere
 renten, na aftrek van de gepermitteerde ongelden, in 's Com-
 pagnie's kassa over te brengen en by voorschreeven negotie-
 boeken op reekening van verantwoorde renten by de bank
 van leening over te neemen.

Art. 45. Zoo dra de boeken, onder ultimo Augustus ge-
 slooten, onder balans zyn gebracht, zal de staat-reekening op
 de afgesloten boeken by de hoge regeering moeten worden
 ingediend ten einde door daar toe aan te stellene gecommiteer-
 dens het saldo der kas opgenomen en de boeken gevisiteert
 zullen kunnen worden, welke gecommiteerdens daar voor tot
 een douceur zullen genieten één honderd ducats ieder, be-
 halven noch een-zesde van alle erreuren, het zy dezelve ten

nadeele van de bank of particulieren begaan zyn, aan hun te betaalen door den geenen, die de abuizen begaan heeft.

Art. 46. Directeur en commissarissen der bank van leening kunnen en vermogen ook volmachtschappen aanvaarden, die liquide zyn, en zy vermeenen te kunnen en ook geneegen zyn te administreeeren en beheeren; en zullen voor hunne moeite genieten 5 procento, te verdeelen onder den directeur en secretaris, ieder een-quart, en onder de vier commissarissen met den kassier de wederhelft, ieder voor een-vyfde, echter buiten bemoeienisse van de Compagnie, die ook in geenerlei geval desweegens verantwoordelyk zal zyn.

Art. 47. By introductie van een nieuwen directeur, commissaris, kassier en boekhouder zal hem van de uitgezette gelden in eene gecombineerde vergadering en dus onder voorzittinge van de heeren, den Gouverneur en Directeur-Generaal, aanwyzing moeten gedaan en afgevraagd worden, of hy alle dezelve voor zyn aandeel overneemt? en, by aldien hy zich daar in bezwaard mogt vinden, zullen zyne redenen van bezwaarnis door voormelden heere Gouverneur Generaal aan de hoge regeering voorgedraagen moeten worden om den afgaande sufficiente cautie te doen stellen of daar omtrend nader te disponeeren, naar bevinding van zaken; doch by het tegendeel zal daar van aantekening gehouden worden en de afgaande directeur of andere bediendens daar meede gedechargeerd zyn en blyven.

Art. 48. Daar het zeer dikwils gebeurd, dat veele beleen- ders in gebreeke blyven den verloopenen intrest om de zes maanden af te leggen, en hoe hooger gemelde intrest-penningen komen te reizen, dan ook vry meer moeilykheeden moveeren omtrend de inpalminge, zo werd, ter voorkominge van kostbaare processen, aan de bank van leeninge de vryheid verleend, zoo wel in dit, als zoortgelyke andere gevallen, zich te adresseeren aan de respective officieren der justitie, ten einde door dezelve te worden gemaintineerd, onder deeze restrictie nochtans, dat de kassier of boekhouder, aan wien het inpalmen der intrest en vendu-penningen gedemandeerd is, by

inactiviteit of bevindinge van inattentie om by tyds baare belangens aan de vergadering schriftelyk ter haarer decharge voor te dragen, gehouden zullen zyn de daar uit voortvloeiende verliezen en banqueroeten alleen te vergoeden.

Art. 49. Vermits de Chineezen en andere, alhier gezeetene inlanders, die zich by beleeninge tot borgen interponeeren, voor het grootste gedeelte by de vaccerende commissarissen, kassier en boekhouder onbekend zyn, waar uit notoir moet voortvloeien, dat in der tyd, by wanbetaalinge, het mindere rendement op de borgen niet zal kunnen verhaald werden, zoo zullen dus in het vervolg geene borgen geaccepteerd worden, ten zy de officieren der Chineezen of de hoofden der inlanders, waar onder de borgen sorteeren, voor derzelve gegoedheid op het daar toe in gereedheid gebrachte request hebben geteekend.

Art. 49. Terwyl altoorts tot voorkominge van alle impedimenten, zoo wel aan de officieren van de justitie, als aan de Chineesche en inlandsche hoofden, het nodige zal worden gedemandeerd en bekend gemaakt.

Zie ook 27 September 1794 en 5 Maart 1805.

21 Mei. Wijziging van het bepaalde op 5 April 1794 nopens vendu-schulden.

Wyl de reedenen ten betooge van de noodzakelykheid om van de vyf procento vendu-salaris toe te deelen vier procento aan den boekhouder als vendumeester en een procento aan den afslager, zonder iets aan de officianten, dog de laatste daar en tegen niet aansprekelyk te houden voor de schaden en verliezen, die by het invorderen der vendu-penningen mogten vallen, niet ongegrond voorkomen, maar egter de nodige securiteit diend te worden beraamd omtrent het inpalmen en in des banks cassa over brengen ter behooryke tyd van het rendement der gehouden vendutien, is goedgevonden met alteratie in zo verre van het gearresteerde ter resolutie van den 5^{en} der gepasseerde maand April by deesen te bepaalen, dat van de vyf procento vendu-salaris uit den verkoop van

losse goederen zullen worden genoten vier procento door den boekhouder in qualiteit als vendumeester en het resteerende een procento zal zyn voor den afslager;

en uit de drie procento salaris van het rendement der verkogt wordende vaste goederen $2\frac{2}{5}$ procento by den vendumeester en $\frac{3}{5}$ procento by den afslager, waar voor zy gehouden en verplicht zullen zyn te vergoeden de schade en banqueroeten, die by het invorderen der vendugelden worden geleden, een ieder pro rato van zyn aandeel in het vendusalaris, zonder dat de directeur, commissarissen en de kassier iets van die verliesen behoeven te dragen;

dan om tevens te zorgen, dat tot securiteit van de Compagnie de meest mogelykste precautien steeds mogen worden genomen, directeur en commissarissen, nevens den kassier van de bank van leening by derzelve instructie te recommandeeren om de drie maanden den staat der vendupenningen op te neemen, ten einde na te gaan, of de boekhouder als vendumeester daar omtrend met de vereischte oplettendheid en activiteit te werk gaat, en daarvan telkens in de driemaandelyksche vergaderingen, die onder het presidie van de heeren, den Gouverneur en Directeur generaal in der tyd, zullen worden gehouden, verslag te doen.

*21 Mei. Vermeerdering van het aantal klerken, enz.
bij de Bank van leening.*

Nadien het met twee klerken in de bank volstrekt niet gestelt kan worden en het even zodanig gelegen is met de bepaling van 250 rd^e voor schryfgereedschappen, thee, confituuren, enz., alzoo de daarvoor gevraagde 500 rd^e niet reëel strekken voor deese ongelden, maar ook dienen ter afbetaaling van particuliere klerken, boekbinders en andere, particuliere noodzakelykheden, is goedgevonden boven de by resolutie van den 5ten April geaccordeerde twee klerken en 250 rd^e nog toe te staan twee klerken en een gelyke somma van 250 rd^e of in het geheel vier klerken om het schryfwerk een onver-

binderde voortgang te doen houden en 500 rd^s tot het bezorgen van schryfgereedschappen, thee, confituuren, enz. tot gebruik in de vergaderingen en betalingen van andere ongelden.

21 Mei. *Verbod tegen het beleenen van vendu-extracten.*

Is goedgevonden en verstaan te bepaalen en de officianten van de bank van leening ter observantie aan te beveelen, dat geen vendu-extracten in beleening aangenomen of gehouden zullen mogen worden, waarvan de termyn tot het laten dirigeeren van parate executie verstreken is, maar, beleent zynde, afgelost moeten worden.

^{22 Mei}
_{3 Junij}. *Maatregelen naar aanleiding van de opheffing van de bank-courant te Batavia.*

Naar dien de hoog Edele heeren Commissarissen-Generaal over geheel Nedertandsch Indiën en Cabo de Goede Hoop by hoogst derzelve missive van den 25^{en} April deezes jaars aan de hooge regeering deezzer landen hebben gecommunicéerd, dat hoogstdezelve, in aanmerking genomen hebbende, dat niet alleen het oogmerk, waar toe de bank courant deezzer stad in het jaar 1752 is opgerigt, door het van jaar tot jaar toeneemend verval der Bataviasche ingezeetenen en het aanhoudeude groot gebrek aan gereed geld bereeds voor lange geen plaats meer had gevonden, maar dat zelfs die bank in een stricte zin had opgehouden een bank courant te zyn, zeedert in haare kassa voor de roulleerende bank-certificaten geene reële waarde, namentlyk contanten, zyn geweest, mitsdien goedgevonden hadden de bank courant deezzer stad te vernietigen, zo is op den 22^{en} der gepasseerde maand Mai in Raade van Indië goedgevonden en verstaan, conform de qualificatie van welmelde hoog Edele heeren Commissarissen Generaal, aan alle en een iegelyk de voorsz. vernietiging der bank courant te adverteeren, zo als zulks aan alle en een iegelyk geadverteert word by deezzen, met last om de bank-certificaten, welke een ieder onder zich heeft, binnen den tyd van twee

maanden of van medio deezer maand Juny tot medio Augustus aanstaande in de bank van leening te brengen om daar voor brieven van credit ter waarde van een duizend en van vyf honderd ryksdaalders te ontvangen; terwyl een ieder tevens by deezen gewaarschouwt word, binnen den voormelden bepaalden tyd, het zy als participant in meer-melde vernietigde bank courant, dan wel als eigenaar van bank-brieven, de onder hem berustende certificaten ter verwisseling in de bank te brengen, sub poene van verval ten voordeele van de bank van leening van zulke bank-certificaten, die binnen dien bepaalden tyd niet ter inwisseling zyn aangeboden aan den heer directeur en commissarissen, neevens den kassier en boekhouder van de gedagte bank van leening, die daar toe twee maal 's weeks, namentlyk des Woensdags en Saturdays voor de middags van acht tot elf uren, zullen vacceeren.

*23 Mei
3 Junij. Vernieuwde uitgifte van brieven van credit.*

„Eenige brieven van credit” van 1000 en 500 ryksdaalders, gedagteekend 1 Junij 1794, werden krachtens magtiging van Commissarissen-Generaal gangbaar verklaard.

De onderteekening zoude geschieden door de Raden van Indiën, M^r. I. Titsingh en A. C. Mom, door den 1sten opper-koopman, J. J. van Maas, door den groot-kassier, M. Senn van Basel, en (in margine) door den pro interim Directeur-generaal, J. Siberg.

27 Mei. Reglement voor den medicinalen winkel te Batavia.

„Op autorisatie” van Commissarissen-Generaal stelde de Indische regeering het navolgende reglement vast:

§ 1. De medicinale winkel van Batavia zal geadminestreerd worden en ter verantwoording staan van twee administrateurs, als:

1 koopman met de gagie van *f* 60 'smaands en het gewone kostgeld van *f* 19:4 en

1 onderkoopman met de gagie van *f* 40 en *f* 11:10½, aan kostgeld 'smaands;

aan dewelke teevens, zo voor het te doene werk in de administratie, als in het laboratorium, toegevoegd zyn:

4 apothekers, van welker amptverrigtingen onder § 56—60 word gesproken, met nog

4 pennisten voor het dagelyks schryfwerk en tot het houden en in order brengen van de administratie-boeken en by-boeken.

§ 2. Beide de administrateurs in den medicinalen winkel zullen even gelyk verantwoordelyk zyn voor deeze aan hun toevertrouwde administratie en uit hoofde van dien ook in gelyke deelen aan de Edele Compagnie moeten vergoeden alle nadeelen en schade, die blyken, dat door hun verzuim, nalatigheid, dan wel onagtzaamheid aan de Edele Compagnie is toegebracht.

§ 3. Inzelvervoegen zullen beide de administrateurs evengelyk aan de Edele Compagnie vergoeden en uitkoops-prys in zilvere munt in 's Edele Compagnie's kassa betaalen moeten alle tekortkomingen op hunne administratie; en, wanneer bevonden word, dat eenige articulen (van wat aart die ook zyn mogen) uit hunne administratie verkogt of zy zig aan bedrog schuldig gemaakt hebben, zullen dezelve boven dien naar bevinding van zaaken gestraft en uit hunne dienst gedemitteerd worden.

§ 4. Alle verkoop van medicinalia, het zy direct of indirect, is derhalven op het allerstrengste aan de administrateurs in den medicinalen winkel verboden. En zullen volstrekt geene artzenyen, drogeryen en gereedschappen uit deeze administratie aan iemand mogen worden verkogt dan op speciale, geteekende ordonnantie van den heer Directeur Generaal.

§ 5. De op ordonnantie van den heer Directeur Generaal verkogt wordende artzenyen, drogeryen en gereedschappen zullen telkens moeten worden bezwaard met een en een quart capitaal advans, Neederlandsch geld, en in 's Edele Compagnie's kassa moeten worden betaald in contante klinkende munt-

specieu, neevens nog 5 procento daar en boven voor de administrateurs.

Van welke contante verkoop alle zes maanden aan den heer Directeur Generaal zal moeten worden overgegeven een specifieke lyst, zo wel van de verkogte articulen, als van de personen, aan wien dezelve zyn verkogt, — aanwyzende teffens den waarem inkoops-prys en uitkoops pryzen, mitsgaders de winst, daar op behaald, — en waarvan by de boeken van de medicinale winkel eene aparte reekening, onder het hoofdoel van winst by verkoop, zal moeten worden geformeert om het by het sluiten der boeken, onder ultimo Augustus, aan den negotie-boekhouder optegeeven.

§ 6. De administrateurs in den medicinalen winkel zullen ook niet vermogen de op ordonnantie van den heer Directeur Generaal verkogte goederen van medicinalia eerder af te geeven, dan na dat hun de voldoening in 's Compagnie's groote geldkassa zal weezen gebleeken; terwyl voorts alle diergelyke ordonnantiën in een aparte bondel, by de boeken van de medicinale winkel berustende, moeten blyven, ten einde met de negotie-boeken jaarlyks te kunnen confronteeren.

§ 7. Wordende ook van nu af aan aan de administrateurs in den medicinalen winkel geiuterdiceert alle inkoop, leverantiën en vooruitverstrekingen ten behoeven van de Edele Compagnie, zo van medicinalia, drogeryen, vaten en gereedschappen, etc., niets uitgezondert, gelyk zy ten dien opzigte ook niet het geringste de Edele Compagnie mogen in reekening brengen en ook niets aan hun zal worden te goed gedaan.

§ 8. Maar by ontstentenis of gebrek van een of meer der noodwendigste en onontbeerlykste articulen zullen zy verplicht en gehouden blyven by een schriftelyk berigt aan den heer Directeur Generaal telkens kennis te geeven, om daar van g'informeert te zyn, met verzoek van qualificatie voor de ontbreekende articulen, als by de reglementen bepaald zyn, inmiddels andere diergelyke in plaats te mogen verstreken, wanneer de genieters zulks mogten begeeren of daar meede genoegen willen neemen.

§ 9. Ook zal by dat berigt telkens moeten worden aange-
toond en bekend gesteld, of van de ontbrekende articulen zyn
geëischt? — waar van daan? — hoe veel aan quantiteit? —
en wanneer dezelve kunnen worden verwacht?

§ 10. Insgelyks zal by de jaarlyksche te doene eyschen
van medicinalia, etc., zo uit het vaderland, als van de buiten-
comptoiren, volgens de gewone wyze, nog in eene aparte colom
bekend moeten worden gesteld, welke van de gevraagde articulen
en hoe veel aan quantiteit van derwaarts op den jongsten
gedaane eysch te verwagten staan, inzonderheid, wanneer
nog niet mogten zyn aangebragt, om met een te kunnen zien,
of de afgaande eysch voldoende is en niet te ruim of te min
is gecalculeerd, ter vermyding, zo wel van de onnodige be-
hoeften, als van een veroorzaakend gebrek.

§ 11. Ook zullen uit het vaderland geen composita meer
enkel en alleen de nodigste en gebruikelykste simplicia mogen
worden geëyscht, uit hoofde alle schei-kundige bereidingen,
en alle zamengestelde geneesmiddelen hier in 's Edelens Com-
pagnies laboratorium moeten worden vervaardigt.

Waarby, zo veel mogelyk, moet worden in agt genomen de
benodigde simplicia, welke uit het vaderland moeten worden
aangebragt, derzelve quantiteiten zodanig te calculeeren, dat
steeds een min of meer genoegzaame voorraad ten minsten
voor twee jaaren aan handen blyft om, wanneer door
onvoorziene toevallen de uitkomende scheepen verhindert mogten
worden, het gebrek aan simplicia voor te komen.

§ 12. De stads apotheker, dewelke ten gerief van het
algemeen alhier is gepreviligeert, zal derhalven ook gehouden
zyn jaarlyks met primo September aan den heer Directeur
Generaal by een schriftelyke notitie op te geeven, welke
simplicia en hoe veel van ieder articul hy zal benodigt hebben,
om de vaderlandsche eysch van medicinalia volgens deeze
benodigtheid te kunnen inrigten; maar in welk geval hy
ook gehouden en verpligt zal zyn, by aanbrenge van de opgege-
vene artikulen en de almede daarby opgegevene quantiteiten,
voor zo verre deugdzaam zyn en daaraan geene defecten

bevonden worden, volgens de by § 5 beraamde uitkoopsprijzen telkens te moeten ontvangen en de Edele Compagnie daarvan te doen ontlasten, dewyl in het teegengestelde geval de Edele Compagnie onnodiger wyze met een overtollige voorraad zoude beladen worden, dewelke door lang leggen en daar door te weege gebragte schaade een aanmerkelyk nadeel zoude veroorzaken, buiten het verlies door het gedaane verscot aan baar geld, het welk de Edele Compagnie in het vaderland ten faveure van den stads apotheker zoude hebben bekostigd.

§ 13. Op den vaderlandschen eysch van medicinalia zullen voortaan g'excuseerd worden:

koopere decoctum-ketels, vyzels en pannetjes,
tinne clysteer-sieringen,
houte besloten ziften en
breukbanden,

om dat hier in het ambagts-quartier, zo als in vorige dagen, de decoctum-keetels, vyzels, pannetjes en clysteer-sieringen van oud koper en thin en op de kruitmolens de ziften, mitsgaders de breukbanden op 's Edeles Compagnies wapenkamer gemaakt kunnen worden.

§ 14. Ten aanzien van de zes maandelyksche verstrekkingen van artzenyen aan de zogenaamde hoofd- en buiten-posten worden alle diesweegen successive gearresteerde bepalingen ingetrokken en de daar omtrent genomene besluiten, de datis 31 July 1753, 18 May en 31 Augustus 1756, 27 September 1763 en 10 January 1792, in zo verre gemortificeert, dat in het vervolg, in plaats van 4 en 5 stuivers voor ieder Europees, 2 en 2½ stuivers voor ieder inlander 's maands aan medicynen en linnen zullen verstrekt worden alle zodanige artikelen, als by een desweegens geformeerd en dato deezes geaprobeerd reglement bekend staan.

§ 15. Zullende de administrateurs in den medicinalen winkel niet vermogen buiten de voormelde bepaalde verstrekking van medicynen aan de hoofd- en buiten-posten te mogen gaan en dezelve mogen overtreden, en zullende voorts

daarin te werk moeten gaan om de voorschreeven artikelen en derzelver gespecificeerde quantiteiten te doen verstreken, als:

beneden de 15 koppen een achtste gedeelte,			
van 15 tot 30	•	•	quart
• 30 • 40	•	•	derde
• 40 • 50	•		drie achtste
• 50 • 60	•		een half
• 60 • 70	•		vyf achtste
• 70 • 80	•		drie quart
• 80 • 90	•		zeven achtste
• 90 • 100	•		de volle bepaaling, als by § 14,
voor 200 koppen dubbeld,			
• 300	•		drie maal zo veel,
• 400	•		vier
• 500	•		vyf
• 600	•		zes

en zo vervolgens naar het opgegevene getal van de koppen.

Waarby de chirurgyn-majors en de opper- en onder-chirurgyns van alle de hoofd- en buiten-posten verplicht worden in eigen persoon de voorwaards bepaalde verstreking in den medicinalen winkel te moeten ontfangen, alwaar hun dezelve in byweezen van de ordinaire gecommiteerdens zal moeten worden toegewogen; en zullen de administrateurs niet vermogen de medicynen aan een ander persoon af te geeven; insgelyks zullen genoemde chirurgyn-majors en opper- en onder-meesters hunne eigen flessen en potten moeten meede brengen om huune verstreking daarin te ontfangen, ter vermyding van de anderzins zware ongelden van de Edele Compagnie, ten waare, dat op eigen reekening daar voor wilden worden belast of in 's Compagnies kassa wilden betaalen.

§ 16. Aan de administrateurs in den medicinalen winkel word nog strengelyk verboden geene verstrekingen aan de respective hoofd- en buiten-posten om de zes maanden te doen dan op speciaale ordonnantie van den heer Directeur Generaal en zonder dat de hoofden, waar onder de gemelde

posten sorteeren, voor het weezentlyke getal der koppen almeede zullen hebben geteekend, namentlyk :

- 1 voor het kasteel, het opperhoofd van het generaale soldy-comptoir,
- 2 » de dragonder lyfwagt, den ritmeester,
- 3 » het 1ste bataillon, het hoofd van de militie,
- 4 » » 2de » den major daarvan,
- 5 » de arthillerie, den major,
- 6 » » equipage-werf, den opper-equipagemeester,
- 7 » het ambagts-quartier, } den fabriek
- 8 » de kruitmakers, }
- 9 » het wees- en armbuis, de buiten-regenten,
- 10 » » eiland Onrust, den baas met den boekhouder,
- 11 » » » Edam, den commandeur met den boekhouder,
- 12 » de recruten wagt:

waar onder sorteeren, de posten :

- a. de waterplaats,
- b. Jaccatra,
- c. Antjol,
- d. Noordwyk,
- e. de wagt in de Chineesche campong,
- f. de Vyfhoek,
- g. Ankee en
- h. de grenadiers lyfwagt van zyn hoog Edelheid,

het hoofd van de militie, ieder post apart het specifiek getal van koppen;

voor de stads-meester :

- » 's Edeles Compagnies boeyen, de heer president van den Raad van justitie,
- » de burger-boeyen, de heer president van het collegie van Scheepenen;

de Bataviasche buiten-posten :

- als daar zyn, Tanjongpoera,
Tangerang,
de Qual,
Meester Cornelis en
Buitenzorg,

de respective commandanten,

voor het admiraals-schip, zo 'er geen apart hospitaals-schip legt, zal de opper-equipagemeester met en beneevens den boekhouder van zodanige kiel voor het getal der koppen moeten teekenen.

§ 17. Dan dewyl ten aanzien van den stadsmeester geen zeeker getal van koppen kan plaats vinden en denzelven evenwel verplicht is alle gegyzelde en gevangene personen by ziekten en kwetturen in beyde boeyens te adsistereen, zo zal dezelve alle zes maanden op ordonnantie van den heer Directeur Generaal uit 's Edeles Compagnies medicinalen winkel genieten, zo 'er geen stads-dokter is:

voor 's Edeles Compagnies boeyen:

de volle verstrekking voor 100 koppen, by § 14 gespecificeert, en daar en boven nog *f* 100 Neederlandsch aan zodanige medicamenten, als hy naar eigen goevinden zal mogen eisschen, mitsgaders ook,

voor de burger boeyen:

de zo evengemelde verstrekking voor 100 koppen, by § 14 bepaald, en daar en boven *f* 100, als voren nog toegevoegd, om voor dit bedragen zodanige andere benodigde artikelen van medicamenten te mogen eisschen, als hy zal goevinden.

En welke bepaling temporeel zal standgrypen, zo lang 'er geen stads-dokter zal zyn aangesteld.

En zal de stadsmeester inmiddels gehouden blyven, in gevolge de ordonnantie van den 23^{en} October 1746, ten opzichte van de stads-doctoren beraamd, alle arme en behoeftige lieden voor niet te bedienen.

§ 18. Maar, wanneer de hoge regeering in der tyd mogte goevinden wederom een stads-doctor aan te stellen, dan zal de voorgaande bepaling by § 17 zodanig gealtereerd worden, dat om de 6 maanden de stads-doctor alleen uit den medicinalen winkel zal genieten de gestelde artikelen en quantiteiten voor 100 koppen voor het inwendig gebruik;

met en beneevens nog de voormelde / 100 aan zodanige medicynen, als by naar zyn eigen keuze zal mogen eischen.

En zal als dan de stadsmeester alleen voor zich om de 6 maanden uit den medicinalen winkel ontvangen de bepaalde verstreking voor 100 koppen, geschikt voor het externe gebruik.

§ 19. Wordende by deezzen finaal ingetrokken de by besluit van den 31 May 1784 aan de stads-doctoren, Passchierse en Valkenaar, aan beide om de drie maanden toegevoegde / 300 aan medicamenten uit den medicinalen winkel.

§ 20. Ten aanzien der Bataviasche buiten-posten, Tandjoeng-poera, Tangerang en Buitenzorg, zal blyven standhouden het besluit van den 12 July 1793 om aan de aldaar bescheiden zynde chirurgyns voor alle de aldaar leggende Europeezen, inlanders en slaaven uit den medicinalen winkel te laten verstrekken voor rd^e 6 aan medicynen en linnen 's maands, uit hoofde van de verafgelegenheid, waar door de zieken niet naar het hospitaal kunnen worden gezonden.

Nogthans zullen aan gemelde posten en voor het gemelde bedragen aan gelde geene andere articulen van medicynen verstrekt mogen worden, als de geene, die voor het inwendig en uitwendig gebruik bepaald staan.

§ 21. Inzelvevoegen zal standhouden het by besluit van den 24sten Augustus 1792 aan den opperchirurgyn ten eilande Edam toegestaane, om ten dienste van het hospitaal aldaar alle 6 maanden een extra eisch van medicamenten te mogen doen, dog welkers bedragen niet hoger zal mogen belopen als / 50 : 16.

§ 22. Ten opzigte van de verstrekkingen van medicynen in de scheepskisten blyven bepaald de gearresteerde articulen en quantiteiten volgens besluit van den 23sten November 1792, namentlyk :

voor een schip, bemant met 100 koppen en een reys van 8 à 9 maanden, volgens de daar van zynde cathalogus.

§ 23. Aan de scheepen, welke direct van Batavia repatrieren, bemant met 100 en meer koppen en voor de geheele

thuisreise, volgens de daar van zynde cathalogus, met een legger arak op kruiden.

§ 24. Aan de scheepen, welke over Ceilon en Bengale naar Neederland repatrieeren, hemant met 100 en meer koppen en een reys van 15 à 16 maanden, volgens de daar van zynde cathalogus, met een legger arak op kruiden.

§ 25. Aan een schip of bark van 80 tot 100 voeten charter, op groote togten en voor een reis van 8 à 9 maanden volgens de daar van zynde cathalogus.

§ 26. Aan een schip of bark van 80 tot 100 en meer voeten, op kleine togten en een reis van 2 à 3 maanden, mitsgaders aan alle groote scheepen naar Java, Cheribon en Bantam, ter afhaling van producten, volgens de daar van zynde cathalogus.

§ 27. Aan een chialoup, waar op geen chirurgyn is bescheiden, ingevolge bepaling by besluit van den 25 January 1757 en nader gearresteerd ter sessie van den 23sten November 1792, voor 25 koppen en een reis van 4 maanden, volgens de daar van zynde cathalogus, met het kort berigt voor de zeevarende ter kleine vaart, etc.

§ 28. Aan de hier ter rheeде leggende scheepen en barken op den ouden voet de gewoone maandelyksche verstrekking van de volgende articulen, namentlyk :

voor een maand,

volgens de daar van zynde cathalogus en met ordre, dat geen zodanige maandelysche verstrekking aan iemand zal mogen worden afgegeeven, als aan chirurgyns, die dadelyk aan boord zig bevinden en op de bodem, voor welke de verstrekking word gedaan, ook werkelyk bescheiden zyn.

§ 29. Aan de vaste vaartuigen, in de rivier vaarende, volgens de oude bepaling, aan ieder daar op bescheiden zynde quartiermeester :

alle vier maanden voor ieder vaartuig,

volgens de daar zynde gedrukte lyst N° 9.

§ 30. By aflevering van de medioynkisten aan de vertrekkende scheepen worden de administrateurs in den medicinalen

winkel ernstig gelast aan de opper- en onder-chirurgys, die drie dagen voor het monstereu van het schip verplicht zyn hunne medicynkisten in eigen persoon te moeten ontvangen — aan ieder derzelve, volgens de bepaling by de catalogussen, de medicynen toeteweegen en in hunne praesentie in de kist afpakken, vervolgens gesloten en verzegeld met de sleutel aan den capitain ter hand te stellen, om niet dan in zee zynde, aan den oppermeester te worden overgegeeven.

§ 31. Na dat de opper- of ondermeester alles in eigen persoon gezien en behoorlyk volgens de catalogus ontvangen zal hebben, zullen drie zodanige catalogussen door hem voor den ontvangst moeten worden onderteekend, waar van één in de medicyn-kist zal worden gedaan en een op de generaale secretary, om in de scheeps-dooos te doen, telkens zal moeten worden bezorgd; terwyl de derde zal moeten berustende blyven op het comptoir van den medicinalen winkel ter verantwoording en confrontatie tegens de boeken.

§ 32. Betreffende de medicynkist en de verdere gereedschappen op ieder catalogus, by § 22, 23, 24, 25 en 26 gespecificeerd, zullen de administrateurs zorg hebben te dragen, dat de opper- of onder-chirurgys, na dat zy voor den ontvangst in een daar toe apart geschikt boek zullen hebben geteekend, direct op hunne soldy-rekening met 54 procento advans worden belast.

Ten welken einde het opperhoofd van het generaale soldy-comptoir word aanbevolen, ter observantie van het besluit deezor tafel van den 2^{den} April 1762, daar omtrent steeds de nodige voorziening te doen, dat de soldy-rekeningen van de vertrekkende opper- en onder-chirurgys niet worden afgesloten, voor dat dezelve zyn beswaard met de gewoone belastingen weegens het genotens aan gereedschappen uit den medicinalen winkel.

§ 33. Alle de uit Neederland arriveerende opper-chirurgys zyn gehouden, aanstonds by hunne aankomst, hunne medicynkisten en gereedschappen, volgens besluit van den 28sten Augustus 1760, aan de administrateurs in den medicinalen

winkel te verantwoorden, uitgezonderd die geenen, dewelke jaarlyks voor China aankomen, als welke scheepen hunne medicynkisten, naar het besluit van den 18^{den} May 1778, aan boord moeten houden en niet van de scheepen mogen worden afgenomen.

Insgelyks zullen de medicynkisten van ieder schip, bark of ander vaartuig, hier in Indië varende, by retour direct door de opper- of ondermeesters, zo als voorwaards gemeld, verantwoord moeten worden; en telkens ieder kist door den visitateur van de rheeде, verzegeld, met 's Edelen Compagnie's vaartuigen aan de wal onder de Waterpoort worden bezorgd.

§ 34. En dewyl ieder uitkomend China's schip van het nodige door de heeren en meesters word voorzien voor de geheele uit- en thuisreize en het nogtans gebeuren kan, dat zommige medicynen te kort komen of dat de gereedschappen voor de verdere reize niet voldoende of onbequaam geoordeeld worden, zo zal na de begeerte van hoogstdezelve, by brief van den 13^{den} September 1777, den oppermeester aan deeze regeering schriftelyk verzoek moeten doen om de benodigde medicynen en gereedschappen en, deeze verstrekt zynde, zal copia van het verzoekschrift na Neederland verzonden moeten worden, om aldaar volgens resolutie van den 16^{den} May 1778 door hem, oppermeester, te worden verantwoord.

§ 35. De by besluit van den 19^{den} Juny 1778 en 3^{den} July 1781 aan de Suratsche scheepen toegevoegde extra-verstrekking van medicynen aan de daar meede gaande inlandsche militairen en voor de uit Suratte, gewoonlyk tot 100 koppen, met ieder schip geëischt wordende Moorsche zeevarende zal voortaan geen gevolg meer hebben en niet meer mogen geschieden, uit hoofde de cathalogus van medicamenten voor zodanige scheepen, blykens § 22 en de jongste bepaling van den 23^{den} November 1792, zeer aanzienlyk is vermeerdert en daar door de bekrompenheid is weggenomen, dewelke voor dezen by de oude cathalogus heeft plaats gevonden; ten ware op speciale ordonnantie van den heer Directeur Generaal.

§ 36. Insgelyks zullen geene extra-verstrekkingen van

medicynen voortaan gedaan worden aan militairen, dewelke na de buiten-comptoiren worden gecommandeert, zo als volgens besluit van den 20sten November 1789 altyd heeft plaats gehad, om reeden in de voorgaande § 53 gemeld, ten zy voor het meerder getal, boven de 100 koppen der scheeps-equipage, waar op de cathalogussen voor groote scheepen en lange reizen zyn bepaald.

En zal in zodanig geval op ordonnantie van den heer Directeur Generaal de verstrekking geobserveert moeten worden aan articulen volgens § 14 en daar van in quantiteit de helft, volgens het getal der koppen, by § 15 gespecificeert, om dat alleen voor de heen-reise moet worden gerekend.

Maar, zo by aldien de scheepen met minder als 100 koppen bemand mogten zyn, zal dit minder getal gerekend moeten worden op de overgevoerd wordende militairen, tot 100 koppen toe, en zal onder 100 koppen geen extra-verstrekking van medicynen mogen geschieden.

§ 37. Aan scheepen, die in de oost-mousson naar Java gaan en militairen naar derwaards overvoeren, zal op ordonnantie van den heer Directeur Generaal aan medicynen extra verstrekt worden zodanige articulen, alleen geschikt voor het inwendig gebruik en volgens de bepaling naar het getal der koppen.

Zullende voorts de oost-mousson gerekend worden van primo May tot ultimo October.

Maar in de west-mousson, van primo November tot ultimo April, zal geene extra verstrekking aan de naar Java overgevoert wordende militairen mogen geschieden, om dat doorgaans de scheepen spoedig overzyn, ten zy het getal boven de 50 koppen op ieder schip beloopt; zullende als dan de helft der zo evengemelde verstrekking moeten gedaan worden, almeede op ordonnantie van den heer Directeur Generaal.

§ 38. De ordonnantiën van de naar de buiten-comptoiren gecommandeert wordende militairen, voor welke extra-verstrekkingen van medicynen moeten gedaan worden, zullen door den guarnisoen-schryver vroegtijdig worden opgemaakt, met

byvoeging van het getal der koppen en met welke bodems zy te vertrekken staan, mitsgaders dat de verstrekking zal geschieden volgens reglement, om zodanig door de administrateurs ter teekening aan den heer Directeur Generaal te worden bezorgd.

Op welke ordonnantie voorts door de administrateurs in den medicinalen winkel in dorso de verstrekte articulen van medicynen met derzelve quantiteiten beschreeven en door den opper- of ondermeester voor den ontvangst onderteekend moeten worden.

§ 39. Aan den opper-chirurgyn ten eilande Oorust zal voor het verband en ten dienste der ligte impotenten aldaar om de zes maanden moeten worden verstrekt alle zodanige articulen, als by besluit der hoge regeering sub dato 4 October 1791 bepaald zyn, te weten:

℥	3	3		
2	—	—	Cortex	Peruviani,
1	—	—	Emplastr.	Diachylon Compositum,
1	—	—	—	Diapalmae,
—	8	—	Flores	Chamomill. Roman.
—	8	—	—	Sambuci,
—	8	—	Gummi	Camphoræ Crudi,
—	1	—	Liquor	Anod. Min. Hoffmani,
—	—	4	Mercur.	Praecipitat. Rubr.,
—	—	2	—	Sublimat. Corrosivi,
—	—	4	Mineral.	Vitriolum Album,
—	4	—	Radix	Hypecacuanhae,
—	4	—	—	Jalappae,
—	8	—	—	Rhei,
—	1	—	Sal	Absinthii,
2	—	—	—	Cremor Tartari,
2	—	—	—	Nitri Depurat.
1	—	—	Spirit.	Nitri Dulcis,
2	—	—	Ungt.	Album Camphoratum,
2	—	—	—	Basilicum,
2	—	—	—	Digestivum,
2	p ^a		Linnen	Guinees.

En zal gedagte oppermeester uit dien hoofde geene andere verstreking van medicynen genieten en het eiland Onrust van de bepaling by § 14 en 15 uitgezondert blyven.

§ 40. By besluit van den 19 April 1793 verstaan zynde:

- 1° voor de verstreking van medicynen aan de hospitaalen op Amboina, Banda, Ternaten, Macasser en Malacca te stellen een gelyke som en daar voor te bepaalen 2½ stuivers per kop;
- 2° om aan ieder der hospitaliers wyders jaarlyks nog eenige medicynen teegens inkoopsprys af te geeven boven de opgemelde verstreking, bereekend op 2½ stuivers Nederlandsch geld per kop 's daags, na mate van het getal impotenten, die gewoonlyk in de hospitaalen leggen;

zullen de administrateurs in den medicinalen winkel, ten opzichte van het tweede of laatste point, de daar op gegronde eischen van de hospitaliers echter niet vermogen te voldoen zonder vooraf gemunieert te worden met een besluit van de hoge regeering, om het misbruik daar in voor te komen.

§ 41. Wordende wyders het voorschreeven tweede point by § 40 in zo verre gealtereerd, dat het zelve niet applicabel zal worden gemaakt op de hospitalieren van de respective gouvernementen, die te gelyk opper-chirurgyns van het kasteel zyn, om dat aan dezelve jaarlyks voor ieder Europees 4 stuivers en voor ieder inlander 2 stuivers 's maands aan medicynen van hier verstrekt word, buiten de 2½ stuivers daags per kop, die zy van de Compagnie genieten voor medicamenten voor ieder der in het hospitaal leggende zieken en hunne patienten in het hospitaal zelfs kunnen cureeren.

§ 42. Afzonderlyk en alleen ten opzichte der verstreking van medicynen aan de buiten-comptoiren blyft standhouden het by besluit van den 27sten July 1790 gerenoveerde reglement op de verstreking der medicynen van den 31sten July 1763, met de gemaakte alteratie op den 27sten September 1765, om nameutlyk voor ieder aldaar bescheiden zynde Europees voor 4 stuivers en voor ieder inlander voor 2 stuivers 's maands aan medicynen te doen verstrekken; en voor welk bedraagen

by nader besluit van den 10^{den} January 1792 de respective opperchirurgyns op de buiten-comptoiren gequalificeert zyn om de eisschen zodanig in te rigten, dat daarop de noodzakelykste en voor de manschappen naar de plaatselyke gesteldheid meest nuttigste middelen gevraagd worden.

Wordende de administrateurs in den medicinalen winkel alhier de novo aanbevolen dezelve zo na mogelyk te voldoen, mits echter in 't oog gehouden word, dat het bedragen in gelde de gemelde vastgestelde bepaaling niet te boven gaat.

§ 43. Ook zal geen linnen naar de buiten-comptoiren op den medicinalen eisch verstrekt mogen worden, uitgezondert naar Japan.

§ 44. By het inpakken van medicynen naar de buiten-comptoiren zullen telkens de capitains van de scheepen, waar meede de medicynen worden afgezonden, praesent moeten zyn om te zien, dat alles behoorlyk word ingepakt, de glaassen en flessen wel zyn geconditioneert en toegebonden, blyvende voor het overige de quantiteiten en qualiteiten voor de verantwoording van de administrateurs; en zullen telkens de capitains op het afpakbriefje meede moeten teekenen, dat in hunne praesentie de goederen zyn ingepakt en dat zy gezien hebben niets gebrooken of beschadigt daar by te hebben ontwaard.

Maar in cas van articulen, die in groote quantiteiten worden verzonden en ieder articul alleen in een aparte kast word afgepakt, zullen dezelve aan de capitains moeten worden toegewogen en in hunne praesentie de kassen moeten worden digt gemaakt; zullende de capitains almeede de afpak-briefjes moeten teekenen, dat in hunne praesentie de in de kast afgepakte quantiteit aan hun is toegewogen, zonder kennis te hebben van de qualiteit.

§ 45. Van alle afpak-briefjes van medicynen, die naar de buiten-comptoiren worden verzonden, zullen twee eensluitende door de beide administrateurs, de ordinaire gecommiteerden en den capitain van het schip, waar in de kassen met medicynen worden gelaaden, geteekend moeten worden; waar van

een in de medicinale winkel moet worden bewaard en een in het afgaande factuur-boek by ieder factuur moet worden geannexeerd, ten einde by avaryen of voorgegeevene bevondene minwigten ter heter verantwoording te kunnen strekken.

§ 46. Van alle medicinalia, die voor den medicinalen winkel alhier, zo uit het vaderland, als van de buiten-comptoiren worden aangebragt, zullen aan de scheeps-overheeden geene procento's worden te goedgeedaan; ook niet van die, welke van hier naar de buiten-comptoiren gezonden en aldaar ont-scheept worden.

§ 47. Vitriol-olie en aqua-fortis zullen telkens in aparte kassen alleen moeten worden afgepakt, op de kast duidelyk beschreeven, wat daar in is, met byvoeging om agter op het halve dek wel geseecureert te worden.

§ 48. Wanneer uit het vaderland of van de buiten-comptoiren kassen met medicynen worden aangebragt, die beschadigd of in stukken, dan wel opengebrooken bevonden worden, zullen dezelve niet mogen worden geopend, dan in praesentie van den eersten opperkoopman des kasteels, wien de ontvangst aangaat, en in praesentie van den capitain van het schip, waar mede de kassen zyn aangebragt; zullende zo wel den gedagten koopman als den capitain in diergelyke gevallen by het berigt van de uitgeleeverde lading voor de affirmatie, hoe de kassen gesteld waaren, moeten teekenen.

§ 49. Geene kassen en baalen met medicinalia zullen by aanbreng mogen geopend worden en ontpakt, dan in praesentie van den capitain van het schip; en wanneer by opening of ontpakking ontdekt word, dat het een of ander is gebrooken, bedurven of heschadigt, zal aanstonds, zonder met het ontpakken voort te vaaren, den eersten opperkoopman des kasteels daar by geroepen worden om in perzoon daar van oculaire inspectie te neemen; waar van wyders by het berigt van de uitgeleeverde lading speciaal moet worden mentie gemaakt en door den eersten opperkoopman, benevens den capitain, voor de affirmatie moeten worden onderteekend, zullende anders geen geloof,

zo ten opzichte van dit, als het vorenstaande articul 48 geslagen worden en alle schaade en minwigten, daar uit voortkomende, blyven voor reekening van de administrateurs.

§ 50. Wanneer avarye, schaade, bederf of minwigt, zo wel aan kassen op zichzelve, als op de articulen, flessen en potten, daar in afgepakt, by den ontvangst bevonden worden, zal daar van by het berigt der uitgeleverde lading de wezentlyke of praesumtive oorzaaken moeten worden bekend gesteld.

§ 51. Alle berigten van de uitgeleverde lading moeten worden onderteekend door beide de administrateurs, de twee ordinaire gecommiteerdens en den capitain van het schip, voor de uitlevering, onder praesentatie van eede.

§ 52. Scheepen, die ten oorlog uitgerust of gearmeerd worden en uit dien hoofde met meerder linnen, bloedstelpende middelen en eenige articulen dienen voorzien te zyn, dewelke op de ordinaire cathalogus of te weinig, dan wel in het geheel niet bepaald zyn, zo zal by zodanige gelegenheid, wanneer door den heer Directeur Generaal een ordonnantie voor een gearmeerd of ten oorlog uitgerust schip speciaal word verleend, ieder cathalogus vermeerderd worden na rato van de manschappen met de volgende articulen, als:

voor 100 koppen:

gedurende de geheele expeditie:

- 1 ⊗ Alcobol. Vini, vel arak,
- 1 » Bovist,
- 4 » Cortex Peruviani,
- 2 » Gummi Camphorae Crudi,
- 1/4 » Opium Crudi,
- 1 ⊗ Liguor Stipticus Lovii,
- 1 ⊗ Sali Ammoniaci,
- 1/2 » Spongiae Marinae,
- 2 » Tincturae Aloës & Myrrhae,
- 1 p^s Guinees gemeen gebleekt.

En zal wyders verstrekt moeten worden :

	met 400 à 450 koppen voor	8 maanden de bepaling by § 24	
voor een schip	» — »	6 » $\frac{1}{4}$	» » —
	» — »	4 » de	» » 23
	» — »	2 » »	» » 22
	» — »	1 maand »	» » 25
	» 300 » 350	8 maanden $\frac{3}{4}$	» » 24
	» — »	5 à 6 » de	» » 23
	» — »	3 » 4 » »	» » 22
	» — »	1 » 2 » »	» » 25
	» 200 » 205	7 » 8 » »	» » 23
	» — »	5 » 6 » »	» » 22
voor galeyen, chaloupen, enz. voor een cotter of bark	» — »	3 » 4 » »	» » 25
	» — »	1 » 2 » $\frac{3}{4}$	» » 25
	» 150 » 180	7 » 8 » $\frac{3}{4}$	» » 23
	» — »	5 » 6 » de	» » 22
	» — »	3 » 4 » »	» » 25
	» — »	1 » 2 » »	» » 25
	» 100 » 103	7 » 8 » »	» » 22
	» — »	5 » 6 » $\frac{3}{4}$	» » 22
	» — »	3 » 4 » de	» » 25
	» — »	1 » 2 » $\frac{3}{4}$	» » 25
	» 80 » 100	4 » $\frac{3}{4}$	» » 25
	» — »	3 » de	» » 26
	» — »	2 » »	» » 26
	» — »	1 maand $\frac{1}{2}$	» » 26
	» 50 » —	4 maandende	» » 26
	» — »	3 » $\frac{3}{4}$	» » 26
	» — »	2 » $\frac{1}{2}$	» » 26
	» — »	1 maand $\frac{1}{4}$	» » 26
» 30 » 40	3 à 4 maanden $\frac{1}{2}$	» » 26	

§ 53. Alle scheikundige bereidingen en te zamen gestelde genees-middelen of de zogenaamde chemicalia en composita moeten in 's Edele Compagnie's laboratorium, volgens besluit van den 7^{en} Maart 1794, alhier vervaardigd worden volgens de voorschriften in de pharmacopoea Wurtembergica en moet

dit apothekers-boek in den medicinalen winkel blyven standhouden, tot dat de heeren en meesters een ander pharmacopoea of dispensatorium voor Batavia en inzonderheid voor den medicinalen winkel zullen hebben geordonneert.

§ 54. De zes maandelyksche afschryvingen van de simplicia, dewelke tot het aanmaken van de composita verbruikt worden, zullen derhalven tot zo lange, volgens de voorschreeven pharmacopoea, telkens moeten worden afgeschreeven; en zal deeze afschryving niet mogen geschieden, dan op speciale ordonnantie van den heer Directeur Generaal, ten welken einde aan hoogst-denzelfen telkens een specifieke lyst moet worden overgegeeven van alle articulen met derzelver quantiteiten, met byvoeging en aantoning, welke composita en tot welke scheidkundige bereidingen de simplicia zyn verbruikt.

§ 55. Ook zal eene aparte specificatie-reekening of te zamentrekking voor de verbruikte simplicia tot het aanmaken van de composita gehouden moeten worden, waar by met een opslag van het oog kan worden gezien de namen en hoeveelheid der aangemaakte composita, mitsgaders die van de simplicia, in quantiteit en soorten, daar toe verbruikt, alles volgens een hier agter gevoegd exempel.

Welke specificatie met het journaal en grootboek van den medicinalen winkel en tevens met de aan den heer Directeur Generaal gepresenteerd wordende lyst, by § 54 gemeld, moet overeenstemmen en accordeeren, om door de confrontisten van de Bataviasche administratie-boeken teegens de boeken te kunnen worden geconfronteerd.

§ 56. En dewyl het behoorlyk te zaamenstellen der composita volgens de vastgestelde rigtsnoer en dat de daar toe benodigd geweest zynde simplicia werkelyk ten gemelden einde worden verbruikt, van zeer groot en gewigtig belang is, zo zal, om daar in te voorzien en alle frauduleuse handelwyze te weeren, den eersten Compagnie's apotheker, als tevens laborant zynde, gehouden weesen jaarlyks onder ultimo Augustus in Rade van Indië onder eede te verklaren, dat hy in deeze in alles na het voorschrift van het

apothekersboek, in den medicinalen winkel berustende, heeft te werk gegaan.

§ 57. In zelvervoegen zullen jaarlyks beide de administrateurs den eed moeten afleggen, dat zy geene inkopen, nog van medicynen of gereedschappen, linnen, etc. van de respective chirurgyns, opper- of onder-meesters der vaste posten of scheepen, dan wel van andere perzonen hebben gedaan; ook dat zy geene artzenyen, gereedschappen, etc. of andere goederen, in hunne administratie gevonden wordende, hebben verkogt, verzonden of op eenige andere wyze veralieneert, mitsgaders dat met hun voorweeten geen bedrog in het hereiden van de te zamengestelde geneesmiddelen is gepleegd; voorts, dat zy zich zuiver kennen van de zodanige te kortkomingen, dewelke by de zes maandelyksche te doene generale opneemen op de drogeryen, kruiden, wortelen, bloemen, zaaden en op de natte waaren mogten worden bevonden; en voorts 's Edele Compagnie's meeste intrest behartigd en na mogelykheid bevordert hebben.

§ 58. Na praestatie van gemelden eed door beide de administrateurs, als meede door de gecommiteerden, wegens trouwe behandeling en zuivere opgave van den generalen opneem zal door den heer directeur generaal, na voorafgaand besluit van hunne hoog Edelheden, qualificatie worden verleend om de by den opneem te min bevondene drogeryen, kruiden, wortelen, bloemen en zaden, mitsgaders natte waaren, pleisters en zalven by de boeken te mogen afschryven; blyvende daar van egter uitgezondert alle de stuk-goederen, bestaande in aarde-, hout- koopere-, glaase- en yzer-werken en gereedschappen, die gebroken of onbequaam geraakt zyn, dewelke by eene aparte lyst aan den heer directeur generaal alle zes maanden specifiek zullen moeten worden opgegeven, met verzoek om in het ambagtsquartier ter verdere dispositie overgebracht en aldaar verantwoord te worden.

§ 59. By het rapport van ieder generalen opneem zal in zes colommen speciaal worden aangetoond, als:

in de 1ste colom, de waare restanten volgens de boeken,

in de 2de colom, het geen by den opneem is bevonden,
 » » 3de en 4de colom het geen te kort is bevonden, met
 het bedragen aan gelde,

in de 5de en 6de colom het geen over is bevonden met de
 geld-somma, met byvoeging van de reedenen agter ieder
 articul, waar door het overbevondene en de minderheid is
 veroorzaakt.

§ 60. Voortaan zullen geene twee ordinaire gecommitteer-
 dens in den medicinalen winkel meer apart bescheiden wezen,
 maar zullen in derzelve plaats als ordinaire gecommitteerdens
 worden g'emploieert de eerste en tweede apotheker, alzo deeze
 den ontvangst en afscheep, item de verstreking dirigeeren,
 altoos present zyn en, de dagelyksche toegang tot de aan hun
 toevertrouwde goederen hebbende, diervan van alles kennisse
 dragen en om die reedenen dan ook zullen worden respon-
 sabel gehouden, wanneer van het een of ander reekenschap
 mogte worden gevraagd.

§ 61. Dog ingevallen oliteiten van fyne speceryen gestookt
 worden, het welk zeldzaam voorkomt, zullen daar toe expres
 door den heer Directeur Generaal twee opper-chirurgyns van
 de hoofdposten, na hoogstdezelfs goedvinden, worden gecom-
 mitteerd.

§ 62. De in het laboratorium vervaardigd wordende chi-
 micalia en composita zullen moeten beswaard worden met
 het daar toe verbruikte hout en koolen, welke maandelyks
 daar toe uit het ambagts-quartier worden verstrekt.

§ 63. Aan den eersten administrateur incumbert afzon-
 derlyk het op- en toezigt over het laboratorium, — en den
 tweeden administrateur, als tevens boekhouder zynde, het
 houden en verantwoorden van de boeken.

§ 64. In cas van overlyden van een der administrateurs
 zal de andere oogenblikkelyk daar van raport doen aan den
 Directeur Generaal en de sleutels van het pakhuis aan hoogst-
 denzelfven presenteeren en wyders daar omtrend order ver-
 zoeken.

§ 65. By overneem van de administratie zal by het daar

an te doene rapport telkens moeten worden mentie gemaakt, et de overneemer of aangekomene administrateur deeze instructie heeft ontvangen, ten einde van het een en ander eene ignorantie te kunnen praetendeeren.

§ 66. Aan de dragonder lyfwagt van zyn hoogEdelheid n aan ieder bataillon zal, ter conservatie van 's volks gezondheid, alle maanden, aan ieder een halve legger arak, op bittere ruiden getrokken, uit den medicinalen winkel verstrekt worden, waar voor de administrateurs in gemelden winkel zullen geieten rd^e 10 van ieder legger uit 's Edele Compagnie's assa voor de daar toe gebruikte bittere kruiden.

§ 67. Zullende voorts uit deeze instructie aan elk, wien et byzonder aangaat, een gedrukt extract ter zyner informatie worden afgegeeven, als:

een extract van § 14, 15 en 16 aan de chirurgyn-majors, en aan alle de respective opper-chirurgyns van de hier onderhorige hoofd-en buiten-posten;

• • van § 17, 18 en 19, aan den stads-chirurgyn;

• • van § 20 aan de op verafgeleegene veld-schanssen leggende chirurgyns, namentlyk Tandjongpoera, Tangerang en Buitenzorg;

• • van § 30, 33, 34, 35, 36, 37 en 38 aan het hoofd van de chirurgie;

• • van § 32, 38 en 60 aan het opperhoofd van het generale soldy-comptoir;

• • van § 38 aan den guarnisoen-schryver;

• • van § 39 aan den opper-chirurgyn ten eilande Onrust;

• • van § 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50 en 51 aan den commandeur en opper-equipagemeeester;

• • van § 54, 55, 59, 62 en 66 aan de confrontisten der Bataviasche administratie-boeken, en

• • van § 12 aan den stads-apotheker.

§ 68. Eindelyk zal alle zes maanden, als met ultimo February en ultimo Augustus, door de administrateurs in den medicinalen winkel aan den heer Directeur Generaal moeten

worden overgegeeven eene lyste specifiek van de gedane verstrekingen van medicynen aan de beide bataillons en aan de hoofd- en buiten-posten, in zo verre, dat maar alleen daar by speciaal word aangetoond, by ieder bataillon en post, het opgegevene getal der koppen en het bedragen in gelde voor de daar voor genotene verstrekingen aan medicynen, by § 14 bepaald, zonder de ongelden, als welke by ieder post binnen's lins moeten worden gesteld.

Waar by op gedagte lyst zal moeten blyken het specifiek getal, zo van de Europeezen, als van de inlanders, of schoon daar omtrend geen onderscheid in de bepaalde verstreking word gemaakt.

Niet minder dan negen catalogi van medicamenten, waarnaar in het reglement telkens verwezen wordt, doch welke te omvangrijk zijn om in dit werk op te nemen, zijn als bijlagen aan dit reglement toegevoegd, als mede een »berigt voor de zeevarende der kleine vaart, op wat wyze de »gezondheid te bewaaren en de ziekten en gebreken te »herstellen zyn'', — een zoogenaamd papieren docter.

Zie ook 22 Augustus 1799 en 18 April 1800.

³/₁₀ Junij *Ongangbaar verklaring van gouden, »quart »Crimcamsche ropyen''.*

Redenen voor deezen maatregel zijn niet opgegeven. — Zie bij 2/6 December 1782.

De inwisseling werd opgedragen »aan een door den heer president van het collegie van Scheepenen te benoemen commissie van twee leeden uit dat college, behoortlyk geadjungeerd, welke ten dien einde dagelyks (des Zondags en 's Maandags uitgezonderd) 's morgens van 8 tot 11 uren zullen moeten vaceeren op het stadshuis, ten overstaan van den balliuw en den essayeur, van Halem, zullende alle voorsz. goude Crimcamsche quart ropyen, welke $3\frac{3}{4}$ stuiver en meerder gewigt hebben, moeten worden ingewisselt tegens de gestelde cours van twee

ryksdaalders, dog daar en tegen voor die, welke minder in gewigt worden bevonden, worden uitgekeert 20 stuivers zilver geld voor ieder stuiver goud gewigt; en wyders den heer Raad ordinair Siberg, als waarneemende het ampt van Directeur Generaal, te verzoeken en qualificeeren de tot die verruyling benodigde contanten uit Comp^e cassa te verstrekken”.

$\frac{7}{30}$ Junij. Uitschrijving eener prijsvraag over de middelen ter verbetering van den gezondheids-toestand te Batavia.

In overweging genomen zynde het verzoek, door Scheepenen der stad Batavia aan de hoge regeering deeser lande gedaan, ter erlanging van qualificatie om allen en een iegelyk onder het uitloven eener eere prys ter waarde van 1000 rd^e by een publieke uitschryving te animeeren tot het suppediteeren hunner consideratiën over de ongezondheid van Batavia en welke middelen de beste zyn, die aangewent zouden kunnen worden om de oorzaaken daarvan, zoveel immers doenelyk zy, weg te neemen, waar omtrend welgemelde regeering de dispositie aan heeren Commissarissen Generaal gedefereert heeft gelaten, zo is, nadien dit middel zeer geschikt schynt te weesen ter bekoming der gevoelens van deskundige lieden over dit aangelegen onderwerp, goedgevonden en verstaan de hooge regeering van Indië te qualificeeren zodanig een uitschryving in haare naame te laten gevolg neemen en daarby aan degeene, die bevonden zal worden de voorschreeven vraag aan Scheepenen deeser steede uiterlyk in den tyd van vier maanden het meest voldoende beantwoord te hebben, toe te zeggen een premie van een duizend rd^e uit het capitaal der stads kassa, hetzy in geld of gelds waarde, naar de verkiesing van den genieter.

10 Junij. Instructie voor den opper-chirurgijn van het hospitaal-schip ter reede Batavia.

Ten einde op dat schip geregelde conduites in het huis-houdelyke worden gehouden en de lyderen een goede en

trouwhartige behandeling genieten, zal het volgende moeten worden geobserveert.

Art. 1. De opper-chirurgyn zal geheel verantwoordelyk zyn voor de verstrekking van spyze, medicynen, kleeding en beddegoed en zal dus alleen de beheering over de zich daar op bevindende zieken hebben.

Art. 2. De verstrekking van randsoenen zal op dezelfde wys plaats hebben, als voor het buiten-hospitaal is bepaald, met dit onderscheid, dat zodanige randsoenen op het hospitaalschip zullen moeten worden ontvangen overeenkomstig derzelver ordonnantien, zonder dat het immer gepermitteerd zal zyn daar van iets in de onderscheidene administratien als restant te laten verblyven of daar voor eenig geld in de plaats te neemen, waaromme de opper-chirurgyn, telkens by het ontvangen van de randsoenen, onder praesentatie van eede zal moeten verklaaren, dat de verstrekkingen hem wel en deugdzaam aan boord zyn bezorgd.

Art. 3. De opper-chirurgyn zal ook niet vermogen van die randsoenen eenig ander gebruik te maaken, dan het geene hy voor het huishoudelyke van het hospitaalschip benodigd is, zonder dat hy zal vermogen eenige vivres te verkopen, wegschenken of, onder wat benaming ook, van boord afscheepen; edoch de restanten zullen ten zynen profyte komen, mits dezelve by zyne verantwoording worden opgegeeven, als wanneer hem, in plaats van de bepaalde randsoenen, daar voor contanten tegens Compagnie's inkoops-prys zullen worden te goed gedaan en die vivres daar door weder als op nieuw ontvangen zullen worden aangemerkt.

Art. 4. Ten einde de opper-chirurgyn in staat te stellen, dat hy zyne lyderen van de nodige ververssing en verkwikkingen kan voorzien en teffens om goede en deugdzaame medicamenten aan zieken toe te dienen, zoo zal hy voor ieder zieke daags genieten 9 stuivers, mits het getal niet boven de 100 koppen komt te belopen, zullende aan hem voor ieder kop, die dit getal mogte surpasseeren, alleenlyk 7 stuivers worden te goed gedaan, waar voor hy hen, evenals de overige,

het benodigd onderhoud, ververssing en medicynen zal moeten verstrekken.

Art. 5. Daar het ten uitersten nodig is, dat de zieken van goede en deugdzame medicynen worden voorzien, zullen dezelve aan den opper-chirurgyn uit den medicinalen winkel tegens inkoops-prys op ordonnantie van den heer Directeur Generaal worden afgegeeven, van welkers gebruik hy eene praecise aantekening zal houden en by zyn journaal moeten bekend stellen, tot wat eiude en aan wie zyner lyderen dezelve zyn toegediend; terwyl hy gehouden zal weezen om, des noods met eede, te verifieeren, dat alle zodanige medicamenten, als aan hem uit den medicinalen winkel zullen worden afgegeeven, waarlyk tot gebruik der zieken op het hospitaals-schip zyn verstrekt.

Art. 6. In zelvervoegen zal aan den opper-chirurgyn ter zyner verantwoording worden afgegeeven een toereikend getal hembden, broeken, deekens, kussens, etc. om door hem na benodigdheid zyner zieken te worden uitgedeeld, waar van een exacte aantekening zal moeten worden gehouden en by een weekelyks rapport zal moeten worden genoteerd, aan wie dezelve zyn verstrekt (overeenkomstig het model rapport), terwyl hy alverder verpligt zal weezen de onbruikbare goederen der lyders op een byzondere plaats te doen bergen om, wanneer de zieken het schip verlaaten, dezelve aan haar weeder te doen geworden of, wanneer zodanige kleederen of beddegoed toebehoord hebben aan lyders, die aan epaedimique ziekten zyn overleeden, by verschyning der inspecteurs en met haar goedvinden overboord te word geworpen.

Art. 7. Aan den opper-chirurgyn zal worden toegevoegd ter zyner adsistentie:

2 ondermeesters,

1 kok,

1 koksmat,

2 zieken-vaders (NB. die by een groot aantal zieken worden vermeerdert),

6 Mooren om de schuit te roeyen,

1 Europeesche quartiermeester,

8 slaaven jongens tot oppassing der zieken, schoonhouden van het schip en het geene, waar toe zy verder benodigt zyn.

Art. 8. De schuit, die aan het hospitaals-schip geaffecteerd zal blyven, zal altoos in gereedheid moeten zyn om, zo ras één der ter rheede leggende scheepen met het heysen van een blaauwe geus van de bezaans-roe sein doet zieken aan boord te hebben, dezelve zonder uitstel af te haalen en aan boord van het hospitaals-schip over te brengen; doch by aankomst van scheepen uit Neederland zullen de zieken, welke zich op die tyd aan boord bevinden en die by examinatie van den visitateur van de rheede waarlyk ziek bevonden worden, niet naar het hospitaals-schip, maar direct naar het buiten-hospitaal getransporteerd moeten worden, in zo verre namentlyk als hunne gesteldheid dat transport mogelyk zal maken, also dezelve by het tegendeel naar het hospitaals-schip zullen moeten worden overgebracht.

Art. 9. Ten einde over het hospitaals-schip een goed en behoorlyk toezigt worde gehouden, word aan den buiten-regenten van de Bataviasche hospitaalen en wel in het byzonder aan den commandeur en opper-equipagemeester in zyn qualiteit als regent, de zorge desweegens ten ernstigsten aanbevolen, gelyk de visitateur van de rheede gehouden zal zyn eenmaal per week of uitterlyk om de 14 dagen zich aan boord van het hospitaals-schip te begeeven en aldaar nauwkeurig op te neemen, of zich op het zelve alles in orde bevind.

Art. 10. De zieken, die zich op het hospitaals-schip bevinden, zullen aldaar niet langer dan 14 dagen of uitterlyk eene maand mogen werden aangehouden, wanneer dezelve na het buiten-hospitaal zullen moeten worden verzonden, mits daar toe transportabel zynde.

Art. 11. Om de acht of op zyn meeste 14 dagen zal 'er een uitmonstering plaats hebben van zodanige reconvalescenten, als zich bekwaam bevinden om tot het nodige scheeps-werk geëmploieert te kunnen worden; en om geene reedenen, be-

genaamd, zal aan dezelve een langer verblyf worden toegestaan, als volstrekt noodzaakelyk zal worden geoordeeld.

Art. 12. De opper-chirurgyn zal gehouden zyn ieder Maandach in de week aan den heer eersten buiten-regent der hospitaalen een schriftelyk rapport in te leveren, waar by praecies zal moeten worden vertoond al het geen, wat in de vorige week zal zyn voorgevallen, welke zieken en van wat schip op het hospitaals-schip zullen zyn ingekomen, als meede van die geene, die aldaar noch verbleeven zyn.

Art. 13. De opper-chirurgyn zal daarom verplicht zyn, niet alleen een nauwkeurige aantekening te houden van den dach, wanneer ieder zieke zal zyn aan hoord gekomen of weeder afgescheept is geworden, dan wel overleeden is, maar ook daarvan een accuraat inkomend en uitgaand notitie- zo wel als dood-boek, dagelyks effen gesteld, moeten houden met distincte bekendstelling der naamen, geboorte-plaats, qualiteit, en wat jaar en met welke bodem, doch ook in het byzonder van welke scheepon of vaartuigen als impotent gekomen zyn, zullende die notitie- en dood-boekjes binnen de tien dagen moeten bezorgd worden aan de bediendens van het soldy-comptoir te Batavia.

Art. 14. Behalven die notitie- en dood-boekjes zullen, des doenlyk, dagelyks en anders zo dikwyls het met mogelykheid geschieden kan, aan de gedagte soldy-bediendens moeten bezorgd worden een accuraate opgave en naamrol van de perzoonen, die afgegaan of den vorigen dach als impotent aangekomen zyn, op dat de soldy-bediendens praecies met den 10^{en}, 20^{en} en ultimo van ieder maand altoos effene en compleete narichten erlangen.

Art. 15. De opper-chirurgyn zal nimmer mogen toestaan, dat eenige van 's Compagnie's, noch veel minder particuliere goederen ter berging in het hospitaals-schip worden overgenomen, dan op een schriftelyke ordre van den heer Directeur Generaal; en wanneer bevonden mogt worden, dat daar tegens zal weezen gehandelt, zo zal hy daar over ten strengsten worden gecorrigeert en direct tot matroos weezen gedegradeert.

Art. 16. Daar de beste inrichtingen ter bereiking van het bedoelde oogmerk meest geheel afhankelijk zyn van de trouw en eerlykheid van den geenen, aan wien de maneance van zaaken en het toeverzigt is aanbevolen, en daar by deeze inrigting alleziants is in het oog gehouden om aan den op het hospitaals-schip bescheiden opper-chirurgyn een ordentelyk middel van bestaan toe te voegen, zonder dat hy dit ten nadeek van nooddriftige lyderen zal behoeven te zoeken, zo zal hy daarom ook verplicht en gehouden zyn jaarlyks in de vergadering van de hoge regeering van Neederlandsch-Indiën met een plegtigen eed te moeten verklaaren, dat hy in het doen der benodigde verstrekking en in het toedienen van gepaste geneesmiddelen, als meede in de behandeling en oppassing der zieken, in gemoede en na beste kennisse is te werk gegaan en voor het een en ander niet meerder heeft genoten, dan wat hy daarvoor, als wezendlyk benodigd, heeft opgebracht.

Art. 17. Den opper-chirurgyn zal tot meerdere aanmoediging de rang hebben naast de chirurgyns der hoofdposten, met de gage van f 50 ter maand en hy zal, een tyd van drie jaaren op het hospitaals-schip bescheiden geweest zynde, by vacature van een der hoofd-posten, by praeferentie voor een ander daar toe in aanmerking genomen worden.

Art. 18. Op het hospitaals-schip zal, behalven den opper-chirurgyn en de by art. 7 vermelde mindere dienaaren, bescheiden zyn een deks-officier met de rang van sous-lieutenant ter zee, wiens werk alleen zal zyn het schip schoon te houden en om des noods een anker te kunnen laten toegaan, zallende hy voor het overige geene de minste verantwoording hebben en dus aan den opper-chirurgyn gesubordineert weezen.

14 Junij. *Bepaling, dat, in afwachting eener algemeene regeling van de vaart en handel op en langs Java, »eene matige uitvoer naar den overwal'' toegestaan werd, »na voldoening of verzekering van Compagnie's en Batavia's benodigtheid''.*

$\frac{14 \text{ Junij}}{1 \text{ Julij}}$. *Toelichting tot het bepaalde op* $\frac{15 \text{ Augustus}}{13 \text{ September}}$ 1793
nopens den verkoop en uitvoer van suiker en arak.

Commissarissen-Generaal besloten: »op het geavanceerde, dat de uitgegeeven vryheid aan particulieren by het biljet van den 13^{en} September 1793 om, met uitsluiting van den commandeur en opper-equipagiemeester, nevens den sabandhaar en licentmeester, met vreemde Europeesen te mogen handel dryven, wel alleen aan de suikermolenaars en araks branders is verleent, dog alle ingezeetenen daar onder tacite beprepen zyn geweest en daarvan sedert ook gebruik gemaakt hebben, als zeer noodzakelyk aan te merken, dat de gemeente, ter voorkoming van abusive begrippen, die deswegens zouden kunnen ontstaan, tot elucidatie van het voorschreeven biljet worde geïnformeert, dat niet alleen de suikermolenaars en araks branders, maar alle Compagnie's ingezeetenen van de voorzegde vryheid gebruik mogen maaken, en over zulks de hooge regeering op haare gedaane voordragt te qualificeeren tot het geeven van die informatie aan het publiek”.

Zie ook 26 Mei 1797.

17 Junij. *Vernieuwing van de »ordre der voorbiddinge”, vastgesteld op 12 December 1793.*

Deze vernieuwing geschiedde »op speciale aanschryving van »Hunne Hoog-Edelheeden, de heeren Commissarissen Generaal”.

20 Junij. *Maatregelen ter voorkoming van verschillen, wat de restanten betref, tusschen de boeken en den »opneem”.*

Ter voorkoming van de steeds plaats hebbende verschillen der restanten tusschen de boeken en den opneem is verstaan:
 1° de boekhouders der respective administratiën te qualificeeren om provisioneel onder ultimo February en ultimo Augustus in- en af te schryven de bevondene minder of meerderheeden op de uytgeleeverde ladingen, waar omtrend in

die tusschentyd van berigt gediend is, en zulks op nader approbatie ;

- 2° een ieder, die het aangaat, te gelasten om by de ses maandelijke rapporten van den opneem bekend te stellen de parthyen, die reeds by de boeken volgens factuur ingenomen, dog uyt de scheepen nog niet ontlost of door de administrateurs als dan nog niet ontfangen zyn, opdat zulks kan dienen tot elucidatie der confrontisten by confrontatie van voorsz. restanten volgens de boeken tegens den opneem.

28 Junij. *Afvordering van papieren van commandanten van vreemde schepen.*

Dewyl het hier geen gebruik is de aankomende vreemdelingen hunne papieren te laten overgeeven, waardoor men zig altoos in het onzekere bevond, of deese en geene wezentlyk die hoedanigheid bekleeden en tot zulke oogmerken gedestineert zyn, als zy mondelyk opgeeven, zo is, om hier omtrent in het vervolg met zekerheid geïnformeerd te worden, goedgevonden en verstaan de hooge regeering van Indie by missive aan te schryven den sabandhaar te gelasten voortaan, by arrivement van vreemde scheepen of vaartuigen, van de daar op het commando voerende capitains of gezagvoerders direct hunne papieren af te vorderen en ter examinatie over te geven aan den heer Gouverneur Generaal om by vertrek weder aan hun ter hand gesteld werden.

28 Junij
5 Augustus *Opheffing der betrekking van tweeden administrateur op Onrust. — Regeling der inkomsten van den administrateur aldaar.*

Ter deliberatie getreden zynde op een memorie omtrent de revenuen der administrateurs in de pakhuisen op de eilanden Onrust en de Kuiper ;

en by die memorie komende te blyken, dat deeze administratie, wel eer de lucratiefste van geheel Indie, trapsgewyze afgenomen en eindelyk gedaalt is tot een zeer bekrompen bestaan,

zodanig dat de administrateurs het op den tegenwoordigen voet niet langer kunnen gaande houden;

dat de redenen, waar aan zulks geattribueert moet worden, met uitzondering van eenige handelwyze, in vroeger jaaren in practyk, voornamentlyk bestaan in de mindere ontvangst en leverantie van peper en thin en dat die artikelen, nevens de koffyboonen, niet, gelyk voorheen, verkogt kunnen worden, aangezien de jaarlyksche eed van in het een nog ander direct of indirect handel gedreven te hebben de administrateurs thans daarvan terug houd;

dat de administrateurs tegenwoordig geen andere revenuen hebben als de by het reglement bepaalde min- en overwigten op de peeper, het sappanhout, thin, Japansch staafkoper, de salpeter en koffyboonen en alles, wat zy van deese artikelen door bezuiniging overhouden, aan de Compagnie moet worden geleverd;

dat zulks sedert primo September 1789 tot ultimo February 1794 of in drie en een half jaaren, na aftrek van rd^s 7164 voor successive, door den administrateur van Bazel, van de scheeps overheden overgenomen en tegen zes rd^s het picol aan de Compagnie geleverde koffyboonen, heeft bedragen rd^s 29129 : 11 of, de jaaren door den ander geslagen, voor twee administrateurs 's jaars rd^s 8322 : 30 : 8 ;

waaruit, buiten een zekere g'extendeerde huishouding, zo hier, als inzonderheid op Onrust, al waar een van beide by verwisseling om de vierde maand zig bevind, hebben moeten worden goedgeemaakt de volgende jaarlyksche ongeden, als:

aan den eersten boekhouder.....	rd ^s 2000 : — : —
» » tweeden »	» 400 : — : —
» twee gecommiteerdens à 400 rd ^s ieder »	» 800 : — : —
» de mandadoors en coelies.....	» 296 : 37 : 8
» prauw loonen.....	» 360 : — : —
voor ambt-geld à 500 rd ^s ieder.....	» 1000 : — : —
» het middel van bestaan aan het negotie-comptoir.....	» 600 : — : —
» ses procento interest op rd ^s 25796 $\frac{1}{2}$	

Transporteere..... rd^s 5456 : 37 : 8

Per transport..... rd^s 5456 : 37 : 8
 of het kostende van het woonhuis
 der administrateurs » 1547 : 38 : —
 voor vyf procento, die volgens besluit der
 hooge regeering van 30 April 1790 jaarlyks
 op het kostende van het gemelde huis moeten
 worden afgeschreeven..... » 1289 : 40 : —
 uitmakende te saamen..... rd^s 8294 : 19 : 8
 of slegts rd^s 28 : 11 minder dan de inkomsten;

dat er dus byna niets overschietende tot goedmaking der
 hoog op stok loopende huishoudelyke ongeden, de administra-
 teurs met regt over hunne sobere inkomsten klagen;

en dat, schoon de middelen ter verbetering zeer moeyelyk
 zyn uit te denken in een tyd, dat het de Compagnie zo weinig
 convenieert daartoe van het haare te contribueeren, men
 nogtans vermeend, dat, daar de maatschappy thans het voordeel
 geniet van de overwigten en van hetgeen anders particulier
 wierd verkogt, zy ook niet te veel zal worden belast met
 de na te meldene propositien, te weten:

- 1° voortaan, in steede van twee, maar een administrateur
 op Onrust te plaatsen en die aldaar permanent verblyf
 te laten houden;
- 2° het overwigt op de Javasche en Cheribonsche koffy met
 twee pond per picul te vermeederen en ten dien einde
 dat product door de scheeps overheeden op Java en Cheribon
 te laten ontvangen tot 132 ƛ om hier uytgeleverd te
 worden met 130 ƛ het picul, hetgeen, den aanbreng op
 24000 piculs gestelt, een voordeel zal geeven van 384
 piculs en by leverantie aan de Compagnie tegen ses rd^s het
 picul in gelde rd^s 2304;
- 3° op het thin by den afscheep, in stede van $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{2}$ of $\frac{3}{8}$,
 procento meerder te valideeren, als het reglement permit-
 teerd, dat op 20000 piculs zal bedragen 75 piculs en
 à 15 rd^s de picul in gelde rd^s 1125;
- 4° het ambt-geld, voor ieder administrateur gestelt op 500 rd^s,
 alleen tot een te bepaalen en dus met 500 rd^s te verminderen;

5° het salaris voor den eersten en tweeden boekhouder, neevens de gecommiteerdens, dat nog even zoveel beloopt, als het in de florisantste tyden is geweest, nu de administratie zo weynig inkomen geeft, over het geheel te verminderen met 500 rd^s;

6° het woonhuis der administrateurs, kostende onder dato Mey 1794 nog rd^s 23810 : 42, voor de Compagnie over te neemen en door den administrateur op die somma te laaten betaalen ses procento in het jaar, mits het huis zelf reparerende en in een goeden staat onderhoudende, waar door omtrend het huis ten voordeele zoude komen rd^s 1408 : 46 : 8;

en door alle de voorenstaande posten te saamen de inkomsten van den administrateur, zonder merkelyk bezwaar van de Compagnie, vermeerdert worden circum circa 6000 rd^s;

is na aandagtige overweeing goedgevonden en verstaan de voorgedragen vyf eerste poincten te amplecteren en dien volgende de negotie-pakhuizen op de eilanden Onrust en de Kuyper, tot nog toe beheert zynde door een eerste en tweede administrateur, voor het vervolg te laaten administreeen door een administrateur alleen, die de qualiteit zal hebben van koopman met gagie, kostgelden en emolumenten, daartoe staande, en tot een vaste order voor denzelven te bepaalen, dat hy permanent op het eiland Onrust zal moeten woonen ten einde de pakhuizen behoorlyk te kunnen gade slaan, zonder naar Batavia te mogen overkomen, dan na daartoe alvorens verlof verzogt en verkregen te hebben van den heer Directeur Generaal.

Wyders ter verbetering van de zeer sobere inkomsten, welke die administratie tegenswoordig afwerpt, sedert het introduceeren van den jaarlykschen eed, voor de administrateurs beraamt, en het afweeren van alle slinkse practyken, na aftrek der onvernijdelyke lasten maar bedragen hebbende rd^s 28 : 11 of rd^s 14 : 5 : 8 voor een administrateur in het jaar, waarvan het niet mogelyk is te konnen bestaan, aan gemelde administrateur toe te leggen:

1° twee ponden overwigt per picul op de Javasche en Cherbonsche koffyboonen by den ontvangst boven de twee

ponden, die hy ingevolge het reglement by den afscheep geniet, en de hooge regeering van Indië mits dien by missive aan te schryven naar Java, Cheribon en daar het verder nodig is te ordonneeren, dat de Javasche en Cheribonsche koffyboonen in het vervolg aan de scheeps overheden met 132 ponden per picul toegewogen en hier by uitlevering in de pakhuisen met 130 ponden ieder picul verantwoord moeten worden;

- 2° in stede van $\frac{1}{8}$, een half procento te valideeren op het thin by den afscheep;
- 3° de contributie van het ampt-geld te bepaalen alleen tot een administrateur en dus te stellen op 500 rd^e 'sjaars;
- 4° den administrateur te qualificeeren het gewoon salaris voor den eersten en tweeden boekhouder, nevens de gecommitteerdens, pro rato te verminderen met 500 rd^e over het geheel en daardoor te brengen van rd^e 3200, die tot heeden jaarlyksch aan deselve zyn betaalt, op rd^e 2700.

Dog betreffende het woonhuis van de administrateurs is goedgevonden, dat het gemelde huis voor de Compagnie overgenomen en in voldoening van het successive daar aan bekostigde, in de gepasseerde maand Mey per resto nog belopen hebbende rd^e 23810: 42, in papieren van credit uit Compagnie's kasse afgegeeven zal worden aan den gewezen eersten administrateur, Reynst, ryksdaalders 12146: 42 en aan den administrateur, van Bazel, rd^e 11664, onder deese bepaaing, dat de presente administrateur en zyne successeuren in der tyd gehouden en verplicht zullen zyn jaarlyksch in mindering van het capitaal aan de Compagnie af te leggen drie procento en bovendien te betaalen drie procento interest per annum op de hoofd-somma, tot zo lange, dat de voorschreeven rd^e 23810: 42 compleet vereevent zullen zyn.

Wyders den administrateur en zyne opvolgers in der tyd te gelasten het meergemelde huis op hunne eigen kosten in een goede en bewoonbare staat te onderhouden, zonder de Compagnie deswegens iets ten laste te mogen brengen, onder waarschouwing, dat, wanneer zy daar omtrend nalatig blyven,

de nodig geoordeelt wordende reparatiën voor hunne rekening aanbesteed en gedaan zullen worden.

1 Julij. *Uittreksel uit, tevens alteratie van het reglement op de brand-spuiten.*

De wijzigingen in het uittreksel, opgenomen in deel VIII, bladz. 684, zijn van zeer weinig beteekenis.

2 Julij. *Splitsing der betrekking van advocaat-fiscaal en water-fiscaal. — Regeling van de daaraan verbonden inkomsten.*

Gedelibereert zynde op de consideratiën van den heer Commissaris Generaal, Nederburgh, over de ampten van advocaat-fiscaal en water-fiscaal van Nederlandsch Indië, de hoge aangelegenheid om die beide posten te doen bekleden door lieden, van welkers eerlykheid en trouwe men op goede gronden vermeent zig verzekert te mogen houden, de wettige en geoorloofde inkomsten, aan die bedieningen (buiten de boetens en compositiën) geaccrocheert, de vaste uitgaven, die voorzegde justitieele officieren verplicht zyn te moeten dragen, de geringe voordeelen, die na aftrek derzelve van de inkomsten overschieten, de onmogelykheid, dat de gemelde ampten heide naar vereisch door een persoon kunnen worden waargenomen, de noodzakelykheid om voor het bestaan van de voorschreven amptenaaren op eene convenabele wyze te zorgen, het fonds, waaruit het benodigde daartoe gevonden zoude kunnen worden, en de verplichting, waar onder men de fiscaals by het ampteeren van zyne hoog Edelheids propositien zoude kunnen brengen.

Omtrend alle welke poincten welgemelde heer Commissaris Generaal by hoogst deszelfs voormelde consideratiën heeft gedemonstreert en voorgedragen:

dat de smokkelhandel, voornamentlyk in de kostbaarste artikelen van Compagnies bestaan, een zeer voorname medewerkende oorzaak is geweest van het diep verval, waarin dat lichaam zig tegenwoordig bevind;

dat het een der eerste pligten van de hooge commissie is gepaste maatregelen te beraamen om deese kanker der Indische huishouding uit te roeyen en voor het vervolg, voor zo veel zulks van menschelyke toeverzigt kan afhangen, voor te komen;

dat men wel mag vertrouwen de ernstige resolutie van heeren Commissarissen Generaal over dit onderwerp, in dato 8 February 1794, daar omtrent van een heilzame uitwerking zal zyn, zo wel als de sedert genomen secreete resolutie der hooge regering in dato 22 April 1794, immers zo lange de post van water-fiscaal door een eerlyk man word bekleed, maar het zekerlyk van het uitterste gewigt voor de voornaamste belangen der maatschappy is in de vervulling der posten van advocaat- en water-fiscaal van Nederlandsch Indië de grootste omzigtigheid in agt te neemen en zulks aan de bestuurders van de maatschappy in beide weerddeelen niet te zwaar op het herte kan wegen;

dat, wil men zig op goede gronden voorstellen daartoe op den duur geschikte voorwerpen te zullen kunnen verkrygen en behouden, vooral nodig is aan die beide bediendens een ordentelyk en toereikend bestaan te bezorgen en daarby in het oog te houden, zo wel dat zy, zonder hunne handen en geweten te bevlecken, overeenkomstig hun character moeten kunnen bestaan, als dat zy en wel voornamentlyk de water-fiscaal, zal zyne werkzaamheid van het bedoelde nut zyn, noodwendig vry aanmerkelyke kosten moeten besteeden tot het houden van goede correspondentie en het vervolgen van den smokkelhandel tot in deszelfs uitterste wykplaatsen;

dat het er verre van daan is, dat alleen te zorgen zoude hebben voor de Bataviasche rhee, also de meenigvuldige kreeken en rivieren, welke deeze hoofdplaatze omringen, en de uitgestrekte stranden, al waar meerendeels het aan de wal brengen en afhaalen van goederen zeer gemakkelyk is, alle dienen bewaakt te worden en de onafgebroken waakzaamheid van den water-fiscaal zig zelfs moet uitstrekken tot Onrust en de verdere eilanden, misschien ook wel tot Bantam en verder, wil men de heilzaamste dispositiën niet door de nimmer uitgeperste

vindingen der trouweloose schraapzugt telkens zien teleurgestelt, dog hiertoe zekerlyk uitgaven van belang nodig zyn;

dat deeze beschouwing, vergeleken met de weynig voldoende middelen, welke thans door den fiscaal tot weering van den smokkelhandel worden in het werk gestelt, als zig niet verder bepalende dan tot de Bataviasche rhee, zyne hoog Edelheid aanleiding gegeven hebbende om zig nauwkeurig te doen onderrigten van de wettige en geoorloofde inkomsten van die beide bedieningen (buiten de boetens en compositiën), hoogst denzelfen met de uitterste verwondering had bevonden, dat die voor den tegenwoordigen pro interim advocaat en provi- sioneel water-fiscaal, Mr Willem Popkens, alleen bestaan;

als advocaat-fiscaal, daar onder begrepen rd^e 2200 aan gagie en emolumenten en circum circa rd^e 300 voor leges en vryen wagen-pagt, in..... rd^e 5302,

en als water-fiscaal zonder gagie, emolumenten en leges in..... * 2400,

uitmakende in beide betrekkingen te saamen 's jaars rd^e 7702;

en daar en teegen de vaste uitgaven, zo als die tegenwoordig zyn, bedragen als advocaat-fiscaal..... rd^e 892,

en als water-fiscaal, daar onder gerekent

voor het amptgeld..... * 2356, * 3248,

dus voor de waarneeming dier beide ampten slegts overschiet..... rd^e 4454;

dat, hoe sober deeze inkomsten ook zyn in vergelyking van het aanzienlyke deeser bedieningen en den uitgestrekten en moeyelyken arbeid, daaraan verknogt, deselve egter met geen mogelykheid naar vereisch beide door een persoon konnen worden waargenomen en het belang der Compagnie in tegendeel in meer dan een opzigt vordert, dat dezelve van elkanderen blyven afgescheiden, wanneer de inkomsten van den advocaat-fiscaal slegts zullen bestaan in gage, volgens het reglement 's maands f 50, of..... rd^e 20: 40,

emolumenten..... * 100: —,

Transporteere..... rd^e 120: 40.

Per transport.....	rd ^s	120:40,
leges en vrye wagen-pagt.....	»	25:—,
van de pagters.....	»	255:24,
's maands te saamen.....	rd ^s	379:16,
of in het jaar.....	»	4552:—,
waarvan afgetrokken de vaste uitgaven tot.	»	892:—,
zuiver overblyft.....	rd ^s	3660:—;
mitsgaders de inkomsten van den water-fiscaal in gagie en emolumenten, even als den advocaat-fiscaal, 's jaars	rd ^s	1450:—,
leges en wagen-pagt.....	»	300:—,
van den pagter van de boom.....	»	2400:—.
makende in het jaar.....	rd ^s	4150:—,
waar van afgetrokken de vaste uitgaven		
tot.....	rd ^s	1356:—
en het ampt-geld tot.....	»	1000:—
zuiver overblyft.....	rd ^s	2356:—,
		rd ^s 1794:—.

Dat beide de fiscaals daar en boven nog wel genieten de voordeelen der boetens en compositiën, maar zulks voor den advocaat-fiscaal niet aanmerkelyk kan zyn, nadien deese post nimmer als een lucrative bediening is aangemerkt en om die reeden by de jongste bepaling van het opbrengen van ampt-geld ook is g'excuseerd.

En dat, wat het water-fiscalat aangaat, de groote inkomsten, daaraan voor heen verknogt, opgehouden zyn, sodert de in vorige jaaren plaats gevonden hebbende malversatiën kragt-dadig zyn gestuit.

Dat de post van water-fiscaal, na het inzien van zyne hoog Edelheid, egter altoos lucrativer zal blyven als die van advocaat-fiscaal, omdat in de eerste de gelegentheeden tot aanhalingen en confiscatiën zekerlyk menigvuldiger zyn en daarop by het reguleeren der inkomsten van beide die posten ook regard zoude behooren te worden geslagen.

Dan dat, vermits de uitgaven van den water-fiscaal aanmerkelyk meerder zyn als die van den advocaat-fiscaal en by het ampteeteeren zyner hoog Edelheids propositiën nog vry aanzienelyker zullen worden, hoogst denzelve is voorgekomen,

dat een billyke evenredigheid in agt genomen en voor het bestaan van die beide ambtenaaren op eene convenabele wyze gezorgt zal zyn, wanneer aan elk hunner word toegelegd een procento van de zuivere winsten, die behaalt worden op den amphioen-handel, berekent op den voet, als die aan de heeren den Gouverneur en directeur generaal, mitsgaders den directeur en officianten der amphioen directie worden uitgekeert.

Dat de jongst gehouden verkoping van amphioen in een heider dagligt gesteld hebbende de groote aangelegentheid van dien tak van handel voor de Compagnie, alle mogelyke middelen moeten worden aangewent om haar het duurzaam genot van die voordeelen te verzeekeren en daartoe merkelyk kan strekken, wanneer men de belangen van voorname Compagnie's dienaaren en wel inzonderheid van hun, wier beroep het is den smokkelhandel tegen te gaan, in dit stuk aan de maatschappy kan verbinden en zyne hoog Edelheid dit ook met deeze propositie in het oog heeft.

Dat de inkomsten der beide fiscalaten alzo verbeterd zynde, men gegronde hoop kan voeden altyd bequame lieden te zullen vinden, geneigt om deselve te ambieeren.

En dan ook aan den water-fiscaal met de grootste billykheid kan worden opgelegd de verpligting om tot het tegengaan van den zo verdervelyken smokkelhandel uitgestrekter middelen aan te wenden, zo door het houden van een goede en nauwkeurige correspondentie, als het aanhouden van ses bequaame vaartuigen, wel toegetuigt en elk ten minsten van vier mannen met het nodige geweer voorzien, waartoe de kosten door den provisioneel water-fiscaal, Popkens, begroot zyn op circa rd^s 3600 in het jaar.

Dat van deeze ses vaartuigen gebruikt konnen worden twee om gedurig de rheede te bekruißen, twee omstreeks de rivieren Bakassie, Maronda, Tangerang, Anke en de Bataviasche binnen wateren en twee omstreeks Onrust en de andere eilanden, onvermindert de twee schuiten, welke thans reets door den provisioneel water-fiscaal worden aangehouden.

Dat men dan ook de beide fiscaals desgelyks met de grootste

billykheid onder de gestrengste verpligting kan brengen van in de betragting van hun ampt voortaan aan geene personeede consideratiën, van wat aard ook, gehoor te geven en onder geenerley pretext den smokkelbandel of malversatiën te gedogen of te conniveeren, zelfs op poene van de dood, zo zy bevonden mogten worden, in navolging van vorigen exempelen, met opentlyke vertreding van hun eed en pligt daarin zelve directelyk of indirectelyk te hebben geparticipeert.

Dat zyn hoog Edelheid zig overtuigt houd, de Compagnie zig op deesen voet op goede gronden mag voorstellen door de vrugten eener meer getrouwe waarneming van die beide gewigtige ampten rykelyk vergoed te zullen zien de twee procenten haarer zuivere winsten op den amphioen-handel, die zy zal besteeden om de fiscaals behoorlyk te salariseeren.

Dat egter wel wenschte een middel te kunnen uitdenken om haar dit gemis, zo niet geheel, ten minsten voor een gedeelte te vergoeden.

En dat, daar tot nog toe niet bewust is, dat door de vreemde en particuliere scheepen en vaartuigen, die van de Bataviasche rhee en van het zee-hoofd gebruik maaken, daarvoor iets hoegenaamt ten profyte van den heer van den lande word opgebracht, het welk nochtans met zeer veel regt kan gevergert worden, in consideratie geeft, of deswegens niet eene nieuwe belasting ten profyte van de Compagnie zoude kunnen worden geintroduceert.

Is na rype overweging van al het voorgestelde by de voorschreven consideratiën goedgevonden en verstaan zig met den inhoud van dien, voor zoverre de ampten van advocaat en water-fiscaal van Nederlandsch Indië betreft, met het geen daartoe betrekking heeft, in allen deelen volkomen te conformeren en dezelve in een resolutie van de gezamentlyke heeren Commissarissen Generaal te converteeren; dog betrekkellyk de geproponeerde introductie van een nieuwe belasting op de aankomende vreemde en particuliere scheepen en vaartuigen de dispositie aan te houden, tot alvorens zal zyn nagegaan; wat tegenwoordig van de alhier ten handel komende scheepen

en vaartuigen ingevolge de bekendmaking van anno 1752 wegens ankeragie, lastgeld, etc. word betaalt, waar over de beschikking tot dies emploi sedert aan den heer Gouverneur Generaal is overgelaaten, dog waaromtrent de heer mede Commissaris Generaal, Alting, heeft verklaart van dat voorregt ten behoeven van de Compagnie zeer gaarne te desisteeën en bereid te zyn den sabandhaar te ordonneeren het bedragen daarvan, dat hy nu jaarlyksch by een rekening van ontvangst en uitgaaf aan zyne hoog Edelheid verantwoord, zo als aan wylen zyne excellentie, Mossel, en na hoogst deszelfs overlyden aan de volgende heeren Gouverneurs Generaal ook is geschiet, in Compagnie's kasse over te brengen.

Op den 1sten November 1794 vonden Commissarissen Generaal o. a. goed: »te approbeeren, dat, dewyl van ouds her eenige der in Straat Sunda gelegen eilanden, die door vissers bewoont worden, welke onder de Bataviasche ingezetenen sorteeren, onder de orders en het toezigt van den gecommiteerde tot en over de zaaken van den inlander zyn gestelt, aan gemelden gecommiteerde tot zyn narigt is kennisse gegeven van het geordonneerde aan den water-fiscaal om ses vaartuigen aan te houden”.

2 Julij. *Zamenstelling van den Raad van justitie te Batavia uit gegraduateerde en niet-gegraduateerde personen.*

Commissarissen-Generaal besloten »de heeren hooge committenten onder het oog te brengen, hoe men te meermalen heeft ontwaart, dat sommige der uit Neederland arriveerende leeden van justitie of die geene, welke door de vergadering van XVII^{den} daartoe verkoren worden uit de doorgaans hier aanwezende personen, welke zig op fundament hunner dikwyls voor geld gekogte bulle den titul van M^r laten aanleunen, byna ten eenemaal ontbloot zyn van kennisse omtrent de behandeling der rechtszaaken en in hoeverre na niet voldoende

konnen opwegen tegen verscheide geassumeerde leeden, die door zig dagelyksch te evertueeren hun bequaam gemaakt hebben tot nuttige mede leeden in dat hooge geregts-collegie, en hoogst dezelve om die reeden te verzoeken by de electie van Raaden van justitie niet zo zeer te zien op het bewys, dat zy M^r zyn, tenzy men zig van dezelve met roem volbragte studie verzekert mag houden, als wel op de zig aanprosecteurende, meest kundige lieden en den Raad van justitie alhier in den aanstaande te laten bestaan voor de helft uit bequaame, in de regten gestudeerde mannen en voor de weder helft uit personen, die niet gestudeerd hebben, maar des niet tegenstaande voldoende kennis en de verdere noodzakelykste vereyschtens bezitten tot het bekleeden van dat voor het algemeen welzyn zo zeer aangelegen ampt.”

Drie dagen later, den 5^{den} Julij 1794, besloten Commissarissen-Generaal ter zake nog het volgende:

Betrekkelijk het point, rakende de leeden in den Raad van justitie alhier, vermeldt onder de notulen van den 2^{en} deeser, nader in overweging genomen zynde, of het niet nuttig zoude weezen, dat de hooge regeering van Indië wierde gequalificeert, by vacature van raadsplaatsen in dat hooge geregts-collegie, de open vallende posten, voor zoverre betreft het getal der leeden, die niet gestudeert hebben, eeven als andere bedieningen, ter dispositie en voordragt der hoge regeering aan de heeren majores staande, direct te mogen vervullen met andere hier aanweesende personen van een bekend goed gedrag, welke de nodige vereyschtens bezitten om daartoe g'emploieert te kunnen worden, en wel om reedenen, dat (gelyk de ondervinding met opzigt tot de geassumeerde leeden doet zien) dikwyls onder 's Compagnie's dienaaren in Indië daartoe zeer geschikte, ja over het geheel genomen, geschikter voorwerpen gevonden worden, dan in Europa tot het ambieeren dier aanzienlyke en gewigtige bedieninge schynen te kunnen worden gepersuadeert; dat ook langs deese weg dienaaren, welke de Compagnielang

en met yver en met getrouwheid hebben gediend, dog thans van alle hoop om tot dat ampt bevorderd te worden, als 't ware geheel zyn uytgesloten, daarna by vervolg meede zouden kunnen adspireeren, hetwelk des te billyker voorkomt, omdat na de reductie in 's Compagnie's huyshouding en omslag, welke reeds gemaakt zyn en zeekerlyk nog verder zullen worden uytgebreid, er zo weynig gelegenheid overblyft om aan zulke dienaaren eene convenabele bediening tot beloning van langduurige en getrouwe diensten, in moeyelyke en doorgaans zeer sober beloond wordende diensten aangewend, toe te voegen, hetwelk nogthans het eenig vooruitzigt is, hetwelk hun kan animeeren om in een climaat als dit hunne beste levensjaaren in den dienst der Compagnie op te offeren.

Zynde hier tegen egter door een der heeren leeden gemarkueerd, dat zodanige dispositie aanleyding zoude kunnen geeven tot groote misbruyken door den invloed, welke de politieke regeering zig daardoor zoude kunnen verwerven in de administratie der justitie, welke aanmerking de overige heeren leeden ook erkend hebben in zoverre gegrond te zyn, dog egter gemeend, dat dezelve niet zoude behoeven te verhinderen om de voorschreeven consideratien te brengen onder het oog der hooge committenten, te minder, daar dog ook by voorvallende vacatures de posten van advocaat-fiscaal en water-fiscaal ad interim door de regeering worden vervuld en zo ook, by vacatures in den Raad van justitie, dezelve ad interim door gemelde regeering werden gesuppleerd met geassumeerde leeden, welk een en ander nogthans die zelfde gelegenheid tot misbruiken zoude overlaten, zoras men by de hoofdbestuurders van 's Compagnie's belangen in deese gewesten daartoe eene geneygdheid ondersteld; terwyl ook nog bovendien om aan die zwaarigheid te gemoet te komen in consideratie zoude kunnen komen om de electie en aanstelling der hooge regeering te doen geschieden uit een tripel getal geschikte subjecten, daartoe aan haar door den Raad van justitie voor te dragen; zo is goedgevonden en verstaan de heeren hoge committenten onder het oog te brengen, dat heeren

Commissarissen Generaal om reedenen voormeld niet ondienstig zouden agtten te zyn de hooge regeering dezer landen te autoriseeren om, by overleiden of ontslag uit den Raad van justitie van leeden, die geen Mr zyn, in derzelver stede andere bequame personen, die van een irreprochabel gedrag zyn en op dewelke in haar vorige diensten nimmer iets te zeggen is gevallen, tot vervulling der vacatures te benoemen en ter verkryging van de effectieve qualiteit met de daartoe staande gagie, emolumenten en douceurs aan de vergadering van XVII^{ten} voor te dragen, dog egter tevens de heeren hoge committenten volleedige ouverture te geeven van de consideration, by deeze gelegenheid gewisseld, ten einde daarop zodanig reguard te kunnen slaan, als hoogst dezelve zullen oordeelen te behooren.

5 Julij. *Wijziging van de eed-formulieren voor den Advocaat-fiscaal en voor den Water-fiscaal. — Jaarlijksche vernieuwing van hunnen eed voor andere ambtenaren.*

Met betrekking tot de ampten van advocaat en water-fiscaal ook getot zynde, dat die beide ambtenaaren door de in het jongst voorgaande besoigne aan hun toegevoegde extra ordinaire toelaage boven hunne gewoene inkomsten van een procento ieder uit de zuivere winsten, die op den verkoop van amphioen worden behaalt, thans een toereikent middel van bestaan genieten en niet nodig hebben toevlugt te neemen tot zulke daaden, als wel eer in gebruik zyn geweest en niemand minder betaamen dan aan een officier van justitie, zo is om hun des te sterker te verbinden tot een getrouwe nakoming hunner verpligting, behøven het reeds gearresteerde op dit respect ter resolutie van den 2^{den} dezer, nog goedgevonden en verstaanden eed voor den advocaat- en water-fiscaal, die zy by hunne aanstelling in Raade van Indië moeten afleggen, in dezer voegen te ampteelieren:

dat zy beloven en zweeren zig, voor zo verre immers mo-

gelyk is, stiptelyk te zullen gedragen naar de wetten en ordonnantiën van den lande en inzonderheid met alle iever en candeur zullen waaken en doen waaken tegen den smokkelhandel in speceryen, amphioen, peper, koffy, thin, cattoene gaarens en alle andere articulen, waarvan de Compagnie den handel aan zig gereserveert heeft gehouden, zonder aan eenige byzondere consideratiën daar omtrend gehoor te geeven ofte eenige conniventie daarinne te gebruiken ofte daar over onder de hand te composeeren, nog ook toelaaten, dat zulks door andere word gedaan.

Wyders die van den water-fiscaal nog apart:

dat hy bovendien nauwkeurig en met den meesten ernst sal handhaaven de wetten en reglementen, op het stuk der gepermitteerde lasten geëmaneerd of nog te emaneeën, en met de meeste vigilantie waakzaam zyn, dat van ruimte in 's Compagnie's eyge of de door haar ingehuurde scheepen geen ander gebruikt werde gemaakt dan voor de Compagnie zelve ofte tot sodanige eindens, als uytdrukkelyk van harent weegen zal zyn toegestaan, zo wel by aankomst van scheepen op deese rheeде, als by derselver vertrek van hier van ofte naar Nederland ofte de buiten comptoiren;

dat hy ook, zowel Compagnie's, als particuliere scheepen en vaartuigen, die van de Oostersche gouvernementen hier aankomen, naar den letterlyken inhoud van het jongst besluit der hooge regeering zal examineeren en met de meeste nauwkeurigheid onderzoeken, of in dezelve ook speceryen voor rekening van particulieren zyn afgeladen, en voorts zodanige rivieren, kreeken en andere vaarwaters met kleine vaartuigen doen bezetten en bewaaken, als nodig is om den sinokkelhanddel af te weeren;

en voorts beide, dat zy zig zullen vergenoegen met de wettige inkomsten, aan hun toegelegd, witsgaders de boetens en confiscatiën, volgens de wetten en reglementen hun compeeteerende, sonder ietwets anders, hetzy van Chineesen, inlanders ofte van wien zulks ook zoude mogen weezen, te pretendeeren, directelyk of indirectelyk.

Zynde verder besloten de hooge regeering van Indië by missive aan te schryven, niet alleen den advocaat- en waterfiscaal, maar ook alle hooge en laage ambtenaaren, die jaarlyksch by vernieuwing den eed, hunne bediening rakende, moeten praesteeren, met uitzondering alleen van de Raaden van justitie, als den eed in gemelden Raade afleggende, en Scheepenen der stad Batavia, nevens de andere collegiën, die van vroeger tyden af altyd gewoon zyn geweest den eed te presteeren by de verandering van de wet, telken jaare op de eerste vergaderingsdag na nieuwe jaar in Raade van Indië te ontbieden en hun voor te leezen den eed, by de aanvaarding hunner ampten of seederd gedaan, en plegtig hoofd voor hoofd afvragen, of zy als nog daarby blyven persisteeren, onder allernadrukkelykste voorhouding, dat zy niet alleen zonder zodanig persistit zo zeer daar door verbonden zouden blyven, als zy zulks waren op het oogenblik, dat de eed door hun werd afgelegd, maar ook, dat dit persistit op den reeds gedanen eed, door hen geuit, van diezelfde kracht is, als of zy die eeden agtervolgens de formulieren woordelyk op nieuw hadden gedaan, en met eene gepaste herinnering van het oneindig gewigt der zaake en zulks alles om, zoveel mogelyk, de vermeenigvaldiging der eeden voor te komen.

5 Julij. *Voorschrift nopens afzonderlyjke, schriftelyke adviezen van leden der Hooge Regeering.*

De heeren Commissarissen Generaal, Nederburgh en Frykenius, geïnformeert zynde van het gebruik by de hooge regeering om de schriftelyke adviezen der respectieve Raaden van Indië by haar resolution te insereeren en in zommige gevallen aan haare mede leden niet toe te staan visie en resumtie te mogen meenen van zodanige adressen, waarvan zy pligtshalven vermeenen communicatie te moeten hebben als ten byweezen van een der secretarissen, hebben hoogst dezelve gedeclareert van begrip te zyn, dat volgens de ordre eener welgestelde vergadering aan desselfs leeden geenzints kan worden geweigerd eene onbelemmerde communicatie van de stukken en documenten,

in dezelve wettiglyk ingediend, en dus ook van de schriftelyke advisen, zo min als van de resolutiën der vergadering zelve, waarby van die stukken en advisen melding word gemaakt; en welke hunne hoog Edelheeden vertrouwen, dat behoorlyk en ter gepaster tyd werden geresumeerd en gearresteert.

Dat dierhalven van deese aanmerking by vervolg de vereychte applicatie behoord gemaakt te worden op de ordre der deliberatiën van de hooge regeering van Indië;

dan gelyk de beste en billykste zaken voor misbruik vatbaar zyn, dat teevens zoude kunnen worden aangeschreeven, dat niets minder de intentie is dan hier door aanleyding te geeven tot aankweeking of verlenging van verschillen tusschen de leeden van de hooge tafel of het opvullen der notulen met eindeloose schriftelyke adviezen en aantekeningen, want dat, so zeer het regtmatig, nuttig en noodzakelyk is, dat een iegelyk eene volkomene vryheid hebbe om op alle voorkomende zaaken zyn gevoelen naar conscientie te uiten en wanneer het belang daarvan zulks mogt vorderen ofte zulks by hem ter zynen decharge in der tyd noodzakelyk mogte worden geoordeelt daarvan by de resolutiën uitdrukkelyk te doen blyken, egter de decentie vorderd, dat daarvan niet dan in de opgemelde gevallen gebruik worde gemaakt en op eene wyze, welke geene nodelooze aanstotelykheeden behelst ten opzigte van de persoonen der leeden van de vergadering en alzoo zichtbaar met zig draagd de kenmerken van eeniglyk door de zugt tot meeste bevordering van het algenieene welzyn, geenzints door eygenzinnigheid of passie in zyne publieke ambtsverrigtingen te worden bestuurd, en dat, wanneer deese beginzelen behoorlyk worden in agt genomen, men niet twyfeld, of er zal van de voorschreeven vryheid slegts een spaarzaam gebruik behoeven te worden gemaakt, ter betragting van de zo hoog nodige eensgezindheid onder het lichaam der hooge regeering, van welk een en ander is besloten welgemelde regeering by missive te informeeren, onder byvoeging van de verwagting van heeren Commissarissen Generaal, dat zy zig deese aanmerkingen in het vervolg tot narigt zal laten strekken.

8 Julij. *Bekendmaking, dat uit het stad-huis te Batavia gestolen waren 62 deelen met protocollen van notarissen.*

Naar aanleiding van dien diefstal werd aan een iegelyk de vryheid gelaten om de onder zich hebbende grossen van de vervreemde minuts-actens, ter meerdere securiteit voor het vervolg, over te geeven aan de tans ter deezer hooldplaats fungeerende notarissen, ten einde die grossen door dezelve voor de helft der ordinaire kosten op nieuw geprothocobert, geregistreert en geseponeert kunnen worden, onder afgave aan de houders dier grossen van authentique afschriften, welke afschriften niet zullen behoeven geschreeven te worden op gezeegeld papier, maar de notarissen zullen kunnen volstaan dezelve in loco sigilli behoorlyk te noteeren, tot welk een en ander de gedagte notarissen mitsdien by deezen gequalificeert en gelast worden.

Zullende de zodanige vernieuwde actens van eeven dezelfde kracht en waarde zyn en blyven, als de voorsz. vermiste minut-actens, zo wel als de nieuwe grossen, welke in het vervolg zullen verleend worden aan de daarby belang hebbende perzoonen, het zy door de tans fungeerende notarissen of de proto-notaris in der tyd, met rejectie van alle exceptien, die daar teegen, zo in, als buiten rechten, zouden kunnen worden geformeert.

En is wyders by welnelde hoge regeering noch goedgevonden tot het prothocolleeren van de voorsz. actens te bepaalen den tyd van drie eerstkomende jaaren, zo als dat tydperk bepaald word by deezen, gerekend van heeden af, op poene, dat die geene, welke de onder hen berustende grossen van de meermelde vermiste actens in die tusschentyd niet hebben geexhibeert, van het voorsz. voorrecht zullen zyn en blyven verstoken, waar van dus alle en een iegelyk ook by deezen word geadverteert ten einde zich te wachten voor schade".

Zie ook 16 Januarij 1798.

8 Julij, *Wijziging van het bepaalde op 7 October 1791 nopens de diaconie te Batavia.*

De Regering vond goed diaconen te ordonneeren, in steede

van de by besluit van den 7^{en} October 1791 gestelde 12 maanden, om de 6 maanden een accurate opneem te doen houden van de intusschen insolvent geworden of overleedene borgen voor verbondene vastigheeden, ten einde na het in-komen van het rapport zodanige maatregelen te beramen, als na tyds-omstandigheeden noodzakelyk en voor het belang der armen-middelen dienstig geoordeeld zullen worden”.

11 Julij. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was goederen op vracht naar China over te voeren.*

Tripang alleen was uitgezonderd. Vóór 20 Julij 1794 moest men ten kantore van den 1sten opper-koopman van het kasteel Batavia opgeven, welke goederen men naar China wenschte te verzenden. De betaling van de vracht zoude nader »gereguleerd” worden.

16 Julij. *Maatregel in het belang der gezondheid van Europesche matrozen, in dienst van de Compagnie en ter reede Batavia aanwezig.*

Aangemerkt, dat als een voorname, mede werkende oorzaak van de menigvuldige ziekten en daaruit voortspruitende sterfte der gemeene zeevarende moet worden geconsideert het willekeurig emploi van Europesche matrosen tot roeiers op de schuiten en sloepen, inzonderheid van de eerst uit Nederland aankomende scheepen, en het verblyf derzelve aan land, somtyds niet alleen van geheele dagen, maar ook des nagts na het goedvinden hunner commanderende officieren, waardoor zy gelegentheid krygen zig in den drank en andere, voor de gezondheid schadelijke onregeltheden te buiten te gaan, waarop gedelibereert en ter preservering van 's volks gezondheid ten hoogsten nodig geagt zynde, dat daar tegen met alle oplettendheid worde gewaakt, zo is goedgevonden en verstaan den commandeur en opper-equipagiemeester, met standhouding en tot ampliatie van de door de hooge regeering van Indië bereets beraamde order op dit stuk, by extract deeses nader en ten ernstigsten te gelasten zorge te dragen, dat omtrend het

vaaren met schuiten en sloepen van en naar de rbeede met de uitterste discretie te werk gegaan en het volk door het rondzwerven in de heete zonneshyn of ongepermitteert aan de wal houden niet g'exponeert worde aan gevaarlyke ziekzens, die de ondervinding maar al te dikwyls heeft geleert, dat doorgaans het gevolg daarvan zyn, met verdere order om de capitains en gezaghebbers der scheepen ten striksten aan te beveelen zig de daar tegen leggende interdectie ter prompte observantie te laten strekken, onder aankondiging, dat zy, contrarie doende, zodanig zullen worden gecorrigeert, als men zal vinden te behooren; en hem wyders te waarschouwen, dat hy voor het gedrag der capitains en scheeps-officieren zal moeten respondeeren, ingevalle men mogt ontdekken, dat zy de matrosen met roeien in regen en zonneshyn afmatten of door hen langer aan land te laten blyven, als volstrekt noodzakelyk is, aan ziekzens bloot stellen, indien hy niet attent is zig daarop ten nauwkeurigsten te informeeren en van de personen, die zig in deezen aan overtreding schuldig maaken, ten aller eersten kennisse te geeven.

Met betrekking tot Java's N. O. kust bepaalden Commissarissen-Generaal op den 27ten September 1794 nog het volgende:

Tot conservatie der gezondheid van de op Java zig bevindende, gemeene, Europeesche zeevarende is goedgevonden en verstaan de hooge regeering van Indië op te dragen den Gouverneur van Overstraten aan te schryven het employeeren van Europeesche matrosen tot roeiers op de schuiten en boots langs geheel Java te excuseeren en de menagieuste middelen te beramen om zig, in derzelve steele, alleen van inlanders te bedienen, zo als hier in train gebragt is en thans dagelyks plaats vind.

23 Julij. *Nadere regeling van het ambtgeld voor den Advocaat-fiscaal en voor den Water-fiscaal.*

In overweging genomen zynde, dat omtrend de betaaling

van ambtgeld door den advocaat- en water-fiscaal tot nog toe geen andere bepaling is gemaakt als het gearresteerde by de hooge regeering van Indië op den 23^{en} October 1793, waar by de advocaat-fiscaal daarvan g'excuseert, dog de water-fiscaal gelast is op te brengen een duizend rd^s 's jaars, en dat, of wel die beide ampten niet geschikt zyn om zwaar ambtgeld daarvan te laten contribueeren, de fiscaals egter van die nieuw ingevoerde belasting ook niet geheel uitgezondert kunnen worden, ten einde andere ambtenaaren geen aanleiding te geeven op dat fundament mede ontheffing daarvan te verzoeken, zo is goedgevonden en verstaan jaarlyksch in Comp^s kasse voor ambtgeld te laten voldoen door den advocaat-fiscaal vier honderd en door den water-fiscaal ses honderd rd^s.

23 Julij. *Opheffing der betrekking van pand-bewaarder bij de Bank van leening.*

Zulks geschiedde onder deese bepaling, dat by de twee differente sleutels, bereets in handen van de maand hebbende commissarissen, nog een derde zal moeten worden aangemaakt en aan den kassier ter hand gestelt, ten einde de bank des morgens en tegen den middag door drie personen te gelyk geopent en gesloten worde, en dat de gemelde commissarissen en kassier gehouden en verplicht zullen zyn dagelyks naar de verpande goederen te zien, die van tyd tot tyd te lugten en verder alles te verrigten, wat tot hiertoe door den pandbewaarder is gedaan, waar door den boekhouder, die in de bank moet woonen, niet anders als het op- en toezigt over het huis zal worden toevertrouwt".

23 Julij. *Verbod voor den Directeur en de Commissarissen van de Bank van leening volmachtschappen anders dan in hun privé te aanvaarden.*

Dit verbod was eene wijziging van art. 45 der instructie.

23 Julij. *Wijziging van de op 21 Maart 1794 vastgestelde voorwaarden, waarop de Regering goederen op vracht zoude vervoeren.*

Vermits de voorwaarden voor sommige goederen te bezwarend waren gebleken, besloten Commissarissen-Generaal om alle zwarigheden op eenemaal weg te neemen, de hooge regeering van Indië eens vooral te qualificeeren, by het accepteren van goederen op vracht, wanneer de omstandigheden vereisschen eene andere dan de by de voorschreeven conditiën bepaalde vracht aan de Compagnie te laten betaalen, dan van de gemelde conditiën, voor zoverre de stipulatie der vracht-gelden aangaat, te mogen afwyken en door de verzenders der goederen zo veel voor vracht-penningen in Compagnie's kasse te laten betaalen, als geoordeelt zal worden te behooren en met de billykheid en het meeste belang van de Comp^e overeen te komen".

25 Julij. *Vervanging der verstrekking van porcelein uit den kleinen winkel aan scheeps-overheden door een equivalent in geld.*

Toegestaan werd:

aan een schip voor 6 maanden.....	rd ^r 18.
» » te huis vaarend schip.....	» 24.
» » pantjallang.....	» 6.
» » pakket-boot.....	» 8.

26 Julij. *Afschaffing van de independente fiscaals.*

De »intentie" was, dat »de fiscaals, even als alle andere »dienaaren, aan de regeering gesubordineert" moesten blijven.

²/₂₉ Augustus. *Vernieuwing van het bepaalde op 22 September 1752 nopens belastingen op particuliere handels-vaartuigen. — Toekening van een »douceur" aan eenige Compagnie's dienaren.*

Aan het vroeger bepaalde werd alsnu toegevoegd »in het

eerste, derde en vyfde articul, dat overeenkomstig het tegenwoordig gebruik nog zal moeten worden betaalt voor ieder aankomend particulier en inlandsch schip of minder vaartuig van Souratte en Manilha, zonder onderscheid van de grootte derzelve, een hondert rd^s;

voor ieder schip of vaartuig als boven van Siac, Campar, Boeton, Cotte, Pera, Borneo, Goa, Bony en Wadjo, groot tien lasten en daar en boven, vyftig rd^s;

voor ieder schip of vaartuig van Solock, groot boven de agt lasten, vyf en twintig rd^s.

En vermits de voorschreeven bekendmaking alleen ziet op particuliere en inlandsche scheepen en vaartuigen, maar geen-zints op vreemde Europeesche scheepen, daar er nothans alle billykheid is, dat deese voor het genot van de rheeде, het kostbaar zeehoofd en het jaagpad eene redelyke belasting opbrengen, zo is goedgevonden en verstaan te statueeren, dat de capitains of gezagvoerders van alle scheepen, toebehoorende aan vreemde Europeesche natien, zonder onderscheid, in wat werelddeel zy te huis hooren, mitsgaders die van de Americaansche scheepen, welke op deeze rheeде ten anker koomen, voortaan gehouden zullen zyn te betaalen een somma van een hondert en vyftig rd^s zonder reflectie op de grootte, en deese belasting ook uit te strekken, niet alleen tot de scheepen en vaartuigen, die by de omgeleegen eilanden de Kuiper, Onrust, Edam, enz. ten anker komen, maar in het algemeen tot alle scheepen en vaartuigen, welke met klein vaartuig van de rheeде kunnen worden bevaaren en dus gecenseert moeten worden dadelyk het genot van de rheeде te hebben.

Nadien de inkomsten, aan het aanzienlyk ampt van Gouverneur Generaal geaccrocheert, door de toelage aan de heeren, den Gouverneur en Directeur Generaal in der tyd, van 2½ procento uit de zuivere winsten op den amphioen handel onlangs naamwaardig vermeerderd zyn en de heer mede commissaris en Gouverneur Generaal, Alting, heeft verklaard zeer gaarne

ten behoeven van de Compagnie te desisteeeren van het tot nog toe aan de successive heeren Gouverneur Generaals overgelaaten voorregt om over het emploi van het inkomende ankeragie, lastgeld, enz. naar welgevallen te beschikken, waardoor het aandeel, zyne hoog Edelheid daaruit anders competeerende, aan de Compagnie is vervallen, die zig mits dien ook diend te chargeeren met het fourneeren van het daaruit afgegeevene aan zodanige haarer bediendens, welke van haare sobere inkomsten niet kunnen bestaan, is goedgevonden tot een jaarlyksch douceur uit Compagnie's kasse toe te leggen :

aan zes boomwagters voor huishuur, elk rd ^s 5 ter maand of te saamen 's jaars.....	rd ^s 360,
aan de translateurs in de Maleidsche en Javaansche taalen, ieder twintig rd ^s 's maands of aan beide in 't jaar.....	• 480,
aan een Arabisch schryver, dienstdoende by den Maleidschen translateur, à 5 rd ^s ter maand, 's jaars	• 60,
aan den sabandhaar voor prauwlonen tot het laten visiteeren der jonken en andere vaartuigen door de boomwagters.....	• 300.

Voorts is goedgevonden, om de verantwoording van dit middel des te klaarder te maaken, de imaginaire verdeling van hetzelfde in modder-geld, koppen-geld (uitgezondert dat, hetwelk door de jonken, komende van Canton, Nympho en Aymuy, volgens articul 2 van de bekendmaking nog daar en boven moet worden betaalt), last-geld, pas-geld en zeegel-geld af te schaffen en de verantwoording van hetzelfde te laten doen onder de generale benaming van ankeragie- en hoofd-geld van vreemde particuliere en inlandsche scheepen en vaartuigen, om zodanig by de boeken ingenomen en verdeeld te worden, als volgt :

aan de Compagnie.....	70	procento,
aan den sabandhaar, mits daaruit salariseerende den schryver der sabandhary, voor het geen denzelven tot heeden van de kleyne vaartuigen heeft genoten.....	20	• ,

aan den kassier van de generale ontvangst $2\frac{1}{2}$ procento,
 aan de boomwagters..... 6 • ,
 aan den water-fiscaal tot het houden van
 een bediende ter afzending dagelyks naar de
 rheede..... $1\frac{1}{2}$ • .

Terwyl om de nodige gerustheid te hebben, dat deeze belasting voortaan rigtig ingevordert en, zo als het behoort, verantwoord zal worden, is goedgevonden de invordering wel gedemandeerd te laten blyven aan den sabandhaar, dog ter erlanging van meerder zekerheid in deezen den water-fiscaal te gelasten dagelyksch door een zyner ordinaire bediendens, welke hy zal goedvinden met dit werk te belasten en voor wien hy de hem hiervooren toegelegde $1\frac{1}{2}$ procento tot een beloning daarvan kan laten strekken, nauwkeurig informatie te doen neemen van alle scheepen en vaartuigen, welke op de Bataviasche rheede ten anker koomen, mitsgaders de plaatsen, van waar dezelve zyn gezeilt, om daarvan weekelyks een pertinente lyst te bezorgen aan den ontvanger generaal, ten einde door deeze met de verantwoording van den sabandhaar der penningen, van deeze belasting geproflueert, geconfronteert en by ontdekking van verschillen 's Compagnies interest naar behoren behartigt te konnen worden.

Dan betrekkelijk de oorlog-scheepen van vreemde natien is goedgevonden en verstaan deselve volgens de vry algemeene usantie van deese belasting bevryt te laten en desgelyks te handelen omtrend scheepen van vreemde, gepriviligeerde Compagnien, uit Europa direct of wel over de Caab de Goede Hoop op deeze rheede komende, welke gevallen tog zeldzaam gebeuren en waardoor de billykheid deezer belasting des te minder eenige tegenspraak zal konnen ondervinden.

En zal van deeze dispositie by missive worden kennisse gegeven aan de hooge regeering van Indie, met aanschryven tevens om de bekendmaking van den 22^{en} September 1752 dien conform te altereeren en daar van aan het publiek de nodige advertentie te doen, mitsgaders het verder gearresteerde ten deesen opzigte ter executie te stellen".

14 Augustus. *Maatregelen tegen smokkelhandel met opium.*

Met dat doel bepaalde de Regering:

- 1° buyten de zuyker-molens Carang, Ceram en Cramat, langs het zeestrand aan die zyde van Batavia, geen Chinees op den afstand van twee uren na het strand met er woon te permitteeren;
- 2° de Javanen in de campongs aan die zyde te stellen onder een permanent bekwaam hoofd van weegens den koning van Bantam, welk hoofd zich echter niet zal mogen bemoeyen met de revenuen der landen, die gehuurd worden door ingezeetenen, onder het ressort van Batavia te huis horende, met strikte order aan gemeld hoofd om onder het aan hem toevertrouwd district in geene deelen te gedoogen, dat zig een Chinees aldaar, onder wat praetext ook, niet er woon needer zette, uytgezonderd de Chineese houtkappers en houtbrekers; voorts den commandeur van Bantam, Beynon, aan te schryven om hier over den koning te onderhouden en dit te stellen hoofd door zyn hoogheid ook te doen verplichten tot het letten op alle smokkelary, nevens hetgeen verder met de wetten strydig is, om het een en ander by ontdekking aan te geeven en de overtreeders te apprehendeeren;
- 3° den capitain der Chineesche natie alhier te gelasten om alle de Chineesche huurders van landeryen, in 't Bantamsche geleegen, ernstig te recommandeeren om over hunne opgezeetenen beter order en toezigt te houden en dezelve niet over te laten aan eene eigendunkelyke, onreegelmattige levenswyze.

Op den 28sten October 1794 werd de gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander gemagtigd „middelen van contrainte” tot handhaving van dit verbod te gebruiken en het „demoliëren” van twee, in strijd daarmede opgerigte waroeng's gelast.

Het beslotene op 14 Augustus 1794 is nog op den 25sten Februarij 1806 toegepast.

23 Augustus. *Voorschrift nopens het benoemen van substituten en kaffers van officieren van justitie.*

Gelet zynde, dat de water-fiscaal verzoekt de nodige authorisatie om zodanige dienaaren te verkiesen tot substituten en kaffers, als hy zal vermeenen het geschikst te zyn ter bereiking van het doeleinde om volk in zyn dienst te krygen, dat getrouw is, en die oneerlyk en ongetrouw zyn weg te jaagen, zo is, geconsidereert er de officieren van justitie ten hoogsten aangelegen ligt tot haare substituten en kaffers personen te hebben, welke zy daar toe geschikt en bequaam oordeelen, goedgevonden en verstaan deese aanmerking den Raad van justitie onder het oog te brengen en daar by te voegen, dat heeren Commissarissen Generaal mitsdien vertrouwen, dat by de aanstelling van die bediendens altyd reguard word geslagen op de voordragt van den officier, die zulks aangaat, en dat dezelve ook worden gehouden in eene stricte en onmiddelyke subordinatie aan en afhankelijkheid van den officier, tot wien zy behooren, alzo de dienst van de justitie zulks onvermeidelyk vordert; en dat, by aldien er dierhalven tegen verwagting eenige gebruiken mogten plaats hebben, daar tegen aanlopende, dezelve onmiddelyk vernietigt en in het vervolg gehandelt zal moeten worden overeenkomstig deese duydelyke intentie van heeren Commissarissen Generaal, zynde voor het overige goedgevonden den water-fiscaal te recommandeeren by het verkiesen tot kaffers van inlanders, die onder de commandanten in de respective campongs resorteeren, in het oog te houden, dat daarvan, alvorens dezelve in dienst aan te neemen, moet worden kennis gegeven aan den gecommiteerden tot en over de zaaken van den inlander.

23 Augustus. *Voorschrift nopens het benoemen van vaste gecommiteerden uit den Raad van justitie te Batavia tot het visiteren van specerij-schepen.*

Den water-fiscaal verzoek hebbende gedaan gequalificeert te

worden om, by arrivement ter deesser rheede van scheepen of vaartuigen, beladen met speceryen, zig ten eersten, geassisteert met twee commissarissen uit den Raad van justitie, derwaarts te mogen begeven tot het doen der visitatie zonder daarmede te moeten wagten tot ter verrigting van die commissie order bekamt van den heer president, en daar omtrent door den heer mede Commissaris Generaal, Alting, geavanceert zynde, dat tot de visitatie van scheepen en vaartuigen, die speceryen in hebben, door den heer Gouverneur Generaal altoos, by aankomst van zodanige bodems, terstond order word gegeven aan den president van justitie en die vervolgens een commissie benoemt om de visitatie zonder tyds verzuim voortgang te laten neemen, zo is goedgevonden en verstaan met het visiteren der scheepen en vaartuigen, die speceryen aanbrengen, en het benoemen der justiciele commissie ten dien einde wel in het algemeen by het presente gebruik te continueeren, dog den Raad van justitie door de hooge regeering te laten kennis geeven van het verlangen van heeren Commissarissen Generaal, dat daartoe eens vooral tot vaste gecommiteerdens werden benoemd de gecommiteerdens van de maand, welke men vertrouwt, dat zig steeds gereet zullen houden om met den water-fiscaal op de eerste aanzegging direct naar scheepsboord te kunnen vaaren, waardoor dan tevens de noodzakelykheid om telkens daartoe nieuwe commissiën te decerneeren, hetwelk noodwendig vertraging moet veroorzaaken, komt te vervallen.

29 Augustus
9 September.

Vernieuwing van eenige bepalingen nopens het aan boord komen van Compagnie's schepen.

Conform de begeerte der hoog Edele heeren Commissarissen Generaal is verstaan alle en een iegelyk by affixie van billetten te interdiceren zig naar boord van Comp^e scheepen te begeeven, nadat dezelve gemonsterd zyn, hetzy om wat reeden het ook zoude mogen weezen, zonder daartoe alvorens permissie verzogt en verkreegen te hebben van den heer Gou-

verneur Generaal, het geen zal moeten blyken by een daarvan onderteekend bewys, hetzy door den heer Gouverneur Generaal zelfs, dan wel ter ordonnantie van denzelfen door een der secretarissen deeser regeering, op poene, dat ieder persoon, welke zig aan het overtreden van dien schuldig maakt, zal verbeuren een amende van twee hondert rd^s ten behoeven van den water-fiscaal.

En by het gemelde billet tevens te renoveeren het gestatueerde by plaacaat van den ^{29 October}~~12 November~~ 1666, dat onder het verbod tegen het aan boord varen op de aankomende en vertrekkende scheepen, voor dat ter deeze reede gaarriveert of nadat van hier naar Nederland of een der buyten comptoiren afgevaardigd zyn, meede begreepen worden de dicnaaren van de Compagnie, op het eyland Onrust bescheyden, en dat de baas ten gemelde eilande by overtreeling van dit verbod, boven de in het generaal gestelde straffe, 't zy hy zelfs aan boort vaart of het andere gelast, toestaat of conniveert, gedeporteert zal worden van ampt, qualiteit en gage.

Mitsgaders de scheeps-overheeden almeede by het voorsz. biljet, met renovatie en ampliatio van het geordonneerde by de instructie voor de hoofd-officieren ter zee van 10 October 1768, titul V, articul 16, te gelasten, nadat hunne bodems gemonsterd zyn, geene vaartuigen, hoe genaamd, aan boord te admitteeren, als op speciaal bevel deezer regeering of van den heer Gouverneur Generaal afzonderlyk, en op hun retour hier ter hoofdplaatze van het een of ander comptoir by een schriftelyk declaratoir, door de capitains, capitains-lieutenants, lieutenants en sous-lieutenants, allen onderteekend, dat direct by terugkomst der scheepen aan den heer Gouverneur Generaal zal moeten worden overgegeeven, te verklaaren, dat zy, nadat hunne onderhebbende bodems voor dies vertrek van hier na elders of van Java's Noord-Oostkust naar de groote Oost gemonstert en gevisiteert zyn geworden of door gecommiteerdens opgenoomen is, hoe diep dezelve treden, dan wel na dat het anker is geligt en het schip afgedreeven, geen vaartuigen aan boord toegelaten, veel min, nog voor zich zelve, nog voor iemand

anders, eenige particuliere koopmanschappen of volumes van de minste naamwaardigheid ingenomen hebben, onder bedreiging, zo aan de officieren der scheepen, als van mindere vaartuigen, dat zy, hetzy capitain, capitain-lieutenants, lieutenants of sous-lieutenants, hier tegen handelende en na de monstering vaartuigen zonder permissie aan boord latende kornen of zig verstoutende, 't zy voor hun privé dan wel voor anderen, onder wat pretext het ook zoude mogen weezen, eenige goederen van de minste volumen en voornamentlyk contrabande whaaren over te neemen, nadat het anker geligt en de bodem afgedreeven is, of wanneer zy zich vermeeten zulks onder de eylanden of onder weegen te doen, aan den lyve gestraft of van ampt, qualiteit en gage zullen worden gedepoorteert en voor inhabiel naar Nederland verzonden dan wel zodanig anders gemulcteert, als men na geleegentheid van personen en zaaken zal oordeelen te behooren.

Voorts al het voormelde meede applicabel te maken tot dezulken, die, ter rheeде leggende, eenige goederen overneemen of bergen voor scheepelingen van andere scheepen, welke op haar vertrek staan, dan wel afgedreeven of aangekomen zyn.

Mitsgaders by het voormelt billet des gelyks te renoveeren het gestatueerde by placaat van den 29^{en} Maart 1754, dat niemand, zo van land, als van de scheepen en vaartuigen alhier ter rheeде, zal mogen gaan of vaaren aan boord van eenige vreemde, Europeesche scheepen of vaartuigen, hier ter rheeде of elders omtrent dezelve leggende, dan alleen de sabandhaar en licentmeester in zyne functie, op poene, dat die daarvan na regten zal worden overtuigd, verbeuren zal een boete van twee hondert rd^s, hetzy dat hy op zodanig een vreemt schip of vaartuig eenige handel heeft gedreeven of niet; en een exemplaar van het meergemelde billet te laten voegen by de instructive papieren voor de overheeden van 's Compagnie's scheepen om te strekken tot een ieders narigt.

Zie ook 13 April 1797.

30 Augustus. *Voorziening in de bemanning van sloepen voor den Commandeur, Water-fiscaal, enz.*

Is goedgevonden en verstaan het emploieeren van Europeesche roeyers op de schuiten dadelyk te doen cesseeren.

Voorts den commandeur, vice commandeur, den water-fiscaal en zynen geweldiger te gelasten zig zelfs van het bepaalt getal Moorsche of inlandsche roeyers te voorzien, tot twaalf mannen voor de schuit van den commandeur en tien mannen voor ieder der drie andere schuiten, met qualificatie verder om voor elke der voorschreeven roeyers 's maands uit Compagnie's kasse te laten betalen zeeven en een halve rd^s of in het geheel aan den commandeur negentig, aan den vice-commandeur vyf en zeeventig en aan den water-fiscaal voor de schuiten van hem en zynen geweldiger een hondert vyftig rd^s 's maands.

30 Augustus. *Toekenning van een »douceur” aan den President van den Raad van justitie te Batavia.*

Overwegende, dat het waarneemen van het presidium met meerder moeite en last verknogt is, dan het ambt van ordinaris Raad, en de president of voorzitter daar en tegen niet participeert in de leges, die de Raaden van justitie onder elkander verdeelen, waardoor het inkomen van den voorzitter zelfs minder bedraagt, als dat van een ordinaris Raad van justitie, en dat dierhalven een matige verhoging van hetzelfde niet anders als noodzakelyk kan worden geconsidereert, om alle deeze reedenen is goedgevonden en verstaan aan den president van den Raad van justitie, geen raad van Indië zynde, gedurende den tyd, dat hy als voorzitter fungeert, boven de gagie en kostgelden, emolumenten en andere inkomsten, die de voorzitters tot hiertoe hebben genoten, voor het vervolg tot een vast douceur toe te leggen en maandelyks uit Compagnie's kasse te laten afgeeven een somma van een hondert ryksdaalders.

20 Augustus
6 en 16 September. *Last op Compagnie's dienaren hunne inkomsten op te geven.*

De vergadering van XVII^{ten} de hooge regeering van Indië hebbende gelieven aan te schryven, dat met betrekking tot de inkomsten der dienaren over het algemeen wel konde instemmen best te zyn te blyven by de vorige reglementen, maar uit de opgave, door de Ceilonsche ministers daar omtrend gedaan, egter was voorgekomen, dat dezelve aldaar in eene wat te groote disproportie zyn verdeelt, en dierhalven vermeende, dat daarin wel een behoorlyke verandering had mogen worden gemaakt, dan dat zig daar over niet verder zoude uillaume, dewyl vertrouwd, dat het middel van bestaan voor de dienaren een der onderwerpen van de deliberatiën van heeren Commissarissen Generaal zoude uitmaaken en dus deeze zaak op billyke gronden en een geschikte voet gebragt en getermineert zoude worden, zo is dat point in aandagtige overweging genomen en, gelet zynde, dat om de deliberatiën daarop met vrugt te kunnen voortzetten in de eerste plaats volstrekt nodig is, dat heeren Commissarissen Generaal precieselyk, immers zo nauwkeurig mogelyk, worden geïnformeert van den waaren staat der inkomsten van de respective dienaaren van de Compagnie en zulks niet alleen omtrend die, welke haar wettig zyn toegelegt, maar ook van die, welke zy toevallig, egter altyd uit hoofde van de bedieningen, waarin zy gestelt zyn genieten, en dierhalven daarvan altoorens accurate opgaven behooren te worden gedaan, maar het misschien aan veele inconvenienten onderhevig zoude zyn, wanneer geordonneert wierde, dat diergelyke opgaven opentlyk zouden moeten geschieden, ter bereiking van het oogmerk in deesen dienstlig geoordeelt en mitsdien goedgevonden en verstaan by een publicatie, die in naame en van weegen heeren Commissarissen Generaal zal worden gedaan, allen en een iegelyk der respective dienaaren, ten deesen hoofd-comptoire en den ressorte van dien bescheiden, zonder onderscheid, tot wat classe zy behooren, mitsgaders de hoofden en officieren der Chineezen en andere

natiën, alhier geëtablisceert, en alle degeene, welke door of onder het opzigt van den gecommiteerde tot en over de zaaken van den inlander tot eenig beheer of toeverzigt in de Jaccatrasche en Preanger bovenlanden en regentschappen g'emploieert en voorts generalyk alle, die in eenige bedieningen Compagnie's weegen zyn gestelt, zonder onderscheid, te gelasten respectivelyk binnen den tyd van twee maanden na het emanereen van dezelve publicatie aan den heer Commissaris Generaal, Nederburgh, verzegelt te doen toekomen specifieke opgaven, onder presentatie van solemneele eede, van alle de inkomsten, hoe ook genaamt en geene uitgezondert, der respectieve ambten en bedieningen, welke zy sedert de jongste twee jaaren hebben of door hun als nog worden bekleet, en dus niet alleen van die, welke haar wettiglyk zyn toegelegt, als daar is gagie, emolumenten, verstrekkingsen, defroyementen, huishuur, middelen van bestaan en wat dies meer zy, maar ook van die, welke zy toevallig ofte ter contemplatie van het ambt ofte de bedieningen, welke zy bekleeden, genieten, hetzy die bestaan in voordeelen van handel, welke zy niet zouden kunnen dryven, by aldien zy niet in de door hun bekleed wordende posten waaren gestelt, in geschenken, douceurs, contributiën, uitkeringen ofte eenige fournissementen van gelden of goederen, hoe ook genaamt, van andere dienaaren ofte van Chineezen, inlanders of andere natiën, alhier geëtablisceert ofte deeze hoofdplaats frequenteerende, derselver hoofden en officieren, in vryheeden ofte exemtiën van eenige lasten of imposten, in profyten op maaten en gewigten, volgens welke zy aan de Compagnie ofte van den inlander goederen ontvangen of inslaan en wederom uitleeveren, in profyten op verstrekkingsen, welke zy Compagnies wegen ontvangen ten behoeve van administratien en huishoudingen, waar over zy gestelt zyn ofte het toeverzigt helpen houden, in profyten op particuliere verkoop van gepermitteerde spillagien of overwigten, in profyten op leverantien, waar meede zy zyn gebenificeert, voor zoverre zy dezelve niet by publieke aanbesteding hebben verkregen, in eenig particulier emploi van Compagnie's mindere

dienaaren ofte door haar bezoldigt wordende personen, in renten op uitgezette capitaalen, staande ter verantwoording van hun ofte van het collegie, waartoe zy behooren als directeurs, administrateurs, dan wel ministers of bediendens, in profyten op het verwisselen van specien van zodanige capitalen en generaalyk in alle pecuniecele voordeelen, hoe ook genaamt en waaruit voortspruitende, welke zy niet zouden genieten, wanneer zy in de door hun bekleed wordende posten of bedieningen niet waaren gestelt, zonder eenige uitzondering, op poene, dat de geene, die bevonden zal worden eenige van de voorschreeven inkomsten met zyne kennisse te hebben agter gehouden of verzwegen, zal worden verklaart eerloos en infaam, gedepor-teert van ampt, qualiteit en gagie, met verbeurte van het tien dubbelt bedragen van hetgeen hy also niet zal hebben opge-geeven en kan gerekent worden in een rond jaar op te brengen ofte corporeele straffe, by aldien hy daartoe onvermogen is, en dadelyke opzending naar Nederland en met belofte daar en tegen van impunitie voor die geene, welke eenige on-wettige of ongeoorloofde inkomsten zullen hebben genoten en daarvan getrouwelyke opgaven doen, onvermindert egter de restitutie, welke heeren Commissarissen Generaal mogten oor-deelen daarvan naar billykheid te moeten geschieden.

Dan betreffende de onder-officieren en gemeenen van Com-pagnie's zeevaart en militie, mitsgaders de gemeene ambagts-lieden, in aanmerking genomen zynde, dat dezelve buiten hunne gagie, kostpenningen en randsoenen geen byzondere inkomsten hebben, zo is goedgevonden deese zo even gemelde dienaaren van de voorschreeven opgaven bevryt te laten, maar des niet te min by de publicatie te bepaalen, dat, wan-neer onder de tot die classe behorende personen zig eenige bevinden, die in andere bedieningen zyn gestelt, dezulken in dien gevalle als dan gehouden zullen zyn tot de opgave der inkomsten van dezelve hunne bedieninge op gelyken voet als alle andere.

En gemerkt een der voornaame oogmerken, waartoe de in deesen gemelde opgave zullen worden gerequireert, hier in

bestaat om aan de dienaaren, welkers inkomsten geheel ontoereikende zyn om naar behoren te kunnen bestaan, eenige vermeerdering van inkomsten toe te voegen, zo is verder goedgevonden het publiek by de meergemelde publicatie te adverteeren, dat aan allen en een iegelyk vryheid word gegeven om by zyne opgave te voegen zodanige elucidatiën als hy zal dienstig oordeelen, speciaal ook concerneerende de onkosten en uitgaaven, welke hy in het ampt ofte bedieninge, over welke opgave geschiet, verplicht is te doen.

Dog daar en tegen een ieder gehouden zal zyn by de voorschreeven opgaven pertinentelyk te noteeren, of hy ook tot het doen van eenige geschenken, contributiën, uitkeeringen ofte eenige fournissementen van gelden of goederen, hoe ook genaamt, aan andere verplicht is en, zo ja, aan wien en waarin zulks bestaat, op poene als vooren, wanneer hy daar omtrend iets met zyn weten mogt hebben agter gehouden of verzwegen.

En dat by de voorschreeven opgaven tevens moet worden bekend gestelt, hoeveel elk der inkomsten van de bedieninge, waar over deselve geschiet, gedurende den tyd, dat de opgeever dezelve bekleet heeft, door elkander gereekent, naar zyn beste weten jaarlyksch heeft opgebracht.

Zynde voor het overige met betrekking tot dit onderwerp nog goedgevonden en verstaan de hooge regeering deeser lande van al het voorenstaande by missive kennisse te geeven met toezending van de publicatie om ten spoedigsten gedrukt en daarna volgens dies inhoud ten eersten gepubliceert en geaffigeert te worden; onder aanschryvens wyders, dat heeren Commissarissen Generaal van haar insgelyks alle mogelyke elucidatie verwagten omtrend de inkomsten der dienaaren op de respective buiten comptoiren, mitsgaders dat dezelve dienaaren circulair zullen worden gelast om, voor zo verre zulks door hun nog niet mogt zyn geschiet, herwaarts over te zenden even gelyke opgaven hunner inkomsten, als by de voorschreeven publicatie van de dienaaren ter deeser hoofdplaatse zyn gevordert, des gelyks onder presentatie van solemnele eede en op gelyke poenaliteiten, als by de gemelde

publicatie zyn bepaalt, wanneer zy daar omtrend ietwes met hun weeten mogten hebben agter gehouden of verzwegen.

Zie ook 19 November 1798. — Naar aanleiding van de opgaven, ingekomen ten gevolge van dezen last, zyn in 1796 de inkomsten van een aantal Compagnie's dienaren op nieuw geregeld. Zie bij dat jaar.

4 September. *Bepaling, dat de acten van aanstelling van dek-officieren en matrozen vrij van zegel waren.*

Zie ook bij 3 Julij 1792.

6 September. *Kennisgave, dat op 20 September 1794 twee Compagnie's vaartuigen convooi zouden verleenen aan particuliere vaartuigen, bestemd naar Samarang.*

Men was bevreesd voor Fransche kapers, die zich in dat vaarwater en in Straat Soenda hadden vertoond.

$\frac{6}{16}$ September. *Maatregelen in het belang eener goede boekhouding.*

Nadat de Directeur-Generaal had medegedeeld, »dat het negotie-werk sedert anno 1776 langzamerhand is vertraagt en onkunde, gepaart met agtelootheid, zodanig de overhand heeft genomen, dat men byna zeggen mag de kunde van negotie-boekhouder geheel verloren te zyn, in dier voegeu, dat men aan het redres zoude moeten wanhopen, byzonder als de ziekten en sterften op Batavia niet cesseeren», bepaalden Commissarissen-Generaal, »niet alleen beide opperkooplieden des casteels en den negotie-boekhouder, nevens den visitateur en boekhouder generaal ten ernstigsten te recom-mandeeren zig toe te leggen en te beeveren om de by hun bescheiden suppoosten in het negotie-werk te onderwysen en bequaam te maaken tot het waarneemen der daar aan ver-

knogte ambten en bedieningen, maar ook tot een permanente order vast te stellen, die, zo hier, als op Ceylon, voor zoverre tot het laatstgemeld gouvernement betrekking kan hebben, zonder afwyking geobserveert en waar van door de hooge regeering van Indië aan allen en een iegelyk, die er relatie toe hebben, ter hunner narigt en stipte agtervolging kennisse gegeven zal moeten worden;

dat alle, die als onder-kooplieden of in mindere qualiteiten uit Nederland aankomen of die hier te lande in dienst zyn aangenomen dan wel tegenswoordig alhier buiten emploi zyn, drie jaaren op de schryf-comptoiren ter deeser hoofdplaatse zullen hebben moeten dienst gedaan en zig in de behandeling van Compagnie's zaaken ten genoegten hunner superieuren bequaam gemaakt, mitsgaders daarvan door behoorlyke certificaten van de hoofden en eerste bediendens derselver comptoiren doen blyken, waarvan telkens by de aanstelling van den een of ander tot deese of geene bediening behoorlyk aantekening by de resolutie der hooge regeering zal moeten gehouden, voor dat zy eligibel zullen zyn tot eenig emploi, hetzy alhier of op een der buiten comptoiren, en dat zy, na verloop van dien tyd daartoe in staat bevonden en aangesteld wordende, dan nog drie andere jaaren in zodanig een post zullen moeten continueeren, alvorens naar een administratie of residentie hier of op eenig buiten comptoir te mogen adspireeren, ten einde langs dien weg een ieder op te wekken en aan te sporen zig met lust en iever te oeffenen om de Compagnie in alle betrekkingen van wezentlyke dienst te kunnen zyn en daar door altoos nuttige voorwerpen aan handen te hebben ter vervulling van de openvallende plaatsen, voornamentlyk ook het secretarieele, negotie- en soldy-schryfwerk concerneerende, en vooral ook om dezulke, welke zig op die comptoiren bevinden, in de gelegenheid te stellen om tot beloning van hunnen getrouwen arbeid goede bedieningen te kunnen erlangen en in het vooruitzigt daarvan eene gepaste aanmoediging te doen vinden om in hunne arbeidsaame, dog sobere bedieningen met yver en lust voort te varen;

dat ook ten gevolge deeser dispositie voortaan aan geene onder-kooplieden of mindere dienaaren zal worden gepermitteert ter afwagting van employ naar een der buiten comptoiren over te gaan dan aan dezulke, die hunnen dienst drie volle jaaren op de schryf-comptoiren deeser hoofdplaatse, in voegen voorschreeven, zullen hebben gepresteert;

en dat van deese dispositie op alle de respective schryf-comptoiren kennisse zal worden gegeven, met ernstige recom-mandatie aan alle derselver hoofden en eerste suppoosten om de voorschreven certificaten niet te verleenen dan op goede gronden en complete overtuiging, zonder eenig aanzien van perzonen, en aan geene inductiën of sollicitatiën van anderen daar omtrend eenig gehoor te geeven ten prejudice der waarheid, op poene van deportement en opzending naar Nederland;

wyders tot tegengang van de zo zeer plaats vindende luiheid en om de Compagnie te outlasten van nodeloose uitgaven het opperhoofd van het generale soldy-comptoir te gelasten de ledig lopende onder-kooplieden of mindere politieke dienaaren, die zig niet verwaardigen op het een of ander comptoir dienst te doen en dus geene ambitie betonen om zig op een der comptoiren in 'smeesters dienst bequaam te maaken, onder ultimo deses van gagie en emolumenten af te schryven om stil te staan tot den dag van derselver effectief employ en diep volgende voortaan geene afbetalinge van sodanige gagie of emolumenten te laten doen dan op certificaat van de twee eerste suppoosten van het schryf-comptoir, waartoe de verdiender gehoord, dat hy aldaar effectivelyk en dagelyksch zynen dienst naar behooren waarneemd, zullende deese certificaten moeten geordonneerd worden door de respective hoofden derselve comptoiren en in de groote winkel of waar de afbetaling der soldyen by vervolg anders mogt geschieden, worden gedepositeerd om ten allen tyden te kunnen strekken ter verantwoording van degeen, die zulks aangaat;

en dat, ten einde zulks op een eenparigen voet mag worden betragt, een vast formulier van zodanige certificaten zal worden

vervaardigd en daarvan een genoegzaam getal gedrukte exemplaren op de respectieve schryf-comptoiren afgegeeven;

dat al verder de hoofden en eerste suppoosten der schryf-comptoiren zullen worden gelast, zo naauwkeurig mogelyk, agt te geeven, dat gefingeerde ziekten of indisposities tot geen voorwendzels strekken om deese salutare orders te eludeeren en dat een iegelyk, die zig daar van zal hebben bediend en daar van voldoende worden overtuigd, telken reyse daar door zal verpligt worden om boven den tyd, welke hy op de schryf-comptoiren nog dienst moet doen, nog drie maanden aldaar in zelve voegen te blyven fungeeren;

zullende overigens aan de zig alhier thans bevindende onderkooplieden en mindere dienaaren buiten emploi in afslag strekken de tyd, welken zy bereeds op een der schryf-comptoiren zullen hebben gefungeerd.

Dewyl de administrateurs van de kleyne en medicinale winkel, zowel als die van het provisie-, yzer- en graan-magazyn, hunne boekjes zelfs moeten houden, dog het over bekend is, dat zy daartoe onbequaam zyn en daarom dat werk voor betaaling opdragen aan deese of geene assistend van het negotie-comptoir, die zelfs weinig weeten en zig ook zo zeer daaraan niet gelegen laten leggen, alle admiuistrateurs, die geen ervarenis genoeg van het boekhouden bezitten, serieus aan te beveelen zig ten spoedigsten tot dat werk bequaam te maaken, op poene, dat, in den tyd van twee jaren niet in staat zynde hunne boeken zelfs te houden, uit haare administratien ontzet zullen worden, en hen voor het overige responsabel te laten blyven voor de abuisen, die in het houden der boeken worden begaan”.

$\frac{9}{16}$ September. *Bepalingen nopens Chineesche zeevarenden, in dienst van de Compagnie.*

Vermits in de ordonnantiën ter afbetaaling der Chinese matrosen, van een togt te rug komende, bereeds in vroeger dagen menigvuldige abuisen, ten nadeele van de Compagnie”, hadden plaats gehad, bepaalden Commissarissen-Generaal:

- 1° commissarissen van de monsteringen te gelasten het getal der Chineesen op de vertrekkende scheepen even zowel op te neemen, als dat van de daarop bescheiden Europeesen, en dezelve met den naam van den mandadoor door den scheeps-soldy-boekhouder te doen optekenen, met ordre om die aantekening by forma van een lyst aan den eersten visitateur der soldyen ter hand te stellen:
- 2° de overheeden der scheepen, in Indie varende, strikt te ordonneeren agter of by een aparte monsterrol pertinente aantekening te houden van den naam van den mandadoor en de Chineesen, die zig in dienst van de Compagnie aan boord der scheepen bevinden, met alle de veranderingen, daar onder gedurende de reize, hetzy door overleiden, desertie als anderzints voorgevallen, en deeze accurate aantekeningen direct by hun retour alhier aan den eersten visitateur der soldyen over te geeven;
- 3° de overheeden van de retourscheepen aan te beveelen, opzigtelyk het houden van aantekeningen en van het geene de Chineesen aan de Caab genieten, die zelve ordre in agt te neemen, met last om zodanige lysten by hun arrivement in Nederland over te geeven aan heeren Bewindhebberen ter kamer, waar voor de scheepen repatrieeren; mitsgaders de heeren hoge committenten te verzoeken:
 - a. de gemelde lysten herwaarts terug te zenden, de copyen met een apart schip en de origineele met die bodems, waarmede de Chineesen naar Indie retourneeren, met byvoeging van hun getal, het genotene in Europa en wat verder ter zaake dienende is;
 - b. de ploeg of ploegen niet van den ander te scheiden om geene abuisen te begaan in den naam van het schip of de scheepen, waarmede zy van hier zyn vertrokken; en
 - c. de overheeden der uitgaande scheepen te gelasten de voorzegde lysten effen te houden door daarop bekend te stellen de naamen en het getal der overledene op de uitreyse en wat zy aan de Caab genoten hebben, mitsgaders die lysten of monsterrollen by hun arri-

vement alhier aanstonds af te geeven aan den eersten visitateur der soldyen;

- 4° de ministers en bediendens op de respective buiten comptoiren, Cabo de Goede Hoop er onder begreepen, circulair te gelasten de Chineesen, die zig in dienst van de Compagnie aan boord der scheepen bevinden, zo wel by aankomst, als vertrek, accuraat te monsteren en de rollen daarvan in duplo herwaarts te zenden;

voorts by verstrekking aan gagie het montant van dien Batavia ten laste te brengen by twee gelyk luidende, aparte, specificque factuuren van aanrekening, agter de voorschreeven monsterrollen gevoegt, om te dienen, de eene voor het negotie-comptoir en de andere voor den eersten visitateur der soldyen;

- 5° de gemelde eerste visitateur der soldyen, als zig door den ontvangst van alle zodanige papieren volkomen en zonder veel moeite in staat zullende bevinden om te kunnen nagaan, hoeveel elke Chinees gedurende de reise genoten en nog te pretendeeren heeft, te gelasten van alles accurate notitie te houden en na het retour der scheepen van de buiten comptoiren of van de ploegen, die met andere scheepen naar Nederland zyn vertrokken, als waarmede zy retourneeren, een specifieke lyst te formeeren, aanwyzende het getal derzelve by vertrek van en terug komst op Batavia en wat een ieder van hen tot op dato van zyn overleiden of desertie, zoo ook de overgeblevene, by hun retour te goed behouden hebben, na aftrek van twee maanden op hand en het verstrekte en aangerekende van de buiten comptoiren en de Kaap, item het afbetaalde in Nederland, met verdere order om onder die notitie of lyst, even als by de soldyen geschiet, bekend te stellen een ordonnantie op kasse van het bedragen, dat per saldo aan den leverancier der Chineesche huurlingen moet worden betaalt, om direct, nadat die ordonnantie door den heer Directeur Generaal onderteekent zal wezen, gevolg te neemen;

als ook hem ter zyner narigt te informeeren, dat de

huurlonen van zodanige Chineesen, bescheiden op scheepen, die togten doen, zal gehouden worden in te gaan met den dag der monstering van het schip en weder experiereen moet op dato van het retour, waarna zy zullen worden geconsidereert als outslagen of, langer op de scheepen ter Bataviasche rheele stil leggende continueerende, als coelys, om by de voorwaarts geciteerde, zogenaamde maandelyksche Chinese coely rollen door den eersten suppoost van het commandeurs comptoir opgebracht te worden;

6° wyl het important beloop der gagie van Chinese huurlingen, in anno 1788/9 reets bedragen hebbende $f\ 253500 : 8 : 8$, volgens de kasse rekeningen afbetaalt, tot nog toe by de negotie-boeken afgeschreeven is ten laste van equipagie van scheepen en daardoor bezwaarlyk nagegaan kan worden de eigenaardige behandeling van een ieder, die in deesen eenige directie heeft, den negotie-boekhouder alhier te ordonneeren by de nieuwe boeken van 1794/5 een apart hoofddeel te formeeren van *huurlonen der Chineezen* en daarop af te schryven, zowel het aangerekende van de buiten comptoiren, als het geen, dat maandelyksch onder een gelyk hoofddeel by de kasse rekeningen als betaalt aan den leverantier der Chineesen te vooren komt; mitsgaders de observantie deeser order den groot-kassier en eersten suppoost van de generaale directie, voor zoverre deselve een ieder van hen aangaat, ook aan te beveelen en den negotie-boekhouder nog apart te gelasten het saldo deeser reekening met het sluiten der negotie-boeken ten lasten van equipagie van scheepen over te schryven.

En eindelyk by dit alles te voegen een ernstige recommandatie ter opvolging der beveelen, in deesen gestelt, door een iegelyk, die er betrekking toe heeft, op poene van by overtreding derzelve, hetzy door inattentie of indirecte handelwyze, zodanig gemulcteert of gestraft te zullen worden, als men beviuden zal te behooren.

8 September. *Vernieuwing van het bepaalde op 16 October 1786 nopens termijnen in regtszaken.*

Schepenen vonden goed alsnog ter zake het navolgende te bepalen:

Te meermalen by deese vergadering geremarqueert en thans wederom door den weledelen heer president (onder het houden der rolle) opgemerkt zynde, dat, niet tegenstaande de successive, geëmaneerde ordres en het besluit deeser vergadering sub dato 16 October 1786, dien aangaande tot bevordering der proces zaaken en tot tegengang van alle noodeloosen dilayen genomen, het nochtans onder de practizyns weeder als voor heen tot een vaste gewoonte was geworden om zig van veele nutteloose en verwykende termynen te bedienen, streek rechtsstrydig nochtans met de voorseyde ordres ende goede intentie deeser vergadering om ingevolge derzelve rechtelyke gehoudnisse aan een ieder goed, kort en onvertoogen recht te doen, zo is, hier op gedelibereerd weesende, op de propositie van den Edelen heer president welmeld, goedgevonden en verstaan om het geentioneerd en by den blaffert van deesen gerechte geregistreert besluit van dato 16 October 1786 by deese te renoveeren en heeden ter audientie van de rolle aan de gesamentlyke practizyns wederom voor te lezen, onder ernstige waarschouwing, dat voortaan geene onnodige dilayen of andere termynen getollereert, maar alle dezelve na de bekomene dag van beraad (exempt die van productie) peremptoir zullen moeten gehouden worden, op poene, als by 't voorschreeven besluit bepaalt, en zonder dat zulks nochtans tot prejuditie hunner respectie clienten zal kunnen strekken, maar de gevolgen, die uyt het niet na behooren waarneemen en 't verzuymen der noodige termynen mogte resulteren, zullen loopen voor reeckening en risico der gemelde practizyns.

8 September. *Herinnering aan de salaris-lijsten, vastgesteld op 3 Mei 1763, voor beambten ter secretarie van collegiën van justitie.*

In overweging genomen zynde, hoe met relatie tot het ge-

statueerde en het voorschrift der ordonnantie of 't salaris-reglement van den 3^{den} Mey 1763, waar by onder andere het gerechtelyk salaris uytdrukkelyk word bepaalt gevonden, deeze ordre almeede zints een geruyme tydt herwaarts niet weinig overtreden wierd, gelyk dit te meermaalen was geconsteert, speciaal uyt extensie en onnodige repetitien, waar van men, zo wel in de declaratien van kosten zelve, als in de schriftuuren, by de respectie practizyns gedient wordende, goedvond gebruyk te maaken, hetgeen nochtans nergens toe konde dienstig zyn, dan alleen om de zaaken van de parthyen litiganten met veele en noodeloose kosten te bezwaaren en dezelve van het gebruik van dit eenigst middel om hun gesustineert recht te vervolgen af te schrikken en het dierhalve ten uysterste noodzaakelyk wierde geoordeelt om hier inne eyndelyk te voorzien, mitsgaders dit schadelyk misbruyk door het neemen van een daartoe dienstig besluyt legen te gaan;

zo is na rype deliberatie goedgevonden en verstaan den gezworeen en adjunct gezworeen clercq van deesen gerechte, als welke eerste het nazien en de laaste het opmaaken der declaratien incumbiert, zo wel als alle de practizyns ter audientie van de rolle van heeden, aan te kondigen en ernstig te interdiceren voortaan buyten de voorschreeven bepaaing te gaan, met stricte last om te zorgen, dat er niets boven hetgunt aan huu by 't reglement of de ordonnantie op het voornoemde salaris gestatueert, worde opgebracht en zy alle onnodige extensien en grosseeringe boven het gepermitteert getal van regels en letters zullen hebben te menageeren, op poene, dat tegens alle overtreders zonder conniventie zal worden geprocedeert volgens de voorschreeven ordonnantie.

9 September. *Wijziging van de op 22 September 1752 vastgestelde belastingen op particuliere handels-vaartuigen.*

Van weegens de hooge regeering deezer landen, als daartoe door de hoog Edele heeren Commissarissen Generaal over geheel Nederlandsch Indie en Cabo de Goede Hoop gequalificeert zynde by hoogst derzelve missive van den 23^{en} Augustus deezer jaars, word by deezen aan alle en een iegelyk bekend gemaakt:

Eerstelyk, dat het gestatueerde by de bekendmaking van den 22^{en} September 1752 nopens de betaling van een zekere vaste somma, welke ter deezer hoofdplaatze zeedert die tyd van ieder aangekomen particulier en inlands schip of vaartuig is betaald, in stede van de bevorens ingevorderde licenten en andere geregtigheeden weegens ankeragie- en koppen-, item ton- en last-geld, etc., voor het vervolg, eeven als daarby bepaald is, wel stand zal houden, doch echter met de volgende ampliatiën in het eerste, derde en vyfde articul, dat overeenkomstig het leegenwoordig gebruik, behalven van de vaartuigen, by die articulen vermeld staande, nog zal moeten worden betaald:

voor ieder aankomend particulier en inlands schip of minder vaartuig van Souratte en Manilha, zonder onderscheid van de grootte derzelve, een hondert ryksdaalders;

voor ieder schip of vaartuig als van boven van Siac, Camper, Boeton, Coete, Pera, Borneo, Goa, Bony en Wadjo, groot tien lasten en daar boven, vyftig ryksdaalders;

voor ieder schip of vaartuig van Solock, groot boven de agt lasten, vyf en twintig ryksdaalders.

Ten tweeden, dat voortaan door de capitains en gezagvoerders van alle scheepen, toebehoorende aan vreemde Europeesche natien, zonder onderscheid, in wat waerelddeel zy thuishooren, mitsgaders die van de Amerikaansche scheepen, welke op de rheede van Batavia ten anker komen, zal moeten worden betaald eene somma van een hondert en vyftig ryksdaalders, zonder reflectie te laten slaan op de grootte der scheepen, dewyl de billykheid vorderd, dat zodanige scheepen voor het genot van de rheede, het kostbaar zee-hoofd en het jaagpad meede eene redelyke belasting opbrengen; en

Ten derden, dat die belasting zig ook zal moeten uitstrekken, niet alleen tot de scheepen en vaartuigen van vreemde natien, die by de omgeleegen eilanden de Kuiper, Onrust, Edam, etc. ten anker komen, maar in het algemeen tot de scheepen en vaartuigen, welke met kleine vaartuigen van de rheede kunnen worden bevaaren en dus gerekend moeten worden eindelyk het genot van de rheede te hebben, zullende in beide

gevallen daarvan alleen zyn uitgezondert de oorlog-scheepen van vreemde natien, zowel als de scheepen van vreemde gepriviligeerde Compagnien, uit Europa direct of wel over de Cabo de Góede Hoop op de rheedē van Batavia arriveerende.

Blijkens resolutie Commissarissen Generaal van 21 Maart 1795 zijn Macaosche handelaren te Batavia altijd behandeld als Compagnie's eigen ingezetenen, »speciaal om door die concessie »te bewerken, dat aan Compagnies bediendens van den »Chinaschen handel by continuatie gepermitteert mag blyven »zig gedurende den stillen tyd te Macao te mogen onthouden".
Zie ook 28 Maart 1795 en 9/21 Maart 1809.

9 September. *Prijsbepaling van hout.*

Ten einde de particuliere aanneemers van 's Compagnies gebouwen te gerieven met zware balken en swalpen, die niet dan bezwaarlyk te bekomen zyn, is verstaan gemelde houtwerken aan voorsz. aanneemers voor den aanstaande af te staan teegens de volgende pryzen, te weeten:

1 balk lang 40 à 50 voet, dik 16	à 18 duim rd ^s	16 : —,
1 " " 35 " 36 " , " 15 " 16 " "	" "	13 : —,
1 " " — " 50 " , " 14 " 16 " "	" "	11 : —,
1 " " 50' " — " , " 13 " 14 " "	" "	10 : —,
1 " " 50 " — " , " 11 " 12 " "	" "	8 : —,
1 " " 25 " — " , " 12 " 14 " "	" "	8 : —,
1 " " 25 " — " , " 11 " 12 " "	" "	6 : 24,
1 " " 20 " — " , " 12 " 14 " "	" "	6 : —,
1 " " 20 " — " , " 10 " 12 " "	" "	5 : —,
1 " " — " 20 " , " 9 " 10 " "	" "	3 : 24,
1 " " 24 " 25 " , " 7 " 8 " "	" "	3 : —,
1 " " 20 " 22 " , " 7 " 8 " "	" "	2 : 24,
1 " " 17 " 18 " , " 7 " 8 " "	" "	2 : 12,
1 " " 25 " 30 " , " 4 " 5 " "	" "	5 : 24,
1 " " 25 " 30 " , " 3 " 5 " "	" "	4 : 12,
1 " " 25 " 28 " , " 2 " 3 " "	" "	2 : 56,
1 " " 20 " 25 " , " 1½ " 2 " "	" "	2 : 12.

11 September. *Ontheffing van den water-fiscaal van de verplichting tot het onderteekenen der cognossemerten van aangevoerde vracht-goederen »tot den afscheep».*

Voor manufacturen en equipage-goederen werd eene uitzondering gemaakt.

Zie ook 5 November 1791.

13 September. *Bepaling, dat op Zaterdag geene publieke vendutiën mogten worden gehouden.*

Alleen vendutiën van »eerste goederen» werden uitgezonderd.

Des Zaturdags moesten de vendumeesters »met elkanderen nagaan de gesteldheid der kopers en aan welke derzelve voor het vervolg het kopen ontzegt of toegelaaten» moest worden.

13 September. *Parate executie van Mooren en Chinezen, schuldenaren van het vendu-departement.*

Betreffende de Mooren en Chineesen, die van hier naar Bantam en Java vertrekken zonder alvorens hunne agterstellen aan vendumeesteren te voldoen, aan heeren Commissarissen Generaal gegrond zynde voorgekomen de aanmerking, dat het in die gevallen zeer moeyelyk valt van zodanige lieden iets te recouvreeeren, wyl natuurlyk weynig reflectie word geslagen op de aanschryving, die vendumeesteren ten dien einde afzenden, zo is goedgevonden te statuereen, dat jegens de van hier vertrekkende Mooren en Chineesen, die schulden aan het vendu-comptoir agter laten, waar omtrend de tyd van parate executie nog niet is verstreeken, het voorschreeven regt zonder bepaling van tyd zal blyven stand grypen en, zowel voor den competenten regter der plaats, werwaarts zy zig hebben begeeven, wanneer die sorteert onder het gebied van de Compagnie, als by hunne wederkomst ter deeser hoofdplaatse jegens hun zal kunnen worden uitgeoesent.

Zie ook 26 September 1795.

13 September. *Voorschrift nopens onafgehaalde vendupenningen.*

Commissarissen-Generaal bepaalden, »dat zodanige onafgehaalde penningen nu en voortaan jaarlyksch in 's Comp^s kas behooren te worden overgebracht omme aldaar gedepositeerd te blyven ten behoeven van de daartoe geregtigdens, en dat die, welke binnen een derde van een eeuw niet zyn ge-reclameerd, door het regt van praescriptie vervallen aan de Compagnie als heer van den lande”.

13 September. *Reserve-fonds van vendumeesteren.*

Heeren Commissarissen Generaal voor zeer nuttig aamerkende, dat er altoos een fonds aan handen worde gehouden, waaruit de banqueroeten en toevallige verliesen kunnen worden gevonden, hebben over zulks goedgevonden by een nieuwe instructie voor de stads vendumeesteren en haaren afslager te bepalen, dat zy, ieder in het byzonder, gehouden en verplicht zullen zyn een sesde gedeelte van haar aandeel in het vendu-salaris te laten staan om by de boeken op reekening van *fonds voor het stads venducomptoir* over geschreeven en daaruit goed gemaakt te kunnen worden alle toevallige na-deelen en schadens, voor dewelke vendumeesteren aanspreekelyk zyn, onder deeze restrictie nogtans, dat geene afschryvingen ten laste van het gemelt fonds zullen mogen geschieden *dan* na gedane voordragt aan en bekomen qualificatie van de hoge regeering van Indië.

13 September. *»Desperate” vendu-schulden.*

Ter voorkoming van de moeyelykheden, die in der tyd zouden kunnen ontstaan uit het aansprekelyk verklaaren van vorige vendumeesteren voor onbetaalde vendupenningen, eenige jaaren, nadat zy uit het gemelde ambt ontslagen of overleden zyn, is besloten tot een permanente order voor het vervolg te statueeren, dat de aankomende vendumeesteren de vryheid

zullen hebben om de uitstaande schulden, die zy desperaat oordeelen te weezen, van den overneem te excuseeren en de afgaande daarvoor in dat geval responsabel zullen blyven, dog voor geen andere of by het doen van transport reël overgenomen posten.

13 September. *Benoeming van den kassier van het vendu-kantoor.*

In aanmerking genomen zynde, dat het een incongruiteit zoude weesen aan de geene, die aansprekelyk zyn voor de kasse, de vryheid niet te laten om een kassier naar hun goedvinden aan te stellen en die aansprekelykheid nogtans in zyne volle kracht behoort te worden geconserveert, zo is goedgevonden, dat vendumeesteren de faculteit zullen behouden zelfs hunnen kassier te verkiesen, maar voortaan gehouden zyn die ter approbatie aan de hoge regeering voor te dragen.

16 September. *Voorschrift voor boekhouders en confrontisten van de Bataviasche administratie-boeken.*

Geresumeerd zynde eene missive van de hoog-Edele heeren Commissarissen Generaal, gedateerd den 13^{den} dezer, zo is, conform dies inhoud, verstaan:

1° enz.;

10° aan de hoofden der respectie schryf-comptoiren te gelasten, ieder afzonderlyk, te suppeditieren, om aan hunne hooge Edelheidens bezorgd te worden, een distinct en nauwkeurig bericht, met alle getrouwheid ingericht, aantoonende het getal der pennisten, zo als die bevorens bepaald of noch in weezen en onder hun bescheiden zyn, met speciale byvoeging van derzelve naamen, de diensten, die zy verrichten, hunne bekwaamheden en wat men verder van den een en ander kan verwagten, als ook wie van dezelve kostgeld genieten of daarvoor opgebracht worden, en in hoe verre het getal als onnodig gereduceerd zoude kunnen worden, mits daarby in 't oog houdende de dagelysch voorvallende sterftens en de ongezondheid van het Bataviasch climaat.

En wyders zodanige opgave speciaal te laten geschieden door de volgende, als:

door den heer eersten secretaris deezer vergadering omtrent:

het generale secretary,

de translateurs,

de boekdruckers, letterzetteren en boekbinders, tot het secretary gehorende;

door de opperkooplieden des kasteels ten aanzien van:

het negotie-comptoir,

• equipage-comptoir,

• ambachts-quartier,

de wapenkamer en

arthillery;

door den visitateur- en boekhouder-generaal, een ieder met betrekking tot zyn eigen comptoir;

door het opperhoofd van de loge aangaande:

het soldy- of loge-visite-comptoir,

het loge-comptoir,

het guarnisoen-comptoir,

het hospitaal-comptoir,

de monsterrol-schryvers,

het comptoir van het opperhoofd zelfs,

de boekbinders van de generale directie en wat verder tot het departement van de loge behoord;

door den opper-equipage-meester betrekkelijk:

het commandeurs-comptoir;

door den sabandhaar omtrent het emplooi van zyne drie scribenten en

door den secretaris van justitie en van Scheepenen der stad Batavia met aanschouw tot de klerken, ter secretary van die beide gerechts-collegien dienst doende, ieder afzonderlyk.

20 September
21 November

Maatregelen nopens eenige administratiën en andere zaken, de Bataviasche huishouding rakende”.

Na rype deliberatie is goedgevonden en verstaan tot tegengang

van de differente abuisen, welke voornamentlyk by de boeken van den kleynen winkel ten opzigte van het boekhouden zyn ontdekt, de administrateurs en boekhouders in de respectieve administratiën in het generaal te recommandeeren zig meer en meer toe te leggen op een distincte en verstaanbare voordragt by de journaalen, als mede de registers op de grootboeken in eene behoorlyke order te houden en de folios, die by deese grootboeken de posten in de journaalen aanwyzyn, met meerder accuratesse bekend te stellen, op poene, dat de geene, welke na deesen bevonden zullen worden daar omtrent nalatig te zyn gebleeven, zullen vervallen in een boete van een hondert zilvere, gecartelde ducats ten behoeve van den ontdekker.

De zes maandelyste verstrekkingen aan de scheepen en vaartuigen van lywaat tot tafel-goed, speceryen, peeper, mostert-zaad, schryfgereedschappen, porcelainen en verwstoffen, bedragende voor een schip / 85 : 12 en voor een ligter, pantjalling, boot, enz. / 31 : 18, in welkers stede geproponeert word voortaan aan de scheeps overheeden om de zes maanden veertig rd^e voor elk schip te laten afgeeven, zonder meer, met afschaffing eens vooral van die verstrekkingen aan de kleine vaartuigen, voor zo verre de losvaartuigen betreft, in te trekken, dog voor de scheepen, pantjallings en andere vaartuigen, die door officieren gecommandeert en tot het doen van togten g'employeert worden, met uitzondering van de porcelainen, waar voor de scheeps overheeden, naar het jongst daar omtrend genomen besluit by de hooge regering, bereeds constanten genieten, in natura te laten stand houden, vermits ten deesen opzigte is aangemerkt, dat het lywaat tot tafelgoed niet zo zeer diend voor den gemeenen man, als wel voor de officieren, waarvan de scheepen doorgaans ruim voorzien zyn en met welkers menage aan boord van de scheepen het sober is gestelt, en van de speceryen, peeper en het mostert-zaad, ongeagt dies geringheid, nog iets aan het volk kan worden uytgedeelt; schryfgereedschappen ook altoos aan boord moeten zyn om aantekeningen by de monsterrollen te houden, ordonnantien, geleide-briefjes, rapporten en meer andere papieren te schryven;

een sindelyk capitain, die agting voor zyn schip heeft, met 80 ponden verwstoffen in ses maanden ter nauwernood kan rondschietsen en, wanneer men begeert de scheepen tot preservatie te laten schilderen, daartoe ook de verwe, zowel als de lyn-olie moet verstrekken, nadien men de capitains niet kan verplichten tot den inkoop van verwen by de Bataviasche negotianten, die, wetende, dat de Compagnie daarvan onvoorzien is, dezelve, even als alle anderen articulen, op hooge pryzen stellen, waardoor men niet zelden voor een pond gemeene verw, dat nauwelyks 2 $\frac{1}{2}$ stuiver in Nederland kost, 24 of 30 stuivers moet betaalen, om alle welke redenen en dewyl de commanderende officieren op vaartuigen, dienende tot het doen van togten naar de Oostersche gouvernementen, Timor, Banjermassing, de Westkust, Bantam etc., die geringheid ook wel mogen behouden, heeren Commissarissen Generaal de voorschreeven verstrekkingen noodzakelyk oordeelen te weezen.

Om egter, zoveel mogelyk, te zorgen, dat de goederen, welke de Compagnie tot onderhoud van haare scheepen en vaartuigen verstrekt, wezentlyk daartoe verbruikt en niet verduistert of vervreemt worden, de respective administrateurs een ieder in het byzonder aan te beveelen de articulen, die by de ordonnantiën bekend staan, alle in natura en geen geld in dies stede aan de scheeps overheden te verstrekken of, wanneer het mogt gebeuren, dat zommige derselve niet in voorraat zyn, daarvan kennisse te geeven aan den heer Directeur Generaal om zyn Edelens nadere order af te wagten.

Mitsgaders den commandeur en opper-equipagniemeester te recommandeeren attent te zyn, dat de verwstoffen worden verbruikt tot het oogmerk, waartoe dezelve verstrekt zyn, als ook by de overgave van een schip of vaartuig het restant te doen verantwoord en pro rato van den tyd en, niet in weesen zynde of te voorschyn gebragt konnende worden, by het rapport te laten bekendstellen de quantiteit, die ontbreekt om door de ontvangers, dan wel by overleiden uit hunne nalatenschap aan de Compagnie vergoed te worden tegen de aanrekenings-prys.

Voorts de administratie der verwstoffen onder den klein

winkelier te laten, dewyl, hoe zeer eene gepaste menage in allen gevallen ten hoogsten nodig is, de vermindering egter het gebruik niet uitsluit en de Compagnie, wil men haar niet met importante sommen bezwaaren voor articulen, die by inkoop in Nederland weinig kosten, tot de verstrekkingen hier te Batavia en verzending naar de buiten comptoiren altoos een toereikende hoeveelheid in voorraat diend te hebben, waartoe dierhalven een bergplaats word vereischt.

Met de verstrekking van twee riemen klein formaat papier in het jaar aan den vlaggeman, die by gedeeltelyk nodig heeft tot het houden van een vlagge-boek der aankomende en vertrekkende scheepen en vaartuigen, als mede tot het schryven van vlagge-briefjes, of rapporten, op den tegenwoordigen voet te laten continueeren.

Dog de jaarlyksche afgave van schryfgereedschappen aan den advocaat- en water-fiscaal, nevens die aan den gecommiteerde tot en over de zaaken van den inlander, voor het vervolg te laten cesseeren en de gemelde bediendens te ordonneeren, hetgeen zy benodigd hebben, uit hunne privé beursen in te kopen.

Maar daar en tegen de verstrekkingen der boven gemelde articulen voor de hospitaalen, als dienende tot het schryven van aantekeningen, rapporten en ordonnantiën van weesentlyk belang, waaraan by intrekking der verstrekkingen uithoofde van gebrek aan schryfgereedschappen mogelyk slegt beantwoord zoude worden, zo als die tot nog toe zyn gedaan, te laten stand houden.

Te renoveeren de order, den 22^{en} January 1790 door de hooge regeering van Indië gestelt, dat alle commandanten van corpsen, die geweeren en wapens onder zig hebben, verplicht zullen zyn 'sjaarlyksch onder ultimo Augustus deselve te laten opnemen en des wegens van berigt te dienen aan den heer Directeur Generaal om tegens de binnenslyn voortlopende by de boeken van de wapenkamer geconfronteert en het te kort komende vergoed te worden door die het incumbceert, onder ernstige recommandatie aan allen en een iegelyk, die het aangaat, om

deese gerenoveerde order, waar aan zommige hoofden der corpeen tot nog toe gebrekkig hebben voldaan, zig ter stipte observantie te laten strekken en waarschouwing tevens, dat dezulke, welke daar omtrend in gebreeke blyven, telken reise zullen verbeuren een boete van een honderd zilvere gecartelde ducatons, die by deesen daarop word gestelt, de helft ten profyte van den boekhouder van de wapenkamer, die verplicht zal zyn de inkomende raporten en restant-lysten tegen de boeken van de wapenkamer te confronteeren en van zyne bevindinge raport te doen aan den heer Directeur Generaal, en de wederhelft ten behoeve van het gestigt der pennisten.

Tot een kragtadiger voorzieninge tegen de weleer gepractiseerde fraudes, toen de boekhouders van de respectie administratien zig eenelyk contenteerden met het innemen by de boeken van zodanige, van de scheepen geligte of van afgelegde scheepen in de administratien overgebragte goederen, als hun wierd opgegeeven, dat zonder ordonnantien van de opperkooplieden des casteels ontvangen waaren geworden, zonder zig te rigten naar de daarvan opgemaakte lysten door den eersten suppoost van het commandeurs-comptoir, langs welken weg de major van de arthillery en de baas der wapenkamer zeer willekeurig konden handelen en, zelfs by een wezentlyke mindere uitleevering, de scheeps overheden zeldzaam en veel al niet voor het te kort komende op hanne rekening wierden belast, de voorschreeven boekhouders ten aller ernstigsten te gelasten datgeene, hetwelk by de door den eersten suppoost van het commandeurs-comptoir opgemaakte lysten bekent staat, direct in te neemen en geen afschryvingen te doen dan op daartoe genomen besluiten van de hooge regeering, mitsgaders den suppoost van het commandeurs-comptoir aan te beveelen de lysten van geligte of van afgelegde scheepen aan de wal gebragte goederen niet aan de administrateurs, maar aan de opper-kooplieden des casteels af te geeven, om daarvan op een legaaie wyze ordonnantiën te verleenen, die in haar geheel by de boeken ingenomen en verantwoord zullen moeten worden; en voor het overige de

confrontisten der Batavijsche administratie-boeken te recom-
mandeeren nauwkeurig na te gaan, of aan deese orders al
of niet voldaan is geworden.

Den baas der wapenkamer te ontheffen van het middel van
bestaan, dat hy tot hier toe 's maandelijksch heeft betaalt
aan den boekhouder tot..... rd^e 40,
en aan zynen eersten meesterknecht..... » 30,
uitmaakende in de maand..... rd^e 70,
en in het jaar 840 rd^e en dat bedragen voortaan met het
uiteinde van ieder maand aan de voorschreeven twee personen
uit Compagnies kasse te laten verstrekken.

Dewyl de twintig inlandsche militairen, die aan den gecom-
mitteerde tot en over de zaaken van den inlander tot oppassers
zyn toegevoegt, principaal dienen tot emploi in de bovenlanden
en de meeste regenten middelen en inkomsten genoeg hebben
om de Compagnie van het bezoldigen dier inlandsche dienaaren
te ontlasten, de hooge regeering van Indië aan te schryven
de gagie van gemelde twintig inlandsche militairen, bedragende
rd^e 780 in het jaar, door de regenten van de Jaccatrasche
loven- en de onder deese hoofdplaatse sorteerende Preanger-
landen jaarlyksch onder ultimo December by wyze van verdeling
aan den gecomitteerde tot en over de zaaken van den in-
lander te voldoen om door denzelven in Compagnie's kasse
overgebracht en verantwoord te worden, te meer, daar de ge-
melde regenten, strict genomen, anders tog verplicht zouden
wezen zodanige oppassers naar het op Java plaats vindende
voorbeelt aan den gecomitteerde tot en over de zaken van
den inlander te moeten leveren.

De hooge regeering van Indië kennis te geven van de
opgemerkte incompleetheid der in den dienst staande vyf
compagnien inlandsche militairen, in 1792/3 volgens de gagie-
roller bestaande in 580 à 590 koppen primo plan, en
de daar omtrend bekomen informatie van brave Europeesche
opper-officieren, dat van het voorschreeven getal manschappen
sonwylen de helft niet existeeren en by het houden der
revue de ontbrekende koppen tegen 30 stuivers en drie

gantings ryst opgeschommelt en na het passeeren der revue weder gedimiteert worden.

Voorts welgemelde regeering aan te schryven :

- 1° deese niet voltallig zynde en slegt gedresseert wordende vyf compagnien inlandsche militairen of zo veel er thans van aan handen zyn, telkens om de agt dagen de revue te laten passeeren voor eenige der oudste Europeesche officieren, in rang volgende op den chef der militie;
- 2° de gemelde officieren op te dragen het op- en toezigt te houden over het verrigten der exercitie en evolutiën en over de maandelyksche betaling der kasse reekening. mitsgaders dezelve, voor en alear de ordonnantiën worden verleent, te confronteeren tegen de lysten der weekelysch gehouden revue en, accoort bevindende, daarvoor te tekenen.

Nog is goedgevonden en verstaan het gebruiken van agt coelys in de arthillery en het opbrengen voor dezelve van $7\frac{1}{2}$ stuivers 's daags, omdat volstrekt benodigt zyn, op den presenten voet te laten zonder daarin eenige verandering te maaken.

Op 21 Maart 1795 is door Commissarissen-Generaal bepaak, dat de twintig, aan den gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander toegevoegde inlandsche militairen door den gecommiteerde moesten worden bezoldigd, »zonder eenige concurrentie van de Compagnie en zonder eenige bemoeiis van de regenten”.

24 September. *Verhouding van leden der hooge Regeering, presidenten van collegiën, tegenover die Regeering.*

Is goedgevonden de hooge regeering van Indië op het ernstigste te kennen te geeven het begrip van heeren Commissarissen Generaal, dat alle de leeden van de hooge tafel in de bedieningen, welke zy buiten het Raadschap van Indië bekleeden, aan welgemelde regeering, als de hoogste magt in deese gewesten uitoeffenende, even zo zeer als alle andere zyn ge-

subordineert en dus even min vermogen in die bedieningen willekeurig te werk te gaan, als alle andere, die in bedieningen gesteld zyn.

26 September. *Bepalingen nopens inlandsche matrozen, enz.*

De Regering vond goed:

1° het besluit deezer regeering van den 19^{en} February 1795, betrekkelyk de aan de capitains en gezagvoerders van Comp^s scheepen en vaartuigen opgegeeven qualificatie tot het inhuuren van Javasche zeevarenden te renoveeren met zodanige ampliatie, als nader bepaald zal worden, en deeze alteratie, dat die aanneeming zal moeten geschieden op dezelve bezoldiging, als waarvoor de zeevarende op Java in dienst worden aangenomen, te weten:

5 rd ^e voor den mandoer	} contant 's maands,
5 „ „ ieder gemeene	

60 ₤ ryst,

10 „ cadjang,

3 „ zout,

4 „ drooge visch,

5 kannen arak,

$\frac{1}{2}$ kan azyn, inlandsch,

$\frac{1}{2}$ „ versche klappus-oly, en dat by het vertrek der scheepen ten hunne dienste verstrekt zal worden voor ieder man 1 ₤ ingelegde risjes;

2° de thans op differente scheepen ter deezer rheede bescheidene Javasche zeevarende, welke tot nu toe direkt uit Comp^s kassa door middel van den commandant en opper-equipagemeester betaald zyn, nadat daarvan een accurate naamrol zal zyn geformeerd, te verdeelen op de scheepen, waarop dezelve thans van het grootste nut zullen zyn, en voorts de capitains en gezaghebbers der scheepen, op welke zodanige zeevarenden zullen worden geplaatst, op het ernstigste te recommandeeren dezelve wel te behandelen en niet te gedoogen, dat zy door mindere officieren worden mishandelt;

- 3° vast te stellen, dat, na de verdeeling van de voorsz. Javanen, dezelve zullen blyven geaffecteerd aan het schip, waarop zy zullen geplaatst zyn, onder de ordres van den capitain of gezaghebbende officier, zonder dat zy op een ander schip zullen mogen worden geëmployeerd, hetzy door den commandeur of opper-equipagemeester of door den vice-commandeur en onder-equipagemeester, noch door den stuurman en bootsman van de rheede, anders dan met speciale voorkennis en schriftelyke toestemming van den commissaris over de equipage-werf;
- 4° te bepalen, dat ten dien einde aan de meermelde Javasche zeevarende onder ultimo deezer maand hunne te goed hebbende gage zal worden afbetaald direct aan den capitain, waar onder dezelve bescheiden zyn, voor die reis in presentie van den vice-commandeur en onder-equipagemeester — en voorts, dat voor het vervolg, met het begin van ieder maand, dat een aanvang zal moeten neemen met primo November aanstaande, aan ieder capitain, onder welke Javasche zeevarende bescheiden zyn, zal worden vooruit betaald het bedragen der gage van die zeevarenden om door hem op zodanige wyze, als hy dat voor het welzyn van die lieden zal noodig oordeelen, uitbetaald te worden, hetzy weekelyks, om de 10 daagen dan wel op een andere wyze, mits hy met het einde van de maand en voor dat hy op nieuw eenige penningen zal kunnen ontvangen, prompte verantwoording doet van de wyze, waarop de uitbetaling door hem is geschied, onder overlegging van een distincte naamrol, waarby tevens nominatief bekend gesteld zal moeten zyn, welke overleeden, absent of ziek zyn — terwyl ieder capitain of gezagvoerend officier, welke bevonden mogt worden de gedagte Javaansche zeevarenden te onthouden, hetgeen hun wettelyk toekomt, of nalatig blyft in een prompte observantie der ordres betreffelyk de verantwoording van zyne verrigtingen, zonder eenige conniventie zal worden gestraft, zodanig als bevonden zal worden te behooren;

5° dewyl het getal Javasche zeevarenden, thans alhier aanwezig, niet toereikende is om op alle scheepen een aantal van 25 koppen te plaatsen, dezelve qualificatie aan de capitains en gezaghebbers tot inhuuring van de manqueerende aan dat getal, tot zo lange dat door Comp^a Javanen vervuld kan worden, te laten standhouden en hen te gelasten by de inhuuring speciaal te conditioneeren, dat zy zig zullen moeten verbinden voor den tyd van een, twee of drie jaaren — dat zy steeds zullen blyven onder de ordres van dengeen, die hen aanneemt of die by overlyden of vertrek van de zodanige als gezaghebbende officier succedeert — dat zy dus ook op geen ander schip zullen worden geëmployeerd dan op het schip, dat zodanige capitain in commando heeft, en dat aan hen ten bewyzen daarvan door den commissaris-opzichter over de equipagewerf een schriftelyk bewys zal worden verleend, geschreeven in de Hollandsche tale en de Javaansche taal, waarin uitdrukkelyk moet worden verboden hunne verplaatsing van het een op het andere schip, op den voet als hiervooren bepaald is;

mitsgaders ter spoedige bekooming van een meerder getal Javaansche zeevarenden den heer gouverneur van Java, van Overstraten, te qualificeeren om met de eerste geleegendheid nog een getal van twee à drie honderd man aan te neemen en onder de in deeze bepaalde conditiën herwaards te zenden en ten dien einde aan zyn Edelens toe te zenden een volleedig extract van deeze dispositie;

6° de meermelde capitains en gezagvoerders te verplichten om na de aanneeming van het bepaalde getal Javasche zeevarenden, niet alleen aan den commissaris-opzichter over de equipagewerf te suppediteeren een accurate naamrol, maar ook aan ieder aangenoomen Javaan af te geeven een bewys, dat hy is in dienst genomen op het schip. capitain met bekendstelling van den datum, waarop hy aangenomen is;

- 7° te bepalen, dat de scheeps-overheeden verplicht zullen zyn het getal der Javaansche zeevarenden tot 25 koppen gemeene en 1 mandadoor steeds compleet te houden en hen in het scheepswerk te doen onderwyzen met een gepaste bescheidenheid — mitsgaders van de verrigtingen dier zeevarenden moeten houden journaal of aantekening, even als zy in alle anderen voorvallen verschuldigt zyn te doen, wanneer zy elders op een rheede ten anker leggen;
- 8° den heer commissaris-opzigter over de equipagewerf te qualificeeren om de thans in onbruik geraakte ordre van den 19^{en} February 1793, — bepalende, dat de capitains en gezagvoerders, beneevens alle andere officieren, de opper- onder- en derde-meesters, de boots en schielieden, constapels, botteliers en derzelve maats, quartiermeesters en generaalyk alle ende iegelyk, dewelke op de scheepen en mindere vaartuigen, leggende, zo ter deezer rheede, als ten eilande Onrust en de Kuiper op stroom en aan de hoofden aldaar, wel verstaande dezulke, die niet in laading of lossing leggen, bescheiden zyn, niemand uytgezondert, voortaan permanent op hun bescheiden bodem zullen moeten blyven zonder aan den wal te mogen koomen, anders dan de zeelieden met consent van den commandeur en opper-equipagemeester en de chirurgyns met verlof van het hoofd der chirurgie, onvermindert dat hy, die aan de wal met consent gekomen zal zyn, nogthans des avonds voor het sluiten van de boom zig weeder na voorsz. zynen bodem zal begeeven en aldaar moeten vernagten, — ter executie te laten brengen, zodra zyn Edele zal gebleeken zyn, dat op de scheepen een toereikend getal Javaansche zeevarenden voorhanden is, waardoor de capitains in staat gesteld kunnen worden af- en aan boord te varen, en mitsdien tot de naarkoming van die ordre in de eerste plaats te verplichten de zodanige capitains, onder welke de voormelde, thans aan handen zynde, Javasche zeevarenden zullen worden verdeelt; wordende de capitains en gezagvoerders van Comp^s scheepen en mindere vaartuigen in het

generaal ten overvloede vermaand aan die ordre promptelyk te obedieeren om niet te incurreeren zodanige ernstige dispositie, als by het teegendeel nodig bevonden zal worden ;

- 9° de welmelde heer commissaris-opzigter van de equipagewerf te verzoeken en committeeren tot het opmaken van een instructie, zo tot narigt van de dikwerf gemelde capitains en gezagvoerders, als betrekkelijk de bediendens van het generaal soldy-comptoir, zo verre relatie heeft tot de afbetaling van de Javasche zeevarende, en ten dien einde aan zyn Edele te laten afgeeven een onder de heeren leeden rondgeleezen berigt van den eerste visitateur der soldyen, Smit, als waarnemende het ambt van opperhoofd over het generaal soldy-comptoir met de daarby door hem opgemaakte plans ;
- 10° het hoofd der chirurgie, Cantebeen, te gelasten ten spoedigste op te geeven, welke verandering in de verstrekking van medicamenten aan de ter deezer rheede leggende scheepen kan worden gemaakt, nu er een hospitaalschip is, waarop alle zieken direkt moeten worden overgebracht ;
- 11° de opper-meesters, bescheiden op de scheepen, ter deezer rheede leggende, by beurten twee aan twee, telkens een maand te laten dienst doen op het voormelde hospitaalschip, met last zich niet alleen te reguleeren na de ordres, welke de op dat schip geplaatste opper-chirurgyn hun zal voorschryven betrekkelijk de verrigtingen, welke onder hen ter zyner keuze verdeeld zullen worden, maar ook maandelyks, wanneer zy zullen verwisseld zyn, aan den meermelden heer commissaris-opzigter over de equipagewerf in persoon zullen moeten worden overgeeven een schriftelyk rapport van hunne verrichtingen, voor gezien onderteekend door den opgemelde, op het hospitaalschip bescheiden opper-chirurgyn.

26 September *Voorschrift nopens het overgaan van Compagnie's dienaren tot burger-vrijdom.*

Is verstaan voor het vervolg te bepaalen, dat geen door

deze regeering in den burgerstaat gesteld Comp^t dienaar van de voorregten als burger zal mogen jousseeren, alvorens hy bewys zal hebben geproduceerd den burger-eed te hebben afgelegd; — en mitsdien een ieder der respectieve haasen, onder welke zodanige dienaaren behooren, die verzoeken in burger-vrydom gesteld te worden, te gelasten aan dezulken geen ontslag te verleenen, alvorens hen gebleeken zal zyn, dat zy den voorsz. eed hebben gepraesteerd; mitsgaders den eerstgezworen clercq te interdiceeren de afgave van eenig bewys daarvan van de generale secretary, voor dat hem zulks meede zal zyn gebleeken.

27 September. *Nadere maatregelen nopens »eenige administratiën en andere zaken, de Bataviasche huis-»houding rakende»*.

Is goedgevonden en verstaan het getal der werkjongens en coelys tot gebruik op de wapenkamer voor het vervolg te bepalen en vast te stellen op zestig stuks en de gecommiteerde officieren te interdiceeren in het bezorgen derzelve te participeeren dan wel direct of indirect eenig aandeel te neemen in het geld, dat voor die huurkingen uit Compagnie's kasse word betaakt.

By deeze gelegenheid is mede goedgevonden de hooge regeering van Indië aan te schryven van de twee gecommiteerde officieren op de wapenkamer jaarlyks een, die twee jaaren als zodanig heeft gefungeert, tegen een ander te verwisselen en de tweede, die in het voorafgegane jaar is benoemt, tot in het volgende jaar te laten continueeren, om dan ook door een ander in die commissie opgevolgt te worden.

Gezien zynde, dat de 25 Chineseze coelys in de arthillery, die 16 stuivers 's daags winnes, dienen ter verrigting van den dagelysch voorvallenden, zwaaren arbeid by het verwerken en naar scheepsboord of op de wallen en buiten posten brengen van zwaar geschut en andere ammunitie-goederen, waartoe voorheen 25 à 30 Europeeche matroosen, meest busschieters,

die de hoogste gagie wonnen, sterke gasten, met nog een ploeg van de beste Souratsche Mooren, in de arthillery wierden aangehouden en tot dat werk geen zwakke inlanders of slaven, die tegen 6 à 7 stuivers daags te bekomen zyn, g'employeert konnen worden, zo is goedgevonden het employ van de gemelde 25 Chineesche coelys op den presenten voet te laten.

Als zeer oneigen aangemerkt zynde, dat 's maandelyks uit Compagnie's kasse worden betaald rd^o 12¹/₅ aan den castelyn van het stadhuis en tien rd^o aan ieder ratelwagt der Oost- en Westzydsche burgery, en heeren Commissarissen Generaal ook voorgekomen weezende, dat de Compagnie nog sommige onkosten draagt, die ten laste van het collegie van Scheepenen der stad Batavia behooren te worden gebragt, inzonderheid de verstrekkingen tot het doen van crimineele executie en het salaris van de scherpregters, zo is om de Compagnie daarvan te onlasten goedgevonden en verstaan de hooge regeering van Indië aan te schryven alle die en andere uitgaven, zo er buiten dien nog eenige zyn, waarmede zig de Compagnie tot heeden ten behoeven van de stad heeft bezwaart, voortaan te laten cesseeren en het collegie van Scheepenen te gelasten alle zodanige uitbetaalingen in den aanstaande uit de stads kasse te doen, mitsgaders eene pertinente opgave daarvan aan Commissarissen Generaal te doen toekomen.

Voorts is goedgevonden de verstrekking jaarlyksch van 25 rd^o, by besluit der hooge regeering van den 19^{den} July 1793 aan den baas der wapenkamer toegelegt, in steede van witkalk, witquasten, manden, raagbollen, handstoffers, borstels, beezems, etc., tot het schoonhouden der wapenkamer van binnen, als niet te veel geconsidereert wordende, te laten standhouden.

En desgelyks op den ouden voet te laten de belasting van twee rd^o op de soldy-reekening van alle overleden Compagnie's dienaaren, die uit de hospitaalen en op een daartoe geschikt stuk land agter het buiten hospitaal worden begraven, vermits de helft van dit middel de voornaamste inkomsten der kerken uitmaakt, die, wanneer zulks ingetrokken wierd,

haar lasten niet zouden kunnen dragen, en de wederhelft diend tot een middel van bestaan voor den doodgraver, den groot winkelier en den overdrager op het hospitaals comptoir, die waarlyk een schraal bestaan hebben en voor dewelke by finaale afschaffing van dit douceur uit dien hoofde weder een ander inkomen uitgedagt zoude dienen te worden, dat dus eenelyk in de benaming, maar in de zaak zelfs geene verandering zoude veroorzaken.

27 September. *Ampliatie van art. 23 der instructie voor de bank van leening.*

Is goedgevonden tot ampliatie van het 23de articul der instructie voor de bank van leening van den 21^{en} Mey 1794 nader te statueeren, dat in gevallen, waarin de bank van leening gebruik maakt van de haar gegeven qualificatie om aan een enkeld persoon tot rd^s 10000 te mogen voorschieten op obligatie, mits stellende twee sufficente borgen, geensints als borgen admissibel zullen zyn lieden, welke reeds van dit zelfde faueur hebben gejouisseert, zo lange zy hunne schulden niet hebben afgelegd.

Zie ook 12 Augustus 1800.

3 October. *Kennisgave, dat de Regering voornemens was assignatiën op Nederland af te geven.*

Is verstaan voor de gelden, welke in dit jaar op assignatiën naar Nederland staan geteld te worden, betaalbaar na het aflopen der najaars-verkoping 1795 en voorjaars-verkoping van 1796, dan wel na verloop van zodanige langere termyoen, onder het genot van 4 percento, als de tellers zullen opgeeven te accepteeren, contante munt en papiere geld met een rembursement de ducaton van 78 tot 72 stuivers, wanneer de telling geschied in contante munt, doch wanneer de telling geschied in papieren geld de ducaton van 78 met 68 stuivers en van dit een en ander de gemeente by billet te informeeren, met last voor den 20^{en} deezer maand October ten comptoire

van de generale directie op te geeven, hoe veel en op welke wyze, hetzy in contante munt of papiere geld, een ieder zal willen tellen, ten einde daar over dan nader gedisponeerd te kunnen worden.

4 October. *Verbod tegen overvoer met particuliere schepen »ten handel of in bestelling» van specerijen en oliteiten.*

Van wegens de hoge regeering deezer landen, als daartoe gequalificeert zynde door de hoog Edele heeren, Commissarissen Generaal over geheel Nederlansch Indiën en Cabo de Goede Hoop, word by deezen aan alle en een iegelyk bekend gemaakt, mitsgaders alle en een iegelyk gewaarschouwt, dat voortaan, by ontdekking van speceryen in schip of vaartuig, het zy ten handel of in bestelling aangebragt wordende, de by de wetten bepaalde poenaliteit, tenderende tot confiscatie van schip en lading, striktelyk en zonder eenige conniventie zal worden ter executie gebragt — en dat de gezaghebbers van particuliere vaartuigen, uit de specery-gewesten naar Batavia gedestineerd, dierhalven gehouden zullen zyn geen goederen ter overvoering of bestelling aan te neemen, dan na dat zy behoorlyk onderzocht en bevonden zullen hebben, dat dezelve geen goederen inhouden, by 's Compagnie's placaten verboden, inzonderheid speceryen, mitsgaders oliteiten en alle andere compositiën, daarvan gemaakt, ten einde zich alzo voor schade te wagten.

4 October. *Toepassing op Javaansche zeevarenden, in dienst der Compagnie, van het bepaalde op 6/16 September 1794 nopens Chinesche dito's.*

Eindelyk gelukt zijnde »met de in Compagnie's dienst zynde Javaansche zeevarende, niet alleen een contract aan te gaan, waarby zy zig voor een zekere bepaalde tyd in den dienst hebben verbonden, maar 116 koppen van deselve door toezegging van eenige verhoging in gagie ook te engageeren zig

te laten emploieeren op de retourscheepen en om gebruikt te worden tot het los en vast maaken der zeilen, waartoe de Chineesen onwillig zyn, zo is — geconsidereert, dat door dit middel in het gebrek aan Europeesche zeevaarende op een betere wyze zal worden te gemoet gekomen, als tot nog toe door het emploi van Chineesche zeevaarende heeft plaats gevonden, en dat de Javaanen daarenboven de Compagnie vier rd^s de man minder kosten als de Chineesen — goedgevonden en verstaan het genoegen van heeren Commisarissen Generaal te hetuigen over den goeden uitslag der pogingen, ten voorschreeven einde aangewent, en als ten uittersten welgevallig te beschouwen, dat de Compagnie daardoor van de drukkende last der Chineesche zeevarende geheel en al zal kunnen worden ontboeven; mitsgaders de hooge regeering van Indië te recommandeeren omtrend de Javaansche zeevarende nu alle die zelfde bepalingen te introduceeren en nauwkeurig te doen observeeren, welke tot weering der misbruiken omtrend de Chinese zeevarende zyn vastgesteld”.

4 October. *Vermindering van het aantal opper-chirurgijns te Batavia.*

Wegens het overleiden van den opper-chirurgyn aan de kruitmolens, Johannes Laurens Trisschen, in consideratie genomen zynde, dat die bediening, welke zig ook tot de buiten posten, uitgenomen de post Ryswyk, uitstrekt, gevoegelyk kan worden ingetrokken en de waarneming derselve opgedragen en voor het vervolg gehegt blyven aan die van opper-chirurgyn van gedagte post Ryswyk of wel chirurgyn-major van het aldaar bescheiden corps dragonders lyfwagt, ten einde daardoor het emploi van een opper-chirurgyn te menageeren, zo is goedgevonden en verstaan tot opper-chirurgyn op alle de posten buiten de stad gelegen aan te stellen den chirurgyn-major van het corps dragonder lyfwagt, Gerrit Smit, om by zyne presente dienst tevens waargenomen te worden, zo als voortaan altoos zal moeten geschieden, met deese bepaling nogtans, dat de opper-chirurgyn, aan wien de waarneming van de

kruitmolens, benevens alle de buiten posten, nu is en in het vervolg van tyd zal worden opgedragen, op de waterplaats zal moeten woonen om altoos by der hand te zyn.

En zal by de communicatie van deese dispositie aan de hooge regeering van Indië ook worden te kennen gegeven het verlangen van heeren Commissarissen Generaal, dat tot verdere inkrimping van onnodigen omslag by eerst voorvallende vacature gelyke schikkingen zal worden gemaakt omtrend de opper-chirurgys van het ambagts-quartier en de equipagiewerf door die beide bedieningen tot eene te smelten.

$\frac{7}{24}$ October. *Uitschrijving van een dank-, boete- en bededag.*

8 October. *Verbod tegen particulieren handel in geconfijte, ingezouten, enz. noten-muskaten.*

Geconsidereert, dat het confyten en inzouten van noten-musschaten noodwendig een vermindering in de leverantie moet te weege brengen uithoofde van de presente schaarsheid aan dat aromaticq gewas en dat ook zodanige toegemaakte noten in de wetten en placaten, dit articul concerneerende, niet zyn uitgezonderd, zo is goedgevonden en verstaan te verklaren, dat geconfyete, ingezoute of anderzints toegemaakte noten-musschaten even zo min particulier mogen worden vervoert als andere en dierhalven ook by aanhaling in zelve voegen confiscabel zyn, dog de hoge regeering daarby ook te informeren, dat heeren Commissarissen Generaal wel mogen lyden, dat de handel in geconfyete noten-musschaten onder de nodige bepalingen in een geringe hoeveelheid worde toegestaan, wanneer de jaarlyksche inzaam van die specerye zo zeer zal zyn toegenomen, dat zulks zonder ongerief van de Compagnie kan geschieden.

Betreffende de oliën en andere praeparaties, die van speceryen worden gemaakt, heeren Commissarissen Generaal niet nodig agten by deeze gelegenheid een speciaal besluit te

neemen, als vertrouwende, dat de plaats vindende wetten, verbiedende den handel in garioffel nagelen, noten musschaten, fouly en fyne canneel of de olieteiten, daarvan gemaakt, nimmer eenige twyfel kunnen over laten, dat alle particuliere handel en vervoer van die articulen ten allen tyde rigou-reuselyk moet worden tegengegaan.

De Regering gaf aan dezen last gevolg op den 15^{en} October 1794. Zie daar.

$\frac{8}{15}$ October. *Vernieuwing van het verbod tegen het aandoen van Java's N. O. kust door vaartuigen, gaande van Ambon en Banda naar Batavia.*

Geremarqueert zynde, dat de orders tegen het aanlopen op een der Javasche comptoiren met scheepen en vaartuigen, die van Ambon en Banda komen, niet naar behoren worden geobserveert, vermits heeren Commissarissen Generaal overtuigt zyn, dat de smokkelhandel in Compagnie's kostbaarste producten op die wyse voornamentlyk haar bestaan vind, en dierhalven een stricte nakoming van die orders volstrektelyk nodig oordeelen, zo is goedgevonden en verstaan niet alleen de Javasche ministers de nauwkeurigste executie der voorschreeven orders nader en serieuselyk aen te beveelen en te bepaalen, dat, wanneer daar omtrend door de respective gezaghebbers of residenten der Javasche comptoiren het allerminste verzuim word gepleegt of eenig schip of vaartuig, van Ambon of Banda komende, anders dan gedreven door de uitterste zeenood, welk geval op dat vaarwater byna nimmer kan exteeren, op een der gemelde comptoiren zal hebben vertoeft, zonder dat de gemelde orders omtrend hetzelfde zyn ter executie gelegd. zodanige gezaghebber of resident dadelyk zal incurreeren een boete van een duizend rd^s ten voordeele van den officier, die de calange zal doen, onvermindert verdere correctie en zelfs deportement naar exigentie van zaaken.

Maar om alle aanleiding tot overtreding der voorschreeven

orders in het vervolg ten eenemaal af te snyden, ook in te trekken de faculteid, door de hooge regeering van Indië by brieven naar Banda en Ambon van den 11^{en} December 1777 en 23^{en} December 1782 aan de ministers in die beide gouvernementen verleent, om jaarlyksch vaartuigen ter afhaal van ryst direct naar Java te mogen zenden, mitsgaders de Java'sche ministers hier van ter hunner narigt te informeeren en de hooge regeering aan te schryven de Ambonsche en Bandasche ministers ten spoedigsten kennisse te geeven van het intrekken der bevorens aan hun gegeeven vryheid tot den directen afhaal van ryst van Java.

10 October. *Opheffing der betrekking van opperchirurgijn van het Vierkant te Batavia.*

Eerst op 17 November 1797 is door het overlijden van den functionaris tot de werkelijke intrekking overgegaan.

15 October. *Vernieuwing van de verbodsbepalingen tegen particulieren handel in specerijen en oliteiten.*

In aanmerking genomen zynde, dat de aanhalingen van speceryen en oliteiten, by visitatie van eenige deeser dagen van Amboina en Banda alhier gearriveerde particuliere vaartuigen gedaan, tot bewysen verstrekken, dat de indruk der wetten en placcaaten, dit aangelegen articul betreffende, veel van haar kracht hebben verloren en de gemeente, voornamentlyk in de Oostersche gouvernementen, in het denkbeelt moet verseeeren, dat de verzending van die articulen in geringe parthyen tot present aan een ieder vry staat, en dat de publicatie en affixie op de van Amboina en Banda vertrekkende burger vaartuigen van het placcaat van 29 July 1757, renoverende alle vorige placcaaten tegen den verboden handel in speceryen, geheel buiten gebruik schynt te zyn geraakt, zo is ten hoogsten nootzakelyk geoordeelt en dierhalven goedgevonden en verstaan de successive placcaaten tegen den handel en sluikeryen in speceryen en den particuliere vervoer derzelve in naamen

van heeren Commissarissen Generaal te renoveeren en daarhy niet alleen op nieuw ten ernstigsten te verbieden allen handel en aanbreng van specaryen, hetzy in natura ofte geconfyt, gezouten, dan wel op eenigerley andere wyze toegemaakt, mitsgaders de olien, daarvan gestookt, op poene van de poenaliteiten, daar tegen gestelt, met uitzondering alleen van de geconfyte pagelen, waarvau de vervoer en handel is besloten tot weder opzeggens toe gepermitteert te laten, maar het voorschreeven placcaat ook op alle de etablissementen van de Compagnie in de gebruikelyke lands taalen publicceeren en affigeeren en de ministers te Amboina en Banda serieus aan te beveelen om op ieder der particuliere vaartuigen, die van de gemelde gouvernementen ter afhaal van ryst en het dryven van den vryen handel naar elders vaaren, voor hun vertrek een exemplaar van dat gerenoveert placcaat te doen afkondigen en aanplakken.

17 October. *Vrijstelling van het betalen van inkomende rechten voor zekere Maduresche vaartuigen.*

Is verstaan te verklaaren, dat de opvarende der vaartuigen, toebehoorende aan den panumbahan van Madura, welke gewoon zyn jaarlyks alhier met geschenken aan te komen, nu en voor het vervolg geëxecuteerd zyn van de betaling van eenige thol of inkomende regten.

$\frac{17}{24}$ October. *Verlenging tot ultimo December 1794 van den termijn voor de beantwoording van de prijsvraag, uitgeschreven op 7/20 Junij 1794.*

18 October. *Aanwijzing van Meester-Cornelis als standplaats van het Bataviasche guarnizoen.*

Om geen middelen onbeproeft te laten, die eenigzints van nut kunnen zyn tot een betere conservatie van 's volks gezondheid, en om iuzonderheid den gemeenen man, zoveel mogelyk, te bewaaren voor de schadelyke uitwerkselen van

de infecteerende lugt in en omstreeks het kasteel Batavia, is op het daartoe geproponeerde goedgevonden en verstaan tot een permanent verblyf voor het Bataviasch guarnizoen en de nationale militairen, die in der tyd successive alhier zullen aankomen, te projecteeren en voor het vervolg te laten dienen de veldschans Meester Cornelis, gelegen circa twee en een halve uren gaans Zuidwaarts buiten de stad, in een oord, dat in het algemeen voor zeer gezond word gehouden.

25 October. *Voorwaarden, waarop aan den commandeur en opper-equipage-meester en aan zijne »successeuren »in dat ampt in der tyd» is toegestaan met particuliere schepen handel te drijven.*

Art. 1. Dat zy zig in het generaal moeten onderwerpen aan alle de ordres, op den particulieren vaart en handel g'emanneert of nog te emaneeeren, geene uitgezondert, en dat zy dus als zodanige niet anders dan als particuliere handelaars zullen worden geconsidereert en alle lasten moeten dragen.

Art. 2. Dat zy verplicht zullen zyn telkens voor het vertrek der scheepen of vaartuigen, waarin zy, op welke wyze het zoude mogen weezen, aandeel mogten hebben, op den eed, welke den commandeur en opper-equipagemeester by besluit der hooge Indiasche regeering van den 20^{en} Augustus 1795 is opgelegd jaarlyksch by vernieuwing te doen, schriftelyk te verklaaren, dat geene goederen, de Compagnie toebehoorende, in zo verre niet van haar ingekogt of van haar ter leen verzogt en bekomen zyn, tot het equipeeren van zolanige scheepen of vaartuigen gebruikt of op dezelve te vinden zyn.

Art. 3. Dat de particuliere scheepen of vaartuigen, die zy hebben of waarin zy mede-rheders zyn, niet van de Bataviasche rhede zullen mogen vertrekken, zonder dat alvorens de daarop bescheiden manschappen gemonstert zyn door een expres daartoe te benoemene commissie, met order om by de monsterrollen, die daarvan moeten worden overgegeeven, behoorlyk en accuraat bekend te stellen de naamen van alle

de tot de equipage behorende personen, als ook wanner en by welke gelegenheid zy in deeze gewesten zyn aangekomen, wanneer zy hun ontslag uit den dienst van de Compagnie erlangt en op welk fundament zy dat ontslag geobtimeert hebben.

Art. 4. Dat de voorschreeve monstering steeds zal moeten geschieden ten overstaan van een der leeden van de hooge regeering, het opzigt hebbende over de equipagewerf, of iemand zynentwegen, daartoe expres benoemt.

Art. 5. Dat van zodanige monsterrollen by de hooge regeering aanteekening zal moeten worden gehouden, ten einde dezelve, des nodig zynde, te kunnen confronteeren tegens de opgaven, die van de ministers en bediendens op de respective buiten-comptoiren zullen worden ontvangen, werwaarts ten dien einde door de hooge regeering van Indie zal moeten worden aangeschreeven, dat de voerders van zodanige particuliere scheepen of vaartuigen verplicht zullen zyn voor hun vertrek van de plaats, al waar zy ten handel zyn geweest, aan den gouverneur, directeur of den geene, die Compagnies wegen het gezag aldaar voert, over te geeven een in voegen voorschreeven ingerigte monsterrol, met order om die vervolgens herwaarts te zenden.

Art. 6. Dat de commandeurs en opper-equipagemeesters hunne scheepen of vaartuigen niet naar het eiland Onrust zullen mogen laten verzeilen om aldaar gerepareert te worden, zonder voor af verzogt en geobtimeert consent van de hooge regeering van Indie en geene houtwerken of equipage-goederen daartoe mogen gebruiken, als die zy kunnen bewysen, dat hun wezentlyk en in der daad in eigendom toebehooren.

Art. 7. Dat zy alle hunne particuliere equipage-goederen op fragt uit Nederland zullen moeten outbieden en niet vermogen deselve of eenige van dien in Compagnies magazynen te bergen, maar gehouden zyn die daarvan af te scheiden en ten hunnen koste en pericule te moeten opslaan in eigen of gehuurde pakhuizen.

Art. 8. Dat de presente commandeur en opper-equipage-

meester, Willem Jacob Andriesse, zowel als zyne successoren in der tyd, verplicht zullen zyn op order der hooge regeering aanwyzing te doen van de plaats of plaatsen, alwaar hunne particuliere equipagie-goederen opgeslagen leggen.

Art. 9. Dat de eisschen van particuliere equipagie-goederen, die uit Nederland worden gedaan, voor dies afzending ter kennisse van de hooge regeering gebracht en de quantiteit en sortementen der goederen, welke zy daarop ontvangen, des gelyks aan welgemelde regeering specificq opgegeeven zullen moeten worden, de eigenaars daarvan exact boek moeten houden en de hooge regeering de faculteit zal hebben om dat boek ten allen tyden op te eisschen en te laten confronteeren tegen den voorraad in de particuliere magazynen of andere hergplaatsen.

Art. 10. Dat de equipagiemeesters ook gehouden zullen zyn en zig verbonden moeten agtten om, in gevalle het mogt komen te gebeuren, dat by de Compagnie in haar magazyn eenig gebrek aan equipagie-goederen plaats hadde, als dan zodanige behoeften op order der hooge regeering uit hunne voorraat te moeten suppleeren tegen betaaling van het inkoops kostende, bezwaard met alle ongelden en 25 procento avans daar en boven, waarom zy, indien zodanige leverantie mogte plaats vinden, zullen hebben over te geeven eene specificque reekening, ten einde de voldoening aan deese hunne verplichting blykbaar worde gestelt.

Alles op poene van deportement van ampt, qualiteit en gagie voor de geenc, die bevonden zal worden zig ergens in te buiten gegaan of de beveelen, in deesen gestelt, overtreden te hebben.

Terwyl voor het overige met betrekking tot dit onderwerp nog is goedgevonden en verstaan de hooge regeering van het voorenstaande by missive kennisse te geeven, onder aanschryvens wyders om de ordre, daarby vervat en voorgeschreeven, ter executie te stellen en het gestatueerde by articul 3, 4 en 5 omtrend het opmaken en overgeeven van distincte monsterrollen ook betrekkelyk te maken tot alle particuliere scheepen en vaartuigen, toebehoorende aan burgers en andere ingeze-

tenen, onder het resort van de Nederlandsche Compagnie domicilium houdende, met uitzondering alleen van naturelle inlanders en Chineezzen.

Zie ook 11 Maart 1797.

25 October. *Maatregel tot tegengang van smokkel-handel in opium.*

Nadien de hooge prys den handel doet stremmen en de exorbitante winst de lorrendrayers en andere waaghalzen natuurlyk aanleiding moet geeven om den morshandel in amphioen, ongeagt de daar tegen gestelde zwaare straffe. des te sterker voort te zetten, komt het heeren Commissarissen Generaal uit dien hoofde voor zeer dienstig te zyn den vertier van amphioen langzaamerhand te vermeerderen met 30 à 40 kisten en dus ongevoelig te brengen op 1200 kisten 's jaars, wyl men zig mag voorstellen, dat de pryzen dan merkelyk zullen daalen en zulks kan dienen tot afweering van de aanhoudende sluikeryen in dat articul.

1 November. *Vernieuwing van den last om deserteurs bij edictale sententiën in te dagen.*

Opgemerkt zynde, dat de oude order om de deserteurs by edictale citatien in te dagen, welke op de buiten comptoiren tot heeden stand grypt, hier ter hoofdplaats geheel vergeeten schynt te weesen, en noodzakelyk geoordeeld wordende, dat deselve steeds in agt genomen en agtervolgt worde, zo is goedgevonden de hooge regeering van Indië aan te schryven de voorschreeven order te renoveeren en den advocaat-fiscaal van Indië te gelasten de meer gemelde order in het vervolg prompt te observeeren.

18 November. *Bepaling, dat de particuliere vaart van Java, anders dan om de groote Oost", gedurende twee maanden moest stilstaan, te beginnen met ult' November 1794.*

Commissarissen Generaal vonden dien maatregel „noodzakelyk", uit vrees voor den vijand.

22 November, *Vergunning voor eenen naar Nederland »verlosten» predikant nog eenigen tyd te Batavia in functie te blijven.*

Wegens de curieuse, aan die vergunning verbonden voorwaarden wordt hier het navolgende ingelascht:

Is gekezen een request van den naar Nederland verlosten predikant, Daniel Borgstein, houdende verzoek om in zyn bediening en qualiteit als ordinaar predikant alhier te blijven continueeren en zyne functien in die betrekking weder op den vorigen voet te mogen bekleeden ter tyd toe, dat de tydsgesteldheid door herstelde vrede zig gunstiger voor hem zal opdoen om naar Nederland terug te keeren; — waarop gedelibereert zynde, zo is goedgevonden en verstaan den suppliant, Daniel Borgstein, toe te staan by provisie alhier nog eenigen tyd te mogen verblyven om inmiddels waar te neemen de door zyn ontslag vaceerende predikantsplaats der Bataviasche gemeente volgens sodanige schikkingen, als de kerkenraad derselve gemeente (aan welke zulks mits deesen word opgedragen) sal goedvinden daar omtrend te maken, en mits by de eerste gelegenheid de gemeente in eene toepasselyke leerrede informeerende van de oorzaken, welke hem nog eenigen tyd alhier doen verblyven en weder op den predikstoel verschynen.

De kerkeraad zag geene kans aan de hem in deze zaak gedane opdracht te voldoen, waarom Commissarissen-Generaal den 4^{den} February 1795 besloten »aan genoemden, op zyn verzoek naar Nederland verlosten predikant, Daniel Borgstein, uit byzondere consideratie van het singulier geval, waarom hy te raade is geworden hier nog eenige tyd te vertoeven, en vermits hy het leeraars-ampt in de Nederduitsche gemeente alhier tien agtereen volgende jaaren heeft bekleed, tot zyn vertrek naar Nederland als een gunst te laten behouden even deselfde douceurs, kostpenningen en emolumenten, welke hy bevoorens

als ordinair predikant der Bataviasche gemeente van de Compagnie genoten heeft”.

22 November. *Opleiding van negotie-boekhouders.*

In deliberatie gebragt zynde het groot gebrek aan bequame negotie-bediendens ter deeser hoofdplaatse en dat daarin wegens de ongezondheid van Batavia alhier niet wel, ten minsten niet dan zeer gebrekkig en zelfs nog niet dan na verloop van eenige jaaren zal kunnen worden voorzien;

dat dit gebrek zig thans ook algemeen opdoed op de buiten comptoiren, zonder dat Batavia gelyk weleer adsistentie bieden kan, dog dat volgens ingekomen informatie de tegenwoordige hoofd-administrateur te Samarang, Fischer, zeer ervaren in het negotie-werk is en niet ongenegen zoude zyn zig te verledigen om bequame lieden tot dat werk onder zyn opzigt aan te queeken, zo is goedgevonden en verstaan de hooge regeering van Indië op te dragen den Raad extra ordinair en gouverneur van Javasch Noord-Oostcust, Mr Pieter Gerardus van Overstraten, te qualificeeren eenige knappe Europeesen boven het bepaalt getal pennisten te Samarang op het negotie-comptoir te plaatsen om door den hoofd-administrateur Fischer in het negotie-boekhouden onderweesen en tot dat werk bequaam gemaakt te worden.

1 December. *Voorschrift voor practizijns nopens constitutiën in regten.*

Schepenen bepaalden hieromtrent het navolgende:

By 't exhibeeren der stukken in verscheyden nieuwe zaaken gebleeken weezende, dat de practizijns, door wien dezelve zaaken rauwelyks waaren geïnstituert, niet voorzien zyn geweest van derzëlver constitutiën na behooren, of, wel is waar, het existeeren en verlyden derzelve by den geswooren clerq. Smit, geaffirmeert wierde, zo is om alle inconveniënten en nulliteiten, dewelke hieruit notoir, in gevalle des al egter van geene diergelyke constitutiën, by 't afdoen der zaake mogten

consteeren, te preveniëren en opdat dadelyk zoude kunnen worden nagegaan, of en in hoeverre gemelde practizyns door hunne respective clienten speciaal gelast zyn mogten, goedgevonden en verstaan by deesen te statueeren, dat voortaan by elke zaak, die voor en van weegen een instituant van actie, zonder uytsondering in wat casus dezelve mogte benodigt zyn, ter rolle zal weesen geintroduceert en die aldaar dienen zal, de procuratie in behoorlyke forma by of bevoorens het exhibeeren der stukken, tot zodanige zaaken relatie hebbende, zal moeten worden overgegeeven, op poene, dat, dien contrarie handelende, alle diergelyke parthyen zullen worden geroyeert ten koste van den practizyn, die bevonden zal worden zulks verzuymt te hebben.

6 December. *Vernieuwing van bepalingen tegen morshandel in specerijen.*

Is goedgevonden en verstaan, tot een kragtddadige tegengang van den verderfelyken morshandel in speceryen, de hooge regeering van Indie aan te schryven haare besluiten om de scheepen en vaartuigen, die speceryen overvoeren, niet meer over Java, maar direct naar deeze hoofdplaats te doen afzenden zonder dezelve ergens onder wegen te laten aangieren, voortaan niet alleen naar den letter te doen agtervolgen, maar die order ook te extendeeren tot alle Compagnie's scheepen en vaartuigen, die van Amboina en Banda herwaarts komen, hetzy deselve speceryen in hebben of niet, en dus de ministers in die beide gouvernementen te gelasten, zowel de overheden van Compagnies, als de gezagvoerders der particuliere scheepen en vaartuigen ten ernstigsten te interdiceren in hunne herwaarts reize op eenige plaatzen aan te lopen, sub poene, dat zy, contrarie doende, zullen incurreeren de poenaliteiten, daar tegen gestelt, en de overheden van Compagnies scheepen en vaartuigen daar en boven zodanig worden gecorrigeert, als men naar de omstandigheid der zaake zal vinden te behooren.

6 December. *Ampliatie van de voorwaarden, vastgesteld op 21 Maart 1794, volgens welke de Regering goederen op vracht zoude vervoeren.*

Is goedgevonden en verstaan de hooge regeering van Indie op te dragen de opper-kooplieden des kasteels alhier, zowel als de ministers en bediendens op de respectieve etablissementen van de Compagnie in Indie, by weegen van ampliatie der conditiën van den 21^{en} Maart laatstleden, te gelasten met ieder Compagnies schip of vaartuig, dat van hier vertrekt of van elders herwaarts komt, over te zenden een distincte lyst van de daarin afgeladen, particuliere goederen, voor dewelke vrachtgelden zyn betaalt, specificq aanwyzende, waarin dezelve bestaan, hoeveel vrachtpenningen voor den vervoer in Compagnies kasse ontvangen en aan wien de goederen geadresseert zyn, om hier te Batavia aan den water-fiscaal en op de buiten comptoiren aan de fiscaals van de plaatsen, daar de schepen en vaartuigen aankomen, afgegeeven te worden; en daarby tevens, tot narigt van alle en een iegelyk, de gemeente door affixie van biljetten te advertieren, dat alle vracht- of bestelgoederen, die bevonden worden zonder betaling van vrachtgelden in Compagnies schepen of vaartuigen afgeladen te zyn, hoe gering of van wat volumen deselve ook mogen weesen, by agterhaling geconfisqueert zullen worden ten profyte van den aanhaaler.

Zie ook 20 December 1794.

6 December. *Ampliatie van de bepalingen op het brieven-vervoer.*

Vermits men aan boord van Compagnie's schepen, van de groote Oost te Batavia arriveerende, eene menigte brieven, waarvoor geen port was betaald, had aangetroffen, vonden Commissarissen-Generaal goed omtrend het bestellen der brieven de hooge regeering van Indie op te dragen de tweede, derde en dertiende § van haare resolutiën, den 14^{en} April 1789 tot een geregeld bezorging der particuliere brieven

naar en van de respectieve buiten comptoiren genomen, te renoveeren met deese ampliatio in de laatstgemelde §, dat de postmeesters op de buiten comptoiren zig ook ter observantie zullen moeten laten strekken het daarby geordonneerde aan de postmeesteren alhier om van de ter inpakking gereet zynde brieven en pacquetten een lyst te formeeren en die lyst met de brieven te gelyk herwaarts te zenden.

Mitsgaders den water-fiscaal te recommandeeren om by ontdekking, dat in het afgeven der brieven op de post-comptoiren fraudes worden gepleegd, zig stipt te gedragen naar den inhoud van het door de hooge regeering van Indie g'emaneeert billet in dato 14 April 1789".

6 December. *Visitatie van Compagnie's schepen, komende te Batavia van Ceilon.*

Ter beletting, zo veel mogelyk, van alle quade practycquen, welke omtrend het voornaam articul van de kanneel in het werk gestelt zouden kunnen worden, is goedgevonden de plaats vindende ordres en beveelen, relatie hebbende tot de van Amboina en Banda terug komende scheepen en vaartuigen, ook betrekkeelyk te maaken tot die, welke van Ceylon arriveeren, en dien conform te statueeren, dat alle Compagnies scheepen en vaartuigen, komende van Ceylon, in het vervolg, terstond na derselver verschyning ter deeser rheede, zonder het minste uitstel op het aller nauwkeurigte gevisiteert zullen moeten worden door den water-fiscaal, neevens twee gecommiteerde leeden uit den Raad van justitie, geassisteert met den secretaris en deurwaarder van dat gerechts-collegie, en dat by die visitatie alle de kisten van de nianschappen, op die bodems bescheiden, onder het oog van den water-fiscaal en justitieele gecommiteerdens geopent, mitsgaders met alle mogelyke exactitude en nauwkeurigheid doorzigt en bezigtigt moeten worden ter ontwaring, of in dezelve ook kanneel verborgen mogt zyn, ten einde by ontdekking tegen de aanbrengrers te procedeeren naar den inhoud der placcaaten, tot tegengang van den sluikhandel in speceryen g'emaneeert.

6 December. *Bepalingen nopens de wapenkamer te Batavia.*

Commissarissen-Generaal vonden goed het getal der werkjongens en coelys tot gebruik op de wapenkamer, zo lang den oorlog duurt, te laten blyven op tagtig koppen;

den baas der wapenkamer, in zo verre zulks niet bereets ter resolutie van den 20^{en} September is geschiet, voor het vervolg te ontheffen van de maandelyksche betaaling aan:

den boekhouder tot.....	rd ^s 40,
• meesterknegt.....	• 20,
• klerk.....	• 10,

zo mede de jaarlyksche uitkeering aan:

den eersten suppoost op het comptoir van de generale directie van.....	• 50,
--	-------

en aan de confrontisten der Bataviasche administratie-boeken	• 35,
--	-------

en het bedragen der voorschreeven vyf posten aan de voornoemde bediendens uit Compagnies kasse te laten verstrekken, de drie eerste telkens met het uiteinde van ieder maand en de twee andere eens in het jaar;

tot preservatie der geweeren te laten emploieeren het voorgedragen opkooksel van varkens-reusel, campher en lood, waarvan heeren Commissarissen Generaal reeds by eene persoonlyke visitatie van de wapenkamer de meest voldoende effecten hebben gezien, en de hooge regeering van Indie aan te schryven het gebruik van dat mengsel de ministers en bediendens op de respective buiten-comptoiren ook circulair aan te beveelen.

Voorts voor het vervolg te bepaalen en vast te stellen, dat jaarlysch ten dienste van de wapenkamer zal worden verstrekt:

uit het ambagts-quartier:

een vat Brussels zand,
40 ponden kruyt,
86 bossen bindrottingen,
70 pees cadjang matten,
50 • Javasche dammers,

- 16 pees manden, daarvan :
- 4 p^r groote,
 - 4 » middelbaare en
 - 8 » kleine,
- 160 » pakkassen, mits de overschietende onder de restanten
ingenomen worden, om te dienen voor het volgende jaar,
- 72 manden houts koolen of ses manden 's maands ;
uit het yzer maguazyn :
- 250 ponden spykers in soort ;
uit het provisie maguazyn :
- 390 kannen arak,
- $\frac{1}{2}$ aam traan,
- 600 kannen clappus oly of 50 kannen ter maand,
- 8 ponden waxkaarsen,
- 20 » wax, ruwe en
- 12 maaten zout, inlandsch, of een maat 's maands ;
uit den medicinalen winkel :
- 25 ponden mener, borax raff.,
- 4 » aqua fortis,
 - 8 » sal tartar en
- 8 kannen oly, natus terra ;
van de equipagie-werf :
- 2 bossen marlyn,
 - 4 pees geteerde lynen,
- 30 ponden roeth,
- 2 pees heele leggers,
 - 2 » halve aamen,
 - 4 » balys,
 - 6 » emmers,
 - 1 » oud zeil,
 - 1 vat teer en
- 12 hoeden smeekeolen of 1 hoed 's maands ;
uit het kleeden pakhuis :
- 12 pees Guinees, gemeen, gebleekt, cust, of een p^r ter maand ;
uit de arthillery ;
- 1 riem patroon papier ;

uit de groote geld-kasse:

f 49:10 in contant tot het inkopen van kalk en wit-
quasten, om de wapenkamer schoon te houden.

Maar omtrent de schryfgereedschappen de dispositie aan
te houden, als bepaalt zullende worden by de nieuwe
memorie van menagie.

En voor het overige finaal in te trekken en af te schaffen
alle andere tot hertoe plaats gevonden verstrekkingen boven
de voorwaarts gemelde articulen, bestaan hebbende in het
volgende, als:

uit het ambagts quartier:

32 ponden kryt,

105 p^r cadjang matten,

8 » draagmanden, daarvan 2 p^r groote, 2 p^r middelbaar
en 4 p^r kleine,

150 ponden Persiaansche, roode aarde,

1 vadem brandhout,

72 manden houts koolen;

uit het provisie maguazyn:

8 kannen traan-oly,

2400 » clappus-oly,

88 ponden waxkaarsen en

12 maten zout, inlandsch;

uit den medicinalen winkel:

12 ponden mener borax raff.,

20 » aqua fortis en

17 » sal tartar;

van de equipagie-werf:

6 bossen marlyn,

20 ponden roeth en

12 hoeden smeekoolen:

uit het kleeden pakhuis:

23 p^r Guinees, gemeen, gebleekt, cust,

210 » Bimaneese kleedjes en

uit de arthillery:

3 riemen patroon papier.

8 December. *Voorschriften voor de vendumeesters te Batavia.*

Ter voldoening aan de begeerte van de hoog Edele heeren Commissarissen Generaal is verstaan de vendumeesters deezer stad aan te beveelen zig stiptelyk te blyven reguleeren na het regt van parate executie ten opzigte der kwaade betaalders, echter na vooraf gaande insinuatie en renovatie door een deurwaarder of gerechtsbode en eene dagvaarding voor den rechter, daar het behoort, om de executie te zien decerneeren.

En hun wyders, ten einde de bepaalde tyd tot het dirigeeren van parate executie niet nutteloos verloope, strict te ordonneeren de quitantien der verkogte goederen binnen de drie maanden by een yder rond te zenden en zorge te dragen, dat dezelve spoedig worden voldaan.

9 December. *Last op de buiten-kantoren vergoedingen van te-kort bevondene goederen steeds in geld te doen plaats hebben.*

Heeren XVII^{den} vonden „bedenkelyk diergelyke vergoedingen in natura, waarvan de administrateurs zig alsdan by toeval door aankoop meester maken”.

Aan de ministers op de buiten kantoren werd toegestaan ter zake „eenige consideratie te gebruiken, mits zy de „grondheid” daarvan aan de Regeering konden aantoonen.

$\frac{9}{11}$ December. *Kennisgave aan zeker Armenisch koopman, dat hij als een ingezeten van Batavia zoude „geconsidererd” worden.*

Voor de inwilliging van zijn verzoek om in de betaling van de pacht op de suiker gelyk gesteld te worden met de overige ingezetenen van Batavia behoefde die koopman niet meer te doen dan den koopbrief over te leggen van een, door hem te Batavia aangekocht huis.

dezelve, met uitzondering alleen van de landbouwers, zal moeten geheeven worden een contributie van 40 stuivers 's jaars of 20 in de zes maanden, waarvoor hen meede een bewys zal worden verleend;

- 3° dat daar en teegen onder de voorsz. pagt begrepen blyven alle pottbakkers, steenbakkers, kalkbranders, tuiniers en het werkvolk in de araks-branderyen, woonagtig buiten den omtrek van voorsz. veldposten Ryswyk, Noordwyk, Wilgenburg, Ankee en de Ketting, doch dat van hen door den pachter niet meerder zal mogen worden geheven dan 40 stuivers eens 's jaars of alle zes maanden 20 stuivers, zullende deeze ten bewyzen van de voldoening door den pagter voorzien moeten worden van een gewoon hoofdbriefje;
- 4° dat voorts ook onder de gedagte pagt begreepen blyven alle de Chineesche inwoonders van de stad, derzelver voorsteeden en in de Chineese campong, welke verplicht zullen zyn aan den pagter te voldoen de by de bekendmaking van den 16^{en} December 1793 bepaalde 15 stuivers 's maands van yder manspersoon.

Zullende wyders de gecommiteerde tot en over de zaken van den inlander verplicht zyn van het bedragen van de voorsz. collecte specifieke reekening te doen, van ieder pas, jaar en land afzonderlyk, en voorts het gehefde alle zes maanden precies in Compagnie's cassa over moeten brengen, voor de eerste helft van het jaar voor ultimo Juny en voor de laatste helft voor ultimo December.

Zie ook 8 December 1801.

20 December. *Verbod tegen het belemmeren van den Water-fiscaal in de uitoefening zijner betrekking.*

Gereflecteerd zynde, dat de water-fiscaal van Indië, geene vaste plaats hebbende om de delinquanten, onder hem sorteerende, te kunnen plaatsen, daaruit de grootste empechementen zouden kunnen ontstaan, wanneer by voorkomende gelegenheden difficulteiten zouden kunnen worden gemaakt om deselve op staande voet in 's Compagnies boeien ofte, voor so veel ge-

meene zeevarende aangaat, op 's Compagnies equipagiewerf te admitteeren, so is goedgevonden tot eene permanente ordre te statueeren, dat de water-fiscaal de faculteit heeft om alle crimineele misdadigers, by hem geapprehendeert, met voorkennisse van den president van justitie in Compagnie's boeien te laten secureeren en voorts de vrye dispositie zal hebben om de zeevarende, die wegens het bedryven van ongeregelheden enkel een domestieke correctie hebben verdient, op de equipagiewerf in arrest te mogen laten zetten; en dat de commandeur en opper-equipagiemeester, op behoorlyke, schriftelyke kennisgave van den water-fiscaal, daartoe de behulpzaame hand zal moeten bieden, zonder het over neemen en laten vastsluiten van zulke arrestanten te mogen weigeren.

Ter deeser gelegentheid wyders in consideratie genomen zynde, hoe uit de meermalen door den water-fiscaal gedaane en nu weder herhaalde klagten alleziints blykbaar is, dat zommige personen zig niet ontzien zyne functiën op allerley wyzen te contramineeren en moeyelyk te maken, ja zelfs zig durven verstouten zyne g'emploieerdens te verhinderen in de uitvoering van derselver functiën door bedreigingen, ja zelfs opentlyke resistentie en er de maatschappy ten hoogsten aangelegen ligt, dat diergelyke excessen en misdryven kragtdadig werden tegengegaan en geweert, mitsgaders den water-fiscaal heeft verzogt, dat een ieder mag worden geordonneert hem alle faciliteit te laten wedervaaren, zo is, daarop gedelibereert zynde, goedgevonden en verstaan allen en een iegelyk, in naam en van wegen heeren Commissarissen Generaal, ten ernstigsten te recommandeeren den water-fiscaal in het suppediteeren van informatien, tot zyn departement gehorende, het adisteeren van zyne bediendens, in de zaaken hunne functien concernerende, en in alle opzigten, waarin zulks verder ten dienste der justitie zoude kunnen strekken, alle mogelyke faciliteit toe te brengen en zig daarvan niet te laten terug houden door bedreigingen ofte recommandatien van anderen; met verklaring, dat heeren Commissarissen Generaal de zodanige, welke op voormelde wyzen hunne verknogtheid aan 's Meesters

dienst en yver voor 's Compagnies belangen aan den dag leggen, zullen neemen in hoogst derzelve speciaale protectie.

Voorts allen en een iegelyk te interdiceren aan den water-fiscaal in de betragting van deszelfs functien ofte zyne g'emploieerdens, die voor zodanige bekend zyn ofte met eene schriftelyke qualificatie van zynent wegen zullen zyn voorzien, in de uitvoering hunner pligt eenige de minste hinder ofte empechement toe te brengen, dan wel anderen daartoe te gebruiken ofte animeeren, op poene van deportement van ambt en qualiteit ofte zoveel zwaarder straffe, als naar mate der omstandigheden zal geoordeelt worden te behooren.

Alles overeenkomstig de publicatie die op heeden geresumeert en gearresteert is en, zo ter deeser hoofdplaatse, als op de rheed en het eiland Onrust gepubliceert en geaffigeert zal worden.

20 December. *Ampliatie van het bepaalde op 6 December 1794 nopens de voorwaarden, waarop de Regeering goederen op vracht zoude vervoeren.*

Tot ampliatie van het gearresteerde ter resolutie van den 6ten deeser omtrend de vragt- en bestel-goederen, die met Compagnie's scheepen en vaartuigen worden aangebragt, en om den water-fiscaal des te beeter in staat te stellen op eene reguliere wyze te kunnen zorgen, dat geene goederen, van dewelke niet blykt, dat de bepaalde vragt is betaalt, clandestin of op eene indirecte wyze naar land worden getransporteert, is goedgevonden en verstaan voor het vervolg te statueeren, dat geene particuliere goederen, hoe gering of van wat volumen deselve zyn, uit Compagnie's alhier ter rheed leggende scheepen en vaartuigen, schoon ook de vragt behoorlyk is betaalt, zullen mogen worden ontladen dan op vertoning van een pas of het cognossement derselve, door den water-fiscaal onder de woorden *fiat afscheep* getekent, sub poene van confiscatie ten zynen behoeven van al zulke door hem of zyne bediendens agterhaalt wordende vragt- en bestel-goederen, die, zonder dat de eigenaars zig van zodanige een bewys hebben voorzien, afgehaalt zyn.

20 December. *Verhooging van het tractement van de Europesche matrozen, op de kruisvaartuigen van den Water-fiscaal dienst doende.*

Op het verzoek van den water-fiscaal om aan de hem toegevoegde Europesche zeevarende eenige vermeerdering van gagie en kostgeld toe te leggen, dewyl, hy daarin ook moettende voorzien en dit gestelt wordende by zyne groote, ordinaire dependences en de kosten tot het onderhouden van correspondentien, dan weynig zal overschieten van de een procento, welke hy uit den verkoop van de amphioen geniet, is goedgevonden en verstaan het maandyksch tractement voor de Europesche zeevarende, op de kruisvaartuigen van den water-fiscaal dienst doende, te verhogen met vyf rd^s en dus te bepalen op tien rd^s voor ieder ter maand, dog zulks by provisie maar een jaar te laten standhouden of twaalf agtercevolgende maanden en den water-fiscaal voormelt te recommandeeren om, indien zyn ambt in dien tusschentyd lucrativer word, deese post dan zelfs te dragen, met qualificatie egter om ingevalle van het contrarie, nadat de gemelde tyd verstreken zal zyn, de continuatie daarvan te mogen besolliciteeren.

20 December
3 Maart 1795. *Verbod voor particulieren tegen het in voorraad hebben van scheeps-behoefsten op het eiland Onrust.*

Is goedgevonden en verstaan, vernits door overneem thans alle bouwstoffen, die op en aan het eiland Onrust leggen, aan de Compagnie behoren en tot het reparceeren van particuliere scheepen en vaartuigen voortaan geen andere dan Compagnies materiaalen voor betaaling mogen worden gebruikt, mitsgaders het dus niet nodig is, dat particulieren aldaar van zulke goederen voorzien zyn, allen en een iegelyk door publicatie en affixie van biljetten te interdiceren cenige scheepsbehoefstens ten gemelde eilande op te slaan of aan te houden, sub poene van confiscatie voor den aanhaler, ten einde daar door een ieder de weg af te snyden om zig op eene indirecte of ongeoorloofde wyze van Compagnie's houtwerken en andere

goederen meester te kunnen maken en die naderhand onder den naam van particulier ingekogte voor betaling weder aan haar terug te geeven.

? December. *Instructie voor den commandant van de veld-schans Meester-Cornelis.*

Deze instructie is wel vermeld gevonden, maar niet aangetroffen.

²³/₂₉ December. *Vernieuwing van het bepaalde op 23:29 December 1793 nopens montering-stukken van militairen.*

Is goedgevonden te approbeeren het door de hooge regeering ook bereets geampteect voorstel om alle in- en opgezeeten der stad Batavia, der voorsteden en op de respective bazaars door publicatie en affixie van biljetten te interdiceeren het in pand of in koop aanneemen van eenige montering-stukken, hoe ook genaamt, van de in Compagnie's dienst zynde Europeesche of inlandsche militairen, sub poene, dat de geene, die bevonden word zulks gedaan te hebben, voor de eerste maal zal verbeuren een boete van vyftig rd^s voor ieder montering-stuk, hetzy klein of groot, en voor de tweede maal zodanige ernstiger correctie zal incurreeren, als bevonden zal worden te behooren.

31 December. *Wijziging van de instructie voor de Bank van leening, art. 42.*

Commissarissen-Generaal vonden goed: in het 42de articel van de instructie voor de officianten van de bank van leening deese verandering te maaken, dat voortaan aan den kassier, hoven zyn gewoon salaris, 's maandelyks zal worden voldaan twintig rd^s voor een geld-teller, om op rekening van kamerongelden afgeschreeven te worden, onder deese bepaling egter, dat de kassier gehouden en verplicht zal zyn al, het geen hy meerder aan den geld-teller en zyne particulier ingehuurde klerken moet betaalen, uit zyn privé beurse te fourneeren".

REGISTER

VAN

PERSONEN-, VOLKS- EN PLAATS-NAMEN.

- Aanzorgen (I.), 583.
Abdoe'l Wahid, 89, 90.
Acker (N.), 471, 472.
 » (H. van den), 591.
Adiarsa, 414, 628.
Afrika (Westkust van), 545.
Alten (J. van), 510, 598.
Alting (W. A.) 286, 289, 613,
 639, 763, 775.
Amanus-gracht, 405.
Ambachts-kwartier te Batavia,
 45, 64, 175, 215, 219, 220,
 222, 223, 283, 302, 303,
 397, 418, 422, 430—433,
 437, 443, 450, 473, 493,
 497, 586, 656, 658, 690,
 725, 727, 741, 742, 802,
 832, 834.
Ambon, 114, 115, 226, 248—
 250, 337, 439—442, 458,
 536, 562, 564, 645, 649,
 689, 700, 702, 735, 820—
 822, 831.
America, 280.
America (Vereenigde Staten
 van Noord), 279.
Americanen, 227.
Amoy, 442, 776.
Amsterdam, 1, 23, 105 106,
 110—112, 115, 116, 119,
 508, 509.
Andriesse (W. J.), 577, 585,
 825.
Angké, 90, 405, 478, 727,
 761, 837, 838.
Anjer, 604.
Antjol, 90, 404, 409, 478, 727.
Armen-huis te Batavia, 35,
 156, 353, 430, 587, 588,
 690, 727.
Bacherchts-gracht te Batavia,
 467.
Banda, 114, 115, 146, 248—
 250, 337, 356, 439—442,
 458, 495, 564, 649, 668,
 689, 700, 702, 735, 820—
 822, 831.

- Bandoeng, 170, 191.
 Bandjermasin, 16, 114, 115,
 248—250, 562, 570, 571,
 650, 689, 804.
 Bantam, 16, 114, 115, 135,
 169, 248—250, 255, 327,
 380, 401, 404, 412, 565,
 570, 604, 626 634, 647,
 652, 653, 669, 670, 689,
 696, 730, 758, 778, 799,
 804.
 Bataviasche ommelanden, 94,
 184.
 Bawean, 559.
 Bazel (van), 753, 756.
 Bekasi, 404, 761.
 Bengalen, 6, 109, 114, 115,
 118, 120, 124, 188, 228,
 248—250, 390, 393, 425,
 426, 482, 524, 525, 648,
 662, 667, 669, 670, 674,
 678—680, 689, 730.
 Benkoelen, 460.
 Bergen van der Gryp (N. van),
 451.
 Bergman (P.), 510.
 Bestbier (J. N.), 26.
 Beynon (F. H.), 67, 124,
 604, 778.
 Beyvanck (J. A.), 3, 23, 131,
 132, 473, 517.
 Binnen-hospitaal te Batavia,
 421, 430, 432, 501, 502,
 525, 526, 585, 588, 595,
 599.
 Blora, 180.
 Bock (A. de), 124, 537, 581,
 590.
 Boeks (J.), 591.
 Boeljen (burger) te Batavia,
 593, 595, 599.
 • (Comp^e) te Batavia,
 225, 494, 598, 727, 728,
 838, 859.
 Boeton, 775, 797.
 Boni, 775, 797.
 Boom (de) te Batavia, 195,
 254, 255, 398, 407, 515,
 514, 520, 622—625, 651,
 655, 663—665, 812.
 Bordeaux, 279.
 Borgstein (D.), 827.
 Borneo, 775, 797.
 Botany-bay, 548.
 Botteliers-weg te Batavia, 461.
 Boudewijns (P. D.), 584.
 Bovenlanden (Jakatrasche), 608.
 Braband, 279.
 Bremen, 279.
 Briant, 122.
 Brinkman (W.), 581.
 Buiten-hospitaal te Batavia,
 241, 421, 430, 452,
 433, 437, 525, 526,
 585, 599, 746, 748,
 815.
 • -zorg, 90, 92, 95, 169,
 170, 246, 273, 445, 446,
 477, 592, 601, 727, 729,
 743.
 Calcutta, 16, 425.

- Campen Aelmans (P. van),** 588.
Cantebeen, 813.
Cattenburgh (H. J. van), 589.
Caulier (J. O.), 585.
Ceilon, 89, 105, 108, 109,
 114—116, 118, 120, 124,
 125, 159, 226, 238, 248—
 250, 335, 390, 465, 482,
 495, 648, 689, 750, 789,
 851.
Ceram, 778.
Chambon (F. van), 591.
Chassé (P. T.), 512.
Cheribon, 16, 19, 53, 61, 87,
 114, 115, 133, 136, 139,
 169, 226, 248—250, 273,
 304, 314, 327, 438, 439,
 458, 551—554, 559, 569,
 634, 645, 647, 652, 669,
 670, 689, 696, 701—703,
 730, 754, 756.
China, 54, 41, 112—117,
 119—122, 135, 188, 276,
 279, 335, 448, 450, 457,
 459, 547, 637, 689, 732,
 771.
Chinezen, 3, 9, 13, 28, 69,
 85, 94, 96—98, 101,
 102, 125, 132, 165, 169,
 180, 190, 228, 236, 258,
 259, 264, 265, 325, 329,
 333, 362, 368, 369, 580,
 385, 415, 445, 457, 490,
 498, 499, 521, 522, 532,
 555, 575, 590, 601, 615,
 616, 618, 619, 625—627,
- 675, 718, 767, 778, 785,
 792—794, 799, 818, 826,
 836, 837.
Colmond (L. C.), 91, 353.
Colombyn (F.), 26.
Craeyvanger, 290.
Cranssen (W. J.), 580.
Dat (J.), 589.
Day, 194.
Delft, 119, 509.
Denemarken, 279.
Diamant (punt de), 516.
Diestpoort te Batavia, 398,
 516, 517.
Djaupang, 169, 245.
Djokjokarta, 567—569.
Döckers, 218.
Does (C. van der), 581.
Duinkerken, 279.
Duurkoop (J. A.), 24, 28, 481.
Duyts (M.), 591.
Dwars-in-den-weg, 404.
Edam (eiland), 65, 65, 66,
 80, 89, 90, 241, 404, 466,
 494, 497, 498, 537, 591,
 601, 727, 729, 775, 797.
Eeckhout (C.), 591.
Emlden, 279.
Engel (L.), 591.
Engeland, 25, 27, 157, 158,
 187, 256, 275, 286, 426,
 537.
Engelhard (P.), 413, 414,
 588.

- Engelschen, 158, 194, 234,
 441, 662, 675, 678.
 Engelsch Onrust, 242.
 Enkhuizen, 119, 509.
 » (punt), 516.
 Equipage-werf te Batavia, 58,
 64, 68, 69, 88, 165, 171,
 175, 178, 190, 197, 263,
 283, 361, 373, 386, 415,
 432—434, 462, 473, 480,
 485, 494, 513, 515, 548,
 550, 586, 592, 596, 601,
 607, 632, 642, 656, 691,
 694, 727, 810—812, 824,
 833, 834, 839.
 Erach (von), 276.
 Erkelens, 11.
 Europa, 26, 71, 80, 108, 112,
 205, 243, 280, 296, 301,
 475, 573, 666, 669, 692,
 777, 798.
 Europeanen, 69, 150, 152, 493,
 494, 725, 729, 735, 744,
 751, 792.
 Falck, 290.
 Fetmenger (G. C.), 6.
 Fischer, 828.
 Fluit (de), 385, 404, 405, 409,
 540.
 Fockens, 405.
 Folkers (A. F.), 588.
 Frankrijk, 279, 537, 556.
 Franschen, 77, 160, 556, 572,
 573, 576, 578.
 Freni (J. P.), 596.
 Fretes (R. de), 591.
 Frijkenius (S. H.), 286, 289,
 537, 607, 613.
 Gabang, 136, 314.
 Garrison (W. B. J.), 582.
 Geemen (P. van), 581.
 Geugten (G. van der), 581.
 Goa, 775, 797.
 Gockinga (G. C.), 61.
 Goenoeng-karang, 404.
 » -sari, 284, 405.
 Gorontalo, 440.
 Gothenburg, 279.
 Gouverneur (J.), 637, 658.
 's Gravenhage, 117, 157.
 Greeve, 464.
 Groningen (punt), 516.
 Guitard (H. L.), 169, 184.
 Haart (P. H. de), 59, 63,
 66, 122, 126, 385.
 Hacker (J.), 65.
 Hagen (A.), 591.
 Halem (van), 744.
 Hamburg, 279.
 Hamell (A.), 397.
 Hartman (J.), 634.
 Heeren-logement te Batavia,
 572.
 Hek (J. van), 589.
 » (Z. van), 581.
 Hillebrink (H.), 589.
 Hoestemark (W.), 592.
 Hogendorp (D. van), 281.
 Holland, 359, 471.

- Holle, 695.
- Hoorn, 119, 509.
- Hospitaal (Chineesch) te Batavia, 200, 284, 595, 599, 617.
- » -kantoor, 598.
- » -kerk, 195, 197, 581.
- » op Edam, 466, 599.
- » » Purmerend, 240, 241, 251, 350, 595, 599.
- Houtman (F. W.), 589.
- Howel, 638.
- Indramajoe, 309, 311, 314, 551, 554.
- Isle de France, 244.
- Jaagpad te Batavia, 504, 505.
- Jakarta, 85, 90, 186, 254, 377, 405, 486, 541, 620, 727.
- » (post), 478.
- Jakatrasche bovenlanden, 139, 189, 377, 639, 785, 807.
- Japan, 4, 6, 16, 75, 114, 115, 248—250, 335, 482, 512, 646, 647, 689, 736.
- Jassembrug te Batavia, 510, 511.
- Java, 6, 7, 16, 19, 53, 88, 133, 169, 179, 180, 185, 189, 226, 233, 248—250, 327, 375, 374, 378, 379, 392, 458, 482, 492, 545, 551, 552, 557—559, 565, 566, 569, 602, 624, 634, 645, 652, 696, 699, 701—703, 730, 733, 750, 754, 756, 772, 799, 807, 829.
- Java's Noord-Oostkust, 114, 115, 185, 393, 500, 538, 565, 653, 669, 670, 689, 772, 781, 828.
- Javanen, 7, 94, 96—98, 101, 778, 810.
- Jonas (C.), 512.
- Jongh (W. de), 151, 583.
- Joost (H. H.), 165, 592.
- Josi (C.), 581.
- Jubbels (A.), 640.
- Kaaimans-gracht te Batavia, 11.
- Kaap de Goede Hoop, 104, 105, 107—110, 112—120, 122—125, 159, 187, 188, 225—227, 233, 248—250, 286, 289, 292, 294, 335, 359, 361, 389—391, 451, 495, 537, 543, 545, 548, 609, 641, 648, 650, 689, 777, 792, 793, 798.
- Kamp (Chineesche) te Batavia, 12, 236, 467, 521, 531, 691, 705, 727, 838.
- Kampar, 775, 797.
- Kamphuys (P.), 584.
- Kampong-bahroe, 405.
- Kanaal (het), 110, 122.
- Kanton, 118, 379, 448, 637, 700, 776.
- Karang, 778.
- Kartapan, 404.

- Kasteels-kapel**, 504, 506.
 » -kerk, 196.
Kerk (binnen-Portugeesche) te Batavia, 54, 196, 581.
 » (buiten-Portugeesche) te Batavia, 195, 197.
 » (Gereformeerde) te Batavia, 587.
 » (Hollandsche) te Batavia, 23, 196, 197.
 » (Luthersche) te Batavia, 198, 581, 587.
 » (Maleische) te Batavia, 581.
 » (Nederduitsche) te Batavia, 233, 262.
Kerkhof (binnen-Portugeesch) te Batavia, 581, 595.
 » (buiten-Portugeesch) te Batavia, 598.
 » (Hollandsch) te Batavia, 594, 598.
Keten (de), 90.
Ketting (de), 405, 837, 838.
Klederen-pakhuis te Batavia, 282, 582, 589, 597.
Koetei, 775, 797.
Kolombo, 465.
Kool (G.), 581.
Koromandel, 104, 109, 114, 115, 118, 120, 124, 126, 152, 228, 248—250, 390, 393, 426, 427, 439, 440, 524, 525, 648, 689.
Kramat, 778.
Krawang, 191, 244, 256, 374, 401, 404, 628.
Krokot, 406.
Kuiper (de), 281, 385, 500, 513, 514, 588, 597, 752, 755, 775, 797, 812.
Kuvel (C.), 596.
Kwal (de), 90, 404, 591, 601, 637, 727.
Laubscher (J.), 471.
Leeuwinnegracht te Batavia, 11.
Lewe (E. J.), 588.
Lierde (P. B. van), 582.
Lissabon, 279.
Livorno, 279.
Lohr (J.), 584.
Maas (N.), 583, 690.
Maas (J. J. van), 261, 580, 721.
Macao, 798.
Madras, 158.
Madura, 822.
Makasar, 114, 115, 248—250, 275, 439, 441, 564, 650, 689, 700, 702, 735.
Malabar, 109, 114, 115, 118, 120, 124, 197, 248—250, 393, 648, 689.
Malaka, 114, 115, 233, 248—250, 337, 379, 458, 550, 551, 554, 649, 669, 689, 735.
 » (straat), 545, 662, 668.
Maleische gracht te Batavia, 11.

- Maleische kust, 662.
 Mampawa, 275.
 Mangga-besar, 405.
 Manila, 775, 797.
 Manoth (G.), 517.
 Maroenda, 404, 761.
 » (rivier), 96.
 Marseille, 279.
 Massau (van), 19, 125.
 Mattheus (N.), 82.
 Meester-Cornelis, 4, 90, 92, 96,
 421, 516, 517, 561, 591,
 601, 610, 727, 823, 842.
 Mekka, 89, 90.
 Menado, 440.
 Middelpunt-brug te Batavia, 11.
 Middenhof (J.), 590.
 Molenvliet te Batavia, 34, 42,
 478.
 Mom (A. C.), 67, 124, 635,
 634, 721.
 » (J. D.), 592.
 Monnier (le), 245.
 Mookervaart, 478.
 Mooren, 193, 229, 335, 362,
 368, 369, 490, 747, 799,
 815.
 Mosburger (H. L.), 589.
 Mossel (J.), 530, 566, 763.
 Naarsen (C. van), 582.
 Nahuys (A. P.), 71.
 Nassau, 161.
 Nederburgh (S. C.), 286, 288,
 289, 537, 607, 613.
 Nederland, 1, 6, 16—18, 20,
 22, 24, 50, 33—36, 39, 41,
 52, 53, 58, 64, 66, 69,
 71, 76, 80, 81, 91, 104,
 114, 118, 120, 122, 123,
 125, 126, 151—154, 138,
 147, 148, 151, 155—155,
 157, 161—164, 186, 191,
 224, 227, 231 252, 255,
 256, 259, 245, 247, 251,
 256, 270, 277, 278, 285,
 291, 301, 304, 305, 315,
 358, 342, 343, 349, 350,
 354, 371, 377, 385, 391,
 395, 419, 427, 428, 438,
 439, 446, 447, 451, 454,
 455, 457—459, 463, 487,
 517, 534, 536, 537, 539,
 544, 556, 560, 561, 577,
 578, 609, 614, 639, 643,
 645, 651, 652, 656, 678,
 698, 750—752, 748, 765,
 767, 771, 781, 782, 786,
 789, 790, 792, 793, 804,
 805, 816, 824, 825, 827.
 Neun (C. M.), 611, 660.
 Nieuwpoort te Batavia, 32.
 Nimpho, 776.
 Noord-America, 469.
 Noorder-eiland, 637.
 » -kwartier, 1, 105, 508,
 509.
 Noordwijk, 90, 478, 516, 541,
 727, 837, 838.
 Oei Biankong, 442, 448.
 Oldenzeel (S. D.), 580.

- Omstee (F.), 592.
 Onrust, 64, 66, 68, 69, 84, 88,
 127, 128, 172, 179, 198,
 224, 240, 241, 258, 281,
 350, 385, 404, 430, 453—
 455, 444, 445, 470, 500,
 515, 514, 521, 548, 558,
 559, 588, 592, 597, 601,
 617, 630, 632, 640, 642,
 656, 694, 727, 734, 755,
 743, 752—755, 758, 761,
 775, 781, 797, 812, 824,
 840, 841.
 Oranje (prins van), 161, 166,
 614.
 » (princes van), 614.
 Overstraten (P. G. van), 184,
 294, 581, 500, 538, 551,
 602, 654, 702, 705, 772,
 811, 828.
 Padang, 228, 248—250, 275,
 459.
 Padjang-koenang, 253.
 Palembang, 16, 17, 114,
 115, 248—250, 426, 541,
 551, 554, 565, 571, 650,
 689.
 Palo, 253.
 Pamanoekan, 414.
 Papangers, 57, 193.
 Parang-koret, 395.
 Parel (punt de), 516.
 Parra (P. A. van der), 21.
 Passchen (J. G. D.), 585,
 595.
 Passchierse, 729.
 Peirak, 775, 797.
 Pekalongan, 551.
 Pennisten-gesticht te Batavia,
 29, 41, 201, 250, 259,
 284, 351, 421, 433, 451,
 578, 587, 675, 806.
 Petodjo, 406.
 Peyrouse (de la), 414.
 Pielat (W. D.), 591.
 Pilon, 93, 253.
 Pinket (S. E. W.), 591.
 Piper (G.), 151.
 Pisang-batoe, 404.
 Pising, 467.
 Poelman (S.), 583.
 Poeloe-gadeng, 483, 484.
 » -tjingko, 276, 459.
 Polanen de Bevere (J. J. van),
 585, 596.
 Pondok tjina, 96.
 Pontianak, 114, 115, 275.
 Popkens (W.), 701, 759, 761.
 Portugezen, 55.
 Prakamoentjang, 275.
 Preanger, 139, 314, 785, 807.
 Provisie-magazijn te Batavia,
 174, 177, 578, 594, 597,
 598, 657, 791, 833, 834.
 Purmerend (eiland), 240—242,
 251, 350, 362, 433, 457,
 586, 595, 599.
 Puy (P. P. du), 584.
 Raath (I. de), 585.
 Ravensberg (F.), 582.

- Reede Batavia, 147, 194, 388, 434, 458, 513, 514, 551, 558, 559, 576, 577, 617, 630, 631, 645, 654, 658, 698, 750, 748, 758, 759, 761, 762, 771, 772, 775, 777, 780—782, 794, 797, 798, 809, 812, 823, 836.
- tot de Parkeler (J. F. baron van), 6.
- Reekelinghuizen (G. van), 585.
- Rembang, 180, 253.
- Reynst (J. T.), 589, 701, 756.
- Riemsdyk (W. V. H. van) 21, 32, 34, 91, 96, 191, 415.
- Riouw, 458.
- Robijn (punt de), 516.
- Roea Malaka, 11.
- Rolf (L.), 84, 89, 94, 100, 153, 159.
- Roo (de), 11.
- Roseboom (A.), 501, 509.
- Rossum (J. G. van), 470.
- Rotterdam, 119, 509.
- -mer-poort te Batavia, 11, 516.
- Rijswijk, 90, 405, 478, 516, 517, 541, 818, 857, 858.
- Samarang, 35, 55, 202, 396, 597, 551, 565, 568, 702, 705, 788, 828.
- Saxe (C.), 256, 582.
- Schiffel (J. S. F.), 589.
- Schneider (C.), 637, 638.
- Scholten, 290.
- Schouwman (F.), 655.
- Senn van Bazel (J. H.), 684, 721.
- (M.), 261, 635.
- (W. A.), 589.
- Sentiong, 405.
- Siak, 775, 797.
- Siberg (J.), 202, 239, 263, 561, 607, 610, 613, 721, 745, 837.
- Sinkelaar (C.), 96, 124.
- St. Helena, 545, 546.
- Smit (D. S.), 584.
- (E. S.), 581, 582.
- (G.), 818.
- Smith (D. J.), 261.
- Soemedang, 273, 414.
- Soengitoe, 404.
- Soerabaija, 551, 569, 702, 705.
- Soera di kara, 191.
- Soerakarta, 566, 568, 569.
- Soerate, 109, 114, 115, 118, 120, 124, 151, 228, 229, 248—250, 593, 482, 648, 689, 752, 775, 797.
- Solok, 775, 797.
- Son (D. van), 581.
- Sontar (rivier), 404, 485.
- Spanjaarden, 81.
- Spanje, 256, 279.
- Specht (C. H.), 684.
- Spinhuis-gracht te Batavia, 11.

- Stadhuis te Batavia, 527, 579,
744, 770, 815.
- Stengh (P. van der), 584.
- Steufhaas (G. J.), 584.
- Stockum (H. van), 261, 286,
289, 571, 595, 607.
- Straat Soenda, 556, 574, 604,
669, 765, 788.
- Strumphius (J. H.), 26.
- Stuikart (F.), 592.
- Suiker-pakhuis te Batavia, 522,
594, 598.
- Sumatra's Westkust, 85, 114,
115, 379, 395, 459, 459,
565, 623, 650, 689, 804.
- Symons (N. E.), 510.
- Tagal, 551.
- Tanah-abang, 405.
- Tandjoeng-grogol, 405.
 - » -kait, 404.
 - » -poera, 90, 92, 172,
175, 519, 591, 601,
628, 656, 727, 729,
745.
 - » -prioek, 585, 404.
- Tangerang, 22, 90, 92, 172,
177, 404, 412,
596, 601, 645,
727, 729, 745,
761.
 - » (rivier), 96.
- Ternate, 55, 114, 115, 248—
250, 298, 459—442, 465,
564, 649, 700, 702, 755.
- Teunig (C. L.), 581.
- Texelsche reede, 111, 112.
- Timor, 77, 78, 114, 115, 250,
248—250, 592, 459, 548,
562, 564, 571, 622, 650,
689, 804.
- Titsing (I.), 6, 426, 491, 618,
655, 654, 697, 699, 721.
- Tjerita, 604.
- Tji-andjoer, 3, 88, 89, 169, 170,
190, 244—246, 275, 584.
 - » -binceng, 95, 96.
 - » -blagoeng, 169, 170, 190.
 - » -damar, 170.
 - » -dani, 446, 478.
 - » -kalong, 5.
 - » -karing, 406.
 - » -lingsi, 74.
 - » -lintjing, 575.
 - » -liwocng, 11, 446.
 - » -loear, 95.
 - » -mangis, 74,
 - » -taroem, 628.
- Triest, 279.
- Trischen (J. L.), 818.
- Tijgers-gracht te Batavia, 11.
- Umbgrove (J. L.), 552, 555,
702, 705.
- Utrechtsche poort te Batavia,
405.
- Valkenaar, 729.
- Vallet (J.), 581.
- Verburgs-gracht te Batavia,
502.
- Verklokke, 468.

- Vermeer (T.), 690.
 Vernède, 122.
 Verspyck (J. S.), 589.
 Vierkant (het), 430, 821.
 » -kants-poort te Batavia, 516.
 Vincent (IJ. H. F.), 469, 577.
 Vlaanderen, 279.
 Vogelaar, 468.
 Vos (H.), 591.
 Vrouwen-tuchthuis te Batavia, 587.
 Vijfhoek (de), 90, 405, 522, 541, 727.
 Wadjoe, 775, 797.
 Wanajasa, 84, 191.
 Waterpoort te Batavia, 282, 432, 470, 500, 516, 589, 594, 597, 598, 608, 610, 732.
 Weert (P. van de), 528.
 Weeshuis te Batavia, 430, 445, 587, 588.
 Welgevare (G. J.), 10, 20, 261, 479, 491, 522, 590.
 Weltevreden, 618.
 Wester-kwartier van Batavia, 22.
 West-zijdsche pakhuizen, 432, 438, 446.
 Weyerman, 406.
 Wiegeman (J. H.), 19, 123, 124, 202, 239, 242, 479.
 Wilgenburg, 90, 541, 837, 838.
 Winkel (grootte) te Batavia, 363, 434.
 » (kleine) te Batavia, 65, 175, 178, 226, 436.
 » (medicinale) te Batavia, 175, 178, 385, 433, 482, 594, 597.
 Wira Tanoe Datar, 88.
 Wurttembergers, 501, 502, 516, 527, 533, 636.
 Wyngaard (P. V. onder de), 155.
 Zeeland, 1, 105, 106, 110, 119, 359, 508, 509.
 » (punt), 516.
 Zevenhoek, 405.
 Zoetendaal, 405.
 Zuider-kwartier, 1, 105, 508, 509.
 » voorstad van Batavia, 12, 32, 42, 521.
 » -weg (grootte), 478.
 Zuid-zee, 169.
 Zweden, 279.

ZAAK-REGISTER.

- Aam**, 44, 83, 833.
Aanbesteden, 12, 420, 421, 438, 757.
 • -ding, 419, 444, 785.
Aanbreng, 450, 512.
Aanbrengen (ongepermitteerde goederen), 111.
 • -per, 181, 284, 345, 347, 371, 375, 399, 400, 402, 407, 410, 478, 479, 540, 638, 660, 671, 672, 701.
Aandeel, 659, 666.
 • in de Oost-Indische Compagnie, 153.
Aandoen (eene haven), 81, 460, 551, 552, 702, 820.
Aangeven (zich), 168.
Aangieren, 702, 829.
Aanhalen, 111.
 • -ler, 53, 556, 661, 669, 672, 830, 841.
 • -ling, 228, 542, 672, 760, 821.
 • • op zee, 663.
Aankomen (te Batavia), 22.
Aankweeken, 656, 828.
Aanleeren (een ambacht), 419.
Aanloopen, 820, 829.
Aanmaning, 697.
Aanmatiging, 530.
Aanmoedigen, 580.
 • -ging, 789.
Aannemer, 11, 421, 505—507, 606, 608, 631, 632, 798.
Aanplant, 140, 141, 246, 484, 485, 538.
Aanplanten (koffij-boomen), 84.
Aanranding, 98, 102.
Aanrekenen, 170.
 • -ning, 612.
 • -nings-prijs, 804.
Aanschrijving, 799.
Aanslaan (eene pacht), 621, 629.
Aansprakelijkheid, 801.
Aanspreker, 220, 221, 587.
Aanstamper, 432.
Aanstellen (mindere inlandsche hoofden), 245.
- Aanstelling**, 3, 82, 155, 351, 359, 360, 788, 789.
Aantasteu (Fransche schepen), 573.
Aanteekening (marginale), 186.
Aanvaarden (boedel), 343.
Aanvallen, 158.
Aanverwant, 245.
Aanvoeren (rijst), 550.
Aanvraag, 355.
Aardappel, 45, 46, 211, 212.
Aarde, 284.
 • (zwarte), 140, 141.
 • -werk, 741.
Aard-gewas, 143, 144.
 • -olij, 537.
Abandonneren, 342, 393.
Abolitie, 292.
Absent, 130, 239, 384, 401, 403, 495, 497, 810.
Absenteeren (zich), 408.
Absentie, 212, 214, 217, 399, 444.
Absent houden (inlanders), 245.
 • -raking, 498.
Ahuis, 68, 154, 234, 288, 411, 538, 611, 717, 791, 792, 803.
Acceptatie, 338.
Acces, 713.
Accoord-bevinding, 134, 528.
Accuratesse, 252, 283, 394, 657.
Achteloosheid, 149, 788.
Achterhoudendheid, 101.
 • -stal, 413, 697, 799.
 • -uitgang, 697.
 • -wezen, 129.
Acte, 42, 199, 342, 343, 345, 394, 448, 485, 770.
 • (authentieke), 426.
 • (notariëele), 536, 621.
 • van aanstelling, 788.
 • van eigendom, 712.
 • -geld, 41, 42.
Actie, 129, 185, 247, 321, 322, 666.
 • -houder, 692.
Actioneren, 82, 83.
Activiteit, 37, 709, 719.

- Adipati**, 88, 191, 245.
Adjunct, 382.
 - bode, 473.
Adjutant, 518, 519.
Admiraal-generaal, 614.
 - schip, 195, 577, 728.
Admiraliteit, 117, 280.
Administrateur, 7, 31, 67, 86, 170,
 171, 189, 190, 216,
 221, 226, 252, 281,
 282, 370, 385, 432,
 433, 449, 451, 470,
 482, 487, 488, 500,
 535, 540, 565, 582,
 594, 597, 598, 608,
 612, 613, 641, 654,
 655, 657, 658, 673—
 677, 679, 680, 682—
 684, 686, 687, 699,
 721—723, 725, 726,
 730, 734—736, 738,
 741—743, 752—756,
 786, 791, 803, 804
 806, 835.
 (2de), 588.
Administratie, 31, 66—68, 86, 130
 148, 154, 163, 170,
 171, 173, 189, 190,
 221, 252, 263, 264,
 272, 281, 282, 287,
 288, 351, 370, 383,
 451, 578, 581, 722,
 741, 742, 746, 751,
 752, 785, 789, 802—
 804, 806, 814.
 - boek, 154, 656, 657,
 722, 740, 743,
 801, 807, 832.
 (Bataviaasch),
 193, 716.
Admitteeren, 155, 181, 183.
Amodiatie, 592.
Adres, 115, 116, 164, 165, 451, 470.
Adresseren (brief), 135.
 (zich), 22, 160, 572.
Adsistent, 103, 208, 384, 791.
Adsistentie, 195, 511.
Adspireren, 14.
Advies, 357.
 (particulier), 274.
 (schriftelijk), 768, 769.
Advocaat, 155, 156, 258.
 (1^e), 286, 288.
 van de Comp^e, 117.
 -liscaal, 14, 19, 136, 181,
 225, 496, 582, 587, 612, 655,
 672, 757—760, 762, 765, 766,
 768, 772, 773, 805, 826.
Aequivalent, 554, 556, 557, 630,
 645—647, 691, 693, 774.
Afbetaling, 386.
Afblazen (kanonnen), 93.
Afboeken, 224.
Afbraak, 443.
Afbranden (alang-alang), 140.
Afbrengen, 96.
Afbreuk doen (de Fransche natie),
 573.
Afdanken, 107, 397, 420, 422.
Afdloening (politieke), 151.
Afdrijven, 781, 782.
Affectie, 322.
Affuit, 71, 192, 581.
Afgaan van notarissen, 82.
Afgelegenheid, 287.
Afgevaren, 403.
Afhalen, 319, 486, 496, 840.
Afkeer, 150.
Afkoopen, 137.
Afladen, 549, 555, 646.
Allader, 389, 391, 487, 488, 685—
 687.
Aflossen, 4, 267, 712.
 -sing, 681.
Aflijvig, 323, 497, 523.
 -heid, 219, 267, 712.
Afmatten (Europeesche matrozen),
 772.
Afnemen aan inlanders, 145.
Afpak-briefje, 736.
 -ken (medicijnen), 731.
 -king, 455.
Afrekening, 372.
Afschaffen (het brengen van drink-
 water), 421.
 -fing, 422, 424, 429, 434, 449,
 462, 473, 630.
Afscheep, 227, 391, 488, 654, 655,
 688, 742, 754, 756, 799.
 -ongelden, 551, 552.
Afschepen, 92, 280, 314, 315, 449,
 451, 641, 746, 840.
Afschrift, 383.
 (authentiek), 370.
Afschrikken (litiganten), 796.
Afstaan, 322, 634.
Afsterven, 451.
Afstropen (koffij-vruchten), 144.
Afschrijven, 154, 192—194, 266,
 296—299, 690, 695, 741, 751.

- Afschrijving, 68, 175—177, 299.
 571, 606, 740, 800, 806.
 Afslaagster, 591, 601.
 Afslag, 1, 254, 380, 383, 621, 626,
 674.
 Afslager, 268, 269, 591, 601, 674.
 706, 709, 714, 715, 718, 719, 800.
 Afvallen van kolly-boonen, 141.
 Afvoer, 191.
 Afvragen aan een testateur, 342.
 Afwatering, 11, 478.
 Afwezigheid, 477.
 Afwinden (schip), 449.
 Afwijzen, 183, 240.
 Aggressie (vijandelijke), 573.
 Agio, 33, 414, 577, 613, 614, 695.
 Alang-alang, 140.
 Alarm, 576.
 Aliënatie, 346, 666.
 Alimenteren, 323, 326.
 Alkatief, 520, 521, 624.
 Alleenhandel, 439.
 Alliantie, 160, 573.
 Aloë, 689.
 Alphabet, 171.
 Ambacht, 13, 251, 362, 419.
 Ambachts-gezel, 249, 251.
 • -man, 26, 127, 128, 176,
 304, 419, 420, 434,
 435, 473, 479, 786.
 • • (Chineesch), 69, 521,
 522.
 Ambassadeur, 503.
 Ambitie, 790.
 Ambt, 359—367, 369.
 Ambtenaar, 367, 773.
 • (burgerlijk), 362, 368.
 Ambt-geld, 358, 360, 362, 366, 368,
 369, 381, 422, 522—524, 532—
 534, 550, 560, 579, 582, 585,
 592, 635—637, 643, 655, 680,
 691, 715, 753, 754, 756, 759,
 760, 772, 773.
 Ammunitie, 91, 158, 224, 297, 317,
 392, 460.
 • -goederen, 814.
 Amphioen, 33, 41, 244, 249, 392, 460,
 547, 660—663, 666—675,
 677—684, 688, 691, 692,
 761, 766, 767, 826, 841.
 • -directie, 662, 673—677,
 680—683, 761.
 • -handel, 644, 661, 662,
 677, 684, 761, 762, 775.
 • -kist, 94, 96—98, 101.
 Amphioen-societeit, 33, 34, 41, 50,
 246, 324, 392, 460, 590, 596, 600,
 644, 660, 666—669, 673, 692.
 Anachoda, 276, 277, 415, 448, 499,
 703.
 Ananas, 211.
 Animeren, 419, 552.
 • (iemand), 479, 480, 840.
 Anker, 59, 65, 195, 390, 499, 515,
 547, 750.
 • ligten, 781, 782.
 • winden, 375.
 • (ten) komen, 775, 777, 797.
 • (ten) liggen, 812.
 Ankerage-geld, 763, 776, 797.
 Ankeren, 551.
 Ankerplaats, 195.
 • -stok, 58, 59.
 Annexeren (equipage-goederen), 452.
 Apartement, 201, 204—206, 209,
 210, 212, 213, 217, 218.
 Apotheker, 655, 656, 722, 742.
 • (Comp^s), 588.
 • (1° Comp^s), 740.
 Apothekers-boek, 655, 740, 741.
 Appellatie, 621.
 Appliceren (zich), 278.
 Appreherenden, 479, 546.
 Approbatie, 252, 273, 291, 689.
 Aqua fortis, 737.
 Arak, 50, 83, 152, 174, 175, 177, 307,
 308, 316, 317, 337, 372, 436,
 462, 501, 502, 509, 510, 542,
 562, 572, 593, 594, 631, 743,
 751, 809, 833.
 • op kruiden, 730.
 • -branderij, 542, 572, 593, 751.
 • -branderij, 510, 616, 838.
 • -industrie, 541.
 • -legger, 83.
 Arbeid, 9.
 • (zware), 814.
 • der liefde, 23.
 Arbeider, 8, 21.
 • (Javaansche), 174.
 Arbeids-loon, 69.
 • -volk, 84.
 Arbitrage, 31.
 Archivaris, 416, 418, 586.
 Aria, 22, 191, 412, 446.
 Armen (de), 31, 181, 201, 278, 345,
 347, 511, 671, 672, 710,
 728.
 • -gelden, 233.
 • -middelen, 771.

- Armoede, 13, 22, 50, 275, 458, 580, 698.
- Arrest, 129, 207, 208, 839.
- Arrestant, 839.
- Arresteren, 129, 325.
- Artikel-brief, 574.
- Artikelen (Europesche), 334, 335, 353.
 (inlandsche), 335.
- Artillerie, 42, 71, 93, 130, 174, 177, 192, 193, 249, 250, 299, 302, 303, 362, 433, 448, 517, 518, 521, 532, 556, 569, 581, 586, 588, 657, 727, 802, 806, 808, 814, 815, 833, 834.
 -goederen, 392, 460, 559.
- Artillerist, 4.
- Artsenij, 722, 725, 741.
- Asch-schop, 44, 215.
- Assignatie, 1, 16—18, 24, 33, 34, 36, 41, 53, 58, 80, 81, 126, 138, 148, 151, 154, 161, 168, 186, 231, 232, 235, 243, 270, 338, 339, 349, 350, 451, 457—459, 560, 577, 643, 816.
- Atap, 12.
- Attachement, 531.
- Attentie, 172.
- Attest, 495, 497.
- Attestatie (kerkelijke), 394, 395.
- Auctoritate (privata), 265.
- Audientie, 607, 795, 796.
- Authentisatie, 513.
- Avancement, 42.
- Avans, 149, 449, 722, 825.
- Avarij, 547, 737, 738.
- Avond, 624.
 -gebed, 309, 317,
 -godsdienst-oefening, 263.
 -maal, 196.
 -maaltijd, 212.
- Azijn, 44, 215, 306, 307, 316, 397, 481, 562, 563, 365—570, 630, 631, 636, 809.
- Baai, 182, 241, 547.
- Baak, 358.
- Baal, 486, 685, 737.
- Baardscheerder, 617.
- Baas, 30—33, 43, 148, 165, 166, 205—209, 239, 240, 263, 283, 302, 303, 362, 373, 379, 384, 397, 415, 418, 419, 422, 431—433, 444, 450, 453—456, 464, 519, 521, 548, 550, 581, 586, 591, 592, 727, 806, 807, 814.
- Baas-beeldhouwer, 223, 656.
 -blokmaker, 66, 198, 656.
 -jager, 504.
 -kaartenmaker, 66, 198, 479, 601, 635.
 -koperslager, 223, 656.
 -kruitmaker, 656.
 -kuiper, 66, 656.
 -loodgieter, 223, 656.
 -metselaar, 223, 656.
 -smid, 66, 198, 223, 656.
 -timmerman, 66, 69, 223, 601, 642, 656, 658.
 -zeilmaker, 62, 596, 601, 655, 656.
 -van den korenmolen, 187.
 -van Onrust, 64, 179, 198, 632, 656, 781.
 -der scheeps-timmerlieden, 64, 172, 691.
 -der wapenkamer, 815, 832.
- Baatzuchtige, 577.
- Badjoe, 481, 482.
- Bagage, 435.
- Baggeren, 11.
- Bailluw, 2, 3, 19, 136, 265, 347, 348, 410, 452, 572, 583, 599, 744.
- Bajonet, 90.
- Bak, 43, 46, 107, 480, 483.
 -meester, 43, 45, 47, 48, 203, 204, 206, 208, 209, 212—214, 216—218, 221, 230, 240, 421, 448, 474.
 -meesters-plaats, 214.
- Balans, 77, 296, 703, 708, 716.
- Balie, 2, 833.
- Balk, 58—60, 315, 798.
- Bamboe, 421, 484.
- Bandelier, 90.
- Bank, 448.
 -boek, 412.
 -brief, 235, 237, 266—271, 278, 356, 412, 580, 695, 721.
 -certificaat, 270, 271, 321, 327, 412, 652, 694—696.
 -courant, 4, 196, 200, 234, 238, 270, 271, 324, 412, 581, 590, 645, 652, 694—696, 706, 720.
 -kapitaal, 716.
 -kennis, 199, 269, 711, 712.
 -obligatie, 712.
 -ongelden, 716.
 -van leening, 4, 199—201, 234,

- 238, 324, 412, 581, 590, 645, 652,
 691, 706, 707, 711, 773, 816, 842.
Bankroet, 709, 711, 715, 718, 719,
 800.
Bannen (werkwoord), 31.
Bannissement, 102, 672.
Barak, 516, 517.
Bark, 248, 250, 482, 730, 732, 739.
Rast, 143.
Bataillon, 431, 727, 743, 744.
Batates, 143.
Batoer, 95, 317.
Batterij, 192, 193.
Bazar, 2, 3, 23, 98, 99, 102, 378, 615,
 616, 619, 624, 635, 636, 837, 842.
Bazar's prijs, 533
Beambtschrijver, 199, 342, 346, 451,
 683.
Belooften (scheeps-officieren), 534.
Bedanken (de Regering), 23.
Bedde-goed, 204, 746, 747.
Bedde-dag, 168, 240, 319, 475, 561,
 819.
Bedenking, 367.
Bederf, 284, 738.
Bederven (een weg), 483.
Bedde-stond, 578, 579.
Bediende (Japansch), 75.
Bediening, 42, 359—369.
Bedlegerig, 221.
 • -legering, 209.
Bedreiging, 294, 839.
Bedrog, 68, 86, 722, 741.
Bed-stede, 74.
Beëedigen, 86, 172, 179, 190, 261,
 262, 281, 282, 384.
 • -ging, 189.
Beeldhouwer, 420.
 • -wers-winkel, 397.
Beenbreuk, 241.
Beestiaal, 591, 601.
Begraafenis-ongelden, 501, 528.
Begraafplaats, 284.
Begraven, 100, 155, 242, 815.
 • -ving, 220.
Begrip (abusief), 273.
Begrooten (zijne inkomsten), 363.
 • -ting, 322, 323, 327.
Behandeling (trouwe), 253, 366, 384,
 486, 500, 741.
Behoeflig, 4, 492, 511, 728.
Bekkenslag, 576, 675.
Bekorten (een prauwvoerder), 402.
Bekrachten door een notaris, 536.
Bekwaamheid, 30, 444.
Beladen, 449, 475.
 • -ding, 106, 124, 227, 428.
Belasten, 130, 447, 479, 480.
 • -ting, 9, 24, 25, 33, 41, 56,
 85, 290, 319, 339, 340, 349, 358,
 379, 382, 426, 428, 467, 468,
 502, 521, 545, 560, 579, 581,
 584, 612, 618, 625, 635, 664,
 691, 731, 762, 773—775, 777,
 796, 797, 815.
Beleedigen (naturellen), 545.
Beleenen, 710—712, 718, 720.
 • -ner, 267, 352, 708, 712, 716,
 717.
 • -ning, 4, 199, 222, 267, 268,
 357, 483, 652, 653, 706—
 708, 710—712.
 • • -brieftje, 707.
 • • -recepis, 707.
Beleggen (vergadering), 384.
Beleid (dagelijksch), 477.
Belemmeren (den water-fiscaal), 838.
Belet, 130.
Belofte, 56.
Belooning, 70, 108.
Belijdenis doen, 214.
Bemannen, 123.
 • -ning, 492, 783.
Bemoezucht, 58.
Beneficieren met lijflicht, enz., 344.
Benefitie van inventaris, 342.
Benefitium, 395.
 • ordinis, div. et exc., 621.
Benoemen, 470, 779.
 • -ming, 55.
Benteng, 412.
Benzoë, 151, 239, 383, 689.
B'poten, 143.
Beproeven (geweeren), 236.
Bereiding (scheikundige), 724, 739,
 740.
Bereidwilligheid, 590.
Berekening, 488.
Berg, 140.
 • -plaats, 454, 805, 824.
Beroven, 94, 95, 545.
Berusten, 22.
Beschadigen, 142, 573.
Bescheidenheid, 246.
Beschocjning, 467.
Beschroomdheid, 363.
Beschuit, 466.
Beslaan, 505.
Beslag (ijzeren), 506.
Besmet, 241.

- Besmetting, 12, 240.
 Besoigne, 236, 416.
 • (apart), 37.
 Besparing, 274.
 Bespotting, 580.
 Bestaan (bekrompen), 752.
 Bestek, 108.
 Bestelen (Chinezen, enz.), 94.
 Bestel-goed, 277, 830, 840.
 Bestellen, 119, 126, 368, 830.
 • -ling, 115, 120, 133, 135, 136, 817.
 Bestempelen, 114, 115, 119.
 Betaal-tijd, 534.
 Betaler (onwillig), 346.
 • -ling, 15, 20, 612.
 Beurs, 262.
 • (privé), 309, 311, 805, 842.
 Bevordering, 30, 42, 185.
 Bevrachten, 406.
 • -ter, 687, 688, 690.
 Bewaren (goederen van minderjari-
 gen), 323.
 Bewindhebbers der Comp^s, 614.
 Bewijs, 42, 487, 488.
 • -geld, 41, 42.
 Bezaans-roede, 577, 748,
 Bezem, 196, 815.
 Bezending, 198.
 Bezetting, 194.
 Bezetting, 8, 174, 177, 516.
 Bezoldiging, 473.
 Bezuinigen, 474, 617.
 • -ging, 36, 70, 195, 295, 397, 418, 753.
 Bezwaren, 508, 722, 731.
 Bezweren (aangifte van ambtgeld), 523.
 Bezwijken, 274, 287.
 Bibliothecaris, 586.
 Bidden, 579.
 Bier, 338, 339, 466, 562, 565.
 • -brouwer, 338, 339.
 • -maat, 435, 436, 633.
 Bilanger, 628.
 Billijkheid, 150, 428, 692, 693, 774, 777.
 Bind-garen, 396.
 • -rotan, 832.
 Binnen-regent, 43, 47, 48, 241, 334, 337, 362, 374, 430, 433, 525, 526, 528, 533, 583, 587, 595, 599.
 • -regentes, 587.
 Binnen's lijns, 193, 805.
- Blaasbalg, 196.
 • -maker, 420.
 Blad, 12.
 Blaffert, 795.
 Blandong, 180.
 Blauw (Berlijnsch), 65, 606.
 • -sel, 537.
 Bleeken, 144.
 Bloedstelpend, 738.
 Bloem, 741.
 Bloesem, 141, 144.
 Blok (in het) sluiten, 410, 494.
 • -maker, 483, 592, 601.
 • -makers-winkel, 165.
 Bode, 196, 268, 269, 329, 361, 368, 499, 587, 589, 595, 599, 673, 674, 676, 677, 682, 706, 714, 715.
 Bodem, 365.
 Bodemarij, 376.
 • -brief, 322.
 Boedel, 223, 232, 264, 323, 342, 343, 346, 347, 382, 473, 477, 532, 533, 590, 592, 602, 629, 630, 709.
 • -houder, 344, 711.
 • -houdster, 344.
 • -inventaris, 629.
 • -meester, 57, 200, 283, 323, 324, 329, 353, 357, 358, 368, 462, 473, 476, 477, 483, 490, 572, 590, 600, 602, 619, 627—630, 637.
 • -reëderaar, 343, 382, 426, 523.
 • -rekening, 200.
 • -staat, 327.
 Boedjang, 21, 22.
 Boek, 1, 40, 199, 534.
 • -binder, 586, 719, 802.
 • -drukker, 421, 581, 802.
 Boeken (werkwoord), 508, 509.
 Boekhouden, 791, 803.
 Bockhouder, 4, 5, 30, 33, 171, 193, 198, 202, 208, 221, 252, 263—271, 283, 299, 302—304, 306, 315, 430, 431, 456, 497, 498, 564, 565, 586, 598, 599, 644, 671, 673, 674, 676, 677, 679—681, 683, 696, 706, 708—710, 712—719, 727, 728, 742, 751, 753, 755, 756, 773, 801, 803, 806, 807, 832.
 • (gezworen), 581.

- Boekhouder-generaal, 38, 202, 251,
 430, 585, 642, 643, 682,
 683, 716, 788, 802.
 • (inlandsche militaire), 48.
 • v/d amphioen-societeit,
 590, 600.
 • v/d bank-courant, 600.
 • v/d diaconie, 352.
 • v/d equipage-werf, 59—
 61, 65, 66, 68.
 Boekhouding, 788.
 Boeking, 68, 610.
 Boekjaar, 77, 79, 171, 176, 295,
 296, 298, 300.
 Boemi, 84, 139.
 Boeren-wagen, 503.
 Boete, 617, 624.
 Boeijen, 311.
 Bok, 478.
 Bolwerk, 192.
 Bombardier, 305, 306, 315, 316.
 Boom, 100, 272, 485.
 • -pachter, 520.
 • -wachter, 499, 597, 602, 776,
 777.
 Boon, 144.
 • (witte), 212.
 Boord, 272.
 • (aan) brengen, 407.
 • • gaan, 195.
 • • komen, 780, 781.
 • (over) werpen, 138.
 Boosdoener, 100, 101.
 • -wicht, 92.
 Boot, 51, 772, 803.
 Bootsgezel, 573.
 • -man, 66, 93, 106, 107, 361,
 494, 514, 810, 812.
 Bootmans-maat, 632.
 Bord, 44, 135.
 Borg, 352, 507, 621, 681, 711, 714,
 718, 816.
 • (insolvente), 771.
 • blijven, 710, 718.
 • stellen, 676, 707, 714.
 • -togt, 52, 251, 264, 351, 370,
 427, 463, 541, 683.
 Borstel, 421, 815.
 Borstelen (paarden), 505.
 Borstel-werk, 438.
 • -werker, 421.
 Bosch, 87, 179, 180.
 Boter, 44, 46, 211, 212, 214, 353,
 354, 397, 466, 526, 562, 563,
 565—568, 570, 631.
 Boterham, 45, 211, 212.
 Bottelier, 514, 671, 812.
 Bouteille, 46, 212, 217.
 Bouwen, 23, 355.
 Bouw-materiaal, 23.
 • -stoffen, 841.
 Bovenlanden, 575, 576, 837.
 • -post, 487.
 Braad-pan, 44, 215.
 Brand, 2, 3, 236, 710.
 Branden, 246, 255, 380, 389, 392,
 626, 672, 674, 687.
 Branderij, 509.
 Brandhout, 5, 10, 44, 173, 216,
 397, 424, 430—432, 436,
 474, 563—565, 568, 610,
 628, 643, 834.
 • • -geld, 566.
 • -spuit, 3, 236, 703, 757,
 • • -huisje, 3.
 • • -maker, 419, 420, 433.
 • • -meester, 3.
 • -stichter, 375.
 • -wacht, 537.
 Breukband, 725.
 Brief, 40, 109—121, 125, 126, 130—
 137, 164, 165, 233, 236, 293,
 383, 412, 470, 651, 830, 831.
 • (inlandsche), 132.
 • (Javaansche), 88, 170.
 • (open), 289.
 • -port, 111, 113, 114, 119, 120,
 125, 132, 134, 135, 164, 165,
 233, 470.
 • van crediet, 10, 15, 17—19,
 21, 237, 261, 265, 267, 353, 491,
 633, 634, 693, 721.
 Brieven-besteller, 135.
 • -kist, 133.
 • -post, 130, 151.
 • -vervoer, 830.
 Brigadier, 91, 130, 134, 353, 422—
 424, 430, 489.
 Broeijing, 425.
 Broek, 46, 208, 481, 482, 747.
 Brood, 46, 212, 424.
 • -bakker, 26, 180, 188.
 Brug, 92, 446, 467.
 Brutaliteit, 697.
 Bruto, 39.
 Buffel, 478, 484, 485.
 • -kar, 95, 483.
 • -slachterij, 540.
 Bui, 492.
 Buit, 94, 574.

- Buit-geld, 574.
 Buiten-kantoor, 1, 10, 35, 37, 38,
 40, 42, 49, 51—53, 55, 59, 67,
 70, 71, 75—77, 79—81, 91, 93,
 122—126, 131—136, 147, 149,
 150, 152, 153, 161, 164, 182,
 185, 186, 192—194, 200, 206,
 208, 222, 224—227, 229, 230,
 236, 238, 243, 247, 251, 257,
 273, 274, 284, 285, 294, 295,
 304, 326, 328—335, 337, 349,
 355—357, 360—362, 364—367,
 370, 372, 374, 376, 385, 387,
 395, 411, 419, 420, 427, 443,
 452, 455, 457, 461, 463—466,
 469, 475, 481, 502, 508, 509,
 527, 528, 532, 535, 537, 539,
 554, 560, 561, 593, 620, 641,
 645, 651, 652, 672, 686—688,
 724, 733, 735—737, 767, 781,
 787, 789, 790, 793, 794, 805,
 824, 826, 828, 830—832, 835,
 836.
 Buiten-post, 7, 90, 91, 96, 130, 192,
 601, 725, 726, 728, 729, 743,
 744, 814, 818, 819.
 • -regent, 33, 240, 241, 334,
 337, 374, 430, 445, 727, 748,
 749.
 Bultzak, 209.
 Bundel, 266.
 Burger, 26, 53, 82, 83, 180, 181, 278,
 320, 321, 324, 330, 342, 378,
 419, 459, 489, 490, 624, 638,
 640, 698, 713, 814, 825, 836.
 • (beambt), 523, 524, 602.
 • -diensten, 57, 82, 83
 • -eed, 814.
 • -heemraad, 510.
 • -kompagnie, 193, 483.
 • -staat, 814.
 • -vrijdom, 481.
 • -weesmeester, 511.
 Burgerij, 193, 239, 532.
 Buskruit, 138, 174, 177, 248, 302,
 303, 308, 309, 317.
 Busschieter, 814.
 Buurtmeester, 637.
 Bijbel, 690.
 Bij-boek, 298, 299, 722.
 Bijgebouw, 210, 517.
 Bijl, 44, 215.
 Bijlage, 154, 657.
 Bijslaap, 471.
 Bijstand, 158—160.
 Cachet, 245, 364.
 Cadet, 448.
 Calange, 53, 146, 181, 246, 345,
 347, 437, 820.
 Calangeabel, 82.
 Calculatie, 226, 354.
 Caprice, 530.
 Captie, 179.
 Cargasoen, 685.
 Cassatie, 402, 409.
 Casseren buiten Comp^t dienst, 671.
 Catalogus, 482, 729—733, 738, 744.
 Cautie, 151, 264, 267, 332, 344, 370,
 477, 549, 660, 681, 717.
 • stellen, 711, 713.
 Ceremonie, 369.
 Certificaat, 328, 369, 400, 402, 410,
 429, 721, 789, 790.
 Chabrak, 506.
 Changeren, 29, 30, 46.
 Charter, 230, 398, 554, 646, 730.
 Chef, 533.
 • der militie, 808.
 Chemicalia, 739, 742.
 Chirurgie, 42.
 Chirurgijn, 42, 106, 107, 430, 482,
 729, 730, 741, 743, 750,
 812.
 • -majoor, 362, 430, 431,
 588, 726, 743, 818.
 Christen, 232, 321, 340, 344, 362,
 368, 493, 494.
 • (inlandsch), 234, 510.
 Cipier, 225, 361, 393, 595, 558, 599.
 Circuleren van geld, 15.
 Citatie, 199, 523.
 Citroen, 212.
 Classis, 23.
 Client, 795, 829.
 Climaat, 640.
 Clisteer-siering, 725.
 Cocarde, 448, 483, 532.
 Codicil, 340.
 Cognoscement, 389—391, 488, 686—
 688, 799, 840.
 Collateraal, 342—344, 347, 348,
 382, 426, 427, 560.
 Collatie, 520.
 • -tioner, 234.
 Collecte, 33, 188, 222, 263, 344, 348,
 486, 535, 536, 579, 837.
 • -teren, 187—189, 254, 263,
 379, 380.
 • -teur, 343—347, 426, 427, 538.
 Collega, 469.

- College, 609.
 • van huwelijksche en kleine zaken, 262, 263.
 • van justitie, 134.
 Collegiant (burger), 599.
 Colli, 463.
 Combaars, 46.
 Commandant, 173, 176—178, 208, 518, 519, 528, 591, 592, 643, 727, 752, 779, 801.
 • -deren, 518.
 • -deur, 48—51, 59, 84, 111, 112, 118, 122, 124, 125, 131, 136, 146, 154, 155, 165, 186, 190, 195, 197, 237, 258, 285, 302, 373, 376, 385, 386, 415, 420, 425, 429, 435, 436, 448, 452, 465, 470, 475, 489, 494, 497, 498, 504, 514, 515, 520, 542, 548—550, 556, 565, 570, 577, 585, 589, 601, 604, 610, 632, 634, 642, 654, 727, 743, 748, 751, 771, 778, 783, 804, 809, 810, 812, 823, 824, 839.
 • -deurs-kantoor, 794, 802, 806.
 Commando, 470, 529, 569.
 Commerce, 361, 573, 574.
 Commiseratie, 582.
 Commissaris, 324, 326, 328—333, 398, 400—403, 407, 409, 590, 696, 706—709, 711—715, 717—719.
 • -Generaal, 182—184, 285, 286, 291, 472, 537, 541, 543, 548, 558, 559, 579, 607, 614, 620.
 • -kas, 268.
 • -kennis, 712.
 • v/d bank courant, 584.
 • • • • • en bank van leening, 582, 600, 773.
 • van huwelijksche en kleine zaken, 262, 329.
 • v/h klein zegel, 123, 200, 242.
 • v/d maand, 48.
 • der verlossing, 479.
 • t/z en te velde 555.
 Commissie, 172, 573, 574, 637, 780.
 • (justitiële), 51.
 Commissie (militaire), 447, 448.
 Compagnie (vreemde, geprivilegerde), 777, 798.
 Compareren, 98, 325, 329—331, 368, 369, 524.
 Compliment, 607.
 Complot, 27.
 Composeren, 767.
 • -sita, 655, 724, 739, 740, 742.
 • -sitie, 672, 757, 759, 760.
 Comprehensie, 524.
 Concessie, 9, 212, 393.
 Concurrentie, 808.
 Condemnatie, 78, 311.
 Conduite-lijst, 207, 222.
 Confirmatie, 386.
 Confiscabel, 819.
 • -catie, 50, 53, 78, 146, 246, 311, 377, 387, 437, 508, 547, 556, 574, 575, 661, 663, 668—672, 760, 767, 817, 840, 841.
 • -queren, 185, 188, 260, 389, 392, 479, 555, 556, 574, 660, 688, 830.
 Confituren, 689, 719, 720.
 Confrontatie, 154, 193, 299, 386, 412, 520, 551, 731.
 • -teren, 87, 171, 251, 252, 263, 264, 271, 528, 683, 696, 714, 716, 723, 806, 808, 824, 825.
 • -tist, 87, 193, 586, 656—658, 740, 743, 752, 801, 807, 832.
 • • der Bataviasche administratie-boeken, 122, 125.
 Confusie, 86, 190.
 Confijten, 819, 822.
 Conniventie, 54, 147, 181, 227, 277, 401, 546, 670, 672, 697, 767.
 • -veren, 762.
 Conscientie, 769.
 Consent, 98, 99, 102, 205, 254, 265, 285, 325, 344, 370, 371, 380, 415, 437, 461, 513, 514, 812.
 Conservatie, 453.
 • -veren (boschen), 484.
 Consignatie, 346, 389, 688.
 • -neren, 525, 686.
 Constabel, 812.
 Constitutie in regten, 828.
 Constringeren, 697.
 Constructie, 373.
 Consul, 77.
 Consumeren, 83, 212, 335.
 Consumptie, 593.

- Consumptie-boek, 176.
 Contanten, 15—19, 23—26, 45, 85, 104, 132, 138, 151, 187, 224, 231, 235, 237, 248, 253, 255, 319, 337, 339, 350, 356, 357, 380, 414, 423, 424, 429, 435, 457, 458, 462, 501, 502, 504, 512, 551, 560, 562, 565, 577, 610, 625, 663, 706, 712, 715, 722, 745, 746, 816, 817.
 Contemplatie, 359—361, 363, 364, 785.
 Contingent, 246, 438, 553, 632.
 Continueren, 475.
 Contrabande, 389, 556, 782.
 Contract, 440, 484, 817.
 • (exclusief), 666,
 Contra-geschenk, 449.
 • -kassa-boek, 266, 487, 687, 714.
 • -mineren (den water-fiscaal), 839.
 • -venteur, 672.
 Contribuant, 165, 365, 369.
 • -tie, 282, 323, 326, 328—330, 363—368, 381, 584, 604, 615, 616, 665, 756, 785, 787, 838.
 Conventie, 169, 170, 190, 339.
 Converteren (wissels in assignatiën), 53.
 Convooi verleenen, 788.
 Copiëren, 103, 456.
 Cordon, 90.
 Correctie (arbitraire), 508.
 • (domestieke), 839.
 Correspondentie, 104, 108—110, 120, 122, 124, 233, 287, 293, 758, 761, 841.
 Corrigeren, 150, 697.
 • (huisselijk), 207.
 Costume, 244.
 Coupure, 266.
 Courant, 388, 425.
 Cours, 327, 744.
 Couvert, 233.
 Crediet, 49, 50, 297, 321, 322, 534, 554, 646, 674, 681, 695.
 • -brief, 19, 169, 321, 327, 491, 633.
 • -papier, 15, 707.
 Crediteren, 193.
 • -teur, 611.
 Creveren, 504.
 Cultiveren, 7, 97, 257.
 Cultuur, 8, 15, 84, 100, 244.
 Curator, 264, 324.
 • ad lites, 242, 342, 602.
 Cureren, 33, 735.
 Cynosure, 661, 693.
 Dadap-boom, 140—144.
 Dag van beraad, 795.
 Dagvaarden (varkenslagers), 531.
 • -ding, 825.
 Dagregister-houder, 586.
 Dak, 72, 144.
 Dalen (in prijs), 80.
 Dam, 446.
 Damar, 832.
 Damp (kwade), 72.
 • (schadelijke), 11.
 • -kring, 12.
 Daoen doetan, 142.
 Datum, 65, 264, 681, 682, 811.
 Debaucheren (cene huisvrouw), 89.
 Debet, 297.
 Debiet, 199, 681.
 Debiteren, 193, 252.
 Debitteur, 611, 681.
 Decentie, 769.
 Decharge, 717, 769.
 • -geren, 717.
 Declaratie, 262, 796.
 • -toir, 466, 781.
 Declareren, 332.
 Decoctum-ketel, 725.
 Decorteren, 19, 88, 313, 677.
 • -tering, 127.
 Deelhebber, 247.
 Deeling, 346.
 Defect, 234, 354, 355.
 Defensie, 537.
 Defroyement, 205, 208, 785.
 Defroyeren (pennisten), 43.
 Degen, 448.
 Degraderen tot matroos, 749.
 Deken, 747.
 Dek-officier, 750, 788.
 Deksel, 213, 365.
 Deliberatie, 290.
 Delict, 150.
 Delinquant, 494—497, 838.
 Demitteren (administrateurs), 722.
 Demoliëren, 462, 778.
 Dempen, 11, 393.
 Dendeng, 237, 462.
 Denkwijze (losbandige), 226.
 Denunciatie, 365.
 Departement, 609, 657.
 • (militair), 477.

- Departement v/d genie, 411.
 Depati, 374.
 Depêche, 107, 108, 110, 122.
 Deponeren (vendu-penningen), 800.
 Departement, 790, 820, 825, 840.
 • -teren, 671, 781, 782, 786.
 Deposito (à), 352, 358, 604.
 Derde-meester, 42, 513, 812.
 Desastre, 698.
 Descendent, 344.
 Deserteur, 826.
 Desertie, 27, 165, 792, 793.
 Deskundige, 465.
 Despicieren (leden van den Raad van justitie), 14.
 Destinatie, 131, 293.
 Detachement, 659.
 Detentie, 191.
 Detractie, 660.
 Detraheren (onkosten), 130.
 Deugniet, 617.
 Deur, 2, 3, 378, 624.
 • -waarder, 129, 130, 361, 586, 831, 835.
 Devolveren, 343.
 Diaken, 233, 263, 277, 278, 282, 351—353, 445, 530, 579.
 Diaconie, 156, 181, 340, 351, 352, 640, 770.
 • -armen, 55, 57, 168, 267, 476.
 Diamant, 18—20, 151, 239.
 Diefstal, 550, 687, 770.
 Dienaar (Comp^s) 24, 41, 42, 52, 55, 70, 82, 83, 128, 149, 161, 162, 180, 181, 185, 228, 232, 234, 278, 320, 321, 324, 330, 334, 335, 337, 349, 359, 360, 370, 426, 429, 459, 460, 464, 489, 490, 500, 523, 524, 602, 663, 666, 668—670, 684, 697, 713, 715, 761, 764, 774, 781, 784, 813, 814, 836.
 • (comptabel Comp^s), 351.
 • (gedeserteerd Comp^s), 546.
 • (gequalificeerd), 466, 561, 676, 837.
 • (insolvent overleden Comp^s), 264, 272.
 • (overleden Comp^s), 342, 815.
 • (ziek Comp^s), 229.
 Dienst (Comp^s), 54, 103, 104, 205, 206, 229, 241, 258, 321, 362, 367, 390, 427, 480, 481, 575, 576, 608, 671, 634, 635, 653, 684, 690, 765, 771, 791—793, 817, 824, 836.
 Dienst (militaire), 453.
 • (in) nemen, 54, 232.
 • -baarheid, 223, 653.
 Diep treden, 781.
 Dievrij, 27.
 Different, 256, 487.
 Dilai, 167, 657, 795.
 Directeur, 6, 118, 125, 131, 201, 202, 204—210, 213—217, 219—222, 239, 270, 324, 328—330, 426, 565, 590, 600, 644, 645, 673, 674, 676, 677, 679—683, 696, 706—715, 717, 719, 786, 836.
 • -generaal, 6, 15, 24, 35, 86, 118, 126, 134, 231, 233, 235—237, 261, 263, 281—283, 302, 303, 334, 336, 350, 351, 383, 412, 422—424, 444, 449, 451, 453, 454, 458, 463, 477, 487, 488, 492, 495, 503, 504, 506, 528, 533, 561, 571, 578, 593, 603, 607, 609, 610, 612, 632, 641, 645, 657, 665, 674, 676, 677, 679—683, 688, 693, 709, 714, 717, 719, 722—724, 726, 728, 732—734, 738, 740—743, 745, 747, 749, 755, 761, 775, 788, 793, 804—806, 837.
 • v/d bank-courant, 581.
 • • bank van leening, 773
 • • fortificatie-werken, 556.
 Directie, 93, 130, 609.
 • (generale), 48, 560, 593, 794, 802, 817, 832.
 • (verstandige), 147.
 Discipline (militaire), 530.
 Discredit, 426.
 Disorde, 180, 275.
 Dispencier, 83.
 Dispensatie, 471—473.
 • -torium, 740.
 Dispositie (marginale), 565.
 Disproportie, 784.
 Dispuut, 342, 382, 480.
 Dissimulatie, 182, 670, 672.

- Dissolveren (de amphioen-societeit), 667.
 Distantie, 279.
 Distinctie, 8.
 District, 21, 180, 245, 253, 272, 619.
 Djagoeng, 143.
 Djati-bosch, 87.
 • -luig, 87, 253.
 • -legger, 61.
 Dobbel-kit, 97, 98.
 • -spel, 180, 181, 592.
 Doceren (de Maleische taal), 536.
 Dochter, 471, 472.
 Docter (papieren), 744.
 Docter in de beide regten, 155.
 Doek (bonte), 439.
 Domein, 254, 441, 442, 486, 560, 629.
 • (Compagnie's), 128, 187, 189, 228.
 • (Javaansch), 237.
 Domiciliëren in het pennisten-geslacht, 33.
 Domicilium, 826, 836.
 • fixum, 326.
 Donateur, 340.
 Donatio inter vivos, 345.
 Dood, 137, 403, 644.
 • (ter) veroordeeld, 497.
 • -boek, 749.
 • -graver, 220, 346, 361, 382, 581, 594, 595, 598, 816.
 • -kist, 220, 501.
 • -kleed, 220.
 Doods-ongelden, 533.
 Doodsteken, 95.
 • -straf, 545, 762.
 Doorslippen van smokkelaars, 226.
 • -snijden, 266, 707.
 • -spoeling, 452.
 Dorp, 618.
 Dorso (in), 712, 734.
 Douceur, 14, 22, 47, 103, 112, 126, 127, 165, 210, 213, 218, 269, 283, 411, 412, 422, 430, 443, 445, 457, 464, 479, 480, 532, 554, 555, 559, 640, 657, 683, 716, 774, 776, 783, 785, 816, 827.
 Draad, 439.
 Draagmand, 834.
 Draaijer, 420.
 Draai-raam, 72.
 Dragonder, 743, 818.
 • -lijfwacht, 502, 503, 507, 517, 727.
 Drakenbloed, 689.
 Drank, 47, 204, 209, 210, 214, 771.
 • (sterke), 435.
 Dranken (eigen), 572.
 • (Europeesche), 24.
 Dreg, 63.
 Dresseren (paarden), 505.
 Drift, 8.
 Drilmeester, 210.
 Drinkwater, 173, 177, 217, 258, 397, 421, 429.
 Drogerijen, 722, 723, 741.
 Droogen, 144, 540.
 Drooging, 245.
 Drossaard, 202, 265, 479, 583.
 Drossen, 13.
 Drukken, 111, 482, 535, 536.
 Drukker (Comp), 386.
 Drukkerij, 368, 591.
 Ducaton, 17, 18, 24, 47, 270, 459, 577.
 Duig, 60, 61, 315.
 Duim-steek, 171.
 Duit, 5, 6, 15, 255, 434, 436, 491.
 Dukaat, 18, 36, 148.
 Duurte, 259, 275.
 Dwangmiddel, 531, 698.
 Dwars-gracht, 11.
 Dwijlen (werkwoord), 73.
 Ebbenhout, 20, 151, 239.
 Echt-reglement, 471—473.
 Educeren, 323.
 Eed, 83, 119, 126, 163, 190, 227, 251, 252, 261, 270, 281, 294, 322—333, 342, 343, 346, 347, 359, 360, 362—366, 368, 369, 384, 410, 444, 452, 486, 495, 497, 500, 512, 523, 524, 532, 533, 540, 548, 550, 580, 623, 629, 642, 699, 707, 738, 740, 741, 746, 747, 750, 753, 755, 762, 766, 768, 785, 787, 823.
 • van purge, 265, 549.
 • -formulier, 620, 766.
 Eeds-praestatie, 366, 369.
 Eend, 45, 46.
 • -vogel, 212.
 Eensgezindheid, 769.
 Eer, 163.
 • -baarheid, 471.
 • -loos, 786.
 • -lijkheid, 750, 757.
 • -schot, 93.
 Eerstijnende, 260.

- Eetwaar, 99, 435.
 • -zaal, 32.
 Eeuw, 275, 800.
 Effect, 321, 322, 324, 343, 344, 347.
 Effecten (gemeene), 295.
 Effen houden, 52.
 • stellen, 60, 65, 68, 252.
 • -steller, 586.
 • -stelling, 263.
 Egaliseren (strengen van katoenen garen), 439.
 Egaliteit, 106.
 Ei (gezouten), 435.
 Eigenaar (ware), 709.
 Eigendom, 10, 26, 29.
 • -zinnigheid, 373, 769.
 Eiland, 499.
 Eisch, 5, 71, 79, 80, 84, 87, 147, 226, 230, 234, 334, 336, 337, 356, 357, 373, 374, 385, 419, 461, 606, 645, 652, 724, 725, 735, 736, 825.
 Eischen (werkwoord), 174, 440, 452, 464, 520, 728.
 Eischer, 356.
 Electie, 609.
 Ellemaat-goed, 67.
 Ellende, 698.
 Eligibel, 713, 789.
 Elucidatie, 243, 494, 791.
 Emancipatie, 168.
 • -brief, 56, 476.
 Emanciperen, 57, 58, 166, 167, 222, 223, 476.
 Emballeren, 387, 446.
 Emmer, 44, 833.
 Empêchement, 838, 840.
 Emolument, 153, 173, 297, 304, 361—363, 372, 396, 533, 565, 566, 568, 637, 639, 640, 684, 697, 699, 713, 755, 759, 760, 783, 785, 790, 827.
 Emplooi, 238, 713.
 Emulatie, 529.
 Encouragement, 32.
 Engagement, 279, 280.
 Engageren (scheepsvolk), 107.
 • (zich), 258.
 Enquête, 531.
 Enrolleren, 57, 690.
 Equipage, 81, 107, 109, 110, 112, 121, 125, 277, 303, 308, 481, 499, 546, 547, 632, 633, 733, 794, 824, 836.
 • -boek, 64, 263.
 Equipage-boekhouder, 69, 170.
 • -goederen, 152, 153, 317, 336, 371, 452, 559, 651, 799, 824, 825.
 • -kantoor, 586, 802.
 • -meester, 42, 153, 227, 376, 464, 824.
 • -opzichter, 227, 238, 361.
 Equiperen, 105, 823.
 Equivalent, 170, 334, 335, 337, 354, 423, 424, 429.
 Erf, 32, 33, 357, 358, 467.
 Erfenis, 344, 640.
 Erfgenaam, 34, 198, 223, 267, 323, 324, 341—343, 345, 347, 366, 477, 538, 629, 712.
 • (fidei-commissair), 341.
 • (overhandsch), 323.
 Erfprins, 614.
 • -stadhouder, 614.
 • -stelling, 382.
 Ergernis, 180.
 Erneren (zich), 397, 507, 575, 619.
 Erreur, 659, 660, 705, 716.
 Erven (werkwoord), 340, 341.
 Erwt, 212.
 Escadron, 431.
 Essayeren, 191.
 Essayeur, 586, 744.
 Eten, 480.
 Etens-tafel, 212.
 • -tijd, 213.
 Evenredigheid, 150.
 Everdoek, 61.
 Evolutie, 808.
 Examen, 107.
 Examineren, 37, 38, 82, 96, 373, 403, 444, 455, 463, 465, 466, 550, 683, 694, 714, 767.
 • -natie, 386, 394, 453, 675.
 Exceptie, 82, 263, 327, 384, 485, 770.
 Excessen, 593, 839.
 Excuseren (zich), 384.
 Executeur, 135, 267, 281, 343, 382, 426, 590—592, 602, 629, 630, 712.
 • -testamentair, 223, 366, 476, 477, 523.
 Executie, 129, 130, 147, 273, 835.
 • (crimineele), 815.
 • (parate), 128, 129, 346, 470, 490, 612, 621, 709, 720, 799, 835.
 Executen (ordonnantie), 496.
 Exemptie, 785.

- Exequatur**, 77.
Exerceren, 659.
 • -**citie**, 210, 239, 529, 808.
Exhiberen, 828, 829.
Expectatief, 322.
Expeditie, 455.
 • -**geld**, 41, 42.
Expensis (cum) 710.
Expiratie, 419, 667.
Extensie, 796.
Extract, 199—201.
 • -**factuur**, 155.
 • -**houder**, 68, 155, 450, 586.
Extra-verstrekking, 732, 733.
Ezelshoofd, 425.

Fabrick, 3, 23, 131, 132, 220, 240, 251, 362, 372, 418, 420, 422, 431, 433, 437, 443, 454, 473, 489, 493, 497, 498, 517, 658, 727.
 • (werkplaats), 467, 540.
Faciliteit, 839.
 • -**teren (handel van vreemden)**, 469.
Factuur, 67, 68, 651, 678, 737, 752.
 • van **aanrekening**, 793.
 • -**boek**, 737.
 • -**houder**, 6, 47, 450.
 • -**ongelden**, 314.
Faillissement, 425.
Familie, 494.
Faveur, 816.
Favorem (in) creditorum, 232.
Fideli-commis, 322, 340, 341.
Fiëren, 49.
Financiën (Comp), 292.
Finantie-wezen, 698.
Fiscaal, 136, 361, 387, 429, 546, 574, 661, 670, 672, 830.
 • (independent), 774.
Fiscalaat, 570.
Fisco (pro), 131.
Flesch, 726, 736, 738.
Florijn, 411.
Foel, 146, 249, 392, 547, 637, 638, 820.
Fokke-schoot, 62.
Folio, 266, 803.
Fonds, 41, 43, 47, 483, 666.
Forma (in) probanti, 642.
Formaat, 113, 114, 132.
Formaliteit, 369.

Formulier, 83, 150, 333, 347, 348, 360, 363, 364, 366, 368, 704, 768, 790.
Fort, 172, 310, 628.
Fortificatie, 295.
 • -**ongelden**, 193.
 • -**rekening**, 105.
 • -**werk**, 605, 606.
Fortuin, 583.
Forum, 81, 86.
 • **privilegium**, 253.
Fourage, 504.
Fourberie, 68.
Fourneren, 522—524.
 • -**nissement**, 327, 331, 364—367, 369, 381, 502, 532, 550, 580, 582—585, 593, 594, 627, 785, 787.
Fraudateur, 343.
Fraude, 136, 188, 287, 347, 406, 712, 806, 831.
Frikadel, 45, 46.
Front, 518.
Fust, 387—389, 446, 685, 688.

Gage, 33, 49, 106, 107, 109, 127, 143, 147, 165, 173, 206, 229, 241, 283, 304, 310, 318, 337, 338, 361—363, 372, 411, 464, 479, 480, 501, 516, 528, 533, 545, 564, 565, 571, 578, 635, 637, 639, 640, 655, 684, 690, 691, 694, 697, 699, 713, 722, 750, 755, 759, 760, 783, 785, 786, 790, 793, 794, 807, 810, 815, 817, 825, 841.
 • (afgeschreven), 164, 481.
 • (halve), 229.
 • -**ment**, 308, 309.
 • -**ments-gelden**, 317.
 • -**rol**, 807.
Galei, 739.
Gambir, 244.
Gangbaar, 5, 191.
Gantang, 23, 225, 232, 492, 507, 510, 527.
Gaszen-schacht, 395, 396.
Garantie, 541.
Gardoe, 414.
Garen, 175, 178, 639.
 • (katoenen), 143, 169, 170, 174, 215, 227, 244, 273, 314, 392, 438, 547, 767.

- Garnizoen, 91, 173, 174, 177, 194, 207, 210, 254, 297, 299, 317, 354, 372, 379, 424, 474, 516, 517, 553, 556, 568, 610, 625, 628, 633, 636, 643, 822, 823.
- -boekhouder, 47.
 - -kantoor, 802.
 - -schrijver, 593, 733, 743.
- Garnizoens-wapenkamer, 193.
- Gasthuis, 71.
- -maal, 297.
- Gebed, 704.
- Gebergte, 21, 22.
- Geboorte-plaats, 205, 207, 493, 497, 749.
- Gebouw, 354, 355, 461, 605.
- (Comp^e), 798.
- Gebrek, 5, 6, 24, 32, 42, 53, 259, 275, 373, 424, 458, 605, 606, 723, 818, 828.
- Gebreke (in) blijven, 717.
- Gebrekkig, 619.
- Gebruik (extern), 729.
- (inwendig), 728, 729, 733.
- Gecommitteerde, 189, 190, 453—457, 510, 742.
- (vast), 779, 780.
 - over den inlander, 13, 21, 57, 84, 88, 94, 96, 98, 99, 101—103, 133, 136, 138, 139, 145, 169, 184, 203, 225, 243—245, 265, 377, 413, 438, 439, 561, 594, 597, 627, 639, 662, 763, 778, 779, 785, 805, 807, 808, 837, 838.
 - t/z zaken v/d. Oost
- Indische Comp^e, 293.
- Gecondemneerde, 494, 496.
- Gedrag, 155, 164, 207.
- (goed), 214.
- Geelgieter, 419.
- Geesselen, 511.
- Gegadigde, 446, 450, 457.
- Gegoedheid, 718.
- Gegijzeld, 728.
- Geheimschrijver, 203.
- van den Gouverneur Generaal, 47, 586.
- Gehoorgeving, 503.
- Geit, 478.
- Geld, 53, 180, 181, 190, 243, 244, 561, 645, 646.
- (courant), 707.
 - om geld, 18, 24, 35.
 - (papieren), 301, 319, 339, 350, 423, 424, 451, 457, 458, 562, 504, 551, 560, 577, 610—612, 816, 817.
 - -eisch, 17.
 - -gebrek, 238, 339, 534.
 - -kamer (Comp^e groote), 24, 611, 634, 695, 714.
 - -kas (Comp^e groote), 287, 366, 634, 723, 834.
 - -kist, 156, 353.
 - -leening, 161, 483.
 - -teller, 706, 716, 842.
- Geleide-brief, 257, 302, 803.
- Geleiden (koeli's), 21.
- Gelid, 518.
- Gemaal, 187, 188, 379.
- Gemachtigde, 135, 281, 338, 339, 391.
- (codicillaire), 342.
- Gember, 689.
- Gemeente (gereformeerde), 255, 263, 384, 424, 429.
- (hervormde), 277, 278, 282, 395, 614, 639, 640.
 - (Luthersche), 198, 361, 424, 614, 691.
 - (Nederlandsche), 640, 827.
 - (Portugeesche), 640.
 - (schamele), 507, 527.
- Gemoetoe-touw, 188.
- Geneeskunst, 47, 362.
- -middelen, 724, 739, 750.
- Generen (zich), 101.
- Genie, 448, 532, 588.
- -officier, 372, 411.
- Genieter, 723.
- Genoegen, 275.
- Gerechtigheid, 8, 128, 187, 189, 258, 276, 345, 487, 538, 539, 542, 546, 572, 622, 624, 625, 651, 665, 690.
- ('s Heeren), 201.
- Gerechts-bode, 329, 835.
- Gereedschap, 194, 336, 453, 722, 723, 741.
- Geregeerde, 493, 495—498.
- Gerief, 92, 511.
- Geschenk, 294, 318, 449, 785, 787, 822.

- Geschenk-goederen, 449.
 Geschil, 499.
 Geschut, 4, 814.
 Gesp, 506.
 Gestie, 272, 691.
 Getuige, 394, 536, 683.
 Getijde, 358.
 Geus, 748.
 Gevaar, 160, 492.
 Geval (singulier), 827.
 Gevangene, 225, 310, 394, 728.
 Gevangenis, 71.
 Gevolmachtigde, 324, 325.
 Gewas, 259.
 • (aromatick), 819.
 Geweer, 90, 91, 149, 185, 193, 236,
 239, 248, 250, 443, 453—457,
 501, 518, 805, 832.
 Geweld, 184, 545.
 Geweldenaar, 545.
 • -diger, 361, 783.
 Geweten, 758.
 Gewicht, 145, 244, 785.
 • (bruto), 388, 389.
 Gewonde, 73.
 Gewoonte, 521.
 • (Europeesche), 151.
 Gewijsde, 265, 493.
 Gezaghebber, 106, 107, 110, 112, 122,
 131, 475, 565, 648—651, 687,
 703, 772, 775, 820.
 • -voerder, 277, 514, 534, 556,
 578, 693, 694, 797, 809, 812, 813.
 Gezant, 465, 503.
 Gezel, 419, 473, 474.
 Gezondheid, 11, 72, 210, 272, 517,
 540, 644, 659, 743, 744, 771, 822.
 Gezondheids-toestand, 745.
 Gift (liberale), 319—321, 323, 325,
 381.
 • onder de levenden, 340, 344.
 Gilde, 530, 532.
 Ginggam, 209.
 Glas, 92, 736.
 • -werk, 741.
 Glazemaker, 397, 419.
 Godsdienst, 205.
 • (protestantsche), 214.
 • (publieke), 48.
 • -huis, 240, 241, 326, 340, 445,
 599.
 Goed (breekbaar), 281.
 • (Comp^e), 641, 687.
 • (los), 427, 437, 468, 629, 709,
 710, 719.
 Goed (meubilair), 268, 534.
 • (onbekwaam), 465.
 • (ongepermitteerd), 111, 226,
 227.
 • (ongetaxeed), 192, 298, 299.
 • (onroerend), 129, 321, 340, 345.
 • (roerend), 129, 321, 340.
 • (vast), 166, 167, 222, 267, 268,
 353, 357, 358, 382, 427, 468,
 477, 534, 572, 709, 712, 719.
 • (verboden), 227.
 Goederen (particuliere), 125, 370, 391,
 646, 654, 655, 830, 840.
 • (onbekwame), 299, 308.
 • (vaderlandsche), 488, 562.
 Goedkoopheid, 275.
 Goejawa, 211.
 Gom, 689.
 Goeni, 672.
 Goot, 12.
 Gordel, 506.
 Gort, 211, 466.
 Goud, 53, 104, 126, 298, 327, 328,
 331, 332, 378, 440, 460, 587,
 624, 706—708, 710, 712, 715.
 • -draad, 377.
 Gouvernement, 93, 130, 192, 569,
 605, 735.
 • (generaal), 420.
 Gouverneur, 118, 125, 131, 183, 184,
 186, 393, 562, 564—
 566, 701, 702, 836.
 • Generaal, 42, 118, 134,
 233, 285, 383, 416,
 422—424, 437, 445,
 453, 454, 477, 486,
 490, 499, 500, 503,
 505, 593, 603, 614,
 622, 644, 645, 664,
 665, 676, 677, 679—
 684, 709, 714, 717,
 719, 763, 775, 776,
 780, 781.
 • Generaal (aankomend),
 609.
 Graan-magazijn, 511, 588, 594, 597,
 598, 603, 657, 658, 791.
 Gracht, 11, 12, 467, 502, 691.
 Graf, 220, 346.
 • (Chineesch), 283, 478.
 Gras, 140, 142—144, 505.
 Gratie, 2, 292.
 Gratificatie, 354.
 Gratis, 46.
 Graveren (wapen), 3.

Grazen, 478.
 Grenadier, 518.
 Grenadiers-lijfwacht, 727.
 Griffel, 35.
 Grobboek, 211.
 Groei, 485.
 Groen (Spaansch), 65, 606.
 Groenten, 45, 46, 95, 211, 630—632,
 -kraam, 85, 253, 255, 379,
 625.
 Grond (magere), 141.
 • (aan den) raken, 449.
 Grootboek, 58, 62, 66, 171, 299,
 740, 803.
 -kassier, 10, 19, 20, 156, 203,
 237, 261, 352, 353, 487, 506,
 597, 612, 632, 633, 677, 681,
 682, 687, 713, 794.
 -winkelier, 47, 127, 128, 412,
 594, 597, 816.
 Gros, 199, 770.
 • -sering, 796.
 Guarand (Comp.), 606.
 Guastos-boekje, 173, 179.
 Guinees, 44, 215, 395, 439, 833,
 834.
 Gijzeling, 129, 479.

 Hacquetten, 384.
 Halfdek, 737.
 Hadji, 89.
 Hal-ongelden, 254, 379, 625, 628,
 633.
 Ham, 211.
 Handel, 152, 357, 392, 393, 439,
 440, 459, 460, 469, 593,
 699, 750, 751, 817.
 • (Chineesche), 17, 34, 118,
 135, 415.
 • (Comp.), 442.
 • (gepermitteerde), 49.
 • (inlandsche), 539.
 • (particuliere), 7, 48—50,
 260, 376, 442, 460, 544,
 546, 582, 585, 614, 667,
 698, 819—821, 823.
 • (smalle), 699.
 • (verboden), 225, 646, 654,
 668—671, 692, 821.
 • (vrije), 441, 442, 512, 594,
 622, 663.
 • aan de schepen, 85, 254,
 380, 625, 626, 628.
 • drijven, 153, 334, 543, 547,
 549, 823.

Handelaar, 228, 577, 698.
 • (Chineesch), 627.
 • (inlandsch), 152.
 • (Macaosch), 665, 798.
 • (Manilasch), 665.
 • (particulier), 546, 552.
 Handels-vaartuig (particulier), 774,
 796.
 • -waar, 461.
 Handvulling, 129.
 • -langer, 305, 306.
 • -stoffer, 815.
 • -rotan, 383.
 • -teekening, 245, 494, 536.
 • -tering, 8, 98, 102, 576.
 • -werk, 251.
 Hanen-vechterij, 85, 380, 625.
 Hanglamp, 215.
 Hardheid, 127, 512.
 Harmonie, 160.
 Harpen, 7.
 Harpuis, 452.
 Harpuizen, 425.
 Haspelen, 439.
 Haven, 110, 159, 182, 546.
 Hazard-spel, 180, 181.
 Heelkunde, 47, 362.
 • -meester, 74, 218, 219.
 Heemraden, 2, 199, 272, 374, 375,
 445, 467, 468, 477—
 479, 483, 484, 489—
 491, 502, 509, 587,
 590, 600, 637.
 • -kennis, 199.
 • -kas, 478, 479, 485.
 Heer van den lande, 800.
 Heerendienstplichtig, 412.
 Heeren XVII, 1, 14, 15, 36, 40, 53,
 55, 58, 71, 75, 77, 79—81, 93,
 104, 140, 149, 150, 152, 153,
 155, 157, 161, 169, 182, 224,
 231—233, 235—237, 273, 280,
 281, 285, 334, 339, 358, 370,
 376, 377, 393, 414, 461, 461,
 466, 469, 475, 532, 559, 651,
 652, 658, 835.
 Heffen (halve maand huishuur), 12.
 Helling, 522.
 Heischen, 577, 748.
 Heck, 221.
 Hek, 452.
 Hellebaard, 90.
 Helling, 415.
 Helmbardier, 421, 437, 503, 505.
 Hemd, 46, 208, 482, 747.

- Herberg, 85, 180, 181, 380, 604, 625, 626.**
Herbergier, 604.
Herberging, 377.
Hermaling, 303.
Heropening, 652.
Hertog, 501.
Heulsap, 679.
Hoed, 47, 208, 448.
Hoeder (vee-), 478, 479.
Hoef, 505.
Hoender-nat, 211.
Hoenders, 45, 46, 211, 212, 214.
Hoep, 64.
Hoezee roepen, 93.
Hof, 256, 426.
 • van justitie, 117, 155.
Hof van een schip, 193.
Holster, 506.
Honneur, 231, 290, 481.
Hoofd (Chineesch), 236.
 • (inlandsch), 88, 94, 145, 245, 362, 413.
 • (Javaansch), 21, 22.
 • -administrateur, 563, 567, 828.
 • -brieffe, 258, 259, 521, 522, 616—619, 627, 628, 838.
 • -gebieter, 53, 606.
 • -geld, 7, 9, 13, 24, 25, 29, 85, 98, 101, 258, 259, 380, 383, 521, 615—619, 625, 626, 776, 837.
 • -kussen, 209.
 • -negorij, 245.
 • -officier, 15, 424, 588.
 • -participant, 117, 247, 324, 596, 600, 684.
 • -post, 750.
 • -regent, 381.
 • -stel, 506.
 • -wacht, 417.
 • v/d chirurgie, 203, 218, 240, 241, 430, 513, 585, 588, 743, 812, 813.
 • der militie, 91, 134, 193, 253, 396, 397, 443, 447, 448, 456, 457, 474, 502, 517, 568, 588, 727.
Hoogbootsman, 671.
Hoorn-vee, 478, 479, 484.
Hospitaal, 47, 71, 72, 209, 229, 297, 309, 311, 317, 334, 337, 338, 354, 362, 374, 440, 525—528, 533, 636, 644, 729, 735, 805, 815.
Hospitaal-boekhouder, 48, 528, 533, 582.
 • -gelden, 52.
 • -kantoor, 802, 816.
 • -meester, 564.
 • -ongelden, 78, 318.
 • -schip, 643, 728, 745—750, 813.
Hospitalier, 362, 501, 502, 528, 570, 735.
Hout, 50, 314, 425, 484, 485, 742, 798.
 • -bosch, 484, 485.
 • -breker, 778.
 • -handelaar, 180.
 • -kapper, 778.
 • -schip, 556.
Houtskool, 173, 431, 432, 833, 834.
Houtvlot, 318.
 • -werk, 68, 85, 86, 171, 179, 180, 261, 381, 421, 422, 447, 553, 557, 824, 841.
Houwer, 248, 250, 454.
Houwitser, 248, 250.
Huis (gewijd), 89.
 • (onbewoond), 452.
 • (naar) gaan, 416.
 • -gebruik, 226.
 • -gezin, 84, 137, 139, 511.
 • -houden, 480, 496, 640.
 • -houding, 8, 27, 83, 287, 317, 420, 440, 584, 588, 753, 758, 765, 785, 802, 814.
 • • (Bataviasche), 17.
 • • (Indische) 290, 295.
 • -huur, 12, 173, 177, 361, 397, 430, 433, 452, 501, 502, 521, 564, 639, 640, 691, 776, 785.
Huising, 61.
Huisraad, 32, 706, 708, 712.
 • -sieraad, 387.
 • -timmerman, 445.
 • -vesten, 33.
 • -vesting, 22.
 • -vrouw, 89.
Hulp, 414.
Hutspot, 46, 211, 212.
Huur, 10, 13, 26, 29, 343.
 • -contract, 485.
Huurder, 98, 101, 102, 397, 399, 406, 407, 485, 510, 778.
Huuren (prauw), 494.
Huurling, 98, 101, 397, 420, 422, 433, 443, 444, 515, 814.

Huurling (Chineesch), 793, 794.
 Huurloon, 196, 444, 445, 794.
 • -penning, 358.
 Huwelijk, 344, 471—473.
 Hypotheek, 4, 267, 352, 358, 463, 629, 711.
 • -acte, 712.
 Ignorantie, 221.
 Impediment, 614.
 Impositie, 8—10, 26—28
 Impost, 187, 188, 343, 379, 428, 460, 785.
 Impotent, 218, 241, 350, 466, 526, 533, 734, 735, 749.
 Impunitieit, 671, 786.
 Inactiviteit, 149, 717.
 Inattentie, 234, 297, 717, 794.
 Inhinderen achter het journaal, 252.
 Inboeken, 154.
 Inbreng, 711.
 Inbrenger, 709.
 Incompleteitheid, 807.
 Incongruiteit, 801.
 Inconvenient, 11, 33, 67, 123, 150, 183, 190, 282, 337, 527, 662.
 Incorporeren (baarschemilitairen), 91.
 Indagen (deserteurs), 826.
 Indeelen (korporaals), 518.
 Indienstneming, 29.
 • -treiding, 508.
 Indigo, 100, 143, 169, 170, 227, 273, 314, 315, 547.
 • -maker, 304, 306, 315, 316.
 • -sorteerder, 304, 306, 315, 316.
 Indispositie, 384, 791.
 Indolentie, 26.
 Inductie, 790.
 Infaam, 786.
 Infanterie, 130, 249, 362, 443, 448, 517, 588, 659.
 Informatie, 181, 382, 839.
 • -mator (1°), 520.
 • -meren (Engelschen), 234.
 Ingeland, 484, 561.
 Ingenieur, 362, 372, 411.
 Ingezeten (beambt), 359.
 Inhabil, 782.
 Inham, 547.
 Inhalen (vorsten en gezanten), 465.
 Inhoud (kubieke), 387, 388.
 Inhuuren, 165, 809.
 Inkomsten, 8, 359—366, 477, 785—788.

Inkoop, 148, 355, 378, 413.
 Inkoopsprijs, 43, 152, 230, 252, 253, 335, 337, 436, 450, 610, 633, 723, 735, 746, 747.
 • -waarde, 671.
 Inkrimping, 819.
 Inktkoker, 396.
 Inladen, 389, 390.
 Inlander, 4, 7, 9, 10, 28, 55, 132, 142, 150, 184, 228, 243—245, 278, 317, 318, 372, 419, 448, 490, 517, 618, 645, 653, 654, 718, 725, 729, 735, 744, 767, 772, 779, 785, 815, 826, 836.
 Inloopen (nood-haven), 547.
 Innaaijen (bank-brieven), 266.
 Innen (belasting), 345.
 Inpakken (medicijnen), 736.
 Inpalmen (vendu-gelden), 718.
 • -ming, 717.
 Inschepen (thee), 279.
 Inschikkelijkheid, 160.
 Inschrijver, 389.
 • -ving, 387—389, 391, 535.
 Insereren (adviezen), 768.
 Insinuatie, 325, 329, 524, 835.
 Insinueren, 329, 330, 369.
 Insluiten (particuliere brieven), 233.
 Insmeren, 454, 455.
 Insolventie, 264, 524, 709.
 Inspecteur, 556, 747.
 • der leprozen, 240.
 Inspectie, 130, 218.
 • (oculaire), 11, 737.
 Instaan voor iemand, 546.
 Instituieren (rauwelijks), 828.
 Institutie, 340.
 Instituut van actie, 829.
 Instructie, 556, 645.
 • amphioen-directie, 673.
 • bank courant, 4.
 • bank van leening, 706, 816, 842.
 • Chinezen, 265.
 • commandant Meester Cornelis, 842.
 • chirurgijns Comp^s schepen, 513.
 • commissarissen ambtgeld, 367.
 • commissarissen generaal, 286, 294.
 • commissaris liberale gift, 330.

- Instructie generale secretarie, 416.
 . groot-kassier, 19.
 . Heemraden, 463.
 . hoofd-officieren $\frac{1}{2}$, 781.
 . kapiteins, enz. Comp
 schepen, 514.
 . koffij-cultuur, 139, 246.
 . militaire kapiteins, 453.
 . officieren infanterie, 659.
 . opper-chirurgijn, 745.
 . prauw-voerders, 397.
 . regenten pennisten ge-
 sticht, 201.
 . salut, 137.
 Instrument, 199, 387, 475, 536, 683.
 Insubordinatie, 30, 287.
 Inteekening, 535.
 Integriteit, 292.
 Interdict, 7, 489.
 Interim (ad), 14, 765.
 Interpretatie, 530.
 . (abusive), 523.
 Interest, 267, 296, 301, 351, 352, 357,
 675, 678, 680, 681, 684, 708,
 710, 711, 716, 717, 753, 756.
 . (mercantiel), 39.
 Intrest-penningen, 717.
 Intestato (ab), 340, 342.
 Introducereen (in de vergadering
 der Hooge Regering), 290.
 Introductie, 14, 717.
 Invasie (vijandelijke), 576.
 Inventaris, 90, 91, 176, 193, 299,
 342, 452, 629.
 Inventariseren, 129, 221.
 Invoer, 24, 26, 28, 50, 226—228,
 230, 256, 278, 279, 377, 379,
 387, 391, 392, 439, 441, 460,
 486, 512, 521, 539, 623, 624,
 651, 664, 668, 837.
 Invoeren, 234, 664, 669.
 Invoer-regt, 228.
 Inwisselen, 20, 187, 695, 696.
 . -ling, 10, 17, 19, 266, 491,
 744.
 Inzaam, 256, 282, 819.
 Inzamelen (koffij), 245.
 Inzouten, 819, 822.
 Jaagpad, 421, 775, 797.
 Jaartal, 633, 674.
 Jagers-paard, 504.
 Jol, 68, 69.
 Jongeling (inlandsch), 54.
 . (Portugeesch), 54.
 Jongen, 106, 107, 109, 250.
 Jonk (Chineesche), 146, 276, 277,
 381, 415, 427, 428, 442, 443,
 448, 499, 616, 622, 627, 776.
 . -handel, 539.
 . -lieden, 415.
 Jopen-bier, 525.
 Journaal, 58, 62, 63, 66, 67, 193,
 252, 297—299, 475, 515,
 574, 612, 740, 747, 803,
 812.
 . -extendeerder (principaal),
 586.
 . -extrahcerder, 450.
 . -schrijver (principaal), 586.
 Judicatuur, 82, 481,
 Juk, 222.
 Jurisdicctie, 480, 509, 690.
 Justitie, 164, 165, 598, 839.
 Juweel, 333, 706, 708, 710, 712, 715.
 Kaars, 197.
 Kaart, 155, 519, 520.
 . (Comp^a), 479.
 Kaarten-maker, 480, 519, 591.
 . -makers-winkel, 519.
 Kaatsjoe, 689.
 Kabaja, 46, 209.
 Kabel-touw, 375.
 Kadjang djapon, 143.
 . -mat, 12, 50, 493, 832, 834.
 Kadondong, 140.
 Kaffer, 493, 494, 779.
 Kajer-draad, 65.
 Kaliber, 71, 93, 192, 199.
 Kalk, 85, 318, 381, 537, 834.
 . -brander, 616, 838.
 . -branderij, 406.
 Kamer, 32, 45, 48, 72, 201, 202,
 217.
 . (praesidiale), 110.
 . v/d Oost-Indische Compagnie,
 1, 105, 236, 508, 792.
 Kameraad (ziek), 210.
 Kamer-guastos, 262.
 . -ongelden, 268, 269, 842,
 Kamisool, 46, 208
 Kampher, 689, 832.
 Kampong, 377, 412, 467, 778, 779.
 . -hoofd, 56, 499.
 Kanaal, 226, 284, 446.
 Kanasser, 146, 437.
 Kandij-suiker, 146, 593.
 Kaneel, 249, 392, 547, 820, 831.
 Kanker, 758.

- Kanon, 71, 93, 192, 199, 248, 250, 659.
 • -nier, 305, 306, 315, 316, 659.
 • -schot, 93.
 Kantoor (subaltern), 274, 275.
 • -bediende, 706, 715.
 • -behoefden, 410.
 • -generaal, 47, 193, 299, 301, 332, 366, 610, 634.
 • v/d generale directie, 487, 687.
 • • • visite, 47, 657.
 Kapas, 143, 244, 256.
 Kaper, 788.
 • -schip, 572.
 Kapitaal, 195, 200, 278, 296, 299, 300, 351, 352, 357, 358, 413, 414, 439, 611, 666, 694, 710, 711, 715, 756, 786.
 Kapitein, 182, 210, 411, 431, 434, 436, 443, 453, 456, 464, 470, 475, 528—530, 555, 558, 559, 563, 566, 568, 573, 574, 578, 588, 637, 638, 647—651, 706, 737, 738, 772, 775, 781, 782, 797, 804, 809—813.
 • (burger), 26.
 • (Engelsch), 194.
 • (inlandsch), 26, 490.
 • (militair), 173, 253, 608.
 • (scheeps-), 86, 171, 172, 179, 389, 390, 514.
 • -Chinees, 236, 255, 265, 284, 357, 358, 378, 380, 415, 437, 442, 490, 498—500, 530, 531, 575, 592, 601, 615, 619, 626—628, 703, 778.
 • -generaal, 614.
 • -ingenieur, 372.
 • -kommandant, 529, 530, 569, 570.
 • -luitenant, 106—108, 179, 431, 475, 507, 514, 517, 555, 559, 564, 569, 588, 647—651, 693, 781, 782.
 • der inlandsche christenen, 510.
 • der Mooren, 490.
 • der Papangers, 57.
 • t/z 261, 361, 471, 548, 659, 693, 694, 731, 736.
 Kapmes, 44, 215.
 Kapok, 466.
 Kappen, 87, 142, 180.
 • (in stukken), 51.
 Kapstok, 448.
 Kar, 484.
 Karabijn, 90, 248, 250.
 Kardanon, 314, 547, 689.
 Kardoes, 185.
 • -naald, 174, 178.
 • -papier, 174, 178.
 Karrevoerder, 95.
 Karwaat, 46, 237, 316.
 Kas (Comp), 15, 19, 24, 104, 121, 135, 148, 231, 235, 243, 252, 253, 283, 297, 339, 342, 350, 351, 364, 366, 373, 386, 411, 413, 414, 416, 423, 424, 429, 444, 450, 457, 459, 468, 474, 493, 501—504, 521, 534, 536, 557, 559, 609, 612, 613, 643, 646, 647, 656, 665, 677, 679, 682, 693, 705, 716, 722, 726, 743, 745, 763, 773, 774, 776, 783, 800, 807, 809, 814, 815, 830, 832, 838.
 • (grootte), 269, 713.
 • (in) telling, 134.
 • -ordonnantie, 593.
 • -saldo, 716.
 Kaserne, 517.
 Kassa-boek, 266, 714.
 • -rekening, 176, 352, 353, 682, 683, 794.
 Kassier, 4, 5, 151, 156, 202, 208, 209, 221, 239, 265, 266, 268, 270, 324, 368, 594, 598, 644, 673—677, 679—683, 687, 695, 696, 706, 707, 710, 713—718, 773, 801.
 • amphiën sociëteit, 596, 600.
 • bank courant, 47, 600.
 • bank van leening, 596, 842.
 • v/d generale ontvangst, 777.
 • der kostpenningen, 48.
 Kasteels-drukkerij, 219.
 Kastelijn, 33, 572, 815.
 Kastijden (potia of mandoer), 100.
 Katechisant, 54.
 • -satie, 54.
 Katjang, 7, 211, 259, 314, 630, 631, 809.
 • -koek, 85, 145, 379, 624.
 • -olij, 246, 255, 259, 260, 380, 626.
 Katoen, 45, 217, 520, 521, 610, 624.
 Kauri's, 547.

- Kavallerie**, 249, 361, 431, 448, 517.
 518, 569, 588.
 (burger), 26.
Keeren (kruit), 186, 189.
Keizer-daakder, 35, 41, 168, 270.
Kemiri-olij, 246, 255, 380, 626.
Kennis, (locale), 38, 287.
Kerk, 263, 579, 614, 704, 815.
 (gereformeerde), 195, 255.
 (Indische), 535.
Kerkeraad, 156, 198, 255, 278, 384.
 395, 691, 704, 827.
 (gereformeerde), 23.
 (Luthersche), 272.
Kerk-leur, 579.
 -hof, 220.
 -meester, 197, 263.
Kerri, 45, 46, 211, 212.
Kerven (tabak), 620.
Ketel, 213.
Ketting (in de), 96, 150, 228, 493.
 511, 615, 672.
 -baai, 421, 493.
Keuken, 48.
 -goed, 204.
Keurder, 587.
 -geld, 254, 379, 625, 628, 633.
 -mecster, 591, 601.
Kind, 22, 344, 346, 382, 471, 472,
 653, 664, 665.
Kist, 221, 365, 387—390, 486.
 (gepermitteerde), 555, 646, 693.
Klacht, 47, 338, 339, 572.
Kladi, 143, 144.
Klad-papier, 395.
Klapper-olij, 7, 44, 214, 217, 246,
 255, 380, 430, 563, 566, 568,
 626, 809, 833, 834.
Klasse, 113, 115, 120, 331.
Kleederen, 481.
Kleding, 635, 746, 747.
Kleedje, 244.
Klein-kassier, 352.
 -winkelier, 65, 281, 581, 805.
Klerk, 81—83, 220, 236, 257, 332,
 333, 416, 417, 450, 536, 657,
 706, 715, 719, 802, 832, 842
 (adjunct 1^e gezworen), 48,
 586, 605.
 (adjunct gezworen), 584, 586,
 796.
 (1^e), 83, 637.
 (1^e gezworen), 42, 47, 125,
 203, 270, 416, 418, 503, 504,
 580, 814.
Klerk (gezworen), 42, 48, 200, 361,
 497, 581, 583—585, 598—600,
 796, 828.
Kleur, 65.
Kliinaat, 136, 765, 801.
Klim-op, 142.
Klok, 210, 213, 407, 576.
 -luiden, 196.
Knevelarij, 2.
Knevelen (inlanders), 244.
Knot, 211, 212.
Knop (zilveren), 3.
Koe-huid, 672.
Koeli, 27, 44, 45, 95, 97, 196, 216,
 222, 422, 443, 628, 635, 753,
 794, 808, 814, 815, 832.
 (Chineesche), 96.
 -geld, 474.
 -loon, 477.
 -rol, 794.
Koetsiers-woning, 503.
Koffij, 45, 100, 110, 124, 144, 145,
 211, 225—228, 245, 249,
 256, 257, 273, 282, 314, 392,
 413, 470, 471, 474, 500, 547,
 630, 631, 754, 767.
 (gekookte), 436.
 -aanplant, 384, 639.
 -boom, 84, 139—144, 244,
 246, 538.
 -boon, 43, 169, 170, 245,
 281, 436, 466, 592, 608, 610,
 633, 753, 755, 756.
 -cultuur, 137, 139, 245, 413,
 645, 652, 653.
 -gewas, 84.
 -huis, 181.
 -inzaam, 145.
 -opzichter, 84.
 -pakhuis, 608.
 -plantage, 139, 142, 144, 145.
 -tuin, 84, 140—143, 145,
 639.
 -water, 212, 213.
Kogel-zwaarte, 93.
Kok, 106, 107, 203, 212—214, 217,
 219, 747.
Koken, 212, 213.
Koker-gat, 72.
Koks-maat, 747.
Kolonel, 239, 396, 397, 431, 568.
Kombaars, 209, 527.
Kombuis, 23, 213, 214, 219.
 -goederen, 45, 204, 213,
 215, 643.

- Kommandant**, 7, 8, 91, 99, 103, 130, 219, 319, 466, 494, 501, 502, 533, 569, 596, 628, 636, 637.
 . (inlandsch), 414, 490.
Kommandement, 93, 130.
Kommer, 698.
Kompagnie, 4, 91, 193, 223, 234, 421, 517, 519, 528—530.
 . pennisten, 210.
Koupas-maker, 519.
Kongsi, 2, 3.
Koning, 426, 440, 652, 778.
Konkelarij, 190, 282.
Konstabel, 93, 514, 671.
Konstabels-maat, 93.
Kooi-goed, 403.
Kool, 211, 742.
Koop, 13, 152.
 . -brief, 468, 712, 835.
Kooper, 242.
Koopman, 573, 698.
 . (rang), 151, 302—304, 315, 416, 563—565, 569, 570, 597, 634, 699, 713, 722, 775.
 . (Armenisch), 835.
 . (particulier), 441.
Koopmanschap, 249, 298, 322, 379, 624, 706, 708, 710, 712, 715.
 . (particuliere), 782.
Koopmans-stijl, 300.
 . -penning, 358.
 . -prijs, 675.
 . -som, 357.
 . -vaardij-kapitein (Engelsch), 138.
 . -schip, 573.
 . -waar, 450.
 . (particuliere), 386, 438.
Koper, 547.
 . -draad, 175, 178.
 . -geld (Japansch), 5.
 . -kistje, 646.
 . -slager, 397, 419, 420, 422, 433.
 . -slagers-winkel, 419, 431, 432.
 . -werk, 419, 741.
Koppen-geld, 776, 797.
 . -rol, 386.
Kopstuk, 191, 459.
Kopij-boek, 304, 383.
Koraal, 399, 400, 407.
Koren-molen, 187, 188, 379, 421, 437, 621.
Korporaal, 95, 234, 305, 306, 315, 316, 354, 448, 518.
Korrel, 458, 507.
Korst, 425.
Korte-notulist, 586.
Korting, 15, 27, 70, 88, 127, 128, 390.
Kost, 394, 526.
Kosten (gerechtelijke), 660.
Koster, 23, 196, 197, 361, 581, 587.
Kostgeld, 33, 43, 47, 78, 165, 173, 239, 240, 283, 304, 306, 307, 316, 317, 361—363, 372, 385, 386, 397, 417, 430, 434, 436, 462, 464, 473, 480, 483, 501, 516, 525, 528, 533, 564, 565, 571, 631, 639, 640, 655, 684, 691, 697, 699, 713, 722, 755, 783, 786, 801, 841.
 . -rol, 368, 386.
Kostpenningen, 206, 208, 209, 368, 827.
Kotter, 739.
Kous, 46, 209, 482, 520, 521, 624.
Kraan, 214.
Krandjang, 12.
Krankbezoeker, 54, 156, 304, 306, 315, 316, 430, 432, 564, 587.
Krediet (wankelend), 161.
Kreek, 758, 767.
Kreupel-bosch, 272.
Krib, 74.
Kring, 518, 519.
Kris, 95.
Kroon (kerk-), 196.
Kruiden, 741.
 . (bittere), 743.
Kruidnagelen, 110, 124, 287.
Kruisband, 672.
Kruiser, 637.
Kruistocht, 305.
 . -vaartuig, 309, 841.
Kruit, 93, 189, 392, 832.
 . -lezer, 111, 112, 119.
 . -maker, 302, 303, 384, 420, 432, 433, 450, 727.
 . -molen, 47, 218, 303, 405, 420, 421, 430, 593, 658, 725, 818, 819.
 . -rekening, 138, 185, 186, 199, 257, 302, 303.
 . -vat, 253, 427.

- Krijgs-kas, 474, 475.
 . -raad, 529.
 . . (burger), 327.
 Krijt, 175, 834.
 Kuil, 284.
 Kuipen (werkwoord), 106.
 Kuiper, 197, 304, 306, 315, 316,
 601, 671.
 Kuipers-jongen, 420, 433.
 . -winkel, 83, 596.
 Kundigheid, 164.
 Kunstenaar, 26.
 Kurk, 174.
 Kussen, 46, 74, 466, 747.
 . -sloop, 209.
 Kwaad (noodzakelijk), 97.
 . (te) maken, 533.
 . -loener, 95.
 Kwartiermeester, 305, 306, 315, 316,
 514, 730, 748, 812.
 Kwestie, 3.
 Kwelsen, 95, 100.
 . -suur, 728.
 Kwitantie, 156, 242, 243, 266, 332,
 346, 352, 386, 496, 657,
 674, 683, 835.
 . (notariële), 56, 57, 166—
 168, 476.
 Kwijnen van den particulieren han-
 del, 698.
 Laatste, 90.
 Labberdaan, 211.
 Laborant, 655, 656, 740.
 Laboratorium, 722, 724, 739, 742.
 Ladder, 44, 215.
 Lade, 455.
 Laden, 386, 408, 438, 654.
 Lading, 60, 110, 398—400, 402,
 407, 408, 547, 551, 552,
 641, 658, 737, 738, 751,
 812, 817.
 . (Compagnie's), 52, 557.
 . (gepermitteerde), 556.
 Lafenis, 218.
 Lak, 396, 707.
 Laken, 73.
 Lamheid, 505.
 Lamp, 45, 217.
 . -olij, 174, 177, 255, 308, 317,
 380, 563—565, 568, 570, 571, 610.
 Last breken, 547.
 Lasten (gepermitteerde), 285, 437,
 447, 486, 549, 554, 556, 557,
 622, 645—647, 693, 767.
 Lasten(voorjarige), 192, 295, 296, 301.
 Lastgeld, 763, 776, 797.
 . -post, 4, 275, 445.
 . -rekening, 37, 69, 294, 295,
 297—300, 605, 703, 704.
 Land, 477.
 . (aan) komen, 184.
 . -bouw, 25, 544.
 . -bouwer, 26, 27, 99, 102,
 619, 627, 838.
 . -dorst, 136, 347, 348, 410,
 531, 532, 599.
 Landerijen, 256, 257, 259, 377, 463,
 467, 483, 618, 619, 627, 711, 778.
 Landgoed, 446, 468, 484, 618.
 . -heer, 98, 99, 102, 103, 377.
 . -meter, 11, 167, 272, 445, 587,
 590, 600.
 . -vermaak, 477.
 . -weg, 133.
 Langstlevende, 344.
 Lapdoek, 482.
 . -doos, 482.
 Largatie, 498, 688.
 Lavement, 297.
 Ledig vallen, 214.
 Leenen, 86, 152.
 Leening, 161.
 Leen-penning, 357.
 Leerling (inlandsche), 519.
 . -meester, 54, 55.
 . -rede, 827.
 Legaat, 319, 339, 340, 344, 382,
 426, 538.
 Legataris, 324.
 Leges, 262, 394, 532, 550, 598, 759,
 760, 783.
 Legger, 44, 174, 177, 213, 214,
 217, 833.
 Lei, 35.
 Lek, 449.
 Lekkage, 549.
 Lemmetje, 212.
 Lengte op zee, 475.
 Lepel, 44.
 Leproze, 240, 241, 263.
 Letter, 796.
 . -zetter, 802.
 Leven (om het) brengen, 94.
 Levensmiddelen, 8, 458.
 Levenswijze, 32,
 . (onregelmatige), 778.
 Leverancier, 10, 15, 85, 152, 259,
 277, 379, 391, 444, 521, 617,
 625, 793, 794.

- Leverantie, 136, 137, 145, 169, 170, 244, 246, 254, 273, 285, 420, 436, 438, 440, 504, 541, 553, 593, 628, 631—633, 723, 753, 754, 785, 819, 825.
 Leveren (koffij), 257.
 Levering, 244.
 Libereren, 13, 532, 533.
 Licent, 797.
 • -briefje, 188.
 • -meester, 131, 136, 152, 188, 189, 194, 203, 234, 254, 380, 430, 469, 499, 503, 542, 543, 551, 572, 577, 594, 597, 626, 701, 751, 782.
 Lichaam, 653.
 Lichaams-beweging, 210.
 Licht, 6, 246, 255, 380, 626.
 Lid (dirigerend), 644, 645.
 • (geassumeerd), 764, 765.
 • (jongste) Raad van Indië, 123.
 • (ordinair) in den Raad van justitie, 14.
 • der hooge Regering, 15, 104, 134, 291, 447, 466, 603, 609, 644, 664, 676, 712, 818.
 • -maat, 255, 256.
 Liefde (broederlijke), 210.
 • -gift, 202.
 Lieveling, 245.
 Ligdlag, 406.
 Ligter, 803.
 Limoen-sap 212, 401.
 Liniaal, 396.
 Linie (nederdalende), 341.
 • (opklimmende), 340.
 Linnen, 208, 297, 375, 729, 736, 738, 741.
 • (Chineesch), 46.
 • (Fransch), 61.
 Liquidatie, 106.
 Liquide, 717.
 Liquideren, 191, 413, 716.
 Litigant, 796.
 Loemboeng, 608.
 Loge-bediende, 127, 128, 580.
 • -boek, 411.
 • -boekhouder, 48.
 • -kantoor, 454, 820.
 • -visite-kantoor, 534, 802.
 • -ment, 205.
 Logeren, 206, 213, 219.
 Logis, 206.
 Lombard, 710.
 Lommer, 144.
 Lont, 174, 178, 298.
 Lood, 309, 313, 390, 832.
 • -gieter, 397, 419, 420, 422, 433.
 • -gieters-winkel, 419, 421, 432.
 • -wit, 65, 606.
 Loon, 15, 27.
 Loop (geweer-) 455.
 Loot, 142.
 Loots, 410.
 Lorrendraaijer, 194, 195, 826.
 Los loopen, 478.
 Lossen, 146, 370, 371, 408, 449, 547, 654, 678.
 • (pand), 708.
 Lossing, 812.
 Lostorven (zeilen), 238.
 Losvaartuig, 146, 248, 250, 654, 655, 687.
 Lucht, 12, 71.
 Luchten, 452, 710, 773.
 Lucht-gat, 240.
 Luchtigheid, 454.
 Luchtsireek (gezonde), 619.
 Luijaard, 617.
 Luiden (klok), 210, 213.
 Luiheid, 790.
 Luitenant, 106, 107, 555, 559, 564, 569, 570, 588, 636, 647—651, 693, 781, 782.
 • -Chinees, 265, 415, 437, 490, 498, 499, 575, 592, 601, 615, 619, 627, 628.
 • -ingenieur, 372.
 • -kolonel, 431, 447, 608.
 • ter zee, 608.
 Luxe, 9.
 Lijf en leven, 691, 692.
 Lijfeigen, 8, 28, 57, 166, 167, 437, 449, 476, 477, 653.
 • (Compr), 214, 219, 222, 420, 421, 432.
 Lijfheer, 56, 57, 166—168, 222, 223, 476, 511.
 Lijfrenten, 341, 345, 348.
 Lijfrocht, 322, 341, 342, 344.
 Lijfvrouw, 56, 57, 166—168, 222, 223, 476, 511.
 Lijf-waarde, 56, 57, 166.
 • -wacht, 42, 727, 743, 818.
 Lijk, 95, 100, 221, 242, 283.
 • van een zeil, 375.
 • -drager, 219.
 • -wagen, 219.
 Lijm, 175, 178.
 Lijn, 61—63, 80, 833.

Lijn-olij, 606, 804.
 Lijns (binnen's), 295, 298, 299, 301.
 Lijnwaad, 92, 104, 151, 228, 230,
 239, 372, 392, 439—442,
 449, 450, 460, 481, 486,
 512, 520, 521, 547, 566,
 623, 624, 628, 689, 691,
 706, 708, 712, 715, 803,
 837.
 • -handel, 313, 440, 441.
 Lijst, 131, 133, 134, 535.
 • (generale), 251.
 Lij-zeil, 425.
 Maaltijd, 212.
 Maand (baarsche), 24.
 • (goede), 24.
 • -cedul, 147.
 • -geld, 147, 296, 318, 464,
 508.
 Maat, 785.
 • (bij de kleine), 507, 574, 575.
 Macht-loosheid, 9.
 Machtigen, 243.
 Magazijn (Compagnie's), 603, 824.
 • (particulier), 824.
 Magistraat, 280, 471.
 Mahomedaan, 333, 362, 368, 369.
 Majoor, 42, 71, 93, 253, 431, 433,
 556, 568, 581, 608, 727,
 806.
 • (inlandsch), 7, 378.
 Mal, 131.
 Malversatie, 149, 287, 288, 760, 762.
 Man, 250, 340, 344.
 Mand, 12, 44, 144, 175, 215, 387,
 432, 438, 815, 833.
 Manden-maker, 421.
 Mandoer, 21, 98—100, 102, 103,
 185, 377, 437, 514—516,
 617, 753, 792, 809, 812.
 • (1^e), 99, 102.
 Maneance, 477, 750.
 Manufacturen, 228, 371, 377, 441,
 449, 463, 799.
 Marcheren, 517.
 Marginalist, 416, 418, 586.
 Marine-school, 202, 520.
 Markt, 2, 23, 232, 395, 507.
 • -prijs, 254, 379, 625, 628, 633.
 Marijn, 833, 834.
 Mars, 425.
 Mast, 410, 425.
 Mat, 12.
 • (Moscovische), 387.

Mat (Spaansche), 138, 168, 191,
 270, 451, 459.
 Materialen, 453, 694.
 Matroos, 106, 107, 109, 155, 305,
 306, 311, 315, 316, 424,
 425, 434—436, 499, 514,
 545, 546, 749, 771, 772,
 788, 814, 841.
 • (Chineesch), 10, 791.
 • (inlandsch), 809.
 • (Javaansch), 190.
 Mede-dingster, 441.
 • -reeder, 823.
 • -stander, 363, 628.
 • -weten, 469.
 Medicament, 175, 178, 230, 234, 284,
 297, 308—310, 317, 318, 350, 372,
 385, 481, 482, 501, 513, 585, 728,
 729, 732, 735, 746, 747, 813, 837.
 Medicinalia, 722—725, 737.
 Medicineren, 47.
 Medicijn, 74, 218, 234, 240, 241, 385,
 482, 526, 725, 729, 731—
 737, 741, 744, 746, 747.
 • -geld, 311, 525.
 • -kist, 729—732.
 • -meester, 218.
 Meel, 188.
 Meerderjarig, 323, 324, 629.
 Meestbiedende, 460, 484, 621.
 Meesterknecht, 419, 422, 443, 444,
 519, 658, 694, 807, 832.
 Meisje, 250.
 Mekka-ganger, 89.
 Memoria (pro), 62.
 Memorie, 154, 343, 345.
 • van ménage, 36—38, 78,
 79, 172, 177, 248, 249, 295, 300,
 304, 305, 307, 562, 564, 566—
 568, 570, 571, 605, 834.
 Ménage, 36, 273, 569, 705, 803,
 805.
 • -ment, 93, 197.
 Menie, 66.
 Mengen (amphioen), 672.
 Menoempang, 84, 139.
 Menschlievendheid, 692.
 Merk, 155, 389, 443, 454, 456, 633,
 636, 672, 674.
 • (Comp^t), 113.
 Merken (werkwoord), 85, 380, 455,
 625, 687.
 Nest, 541.
 Methode, 246.
 Metier, 519.

- Metselaar, 176, 397, 418, 419, 422, 431, 433, 437.
 Metsel-jongen, 420.
 -steen, 390.
 Menbel, 387
 Middag-maal, 47, 48.
 Middel van bestaan, 9, 32, 42, 127, 148, 165, 166, 177, 197, 198, 223, 282, 283, 422, 450, 464, 558, 628, 635, 642, 643, 655, 656, 658, 677, 679, 681, 682, 691, 715, 750, 753, 766, 784, 785, 807, 816.
 . . . contrainte, 621.
 Middelen (gemeene), 85, 254, 486, 836.
 . . . van geweld, 184.
 Mier (witte), 537.
 Militair, 29, 46, 70, 127, 128, 224, 297, 307, 335, 336, 353, 354, 421, 448, 479, 501, 502, 516, 517, 527, 610, 635, 636, 701, 733, 842.
 . . . (baarsch), 91, 92.
 . . . (inlandsch), 732, 807, 808.
 Militeren, 28.
 Militie, 32, 42, 209, 212, 250, 361, 443, 483, 489, 532, 566, 569, 786.
 Mille (één per), 201, 710.
 Minderheid, 469, 742, 751.
 . . . -jarig, 323—325, 476, 477, 629, 630.
 Ministerie (Engelsch), 16.
 Minjak tabi, 624.
 Minuut, 199.
 . . . -acte, 770.
 Min-wigt, 687, 737, 738, 753.
 Misbrunk, 21, 49, 50, 93, 142, 151, 153, 209, 233, 511, 572, 634, 653, 714, 735, 765, 769, 796.
 Misdaad, 493, 497.
 Misdadiger (crimineel), 839.
 Misdrijf, 839.
 Mishagen van eene belasting, 9.
 Mishandelen (Javaansche matrozen), 809.
 Misleiden (commissarissen voor het ambtgeld), 580.
 Misnoegdheid, 88.
 Misvatting, 295.
 Misverstand, 51, 693.
 Mitigeren (de straf op het sluiken van amphioen), 692.
 Modder, 11, 12.
 . . . -geld, 776.
 . . . -Javaan, 136.
 Modderen, 136.
 Model, 77, 105, 197, 247, 703, 704.
 Moeder-plant, 142.
 Moedwil, 492, 715.
 Moei, 472.
 Moestuin, 541.
 Mogendheid (Aziatische), 292.
 . . . (Europesche), 158.
 Molen-maker, 419, 433.
 . . . -steen, 390.
 Molest, 545.
 Molesteren met restitutiën, 198.
 Mondkost, 436.
 . . . -rantsoen, 564.
 Monopolie, 460.
 . . . -list, 259.
 Monster, 216, 237, 641.
 Monstereu, 93, 731, 780, 781, 793, 823, 836.
 . . . -ring, 403, 690, 782, 792, 794.
 Monster-rol, 495, 792, 793, 803, 823—825, 836.
 . . . -schrijver, 802.
 Montering, 519.
 . . . -stuk, 635, 842.
 Moord, 96, 100, 102, 184.
 Moorden (werkwoord), 98, 100, 101.
 . . . -denaar, 94, 95, 100.
 Morshandel, 194, 500, 639, 661, 662, 668, 670, 691, 692, 826, 829.
 Mortier, 248, 250.
 Mosterd-pot, 44.
 . . . -zaad, 43, 215, 803.
 Mouson, 409.
 . . . (kwade), 436, 633.
 Munt, 321, 327, 328.
 . . . (koperen), 6.
 . . . (papieren), 331, 695.
 Munter (valsche), 230.
 Muntspecie, 17, 25, 26, 53, 192, 378, 624.
 Nurmurering, 9.
 Muskettier, 518.
 Musschate-wacht, 461.
 Muur, 72.
 Naam, 96, 101, 102, 205, 207, 493, 497, 694, 749, 792, 801, 823, 836.
 . . . (goede), 163.
 . . . -boekje, 367.
 . . . -lijst, 368, 499.

- Naam-rol, 515, 528, 533, 749, 809, 810.
 Nabestaande, 653.
 Nachoda, 146.
 Nacht, 97, 99, 102.
 - licht, 317.
 Nadeel, 8, 24, 52.
 Nagelen, 227, 249, 392, 546, 700, 701, 820, 822.
 Najaars-verkoop, 1, 18, 35, 81, 126, 138, 148, 186, 231, 235, 270, 350, 451, 459, 560, 816.
 Nalaten door een pennist, 221.
 - schap, 223, 342, 346, 382, 427, 602, 804.
 Nalatigheid, 52, 128, 129, 131, 167, 168, 578, 722.
 Nam-nam, 211.
 Nameten (zeildoek), 238.
 Namptiseren, 343.
 Nat worden, 92.
 Natellen, 714.
 Natie (Europeesche), 775.
 - (inlandsche), 187.
 - (onchristen), 329.
 - (vreemde), 24, 77, 182, 183, 195, 469, 486, 512, 542, 544, 577, 622, 623, 777, 837.
 - (vreemde Europeesche), 797, 798.
 Nationaal, 527, 528.
 Natura (in), 488, 803, 804, 822, 835.
 Naturel, 545.
 Natuurkunde, 72.
 Navigant, 392.
 - gatie, 573, 574.
 - geren, 545.
 Nawecñ, 275.
 Nazaat, 326.
 Neef, 472.
 Negorij, 180.
 Negotiant, 27, 460, 616, 804.
 Negotie-bediende, 75, 76, 134, 560.
 - boek, 53, 75, 77, 78, 87, 186, 192, 194, 251, 295, 553, 554, 593, 611, 612, 643, 680, 705, 716, 723, 794.
 - boekhouder, 47, 171, 203, 251, 303, 450, 585, 634, 708, 716, 723, 788, 794, 828.
 - goederen, 427, 451, 646, 647.
 - kantoor, 29, 31, 32, 282, 420, 449, 450, 586, 753, 791, 793, 802, 828.
 - overdrager, 450, 586.
 Negotie-pakhuis, 282, 287, 431, 470, 487, 488, 522, 588, 589, 594, 608, 687, 755.
 - waren, 663, 693.
 - werk, 52, 571, 788, 828.
 Negotiatie, 296, 426.
 Negotieren, 17, 18, 49, 50, 545.
 Nering, 98, 102, 181, 530, 576, 618.
 Neutraliteit, 573.
 Ngabehi, 245.
 Nicht, 472.
 Nieuweling (Chineesch), 276, 440, 615.
 Nok-sloot, 467.
 Non-comparitie, 690.
 Nood, 81, 159, 182—184.
 - druft, 515.
 - hulp, 408, 409.
 - munt, 610.
 - zakelijkheid, 461.
 Noot, 249, 392, 637, 638, 701.
 Notaris, 56, 57, 81—83, 168, 199, 258, 342, 346, 394, 451, 476, 485, 536, 585, 596, 617, 683, 770.
 Noten-muskaat, 146, 155, 212, 546, 819, 820.
 Notitie-boek, 749.
 Notulen, 769.
 Notulist (korte), 418.
 Nulliteit, 828.
 Nummer, 69, 397, 398, 402, 455, 633.
 Nummeren, 236, 378, 624, 672, 674, 675, 687.
 Obligatie, 199, 681, 683, 691, 711, 712, 715, 816.
 - (notariële), 712.
 Observeren (lengte op zee), 475.
 Octrooi, 50, 246, 247, 279, 288, 545, 644, 667.
 Oeconomie, 147.
 Offerkist, 321, 325, 327, 328, 332, 580.
 Officiant, 269, 644, 676, 680—682, 695, 708, 710, 711, 715, 718, 720.
 - (burgerlijk), 367.
 - (christen), 360.
 Officier, 42, 130, 131, 361, 382, 411, 448, 501, 514, 526, 530, 545, 546, 573, 574, 601, 632, 636, 643, 803.
 - (Chineesch), 13, 98, 101, 283, 358, 553, 619, 718, 784.
 - (commanderend), 659.
 - (1°), 608.

Officier (Fransch), 15.
 . (subaltern), 558, 608.
 . (wachtdoend), 518.
 . (zee-), 475, 647.
 . van justitie, 12, 53, 130, 145.
 181, 225, 227, 344, 345, 347.
 403, 409, 458, 480, 493, 508.
 511, 592, 610, 638, 660, 661,
 670, 671, 674, 717, 718, 766, 779.
 Officio (in), 82, 357.
 Oker, 65.
 Oliteiten, 742, 817, 820, 821.
 Olij. 6, 7, 196, 246, 255, 259, 260,
 311, 380, 571, 626, 819, 822.
 . (zoete), 177.
 Olijven-olij, 44, 215, 246, 255, 380,
 397, 562, 563, 565—570, 626,
 630, 631.
 Olij-steen, 35.
 Ongang, 184.
 Ommissie, 429.
 Omkappen (kreupel-bosch), 272.
 Omkopen (prauwvoerders), 400.
 Omploegen (koffij-tuinen), 140.
 Omslaan, 199, 200.
 Omslag, 36, 37, 39, 150, 276, 335,
 336, 397, 450, 473, 678,
 765, 819.
 . (Comp^s), 370, 371.
 Omvelling, 272.
 Omwenteling, 275.
 Onachtzaamheid, 356, 722.
 Onbekwaam, 453, 454.
 Onbevaarbaar, 11.
 Onbillijkheid, 258.
 Onchristen, 9, 321, 344, 361.
 Onderbroek, 46, 209.
 . -chirurgijn, 203, 241, 726, 731.
 . -commissaris, 410.
 . -equipage-meester, 48, 50, 227,
 361, 376, 386, 549, 587, 810.
 . -gang, 162.
 . -houd, 9, 225, 414, 477, 494,
 501, 504.
 . -houden, 446, 483.
 . -honds-penningen, 445.
 . -koopman, 30, 75, 76, 103,
 151, 304, 306, 315, 316, 416,
 418, 490, 564, 565, 586, 598,
 699, 722, 789—791.
 . -kruipen (Comp^s handel), 441.
 . -kruiping, 661, 691.
 . -last, 388.
 . -majoor, 518.
 . . adjudant, 91.

Onder-meester, 42, 210, 217—219,
 304, 306, 315, 316, 513, 564,
 731, 732, 734, 741, 747, 812.
 . -mijning, 442.
 . -ollicier, 84, 434, 435, 514,
 518, 519, 631, 786.
 . -teekenen, 218, 221, 536, 731,
 734, 737, 738, 799.
 . -timmerman, 444.
 . -trouw, 262, 263.
 . -vragen (ambtgekl-schukligen),
 523.
 . -wijs, 54.
 . -wijzen, 35, 222, 515, 788.
 . -zoek (justitieel), 151.
 Oneenigheid, 384.
 Ongangbaar, 492, 634, 693, 744.
 Ongecarteld, 413.
 Ongehoorzaamheid, 365.
 Ongelden, 22, 56, 128, 135, 295,
 296, 726
 . (Bataviasche), 677.
 Ongeluk, 241, 359.
 Ongemak, 21, 22, 33.
 Ongenoegen, 484.
 Ongeregeelheid, 288, 510.
 Ongerief, 579, 819.
 Ongesteldheid, 230.
 Ongezondheid, 30, 640, 745, 801,
 828.
 Onkosten, 130.
 . -ordinair, 308.
 Onkost-rekening, 87, 124, 149, 281,
 285.
 Onkruid, 141, 142, 144.
 Onkunde, 287, 788.
 Onlusten, 224.
 Onmondig, 476, 477, 629, 620.
 Onoplettendheid, 715.
 Onrust-middel, 576.
 Ontbolstering, 245.
 Ontdekker, 671.
 Ontluiken (belasting op vrijgeving
 van slaven), 56.
 Ontevredenheid, 275.
 Onthelling, 252, 612.
 Ontladen, 701, 703, 840.
 Ontlossen (prauwen), 402.
 Ontmoeten (leden der hooge Rege-
 ring), 15.
 Ontruimen (met 'er dood), 629.
 Ontslag, 232, 481, 814, 824, 836.
 Ontvanger, 343.
 . -generaal, 128—130, 344—
 348, 377, 463, 590, 600, 618, 777.

- Ontvolken, 618.
 Ontzag, 30.
 Ontzet, 16.
 Onvermogen, 167.
 Onvermogend, 712.
 Onverschilligheid, 56, 149, 275, 373, 397, 484.
 Onwil, 137, 490.
 - lig, 325, 330, 546, 818.
 Onzuiverheid, 12.
 Oogluiking, 13, 227.
 - opslag, 148.
 Oom, 472.
 Oorgeld, 429, 489—491.
 Oorlog, 25, 187, 256, 275, 286, 292, 297, 298, 537, 556, 572, 578, 679, 738, 832.
 - schip, 15, 51, 52, 110, 147, 152, 159, 182, 183, 231, 573, 738, 777, 798.
 Oorlogs-declaratie, 573.
 - kosten, 554.
 - ongelden, 224, 297.
 - verklaring, 537.
 Oost-mouzon, 385, 733.
 Opbeuren (zieke penoisten), 210.
 Opbraak, 275.
 Opdisschen, 45, 48, 210, 212, 213.
 Opdracht, 605.
 Opdringen (goederen in betaling), 244.
 Openbaarmaking, 328.
 Openen (een hek), 221.
 Openleggen (zijnen staat), 321.
 - stelling, 459.
 Opgave (calculatieve), 80.
 Opgeld, 15, 17, 18, 21, 200.
 Ophangen, 3.
 - (eene pacht), 621.
 Ophoogen (aarde rondom koffij-boomen), 141.
 Ophouden (vaartuigen), 449.
 Opium, 138, 270, 660, 662, 673, 691, 777, 826.
 Opkooksel, 832.
 Opkoop, 256.
 Opleiding, 4, 828.
 Oplettenheid, 719.
 Opmettelen (slaven-vertrekken), 23.
 Opneem, 179, 189, 190, 193, 264, 281, 332, 454, 455, 682, 683, 751, 752, 771.
 - (jaarlijksche), 251, 353, 357.
 - (generale), 295, 299, 540, 741, 742.
 Opnemen (geld), 4.
 Opoffering, 359.
 Oppas (wekelijksche), 416.
 - ser, 74, 94—96, 209, 210, 217, 664, 807.
 - sing, 750.
 Opper-bewindnebbber, 117, 233, 286.
 - buurtmeester, 484.
 - chirurgijn, 218, 230, 241, 297, 350, 362, 372, 373, 385, 466, 555, 559, 582, 593, 648—650, 693, 726, 729, 731, 734—736, 742, 743, 745—747, 749, 750, 813, 818, 819, 821, 837.
 - commissaris, 325, 327, 329—332.
 - directeur, 644, 676, 677.
 - equipage-meester, 51, 59, 84, 122, 124, 125, 136, 146, 154, 155, 165, 186, 195, 227, 237, 258, 285, 302, 361, 373, 376, 385, 386, 416, 420, 425, 429, 435, 436, 448, 452, 465, 470, 475, 489, 494, 504, 514, 515, 520, 542, 548—550, 556, 577, 581, 585, 589, 598, 601, 610, 632, 642, 654, 727, 728, 743, 748, 751, 771, 802, 804, 809, 810, 812, 823, 824, 839.
 - gouverneur, 614.
 Opperhoofd, 125, 130, 131, 135, 164, 330, 564—567.
 - generaal soldij-kantoor, 70, 103, 124, 220, 411, 509, 585, 727, 731, 743, 790, 813.
 - van den Japanschen bandel, 6.
 - van de löge, 202, 802.
 Opper-koopman, 304, 315, 430, 481, 489, 564, 566, 568, 569, 597, 633, 684, (1°), 261.
 - v/h kasteel 29—32, 38, 67, 71, 87, 104, 124, 282, 420, 422—424, 429, 438, 446, 463, 487—489, 525, 560, 580, 613, 641, 654, 675, 687, 688, 771, 788, 802, 806, 830.
 - v/h kasteel (1°), 737.
 Opper-mandoer, 362, 432, 656.
 - meester, 47, 304, 306, 309,

- 315, 316, 372, 432, 513, 570,
588, 731, 732, 734, 735, 741,
812, 813.
Opper-officier, 84, 106—108, 435,
630.
• -stuurman, 470.
• -toezicht, 714.
Oppositie (in) ontvangen worden, 346.
Opranken (rondom een koffij-boom),
142.
Oproeping, 450, 457.
Oproermaker, 576.
Opschommelen (ontbrekende mili-
tairen), 808.
Opschrijven, 518, 519.
Opschudding, 2, 576.
Opschuren (koffij), 144.
Opschuring, 191.
Opslaan (amphioen), 678.
Opslag, 674.
• van het oog, 496, 740.
Opstal, 360, 462, 626.
Optrekken, 239, 517.
• (kinderen), 344.
Opvarende, 415.
Opvat-loon, 617.
Opveilen, 486, 520.
Opvisschen (ankers), 65.
Opzenden (naar Nederland), 291.
Opzichter 12, 42, 139, 142, 145,
165, 166, 245, 361, 362,
384, 397—400, 402,
406—409, 415, 419, 422,
550, 591, 592, 596, 601,
656.
• over de timmerlieden, 658.
Orde, 275.
Order (patriasche positive), 586.
• (permanente), 839.
• (staande), 40, 52.
Ordonnans, 503, 505.
Ordonnantie, 104, 134, 154, 202, 219,
221, 264, 411, 444, 445,
487, 493—496, 501,
502, 504, 513, 533, 534,
612, 613, 654, 665, 682,
722, 723, 726, 728, 732,
733, 738, 740, 746, 747,
793, 803—806, 808.
• klein zegel, 199.
• -geld, 506.
Organist, 195.
Orgel, 195.
Ouderdom, 205, 207, 255, 355.
• -ling, 255, 256, 278, 384.
Ouderloos, 43, 205.
Ouders, 344, 476.
• (Portugeesche), 35.
Oud-directeur, 489.
• -gouverneur, 489.
• -majoor titulair, 481.
• -schepen, 489.
Over-bevinding, 658.
• -drager, 75, 76, 431, 585, 586,
637, 816.
• -gave, 252.
• -kropping, 698.
• -laden (Comp^s schepen), 554.
• -lading, 111, 557.
• -leden, 135, 419, 426, 533.
• -leg, 147, 293.
• -lijden, 32, 82, 137, 220, 221,
264, 293, 326, 343—346, 366,
438, 497, 498, 501, 524, 528,
531, 602, 608, 742, 747, 749,
792, 793, 804, 810, 811.
• -maken (geld), 19, 151.
• -nachten, 377, 513.
• -name, 413, 629, 630, 801, 841.
• -nemen (opstallen), 255.
• -schepen, 653.
• -schrijven, 167, 222, 271, 477.
• -schrijving, 166, 167, 243.
• -slag, 363.
• • maken, 321—323.
• -treder, 508.
• -vaart, 628.
• -vloed, 275.
• -voer, 817.
• -wal, 458, 547, 559, 669, 750.
• -wicht, 226, 470, 471, 608, 753,
754, 785.
• -winst, 302.
• -zenden (processen in appel),
703.
Paal, 100.
Paard, 95, 145, 412, 428, 429, 465,
478, 484, 489—491, 503—506.
• (extra), 637.
Paarden-lijn, 62.
• -stal, 421, 581.
• • (Comp^s), 502—504.
Pacht, 1, 2, 28, 187, 188, 253,
258, 260, 312—314, 318,
379, 383, 439, 441, 442,
463, 486, 490, 520, 521,
551, 552, 592, 621, 623,
624, 651, 665, 835, 837, 838.
• -conditie, 85, 377, 379, 381,

- 448, 521, 522, 604, 618—620,
622, 624, 626, 663—665.
- Pachter, 2, 3, 85, 98, 101, 128—
130, 187, 189, 253—255,
258, 259, 277, 313, 374,
378—380, 383, 407, 486,
487, 512, 513, 520—522,
530—532, 543, 553, 601,
604, 615, 617, 618, 620—
628, 643, 651, 664, 665,
760, 837, 838.
• (achterstallig), 146.
- Pacht-huis, 3.
• -penning, 85, 255, 380, 620,
631, 625.
• -revenu, 616.
• -schat, 615.
• -voorwaarde, 487, 628, 837.
• -vrij, 254, 379, 625, 628, 633.
- Pad, 143.
- Padi, 54, 141, 143, 177, 378, 486,
505, 622, 637.
- Pager, 140.
- Pak, 387.
- Paket, 112—123, 134, 831.
• -boot, 105, 107—112, 115—
118, 120—125, 133, 134, 277,
693, 694, 774.
• -vaart, 104.
- Pakhuis, 215, 216, 221, 281, 309,
432, 451, 486, 489, 493,
512, 563, 597, 610, 613,
617, 623, 658, 742, 752,
824.
• (Comp), 43, 104, 226, 257,
422, 424, 449, 500, 566,
641, 674, 675, 682.
• -boekhouder, 450, 586.
• -meester, 304, 306, 569.
- Pakkist, 833.
- Pallas, 448.
- Pan, 85, 381, 725.
• (koperen), 48.
- Pand, 268, 269, 635, 706—708,
710, 824.
• -bewaarder, 269, 270, 600,
706, 707, 710, 713, 715, 773..
- Pandeling, 653.
- Panembahan, 822.
- Pangeran, 136, 137.
- Pantjalang, 248, 250, 307, 774, 803.
- Papendom, 393.
- Papier, 35, 175, 178, 194, 395, 396,
520, 580, 806, 833, 834.
• (Chineesch), 313.
- Papier (gezegeld), 200, 242, 770.
- Papieren, 1, 236.
• (instructieve), 782.
• (secretariële), 114, 123,
233.
- Papier van credit, 19, 20, 23,
25, 26, 104, 146, 187, 231,
235, 247, 266, 414, 429, 611,
612, 647, 652, 665, 696.
- Papiergeld, 413.
- Parade, 519.
• -plaats, 518.
- Parang, 142.
- Para-para, 144.
- Pardon, 292.
- Parel d'amour-schelp, 689.
- Parool, 447.
- Participant, 270, 271, 412, 695,
696, 721.
• -peren, 228, 668, 670, 762, 184.
- Particulier, 4, 23, 24, 49, 85, 110, 114,
115, 122, 125, 227, 233, 237, 256—
258, 279, 326, 335, 350, 371, 376,
386, 391, 392, 410, 421, 423, 438,
439, 441, 450, 510, 634, 644, 662,
666, 667, 717, 751, 767, 841.
- Pas, 21, 96—99, 101, 102, 184, 392,
401, 410, 551, 838, 840.
• (Tursche), 707.
- Pasar, 2, 500, 619, 625, 627.
• houden, 74, 487.
- Pas-geld, 776.
- Passagier, 499.
- Passant, 403.
- Passeren, 199, 476, 712.
• (acte), 683.
- Patient, 72, 318.
- Patata, 211, 212.
- Patjoel, 141, 142.
- Patroon, 186.
• -tasch, 90.
- Payment, 357, 434, 491.
- Pecceren (in officio), 82.
- Pedak, 357, 358, 452.
- Peen, 211.
- Peilen, 701, 702.
- Pen, 35.
• -ceel, 520.
- Pennemes, 35, 175, 178, 395.
• -dienst, 29, 46, 208.
• -schacht, 175, 178.
- Penning (10°), 340—342, 427, 672.
• (20°), 340—342, 427.
• (25°), 161.
• (40°), 342, 344.

- Penning (50°), 320.
 . (100°), 672.
 Pennist, 29—34, 41—43, 46—48,
 193, 203—210, 212, 217—
 219, 221, 222, 240, 304,
 306, 316, 483, 528—530,
 532, 617, 722, 801, 828.
 . (ziek), 239.
 Pennisten-kompagnie, 193.
 . -montering, 221.
 . -tafel, 42.
 Peper, 7, 44, 100, 110, 124, 177,
 211, 212, 215, 249, 276,
 281, 282, 307, 314, 316,
 392, 422, 423, 460, 500,
 547, 563, 565, 753, 761, 803.
 . -cultuur, 16.
 . -doos, 44.
 . -teelt, 652.
 . -tuin, 653.
 Perceel, 345.
 Perikel, 713.
 Perk, 272.
 Perkament, 395, 396.
 Permissie, 490.
 . -briefje, 96, 97, 99—103,
 188, 371, 486, 522, 622, 627.
 Persen (werkwoord), 141.
 Persistit, 768.
 Persoon (miserabel), 325.
 . (suspect), 496.
 Pharmacopoea, 655.
 . Wurttembergica, 739,
 740.
 Piek (halve), 90.
 Pik, 452.
 Pinang-geld, 219.
 Pindang, 46.
 Pisang, 211.
 . -boom, 142.
 Pistool, 248, 250, 505.
 . -holster, 506.
 Pit, 485.
 . (lampen-), 217.
 Piti, 6, 313, 379, 624.
 Plaats (publieke), 180, 181.
 Plan, 104, 105, 111, 122—125, 419.
 . (primo), 807.
 Plano (de), 409.
 Plantage, 246.
 Planten, 31, 139—144, 207.
 Plant-gat, 141.
 Pleister, 74, 741.
 . doek, 308, 309, 317.
 Ploeg, 792, 793, 815.
 Ploeser, 66.
 Plukken, 141, 144.
 Plunderage, 403.
 Plunje-kist, 387, 392.
 Pok-hout, 60.
 Politie, 361.
 . -wacht, 265.
 Pond-goederen, 67.
 Poort, 421.
 . -wacht, 516.
 Porcelein, 18—20, 45, 151, 212, 215,
 239, 547, 563, 774.
 Port (brief-), 830.
 Porte-épée, 90.
 Portgeld, 114—117, 125, 126, 132,
 134, 135.
 Portie, 212, 344.
 Positie, 14.
 Post, 398—403, 407, 409, 410.
 . -houder, 91, 92, 522, 604.
 . -kantoor, 122, 131—133, 135,
 136, 152, 831.
 . -meester, 130—136, 831.
 . . -generaal, 133, 134, 136.
 Postulren, 155.
 Pot, 726, 738.
 Potia, 98—100, 102, 576.
 Potlood, 35, 396.
 Pottenbakker, 616, 838.
 Poursuite, 181.
 Praai-rapport, 604.
 Praal en pracht, 489.
 Practizijn, 47, 199, 501, 795, 796,
 828, 829.
 . (2°), 530, 588.
 Practijk, 218.
 . (booze), 531.
 . (particuliere), 582.
 Practijken (kwade), 199, 661, 831.
 . (ongeeoorloolde), 507, 653.
 . (slinksche), 775.
 . (verkeerde), 695.
 Praerogatief, 262, 395, 664.
 Praescriptie, 800.
 Praeses v/d kerkeraad, 384, 395.
 Praesidium, 609, 709.
 Prauw, 397, 399, 400, 402, 403,
 406, 407, 409, 410, 494—
 496, 632, 636.
 . -boekje, 408.
 . -loon, 636, 753, 776.
 . -majang, 318.
 . -voerder, 397—402, 406,
 407, 409, 410, 596, 601.
 Precautie, 719.

- Predicatie, 579, 704.
 Predikant, 22, 23, 224, 255, 256, 361, 424, 429, 471, 503, 504, 506, 563, 568, 587, 614, 639—641, 704, 827, 828.
 . (Luthersch), 429.
 Predikbeurt, 504, 506.
 Preekstoel, 579, 827.
 Preferentie, 58, 231, 339, 388, 391, 410, 451, 459, 483, 602, 669, 706, 709, 713, 750.
 Premie, 108, 112, 169, 230, 375, 416, 637, 638, 694.
 Preparaat, 819.
 Presenning, 238.
 Present zijn, 31.
 Presentje, 22.
 Present-kistje, 539.
 Preservatie, 832.
 . -veren (hout), 425.
 President Boedelmeester, 590, 600.
 . college van justitie, 638.
 . -diaken, 353.
 . Heemraden, 590, 600.
 . Raad van justitie, 164, 489, 727, 780, 783, 839.
 . Schepenen, 263, 378, 409, 410, 592, 595, 599, 624, 625, 727, 744.
 . Weesmeesteren, 595, 599.
 Presideren, 677, 714.
 Pretensie, 49, 613.
 Pretext, 184, 384, 573.
 Preventie (bij), 83, 347.
 Priester (inlandsch), 393.
 Principaal (overleden), 342.
 Privé (in), 773, 782.
 Privilegeren (den stads-apotheker), 724.
 Privilegie, 253, 587, 666, 667.
 Proberen (brandspuiten), 3.
 Procederen, 130, 181, 401, 484, 574, 621, 661, 670—672, 701.
 Procédure, 147, 346.
 Pro-cento, 171, 470, 471, 737.
 Proces, 346, 409, 556, 703, 717.
 . en legaat-bezorger, 156, 352.
 . voeren, 155.
 . -zaak, 795.
 Procuratie, 243, 364, 524, 829.
 . (speciale), 325, 328.
 Procureur, 258, 587.
 Producten, 243, 244, 484, 572, 730, 820.
 Productie, 795.
 Proef, 244.
 Proeven (drinkwater), 258.
 Programma, 535, 536, 613.
 Project, 419.
 . -lading, 654.
 Prolongatie, 280, 613.
 . -geren, 426, 667.
 Promesse, 390.
 Promoveren tot doctor juris, 155.
 Proponent, 640.
 Proponeren (dobbel-spel), 181.
 Pro rato, 608.
 Protectie, 697, 699, 840.
 Protestatie, 183, 184.
 Protocol, 82, 712, 770.
 . (notariëel), 394.
 Protocolle-kamer, 167.
 . -kantoor, 468.
 Protocolleren, 770.
 Proto-notaris, 770.
 Provenu, 391, 572.
 Provianderen, 228, 229.
 Provincie, 472.
 Provisie, 553.
 Provisiën, 24, 51, 224, 298, 561, 562, 565, 566, 646.
 Provocatie, 621.
 Provoost, 432.
 Pruim, 211.
 Prijs, 20, 138, 259, 260, 449, 458, 461, 488, 507, 508, 511, 527, 531, 551, 552, 574.
 . -bepaling, 252, 253, 488, 507, 574, 798.
 . -courant, 60, 296, 322, 337, 422, 535.
 . -daling, 358.
 . -verhooging, 273.
 . -vraag, 745, 822.
 Pupil, 476, 477.
 Pijp, 212.
 Qualificatie, 273.
 Quiteren, 496.
 Raad (burger), 609.
 . (Chineesche), 264.
 . extra-ordinair, 137.
 . ordinair, 137.
 . der Aziatische bezittingen, 705.
 . van Indië, 118, 233, 261, 330, 333, 365, 366, 422—424, 489, 538, 555, 565, 566, 603, 607, 609, 614, 664, 665, 766, 768, 783.

- Raad van justitie, 14, 48, 81—83, 86, 118, 129, 146, 153, 154, 164, 165, 190, 199, 252, 253, 261, 281, 346, 361, 384, 394, 412, 424, 429, 470—472, 481, 489, 532, 540, 550, 586, 590, 638, 653, 672, 701, 783—766, 768, 779, 780, 783, 831.
 • politie, 118, 252, 274, 365, 366, 496, 653, 686.
 Raads-lid, 274.
 Raagbol, 196, 537, 815.
 Raam, 72.
 Raap-olij, 246, 255, 380, 626.
 Rabat, 231, 458.
 Radijs, 211, 212.
 Rafineren (salpeter en zwavel), 384.
 Ramp, 109.
 Rampaard, 192.
 Rang, 15, 180, 290, 418, 448, 481, 529, 608, 684, 713, 750.
 • -lijst, 367.
 Rantsoen, 10, 69, 78, 84, 174, 177, 219, 297, 306, 307, 316, 317, 319, 361, 423, 429, 430, 433—436, 462, 466, 473, 481, 488, 501, 528, 533, 561, 571, 578, 603, 630, 632, 636, 746, 786.
 • -briefje, 434.
 • -geld, 566.
 • -prouw, 628.
 Rapport, 803.
 • (dagelijksch), 519.
 Ratelwacht, 815.
 Rato (pro), 709.
 Reaal (Spaansche), 35, 41, 148.
 Realist, 416, 586.
 Rebelle, 481.
 Receptis, 366, 707, 710.
 Reclameren (onafgehaalde vendu-gelden), 800.
 Recognitie, 19, 26, 237, 312, 313, 318, 359—362, 367, 391, 441, 451, 460, 520, 521, 546, 609, 609.
 • -geld, 366.
 • -goederen, 111.
 • -kas, 387.
 • -penningen, 228.
 Recommendatie, 839.
 Roconvalescent, 73, 748.
 Recours nemen, 55.
 Recouvreren (vendu-schulden), 799.
 Recruten-wacht, 32, 90, 91, 207, 219, 727.
 Reden (politieke), 39.
 Redemptie-geld, 664, 665.
 Redoute, 91.
 Redres, 285, 287, 290, 295, 296, 331.
 • vragen, 22.
 Reductie, 80, 275, 397.
 Reede, 182, 183, 231, 400, 403, 404, 406—409, 812.
 Reeder, 573, 574, 638, 836.
 Reep, 62.
 Ret-vracht, 404, 405.
 Reform, 274, 287.
 Regel, 796.
 Regen, 144, 772.
 • -mouson, 140, 143, 493.
 • -water, 140, 143.
 Regent, 84, 89, 139, 142, 145, 169, 170, 191, 201—206, 209, 212, 216—219, 221, 239, 244, 245, 256, 273, 362, 413, 509, 628, 748, 807, 808.
 • -schap, 3, 84, 145, 191, 244, 253, 256, 384, 414.
 Regering (Hooge), 198.
 Regerings-wijze, 150.
 Regiment, 501, 502, 527, 533.
 Regiments-kas, 474.
 Register, 344.
 • (alphabetisch), 40, 41, 497.
 Registratie, 494—497.
 Registreren, 345, 493, 496, 770.
 Reglement bank courant en bank van leening, 265.
 • brandspuiten, 757.
 • in en afschrijvingen, 7, 224.
 • last en winst-rekeningen, 295, 297.
 • medicinale winkel, 721.
 • pennisten-tafel, 42.
 • post-kantoor, 165.
 • schepelingen ter reede Batavia, 84.
 Regt (inkomend), 448, 460, 512, 651, 822.
 • (in en uitgaand), 189, 227, 254, 276, 380, 381, 459, 486, 520, 521, 620, 622, 624, 625, 665.
 Regtbank, 199.
 Regter, 273, 660, 835.
 • (burgerlijk), 480.
 • (competent), 82, 799.

- Regts-geling, 481.
 . -macht, 265.
 . -pleging (manier van), 101.
 . -spraak, 150.
 . -zaak, 795.
 Reinheid, 73.
 Reinigen (pennisten-gesticht), 204.
 Reiniging, 217.
 Reis (binnenlandsche), 109.
 Reiziger, 414.
 Rekening (afzonderlijke), 51, 52.
 . (particuliere), 557.
 . -courant, 297.
 . doen, 156, 198, 233.
 Rekest, 164, 165, 199, 470, 612, 636, 639, 718.
 Relegatie, 493, 497.
 Relegeren, 89, 493, 495.
 Religie (gereformeerde), 232.
 . (Luthersche), 232.
 Remboursement, 17, 18, 231, 339, 341, 458, 560, 577, 816.
 Rembourseren (prauw-loon), 402.
 Remissie, 621, 622.
 Remitteren (geld naar Batavia), 614.
 . -tering, 577, 643.
 Remunereren (opvarenden van pakket-booten), 106.
 Rement, 39, 534, 613, 617, 619, 660, 661, 677—679, 682, 707, 709, 710, 718, 719.
 Renovatie, 835.
 Renteloos, 413, 414.
 Renten, 266, 343, 352, 414, 708, 709, 715, 716, 786.
 Renunciatie, 621.
 Renversaal, 347.
 Reparatie, 51, 66, 78, 86, 92, 171, 176, 179, 261, 310, 311, 318, 354, 358, 415, 416, 453—456, 462, 548, 581, 605, 606, 716.
 Repareren, 45, 215, 373, 375, 415, 419, 455, 465, 466, 505, 548, 642, 694, 755, 824, 841.
 Repatriëren, 135, 156, 232, 482, 523, 729, 730, 790.
 Repetitie, 796.
 Represaille, 573.
 Republiek, 184, 469, 662.
 Requieren (paarden), 412.
 Rescriptie, 539.
 Reserve, 32, 92, 443.
 . -fonds, 800.
 Resident, 139, 180, 315, 366, 373, 438, 552, 634, 701—703, 820.
 Resident, (1°), 570, 571.
 . (2°), 570.
 Residentie, 551, 552, 789.
 . -huis, 389.
 Resistentie, 839.
 Resolutie, 236, 357.
 . (generale), 40.
 Respect, 30, 41.
 Restant, 53, 68, 156, 171, 192, 193, 251, 264, 295, 296, 298—301, 303, 578, 741, 746, 751, 752, 804, 833.
 . -boekje, 263.
 . loopen, 611.
 . -lijst, 150, 806.
 Restituëren (voorschot), 549.
 Restitutie, 198, 710.
 Resumeren (rekening), 218.
 Resumptie, 444.
 Retorsie, 573.
 Retour, 19, 39, 84, 287, 391.
 . -bezending, 446.
 . -goederen, 106.
 . -neren naar Nederland, 419.
 . -schip, 60, 108, 151, 198, 225, 227, 470, 544, 555, 637, 642, 792, 818.
 Retraite, 94.
 Reuk, 237.
 Revenue, 753.
 Revue, 807, 808.
 Rifseizings-lijn, 375.
 Rigueur, 498.
 Rigtsnoer, 151, 740.
 Riool, 12.
 Risico, 268, 322, 389, 413, 440, 512, 623, 667, 678, 687, 705, 707, 708, 795.
 . ter zoe, 296, 301.
 Risje (ingelegd), 809.
 Ritmeester, 42, 727.
 Rivier, 406, 408, 409, 446, 477, 478, 730, 758, 767.
 . -vracht, 404, 405.
 Roede-geld, 468.
 Roef, 220.
 Roeischuit, 248, 250.
 Roest, 454, 455.
 Roet, 175, 833, 834.
 Rocijen, 747, 772.
 Roeijer, 771, 772, 783.
 Rok, 46, 208.
 Rol, 205, 796, 796, 829, 836.
 Romp, 546.
 Rondbrengen, 504.

- Rondbrengen (slaven), 664.
 Ronde doen, 2, 145, 245.
 Rondschieten, 804.
 • -zwerfen, 772.
 Ronggeng, 97—99, 102.
 Rood-aarde, 35, 175, 178, 396, 634.
 Roof, 96.
 Rooimeester, 11, 587.
 Rooster, 46, 211, 215.
 • (bamboe), 144.
 Ropij, 132, 270, 491, 744.
 • (Bataviasche), 412, 413.
 Roskammen (werkwoord), 505.
 Rotan, 3, 12, 18—20, 100, 151, 239.
 • -slag, 31.
 Rouleren, 611, 633.
 Rouwmantel, 587.
 • -wagen, 587.
 Rover, 94, 95, 100.
 Roverij, 92, 100.
 Royeren (op de rol), 829.
 Rozijn, 211.
 Ruiling, 44, 176, 178, 193.
 Ruïne, 128, 180, 573.
 Ruïneren (vruchtboomen), 246.
 Ruiten-kaart, 193, 299.
 Rund, 478.
 • -vleesch, 212, 628.
 Rijp, 144.
 Rij-paard, 489, 490, 505, 506.
 Rijst, 10, 23, 44, 46, 50, 52—54, 152,
 173, 211, 212, 215, 225, 232,
 248, 307, 308, 311, 314, 317,
 318, 337, 339, 378, 424, 435,
 436, 440, 442, 458, 462, 473,
 486, 492, 493, 501, 502, 507,
 508, 510—512, 515, 527, 531,
 542, 550—554, 557—559, 562,
 565, 571, 574, 575, 603, 622,
 624, 628, 630—633, 641, 658,
 699, 808, 809, 820, 822.
 • -bazar, 508, 510, 575.
 • -gewas, 458.
 • -kantoor, 553.
 • -magazijn, 578.
 • -markt, 85, 379, 458, 591,
 601, 625.
 • -negorij, 553.
 • -pasar, 492.
 • -schip, 556.
 • -verkoop, 510.
 Rijtuig, 15, 387, 428, 484, 503,
 504, 506.
 Sabel, 90, 448.
 Sagoe, 481, 689.
 Saisoen, 105, 107, 198, 210, 211.
 • (druoge), 11.
 Saki, 689.
 Salade, 46, 212.
 Salaris, 12, 196, 221, 267, 268, 332,
 352, 382, 399, 403, 406, 408—410,
 427, 677, 679—682, 707—709,
 715, 755, 756, 815, 842.
 Salariseren, 664, 665, 707.
 Salaris-lijst, 795.
 Saldo, 269, 477.
 • (batig), 629.
 Salempoeris, 439.
 Salpeter, 281, 384, 547, 753.
 Saluut, 93, 231.
 • -schot, 137, 147.
 Sandelhout, 392.
 Sapan-hout, 110, 124, 547, 753.
 Schaap, 478.
 Schaarsheid, 155, 246, 424, 507, 510,
 531, 610, 698, 819.
 Schade, 49, 90, 109, 145, 149, 165,
 182, 264, 355—357, 389, 549,
 558, 618, 629.
 Schaduw, 140, 143, 681, 687, 710—
 712, 718, 719, 722, 725, 738, 800.
 Schafstaas, 33.
 • -bak, 643.
 Schafting, 107.
 Schaft-order, 241, 474.
 Schans, 173.
 Schatkist, 365.
 Scheeps-behoefden, 841.
 • -boord, 92.
 • (binnen), 495, 646,
 687.
 • -dienst, 659.
 • -doos, 731.
 • -gebruik, 375.
 • -gelegenheid, 366.
 • -medicijn-kist, 729.
 • -lading, 139.
 • -legger, 111.
 • -occasie, 123, 280.
 • -officier, 50, 52, 285, 437,
 534, 772.
 • -opperhoofd, 171, 447.
 • -overheid, 92, 138, 146, 258,
 375, 376, 425, 486, 495,
 549, 554, 578, 603, 622,
 642, 645, 647, 693, 737,
 753, 754, 756, 774, 781,
 803, 804, 806, 812.
 • -ruimte, 388, 442, 685, 686.

- Scheeps-soldij, 79, 88.
 . -boekhouder, 792.
 . -timmerman, 88, 127, 128, 415, 444, 445, 548, 592, 691.
 . -volk, 659.
 . -vracht, 296.
 . -werk, 515, 748, 812.
 Scheepvaart, 544, 699.
 Scheer-Chinees, 522.
 Scheiding, 346.
 Schei-muur, 240.
 Schellak, 689.
 Schelling, 15, 125.
 Schenkage-rekening, 312, 318.
 Schepeling, 111, 434, 630.
 . (Comp), 237.
 Schepenen, 2, 11, 48, 56, 81—83, 86, 92, 166, 222, 236, 260, 265, 340, 343, 345—348, 368, 382, 395, 403, 409, 426, 452, 461, 468, 476, 480, 489, 509, 521, 531, 550, 587, 589, 599, 690, 691, 713, 745, 768, 795, 815, 828,
 Schepen-kennis, 712.
 Scherp, 93.
 . -rechter, 815.
 Schieman, 514, 671, 812.
 Schieten, 93, 407.
 Schietgeweer, 99, 103, 184, 185, 576.
 Schild, 3.
 Schilder, 397.
 . -deren, 425, 606, 804.
 . -wacht, 149, 417, 516.
 Schip (Amerikaansch), 775, 797.
 . (Armenisch), 469.
 . (Comp), 5, 19, 20, 50, 51, 87, 89, 90, 106, 111, 116—118, 121, 123, 133, 152, 189, 190, 225, 226, 228, 258, 284, 285, 371, 386, 387, 391, 424, 425, 429, 438, 441, 446, 450—452, 465, 475, 481, 512—514, 548, 549, 556, 623, 641, 644, 646, 654, 655, 659, 669, 670, 693, 694, 701, 705, 767, 780, 782, 809, 812, 829—831, 837, 840.
 . (Engelsch), 651, 700.
 . (Fransch), 414, 574.
 . (ingehuurd), 19, 20, 86, 103, 112, 133, 767.
 . ('s Lands), 608.
 . (nienw gebouwd), 373.
 . (particulier), 131, 817, 823—825, 829, 841.
 Schip (Spaansch), 81.
 . (vreemd), 371, 387, 391, 512, 604, 752, 762, 775, 776, 782, 837.
 Schipper, 131, 545—547, 671.
 Schoen, 46, 209, 482.
 Scholarch, 35, 54, 55, 76, 196, 536, 690.
 School, 35, 54, 520, 690.
 . -behoefden, 35.
 . -gaan, 35, 76.
 . -geld, 76.
 . -houden (clandestien), 55.
 . -meester, 35, 54, 77, 690.
 . -onderwijs, 35.
 . -reglement, 55, 76.
 Schoonhouden, 45, 48, 196, 197, 204, 748, 750, 815.
 . -maken, 84, 142, 143, 213, 214.
 Schot, 93, 147, 257.
 Schotel, 44.
 Schouder, 518.
 Schoven (werkwoord), 83.
 Schraapzucht, 759.
 Schrapen (mast), 425.
 Schriftuur, 199, 615.
 Schrobben (hospitaal), 73.
 Schrijf behoeften, 395.
 . -dienst, 317.
 . -gereedschap, 236, 308, 317, 396, 422, 424, 456, 716, 719, 720, 803, 805, 834.
 . -kantoor, 33, 42, 43, 205—209, 221, 222, 239, 383, 421, 789—791, 801.
 . -werk, 37, 299, 368, 593, 719, 722, 789.
 Schrijven, 199, 200.
 Schrijver, 193, 531, 596, 602, 664, 776,
 . (Arabisch), 776.
 Schuil-raam, 72.
 Schuilplaats, 94, 836.
 Schuit, 68, 69, 195, 436, 747, 748, 761, 771, 772, 783.
 Schuld, 129, 130, 180, 191, 343, 358, 413, 414, 653, 698, 799, 816.
 . (desperate), 800, 801.
 Schuren, 196, 213.
 Schurk, 94.
 Schutter, 461.
 Schutters-eed, 690.
 Schutterij, 239.

- Schijn-kapitaal, 296.
 • -restant, 192.
 • -winst, 39.
 Scriba, 304, 306, 315, 430, 570,
 600, 644, 676, 679.
 • amphiën societëit, 590.
 Scribent, 30, 33, 315, 802.
 • (Chineesch), 258.
 Scriptis (in), 274.
 Scrupuleusheid, 322.
 Secreet, 73.
 Secretarie, 132, 200, 396.
 • (generale), 42, 47, 48,
 125, 203, 257, 416, 420,
 497, 504, 580, 586, 731,
 802, 814.
 • Raad van justitie, 583.
 • Schepenen, 584.
 Secretaris, 199, 200, 242, 706, 713,
 715.
 • (Chinesche), 619.
 • bank-courant, 47, 269,
 270.
 • bank van leening, 596,
 600, 717.
 • Boedelmeesteren, 47, 584,
 600.
 • Chineschen Raad, 628.
 • Heemraden, 463, 595,
 600.
 • hooge Regering, 104, 134,
 422—424, 489, 585, 603,
 638, 781.
 • (1°) hooge Regering, 416,
 417, 528, 704, 802.
 • huwelijksche en kleine
 geregts zaken, 47, 587.
 • van justitie, 361, 496.
 • Raad van justitie, 47,
 203, 264, 272, 532, 589,
 598, 802, 831.
 • van Schepenen, 3, 47,
 56, 57, 151, 343—345,
 348, 382, 396, 427, 476,
 560, 583, 599, 712, 802.
 • Weesmeesteren, 47, 595,
 599, 709.
 Secreteren, 328, 332, 347, 375, 638.
 Secretesse, 707.
 Secunde, 565, 687, 688.
 Securiteit, 213, 709, 770.
 Sein doen, 748.
 • -schot, 93, 138.
 Sek-wijn, 173.
 Selderi, 212.
 Seminarium, 535, 536.
 Sententie, 493, 497.
 • (edictale), 826.
 Seponeren, 82, 714, 770.
 Sequester, 264, 602.
 Sequestratie-gelden, 272.
 Serang, 229, 462.
 Sergeant, 84, 95, 145, 234, 305,
 306, 315, 316, 354.
 Servet, 196.
 Sessie, 247.
 • nemen, 290.
 Sigilli (in loco), 770.
 Signatuur, 493, 536.
 Simplici (de), 409.
 Simplicia, 724, 740.
 Sjahbandar, 53, 131, 133, 136, 145,
 152, 188, 189, 194, 195,
 203, 228, 234, 254, 377,
 380, 401, 410, 430, 469,
 486, 499, 503, 542, 543,
 551, 552, 572, 577, 594,
 596, 597, 602, 626, 663—
 665, 700, 701, 751, 752,
 763, 776, 777, 782, 802,
 • -rij, 238, 776.
 Slaaf, 7—10, 13, 24—29, 33, 56,
 57, 165, 166, 168, 196, 210,
 222, 223, 242, 243, 250, 251,
 321, 344, 392, 401, 419, 449,
 476, 477, 481, 503, 505, 506,
 510, 511, 544, 609, 629, 653,
 663—665, 729, 748, 815.
 • (Christen), 232.
 • (Compagnie's), 251, 297.
 Slaap-kooi, 46, 209.
 Slachten, 85, 260, 379, 380, 530—
 532, 625, 628, 633, 643.
 • -ter, 254, 379, 625, 628, 633.
 Slaper, 520.
 Slaven-geld, 665.
 • -handelaar, 664.
 • -vertrek, 23.
 • -ziekenhuis, 421.
 Slavernij, 56, 222, 476, 653.
 Slavin, 10, 26, 57, 166, 511.
 Sleet, 192.
 Slenker, 704.
 Slepén (hout), 180.
 Sleutel, 3, 156, 205, 268, 332, 365,
 713, 731, 742, 773.
 Sloep, 248, 250, 307, 311, 318, 482,
 606, 730, 739, 771, 772, 783.
 Slokan, 95, 445.
 Sloop (ter) verkoopen, 60, 69.

- Sloot, 393.
 Slordigheid, 287.
 Slot, 213, 332, 366, 713.
 • van een geweer, 455.
 Sluik (ter), 226, 227.
 Sluikerij, 692, 821, 826.
 Sluikhandel, 226, 227, 663, 670, 831.
 Sluiten, 221.
 • (boeken), 64, 171, 252, 269, 560, 605, 680, 682, 708, 716, 723.
 • (rekening), 52.
 Sluizing (tijdelijke), 645.
 Sluit-post, 171.
 Slijpsteen, 390, 395.
 Slijten (koopmanschappen), 227.
 Smeden (ijzer), 173.
 Smeekolen, 390, 833, 834.
 Smid, 127, 176, 304, 306, 315, 316, 397, 418, 419, 421, 422, 431—433, 592, 601.
 Smids-jongen, 420.
 • -winkel, 299.
 Smokkelaar, 442, 637.
 • -kelen, 691.
 • -kelhandel, 194, 225—227, 277, 401, 638, 671, 672, 699, 700, 757—759, 761, 762, 767, 778, 820, 826.
 Snaphaan, 185, 207, 248, 250.
 • -houder, 99, 103.
 • -patroon, 174, 177.
 Snert, 211.
 Snij-boon, 143, 211, 212.
 Snijden (padi), 143.
 Societeit, 247.
 Soep, 45, 46, 211, 212.
 • -lepel, 44, 215.
 • -schotel, 44.
 Soesoehoenan, 566.
 Soia, 689.
 Soldaat, 149, 150, 234, 305, 306, 315, 316, 659.
 Soldij, 69, 70, 78, 88, 127, 128, 301, 304, 305, 312, 315, 372, 678, 790, 793.
 • -bediende, 75, 76, 103, 749.
 • -boek, 75, 147, 334, 411, 690.
 • -boeken-kamer, 420, 437.
 • -boekhouder, 509.
 • -geld, 435.
 • -kantoor, 533, 749, 802.
 • • (generaal), 88, 103, 411, 813.
 • Soldij-rekening, 130, 220, 435, 479, 480, 482, 534, 731, 815.
 • Soliditeit, 357.
 • Solidum (in), 621.
 • Sollicitatie, 790.
 • Sommatie, 621.
 • -cedul, 346, 347.
 • Sommeren, 129, 347.
 • Sorteren, 114, 191.
 • Sortering (Comp^e), 230, 547.
 • Soulaas, 29, 137, 165.
 • Sous-lieutenant, 106, 107, 526, 555, 559, 588, 646—651, 693, 750, 781, 782.
 • Souverein, 162, 163, 472, 473.
 • Span, 95.
 • Specerijen, 44, 146, 155, 194, 215, 298, 392, 422, 423, 460, 563, 565, 570, 639, 641, 688, 699—702, 742, 767, 803, 817, 819, 821, 822, 829, 831.
 • Specerij-handel, 691.
 • -olie, 547.
 • -provincie, 700.
 • -schip, 779, 780.
 • Specificatie, 51, 252, 550, 694.
 • -boek, 299.
 • -rekening, 740.
 • Speculatie, 198.
 • Spek, 45, 84, 211, 212, 354, 436, 633.
 • -kamer, 31.
 • Spel, 487, 625.
 • Spijauter, 547.
 • Spillage, 7, 174, 175, 177, 186, 189, 224, 251, 281, 785.
 • Spinnen, 143.
 • Spinsel, 244.
 • Splitsing, 757.
 • Spoed, 133.
 • Spoelkom, 436.
 • Spijker, 64, 175, 177, 317, 566, 833.
 • Spijs, 43, 45, 47, 48, 204, 208—210, 212—214, 241, 746.
 • Spijzigen, 43, 48, 483.
 • Staaf (gouden), 126.
 • -koper, 249, 281, 753.
 • -ijzer, 63, 64.
 • Staal, 175, 317.
 • Staatriem, 506.
 • Staat-rekening, 195, 262, 269, 294—296, 300, 352, 605, 703, 704, 716.
 • Staats-blad, 370.
 • Stads-apotheker, 432, 585, 600, 724, 725, 743.
 • -buiten-barm, 711.

- Stads-chirurgijn**, 585, 600, 743.
 • -cingel, 627.
 • -docter, 728, 729.
 • -drukkeresse, 519, 600.
 • -gebouw, 92.
 • -gracht, 393, 521.
 • -kas, 3, 12, 92, 393—396, 410, 452, 745, 815.
 • -meester, 727—729.
 • -poort, 478.
 • -vendumeester, 708, 800.
 • -vracht, 406—408.
 • -werken, 262, 263.
Staking, 538.
Stal, 452, 490.
 • -len (werkwoord), 505.
 • -ling, 503, 517.
Stam, 141, 142.
Standplaats, 822.
Stank, 504, 506.
Stank, 229, 284.
Staten-Generaal, 117, 182, 278, 286, 414, 472, 614, 636, 836.
 • (provinciale), 614.
 • van Holland en West Friesland, 117, 128, en Zeeland, 161.
 • • • Zeeland, 117.
Steekbout, 375.
Steen, 85, 381.
 • (fijne), 707.
 • -bakker, 838.
 • -houwer, 397, 419, 420.
Stel, 1, 236.
Stelen, 92, 149, 711.
Stem hebben, 714.
Stempel, 113, 114, 117, 131, 132, 233, 634.
 • -pelen, 123, 125, 131—133, 194, 200, 693.
 • -peling, 133, 134, 136, 633, 634.
Steng, 425.
Sterfgeval, 92, 110, 125, 165, 252, 342, 347, 666.
 • -huis, 323, 343, 346, 587.
Sterfte, 13, 30, 240, 354, 443, 505, 605, 771, 788, 801.
Sterkte (korte), 249, 250.
Sterven, 495.
Stevenen (naar Padang), 460.
Stoel, 45, 209, 215.
Stoep, 196.
Stof, 7.
 • -fen, 196.
 • -fig, 23.
Stoken, 509, 510.
Stoof-kamer, 245.
Stoppen (smokkel-wegen), 226.
Storm, 105, 547.
Storting, 270.
Stoutheid, 95, 492.
Straat-lantaarn, 92.
Straf, 149, 150.
 • (corporeele), 102, 493, 497.
 • -oefening, 31.
 • -tooneel, 494.
Strand, 91, 272, 492, 758, 778.
Stranding, 385.
Strand-regent, 381.
Stremming, 512.
Streng, 439.
Stroom (op) liggen, 513, 514.
Strooijen (pitten), 485.
Stroo-zak, 175.
Stuage, 646.
Studie, 764.
Stuiver (dubbele), 15.
Stuk-goederen, 741.
Stuurman, 197, 311, 671, 810.
Stijgbeugel, 506.
Subject (onnut), 162, 164.
 • (slecht), 291.
Subordinatie, 779.
Subsidie, 435.
Subsidiëren (pupillen), 477.
Substituut, 493—496, 779.
Successie (collaterale), 319, 339, 340, 342—344, 382, 426, 538.
Suiker, 15, 17, 20, 44, 50, 85, 138, 146, 152, 211, 215, 223, 249, 260, 285, 314, 372, 436, 462, 466, 474, 486, 488, 489, 541—543, 547, 553, 572, 594, 622, 624, 630, 631, 751, 835.
 • -cultuur, 484.
 • -gewas, 260.
 • -industrie, 541.
 • -leverancier, 146.
 • -molen, 21, 22, 96, 98, 101, 260, 484, 485, 576, 616, 619, 627, 778.
 • -molenaar, 21, 22, 97, 477, 478, 541, 542, 572, 751.
 • -riet, 436, 477, 478.
Sultau, 89, 553, 566, 663.
Summier, 680.
Super-carga, 118, 135, 637.
Suppletie, 32, 674.
Suppoost, 31, 382, 449, 450, 598, 788, 790, 791.

- Suppoost (1°). 47. 48. 487. 578.
 586. 589. 593. 642. 643. 687.
 794. 806. 832.
 Surchéance. 273. 621.
 Surpasseren. 711. 712.
 Suspensie. 181. 409.
 Suspicie, 500. 655.

 Taal (Chineesche). 500.
 • (Javaansche). 811.
 • (Maleische). 54. 536.
 • (Nederlandsche). 35. 54.
 • (Portugeesche). 35. 54.
 Tabak. 212. 255. 380. 620. 626.
 Tacite. 751.
 Tafel. 45. 48. 107. 108. 209. 215.
 448.
 • (gemeene). 43. 213. 218.
 • -gast. 43. 44. 46. 213.
 • -geld. 182.
 • -goed. 204. 217. 803.
 • -provisie. 314.
 Tali minjak. 85. 145. 379. 541.
 Tak. 141. 142. 144.
 Taker. 7.
 Talas. 143.
 Tamarinde. 196. 211. 239. 306. 316.
 383. 462. 466.
 Tamboer. 174. 305. 306. 315.
 Tandén wisselen. 664.
 Tandil. 229. 462.
 Tantum. 605.
 Tapper. 604.
 Tarra. 146.
 Tarwe. 187. 188. 562. 565.
 Taxateur. 332. 333. 345—347. 382.
 427. 538. 715.
 Taxatie. 133. 267. 343. 345. 347.
 348. 382. 426. 449. 452. 486.
 503. 512. 513. 602. 609. 623.
 629. 630. 837.
 Taxeren. 133. 268. 322. 331. 444.
 593. 707. 708.
 Teeken. 3.
 Teekenen. 52. 234. 264.
 Teer. 175. 178. 224. 452. 537. 833.
 Teeren (masten). 425.
 Tegenspoel. 109. 163. 275. 294. 359.
 • -spraak. 777.
 Tehuis-reis. 22. 470. 732.
 Tekortkoming. 722.
 Tellen (geld). 18. 231. 236. 243.
 339. 350. 458. 629. 816. 817.
 Teller. 560. 643.
 Telling. 35. 36. 41. 58. 81. 138.
 161. 168. 186. 451. 458. 459.
 577.
 Tempel. 531.
 Termijn. 10. 14. 166. 167. 222.
 231. 235. 278—280. 323. 325—
 327. 329. 331. 356. 359. 366.
 414. 426. 458. 534. 560. 608.
 613. 621. 682. 693. 720. 795.
 816. 822.
 Terug-reis. 107. 108. 415.
 • -schrijven. 611. 612.
 Testament. 199. 223. 340. 344.
 Testateur. 223. 340—342. 345. 629.
 Testatrice. 223. 342. 345.
 Tetampa. 144.
 Tezamenrotting. 576.
 Thec. 18—20. 46. 151. 211. 239.
 278—280. 427. 428. 438. 447.
 466. 539. 547. 719. 720.
 • -water. 212. 213.
 Timmerage. 78. 176. 205. 298. 311.
 318. 354.
 • -rekening. 605.
 Timmeren. 355. 373.
 Timmer-jongen. 420.
 • -loots. 437.
 • -man. 106. 107. 176. 197.
 240. 258. 418. 419.
 422. 431. 433—435.
 658.
 • (Chineesche). 521.
 Timmermans-winkel. 299.
 Tin. 17. 48. 110. 124. 249. 276.
 281. 426. 500. 541. 547. 753.
 754. 756. 767.
 Tipar. 143.
 Titel. 658. 763.
 Tjap. 236. 258. 259. 389.
 Tjoetak. 191. 244. 245.
 Tobak. 143.
 Tocht. 399.
 Toeak. 306.
 Toegang. 2.
 Toegevendheid. 184.
 Toelading. 388.
 Toelage. 319. 336. 337. 353. 558.
 Toenaam. 493. 497.
 Toetkan. 259.
 Toevertrouwen (geld). 49.
 Toewegen. 726. 731. 736.
 Toezicht. 245. 475.
 Tol. 255. 380. 392. 460. 468. 542.
 546. 572. 622. 626. 690. 822.
 Tolboom. 483. 484.
 Tolgerechtigheid. 448. 520.

- Tol-heffing, 441.
 Tolk, 4.
 Tonnen-geld, 797.
 Toom, 504, 506.
 Top-haan, 378, 487, 592, 601, 624, 625, 636.
 • -huis, 98, 101.
 • -pen, 244, 378, 624, 625.
 • -tafel, 85, 378, 379, 624, 625.
 Toren, 34, 43.
 Tourheurt, 327, 592, 657.
 Touw, 63, 65, 67, 80, 196, 493.
 • (vaderlandsch), 51.
 • -pakhuis, 62, 197, 361, 375, 591, 601, 656.
 • -werk, 50, 51, 188, 375, 390, 452, 504, 506.
 Traan, 537, 833, 834.
 Tractaat, 157, 158, 160.
 Tractement, 14, 187, 196, 234, 372, 411, 436, 501, 533, 639, 644, 841.
 Tracteren (pennisten), 206.
 Trafiquant, 552.
 Translateur, 581, 776, 802.
 Transport, 189, 190, 242, 243, 264, 281, 346, 383, 484, 493, 801.
 • (generaal), 606.
 • (liquide), 224.
 • verleenen, 89.
 Transportabel, 748.
 • -eren (goederen, aan het collateraal subject), 344.
 Trein, 298.
 • -ongelden, 297.
 Treins-boek, 224.
 Trek-lijn, 178.
 • -paard, 428, 429, 489, 490.
 Tripang, 451, 771.
 Troep, 636.
 Trom, 90, 576.
 Trompet, 576.
 • -ter, 304, 306, 315, 316, 503, 505.
 Trosslag, 133.
 • -vel, 174, 178.
 Tros, 62, 63, 80.
 Trouw, 164, 750, 757.
 • (goede), 499.
 • (kwade), 442, 476.
 Trouwen, 229, 471, 472.
 Tuig, 51, 425, 503, 506.
 Tuigage, 310, 425.
 Tuin, 34, 42, 43, 97, 140, 143, 180, 181, 246, 405, 463, 467.
 Tuinier, 838.
 Tuinman, 616.
 • -zaden, 422, 424.
 Tui-touw, 152.
 Tusschenruimte, 143.
 Tweede, 564, 565.
 • in den grooten winkel, 434.
 Twijfel, 367.
 Tijds-bepaling, 133, 185.
 Ui, 211, 212.
 Uitbesteding, 505.
 Uitbetaling, 358, 411.
 Uitdienen (zijn verband), 419.
 Uitdiepen (de Verburgsgracht), 502.
 Uitgraven (kladi en talas), 144.
 Uitkappen (jonge boomen), 485.
 Uitkeering, 785, 787.
 • (jaarlijksche), 832.
 Uitkoop, 326.
 Uitkoop, 149, 373.
 • -prijs, 447, 680, 722, 723, 725.
 • -waarde, 449, 486, 512, 513, 623, 837.
 Uitleenen (Comps kaarten), 479.
 Uitleveren, 169, 375.
 Uitlooving, 637.
 Uitmergelen (gronden), 140.
 Uitmodderen, 393, 691.
 • -ring, 11, 12, 521.
 Uitmonstering, 748.
 Uitreis, 470, 732, 792.
 • -boek, 103.
 Uitroeijen (oude koffij-boomen), 84.
 Uitroeijing, 272.
 Uitrusten, 517.
 • (een schip), 105, 572.
 Uitrusting, 469.
 Uitspannen (buffels), 95.
 Uitspraak, 538.
 Uitspel, 186, 252, 676.
 Uitventen (eetwaren), 99.
 Uitvlucht, 216.
 Uitvoer, 6, 7, 50, 53, 54, 145, 146, 189, 223, 240, 260, 285, 339, 378—381, 392, 436, 437, 458, 460, 486, 488, 489, 572, 622, 624, 626, 750, 751.
 • (particuliere), 85.
 Uitvoeren, 4, 254, 372, 664.
 Uitvoer-regt, 189.
 Uitzenden (timmerlieden en metselaars), 419.

- Uitzet, 208.
 • -ten (geld), 351.
 Uniform, 529.
 Usantie, 480, 704, 777.
 • (oude), 82.
 U'so (a), 225, 257.
 Uurglas-maker, 519.

 Vaandrig, 305, 306, 309, 315—317,
 526, 564, 569, 570, 588.
 Vaart, 378, 699, 750.
 • (particuliere), 514, 544, 546,
 634, 823, 826.
 • (vrije), 392, 459, 622.
 Vaartuig (burger), 821.
 • (inlandsch), 132.
 • (particulier), 50, 123, 493,
 836.
 Vaarwater, 820.
 Vaatwerk, 389, 390, 700—702.
 Vacatie, 367.
 Vacature, 14, 214, 419, 676, 750,
 764, 766, 819.
 Vaceren, 10, 269, 271, 327, 331,
 382, 634, 696, 706, 744.
 Vader (Europeesch), 43, 205.
 • -land, 737.
 Vagebond, 95, 100.
 Valschheid, 710.
 Varken, 85, 379, 530, 531, 625.
 Varkens-carbonade, 211, 212.
 • -reuzel, 832.
 Varkenslager, 530—532.
 Vat, 171, 388, 389, 446, 723.
 Vee, 85, 140, 260, 380, 478, 479, 643.
 Veer, 408.
 Vegen (Hollandsche kerk te Batavia),
 196.
 Veiligheid, 2, 94, 98, 377.
 Veld-gewas, 143, 144.
 • -post, 541, 837, 838.
 • -schans, 174, 319, 591, 596,
 628, 636, 643, 743, 823.
 • -teeken, 448.
 Venduceren, 613, 675.
 Venducering, 629.
 Vendu-departement, 4.
 • -extract, 200, 712, 715, 720.
 • -geld, 709.
 • -kantoor, 201, 534, 799, 801.
 • -kas, 469.
 • -meester, 5, 199, 200, 242, 469,
 534, 591, 596, 600, 601, 613,
 694, 706, 708, 709, 713, 718,
 719, 799—801, 835.
 Vendu-penningen, 534, 709, 717—
 719, 800.
 • -rol, 201, 680.
 • -salaris, 201, 660, 709, 718,
 719, 800.
 • -schuld, 697, 718, 800.
 Vendutie, 33, 41, 200, 534, 691, 718.
 • (publieke), 242, 503, 572,
 697, 799.
 Venster, 240, 378, 624, 710.
 Verachteren van contrôle-werk, 87.
 Veralieneren, 344, 741.
 Verandering v/d wet, 768.
 Verantwoorden, 263, 578.
 • -ding, 53, 453, 593, 612.
 • • doen, 272, 530,
 810.
 Verband, 14, 419, 734.
 • (Europeesch), 437.
 • (legaal), 712.
 • (nieuw), 479, 480.
 • -doek, 297.
 • -meester, 430.
 • -schrift, 199, 653.
 Verbannen (varkenslagers), 531.
 • -ning, 88.
 Verbergen (falsarissen), 169.
 Verbeurdverklaring, 279.
 Verbinden (gewonden), 73.
 Verbod, 280.
 Verbranden (kreupel-bosch), 272.
 Verdenking, 282.
 Verdieping, 72.
 Verdobbelen, 13.
 Veidriet, 42, 275.
 Verdringen (koffij-boomen), 142.
 Verdubbelen (voorraad van medi-
 cijnen), 482.
 Verduisteren (equipage-gorderen),
 804.
 Vereeniging, 3.
 Vereffenen, 295, 605.
 Verfstof, 65, 520, 606, 803, 804.
 Vergaderen, 676, 714.
 • -ring, 198, 290, 384, 416,
 709, 714, 719, 720.
 • • (Chineesche), 499.
 • • Hooge Regering, 486.
 Vergader-kamer, 327.
 Vergezellen (opzichters der koffij-
 cultuur), 245.
 Vergoeden, 68, 149, 356, 357, 373,
 712, 718, 722, 804, 835.
 • -ding, 53, 464, 612.
 Verhuur, 484.

- Verhuurder, 485.
 Verhuuren, 398, 402, 553
 Verhuurster, 587.
 Verhypotheekeren door diakenen, 353.
 Verkiesbaar, 277, 278.
 Verkleefiltheid, 360.
 Verkoop, 24, 152, 468, 492.
 • (contante), 723.
 • (publieke), 709.
 Verkoopen (publiek), 477.
 • -ping, 322, 674, 675, 708, 709.
 Verkoop-prijs, 249, 679.
 Verkwikken (zieke pennisten), 210.
 • -king, 466, 481, 526, 746.
 Verlanden, 11, 12.
 • -ding, 478.
 Verlichting, 246.
 Verlies, 295, 327.
 Verliezen (heleening-briefje), 707.
 Verliggen (inkomsten) in een hospitaal, 533.
 Verlof, 635, 755.
 Verloop, 8.
 Verlossing, 479.
 Vermaning, 274, 356.
 Vermasten, 425.
 Vermeeandering, 327.
 Vermillioen, 65.
 Vermindering, 327.
 Vermoeden, 118.
 Vernooden, 94, 99.
 Vernieuwing, 581.
 Verongelukken, 678—680.
 Veroveren (schepen), 574.
 Verpachten, 187, 189, 238, 260, 441, 486.
 • -ting, 85, 186, 187, 228, 237, 254, 374, 377, 383, 483, 486, 553, 604, 619, 620, 629, 836, 837.
 Verpanding, 653.
 Verplaatsen (topbanen), 378.
 • -sing, 811.
 Verpleging, 501, 527.
 Verpligting, 161.
 Verpraai-brief, 604.
 Verraad, 576.
 Verrekenen (overwigt tegen minwigt), 190.
 Verroesten, 91.
 Verrotten, 92, 143.
 Verruilen (kombuis-goederen), 215.
 Verrijken (zich), 263, 550.
 Verscheping, 641.
 Verschoning, 217.
 Verschuijen (zich), 100.
 Verslag, 289, 357.
 • (generaal), 230, 247, 616.
 Versnapering, 354.
 Versnijden (zeildoek), 238.
 Verspillen, 98, 212.
 Versteempelen (verkladde zegels), 200.
 Versterf, 344.
 Verstikken (kollij-boomen), 142.
 Verstrekken, 182, 234, 284, 285, 452, 651.
 • -king, 5, 43, 51, 69, 80, 84, 147, 172—174, 176, 177, 216, 218, 237, 334—337, 350, 353—355, 374, 385, 395, 421, 422, 424, 429—431, 433—435, 449, 450, 452, 466, 462, 464, 473, 474, 479, 481, 482, 502, 513, 515, 525—528, 537, 550, 562, 567, 571, 603, 610, 613, 630, 632, 633, 636, 654, 690, 691, 725, 726, 728—730, 733, 735, 742, 744, 746, 750, 774, 785, 803—805, 813, 815, 834, 837.
 Vertier, 79, 674.
 Vertiimmeren, 171, 179, 403, 694.
 • -ring, 172, 261, 262.
 Vertinnen, 48, 215.
 • -ning, 213.
 Vertoeven, 131.
 Vertrek, 354.
 • -ken, 133, 326.
 • -tijd, 109, 124.
 Verval, 162, 275, 358, 696, 698, 710, 721.
 • -dag, 613.
 Vervallen-verklaring, 412.
 Vervalschen, 169, 271, 672.
 • -sching, 707.
 Verversching, 241, 434, 435, 746, 477.
 Vervoer, 225, 230, 441, 489, 669, 705, 830.
 • -der, 378.
 Vervoeren (noten-muschaten), 819.
 Vervreemden (equipage-goederen), 804.
 Vervuuren van houtwerk, 425.
 Verwaarlozen (zijn dienst), 206.
 • -zing, 27.
 Verwarring, 251, 252.
 Verwen, 318.
 Verwerken, 179, 282.
 Verwisselen, 5, 258, 627, 814.
 • (van ambt), 522.
 Verwisseling, 15, 25, 26, 252.

- Verwisseling** (jaarlijksche), 616.
Verjalden, 179.
Verzegelen, 293, 731, 732.
Verzeilen naar Onrust, 824.
Verzenden, 427, 446, 450, 487.
 • -der, 774.
 • -ding, 236.
 • van geld, 151.
Verzoek (op eigen), 42.
Verzuim, 52, 131, 149, 150, 167, 234, 258, 370, 485, 578, 722.
Verzwijgen, 347, 786, 787.
Vetheid, 259, 425.
Vice-commandeur, 48, 50, 197, 386, 436, 549, 581, 587, 783, 810.
 • -consul, 637.
 • -equipage-opzichter, 361.
 • -president Boedelmeesteren, 584, 590, 600.
 • • Heemraden, 590, 600.
 • • Schepenen, 599.
 • • Weesmeesteren, 589, 599.
 • versa, 122, 123.
Vigilantie, 98, 111.
Visch, 45, 46, 211, 212, 214, 228, 229, 237, 306, 462, 540, 630, 631, 809.
 • -markt, 85, 379, 591, 601, 625, 628.
Visie geven, 269, 344.
 • nemen, 768.
Visitateur der soldijen, 534, 597.
 • • (1-), 581, 582, 792, 793, 813.
 • • (2-), 48.
 • -generaal, 37, 38, 53, 87, 150, 176, 177, 192, 195, 198, 202, 294, 422—424, 429, 434, 568, 593, 605, 658, 659, 682, 683, 703—705, 716, 788, 802.
 • v/d reede, 582, 732, 748.
Visitatie, 100, 146, 373, 375, 452, 453, 457, 548, 653, 669, 700, 701, 703, 780, 821, 831.
Visite (generale), 578.
 • -kantoor, 657.
 • • (generaal), 87, 88, 586.
Visiteren, 52, 82, 130, 292, 499, 548, 551, 701, 702, 716, 776, 779, 781, 831.
Visscher, 763.
Visscherij, 374, 375.
Vitriool-olij, 737.
Vivres, 746.
Vlagge-boek, 805.
 • -briefje, 805.
 • -doek, 308, 317.
 • -man, 805.
 • -stok, 309.
Vleesch, 45, 84, 212, 254, 379, 436, 531, 625, 628, 630—633.
 • (gedroogd), 237.
 • (gezouten), 211, 354.
Vleugel (linker), 518.
Vlot, 58, 95, 304, 305.
Vlotten-maker, 304, 306, 315, 316.
 • -makers-maat, 304, 306, 315, 316.
Vlucht, 479.
Vlijt, 75, 484.
Voetganger, 484.
Voetstappen volgen, 697.
Vogel, 4.
 • -nestje, 189, 254, 277, 380, 625.
Volmachtchap, 717, 773.
Volumineusheid, 252.
Vonnis (crimineel), 273.
Voogd, 324, 476.
Voorbidding, 614, 704, 751.
Voordragen, 156.
 • (favorabel), 207.
Voordracht, 75.
Voorjaars-verkoop, 24, 58, 154, 168, 235, 350, 560, 816.
Voor kennis, 152, 227, 399.
Voorlezer, 587.
Voorraad, 335, 428, 429, 508—510.
 • (Comp), 396.
Voorrecht, 160, 462.
Voorschieten, 445, 659, 816.
Voorschot, 541, 725.
Voorspoed, 161, 163.
Voorspraak, 8, 206.
Voorstad, 507.
Voorstelling (publieke), 613.
Voortloopen in de boeken, 192.
Voortplanten (zich), 485.
Vooruit-verstrekking, 723.
Voortvarendheid, 133.
Voorwaarde (huwelyksche), 344.
Voorwendsel, 791.
Voorweten, 326.
Voorzaat, 383.
Voorzienigheid, 161.
Voorzorg, 23.
Vorm, 114, 115.
Vorst, 136, 137.

- Vorst (Cheribonsch). 553.
 • (inlandsch). 293, 449, 465, 503.
 Voyage-rekening. 298.
 Vracht, 110, 343, 390, 399, 400,
 493, 667, 678
 • (op), 18—20, 151, 239, 383,
 391, 427, 428, 438,
 439, 446, 487, 524
 539, 612, 646, 651,
 654, 684—686, 688,
 705, 706, 771, 774,
 830, 840.
 • varen, 400, 402, 410.
 Vrachten (Japansche). 689.
 Vracht-geld. 774, 830
 • -goed, 487, 687, 688, 799,
 830, 840.
 • -loon, 401, 409.
 • -penning, 20, 389, 487, 687,
 688, 690, 830.
 Vrede, 187, 292, 827.
 Vreemdeeling, 24, 30, 86, 152, 155,
 183, 228, 340, 342, 377, 459,
 512, 542, 543, 572, 661—665,
 668, 752.
 Vriend, 573, 617, 653.
 • -schap, 160.
 Vrolijkheid, 275.
 Vrouw, 22, 250, 340, 344, 471, 472.
 Vrucht, 45, 141, 142, 144, 244.
 • -boom, 84, 246.
 Vruchten (gedroogde, Kaapsche), 211.
 Vrijbrief, 166, 222, 690.
 • -dom, 56, 164, 168, 344, 470,
 481, 637.
 • • (burger), 690, 813, 814.
 • -geven, 56, 57, 166—168, 476.
 • -heid, 223.
 • -stellen, 261.
 • • -ling, 7, 13, 381, 635, 637.
 Vuiligheid, 188.
 • -nis, 12.
 Vuur, 140, 144, 697.
 • -steen, 175, 178, 248, 250.
 • -werk, 576.
 Vijand, 210, 556, 576, 604, 659, 826.
 Vijandelijkheid, 545, 573.
 Vijver, 393
 Vijzel, 725.
 Waag, 85, 254, 277, 379, 380, 542,
 572, 624, 626,
 • -geld, 85.
 • -gerechtigheid, 543.
 • -hals, 826.
 Waakzaamheid, 212, 225.
 Waar (natte), 171, 741.
 Waarde, 319, 322.
 • (chimerique), 610.
 Waardigheid (priestelijke), 89.
 Waardijn, 706, 707.
 Waarlo (ter), 59, 192.
 Waarschuwing, 111, 325, 356.
 Waarneming, 818.
 Wacht, 2, 8, 239, 417, 421, 501, 727.
 • (Chineesche), 90.
 • (militaire), 331.
 • -dienst, 13.
 • -huis, 414.
 • -parade, 517.
 Wachter, 3.
 Wagen, 428, 429, 465, 484, 503, 572.
 • -huis, 503.
 • -maker, 420.
 • -paard, 503.
 • -pacht, 1, 489—491, 637,
 759, 760.
 • -tuig, 503.
 • -verhuurder, 1, 2, 26, 219,
 428, 429, 504.
 Wajang, 463.
 Wal, 516, 581, 814.
 • (aan) komen, 513, 514, 812.
 • • zellen, 403.
 • -visch-visscherij, 544, 545.
 Wan, 144.
 • -bedrijf, 377.
 • -betaling, 415, 612, 718.
 • -gedrag, 207.
 • -orde, 2.
 Wapen, 90, 91, 130, 194, 224, 239,
 453, 454, 456, 457, 805.
 • van Batavia, 3.
 • -handel, 210, 222, 659.
 • -kamer, 91, 174, 178, 193,
 239, 299, 433, 443,
 453—456, 464, 473,
 474, 537, 581, 657,
 725, 802, 805—807,
 814, 815, 832, 834
 • • -goeleren, 297.
 • • -journaal, 193.
 Wapening, 635.
 Waroeng, 99, 778.
 • -houder, 99, 603.
 Was, 392, 833.
 • -dom, 485.
 • -kaars, 85, 174, 177, 215, 308,
 317, 380, 397, 430, 563, 565—
 568, 570, 571, 610, 625, 833, 834

- Water, 2, 173, 183, 213, 214, 284, 421, 424, 446, 565.
- (hoog), 11.
 - -bali, 44, 214.
 - -emmer, 214.
 - -legger, 701, 702.
 - -molen, 245.
 - -poort, 175.
 - -puts, 214.
 - -lobbe, 214.
 - (te) en te land, 573.
 - -fiscaal, 14, 125, 136, 194, 225, 371, 387, 436, 486, 543, 556, 572, 598, 646, 654, 655, 672, 700, 701, 757—762, 765—768, 772, 773, 777, 779—781, 783, 799, 805, 830, 831, 838—841.
 - -plaats, 32, 727, 819.
- Weelden, 181.
- Weduwe, 27, 424
- (predikants-), 430
- Weduwnaar, 471, 472.
- Week (de) hebben, 91.
- Weër en wind, 144.
- Weeshuis, 690, 727.
- -kamer, 200, 323
 - -kind, 326.
 - -meesteren, 48, 134, 324, 353, 532, 533, 584, 589, 595, 599, 602, 640, 711.
- Weg, 226, 483.
- ('s Heeren), 12, 94, 96, 98, 102, 478, 479.
- Wegen (werkwoord), 191, 277, 281, 321, 389, 675.
- Weger, 332, 333.
- Wegloopen van heerdienst-plichtigen, 412.
- Wegschenken (vivres), 746.
- Wegspoelen door regen, 143.
- Wegwijzer, 302.
- Weiden, 478.
- Weigering, 129, 130.
- van betaling, 697.
- Weladigheid, 23.
- Welvaart, 162, 163, 187, 205, 275, 442, 617.
- Welstand, 638.
- Welvoeglijkheid, 469.
- Welwillendheid, 359.
- Werek-deel, 797.
- Werf, 388, 389.
- Werkbaas, 299.
- Werkeloosheid, 698.
- Werken (publieke), 96, 493.
- Werkjongen, 464, 814, 832.
- -volk, 21, 22, 27, 838.
- Werpen (vuilnis in grachten), 12.
- Werp-anker, 59.
- Werven, 21, 517.
- Werver, 22.
- Westmouson, 385, 644, 733.
- Wet, 280, 484.
- Wiel-tros, 63.
- Wil (goede), 360.
- (uiterste), 222, 223.
 - (tegen iemands), 575.
- Willekeur, 139, 398, 561.
- Wind en weër, 107.
- -molen, 245.
- Windsel, 73.
- Winkel, 85, 194, 253, 255, 379, 625.
- (groot), 790.
 - (kleine), 657, 690, 774, 791, 803.
 - (medicinale), 655, 657, 699, 721, 725, 726, 728, 737, 740—743, 747, 791.
- Winst, 439, 440, 442, 645, 723.
- -rekening, 295, 298.
- Wissel, 16, 53, 391.
- Wisselaar, 412.
- Wisselen (gekl), 786.
- Wit-kalk, 44, 173, 215, 421, 815, 834.
- -kwast, 44, 175, 537, 815.
 - -ten (werkwoord), 318.
- Woestheid, 479.
- Wond, 74.
- Wonen, 43, 224.
- Woning (vrij), 173.
- Woonhuis, 754—756.
- -plaats, 8, 21, 280, 325, 326.
- Worm, 142.
- Wortel, 140—143, 741.
- Wraak, 101.
- Wreken (zich), 531.
- Wijk, 12, 55, 329.
- -meester, 2, 3, 13, 329, 499.
- Wijn, 44, 46, 211, 212, 214, 217, 306, 316, 334, 353, 354, 374, 397, 466, 481, 565—570, 631.
- -tint, 525.
- Ijkmeeester, 587.
- Ijver, 75, 164, 275, 360, 416, 484.
- -loosheid, 56.
- Ijzer, 63, 64, 69, 173, 175, 178, 250, 317, 390, 419, 460, 566.

- IJzer-magazijn, 64, 175, 178, 588
 597, 598, 667, 791, 833.
 • -werk, 741.
 IJzers (in de), 494.
- Zaad, 741.
 Zaagmolen, 418, 437.
 Zaal, 72.
 Zaaïjen, 143, 144.
 Zadel, 506.
 Zak, 144.
 Zalf, 741.
 Zamenleving (burgerlijke), 264, 498.
 Zand, 140, 196, 399, 400.
 • (Brusselsch), 832.
 • -koker, 396.
 Zaterdag, 799.
 Zedenbederf, 226, 265.
 Zee, 225, 475, 545, 616.
 • (volle), 93.
 • (zware), 105.
 • -dienst, 46, 190, 208.
 Zeef, 725.
 Zee-hoofd, 762, 775, 797.
 • -interest, 440.
 Zeel, 504.
 Zeeman, 435, 436.
 • -nood, 184, 460, 820.
 • -officier, 361, 558, 587, 601.
 • -ramp, 81.
 • -roof, 500.
 • -rover, 309, 492, 545, 698.
 • -strand, 485, 778.
 • -vaart, 32, 42, 49, 209, 212, 448,
 483, 515, 516, 519, 532, 604, 786.
 Zee-varende, 29, 107, 124, 127, 240,
 249, 250, 306, 311, 316,
 335, 336, 385, 390, 407,
 424, 545, 554, 630, 634,
 636, 744, 771, 772, 836,
 839, 841.
 • (Chineesch), 69, 85,
 259, 379, 521, 617, 625,
 791, 817, 818.
 • (Compagnie's), 492.
 • (Europeesch), 818.
 • (inlandsch), 69.
 • (Javaansch), 190, 514,
 809—813, 817, 818.
 • (Moorsch), 229, 462,
 732.
 Zegel, 194, 242, 243, 266, 364, 486,
 623, 707, 788.
 • (klein), 123, 199—201, 243.
 • (verklad), 200.
- Zegel-geld, 41, 42, 242, 328, 776.
 • -lak, 175, 178.
 Zegelen, 672, 674.
 Zegenen (de wapenen v'd Staat), 579.
 Zeil, 62, 410, 425, 651, 818, 833
 • -lag, 107.
 • -doek, 238, 375, 452.
 Zeilen, 105, 110, 124.
 Zeilmaker, 106, 107, 197, 433, 671.
 Zeilmakers-winkel, 190.
 Zeilree, 651.
 Zek-wijn, 430, 432, 562—564, 566—
 571.
 Ziek, 47, 204, 209, 212, 217, 218,
 337, 338, 403, 408, 409, 481,
 501, 502, 513, 514, 527, 533,
 636, 644, 729, 735, 746—750,
 810, 813.
 Ziekelijk, 412.
 Zieken-gebouw, 218.
 • -huis, 210, 219.
 • -kamer, 73.
 • -oppasser, 203, 219, 221.
 • -schip, 240.
 • -vader, 209, 747.
 • -vertrek, 217, 221.
 Ziek liggen, 528.
 Ziekte, 13, 26, 27, 33, 72, 92, 137,
 179, 198, 203, 209, 261,
 262, 281, 329, 367, 399,
 438, 444, 485, 505, 713,
 728, 771, 772, 788, 791.
 • (epidemische), 747.
 Ziel, 364.
 Ziels-vermogen, 255.
 Zilver, 53, 298, 327, 328, 331, 332,
 378, 587, 624, 678, 706,
 708, 710, 712, 715.
 • -draad, 377.
 Zolder, 144, 454.
 Zon, 140, 141, 144, 425.
 Zonne-schijn, 144, 772.
 • -straal, 143.
 Zons-ongang, 576.
 • -opgang, 576.
 Zorgeloosheid, 287.
 Zout, 44, 85, 174, 177, 211, 212,
 215, 306, 307, 316, 379,
 460, 462, 563, 565, 630,
 631, 809, 833, 834.
 • -pacht, 228.
 Zuiderbreedte, 545.
 Zuinigheid, 212.
 Zuiveren (stranden), 272.
 Zuivering, 192.

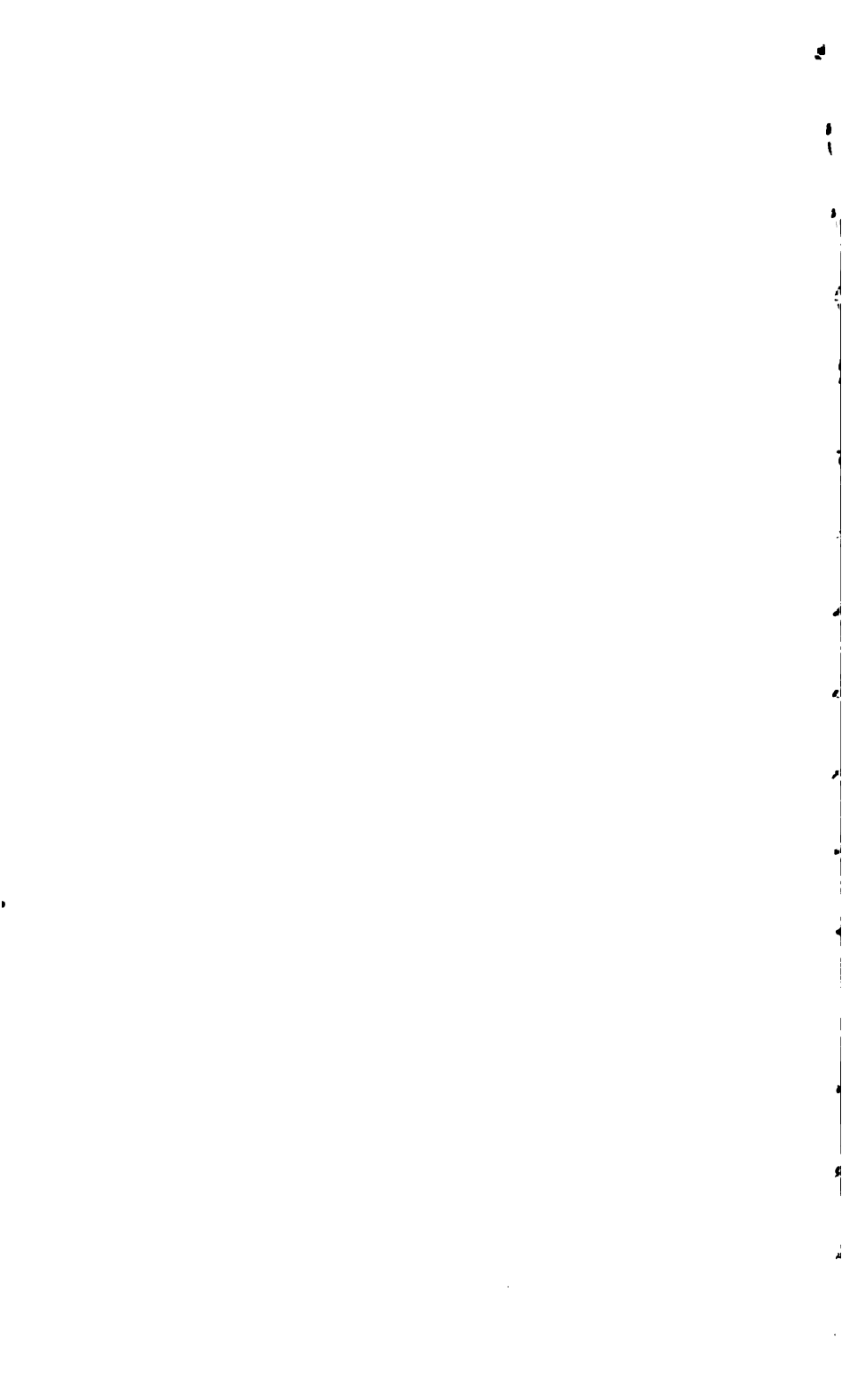
Zuring, 212.
Zuster, 471, 472.
Zwabber, 375.
Zwalp, 315, 798.
Zwarigheid, 183.
Zwartsel, 175.

Zwavel, 384.
Zweren, 333.
 ' in iemands ziel 328.
Zijde, 20, 151, 239, 448, 486, 512,
 521, 623, 689, 837.
Zij-linie, 340.

H-

— 13 277, -

B.D. APR 17 1915

